liber templi eccle sti Oyzā in Lutzbach
Liber Bibl Otrad - Giess XIII. 9.

Petri Lombardi libri Sententiarum

Hs 698

12

Incipit prologus in libro sententiarum

Cupientes aliquid de penuria ac tenuitate nra cu
paupcula in gazophilacium dni mittere arduum stande
opq; ulr vires nras aggr presumimus. consumacrib fidu
ciam laboris q; mercede in samaritano statuentes q;
prolatis in curacionem semiuiui duobq; denarijs sup
erogantis accita reddere pressus est. Delectat nos veritas pollicentis
q; tacet tmestitas laboris desiderium hortat. pficiendi q; deor
tat infirmitas desistendi qua vincit zelq; domus dei erde eno
mar defectes fidem nram adusus erroes carnalium atq; aedalium
hom; dauitice turris clipeis munire. ul porig munita onde
ar theologicarum inquisicionum abdita aperire nec no et sacrorum
ecclesiasticorum p modulo intelligencie mee noticia tradere studium
no valentes studiosorum frium notis iure resistere corporq; m xpo
laudabilibus studijs ligna ac stilo nos seruire flagitacium dis
bigas agitat. i nobis ppi caritas. quales no ambiguum omes
huiam eloquij sed meem. talupme atq; conductioi emulorum semp
fuisse obnoxiu. qd dissencialibus voluntatum motibus. dissentiens
q; sit animorum sensus. vt cu ome dictu ueri racione pfectum sit
tn du aliud alius aut uitetur aut complacet ueritati ul id in
tellecu ul offendere impietatis error obnitatur ac uoluntatis i
uidia resultet. qua deus huius sedi opat. in illis dissidencie
filijs qui no racoi uoluntate subiciunt nec doctine studium
impendunt. Sed hijs q; sopniatur vba sapiencie coaptare intu
ro veri q; placiti rouem sectantes. quos iniqua voluntas no
ad intelligencia ueritatis q; ad defensionem placiti incitat. no
desiderantes doceri ueritate q; ab ea ad fabulas conuertentes audi
tu quorum pfessio e magis placita q; docenda requirere nec do
cendi desiderare. q; desiderata doctina coaptare. hynt tacentes su
pienie in suspicione. qr fidei defectione sequitur ypocrisis men
dacij. ut sit ut i uerbis pietas qua animi cotia ipam qz
simulata pietate omi ilerborum medacio impia reddunt false
doctine institutis fidei stitate corrupere molentes auriuq; pri
rigine sub nouellis sui desiderij dogmate alijs ingredientes a
contracom studentes. con ueritate sui sede bellat. Inter uei nacq;
assercione et placiti defensionem primum pugna est. du seueri
tas et pugna est du ueritas et se tenet et se uoluntas erroris
tuetur. Horum igitur deo odibile ecclam euertere atq; ora opilare
ne virus nequitie i alios effundere queat et lucerna ueritatis
i candelabro equaltare noletes. in laboe multo ac sudore volume
deo fstante copegimus ex testimonijs ueritatis latini flendatis
i mpi libris distinctu i quo maiorum excepta doctina q; reperiens
i quo p dnica fidei sincera pfessionem virtutes doctine fraudule
ntem pdidimus aditu demirande ueritatis complexi, nec pielo
impie pfessionis insertis tepcato int utrumq; modeamine vte
tes scilicet no patri dom nra inconuit. nd a patrum disseruit
limitibus. no igitur q; hic labor tunqua pigro ul multu docto
videri supplug cu multis impigris multis q; m doctis int quos
etia et mihi sit nttaq; breui volumine coplicatis patrum sente
ntias appositis eorum testimonijs ut no sit nec querenti librorum

multiplicate evolui cui brevitas collecta qd grit offert sine labore. In hoc at tractatu no solu pui lectore sed etia liberu correctore desideo maxime ubi pfuda versat veritatis questio que vtinā tot hret inventores quot hr conductores. vt at qd quisq facilig occurrit titulos quibus singlorum librorum capla distinguit premisimus ⁂ Incipit liber primus

DI

48.

DIvteris ac noue legis cotinetia diligeti indagine q atq etia considerata nob pnia dei grā inotuit sacre pagine tractatu circa res vel signa ptipue versari. Vt em egregius doctor Aug in li. de doctrina ppriana ait. Omis doctrina vel rerum vel signorum. Sz res q p signa discunt. ppie at hic res appellat. q non ad significandu aliqd adhibent. Signa vero quorum vsus est in significando. Corpora at aliqsti quorum omis vsus est in significando non institutorum. quibus non vtimur nisi aliqd significandi grā ut aliqua sacramenta legalia. Alia q no solu significant sed conferunt qd intq adiuvet sicut euangelica sacramenta. Quo apte intelligit q hic appellat signa res ille videlicet que ad significandu aliqd adhibent. Deinde signum etiam res aliqua est. quid em nulla res est ut ieod Aug dicit omino nihil est. Nō at equivoco omis res signum est q nō adhibent ad significandu aliqd. Cuius hmis intendit theologorum spectaculo studiosu atq modesta diuina scptura sermone pscriptam in doctrina tenere adiuvetur. De hmis igitur nob aditu ad res diuinas aliqtenus intelligendas deo duce aperire volentibus disserendu est at primu de rebus pqea designis disseremus.

De rebus quibus vtendu est vel fruendum et de hmis q fruuntur et vtuntur

Igitur in rebus considerandum est vt in eodem Aug legimus aut res alie sunt quibus fruendum est. Alie quibus vtendum. Alie q fruunt et vtuntur. Ille quibus fruendum est nos beatos fiunt. Istis quibus vtendum est tendentes ad beatitudinem adiuvamur et quasi adminiculamur ut ad illas res q nos beatos faciunt puenire iuscq in hereditate possimus. Res vero q fruunt et vtuntur nos sumus quasi inter vtrasq constituti et angeli sancti. Quid sit frui vel vti in

Fruitio at est amore in hereditate alicui rei propter se ipsam. Vtinendum id qd in vsu venit referre ad obtinendum illud quo fruendum est. Alias abvti est non vti. Nam vsus illicitus abusus vel abusio noiatur. Res igitur quibus fruendum est sunt pr et filius et spiritus sanctus. Eadem tamen trinitas quam summa res est quisq p omnibus fruentibus ea. Sed tamen res dicitur. et non res omnium. Sed tamen et ita. Non em facile pt inuenire nomen qd tante excellentie quemadmodum nisi q melius dicitur trinitas. Ger vnius dei

res at quibus utendum est mundus et ita eos cautos
vnde dicit in eodem
utendum est hoc mundo non fruendum ut inuisibilia dei per ea que facta sunt intel
lecta conspiciantur. ut de temporalibus et ita capiatur. Idem. Et dicit in eis
rebus ille tantum sunt quibus fruendum est que aeterna et immutabilia sunt
ceteris autem utendum est ut ad illorum perfruendum perueniat. Vnde dicit in li°
.v. de trin. Fruimur cognitis in quibus ipsis propter se voluntas delectata
coniungitur. Vtimur autem ea quae ad aliud referimus quo fruendum est.

Notandum uero quid dicit. Quid nunc sit inter frui et uti

In li° .v. de trin. aliter dicit sup accipiens uti et frui sic dicit. Vti
est assumere aliquid in facultatem uoluntatis. Fruitur autem est uti cum
gaudio non adhuc spei sed iam rei. Idem. Hoc dicit qui fruitur uti assumit
eum aliquid in facultatem uoluntatis cum sine delectatione. Nos autem omnis
qui utitur et fruitur sic id quod in facultatem uoluntatis assumit non propter
ipsum sed propter aliud appetit. Et attende quare uidetur dicere illos
frui tm qui in re gaudent non iam in spe. Ita in hac vita non videmur
amor alicuius rei propter se qualitercumque hic in illa adhaerit deo sed
que sibi contradicere videntur sic determinamus dicentes nos. Et hic et in
futuro fruimur sed ibi propter presentem. Et plene non per speculum videbimus quo fruemur
hic autem dum in spe ambulamus fruimur quidem non adeo plene. Vnde
Aug° li° .x. de trin. Fruimur cognitis in quibus est uoluntas. Idem in li°
de doctrina christiana ait Angeli illo fruentes ita beati sunt quo et nos
fruimur desiderantes et quatenus in hac vita ita fruimur ut possumus ut
temporalibus tanto minus peregrinemur et tollerabilius sustineamus et ar
dentius sitiamus patriam. Et etiam dicit quod qui fruitur etiam in hac vi
ta non tm habet gaudium spei sed etiam rei quia iam delectatur in eo quod
diligit et ita iam rem aliquam tenet. Constat igitur quia deo dum
fruimur et non utimur. Illo enim ut ait Aug° fruendum quo efficiamur beati
et in quo spem ponimus ut ad id perueniamus. De hoc. Idem Aug° ait
in li° de doct. christiana. Diuina ergo res nos fruimur qua diligimus propter se
et ea re nos dicimus fruendum tm qua efficimur beati ceteris uero utendum
fruitur tm dicitur fruit cum delectatione uti cum enim adest quod diligit etiam
delectamur sed fertur si tm propter ea tm fueris et ad illud ubi permanendum est ea retulerimus
ea et abutimur et non propter dicitur fruimur
cum uero in hoc fruimur aut permanemus sine ei ad ponemus letitiam tue tunc
uero et propter fruimur dicitur quod non est fruendum nisi in illa trinitate. .v. sum
mo et immutabili bono. Vtrum homines sit fruendum an utendum.

Quoniam autem homines qui fruuntur aliis rebus res aliquas
sint quaeritur utrum fruimur se debeant an uti an utrumque. Ad quod
sic respondet Aug° in li° de doct. christiana. Qui propter se homines diligunt
dum eos fruimur eos sicut aliud utimur eos. Videtur autem non propter aliud diligendum
ad eum propter se diligendum et in eo constituitur beata vita cum
etiam spes hoc tpe consolatur. In homine autem spes ponenda non est
quia maledictus est qui hoc facit igitur si liquide admittamus nec sempo
quinque fruimur quia non se debet diligere propter se si propter illud quo fru
imur solum est huic autem videtur contrarium quod apostolus ad philemonem loquens
ait ita frater ego fruar te in domino quod ita determinat Aug°. Qui dixisset tm te fruar et non addidisset in domino videtur fine dilectionis
ac pem constituisse in eo si quia illud addidit in domino se fine po
nisse eos qui fruitur sicut efficaliter cum enim ut id Aug° ait homine
in deo fruemur deo porro qui homine fruemur.

Vtrum deus fruatur an utatur nobis

Sed cū deū diligat nos ut frūat' sp̄tuā dicat q̄ eīg dilēcōnem
erga nos mīlti q̄medat q̄ rit Aug' quō diligat an ut
vtens an ut fruens et p̄ēdit ita Si fruit' eget bono mo
q̄ nemo sanꝰ dubitat Aut ēm ppha Bonoꝝ meōꝝ nō indi
ges Omē ēm bonū nr̄m ul ipe ul abipso ē nō go fruit' nos
sed vtit' s ēm nec fruit' nec vtit' nō tuēr quō diligūt nos
Neq; ita sic vtit' nob ut nos alīs rebꝰ Nos ēm res q̄bꝰ vtim'
ad id referimꝰ ut dei boitate pfruam' Deus nō ad qua boita
te vsu nr̄m refert Ille ēm miserēt mēi ppt' sua boitate nos
at nob tuēt ppt' illīg boitate Ille miserēt mēi ut se pfruam'
Nos nō mēi tuēt miserām' ut illo fruam' Cū ēm nos alicuīg
miserām' ut illo fruam' et alicui h̄sulimꝰ ad eīg quid faciamꝰ
vtilitate eā q̄z intuem' sed at mēi sit cōsequēs cū mēi q̄ qua alī
impēdimꝰ nō reliquit deū sine mēede her at suma merces
ē ut ipso pfruam' Ite q̄ bonꝰ ē sum' et magnūs sumꝰ bom
sumꝰ Porro etiā q̄ iustꝰ ē nō impune malī sumꝰ Ti q̄m
malī sumꝰ i tanta etiā miꝰ sumꝰ Ille igit' vsi quō nobis
vtit' deū nō ad eīg sed ad mām vtilitate refert ad eīg vero
timmo boitate. Vtr fruendū an vtendum sit virtutibus

Hic cōsiderandū est vtr virtutibꝰ sit vtendū an fruendū.
Ambigūda videt' q̄ eis sit vtendū et nō fruendū Hoc
q̄ firmat auctē Aug'mi qui vt p̄ stauatū est dicit nō
ee fruendū nisi trinitate i. summo et ignlutabili bono Ita dicit
ro nō ee fruendū eis q̄ ppt' se amande nō sint ymo ppter sola
beatitudinem Illud at quō fruiēdū ē ppt' se amandū ait Oz q̄
virtutes ppter se amande nō sint ymo ppt' sola beatitudine p̄
auctē Aug'ni qui i lō pmo de trinitate cōm quōsdā aut sōcte
virtutes quas ppt' sola beatitudinem dāmꝰ se p̄suade' nobis
audet ut ipam beatitudinem nō amemꝰ q̄ ds s statuit et ipas
vtiq; amand desistimꝰ qn illa p̄ qua sola istas dāmꝰ
nō amamꝰ Ecce hic ibis intelligit Aug' videt' unde q̄ vir
tutes nō ppt' se sed p̄ sola beatitudinem amande sint q̄ s ita
ē go eis fruendū nōn ē Alīs ud cōm videt' q̄ eis fruendū
sit q̄ p̄ se petende et amande sint q̄ s ita ē go eis fruendū
et hoc confirmat auctē Ambr̄ qui aut sup illum locū ait
ad Gal' Fructꝰ at spūs ē caritas gaudium pax patīa etc hic
nō noīant opa sed fructꝰ q̄ p̄ se petenda sint Si nō ppt' se pe
tenda sint go ppt' se amanda Nos at hanc que vident' ductoi
tatī repugnātia de medio exīmd cupiētes. dicīg q̄ virtutes
p̄ se petende et amande sint at tm ppt' sola beatitudinem sint amanda
de ppter se quid amande sint q̄ delectant sui p̄ se desiderāt sine
ra et sta delectatione et ideo parīt gaudium spirituale Ve
rūptīm nō ē hic q̄ stādū sed ulterīus p̄gredīendū Nō hic heat dilec
tionis gressus nec sit hic dilectionis tinīg sed referat hoc ad
summū bonū et cui soli ōīo inhēndū ē q̄ illud ppt' se tm amā
dū est et ultra illud nihil tendū ē Illud ē ēm supremū finis
Ro Aug' ait q̄ eas diligimꝰ p̄ sola beatitudinem qui eas ppt'
se diligimꝰ sed et idem q̄ eas diligimꝰ referīmꝰ ad illud
summū bonū cui soli inhēndū ē Tūc eo pmanēdū finis q̄ le
ctae ponendū quae virtutibꝰ nō ē fruendū Oz dicit aliqs

frui e amore inherere alicui rei ppter se ipsam ut sup dcm e Si
go virtutes ppter se amande sunt et eis fruendum e Ad qd dicit in
illa despcione ubi dr ppter se ipsam intelligendum e timmo ut sty-
amet ppter se ipsam tm vt no referat ad aliud si ibi ponat
finis ut sup ondit Augo dicens Si in hesitis aut p mastis fine
ponas leticie tue vel et ppter frui dicendum qd non e faciendum
illa summa trinitate summo et immutabili bono Vtendum e go vir-
tutibus et peas fruendi summo bono Ita et de voluntate bona
dicit Vnde Augo in li° p. detri. aut Voluntas e p qua fruimur ita
et p virtutes fruimur no eis nd forte aliq vtiq sit dnd ut tam
tas de qua post tractabitur. :- Epilogus :-

Omnium igitur que dicta sunt epilogo de rebus specialiter p tractatum
h summa e q' alie sunt quibus fruendum e alie quibus vtendum Alie
q fruunt et vtunt et mte eas quibus vtendum e etia qda sunt
p quas fruimur vt virtutes et potestate animi. q sunt nalia dona
De quibus sibi ang designis tractemus agendum est dr primu de
rebus quibus fruendum est sicut de sta atq indiuidua trinitate.

Hoc igitur ueta ac pia. De misterio trinitatis et virtutis :-
fide tenendum est q trinitas sit vnu. :-
et solus et verus deus ut Augo aut in 1° li° detri. sicut pr et
filius et spus sctus et hec trinitas vnus eiusdem sbe nil eentiae dr
tredi et intelligitur q est summum bonum qd purgatissimis mentibus
cernitur Mentibus enim humane acies i valida in tam excellenti
luce no figitur nisi p iustitiam fidei munditur De hac igitur re
summa et excellentissima ac modestia et timore agendum est et at
tentissimis auribus atq deuotis audiendum vbi quitur trinitatis
vnitas pris et filii et spus sti q nec p ciclopsis alicubi er
rat nec laboriosis aliqd queritur nec fructuosis aliqd inuenitur
p inde omnibus qui audit et qui legit ea q de ineffabili et
inaccessibili deitatis luce diuinitus studeat imitari atq seruare
qd venerabilis doctor Augo in li° de tri. de sepo aut Nos pigebit me inquit si ubi hesito quere nec pudebit me si ubi erro
discere ea in qbus go audit hoc illi legit vbi piter certus e pgat
mecum ubi piter hesitat querat mecum ubi errorem suum cog
nosciit redeat ad me ubi mecum errauerit me sta in gradum simul
citatis via tendentes ad eum de quo dicitur et inuenite faciem eius sp

Omnes autem catholici. Cuius fuit intencio sententia de trinitate
tractatores ut i eodem li° Augo aut qui de trinitate qui
deq e sp scripsit hoc intendebat sm septiuias doce q pr
et filius et spus sctus vnum sint sbe et inseparabili equitate vnum
sint deus ut sit vnitas deitatis et plenitudo in pssonis Vnde
Augo in li° tertio vbi dixi de pre et filio qui gignit et q
gignit vnum e dicendum fuit vnum sint sicut apte ipa nativitas
dicit Ego et pr vnum sumus ut sit vnitas i eentia et plenitudo
i pssonis Ideoq no sunt tres dii sed vnus deus filius pr genuit et ideo
non sit filius qui a pr e. filius q a pre sit genitus et ideo pr no
sit qui filius e et spus sctus nec pr sit nec filius sed tm pris et
filii spus sctus vtriusq coequalis et ad trinitatis pertinens vnitate
tendamus igitur prem et filium et spm sctum vnum esse natura deu

vt ait Augs in li° de fide ad pe. neq; tm ipm pren de q filio e
nec filiu de ipm qui pr e nec spm sm ipm de qui pr e aut
filio. Vna est em pris et filio et spus scī cencia qua gren lo
sion vocat in qua no e diuid pt aliud si. aliud. sed quus
sit psonalit alio pr alio filio alius spus sanctus

Quis ordo sit secundus cum de trinitate agitur

Octavo ut in li° 1° de tri. Augs doc primu fm auctoitatis
stare scripturarū vtru ita fides se habeat demtrandi a. Dein
d. uso parvulos rudiantos clarios q capacios ra
cionib catholice et solitudinib congruis ad defensio et assertio
fidei vtend est ut doco inquisitorib satisfientes manuetos
plenis instruam et illi si nequunt iucundi qd fruit de suis
metibus poscq q de ipa uertate nil dem dissertoe aquirit

De testimonijs veteris tes. quibus declatur in trinitate

Proponam qo i medio uetis ac noui testamti auctoitates
quibus diuine vnitatis atq trinitatis veritas demostrat. Ar
primu ipa legis exordia ostrat ubi moyses dit audi
isl dns deus tuus deus vnus. Item Ego sum dns deus tuus q eduxi
te de tra egipti no erit tibi dii alii pter me. Ecce hit signi
ficant vnitate diuine natue deq em et dns ut ait Ambr
i° li° de tri. nomē e natue no e ptatis Item alibi loquens
ad moysen deq ait Ego sum qui sum et si quesierint nomen
meu vade et dic eis qui e misit me ad vos dicens em ego
sum no nes sum q et qui e no qui sum aptissime declarat vnu
solu deu de. In cantico etia Audi legi dns omipt no eius
vno ait dns vnitate volens designare psonarū q plalitate
et ne vnitate sll ondit dns in Deu dicens faciamus homi
ad ymag. et sli. nrā Dicens em faciamus et nrā plalitate osten
dit dicens ad ymagiē cencie vnitate. Vt. n. dit Augs ill°
de fide ad pe. Si in illa natua pris et filio et s. s. vna eet
tm psona no dicēt faciamus homi ad yma. et sli. n. Cu em
dicit ad ymagiē ondit vna nam ee ad eius ymagiē homo
fiet. Cu ad dicit nrā ondit eius deu no vna q plures esse
psonas Hylarius q i li° iij de trin. dt hns ubis significat q
tri inte nec diuisis e nr singlaritas nil solitudo q solitudo
et plalitas fm distictio ut. n. sit. Cui dnit faciamus homi
ad yma. et si. n. cuice ee sui sles i eo q dicit yma. et si. n.
ondit ymago em sola no e. et solitudo no sibi e. neq diuisi
tate duobus admisci alius ad alterū solitudo pmittit Item
Idem. i iij° li° ab oluntq uoluit intelligi significari hac non
ad se tm ee referenda dicendo faciamus homi ad yma. et sli. n.
psessio em corporis sustulit intelligentia singlaritatis hr q sor
ait aliquis no pt ee sibi ipi solitario neq tm si solitudo
solitarii recipit faciamus neq quisq alienus a se loquetur
nrā Vterq igit fmo s. faciamus et nrā ut solitariū eius
q nd pati ita neq diuisi a se alienū q significat solitario
queit faciamus et nrā no solitario ud queit dici faciamus et nrā
vtiq fmo ut no solitariū tm ita neq diffente ee nil diui
sum ee significat Nobis q nr solitariū neq diuisq e q filiū q

sta go deo ad quem sibi deo ymaginem sanctam qz solitudinem horrem
reppit opari ut nec significare efficatis admittat intelligentia
solitudis nec opacam constituta ad eandem ymaginem et solitudinem
pacificat diuisitate diuinitatis. In hiis libris hylarius plenitudine
personarum voluit intelligi non tamen tria, ait significauit non
considerari ul plenitudinis non pom aliud q̃ remouendi plenitudinem.
nul considerari personarum cum dicit solitudo et singularitas negat
cum dicit plures ce personas significat q̃ non est una sola. Deoly-
latrius uoletis ista subtilit et sane intelligi aut presumo q̃ tria
sustulit intelligentia singularitate non dicit posuit aliquid. Ita
tacita cum dicit tres personas singularitate et solitudinem tollimus
et q̃ pr̃ non est solus nec filius est solus nec spus sanctus est solus significa-
mus. et q̃ nec pr̃ tm est et filius nec pr̃ tm et spus sanctus nec filius tm
et spus sanctus. De hoc autem in sequenti plenius agetur. nisi prius ad illas
duas dicit tres personae et vtrum aliquid non sit ibi diuisitas vel
differentia ostendet. Addit quod cepit redit ut alias s. ductes

Nunc uos ad propositum redeamus et ad ostendendam simponat
personarum plenitudinem autem sentencie diuine vnitatem alias
sororum auctoritatibus inducit. Moyses dicit. In principio creauit deus ce-
lum et terram. Primum deum significat prefatum p principium filium et peo q̃
apud nos dicitur deus hebraycum uocitatur hel heloym quod est plenum
singularis quod est hel. q̃ quo non dicitur est hel qui est deus. et heloym quod
potest interpretari dij siue iudices ad plenitudinem personarum referitur ad
quia etiam illum attinet videtur quod diabolus presente dixit eritis
sicut dij. p quo in hebraeo hel heloym ac si diceret eritis sicut
diuine persone. Ille etiam magis ipsum et regum dd. qui sua
tatis perfect intelligentia dicens. Qui sunt senes intellexi diuine
natiue vnitatem ondes aut. Dns nomine illum non dicit dm
alibi etiam eius vnitatem et trinitatem sic ondes ait ex psalmo
dei. Audi si me audieris non erit in te deus recens neque adorabis
deum alienum. Illud horum ut dicit Ambr. i. o. li. de tri. significat
trinitatem. Illud vnitatem sibi indissentis ut neque posteriorem
pre neque altiorem diuinitatis filium uel spm tm ad credamus
ma si pre posterior est filius ul spus sanctus recens est et si vnus
non est diuinitatis alienus est. si nec posterior qz recens non est
nec alienus est qz ex pre natus est filius. ex pre processit spr sanctus
Alibi q̃ distinctior psalmus insinuat ait verbo dni celi fir-
mati sunt. o. e. o. v. corp. Alibi ecce dicit. Indicat nos deus deus
nr bn. nos deus et metuat eum omnes fines terre. Trina eum
confessio dei trinitatem exprimit psalmus vnitatem uero sentencie apit
cum singulariter subiungit cum ysaias qz dicit se audisse seraphi-
ca clamantia. Sanctus sanctus sanctus dns deus sabaoth. Per hoc q̃ dicit
ter. sanctus trinitatem significat. Per hoc q̃ subdit dns deus vnitatem
sancte. Dauid q̃ ait nat filij gnatos apte insinuat dicens
ex psona filij. Dns dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui. De hac
ieffabili gnatione filij ysaias ait. Gnatos eius qs enarrabit.
In libro qs supra et trinitas filij cum pre monstrat. Vbi sapien-
tia loquitur. Dns possedit me initio viarum suarum antequam

quitas sta. a pn. ab etno. ordi. su. anq tra fl. nc du erat abis
et ego la qcpta era nec du fontes et montes aut colles et
ego parturiebar adhuc tra no fecerat et cardines orbis tre
qn ppabat colos ad era qn appendebat fundamta tre cu eo
era tucta qpones et delectabat p singlos dies ludens coram
eo tore aptu de etna gemtua testimu quo ipa sapia phi
bet se an mundu qcptam ee et parturri i gemtu tapud
pren etna. existe Ipa era alibi ait Ego qdore altissimi
pdiu primogenita ante omem catuam Michea qq pha etna ubi
fuerat et tpalem eo maia sil insinuant dicens Et tu beth
lehem effratha parvulq es s'ut i milibus iuda ex te egre
diet qui sit dnator i isrl et egressus eius abinitio a diebus
etnitatis De spu sto era ex pssa decumta i tuti testamto
hemq In gen em legit Spus dni ferebat super aquas Et dd. It
tuo ibo a spu tuo Et in li sapie dr Spus sti disipline
effugiet fictu hemqng em est spus sapie vsuas qq ait
Spus dni super me ic De testimonis noui testamenti

Nunc pq testimonia uetis testamti de fide ste trinitatis et
vnitatis ad noui testamti auctoritates accedaq vt in
medio dnu aialiu cognosta ueitas et forcipe de al
tari sumat calculq quo tangat ora fideliu Dnus itaq ve
vnitate diuine essencie ac pdnaru trinitate apte insinuat
dicens apls Ite baptizate omes gtes In nomine pris et filii
et spus sti In nomine vtiq ait vt ait Ambo i i li de trin no
indiuidua vt vnitas essencie ondat p noia ta q supposuit ze
ee pdnas declarat Ipe era ait Ego et pr vnu sum Vnu
dixit ut ait Ambo in eod ne fiat distinctio natie
et addidit sum ut pren filiu qq gnostas s ut pstq pr
pstin filiu genuisse credat et qq pr et filiq vnu sint non co
fusioe pone q vnitate natie Johes qq i epla canonica ait
tres sunt qui testimu phibet in celo pr vbu spus sctus
et hi tres vnu sunt Ipa era i micio ewangelii sui ait In
principio era vbu et verbu erat apud dm et dm erat vbu
vbi apte ondit filiu p et etna. fuisse cu pre vt alius
apud alium Aulq qq trinitate apte distinguit dicens Misit spm
filii sui i corda nra et alibi Si spus eius qui suscitauit ihe
su i vobis habitat i nobis ic Ipe alibi trinitate atq vnitate eui
detissime qmedat dicens qm ex ipo et per ipm et i ipo sunt
era ip. glo Ex ipo ait vt Aug in li de tri. dt. ppter pre
p ipm dicit ppter filiu In ipo ppter spm sctm Ipse no qno
dicit ex ipis et per ipos et i ipis n ait ipis gla q ipi in
sinuauit hac trinitate vnu deu ee Qz qz singla pene sil
labe noui testati hac i essabil vnitatis atq trinitatis veri
tate qordit insinuat inductiones testimoru sup hac te
sup sedeaq et tombq cu gruscz sillitudinibus ita ee put
in sit vnitas nra valet ostendaq.

Incipit ondo quomodo p creaturam potuit cognosci creator i

Aplus nagz ait q̃ invisibilia dei a cõtitua mundi p̃que ea
sunt intellecta cõspiciunt. sempiterna q̃ virtus eius et diuinitas
p cõtituam mundi intelligi ho ppt excellentiam qua excel
lit int cõtituas alias uel ppter q̃ extendat quam sit eius si cõ
tituam ho go invisibilia dei intellectu mentis cõspicere potuit vel
etiam q̃ fecerit p ea que facta sunt. v. p cõtituas visibiles uel invisibiles
a duobus enim intuitabatur natura que et ab operibus a deo factis
ut manifestat hoi veritas. Deo Aplus dicit q̃ deus illis re
velauit. s. dum fecit opa in quibus artifices aliquem valuit indi
cium. Nam sicut ait Ambrosius vt deus qui natura invisibilis etiam
a visibilibus posset uiri opus fecit q̃ opifice visibilitate sua
manifestauit vt p rem mentem uiri possit et ille deus omnes ee
credat. qui hoc fecit q̃ ab hoc impossibile est fieri potuerunt
go agnosce q̃ sine agnouit ult. cum cõtituas ee illu qui ea
fecit q̃ nulla cõtituas fieri uel destrui valet. Accedat huius
lus cõtitua et faciat cele et terram tria et dicit q̃ deus est
Ez q̃ nulla cõtitua fieri valet. constat sup omnes cõtituas ee illu
qui ea fecit ac p hoc illu ee deum christiana mens agnoscere po
tuit. Alio etiam mo dei uritate ductu rationis agnoscere potu
erunt uel agnouit vt enim Augustinus ait in lo de ciui di videre
phi summum illum corpus ee dm et io cuncta corpora tristenderunt
quaerentes deum viderunt etiam quitas mutabile et no ee sum
mum deum omnes q̃ principium et ideo omnes alias mutabiles q̃ pe
tristenderunt. Deinde viderunt omne q̃ mutabile est no posse
ee n abillo qui immutabilis et simpl et intellexerunt igitur
eum et oia ista facta esse et a illo fieri potuisse. Considerauit
etiam quitas et in distantiis uel corpus et uel spm. meliquz aliqd
spm ee q̃ corpus et longe melius qui spm fecit et corpus in
tellexerunt etiam corpis spem ee sensibile et prius spem
intelligibile et intelligibile spem sensibili preferunt. Sensi
bilia diuq̃ q̃ visu tactuq̃ corpis sentiri queunt. Intelligibi
lia que q̃ pcii mentis intelligi. Cui igitur in corpo q̃ pcii et cor
pus et alia magis minusq̃ pcosa sent. si at omnis spes ca
tere possit sine illa sent viderunt ee aliqd quod ia spe
ciosa facta sunt ubi et pia et immutabilis species ideoq̃ intelligibilis
et illud de principio rerum rationis tredidit q̃ fieri non esse
et exp cuncta facta sent. Sed tot modis potuit cognosci ver
tas dei. Cui go deus una sit et simpl et eterna q̃ ex nulla di
uisitate pcii uel accidentis q̃ fieri potest planiter tri dt. Aplus Invi
sibilia dei q̃ plurimis modis cognosci veritas dei p ea que
facta sunt. Ex perpetuitate nam cõtituas intelligi conditor et
Ex magnitudine cõtituas omnes et Ex ordine et dispositione sapiens
Ex gubernatione bonus hec at oia ad unitatem deitatis pti
nent monstranda. Quod in creaturis appet vestigium trinitatis

Nunc restat ondere vtro p ea q̃ facta sunt aliqd trinitatis
indicium uel uestigium christi potuit. De lo Augustinus in libro
vi de tri. ait. Oportet ut creatore p ea que facta sunt
intellecta conspicientes trinitatem intelligamus huius dm.

trinitatis vestigium i creaturis appet. Her em que arte divina sta-
tuit et vnitate quada in se induit et speciem et ordinem. Ita vnu-
quodque horum creatorum et vnum aliquid a se fecit natiue corporum et
audacie et aliquid specie formatum sicut fecit figure vel qualitates corporum
ac doctrine vel artes audacie et ordinem aliquid petit aut tenet
se sicut pondera vel collocationes corporum et amicitias vel delectationes
audacie et ita in creaturis plucat vestigium trinitatis. In illa em
trinitate summa origo a omnis rerum et perfectissima pulchritudo et
beatissima delectatio. Summa autem origo vt dicit hugo indit i li. de
ud religione intelligitur deus pater a quo est omnia a quo filius et spiritus
sanctus. Pulchritudo intelligitur filius est veritas patris nulla enim pulchri-
tudo similis. quia tui ipso et i ipso prae vendam quae forma a omni
que ab vno sua est et ad vnum referunt. Quae tu omnia nisi fecisset
a prae pulchra nasci sub simbo salua sint nisi deus summe bo-
nus est qui et nulli natiue quam ab ipso bona esse immudit et ut
i ipso bono maneat alia quatenus vellet alia quantum posset de
dit. quam bonitatis intelligitur spiritus sanctus est qui a domino patris et filii
quae ipsum domum dei ait prae et filio aequi immutabile colere et
tenere nos queat. Propiciatorium itaque creaturarum vnum sit trinitatis
intelligitur est vnum deum patrem a quo sunt et filium per quem sunt
et spiritum sanctum i quo sunt est principium ad quod referimur et forma
qua sequamur et gratia qua reconciliamur vnum est quo auctore
conditi sunt et solitudinem eius per quam ad vnitatem reformamur
et pacificamur qua vnitati adhaerimus est dominus qui dixit fiat et vbi
per quod sunt omnia quod salutem et nature et domum benignitatis
eius qua placuit quam ab eo publicum sunt a reconciliatione auctori
ut non interiret genus humanum. Sed omnis a quibus in creaturis
aliquatenus ymago trinitatis indicatur non em per creaturarum quem
platonem sufficiens noticia trinitatis per fidei vel potuit sin
doctrine intelligitur vel in prophetarum revelatione. Unde illi ad quos
phi qui prumbra et de longinquo viderunt veritatem deficientes
et gratiam trinitatis ut magi phi in tuo signo adiuvamur
ty i fide i visibilium per ea que facta sunt.

Nunc ut ad ea pueriamus. Quod in ea sit ymago trinitatis
disputationem vbi i mente humana que nouit deum vel
per nosse trinitatis ymagine reperiamus. Vt em ait hugo in
omnibus li. de tri. licet humana mens non sit eius nisi cuius deus
et ymago ty illius quo nichil melius est. ibi grenda et tue
enda est quo ita habet nichil habet melius. i mente. In ipa. n.
mate ecia anima sit principes dei eius ymago reperitur et si em
amissa dei participatione deformis sit ymago dei ty p maet
eo em ipso ymago dei a mente quo capax dei et eius qui principes
ea potest. Iam go i ea trinitate que deus et inquirat. Ecce ego
meus memini sui intelligo se diligo. Sed si trinitas domina
trinitate non du quidem dum ymagine dei hic em quedam
appet trinitas memorie intelligentie et amoris her igitur tria
potissimum tractemus memoria intelligentia voluntate her igitur
tria vt ait hugo i li. v. de tri. non sunt iii vite sed vna vita

nec ꝛ̃ mates ſ̃ vna mes vna ſcia memoria uo dr̃ ad aliqd
et intelligencia et uolutas ſiue dilectio ſit ad aliqd dr̃ Vita uo
dr̃ ad ſipam et mens et ſcia hec igit̃ tia eo ſit vnu q
vna vita vna mes vna ſcia et quitq aliud ad ſipa
ſingla dur ſcia ſil no ſplaut ſ̃ ſinglaut dur eo uo tria
ſt quo ad ſtinctē referut Equalia ſcia ſt no ſolu ſingla
ſinglis ſ̃ ſcia ſingla oibq alioqn no tinctē ſe capent ſe at
tinctē caput capiut em et a ſinglis ſingla et a ſinglis
oia memi me ſcia hre memoria et intelligencia ꝛ̃ volu
et intelligo me intelligē et uelle atq memiſſe et uolo me
uelle ꝛ̃ meminiſſe ꝛ̃ intelligē tota q̃ mea memoria ꝛ̃ intelligen
cia et uolutate ſil menti qd em memorie mee no memi id
no eſt i memoria mea Nichil at tā i memoria ē q̃ ipa me
oria tota igit̃ memi Item quitq intelligo intelligē me ſcio
et ſcio me velle quitq uolo et quitq at ſcio memi totum
igit̃ intelligencia tota q̃ uolutate mea memi Sili cu ꝛ̃
tria intelligo tota ſil intelligo neq em quitq intelligibi
liu ē qd no intelligo n qd ignoro et qd at ignoro n memi
n uolo quitq go intelligibiliu no intelligo quit ſcia nec
memi n volo quitq go intelligibiliu memi et uolo quit
intelligo Volutas ſcia mea tota intelligencia tota q̃ me
oria capit Du vtq toto eo qd intelligo at memi Cu itaq
tinctē a ſinglis et oia et tota capiat ꝛ̃ equalia ſt tota
ſingla et totis ſinglis et tota ſingla ſil oibq totis ꝛ̃ ꝛ̃
trid vnu vna vita vna mes vna ſcia Etre illig ſume
vnitatis atq trinitatis ubi vna ē ſcia et ꝛ̃ pſone ymā
go ē humana mes lig impar Mens at hic p alio ipo acci
pit ubi ē illa ymago trinitatis ppe uo mes dr̃ ut dug ait
no ipa aia ſ̃ q̃ i da ē excellencia qualit ſepe accipit
Illud ſcia ſtedq q̃ memoria no ſolu ē abſcidu ꝛ̃ preteritoꝝ
ſ̃ ſcia pnti ut ait dug i li omi de tri aliqn no ſe capet

Quo illa tria ſenſu dicant vnu ēe ꝛ̃ vna ſcia querit

Hic attendend eſt diligēt ex quo ſenſu accipiend ſit qd
ſup dxit illa tia ſt memoria intelligencia et volutate
ēe vnu vna mate vna ſciam qd vtiq no vide ēe necꝑ
iuo ppetate ſimois mens em i ſpus rional ſcia ē ſpu
alis et i corporea Illa uo tia nales ppetates ſeu vres ſunt
ipiq menti et a ſe tinctē differut q̃ memoria no ē intelligē
cia nl volutas nec intelligencia nl uolutas ē ſiue amor et
h tria ſcia ad ſipam referut ut ait dug i xo li de tri
mens em amare ſeipm nl meminiſſe no ſit n ſcia nouit
ſe Na quis amat nl meminit qd reſtat ergo utiq ne tria
ista inſeparabilia ſunt a ſemetipis et tis eorꝝ ſinglis et ſil
omnia vna ſcia ē cū et relative dicant ad inuicem
Sed ia vided ē quo hec tia dicat vna ſba ideo ſ̃ q̃
in ipa aia nl mate ſbaliter exiſtut ſd ſicut dicta
ſubiectis que put ad ēe nl abſe Vn dug in li xo
de tri ait Admonem ꝛ̃ vtriuq vide poſſe hm aia exiſtē
ſbaliter non tamq in ſubiecto vt color in corpe q̃ et ſi relate

duc adunce singula tres salutes sunt in una sola deitate ex quo sicut
illa tria dicuntur esse unus vel una sola que tres ut ait Augustinus in li
bro de tri. in mente habitat diuinitus instituta quisque diuaciter
respicit et quam magnum sit ita. Vnde patet etiam semper trinitas in
mutabilis natura recolitur spiritus gaudiis recreditur per memoriam
intuetur per intelligentiam amplectitur per dilectionem et sacro repit
illis sublime trinitatis imaginem.

Quia in illa similitudine est dissimilitudo

Ut autem caueat ne hac imaginem ab eadem trinitate sua
ita ei comparet ut omnino existimet similem esse posit igitur
ista similitudine magna qui dissimilitudinem cernat. Ad breuit
ondi patet homo vnus pilla trinitas memoriam intelligit diligit et nec
memoria et nec intelligentia nec dilectio sed habent vnum quod est
qui habet hec trinitas non ipse est habet tria. In illis ubi sublime simplici
natue quia deus et quibus vnum sunt deus tres tres persone sunt per et
filius et spiritus sanctus et hec tres vnum deus. Aliud est itaque trini
tas res ipsa. Aliud imago trinitatis ita alia patet quia imagi
ne que hoc illud in quo hec trinitas sit imago dicitur. Homo sic ima
go dicitur et tabula et pictura que ita ea sed tabula noue imagi
nis appellat. Ipsa pictura quia ita ea. Nunquid ista imago quia
homo habet illa tria vna persona et illa nec trinitas non vna persona
et sed tres persone pater filius et filius pater et spiritus sanctus pater et filius
itaque in ista imagine trinitatis non hec trinitas vnum homo sed vnum homo
sunt in illa nec sublima trinitate cuius imago et hec non vnus deus
sed illa trinitas sed vnus deus et sunt ille non vna persona. Illa. n. trinitas
non homo sunt sed homo sunt vel in homine sunt. Qui nisi possit dicere tri
nitate sic ea in deo ut aliquid dei sit nec ipsa sit deus absit
ut hoc credat. Dicat homo in mente mea imagine trinitatis sed ego
quia et qualitatem ea que sublime trinitatis illa gerit similitudinem
ut eo magna pte sit dissimilis. Sed nec ita ego hec trinitas intus
ut ait Augustinus in libro de tri. non potest tria imago dei est
quia sui meminit meus et intelligit ac diligit se sed quia potest eadem
meminisse et intelligere et amare illud a quo facta est.

Quia assignatio trinitatis in anima est mens notitia et amor

Restat enim alio modo alius et noibus distingui trinitas in anima
que ea imago illis sublime et ineffabilis trinitatis vt. n. ait
Augustinus in libro de tri. mens et notitia eius et amor tria
queda sunt mens enim nouit se et amat se nec amare se potest
nisi eam nouit se. Duo quoque sunt mens et notitia eius. Ita duo
quoque sunt mens et amor eius. Cum quo se nouit mens et amat
se manet trinitas est mens amor notitia. Mens ac hic accipitur
non pro anima sed pro eo quod est anima excellentior ea. Hec ac tria cum sint dis
tincta a se tamen duo tria ea vnum quod est aut saltem existunt et
ipsa mens qui pater et notitia eius qui filius eius mens. n. cum
ipsa mens qui pater et notitia eius qui filius eius mens cognoscit notitia
se cognoscit notitia sui gignit et ipsa pater sue notitie
se cognoscit notitia sui gignit et ipsa pater sue notitie
et ita ea amor quo de ipsa mente et notitia procedit dum mens
et ita ea amor quo de ipsa mente et notitia procedit dum mens
cognoscit se diligit se. Nec enim possit se diligere nisi cognoscat se
cognoscat enim placita quem. v. notitia sua et ita amor quidem
amat enim placita quem. v. notitia sua et ita amor quidem
plerque ex natis ac prolis nec minor est proles parente dum
tanta se nouit mens quanta est. Nec minor est amor parente

Hec tria in seipsis sunt

et pleniter mata et noticia du tatis se diligit mas quatis se no
uit et quata a Sicut ergo hec singula in seipsis et mas a
mas i amore et amor i amantis noticia et notitia i mente
nostris e Ecce in hijs tbus glerissimus trinitatis uestigium apparet

Quo mens per ista proficiat ad intelligendum deum

Mens itaq; rationalis considerans hec tria et illa una scientia
i qua ista sunt extendit se ad contemplandum catholicam et vide
unitate i trinitate et trinitate i unitate Intelligit enim unitatem
dei una scientia et unum principium Intelligit enim dm ee unum et
si duo essent nil utiq; insufficiens esset nil aliquid superfluaret quia si
aliq; deesset unum quod alterum esset non esset ibi summa perfectio Si quod nihil
deesset unum quod alterum esset et i uno essent ergo alterum superfluet In
telligit igitur unum dm ee unum omnium auctorem et videt ut ab su
piente non sit qui res fatua et ideo intelligent eum hre sapiam quem
sibi ipso gementa e Et quia sapiam suam diligit intelligent ibi ee
amorem e Qua ppter in ista considerando ut ait Aug in li. vi de tri
Credamus premium et filium et spm sm unum ee deum unum ipse trinitatis
conditorem et redemptorem nec premium ee filium nec spm sm nil premium
ee nil filium sed trinitatem relatiuam adiunctam personarum ut enim ipse ait
i. li. de fide ad petrum e natum sive genitum pris et filium et spm
non una persona sed tam sit esse una persona sicut e una ba pris et
filium et spm sed tamen ut ait trinitatis non dicit burgundio quidem trinitatem
esse uel uiq; deum trinitas usq; non est Si quadmodum pr et filium
et spm tres personas sicut abiunctam pietatis distinctionem sed filium et
naturam et substantiam distinguens fides at pr iam quam polycrates
apolog unum deum predicat ee trinitatem In illa igitur sta trinitate
unum e deum pr qui solum essentialiter de seipso unum filium genuit
et unum filium qui de uno pre solus essentialiter natus et unum
spm sm qui solum essentialiter a pre filioq; procedit hoc ait tonum
non pt una persona ut gignens se et natum de se et procedens de se
ut enim ait Aug i. li. de tri. nulla res e quam seipsam gignat
ut sit.

Utrum querit hic utrum credendum sit ut se deus genuerit III.

Hic orit questio satis nitida Constat enim et irrefragabiliter
verum e quod deus pr genuit filium Sed orit utrum credendum
sit quod deum genuit deum Si enim deum genuit dm ut
quod aut se dm aut alium genuit Si ut alium deum genuit non
e trinitas unum deum Si ut seipsum deum genuit aliquam rem seipsam ge
nuit Ad quod intendentes dicimus sane et katholice concedi quod unum
unum genuit et quod deum deum genuit quia deum pr deum filium ge
nuit In symbolo quod nicenum spm e lumine de lumine deum
uerum de deo uero et ut addi quod genuit se deum ut alium dm
neutrum credendum e dicimus et ut aliud deum non genuit manifestum
e quia unum trinitas deum et ut ut seipsum non genuit sed dicit Aug in
i. li. de tri. dicens Cum putat hic ee potentiae deum ut seipsum
pre genuit eo plus errat quam non solum deum ita non e sed nec spu
alis nec corporalis tatis nulla enim res e que seipsam gignat
ut sit et ideo non e credendum ut dicendum quod deum genuit se Et
adhuc opponunt garzuli ratiocinatores dicentes Si deus
pr genuit dm aut genuit dm qui e deum pr aut deum
qui non e deus pr Si genuit dm hm non est deum pr quod deum

a qui no a deo pr no go vnq tm deo a Si ud genuit dm qui est
deo pr go genuit sicpm Ad qd tndeo dtrminantes illa ppdz
qua sic ppdnuit Si deo pr genuit dm aut deu qui a deo pr
aut deu qui no a deo pr hoc em sane et pne intelligi pt et
id pndend a ita deo pr genuit dm qui a ipa pr hoc diq
ce plm et qcdmq altera sic genuit dm qui no a pr nc tm ge
nuit deu altera nc qui genuit a alio deo a qp pr s vnq deus
cu pre Si ud addr gendit dm qui no a deo pr hic distinguend
qr dupr pt intelligi genuit deu qui no a deo pr s. deu filiu
qui filio no a pr qu deo a hic sensu uerq a Si ud intelligtur
sic genuit dm qui no a deo pr i. qui no a deo qui a pr hic
sensu sulq a vnq em et id deo a pr et filio et spiritu sto et eo
lipsi pr et filio et spiritu sto vnus est deo. ¶ non equales in

Oppo quorda ducendi tres personas ce vnu deu vna substam

Quida tm uritatis adiutu concedut prem et filiu et s.
sine zb psonas ce vnu dm vna sbam s nolut concedere vnu
deu sine vna sbam ce zb psonas dicentes sbam diuina
pdicari de tribus psonis no tres personas de sba diuina sides at
catholica tenet de pdicat zb psonas ce vnu dm vna sbam
sine essentia sine nam diuina et vnu dm sine essentia diu
na ce zb psonas vn Augustinus li de tri. ita ait pre ipe deo
tmitas intelligitur bta et solu potest esse qm exprsse dicit ipe
deo trinitas ut ondat et ipm dm ce tmitate et tmitatem
ipm dm Itm in eod In ubis inquit illis apli quibus de aduen
tu xpi agens dt qd ondit bta et solu potest rex regu 7 dns
dnantiu qui solu hat tmortalitate et lu nc pr ppe notatur est
nec filio nc spiritu sto s bta et solu potens. i. vnq et solu ve
deo qui a ipa tmitas esse 7 hic apte dicit vnu solu vero
dm ce ipam tmitate et s vnq deo trinitas a go vnq deo a
zb psone Itm in li v. de tri. Non tres deos s vnu dm diq
ce ipam substantiam tmitate Itm in li de fide ad pe i expo
sicione symboli Datus a xpiano vero catholico caz visibiliu sine
invisibiliu no nisi bonitate credere catholicis qui a deo vnq et
uerq illaz qz ce naturam q no aut ipe sit aut ab ipo eu qz ce
tmitate prem s et filiu et spm sto Itm Augustinus in sermone de
fide credimus vnu deu vna ce diuinitate nouis trinitate Idem
in vi li. de tri. diq deu ce solu ipam tmitate esse hys 7 alios
pluribus auctoritatibus euidenter ondit dicendo ce 7 credendo qp
vnq deo a tmitas et vna sba tres psone sic eqlipo tmitas
dr ce vnq deo et zb psone dur ce vna sba. ¶ genuit

Redit ad prma qnem sz an deus pr se dm an aliu dm

Nunc ad prmissa qnem reuitam ubi qrebat an deo pr
genuit se deu an aliu dm Ad qd dicig neutro fore
concedendum dicit tm Augustinus in epla ad maximinum qp deo pr
se altero genuit hys ubis pr hoc filiu de seipso no minuit
se ipm s ita genuit de se altero se ut totu manet in se 7
est in filio tanto quanto et solu qd ita intelligi pt. i. de se
altero genuit no vtiq altero dm s altera psona id genuit
se altero. i. genuit altero qui a hoc qd ipe sta et s aliud

Transio pa quae ita nō sit ēia d qō mō ē ddm

sit pr q filiq nō ē tri aliud sed vnū. Sēcūd vl ppa n gemuit n genita ē
Cūcerd an pr gemuit diuīam ēcīa vl ppa filiū aut ēcīa gemuit

Y

Qd hoc quālit vtrq credēdū sit q pr gemuit diuina ēcīa
vl q diuina ēcīa gemuit filiū vl ēcīa gemuit essen
cīa an ōino nō gemuit nec genita ē diuina ēcīa Ad
qd catholicī tractatōibq ēcīa ēcīa dicīq q nec pr gemuit
diuina ēcīa nec diuina ēcīa gemuit filiū nec diuina
ēcīa gemuit ēcīa. Hic at notā ēcīa intelligīq diuina
nāī que quis est tribq psōnis et tota in singlis. Ideo nō
ē ddm q pr gemuit diuina ēcīa qr si pr dicēt gemuisse
diuina ēcīa. essēcīa diuina tolātie dicēt ad prem vt
p relatio ponēt. Si at relatio dicēt vl p relatio ponēt
nō indicēt ēcīa vt eni ait Aug in vii li. de tri. qd rela
tiue dr nō indicat sbām. Item Si deq pr sit dīna ēcīa 2a rō
si aq est genitor est vtiq genitor aq rei q ipe est et ita
ad res separām gemuisse. Ad hoc Aug negat ut sup ondim
Ite si pr ē genitor diuine ēcīe ei ipe ēcīa diuina 7
sit et deq sit eo qo q gnāt 7 est et deq ē. Ita qo nō illud qd 3a rō
gnāt ē a pre deq. Si pr eo q gnāt 7 z et deq est et si ita ē
nō genito. Si genens si q gnata genitq ēa ē. ut 7 sit et deq sit
Sili rōne pbat Aug in vii li. de tri. q pr nō ē sapiēs sapia
qua gemuit qr si ē da sapiēs ē ea ē. hoc eni ē ibi ē qd sapē.
Et si hoc ē ibi esse qd sapē nō illa sapiāī qua gemuit sa
piēs pr ē. Aliud eni aliud dicīq ei dicīq hoc illi ē ea. qd
sapē n eo ē. quo sapiēs ē qo q ēa ē illi ut sapiēs sit ēia
ipa illi ēa ē ut sit. Si qo sapia qua gemuit ēa illi ē ut sa
piens sit et ēa illi ē ut sit. Qz ēa prēs qua sit a pre gnata
nullo mō quis dicēt sapiāī. Aliud eni ē instūm. Ita qo si
pr gemuit ēcīa qua ē ēcīa qua gemuit ēa illi ē vt
sit. Nō igit ipam qua ē ēcīāī gemuit. Ita illa simplicīte
mq Aug. qr nō ē aliud sapē q ēē. ead ē ibi sapiēa q esse
cīa. Ideoq qd de sapia hoc de ēcīa dicīq. Sic qo nō ge
muit sapiāī qua sapiēs ē ita nr ēcīāī qua ē. vt eni sa
piēcīa sapiēs ē et potēcīa potēs ita 7 ēcīa ipe z ead Hic nō adiscam
q ē sapia et potēcīa q ēcīa patz itaq ex pdis qr pr
ēcīāī diuina nō gemuit. Huic at videt gtrīū qd Aug
aut i li. de fide ad petro. Deus ei ūbū gemuit id qd ē ipe ge
muit nec de nichilo nr de aliq illa sta conditaq mā sed de
sepo id qd ē ipe. Ite deq pr qu ūbū sic indicāt aut cog
nitus et voluit et potuit hoc ad cupm indicād gemuit
qd ē ipe qu gemuit. Ecce apte dicit hīc ūbis dm prem
gemuisse illud qd ipe ē. illud at qd ipe z nō ē n ēcīa
diuina videt go diuina ēcīāī gemuisse. Ad qd Rndem q
illa ūba sic ē intelligenda dicētis pr de sepo gemuit illud
qd ē ipe h. filiū qui ē illud qd pr ē. Ita qd pr ē 7 filiq h
est z nō qui pr ē 7 filiq hic est. Ita ēcīa nō ē ddm q diu
na ēcīa gemuit filiū qr ei filiq sit diuina ēcīa iam
esse filiq res a qua gnāret et ita ead res sepāī gnāret
Ita ēcīa dicīq q ēcīa diuina nō gemuit ēcīāī. Ei eni

una et suma quia res sit divina sciencia si divina sciencia essencia genuit sed res sapiam genuit quod bino se non pt Ex pri
sdlq genuit filium et a pre et filio procedit spiritus sancti Predicte
at videt se contrarii quod dicit Aug in li. vij de tri. Hoc magis
deo se quod sapde vni pr et filiq sit una sapia quia una essen
cia et singulatim sapia de sapia sic sciencia de essencia Ecce
hijs ubis apte dicit Aug sapiam de sapia et essencia de es
sencia ubi videt significare quod sapia sapiam et sciencia sciencia
genuit Idem i li. de fide ad pe aut Sic xpm dei filium. i. vna
deitate personam dni nostri crede ut divinitate eius de na
tri nata se non dubites hic videt dici quod natura filij sit na
ta de natura patris Idem eod in xv li. de tri. ait Dr filiq de
consilium de consilio et voluntas de voluntate sic sba de sba sa
pia de sapia Et hic videt dici quod sba sit genita de sba et sa
pienia de sapia Ex hijs ita determinamus Sapia de sapia et sba
de sba est. i. filiq qui est sapia qui est sba est de pre qui est ed de
sba et sapia et filiq qui est divinitas nata est de pre qui est
natura divina Et ut expressius dicamus dicimus filium sapiam esse
de pre sapia et dicimus filium sbam esse genitum de pre et a pre
sba Ex at ita intelligi debet Aug ondit i vij li. de tri. dicens
pre ipse sapia est et dr filiq sapia prius quo dr lumen patris
i. sic lumen de lumine et vitam vitam lumen sic intelligamus sapiam de
sapia et vitam vna sapia et vna sencia Ita ideo ipse dr vitam
et sapiam dei quia de pre vitute et sapia ecia ipse virtus et sa
pienia est sic ipse lumen de pre lumen est et ipse fons vite est apud
dm pren fontem vite Filiq go sapia de pre sapia est sic filiq
lumen de lumine pre et deus filiq de deo pre et et singulq
sit lumen et singulq sit deus et singulq sapia et sit vnum lu
men vnus deus vna sapia Ecce hijs ubis manifeste aperit
Aug ex quo sibi adsumpseda sit sint predicta ubi et hijs sua
sit dicta dr sba de sba vel sba genuit sbam Huic ut id etia
contrarii videt quod Implaud ait i iij li. de tri. Nichil magis n
natu est filiq et geniti honorib admiraci i honde gniantis
est Cu go filiq sencia sit tota ens ieo est divina sencia
videt quia divina sencia nata sit Item in v li. ait Natitas
dei non pt esse ex quia perfecta est non tend nam ne em aliud
p deo sibi sistit quod non aliunde p deo subsistit Ecce hic
dicit natitas dei perfecta ex natura et ita videt ex hijs
ubis atq predis natura dei et genita et geniti esse quod apcq
dicit i li. ex de tri. Nos magis vnigeniti dei in forma dei
manente i natura dei manisse profitem. nec vnitate forme
similis i natura divina vnitate refuding ne true sit corpa
li i simulacre prem i filio predicag si ex eo eius quod ge
nitus nam realiter in se gigniere huiusse nam q in forma
natura se gignent manens forma natura et i fir unitatis
corporalis agrent no em desereat dei natura ne esse si in
se similitate ter zene natitatis manens sibi dei natura sus

repeat gnis sui patrem in spiritu assumpte humilitatis exercens.
Ecce hic apte dicit et nam genuisse et nam genitus et nam
assumpsisse nam qd aplaisse negat. Ita in eo qd Nuncq unige-
nito dei contumelia et pretem sibi inassibilem dei ee cu eo
inassibili deo natitas unigenita i nam unigenita sbsistat
Ecce et hic dicit unigenita nam Oz qr hec uba sane volt in-
telligi ipe id dicit i unj li. Intelligentia deorz ex causis assu-
meda credi qr no simom res sr rei e sermo sbrietas hec eo
uba ita intelligi put Nichil hit filio n natu r. nichil habz
fim qr deo e n qd nasendo accepit et ipe i nasendo pris in
se subsistentie habet nam Vn id hilarius addit in v. libo
Trinitatis habet genitus qua ille qui genuit ita tn ut natus
no sit ille qui genuit Na quo est ipe tu genitus sit Oz i hijs
pris subsistit ille qui genitus e i quibus totus e ipe q genuit
qr no e aliunde qui genitus e et eo no refert ad aliud qd i uno
sbsistit ex uno at se i gnatione filij et nam sua ut ita dicat
sequitur inde mutabilis deo inde mutabilis gignens dnj n natz
sua desit exinde mutabili deo inde mutabilis dei psta na-
titas subsistentie igit i eo dei nam intelligas cu in deo deo
insit n pt bit qui e deo quisq alio deo sit qr ipe deo et
ieb deo natie eo dei pris ueritas i deo filio ee doce cu in
eo deo intelligit ee qui deo e Est enim vnus i uno et vnus ab uno.
Dicit qz et stregit in suis sptiis legit pr de sba sua genu-
isse filium Vn Aug in li de fide ad pe. aut pr deo de-
nullo genitus deo semel de sua natia sn iicio genuit filium dm
sibi equalem et eadem qua ipe nalit et ing e. diuinitie coetnu.
Ecce hic dicit Aug filium genitu de natia pris Est aut
vna natia pris et filij et spus sti Oi go de natia pris
genitus e filius genitus e de natia filij et spus sti vnus de
natia trium psonarz Idem qz Aug in xv li. de tri. dt xpm
ee filium sbe pris et de sba pris genitu titans illud ubi
apli loquens de deo pae sit Qui eruit nos de potate tene-
brarz et transtu i re filij caritatis sue ex hoc dm e inquit n
aliud intelligit qz filius sui dila qz filius sbe sue Caritas qz ipe
pris que i natia eius e i essentialiter simpa Nichil e aliud
qz ipa natia at sba ut sepe diuig et sepe iterae no pigz
ar phor filius caritatis eius nilq e aliq qz qui de sba eius e
genitus Ecce apte hic dicit Aug filium ee genitu de sba
pris et filium sbe pris Idem qz Aug in li. h qt maxime in
hatia sbam dei genuisse filium et filium genitu de sba pris
assit dicens Carnalibus cogitacoibus plem sbam dei de se
ipsa gignere filium no putatis n hoc pacat qd sba carnis
pati qm gignit Ceritatis no scientes sptiias neqz vtute
dei illo dm no uerz dei filium cogitatis si eu natu ee de
sba pris negatis No enim ia erat hoies filius et deo donate
fty est dei filius ex deo natus gen no natia An forte et si
no hoies filius erat tn alius iam erat qualiscuqz natia
et in dei filium deo mutate hisse e Oz nichil horz est go aut

de michilo aut de alig sba natg ē Qz ne credēmg nos putare
de michilo ee dei filiū affirmastis nō nos dicit de michilo ee
dei filiū de alig go sba ē et si nō de pris de q sit dicate si
nō ipsemet Jam igit vmgenitū dei filiū ihm xpm de pris ee
sba nō nos nobis tū pigeat qsitei Sit ieos Vtrigz legim ut
mig iud filio eig ihu xpo Dicate go nob vtr iste uerg dei
filig ab eig eis qui gra filij sūt quada ppetate disctg de
nilla sba sit an de alig non dico inquis de nilla n dicam de
michilo go de alig sba ē Crued de qua Si nō de pris sba
ē alia quere si alia nō inuenis pris agnoste sbam et si
liū cū pre hōsion cōsiti Jte in eod Confiteor dm prem
ono i corruptibilit genuisse q si qd ē ipe genuisse Jtem
dico qd sepe dcm ē aut de aliqua sba natg ē dei filius
aut de nilla Si de nilla go de michilo qd nos ia nō dicat
Si ud de alig n tg de pris sba nō ē uerg filig Si ud de pa
tris sba vmg eius dq sbe sit pr et filig nos at n filiū
de pris sba genitū voltis et tg cū nec ex michilo nec ex
alig mā si ex pre ee concedit n uidet qm nata sit ut q
nō est ex michilo n ex alig re alia si ex deo n ex dei sba
ee nō possit et ho ee qd deg ē de quo ē i deg de deo natg
qz nō alig prig fuit si natūa coetne de dō est hijs uerbis
pmissis intu vide q diuina sba filiū genuit et q filig
sit genitg de sba pris et q de deo ē natūa coetna et q
pr id qd ipe ē genuit id est qd ipe ē. Cencia diuina est
et ita putui pt diuina cencia genuisse Vehemt monet
nos hec ilba que quo intelligēda sit malle ab alijs audie
q tradē Vt tg sine pudico dtz temeritate loquar ex ho iudā
put accipi Natūa coetna de deo ē i filig coetng pri
de pre ē ita q ē eadē cū eo natūa nil eius natie q sbm
cōfirmat Aug ibid subtiles et qd diceat qi expladias
dicto eim natūa coetna de deo ē addidit nō ē aliud filig
q illud de quo ē i vmg eius dq sbe ē. Deinde aprig tlez
intellegi ex p dcis ibis fere hmdū aprit in eod lib. con
nayemmu. dicēs Trinitas hec vmg eius dq sbe est qz nō
de alig materia nil de michilo ē filig si de quo ē genitg Jte
q spus sti nō de alig mā nil de michilo ē Hinde ē vn pre
dit hijs vtrigz ibis apte indit ea rōe dicit filiū ee de sba
pris qz ē de pre genitg ita q ē eius de sbe cū eo et spm
ē sti ee de de sba pris et filij qz ab vtroq predit ita q ē
eius de substacie Qz nec filius n ex sbe sti ē de michilo si de alig
Ostendit q ex illis ibis filiū et spm sti nō ee de michilo si de alig n tg de alig mā
vn ex hylario i pri li. de tri. ait Vmgenitg deg cū natus
sit prem testat auctore cū ex manente natg ē nō natg
ex michilo et cū an tpe natg ē omes puerit sbum nasce
do hic apte dr q filig nō ē natg ex michilo Sitr et spus
sti nō est dicēdū de nil predē ex michilo qz filig de sba pri

natus est. et a patre cui quo est eiusdem substantie et eadem substantia. Quoquo modo ergo
accipiendum est illud patrem genuit id quod ipse est. et filium qui est hoc quod
pater est. et hoc ita debet intelligi. Augustinus apud dictum i. li. qe maximum
hoc genuit pater quod est aliquid non est uerum filius sed quod est
pater non est filius. Item. Substantia dei genuit filium. et pater substantia genuit filium
qui est eadem substantia et eiusdem substantie quod sic esse intelligendum. Augustinus ordinat
dictum ad maximum. Sic dicit spiritus spiritum genuit. et dicit spiritus
eiusdem naturae. vel substantia spiritum genuit. Item. Sic dicit deus deum genuit
ita dicit deus eiusdem naturae vel substantie deum genuit. hoc si credideris
et diuersis multiplicibus de hac re ultimis actis subiecis. hinc enim ubius
apud quos predicta deant intelligi. Filius filium natus est de substantia
patris vel pater genuit filium de sua natura sive scientia. et de substantia
et scientia genuit filium eiusdem scientie ac naturae et
qui est eadem scientia ac natura. Filius exponere illud filium substantia pa-
tris. et filium patris substantie. et qui est substantia cui quo et filium eadem substantia est.
et quod aliquid est patris filium. et hic spiritus adiunctus est ubius. Augustinus
qui i. li. de tri. ait. Tres personas eiusdem scientie vel tres personas
vna scientia. diuina est. Tres dicit personas. ergo eadem scientia non
diuina qui aliud ibi sit quod scientia est aliud quod persona hinc ubius
ondit non est dicere persona est ergo scientia non ex sensu podes q
sensus confirmat scia ergo quod i. pro li. de tri. id ait. Sic nra
scia sue dei sic et nrm ubiu quod nasci de nra sua dissimile
est illi ubo dei quod natus est de patris scientia. Tale est ait hic si
dicem de patris sua de patris supia vel quod est expressius d' pre
scientia de pre sua de pre supia. Hoc hoc itaq; intellexi vm
dei patris vnigeniti filium posuit patri filius et equalem tre dr deq
de deo lumen de lumine sapiam de sapia scientia de scientia qe
est hoc omno quod pre non tm pre qe ipse filium ille pre.

Quare vm patris dicitur filius nat

Inde est qe filius vnigeniti dei dr natura filium qe eiusdem
naturae est et eadem nat est cui pre vn hylarius i. li. de tri. de
ppo loqtur ait. Natura filium est qe eandem natm quam ille
qui genuit habet. Vtrum pr voluntate genuit filium an nativitate

Preterea queri potest. et an volens vel nolens sit deus

Vtrum pr genuit filium voluntate an nativitate. Deinde Orosius
ad Augustinum ita ait. Voluntate genuit pr filium vel nativitate
ner uoluntate non nativitate. qe nativitas in deo non est pire uoluntas
sapiam non pt. Quo ita ut Augustinus ait i. xv. li. de tri. Ridenda
est dyaletica eunomii a quo eunomiani hetici orti sunt qui
cui non potuisse intelligere nec credere noluisse vnigenitum di vm
filium dei esse natura. de substantia patris genuit non natura vel substantie
dyoit esse filium. filium voluntatis di. Volens a patre accedatem
deo voluntate qua gignit filium. Sic nos aliqd aliqm no-
lumus qd a nat non uolebam pt qd mutabile intelligi nat nra
qd absit ut in deo esse credam. Dicam ergo filium dei esse filium
dei natura non uoluntate. ut docet Augustinus in xv. li. de tri. vbi qda
catholicum hetico tridente quemdam dicens. Acute sane qdem
rendit hetico vsuitasse interrogati. Vtrum deus filium uolens an-

V.

noles genuit vt si dicat noles absurdissima dei miseria
sequetur Si ad noles quamo qd intendebat concludet s. no
natue ee filiu ex voluntate At ille vigilatissime viassim qs
uit ab eo vtro deq pr noles an nolens sit deq ut si res
pondet nolens sequet grandis absurditas et miseria
quam de deo credet magna e insania Si ad dicit nolens
rendet ei qo et ipse voluntate sua deq e no natura ad qo
restabat n'ut obmutescet sua interrogacione obligatu in so
lubili vinculo se videns expditus docet no ee gtendendu
q deq nolunte vel nrite vel nrte nolens vel noles sit deus
Ita q voluntate vel nrtate vel noles vel noles genuit filiu
ex cont hoc opponet sic Voluntas dei e natura sive essen
cia dei qz no est aliud deo ee aliud velle et no sic vna est
cencia trium psonarum ita et vna voluntas Si qo deq natu
deq e et voluntate deq e et si vna dei natura filiq di e et
voluntate filiq dei e hoc ad facile e refelli nd et psua
dei sive sua qua sit vel psit bona et mala diuina na
sive cencia e et pdestinacio sive voluntas eiq eadem diuina
cencia e. nec e aliud deo sic vel velle qua ee et cu sit
vnu et idem sua deqi vel voluntas no tm dr de voluntate qm
dr de sua et equipe nec ora illa sua voluntate deq velt q
sua sua sit cu sua sua nouit ta bona q mala Voluntas
te ad no uelit nisi bona sua quippe di et psua de bonis
e et malis Voluntas no et pdestinacio de bonis e tm et tm
vnu et idem e in deo sua et voluntas et psua et pdestinacio
Ita cu vnu sit natura di et voluntas dr tm pr genuisse
filiu natura no voluntate et ee deq natura no voluntate pre
dicta tm uba quibq prudet dem e q deq pr nec noles nec no
lens e deq nec noles nec nolens genuit filiu sive voluntate
vel nrtate ex tali sensu m videnti accipienda ut volun
te precedente vel accidente intelligamq qualiter Binomius in
telligebat no em ipse est deq voluntate precedente vel essi
cete vel noles priq q deq nec voluntate precedente vel acci
dente genuit filiu nec pus nolens q gnans genuit fi
liu nec pus gnans q nolens genuit filiu Noles tm ge
nuit sic potens genuit et bonq genuit et sapiens ge
nuit et hugoi Si em pr sapiens et bonq dr genuisse
filiu cur no et noles cu ita sit deo id ee nolente q e
ee dm sic idem e ee sapiente q ee dm. Dicaq qo qz pr
sic sapiens ita noles genuit filiu ex no voluntate precedente
vel accidente q sensu apit dugl et confirmat ita dicens
sup eplam ad eph. de filio dei. et dno nro ihu xpo septu
et qz eu pre se fluit et nuq eu ut est prima voluntas p
cessit et ille qd natura filiq est

VII

Hic queit an pr noluit an potuit gignere filiu

Hic solet queri a quibusda vtro pr potuit vel noluit
gnare filiu Si em inquiunt potuit et noluit gnare
filiu qo potuit aliqd et noluit hd nec potuit nec noluit
filiq tam filiq nec potuit nec noluit gnare filiu Cu ver

sicie scale rndemq dicetur posse vel nolle gnare filiu no
t aliqd posse vel nolle subiecte voluntati vel potentie est ty
aliq potentia vel voluntas sit posse vel nolle gignere filiu
et ro distinguenda et intelligenda potiti ubi posse vel velle
gignere filiu no e posse vel nolle aliqd neq gnacio filij
aliqd ebro e que subiecta sint divine potentie et voluntati
ner e aliqd inter dia vel de oib et sup oia et ay oia no
em an voluit vel potuit qd genuit sicut ne an fuit qd ge
nuit qz ab etno fuit et ab eterno genuit Ro sili qd hoc vi
de possig pr em pt ee pr et velit ee pr filij at ne velit
ner pt ee pr go pr velit vel pt ee aliqd qd no pt vel velit
ee filij No sequit qz ee prem no e ee aliqd ut in sequti
ondit Quehement nos monet qd Augy ait in j li cont
maximin qui asserebat prem potentiore filio eo q filiu
genuit dn cutore filij de no dicebatur prem potuisse
gignere no filiu et ro potencior filio ee Ad rndes Augy
dicit unde q filij ecia potuit gignere noles onde prem no
ee potentiore filio hyc ubis absit ut ro potencior sit pr
filio sic putas qz cutore genuit pr filij at no genuit
cutore Neq em no potuit sz no oportuit vide et diligent
attende hyba No em no potuit sz no oportuit Vide n
dicit q filij potuit gignere sz no oportuit et ita potuit
qd no oportuit et quia no oportuit subdit dicens Inmo
deata em est divina gnacio si genitq filij nepote gig
net filio pri qz et ipe nepos nisi avo suo p nepote gig
neret sm mtq mirabile sipiez impotes dicit Silr ecia
ille si nepote no gignet alio suo et p nepote p avo suo
no a nob appellaret omnpe ne impleret gnacionis series si
sp alter ex alter nasceret ne ea pscat velus si no sufficit
sm omnpe tnq oi potente genuit filiu pri na no fecit
hoc at no videt quibusda posse stare sic q filij potuit
gignere Si em filij potuit gignere potuit ee pr et si po
tuit ee pr potuit go ee pr vel sui vel pri vel sub sacti
vel alicq alius sz aliq no. qz nlq alij sp fuit ner pri qz
pr e ingenitq et inastibil ne sui qz nlla res sui paz gig
nere pt ner sub sui qz nasci no potuit Si em nasci po
tuit potuit ee filij et ita mutabil ee potuit Ecce go
accipiet qd sup dcm no em no potuit gignere sz no opor
tuit qi potuit sz no oportuit no e ne nob p picul
apire quo sit hoc nec et ro silencio pond est pte
indi nisi me sup hoc aliqd loqui coget instacia dren
cui pt go sic intelligi No em no potuit sz no oportuit
ne no ex impotencia sui fuit q filij no genuit sz ei no co
ueniebat sic deq filij no e deq pr ner ty hoc ex impo
tencia sui e Na et pr sic no e filij ne hoc e ex impo
tencia pri Ozgrit maximing arcianoz episc Vn go
est q pr no pt ee filij vel filij pr No vtiq ex impotencia
sz pr ex potestate gnacionis pr est qua oportz eu no ee.

filii et filiq ppetate natiuitatis filiq e qua oportet eu no ee
prem de quibq ppetatibq pqea plenq tractabitur.

Utrq pr nd sit potens gigne filii et an sit hoc aliqua potentia
tem queit a quibusda. que sit in filio

Si pr potens sit natiua gigne filii et an hoc sit aliq
potentia que insit filio ad qd dicq q no e potens insi
natiua sicq eni potentia natiua e ul scientia dt inquit ill.
si potens e gigne hit go potentia gignedi filiq at hit no
hit potentia gignedi si no pt gigne habz go pr aliq po
tentia qua no hit filiq no sequi. tandq eni potentia penitq
hit filiq qua z pr qua pr potuit gigne et filiq potuit
gigni. cad eni potentia est in filio qua potuit gigni q z
i pre qua potuit gigne. Qz tn hoc opponit aliud est
posse gigne aliud est posse gigni qz aliud e gigne aliud
gigni hit distinguedq e. Si eni cu dr aliud e posse gigne
et aliud posse gigni. alia sicsicas potentia qua pt potes
e gigne et aliud qua filiq potes e gigni falso e intelligi
Si aut dicas prem posse hit alia ppetate sue nonne
q genitore et filii alia qua genitq e verq e intelligi. alia
eni ppetate hit pr qua pt e alia filiq qua filiq e. et cu
dr filiq no hit potentia gnandi qua pr hit sup intel
ligi pt. Si eni dicat no hit filiq potentia gnandi qua z pr
-r. qua potens sit ad gnand -r. ut genuit ul ut gnat sic
pr uerq e. Si ud intelligat sic no hit potentia qua possit
gigni ul genitq ee qua cad potes e pr ut genuit vel ut
gnat filiq e. Sicq dr pr hit potentia qua pt ee pr filiq
ud no hit potentia qua possit ee pr et eqiso filiq hit
potentia qua pt ee filiq pt uo no hit potentia q possit
ee filiq habz go aliq pr qua no hit filiq et eq. absit q
cad e potentia pris qua pt ee pr et filiq qua pt ee filiq
Ita ena cad e voluntas qua pr wlt ee pr no filiq z filiq
wlt ee filiq no pr qz cad e uoluntas filij qua wlt ee ge
nitq et prem genuisse z pris qua wlt ee genitor z filii
genitu

De ppetate z ignmutabilitate z simplicitate dei ennie

Nunc de ppetate ueitate sue ppetate z ignmutabilitate
aut simplicitate diuine natie ul sbe sue ennie agend
est itaq deq ut ait aug in v li. de tri si dubitabile sba
ul si melius appellat ennia qua grai uiam uocat. Sic
eni ab eo qd e supe dta e sapia z ab eo qd e sue dta est
stia ita ab eo qd e ee dta e ennia et quis magis e q
ille qui dixit famulo suo moysi. Ego sum qui sum. et dicas
filius israel qui est misit me ad uos. Ipe ud at ppe dr esse
tia cuiq ennia no nouit preitu ul futuru. vnde ieronimus
ad marcella scribes ait. Deq solus qui exordium no habz
ud ennie nomen tenuit qz i eiq comparatione qui uere est
qz ignmutabile e. qi no sit q mutabilis sit. De quo. n. dr
fuit no est z de quo dr erit no du est. Deq at tm est qui

VIII

no nouit fuisse uel futurum est. Solutio igitur deo uel est omnis
scientia cotpatum uerum de no est. Quales intelligenda sint
Hic diligenter aduertendum est quid intelligi. Verba Hieronimi
deant illa uerba Hieronimi sic deus tempus est. et no nouit fuisse
et tamen non possit dici de deo fuit uel erit si tempus est. Nec
de eo spiritu rapiamur fuit abetno fuit sp et erit in secula
et hoc. Vnde uidet quia non est tempus dicendum de deo fuit uel est uel
erit. Si enim dicetur tempus fuit putatur quod desierit esse. Si di-
cetur tempus est putatur quod non semper fuit sed esse cepit. Si tempus dicetur
erit putatur non esse mox. Dicatur igitur quia semper fuit est et erit
ut intelligatur quia nec cepit nec desiit nec desinet esse. Deinde
Augustinus hoc ita ait. Vnde sempiterna ratione dicitur est sem-
non enim bene dicitur fuit et erit. fuit quia nunquam desiit erit quia nunquam
deeit. est quia semper est. non preterit quia quod non maneat non erit
quia quod non erat. Cum igitur mutu locutus propria valeat de eo uel dur-
uba omnis libri temporis qui illo tpe desiit uel deest uel deerit
et ideo non mirum si de sempiternitatis uerbis loquens dicit preterito
futuro et uenerit audiet loquetur. audiet sic ab eo a quo procedit
audite illic et sic id id enim est esse. a quo igitur est illi scientia.
ab illo audiendum. sicut quia non est aliud quod scientia audiet igitur
dicit de eo quod audiuit et audiet. id quod sic fuit sic et sicut
Ecce hic dicit Augustinus verba omnis temporis dici de deo sed proprie
et illud igitur quod Hieronimus dicit. ita intelligendum est non nouit fuisse
uel futurum esse sed tempus est esse. cum dicitur de deo quod fuit uel erit non est in-
telligendum quod preterit uel futurum sit sed quod existat simpliciter sine
aliquo temporalem motu. Nec enim ueba sua diuisionem temporis de deo
dicitur ut fuit erit est erat. non tempus temporalem motu hic distingui
sic preteritum uel futurum uel presentem impetum uel preteritum esse
uel preteritum plusquamperfectum sed scientia sine consecutione diuinita-
tis simpliciter significat. Deinde igitur solum quod dicitur scientia uel esse. Vnde
hyllarius i. vii. li. de tri. ait. esse non est accidens deo sed substantia
uerum et manens ita et naturalis omnis potestas.
Deinde enim solum scientia quod. Hic de immutabilitate
et immutabilis dicitur quia nec mutatur nec mutari potest. Vnde
Augustinus vii. li. de tri. Alienum scientiae uel substantiae caput actiua quod
in eis fiat uel magna uel contrarium mutatio. deo et aliquid
huiusmodi accidere non potest. et ideo sola substantia uel scientia quae est deus
immutabilis est cui profecto maxime ac uelle quietem esse
Ideo enim mutari non fiat unum esse et quod mutari potest enim si non
mutetur potest quod fiat non est. Deoque illud solum quod non tempus non
mutatur uero enim mutari omnino non potest uel esse dicitur esse. i. substantia pa-
tris et filii et spiritus sancti. Deoque apostolus de deo loquens ait Qui
solus habet immortalitatem ut enim ait Augustinus in li. pe de tri. Qui
ita quodam immortalis esse dicitur et est. non dicit solum habet
immortalitatem non quia uera immortalitas immutabilitas est. quam
nulla potest hic natura quam solum creatoris est. Vnde Iacobus ait
apud quem non est tempus mutatio nec uicissitudinis obumbratio

Et David Mutabis eos & mutabunt. tu autem idem ipse es. Et ro
Aug. super Gen. dicit. q. deus non loco nec per tempora movetur. Creatura
uero per tempora et loca. Per tempora moueri et passiones commutari. Deus
autem nec loco nec affectione mutari potest. Qui per prophetam ait. Ego deus
et non mutor. Quia immutabilis solus vnde re solus dicitur habere
immortalitatem. In omni enim mutabili natura ut ait Aug. qui magis
inmutatur. Non nisi mors a ipsa mutacione. quia fuit aliquid et esse non ea
quod erat. Vnde et ipsa anima humana quidem dicitur immortalis quia sum
modo sui nunquam desinit viuere. habet tamen quandam sui mortem
quia si iuste viuebat et peccat moritur iustitie. Si peccatrix erat
et iustificatur. mortua peccato ut alias eius mutaciones tacea. De quibus
non longum est disputare. & cautum nulla celestium mori potuit
quia peccare potuit. Nam et angeli peccauit & demones facti sunt.
quorum et diabolus princeps. et qui non peccauerunt peccare potuerunt
et cum ratione tenabili cautum est. ut peccare non possit. non ex hoc
natura ipsa sed dei gracia et id solus deus ut ait apostolus habet immorta
litatem. Quia non cum gracia sed natura sua nec potuit nec potest
aliquis quisque mutari nec potuit nec potest aliqua mutacione
peccare. Sum ut ait Aug. in li. 9. de tri. Sam dei sui vella
sui commutacione mutabilia facere et sui vello suo temporali mo
tu temporalia creante intueri & nosse libet sit difficile oportet
vere go ac per id immutabile est solam diuinitatem scencia que sui
sui mutacione cuncta condidit naturas. Hic de simplicitate

Ademadmodum solam per se ac vere simplex est. nec parcium nec
accidentium seu qualibet sed magis ulla est diuisitas sine
varietas vel multitudo. vt ait sidas quod simplex sit illa sed
ut te deo. Aug. in vi li. de tri. Animadverte quod omne creatura
sit multiplex et illo modo vere simplex. et prius de corpo
ribus pecca de spiritualibus cautum. Corporalis vtique cautia ex publicis
constat. ita ut sit ibi alia pars maior alia minor et maius
sit toti quam partibus et in vnoquoque corpore aliud est magnitudo.
aliud color aliud figura. Et enim et imminuta magnitudine ma
nere idem color eadem figura et eadem magnitudo. ac plures
multiplex et conuicit nata corporibus simplex. ac illo modo.

Quid de spiritualibus creatis ondit quomodo sit amultiplex et non simplex
creatura quam spiritualis ut est anima.

In comparacione quidem corporibus est simplex. sine quantitate uero corporibus
multiplex est et non simplex. Quia ipsa simplex dicitur respectu cor
poris quia mobile non diffidit per spacium loca sed in vnoquoque corpore
et in tota tota est. & in qualibet parte eius tota est et ideo fit
aliquid in qua nisi exigua particula corporis quam sentiat anima quam
non sit in toto corpore. illa tamen tota sentit. quia tota non latet
Quia tamen non in ipsa anima sed simplicitas est. Sit enim aliud sit ar
tificiosi esse aliud mortem aliud acutum aliud medicem aliud
cupiditas aliud timor aliud letitia aliud tristitia pos
sitque fieri et alia huiusmodi in anima in anima natura inuenimus et
alia sine aliis et alia magis et alia minus. Malitia est
non simplicitas sed multiplicitas habitum. Nichil enim simplex in mul

tabile ē. Quis at cātica mutabil est. nulla go cātica nō simp
ē. deq ud at si multiplicit dica ue tū at sicme simplex est
dr ēm magna bonq sapiēs btq uerq. et quitq aliud nō
idigne dicam. si cadē magnitudo eiq ē q sapia. Non n mole
magna ē. sē virtute et eadē bonitas quē sapia. 7 mag
nitudo et veritas et nō est ibi aliud ipsam btq ee. aliud
magnū aut sapiēs aut uerq a bonū ee. aut aiō ee.

Quare deus cū simplex sit tamen multiplicit dicatur

Hic diligent notand ē cū dicat aug solū deū ud sim
plicē ee. cur dicat eūd multip dica. si hō nō ppt dūsitē
accidēs ul pēnē dicat. sed ppt dūsitatē ac multitudīē
nōm quē de deo dicūt. quē licet multiplicia sint. vnū tū
significat. si diuina nāmq hēm nō ita accipiūt cū de illa
tēmutabili et naq sba in cōpablēr simplicior q ē hu
mana aiā dicūt. qdmodū cū de cātibus dicūt vnī aug in
li vi detri. deo hoc ē ee. qd ē forte ee. ul sapiēte ee
ul iustū ee. et si quid de illa simplia multiplicitate uel
multiplia simplicitē dicēs quo sba tūq significat. huano aut
aiō nō est hoc ee. qd ē forte ee. aut prudēte aut iustum
pt ēm ee aiā. et illam ista hrē virtutem

Tanta est dei simplicitas q nulli pdicamētorū subiacet

Quod at in natura deitatis nulla sit accidēs dūsitas nulla
q pēnē mutabilitas si psta simplicitas ondit aug.
in v li detrim te dicens. Intelligāq deū qūtū possūq sīne
qualitate bonū sīne qūtitate magnū sīne indigētia creato
rem sīne situ psidēte. sīne habitu. oia qtinēte. sīne loco
ubiq totū sīne tpe sempiternū. sīne ulla sui mutatōe mutabi
lia facētē. nihilq patiētē. cūmq hēc ita cogitat et si
nō dū pt oīno tuēri. quid sit pre tū cāueat dūtū pt dī
quid de illo sentē. qd nō sit. et si subtilit intendas. ex
hys atq pdīs apit illa pdicamēta tātis dialetice dei na
tue minime queūt q nullis subiecta ē accidētibus.

Et nō ppre dicūt si abusiue dicitur substancia

Unde nec ppe dr sba vt aug ondit i li vi detrim. sic
ab eo qd est ee appellat sēcia. ita ab eo qd ē sbsistē
sbam dicāq si tū dignū ē ut deq dica. subsistē hoc ēm d hys
rebq rēa mēlligt in quibq subiectē sūt ea q in aliq subiecto
ee dicūt. sic in corpe color aut forma. corpē ēm sēd sistit.
et ro sba ē. res eo mutables nec simplices ppe dicūt. sīe d hy
at si subsistit ut sba ppe dici possit in est in eo aliq tāq
in subiecto et nō est simp. Nephas ē at dicē ut sbsistat
deq at subsist bonitati sīe atq illa bonitas nō sba sit ul po
tiq sēcia. neq ipe deq sit bonitas sua si in illo sit tāq in
subiecto vnde manifestū ē deū abusiue sbam uocari ut noīe vti
tanore mēlligt sēcia. quē ac ppe dr ita ut fortasse so
lū deū dici oportēat sēcia. est ēm ud solus q i q mutabi
lis ē. Et nō ē in deo aliq quod non sit deus.

Hēc aut sēcie simplicitas ac sincēritas tanta ē. q nō
ē in ea aliq qd nō sit ipa si id est hys et qd hēt. vnde
hylarius i vii li detrim ait. Non ex compositis deq que
vita est subsistit neq qui virtū ē ex confirmis qtūd

nec qui lupus ē ex obscuris coaptat nec qui spus est ex dispa-
ribus formalib ē totū qd in eo est vnū est Idem i vni li
de trin. No humano nō ex compositis deq ē ut i eo aliud sit qd
ab eo habet et aliud sit ipse qui habet ſ totū vita ē una ſ per-
fecta et infinita et nō ex disparibus constituta ſ vinens ipsi p
totū De hoc eod Boecio in poli de trin. ait Quo circa ho
nū vnū i quo nullū numerū nullū i eo aliud pt id qd ē neq
eius subiectū fieri pt Aug qō in li de fide ad petr dicit In dei
sba nō ē aliquid qd nō sit sba qī aliud ibi sit sba aliud qd
accidit sbe ſ quitq ibi intelligi pt sba est Verū hec dic
put facile et credi videri ab insi pūd corde oīno nō possit
Idem i li xv de trin. Sic hēt in nīa vnus stuqz trinq vt q
habz hoc sit qd hēt sic immutabilis simplicqz sba Vn vsdeh
ait Deq simplex dr sine nō amittendo qd hēt seu q aliud nō
ē ipse et aliud qd i ipo est Et cū tante simplicitatis atq
sincritatis sit diuina nā est tū i ea psonarū tinitas Unde
Aug in li de trinitate dei ait Nō ppt hoc natū sum bom sim-
plice dicēd qr ē pr in ea solus aut filius i ea solus aut spus
sc solus i qr sola ē ista nomū tinitas sīn sub sistentia psonarū
sic sabelliani putauit Qz ro simpl dr qr ē hoc qd habz ex
cepto qd relative quoz psona ad altera dr nec ē ipa Nam
vtiqz pt hēt filiū ad que relative dr n tū ē filius et filius
hēt patrem n tū ipse ē pr i quo ud ad sanctum spm dr nō ad al-
terū hoc ē qd hēt sic ad sanctum spm dr vnū hūdo vita z eqd
vita ipse ē preter hoc itaqz nā hō dr simplex qd nō sit ad
alius et aliud id qd hēt sic in cetis rebus est Nō enim hūdo li-
quore liquor est nec corpus color n aia ē sapia Sere qnta
ē identitas quanta ē vnitas immutabilitas simplicitas pū-
tas diuine sbe nūq instituit nrē valitudiē assiglug

IX

Nunc ad distinctioz psonarū De distinctione personarū
accedaq deneaq igit vt doc Aug in li de fide ad petr
patrem et filiū et spm sctm vnū ds natur dm n tū spm
patrem ē qui filius ē nec filium ipm ē qui pr ē n spm sctm
ē ipm qui pr est aut filius Una ē eīdem deitas patris z fi-
lii et spus sti i qua nō ē aliud pr aliud filius aliud spus sctus spr sctū
quis psona est alius pr alius filius alius spus sctus.
Gnitus ē enim a pre filius. Hic de eternitate filii ex pre :
et ro alius nec tū dicit sint pr qī filius coetnus eīdem sint sibi
tres pone. Argumentum Arriandū :
Sed arta hoc inquit hereticq ut respiat Amb in pd li de tri-
Omne qd natū ē principū hēt ro qz filius ē principū hēt z
ē capit qd hereticorū more sic dicū ē nā arriani ipse ut me
minit Aug i vi li de trin. diuersi respiat si filius ē natus e
si natus ē erat qn nō erat filius Responsio Augustini catholici
Qui hoc dicit nō intelligit deū natū ē. dd sapientiū ē.
Qui sit coetnus pri filius sic splendor qui gignit ab ig-
ne atq diffundit coeqlis ē illi z eet illi coetnus si ig-
nis esset eternus. Oppō Augustini
Item si dei filius inquit Aug Virtus z sapia dī ē n vnūq

fuit deq; sn virtute et sapia coeterna a deo pri filio. Dicat at apls
epm ee dei virtute et di sapiaz. Aut igit no fuit qui no fuit
filio aut alio deq; no fuit virtute et sapia qd demetrio est
dicta. Constat em qz semp fuit sapiaz. Sp igit fuit filio.

Quid ambrosius ad idem ait de eo

Idem qz arriane com ambro in hunc modu tendz. Ego mq;
filiu ea natu qfitedor qd reliqui a impietate horreo.
Coptis a em tuetur testamto vel ut unu a pluribus dicat. An me no
fuit alio deq; et pq me no erit. Cuius go hoc dt pr an filio
l filio an me iquit no fuit alio deq; Si pr pq me igit no erit
hic pore ille posteriore no hit. Quia ea em mse et pr in filio
et filio i pre qz nosti. Cu em prem diuisis eio et filiu desig
nasti qz neq ipe sibi pr a. Cu filiu notias et prem statuis qz
neq ipe sibi filio a. Itaq; nec filio sn pre nc pr pt ee sn filio
Semp igit pr semp filio est.

Incectio ambrosii in hereticum

Item dic mq; michi heretice fuit negn omnpe deq; pr no erat
et deq; erat via si pr ea capit. Deq go pd eat et po pr sta
a. Quod igit i mutabilis a deq; Si em qn deq; pqed pr fuit
vtiqz gnacois acessioe mutatq; a. Oz autat dh hac amencia.

Ineffabile a quo filius sit et no habet prem pore sic ordo gna-
cois intelligibilis

Sed queris a me iq; Ambro. quo s filio sit. Ne
no pore heat prem. Quod itez abste qn ul quo filium
putes ee gnatu michi em impossile a gnacois sic secretu
mens deficit nos fulet no mea tm fz et angloz sup potestes
et sup angelos et sup cherubin et sup seraphin et sup oz
sunsit a. Quia sapie a pax ppi sup ra omez sn a. Z si pax
ppi sup omem sensu a quo no est sup omez sensu tanta
gnacoi. Tu go ori manu admone scrutari no liz supna mis
teria liz scire qnatq; sit no liz disputare quo natq; sit. Illud
no negare m no liz hoc qrere metis a. Ineffabile a em illa ge
neracio. Vn ysaias. Gnatoz eio quis enarrabit.

Quidam disputa presumit gnacois seriem

Quida tn de ingenio presumptes suo dicit illa gnacoi
posse intelligi et alia huiusmodi inventes illi auctoritati
Jeronimi sup ecclesiaste. In sacris scripturis quis scripsisse no pos
posit. Fz pro disputatio ponit ut ibi. Gnatoz eius quis enarrabit
Oz hoc no dixit. Jeronimus id qz gnacoi filii etna plene intelligi
ul explicari possit a quoq; mortiu fz qz alicq; de ea intelligi
ul dici pt. Quida tn hoc arripuit dicm de tpali ppi gnacoi.

Vtrum debeat dici semp genitus ul sp a gento filius

Hic quei pt cu gnacio filio a pre nec principiu heat nec
fine qz etna est. Vtrz deat dici filio sp genitus ul semp
gentq a. ul sp genitus. Deb. Gregorius sup Job ait. Dns dbit
mco qz vtrz et sapia di a. De pre aut tpa natq a. ul porig qz
nec capit nasci nec desit dicim unu semp natu. no at pos
sumus dice sp nasci ne impsibile ea videa. Et no ut etiam desis
nai valeat et psti et semp dicatq; natu. qtq; et natu ad
psteam pmeat et sp ad etnitate qius phoc ipm qz psem
diag mihi ab illo veritatis expsione deliamq; qz qd fuit no
e nec pt dici pre psem. Balbuciedo ut possim ecclesia dei
resonaz et dns nre in sit mitat nob qd extendes. Estote imq;

psta sicut et pr̃ ut celestis pstus ē. Cum illu loqu ecia pst ÷
Ego hodie genui te. Delhac gnatione filij ita loqui dugl ē mag
phor q dicit hodie possit ecia intelligi dies ille quo xpc fm
homem natus ē. tm qz hodie pnciat sicut ait i ethnicis nec p
teritu quitq est qi ea desierit nec futuro qi nd du sit si pnc
tm qz quitq etiu est sp est. id dicimus atqui de sapientia
gnatione sapie di ecce hns ubis ondit dugl q gnatio filij sp
est nec fuerit n futura ē qz etna ē. Ido am dixi genui te
nomi putant ipsz ne videt incepisse hodie dicit ne pteri
ta gnatio videt. Sic hns go ubis gph vt ait Johes Crisq ÷
Nichil aliud manifestat n qz ex ipa sencia pris sp genitus
ē filius. Origenes vi dicit q dit n q sp gnat filius a pre.
Origenes ud sup Jeremia dicit q filius sp gnat a patre
hns ubis Saluator nr ē sapia dei sapia ud ē splen
dor etne lucis Saluator go nr splendor ē dnitatis Ple
dor aut nd semel nasci et desinit si quoties ortu fuerit
lume ex quo splendor orit tociens ecia orit splendor et
dnitatis Sic go saluator sp nasci on ait in li sapie In
omis colles gnidiri me. ud ut quida male legit gnaui
hns ubis apte ondit Origenes sane dici posse z debe fi
lius sp nasci qd vide contrariu illi ubo gg pmisso s nd
possit dici semp nasci. Deposit pmissa ubu gregi ne putet
Sed ne tali autores sibi inter doctores esse gnarietas
contdice i re tanta videat illa uba gg dicit bemgne int p
tem. Dns mag ilius an tpa de pre natus ē. ul potig qz nc
cepit nasci nec desit dicaq uerig sp natu. Qz quo uerig
dr hoc s q filius sp natus ē q illud s q de pre an tpa na
tus ē illud em sincera et catholica fides tenet ac predi
cat ut istud. Lucas go ait dicaq uerig cu vtq pit sit uer
nisi qz uolebat intelligi hoc ad maior qnitatis et exp
ente ueritatis dici q illud hns etem ubis oid calumniandi
vsutis hereticis obstruit aditus quibq xpi fm dnitate ge
nerato sn micio et sine fine ee ac psta mostrat. Ido aute
adeo apte manifesta ueritas cu dr filius an tpa genitus est
de pre ul filius sp nasci de pre z id dicit Greg q no pos
sumus dice sp nasci. Ido magis ita quaerant no ita q ff ule
ud ex planatiz uritatis pt ti dici s sane intelligat semp
em nasci filius de pre ut ait Origenes. Ido q cotidie
iteret illa gnatio si qz sp semp go nasci. i nativitas eig
sempitna ē. Qz filius sp gnat q firmat q dictis hilarij :-
Hylarig q dicit filiu nasci ex pre in lo vij de tri hns
ueribis Viuens deq et natue etne vnitatis ptas ē z q
cu sacmto sue sue ex eo nasci nd potuit aliud ee
q viues. Ido cu ait. Sic misit me viues pr z ego vivo
ipe pren docuit vita in se p vnitate prem in ee. Ecce hic
habes qz filius nasci ex pre ste in eo cu dicit ppe sicut
pr hr vita in se sic et filio dedit vita hre i semetipso oia
sua vina ex vnitate testat ē. Ecce at ex vino vinu natu ē.
habz nativitatis pstin si nouitate natue. Ido em nomi ē q

ex vino gnat vinu qz nr ex nichilo e et vita q natiuitate su-
mit ex vita nrte est p natiue vnitate et pste natiuitatis su-
matu ut ti vnete vinat et i se habeat vita vnete Ecce hic
habes qz gnat ex vino uinum filiu tpi ad sn deo totu qd est
vinit Deq am vita e et ex vita no pt quitq ee n vinu-
neq ex deriuatoe derivatoe sed ex vnite natiuitas est dc sic-
du totu qd est vinit et du totu qd ex eo nasit virtq est
hec natiuitate filiq no demutatoz et hic dicit qz nasti tem
i ix li donat pr filio tatu ee quatu est ipe tui i hasibili-
tatis ee vnaqq sacmto natiuitatis imptit quia ex se in for-
sua gnat hic dicit qz gnat pr filiu Hic docet quid ad ho

Dicamq go filiu natu de pre an tpa et sp nasti Quodnd sit
de pre sed gr eteq sp natu et alind sitcam ab etno ee
et pri coetnu auctori pr eni gnatoe huctoz filiq e ut i
secta ondet vt go pr e etnq itu et filiq etnq sed pr sn auc-
toze filiq no no qz pr i nasibili filiq nati est ut ait hylario
i xij li de trm alind a sn auctoe sp ee etnu alind pri
auctori ee coetnu vbi at pr auctoz est ibi z natitas e qz
ste natitas ab auctoe e itu et ab etno auctoe etna natitu-
tas e Oma at qd sp est eta etnu e Ez tn no ee qd etnu
e eta i natu e qz qd ab etno nasti hec etnu ee qd natu e
ezd at no natu e id cu etnitate no natu e ezd no ex etno
natu e id si no etnu natu e ia no ait et pr auctor etnq
Siquid igit ei qui ab etno pre natu e ex etnitate defuit
idipm auctori no est ambiguu defuisse qz si gignati est
ifinitu gignd et nasciti eta ifinitu est nasta medu enim
qd int natiuitate dei filij et gnatoz di pris nec sensu ad-
mittit qz z i gnatoe natitas est z i natitate gnatoe e quia
sn vtroq neutro e vtrugz go sn intuallo sui dst Argumenta
Sed mquiet hereticq Oma qd natu e no fuit sp Hereticq
qz mid natu est ut est Nemo ambigit qd que in rebq
hliamb nata sunt aliqd no fuerint sed alind est ex eo
nasti qd no sp fuit alind ex eo natu ee qd sp est Ubi n sp
fuit qui pr est nec semp pr est et qui no sp pr est no sp
gamit Ubi dc semp pr est sp filiq e ecz sn sp dec patri
prius e q semp e pr nte e filio sp prius ee q semp e filiq
Ecce go cadet i intelligenia mrq ut no fuit semp cui prius
z semp ee qd natu a Natu igit vni gentil dni tostem sn na-
tu an tpa nec an ee q natu n an natu q ee qz nasti qd
erat ia no nasti est sed eipm demutate nascendo hoc de hua-
nu sensu et intelligenia mundi excedit Ro hoc capit ro hu-
mane intelligenie sed prudenie fidelis pfessio est.

Hic de spu sto agit z prius q ste amor pri et filij dr

Nunc pq filij etnitate de spu sto quatu deo donate vide
concedi dissenig Spus sctq amor est sue caitas sue
dilectio pris et filij Vn aug in xj li de trn ait Spus scus
nec pris e solu nec filij est solu sed ambozq et io gmuez qua
iunte se diligunt pr et filij hoc insinuat caitate Johes at
i epla canonicq dit Deq caitas e no dupit spus sctq caitas
e qd si dupliff absoluteoz esset fmo et no pazula pe gomes de
ista sed qz dupit Deq caritas est increatu est et io quezendu-

X

vtr deq pr̃ sit caritas an filiq an spus sti, an deq ipa trinitas
qr et ipa no tres dij sed deq ē vnq Ad qd Augn in eod lo. ita
dicit Nec sic cū sc̃ sapia et pr̃ dr̃ et filiq et spus sti et sil
omes no tres sed vna sapia no ita et caritas dicat pr̃ et filiq
et spus sti et sil omes vna caritas No ioēn quisq̃ nos ico
uenienter estimet caritatē appellare spm̃ sti qr̃ et deq pr̃ et
deq filiq pr̃ caritas mutuapari sc̃ ppe vm̃ dei et di sapia dr̃
cū et pr̃ et spus sus sit sapia Si go ppe aliqs hoc in tri
caritas mutuapari dr̃ quis aprig q̃ spus sti ut sic in illa sim
plici sima q̃ natura no sit aliud sba et aliud caritas sed
sba ipa sit caritas et caritas ipa sit sba sue i pre sue i
filio sic in spu sto et in spus sus ppe caritas mutuapet Ecce
in his ibis apte ondit Augn q in trinitate caritas aliqn
respexit ad sbam q̃ comune est tri nu psonarū et tota in sinqut
aliqn spectat ad psona spus sti sicut sapia di aliqn p sub
stantia diuina aliqn pro filio ppe accipit et hoc in multis
locis repperit. Exemplis firmat hoc noia et ppe et vtr accipi

Plurib̃q̃ em exemplis doceri pt multa eiusmodi nomina et vbi
pom et ppe quibus sa rebus adhiberi sic legis noie aliqn
sil oia natis instituta significat eloqd aliqn ad ppe ud
cat lex que data est p moysen multa alia suppetunt exempla
si in re apta uitanda est logitudo simois sic go vmcu dei
vm̃ ppe uocaq̃ noie sapie cū sit omnipotent et spus sus
et pr̃ ipa sapia ita spus sti ppe mutuapat uocabulo caritatis
cū sit pr̃ et filiq omnipotent caritas Si di ibi v. vmqeitq
di filiq apte dicti et sapia di ore apli dicatis Ex m̃ dei vir
tute et dei sapia Spus at sti ubi sit deq caritas incertum
est apli eloquiū diligent scriptam qui cū dixisset diligamus
inuicem qr dilectio ex deo est adiunxit et omis qui diligit ex
deo natus est qr deq dilectio est hic manifestauit se dixisse de
dilectione dei qua dixit ex deo Deq go ex deo est dilectio si
qr et filiq ex deo pre natus est et spus sti ex do pre procedit
que pong eos hic dicamq accipi dem de dilectione multo gri
ue em plus ita deus est ut no sit ex do et id dicto quia
pr̃ em plus ita deus est ut no sit ex do et id dicto quia
deq est vt ex do sit no ipse pr̃ est si aut filiq aut spus sti
Si consequitur ne di dilectione quia ex aliqs qua dilexit
nos et hortatur est ut et nos inuicem diligamus atq ita in nob
nos et hic hortatur est ut et nos inuicem diligamus atq ita in nob
deq maneat qr vtiq dilectione dei dicat stati uolens de hac
deq maneat qr vtiq dilectione dei dicat stati uolens de hac
re aprig aliquid eloqui inquit In hoc cognoscimus qr in ipo ma
re aprig aliquid eloqui inquit In hoc cognoscimus qr in ipo ma
nemus qr de spu suo dedit nobis Deus itaq spus deq dedit
nemus qr de spu suo dedit nobis Deus itaq spus deq dedit
nobis stat nos in deo manet et ipm in nobis hoc est stat dilec
nobis stat nos in deo manet et ipm in nobis hoc est stat dilec
tio Ipse est igit deq dilectio deq igit spus sti qui procedit ex
tio Ipse est igit deq dilectio deq igit spus sti qui procedit ex
deo sicut ubi legit deq dilectio est et dilectio ex deo est
deo sicut ubi legit deq dilectio est et dilectio ex deo est
Ecce his ibis apte dicit Augn spm̃ sti de caritate pris et
Ecce his ibis apte dicit Augn spm̃ sti de caritate pris et
filij et i statu ipsi sermonis p dixerit ut videa dixisse spm̃ sti
filij et i statu ipsi sermonis p dixerit ut videa dixisse spm̃ sti
no solu de dilectione pris et filij qua se inuicem et nos diligit
no solu de dilectione pris et filij qua se inuicem et nos diligit
sed etia dilectione qua diligimus deu Sic utq ipse est caritas
sed etia dilectione qua diligimus deu Sic utq ipse est caritas
qua nos diligimus deu in sequenti explicabit. Sa pre diligitur
qua nos diligimus deu in sequenti explicabit. Sa pre diligitur
Pedit onde qd ipsi posset sti qr spus sti sit amor q pr̃ a filio et filiq
Pedit onde qd ipsi posset sti qr spus sti sit amor q pr̃ a filio et filiq

Nunc uideamus quid incipiamus unde autem sit spiritus sancti dilectione ac sine
amore patris et filii quo scilicet pater diligit filium et filius patrem
De hoc autem sic uidetur spiritus autem sanctus nec pater est
nec filius sed dilectio quid est pater in filium et filius in patrem Et quid
sit in uobis de trinitate aut in ordine aequalis est patri filius et est
omnia eius de ea sed qua pater et ita spiritus sanctus in eadem uirtute et aequa-
litate sed consistit Sine eam sit uirtus amborum sine sanctitas
sine caritas manifestum est quia non alius duorum est quo utrique quasi
quo genitor a genito diligatur genitorque sui diligat uirtutem
non propagando sed scientia sua nequit dono superioris alterius sed
per sanctitatem uirtutis spiritus in uinculo pacis Ecce hic habes spiritum sanctum
et quo filius diligitur a patre et pater a filio et quo illi duo habent
uirtutem pacis Spiritus igitur sanctus ut aut dum in eodem Communis est
alicui patris et filii quantum illud est at ipsa communio consortium uirtutis
et concordia est quae si amicitia quaerentur dicta pater dicatur sed apprime
dicitur caritas et hoc est sancta quia deus sancta est et deus caritas est Tria
igitur sunt et non amplius unum diligens eum qui de illo est et unum
sunt et non amplius unum diligens eum de quo est et ipsa dilectio quae si mensuram est quo deus
dilectio est si non est quid deus sancta est Sine nomine habet spiritum

Hic nondum est quia spiritus sanctus. Et sic spiritus sanctus quibus est pater et filio ita
intimitate specialiter dicitur caritas quae est patris et filii unio ita
et nomen tenet proprie quia patri et filio quasi quodammodo germinat
unum dum quasi in ipsi de tri. Si caritas inquit qua pater diligit
filium et pater diligit filium in ipsum demirat ambo
sed quaerendum quid ille proprie dicta caritas qui spiritus est quibus am-
bo hoc enim sibi credit et intelligit ut non solum spiritus sanctus cari-
tas sit in illa trinitate si non frustra proprie caritas nuncupatur propter
illa quae dicta sunt sed non solum in illa trinitate uel spiritus est uel sanctus
et pater spiritus et filius spiritus et pater sanctus et filius sanctus et tres ipse
non sunt dicitur spiritus sanctus qui enim est quibus ambobus id uocatur ipse proprie
quia ambo quasi aliquid si in illa trinitate solum spiritus sanctus est caritas
perfecto et filius non solum patris sed etiam spiritus sancti filius tuemur dicit
enim apostolus de deo pater transtulit nos in regnum filii caritatis suae
Si igitur non est in illa trinitate caritas dei non spiritus sanctus filius est pater
sanctus est Et quia hoc absurdissimum est restat ut non solum ibi sit ca-
ritas spiritus sanctus Et propter illa de quibus satis disseruimus proprie sic uidetur.

Hic dicendum est spiritum sanctum ex patre et filio et procedere a patre et
filio quia multi hanc negauerunt et ut de utrique procedat multis
diuinorum eloquiorum testimoniis comprobatur Dicit enim apostolus Misit
deus spiritum filii sui in corda nostra Ecce hic dicitur spiritus filii et ibi et
aut spiritum patris non habet hic non est eius propria etiam filius de spiritu sancto
dicit in euangelio Et ego mittam uobis a patre paracletum at spiritum
dicitur et ubique Si spiritus eius qui suscitauit iesum a mortuis
habitat in uobis et ipse propter dicit nos enim non estis qui loquimini
sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis Et alio loco Et ego mittam
pater in nomine meo Et alibi ipse filius de spiritu sancto ait De patre procedit
hinc et aliis pluribus auctoritatibus ondit quia spiritus sanctus a patre
et filio procedit. Et quia contradicit spiritum sanctum procedere a patre et non a filio

Recte igitur dicunt spiritum sanctum tantum procedere a patre et non a filio quia non

XI

dicit qz ueritas i euangelio fide integre gtinete de pcessione spc
loquens solu pcem qmeorat dicens Spus qui a pre procedit et
ecia io qz i principalibus cdiis q apud eos celebrata sut ita
symbola eorz subiunctis anathematibus scripta sut ut illi detri
mentatis fide aliud docere ul alit pdicare qui ibi gtinet licerat
In quibus quidq symbolis cu spc qmeorat procedit a pre et no
a filio quibusq mqunt eu a filio procedit addit. anathema mi
rit Qui et nos arguunt anathematis vocabulo addit ecia ad
assertione sue opionis et i testimonio nre damnacois de symbo
lo fidei q sint traditi pdecessoribus cdiliorz Leo tcq rome tis septu
i tabla argentea i altare bti pauli posita postolis reliquit p
amore ut ipe ait et cautela fidei dcti hodorpe In q qd symbolo
i pcessione spus solo comeorat pr hrys ubi et in spm sctm
dmm et vuificantem qui pre procedente cu pre et filio con
doradu et adorlol scandi ipsum illud ecia symbolu qd in missa
cata editu i niceno concilio in fine eiq subiunctu est Illi
aliud docuerit ul aliud pdicauerit anathema sit Ideoq gra
nos anathematizatos dicit qz diuq spm sctm procedit a pa
tre filio qd ibi no gtinet Qz ami sim nos ibi dr Qui a pre
filio qz procedit altm a latinis e additu. s filioq.

Nos aut illa iba ita detiniamus. Sensio i definitio fidei
qui aliud docuerit ul aliter pdicauerit. i. gtrarium docuerit
ul pdicauerit anathema sit Aliud qo posuit p opposito q
liter et aplus in epla ad Galatheos dit Si quis aliud
euangelizauerit a. contrariu anathema sit no dicit si quis ad
diderit Na si illud dicit sibi ipi ut aut dugq pdicaret
qui rupuerit verse ad quos dti quibus scribebat sic adthes
alonicenses ut supplet que illorz fidei deerat Qz q sup
plet qd ming erat addit no qd iniuriat tollit Qui at pte
cedit fidei regulaz no accedit i via si recedit a iua addi
dit qd de euangelio opponit rndemus ita qz cu dicat i eo
ueritas. spm sctm a pre procedit no addit solo et io ecia a
filio procedit no negat si io pcem tm noiat qz ad eu solet re
ferri ecia qd ipsi ceft qz ab illo hit Qz greci in sensu nobis su
Sciendu tm est q greci qstent spm sanctum et si ub differunt
ce filio sic pri. Quia et apls dicit spm filii et veritas
i euangelio spm ueritatis Qz cu no sit aliud spm sctm ac pris
ul filio qd ce a pre et filio ecia in hoc i eadem robustu fi
dei sancta conuenire videntur licet i ubis dissentiat sicut aliud
licet ami i pri. no a pre dicunt spm sctm a filio procedit no tm
negauit no at manifeste negauit. Quibus greci ondit spm
Unde ecia quida doctor catholici. sctm procedit ecia a filio
doctores intelligentes vna eandemq fide sanctam pdicauerunt
quibus dr spm sctm procedit a filio et ce filii ipsi sic spm
sctm ecia a filio procedit Vn athanasius in symbolo fidei spc
tus a pre et filio no factus nec creatus nec genitus sed pro
cedens Ecce spm sctm apte dicit procedit a pre et filio Dicimus

ecia eos magis doctor i li de spu sto Spm sty a filio prede dt
Paluator inquit qui z ueritas ne em loquet a semetipso hoc
z ne sn me et sme meo et pris arbitio qz inseparabilis e ame
et a pris uolutate qz eo se ne est ex pre et me est hoc n
ipm qd sub sistit et loquet a pre et ame illi est Item pc
stus qui e spus ueritat spus tz supie ne pt audire a filio
loqte q nesciit Cu hoc ipm sit qd pferat a filio i predes deq
de deo Spus veritat procedens a ueritate eo solator manas
eo consolacoe Item Cyrillus epc in epla nestorio dicta aut
Spus intelligit pse sm q spus e et ne filio tz ne e alienq
ab eo Spus em veritatis uocat et pcedit ab eo sic ex dd pre
Johes qi Crisi i omelia quada de hypocoe symboli sic ait
Iste e spus sty predes a pre et filio qui diuidit dona pla
ut vult Idem in alia omelia Credendu e spm sty patris
de et filii Sicut spm sty diuq pri et filio coequale et pce
dente de pre et filio hoc credite ne colloqia mala corrum
pat bonos mores Ecce a doctoribus geoz apta hemq testimonia
quibus spus sus a pre et filio predd ondit Ois colligua eo
creat spm sty prede a pre et filio Vtr ff pus ul plenius
procedit a pre q a filio
Item quart cu spus sty predat a pre et filio Vtr prio ut magis procedit a pre q a filio qd inti
h dicq ondi ita dicas Si procedit spus sty a pre procedit vtr
aut nato ia filio aut ne nato filio Si ne ia nato filio procedit
an nato e filio q procedit spus sty procedit igit natiuitas
filii processione spus sti Si at procedit a pre ne gito filio
an procedit q filius genitus fuerit Pnsio dnqd ad id qd poque
ns et hugoi gombq magis laboiosis Qat cum po a pre q a filio
q strucos dnqd rndet i xv li de trin dicens In illa sima
tinitate q deq e intuialla tpoz nlla sit p que possit ondi
aut saltu requiri vtr prio de pre natq sit filio et pea de
ab oblq procedit spus sus Nuqd go possiq fre vtr ia proce
dat de pre spus sty qm natq e filio an ne du procedat e
filio nato de vtroq procedit Ne pnit prsus ista ibi qm i mdul
eo tpe inchoat ut tpe qta pficiat in tpe To qui pt intelligere
sn tpe gnatoem filii de pre intelligat sn tpe procedoz pce
de utroq Ecce sns ibus absoluta est qstio illa q quiebatur
vtr prio procedit spus sty a pre q a filio
Hic agit de eo q se quibusdam sit an plenius ul magis a pre q a filio
Nunc tractandu e q z qrba sti an plenius ul magis pre
dat spus sty a pre q a filio Ad qd dicq qz sic ne an p
cedit a pre q a filio ita ne magis ul plenius procedit a pre
q a filio dnqd tr i xv li de trin dicit q spus sty principalit
predit de pre ne sicut inquit in hac trinitate ne dr vni di
nisi filio dni dei nisi spus sus ne et de quo genitus e verbu
et de quo predit principalit spus sty nisi de pre Ecce au
disti qz spus sty principalit predit a pre q ne ta hoc tu
bazet ipd gtinuo eo quo sensisti dixit a pre subdis to addidi
principalit qz et de filio spus sty predd recipit q hoc q illi

X·II·

pat dedit no ia existenti et no diu fuit si quitq; vmquam vbo
dedit significando dedit Sic go eu genuit vt etia de illo dicit
que procedit et spus sctus spus est ambou Ecce exposuit ipse
met quo spus principaliter procedat a pre no qz prius nil ma
gis procedat a pre q a filio Oz qz eu procedat a filio hoc ipm
habz filius a pre. Eodem sensu dr. ff. a pre

Ex eode sensu etia dr ipe procede de pre Vn Jeodmus in
expositione tratho. fidei nicene symboli aut Credimus
in spm sctm qui de pre procedit ipe Item spm sctm vere deu
iuemq; i sptua et de pre ipe esse et itero de pre filius
et spus sctus ipe et uere de pre procedit Ecce apte dicit spm
sctm ipe ee de pre et ipe procede a pre qd no ita e intel
ligendu tanq; pri id plenq; a pre procedat q a filio Oz qz
hoc hb pr a se no ab alio ut de ipo sit et procedat spc sctus
filius at no a se sed a pre hoc habz ut de ipo sit et procedat
spus sanctus Ex eod sensu dr. ff. ee z mitti a pre per filiu

Dicta etia iupta hac intelligentia dr spus sctus a pre
mitti p filiu et a pre ee p filiu Vn hylarius ad dm.
prem de spu sto et filio loquens in pij li. de trin. ait In
sto spu tuo ex te profecto et p eu misso Ita an tpa vmqui
tus tuus ex te natus manet ita q exte p eu spus sctus tuus e
qd et si sensu no propia tn tenbo constia In qualibz n
rebz tuis abes sic Ecce in eod Cosanuat hac ozo fidei mee re
ligione ut qui regnaturus mecu symbolo professus sit obti
nea prem filiu tuu vna tecu adore spm tuu tuu q ex
te pvmgenitu tuu e pmereat Ecce apte dicit spm sctm
a pre p filiu et mitti z ee qd no e intelligendu quasi a pa
tre p filiu minore mittat ut sit si qz ex pre z filio e et
mittit ab utroq; si et hoc ipm hb filius a pre ut ab ipo z
sit et mittat spus sctus hoc go voluit si sicta e hylarius dicit
ione facies in locutione ut ostendat i pre ee auctoritate
Indeo etia q veritas ondens prem ee auctore pressio
nis qua procedit spus sctus a filio dixit i eua glio de pre
procedit cum de pre et filio procedat spus sctus Vn Aug q
rit Si de pre et filio procedit spus sctus cur filius dixit de
pre procedit Cur putas nisi qz solet ad eu referre etia
qd ipius est de quo et ipe est Sic ait i doctina no e mea
sed eius qui misit me Si igit hic intelligit eius doctina qua
tn no dixit sua sed prius quoniam ipse illic intelligendu est spc
sctus de ipo procede vbi sic dit de pre procedit vt no dicat
de me no procedit a quo at habz filius vt sit deus Est enim
de deo deus ab illo hb vtiq; ut etia de illo procedat spc sctus
et ideo spus sctus ut etia de filio procedat sic procedit de pre
ab ipo habz pre Quapter qui sit intelligere in eo q ait
filius Sicut hb pr vita in semetipso sic dedit et filio vita
hre i semetipso no sn vita existenti ia filio vita prez dedis
se si vita eu sme tpe genuisse ut vita qua pr filio significa
do dedit coetna sit vite prius qui dedit Intelligat etia sic

pr̃ habz in semetipso ut de illo procedat spus sanctus sic dedisse filio
ut etiam de illo procedat idem spus sanctus et utrumq; sine tempore Ita
go dicam et spm sanctum de pre procedere ut intelligatur ex eo procedit
de filio de pre et filio Si enim quisq; habz filium est de pre
de pre est utrumq; ut et de illo procedat spus sanctus Et nulla ibi tempora
cogitent quae fuerint prius et posterius quia ibi omnino nulla sunt.

Quare ss. et sit de filio pre non dicat genitus vel filius sed tm procedere

Post hec considerandum et quatenus a talibus quales nos sumus
intelligi potest cum spus sanctus procedat de pre et sit de sba
patris cur non dicat eum natum sed tm procedere et cur non
dicat eum filium quia et spus sanctus non dicatur vel sit natus et ideo
non sit filius Augustinus in xv li de trin. ita dicens Si spe sanctus
filius diceretur amborum utrumq; filius diceretur quod absurdissimum est fi
lius quippe nullus est duorum patris et matris absit autem quod intel
ligi dni premi et dei filium talem aliquem suspicemur absurdissime
igitur filius diceretur amborum patris et filius amborum cum filius di
citur si eum abortivum genuisset quod abhorret omnis sanctorum spm.
Non igitur ab utroq; est genitus sed procedit ab utroq; amborum spus
hiis verbis ondit cur spus sanctus cum sit de pre non tm dicatur
genitus vel filius Cum spe sanctus non dicatur genitus cur filius dicatur procedens

Cum autem spus sanctus non dicatur genitus sed tm procedens.
Quaeri solet cur filius non dicatur tm genitus sed et procedens
sicut patet in evangelio Johannis ait Ego ex deo processi vel exivi et
venio in mundum Non igitur tm spus sanctus procedit a pre sed etiam filius
Ad quod dicimus quod cum utrq; procedat a pre dupliciter tm nam spus
sanctus ut ait Augustinus in v li de trin. procedit a pre non quo
natus sed quo datus vel donum filius autem processit nascendo existit
ut genitus ac propter illud eluceat ut pet s. cur spus sanctus
cum non sit filius cum et ipse a pre exeat ideo s. non dicitur filius
quia nec natus est sed unigenitus nec sicut ut per dei gratiam adoptio
ne nasci dicitur sicut nos. Quod non potest distingui a nobis nisi genitus

Inter genitorem id filium et. eorum filium et processione spus sancti

processione spus sancti dum hic vinum distinguere non sufficimus cum
Augustinus maximus primus a gone resultati sit quaerenti cur spe
sanctus non dicatur filius cum de patris esset sba tendens sic ait.
Quaeris a me si de sba patris est filius de sba patris est et
spus sanctus cur unus filius et alius non sit Utre tendo sive ca
pias sive non capias de pre est filius de pre est spus sanctus
et ille genitus est iste procedens Ideo ille filius est patris de quo
genitus est Iste autem spus utrius quorum de utroq; procedit Et
ideo cum de illo loquitur ait de pre procedit quem per processionis
eius est auctor qui talem genuit filium et significando ei de
dit ut etiam de ipso procedat spus sanctus Nam si procedit etiam
de ipso non dicit discipulus Accipite spm sanctum cum insuf
flando dixit ut ait quod procedit significans apte ostendit
flando quod spiritus dabat occulte quia ipse est nasciturus non
tm de pre nec tm de filio sed de amborum utroq; nasciturus

si dubio filij dicit ambo ac phor qr filij ab ambo nullo
esset nō oportuit eū nasci de ambobus ambo ē ge spus
procedēdo de ambobus. Hic dr q nō vr int illa duo distingue

Quid ait int nasci et procedere mirsit de illa excellentissima
natura loquens explicare quis pt vro omne qd procedit
nascitur quamvis omne procedat qd nascitur Dic nō omne qd
bipes ē hō ē quis bipes sit ois qui hō est hoc ait scio
distinguere int illa generationem et hanc processionem nescio nō valeo
nō sufficio ac phor qr et illa et ista ē ineffabilis sicut
psalmista de filio loquens ait Generationem eius quis enarrabit ita
de spū sto nō ausus dr processione eius quis enarrabit Gat
sit ge nōbis qr nō est a patre filius sed ab illo de quo natus
vro est a patre et filio spus sctus sed ab illo de quo procedit et qr
de utroq procedit sic ita ostendit de spū sto quo ipse d'dō
sit nec tm ipse filius sit qm procedendo nō nascendo legitur esse
de deo ita supiq gratia visu ē disputandumq.

Nunc considerand est An spus sctus debeat dici ingenitus
cū spus sctus nō sit genitus vtq deat dici ingenitus
ad qd dicit spm sctm nec genitum nec ingenitum debere dici vn
August ad orosiu ait Spm sctm nec genitum nec ingenitum
debere dici fides certa declarat qr si dicimus ingenitum
duos pres affirmare videbimur. Et ait genitum duos filios
credere culpam Dic eum solus filius dr genitus ita et solus
pr dr ingenitus eo qd alio nō sit vn August i v li de
trin. ait Pr mq solus nō ē de alio sed solus appellat ingenitus
nō quia i scripturis sacris i quibusdam disputationibus dr de re tanta
simone quale valuerint perscrutari Filius at de pre natus
est et spus sctus de pre principalit et qiter de utroq pre
dit sed cū spm sctm genitum nō dicimus dicere tm nō dubeg
ingenitum ne in hoc vocabulo id duos pres i illa trin. id
duos qui nō sunt de alio quispiam suspicet Ecce hinc ubi
apte ondit spm sctm nec genitum nec ingenitum debere dici

Ieron theodoro dr. ff. ingenitum qd vr. pdictis adiecim

Eromnq tm i regulis disciplinarum cta hereticos spm sctm
dicit ee ingenitum hinc ubis Spus sctus pr nō est sed
ingenitus ait infectus pr nō est qr prius et in pre
est et processione habet ex pre et nō natitate filius at nō
ē qr genitus nō est Ecce hinc ubis dr spus sctus ee ingenitum
qd videt adversari primis ubis dicit Detractio fm diversas

Sed ut ista quidem repugnacia accepcōes dr eos locutos
de medio abigamus Dicit q Jeronimus alit accepit nō
ingenitum et alit August Accepit enim August ingenitum qui id qd
ab alio nō est et fm hoc de solo pre dr Jeronimus vo ingenitum
dicit nō genitum et fm hoc de spū sto pt dici cū spe
sactus non sit genitus.

Ex hinc ubis Jeronimi ondit ex quo sensu dr ceit. ff. ingenitum

Quod autem Jeronimus in tractatu vtriusque testamenti tale diuisionem omittit quod aut est genitum aut genitum aut spiritus sanctus est et non est genitum et est non est genitum nec natum nec spiritus est et est quod natum est et spiritus non est et est quod spiritus sanctus est et natum non est et est quod spiritus sanctus est et natum est et renatum est et est quod spiritus est et natum est et renatum non est. Nec proinde singulis verbis subsistentia destinemus quod non nec natum nec spiritus est pater est non enim ab alio est. Quod autem natum est et spiritus non est filius est qui a patre genitus est non factus. Quod item nec natum nec spiritus est spiritus sanctus est qui a patre procedit. Quod etiam spiritus sanctus est et natum non est celum et terra est. Et tamen quod sunt in sentibilia. Quod autem spiritus et natum et renatum est homo est. Quod uero spiritus sanctus est et natum est et renatum non est. Aliqualia sunt. Hec hijs libris omittit Jeronimus se in genitum accipere non genitum. Aliter enim non esset permissa diuisio uera sicut de quod est aut in genitum est aut genitum aut spiritus ad quod in diuisionibus huius operis secundum in assignatione in genitum obiciunt ponit non natum.

XIIII

Preterea diligenter ad notandum est. Quod gemma est pressio. s. s. quod gemma est pressio spiritus sancti etiam videtur quemadmodum est qua a patre et filio aliquid et sicut type pressit et tabulis qua a patre et filio ad significandam creaturam procedit et sicut ab alio quitem ac sicut procedit a patre et filio ita et in type commune et sicut abutitur procedit ad creaturam non diuisim a patre et filium et a filio ad creaturam. Vnde Augustinus xv. libro de trinitate ait. Spiritus sanctus non de patre procedit in filium et de filio procedit ad sanctificandam creaturam sicut de utroque procedit quemadmodum hoc filio pater dedit ut sic de se ipsum etiam de illo procedat. De tabula pressione et tabula et pressione. Beda in omnia dominica spiritus agitur primum quod ascensionem ita loquitur. Cum spiritus sancti gratia datur hominibus profecto mittitur spiritus sanctus a patre mittitur et a filio procedit a patre procedit et a filio quia et eius missio est ipsa pressio. Hijs libris a patre omittit donatorem gratiae spiritus sancti dicit pressionem uel missionem eiusdem. Cum uero donatum uel datum non sit missum tabula constat quia et hic pressio sive missio tabulae est. Hanc quoque tabulam spiritus sancti pressionem Augustinus xv. libro de trinitate insinuat dicens. Spiritum sanctum pressisse a xpo qui quando resurrexerunt insufflauit in discipulos hijs verbis. Cum resurrexisset xpus a mortuis et apparuisset discipulis insufflauit et ait. Accipite spiritum sanctum ut etiam eum de se procedere omittat et ipse est virtus quae de illo exibat et ut legimus in euangelio et sanabat omnes. Et ut omittat hanc pressionem spiritus sancti non ea aliud quam donatorem uel datorem ipsum spiritum addit quia resurrexerunt dominus iesus bis dedit spiritum sanctum semel in terra ipsi diligentibus proximis et iterum de celo ipsi diligentibus dei quia ipsum domini diffundit caritas in cordibus nostris qua diligimus deum et proximum. Quod aliquis dicit non est. s. non dari si dona eius

Sunt autem aliqui qui dicunt spiritum sanctum ipsum deum non dari si dona eius quia non sunt ipse spiritus et ut alium spiritum sancti dicunt dari

ei grā eiq que ty nō ē ipe dat hom̄ et hoc dicit beda sen-
sisse in supribus vbis quibus dicit spm̄ sm̄ prede ei ipsi
grā dat hoibus tamq̄ nō ipe met dat sed eiq grā Ex qpe
spus scī qui deus ē et tria in tinitate psona dat apte ondit
Augo i xv li d'trin. ita dicas eum spm̄ sm̄ datu dum in
suscipiat ihūs De quo mox ait Ite baptizate omes gentes
in nomē patris et filij et spus sci ambigere nō debemus ipse est
go qui etiā de celo datus ē die pentecostes Ecce nō go de
nō est qui dat spm̄ sm̄ imo quidq̄ deus est qui dat dn̄
Ecce hinc ubis apte dicit spm̄ sm̄ ipm̄ esse dn̄ dat hoibus
a pre et filio Et q ipe spus sctus qui deus ē ac tria in tri
nitate psona nobis det mrisq̄ infudat atq illabat mē
tibus apte ondit Ambros in pō li de spu sto dicas licet mīti
dicat spus Ecce ita legit qui fuit angl'oe suos spus vnq
ty est dei spus ipm̄ igit vnū spm̄ et apli et ppte sunt co
stituti sic etiā vas electionis dicit q vnū spm̄ potuimus
qi ei qui nō queat sindi sed infudat animis et sensibus
illabat ut secularis curis restringat ardore qui spus sctus
nō ē de sba corpalium nec de sba i visibilium cātūtū hinc vbis
apte dicit spm̄ sm̄ ipm̄ qui cātūtū nō est infudi mētibus
nrīs Item i eod Dis cātūtū mutabil' ē sed nō mutabil' spe
ctus Ex autē dubitē dice q datus ē spus scī ei septiū sit
Caritas dei diffusa ē in cordibus nrīs p spm̄ sm̄ qui datus
ē nobis qui ei sit incessibilis nā receptibilis ty ppt bon
tate sua nob ē tempiles virtute oia sed qui solus participatur
iustis simpr sba opulens virtutibus ymiscuq̄ pris diuides
de suo singlis et ubiq̄ totus incōtuscptus igit et infinitus ē spe
sctus qui discipl'oe sensu separatoe infundit que nichil pt
fallere Angli ad paucos mittebat spus at sctus plibus in
fudebat Ecce nūs go dubitz q'h diuinū sit q' sil infundit
plurib nec vide vnus ē spus sctus qui datus est oibus
illa separatis aplis hic apte dicit Amb q spus sctus qui sba
ē simpr ei sit vnus datur plurib alia q' d'uīte hoc idem
astruit s q spus sctus qui ē equat filio hoibus datur aut
em Augo de verb' apli sit Caritas dei diffusa ē i cordib
nrīs p spm̄ sm̄ qui datus ē nob a quo da labilio qui
dedit dona hoibus Ecce dona spm̄ sm̄ qui tte dat do
nū qualis ē ipe Magna ē mia eiq donū dat eccle sibi
q donū eiq spus sctus est pmissus etiā aliis plurib auctori
tatibus apte mostrat q spus sctus equalis pri et filio no
bis datur nec iotus minor ē pre et filio Vnde Aug in iij li
de tinitate Ne io minuit minore sm̄ sm̄ q ē eu pri tin
sit et filius arbitrand est. In vnū sancti eccle plani dent id dare pos
sit et filius arbitrand est. sint. s.s

Hec grīs datur et sū viri dent id posse. sint. s.s
Dat aliis spm̄ sm̄ quē s aliis dat ei eiq donaro sup
dta sit pressio vi ab eis prede spus sctus id mitti Ex creā
tor a creatura nō predit id mitti prestat go ut ipi nō

dant spm sctm nec dare possint vn aug i xv li. de trin. Nolo ali-
quis discipulorum xpi dedit spm sctm Erubat quippe ut venz
i eos quibus manus imponebat no ipi eu dabat Cum more
i suis propriis ecia nunc fuat ecclia Demagi at symon magus
offerris apolis pecuniam no ait date et mihi hanc potestatem ut dem
spm sctm. Et quicumq mei imposuero manus accipiat spm sctm.
Qz nec scriptura sup hoc dicat videns at symon qz apli dederet
spm sctm Et dicat videns at symon qz per impositionem manuum
apolorum datur spus sctus Cum hunc libro ondit aug nec apolos
nec alios prelatos ecclie dedisse vel dare spm sctm.

Et qd plus e no posse. Et no possit dare. ss. hic dicit

Ecia dare dicit i eos li. subdens De xpo scptum e qz ac-
cepit a pre promissione spus sti et effudit i quo vtiqz na-
mo stratu e humana sed et diuina accepit quippe ut ho effu-
dit ut deus Nos at accipe quid hoc domu possumus per modu-
lo nro effunde no sup alios no vtiqz possumus, si ut ho fiat
dns sup eos a quo id effecit nocuit hiis verbis expressit
nos spm sctm no posse sup alios effunde. i. alios dare.

Sed hunc videt contrium. Quod videtur grum :-

Qd apls ad Galathas de se loquens ait Qui tribuit
nobis spm et operat virtutes i nobis Cum eundem dicit se tri-
buisse spm Et intelligendum e apli diuisse hoc no qz haberet
potestatem et auctoritem dandi spm sed qz ministerium fuit i quo
dabat a deo spus sctus vt. n. ait aug sup eundem locum expo-
nens apli verbum Ab apolo predicatur est eis fides in qua
predicatione adiutus et pniciz spus sctus sensitat se illo tpe
i nouitate i initiatis ad fidem ecia sensibilibus miraculis pni-
cia sctus spus appareebat ut in actibus apolorum legimus apte hic
ondit quod illis spm sctm apls tribuit no vtiqz ipm mitte-
do i eos sed predicando eis fidem xpi qua illis recipientibus q per
spus i eis est aliquibus signis visibilibus mostrabat No go ho-
mines quantumcumqz sint dare put spm sctm. Deo spus sctus a seipso
detur

Hic considerandum est ut spus sctus det. X.V.
hoibus a pre et filio qd e ipm tpaliter prede ab utriq.
vel mitti vtq ecia a seipso det. si datur a se et predit vel
mitti a se ad qd dicit q spus sctus et deus e. et domu si datur
at ido et dat et dat. Dat quid magnum dicit et dat magnum da-
tum vel donum Cum at donatio sive datio spus sti sit opacio
dei et quis sit et i diuisa opacio trium personarum, donat itaqz
spus sctus no tm a pre et filio sed ecia a seipso vn aug in
pv. li. de trin. dicit q seipm dat Sic inq corpora cetera
nihil aliud e q eia sic domu spus sti nihil aliud e q spi-
ritus sanctus go domu dei e in quantum dat eis quibus dat
apud se at deus e. et si nemi dat. qz deus erat pri et filio
coeterna an q cuiq daret nec qz illi dat et ipe dat id mi-
nor a illis sta n. dat. sed dei domu ut ecia seipm det sed
deus No em dicit pt no et sua pnitis de quo dicm est Spus

ubi volt spirat. Sed apte dicit q spus sc̄ seipm dat. Si n
spus sc̄ seipm dare nō pt et eū pt dare pt et filio itaq
pt pt alio. et filio qd nō pt spus sc̄ ergo pt et filio dat
spm sm̄ nec ipse dat se alio go pt opat. et filio qd nō
opat. spus sc̄ dat go spus sc̄ seipm. Si at seipm dat
tūc et a seipso procedit et mittit. Ad utiq necesse ē ita pro
cesso trpalis spus sc̄ ul missio ipsi ē donatio et ipsa est del
bpatio procedit go spus sc̄ trpalit a se ⁊ mittit a se quia
datū a se. Non ē mirū si. ff. dr̄ mitti ul procedi a se cū sit filius

Nec at mirer q spus sc̄ dr̄ mitti ul dicat mitti a se
procedere a se ita et de filio dl dicat dugl in li de trm.
ita nō tm a pre missus ē sed etiam a seipso et a spū sto. Ecce
quo filio ul spus sc̄ sit missus cū vetus sit vbique tacit deus
ita vetus mq dugl legit missus. De spū sto eni legit. Quem
mittet pr in nōie meo et iterū. Si abiero mittam eū ad
vos. Et filio de se dicit. Exiui a pre et veni i mundū. Et
apls dicit. Misit deus filium suum. In ypha auē septiū ē ex
pdna dl. Celui et ita ego impleo. Itaq deus est ubique go
ita filio ubique etiam ē spus sc̄ illuc go missus ē filio et
spus sc̄ ubi erat. Quid intelligenda sit missio uti iusq

Ado ita quaerendū ē quid intelligat missio filii ul spus sc̄.
Pre eni solus inquit dugl in eod. iusq legit missus
ē filio et spus sc̄ ⁊ de filio pmisit videat quid missus apls
dicit. Misit deus filium suum factum ex mulie vbi satis ondit
eo ipso missu filii quo factus ex muliere pinde mitti a pre
sicut spū sto nō potuit qr pt intelligi missus eū cū se
cit ex familia qd utiq nō fecit sī spū sto. Ecce hic dicit fi
lium missum a pre ⁊ spū sto. Qr a spū sto filius sit missus auctitas
Et q a spū sto missus sit ut ait dugl i eod auctoritatib affirmat
ipsa ipse dicit p ysaiam. Nuc misit me
dns et spus eius. De hoc ambros in 2o li de spū sto ita
ait. Quis ē qui dicit misit me dns et spus eius misi qui
venit a pre ut salvos faciat pcatores. i. xpus. go ⁊ pt
filium misit et spus sc̄ dom in eode. Datus ē a pre ut
ysaias dicit. Puer natus est nobis et filius datus ē nō
datus ē audeo dicere et a spū qr et a spū missus ē. Dicit
dns eum filius dei. Spus dni super me ppter qd unxit me euan
gelizare pauperib misit me pdicare captivis remissionem
qd cū de libro ysaie legit aut i euangelio hodie com
pleta ē hec scriptura in auribus vestris. Et de se dicens ea signa
ret. Bn at dicit super me qr ei filius hoib ⁊ unctus est
et missus ad pdicandū ita sm divinitate nō sup xpm est
spus sed in ipso. Ecce his ubis ondit ambros filium esse
missum et datum nobis nō tm a pre sed etiam a spū sto.
Deinde ondit ē datum. Qr filius sit datus et a se ipso
etiam a seipso. ita dicens in eod li. Cū nō diffinitū sint
p ipsum a quo datus est filius ondit datus gra similita

tis vt eadem ipse filius dedit. Et hic dicit quod filius se dedit quia
trinitas eum dedit. Si autem filius a se datus est. Ergo ipse ipsum misit
a se. Ergo fecit et hoc utique verum est et concedi oportet cum diuina
missio sit diuina operatio. Et filius sit missus a se

Quod autem a se mittat. Augustinus astruit in li. iij. de trin. dicens
forte aliquis cogitat vt dicunt eadem a seipso missum esse
filium qui male conceptum et pertinaci opinione trinitatis. Et inde aliquis
quod per eum misit si ipse se misit. Cui tendens quaerens vt
dicat quod eum per se fecit. si ipse se fecit. vtrumque enim
dns ait. Cum per me fecit. et misit in hunc mundum
et alibi. Ego pro eis sanctifico meipsum. Item quod eum
per se tradidit si ipse se tradidit vtrumque enim legimus credo res
podebit si pbe sapit. quia vna voluntas et prius et filius tam se
pabilis operatur. Sic igitur intelligat illam incarnationem et ex vir
gine nativitatem in qua filius intelligitur missus vna eademque opera
tione prius et filius inseparabiliter cum sint non inde separato spiritu
sancto quod a patre et filio missus. idem filius quia a patre et verbo
eius sunt. et ut mittatur. i. incarnatus hoc ipso apparet non eum
missum. et mutando locum quia in mundo erat qua apparet per ipsum
visibilem vna cum filio secundum visibilem eundem filium visibilem faci
endo missum eum dictum. qui sic ita visibilem fecit ut cum
patre invisibilem esse desistat. i. si ba invisibilem vbi in creatura
visibilem mutata et transeunte vterque ita missus a patre intel
ligatur filius ut tunc missus non eadem cum patre mittens inueniretur
cum non sit acceptata. et forma sui ut manet immutabilis sed
dei manifestum est quia a patre et filio non apparetur spiritus sanctus quod
apparet in filio. i. de invisibili patre cum in visibili filio idem ipse
filius visibilis mittatur. Summatim colligit quod ex predictis colligitur

Ex supidictis apte monstratur quod filius missus a patre. astruit
a spiritu sancto et a seipso et que sit ipsa missio scilicet incarna
tio. i. quod factus a homo per quod visibilis apparuit quod est opus quod
prius et filius et spiritus sancti. Et tamen dicit a me ipso non venio

Sed ad hoc opponitur. Si filius a seipso missus. Sicut ipse ait. Ameipso non veni. Ad hoc Augustinus respondet
in li. ij. de trin. Dicens hoc dum esset forma serui sui
quia non fecit ut mittatur. i. non est operatus incarnationem
in forma dei. Vtrum semel sit missus filius an sepe

Hic quaerit. vtrum semel tantum missus sit filius an sepe mittatur
Si enim missio filii ipsius tantum incarnatus est cum semel tantum
incarnatus sit et semel tantum vir missus. Ergo si sepe mit
titur est et alia eius missio quam incarnatio. Sed quia illa
Augustinus aeterna generatio missio eius dicenda et non eadem alia
missio quaerenda est. Et duobus modis dicitur filius mitti

Ad quod dicunt quod duobus modis dicitur filius mitti. Primum
nam generatio que ineffabilis est sicut missus

possit dici ut videt quibusdam sed melius ac verius filium eam dicere
missum preter eam igitur duobus modis dicitur missum sicut cum visibiliter
mundo apparuit carne induta sicut cum scilicet aliquas partes suas tran-
sferret ut ab eis percipiatur ac cognoscatur hos duos missionis
modos Augustinus apte distinguit in libro de trinitate dicens Ro
eo ipso quo de patre natus est missus dicitur filius sed eo quo apparuit
huiusmodi verbum caro factum non dicit a patre exivit et
venit in mundum vel quo ex tempore cuiusque mente percipitur Sic deus de
de sapientia Emitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudinis tue ut mecum sit et mecum laboret vel doceat me
laboras et tuae omnium mittitur cum a quoque cognoscitur atque per-
ceptus quatenus cognoscitur et percipitur per capitum vel placitis in
deum vel ipse in deo aeternalibus Filium non sit filio et filius alterum non sit cum patre

Ecce distinctis sunt duo filii filium alterum semel tantum missum
est dei filius filium alterum sepe missum est et mittitur cotidie Na
filium alterum missum est ut sit ipse semel tantum factus est filium alterum
mittitur ut sit cum patre quod cotidie mittitur ad sanctos et missum
est etiam ab initio carnaliter ad omnes sanctos qui ante fuerunt et etiam
ad angelos Unde Augustinus de filio vel de sapientia prius loquens in
libro de trinitate ait aliter sapientia mittitur ut sit cum patre aliter mis-
sa est ut sit ipse In aliis enim sanctis se transferet et animos dei
et prophetas constituit sed etiam implebit sanctos angelos Sed cum ve-
nit plenitudo temporis missa est non ut impleret angelos nec
ut esset angelus nec ut esset cum hominibus vel in hominibus ut aliquid in
prioribus erat et in prophetis sed ut unum cum fieret caro vel homo.
Et filium alterum dicitur missum in mundum filium alterum non

Preterea notandum est quod cum ipse duobus modis mittatur filius filium
alterum dicitur missum in mundum filium alterum vero non sed eum non
missum in mundum dicitur quo visibilis mundo apparuit Unde Augustinus
in eodem libro ait Cum ex tempore cuiusque mente percipitur mittitur quod dicitur
sed non in hunc mundum Non enim simpliciter apparet vel corporis species
sed sumitur et omni iustorum spiritus etiam in carne viventium in
quibus divina sapiunt non sunt in hoc mundo Sapientia li-
quet quod preter ineffabile gaudium duobus modis mittitur filius
sed cum visibiliter apparuit ut invisibiliter percipitur mente.

Cur pater non dicitur missus cum ab aliquo cognoscitur ut filius

Hic quaeritur cur pater non dicitur missus cum ex tempore a quoque cognos-
catur sicut filius ad quod dicitur quia in eo principium auctoris qui
non habet de quo sit a quo filius est et spiritus sanctus pater enim est
ut ait Augustinus in eodem libro principium totius divinitatis vel si me-
lius dicitur deitatis quia principium est filii et spiritus sancti Nam ut ait
Augustinus in eodem Si noluisset etiam deus pater per subiecta creaturam
visibiliter apparere absurdissime tamen aut a filio quem genuit
a quo spiritus sanctus qui de illo procedit missus dicitur congruenter at
ille missus dicitur qui in carne apparuit. missus autem ille qui in
ea non apparuit.

Putauerit quida filium ff. minores fuisse pre qe missi dicuntur

Deoqz putauerit quida hetica cu pre sit missus fz filius et spus scs pater qe maior ac filius minor et spus scs
atq pater qi maior missus et qi minor ad dnqz impbat i iii li. de trini illis condices no ideo mq arbitrand
est minor de filio q missus a pre nec ro minor spus
scs qz et pr eu misit de filio sue eum qpt visibilem
creaturaz sue porq ppt principi comedacoz no ppt ie
qualitate nl in paritate nl dissimilitudiem sde in sptuis
hec posita intelligat no qo ideo pt dr missus filius nl spus
scs q ille esset maior et illi minores fz magis ppt auctem
principij comedada et qz invisibilis creatura no sic illi appa
ruit scte enim est que sit missio filij et qbq modis mittat

Nunc de spu sto videndum est. De missione f. f. q fit duobq modis
Est illa et invisibile et etna visibile a invisibiliter

XVI.

pcessione qua procedit a pre et filio et no a seipso que sit
eiusmodi pcessio q dr missio sue donacio sidqz diaq.
qz sicut filius duobq modis dr mitti vno quo visibiliter appa
ruit alto quo invisibiliter cactis metibq principij et spu scs
a pre et filio ac seipso duobq modis procedit sue mitti siu
dari dr vno visibiliter alto invisibiliter. datus est enim visi
bilis cature demtracoe sic i die pentheco stas alijsqz vici
bus et datus cotidie invisibiliter illabendo metibq fidelium.

Et primo agatq de illo. Prius de illo modo missionis que sit
missionis modo qui sit visibili specie. De hoc dnqz in
iii li. de trini ita ait. In principio a. intelligere de spu scto cum
missus et ipse dicat. Sicut e enim quedam creature species ex tpe
i qua visibiliter ostendere spus scs sue cu i ipsum dnm cor
poralis spe tolubo descendit sine cu die pentheco stas scus
est subito de celo sing qi fierent flatu uehemens et visa
sunt illis lingue dimise sic ignis q et insedit sup vnicq
ex eorum hec species visibiliter expressa et dicit oblata mor
talibq missis spus cu dicit a. sic ut appareat eis ipa sba
qua et ipse invisibilis et incommutabilis est sic pre et filius
fz ut exteriorib missis corda hom commouet a tpali man
festacoe uocientis ad occulta eternitatis sp pritus quitent
scte hnis ubis apit dnqz illu modi missionis qui visibiliter
exhibet cu tn ipse spus in sui natura non videatur qui nec
i illis cature magis eat qi alijs fz ad aliud in illis eum
erunt ut species ad homines uocientes ostendere ee i illis ad
quos ille cature ferebat no eum spus scs tpali motu ce
ssent nl descendit i homines fz p tpalem motu cature sicut
cata a spudis et invisibilis spus scs i suis. et ut expedit
dicit p illu modu missionis spus scs sue donacio de qua
agendu est. Cu no et f. f. similiter

Cum filius minor pre sit sn forma creata in qua apparuit

Sed prig qrendu ē cū filiq dicat minor pre fm missione
qua i forma cāta apparuit cur et spus scī no dicat sic
minor pre cū i forma cāta apparuit Ita de filio q minor
sit pre fm forma qua missus apparuit apte ondit Augs i
mlio de trim. tcio dicens Misit deus filium suum fm ex muliere
fm sublege vsq adeo plus ut fm eb ita qz missi q fm
fatedam go fm minore ī ita minore i quatu fm ī tantu
fm i quatu missi Ecce hēs q filiq i quatu ē missus i sci
minor ē pre Ecce go spus sci no dr minor pre cū et ipse
cātuar assumpsit in qua apparuit q alit spus assumpsit
cātuam in qua apparuit aliter filiq nā filiq accepit p vmo
ne spus uo no filiq eam accepit honeq ita ut sicret homo
spus uo sci no ita accepit columba ut sicet columba Deh Augs
i iij lio de trim. ita ait Ideo missus spiritus q deus pr maior sit
spu sto ul spus sci minor pre q no sic ē assumpta creatura
i qua apparuit spus sci sic assumpta est filius hoies i q forma
ipsius dei vbi persona pnuntiaret no ut hiret vnu dei sic alius sa
pientes si q ipsum vnu erat Aliud ē enim vnu i carne aliud
vnu cās. i aliud est vbu i homine aliud ē verbu ho Caro
enim phoie posita est ideo q ait Verbu cās fm est no go
sic assumpta ē cātua i qua apparuit spus sci sic assumpta
est cās illa et humana for ex vn qui matia no enim tolli
ba ul illu statu ul illu ignē bipsauit sbiqi i vnitate p
sone conuxit ietimi Expdeis apte ondit ē fm q filiq di
cat minor pre et quale filiq dicat minor ī no spus sancto
Et ī filiq fm q ho factus ē no minor pre ē spu s. ī eq se ipso minor ē

Notandu autē q filiq fm q ho factus est no tm pre ē
spu sto et etia seipso minor dr. et q seipso minor di
cat fm forma serui Augs ondit i i lio de trim. dicens
Et tacuit hoies ea q de xpo fm hoies dicā sunt ad eius
sam q septima ē tm sentes sic illud qd ipse dns dicit
pr maior me est qd ppt formā sui veritas dicit fm q
modo etia seipso minor est filiq eius enim no etia seipso
minor factus ē qui seipsum exinaniuit formā sui accipiens
No. n. sic accepit formā serui ut amitteret formā di i qua
erat equalis pri In forma go dei omnipotens pri equalis
ē pri. In forma serui etia seipso minor est no igit i mei
to septua dicit vtrūq s. t equale pri filiu t preeminen ma
iore filio Illud enim ppt dei formā hoc ab ppt formā serui
intelligit Deh hoc eod m 2o lio de trim. ait Dei filiq equat
pri fm dei formā i qua ē t minor pre fm formā serui
qua accepit i qua no mo pre ē etia spu sto nec hoc
tm ē etia seipso minor iuenitur est ppt qua vt id ait i
lio et maximum no tm pre ē etia seipso et spu sancto
minor factus est et etia minorat paulomq ab angelis
Et go dei filiq vt ipse ait i po lio de trinitate deo pri na.

equalis habitu minor .i. forma sim qua accepit hijs auc
toritatib' apte ondit filio sim forma servi minor pre et
scipo et spiritu sto. Hylarius alit. f. q. pr at sit maior nec filio
Hylarius at dicit vide q. pr sit maior filio. tamen minor
nec tm filio sit minor pre pr eum dr maior. pter
auctem qr i eo est auctoritas gnaciis sim qua dicit
pr maior me est et apli Donauit ei nomen ds e sup
omne nomen Cu go aut pr maior me est hoc e ac dicit
donauit michi nomen Cu igit mag hylarius i viij li de tri
donatis auctr pr maior est Nuch p dom cofessione filio
minor est Maior itaq donas est fr minor id ns est tum
vnu ce donat aut eni ego et pr vnu sum s no hoc do
nat ihu ut cofitendus sit in gla dei prius minor pre est s
at i ea gla ei donat de qua pr est et in donatis auctr
qr maior est et i donati gfessione qr vnu sut Maior ita
q pr filio est et plane maior cu tatu donat ee gnito
e ipe cu inaestibilitis esse ymagiez sacmto natitatis im
ptit que ex se in forma sua geneat Audisti leor quid
sup hoc dicat hylarius cuig vba ubiqz occurrit diligent
nota pieqz intelige. De missione spi sti q invisibilit mittitur
Jam nic accedaq ad assignada missoz spi sti.
qua i visibilit mitti in corda fidelium ita ipe spus sctus qui
deus e. de tria i trinitate psona ut sup ostsu est a pre
et filio a scipo tpaliter procedit .i. mitti at donat sti
delib' s que sit ista missio sue donatio ul quo fiat co
sideranda est. Primitti quodam ad hanc ostensionem nam. s. q. ffs
Hoc ac ut intelligibiliq doceri sed e caritas q diligit deu et prim
hac plenq p spiri valeat primitted est quodda adh
valde notm Deus quide e sup et sacris auctoitat q
ostensu q spus sctus amor e pris et filij quo se invicem
amat et nos hijs at added est q ipe is spus sctus est
amor sue caritas qua nos diligimus deu et proximu
que caritas cu ita a i nobis ut nos faciat diligere dm
ac proim tuc spus sctus dr mitti ut dari nobis et qui
diligit ipam dilectione qua diligit proim i eo ipo deu
diligit qr ipa dilectio deus est .i. spus sctus. gfirmat
Nec aut i re tanta aliquid dicimus. Auctoitatib hoc ita esse
influere videamur sacris auctoitatib qd dm est cor
roboremq De hoc dugs i viij li de tri. aut Qui proim
diligit cosequens e vt ipam principue dilectem diligat qd
aut dilectio e cosequens go est ut principue dm diligat
Ita i eod Deus dilectio ut aut Johes apstus vt quid go
imus et curimus in sublima celoz et ima terre gren
tes eu qui e apud nos Cinos ee uelimus apud eu Neo
dicat no noui quid diligam diligat frem et diligat eadem
dilectionem magis dm nomit dilectiem qua diligit q frem

XVII

que diligit scire ita pt nosiorē deū hre q̄ frem planū no-
ciorē q̄ priorem q̄ intiorē q̄ ciorem amplecte dilec-
cione dm̄ et dilcione amplecte dm̄ Ipa est dilectio que
omes bonos angelos et omes dei servos consociat pm
do sitatis Quanto igit sacriores sumus a tumore superbie
tamiores tanto sumus dilcione plenioes et quo mis deo
pleni et qui pleni dilcione hns ibis satis ondit dicens
q dilectio ipa qua diligimus deū ut primū deū est Qz
adhuc apiq ieos li° subdit dicens Dilcione frna gnitu
commendet Johes apls attendas Qui diligit ig frem
illumie manet et scandalū ieo no est manifestū est
q iustice pstione i frīs dilcione posuit Na in q° scan-
dalū no est utiq pstius est et tm vide dilcione dei ta-
cuisse q nūq faceret n q ipa frna dilcione wlt ital-
ligi deū Aptissie em ieos epla paulo pq dicit ita
Dilectissimi diligamus invicē q dilectio ex deo e Omis qui
diligit ex deo natus e et cognovit dm̄ qui no diligit
no cognovit deū q deus dilectio est Ista cōtexio satis
apte declarat eos ipam frna dilcione Na frna dilcio
est qua diligimus invicē no solū ex deo si etiā dm̄ ee ta-
ta auctoritate s. Johis pdicari Cui go de dilcione diligis
frem de dō diligimus frem nec fiel pt ut eos dilcione
no plpue diligas qua frem diligimus qm̄ deus dilcio
Ita qui no diligit frem no est i dilcione et qui no est
i dilcione no est in deo q deus dilectio e Iste aptissie
dicit frna dilcōem deū esse Qz frna dilcio cū sit deus no e pt
Quōm at frna dilcio sit deus nec pr est id filius sp̄ cōf
nec filius sp̄ tūs spus sctus qui ppe i trinitate dilcio ut ca-
ritas dr Vn dūq i li° xv de trin Qui domus dei mchil
ritas dr Vn dūq i li° xv de trin Qui domus dei mchil
maiq e caritate Nillū e maiq domū dr q̄ spus sctus quid
gsequtiq e q ut ipe sit caritas que Nde deus dr et ex deo
Ista dm̄ ait Johes Dilectio ex deo Nde pauls pq Deus
dilectio e vbi manifestat ea se diriss dilcione dm̄ qua
dnxit ex deo Deus go ex deo e dilectio Ite i eos Johes
nolens de hac re aptius loqui iquit In hoc cognoscimus
q i ipo maneq et ipe i nobis q de spu suo dedit nob
spus itaq sctus de quo dedit nobis facit nos in d̄o ma-
nere et ipm i nob hoc at fit dilcio ipe est igit deus
dilcio ipe go significat il legit deus dilcio est Johns ap
paret q spus sancti caritas est Qz no e dom p cam illud
Sed ne forte alius dicat Deus caritas e sic et tu es pacia mea
illud dom ee p expsione cause Deus caritas e eos s. et
q caritas sit ex deo et no sit ipe deus sic dr deus mra pa
dencia Nde no q ipe sit ista Nq ista ex eo sit bo
cuzit dūq ostendes nd ee hoc dom p causa sic illa in
xv li° de trin. Ita dicens No dictum i sum caritate no
ipsa ee dom deū q ipa caritas sit nulla sba qua deus

digna sit noie. sz q domi sit dei sic dm est de deo tu es
pacia mea. No vtiq; ideo dictu est q dei sba e mea pacia
ncia sz q ab ipo nobis est. Vn libri ab ipo est pacia
mea. Hic em sensu facile resellit spiritalis ipa locuc.
Tale est em tu es pacia mea. quale est dnc spes mea
et deq mea mia mea z milta sluta. No est ac dm dnc
caitas mea. Aut tu es caitas mea. Aut deq caitas mea.
Qz ita dm est deq spus est hoc qui no dyster mit illum
a dno no exposcoz q ueat a nobis no em apud quitq
possiq dice deq go caitas e. ex pdtis datur sit q spc sta
caitas e. qua diligimus dm et proim vnu facilia et nobis
ostende quo spus sus mittat sue det nobis. (nobis)

Nunc em nobis mitti. ut dari dr. (32 s. s. mittat uel de
cu ita i nobis sit est. ut faciat nos diligere dm et
proim p qd manem in deo et deq i nobis. Vn aug. hunc
missionis modu i sinuas i xv li. de tri. ait deq spus sta
qui procedit ex deo cu datur fuerit homi accendit eu ad di
ligendu dm et proim et ipa dilectio e. No em fit ho vnde
diligat dei nisi ex deo. Ecce quo dat ut mittat nobis spc
sus sm q dr. datu sive donu. Qd donu aug. quem
dat explanas apud quo dat. i eod li. dilectio inq dei
diffusa e i cordibus ut dit apls p spm sm qui datus est
nobis. e isto dei dono excellentia solu e qd dimidit int
filios regni et filios pdictoris dant et alea p spm mu
nera sz sine caitate nichil prsit nisi go tatu impetrat cu
qz spus sta ut eu dei et proimi faciat amatore. ille a si
nistra no transfert ad dexterā nec spus sta ppe dr. do su
nisi ppe dilectione qua qui no habuit et loquat oib
linguis et habuit prophetia et omes stias et omes fidem
et distribuerit omes bona sua z tradiderit corpus suu ita
ut ardeat nichil ei pdest. Ecce tatu go bonu est sine
quo ad etna uita nemes tanta bona pducunt ipa ud di
lectio ut caritas. Na vnuq; ru nome est vtruq pduat ad
regnu. Dilectio igit que ex deo est et deq ppe spus sta est
p quae diffundit in cordibus nris deq caritas p qua nos
tota inhabitat trinitas quo cta ualle spus sus cu sit deq
nostra ecia domi dei. qd domi ppe quid n caitas intelligend
est que pducit ad dm. Ecce hic apit qd sup dm erat sta
q caritas sit spus sus et donu excellentiq et quid hoc
donu. v. spus sus det nobis sz cu illa imptit alicui. i ita
habe ee i aliquo ut eu faciat dei et proimi amatorem. qd
eu facit tut dr. dari sive mitti alicui et tut ille dr. ppe
hoc spm sm. Vtrq; credendu sit q s. s. augeat in hoie z magis
Hic quaerit si caitas spus sus est. uel uniq heat. uel de
cu ipa augeat et minuat in hoie et magis et minus
p dilsa ipa heat vtrq credendu sit q spus sta auge
at uel minuat i hoie et magis uel uniq heat. Et em i ho
mie augeat et magis uel uniq dat et habet mutabilis ee
videt deq at dno i mutabilis est videt go q ul spus sanctu

nō sit caritas vel caritas nō augeat vel minuat in hoīe Item
caritas et nō hīnti dat ut lēcat et hīnti ut plenū hēat.
Ergo spūs sūs caritas est et nō hīnti dat ut habeat et
hīnti ut plenū hēat Ex quō dat nō hīnti cū ipse ut deus
sit ubiq; et i omnibus creaturis totū et quō plenū dat vel
habe sine sui mutacōne. Infra ad primam quōnem

Hīc ita indemq; dicitur q spūs sūs sue caritas penitus
immutabilis est nec in se augeat vel minuat nec in se
recipit magis vel minus si in hoīe vel porro hoī augeat
vel minuit et magis vel minus dat vel habet Sic deū dr magnificari
et exaltari in nobis qui tū in se nec magnificat
nec exaltat vn ppha accedet ho ad cor altū et exaltabit
deū. Cup quē locū aut auctōitas deū nō in se si in corde
hōis grūndestit Sic igit spūs sūs hoī dat et datū am-
plū dat i. augeat et magis ac minus habet et tū immutabilis
existit. Infra ad sextam quōnem

Vbiq; ubiq; sit et in omni cātūa totū sūt tū multi.
qui eū nō hīnt nō am omnes spm sūm habet i quibus
est aliq; z irrōnables cātūe hīrent spm sūm qd fidei pie-
tas nō admittit. Auctōitate confirmat utriq; rōnem

Ut autē certū fiat qd dixim. Auctē confirmat q spūs
sūs magis et minus participat et hoī augeat et nō
hīnti det et hīnti ut plū habeat Aug condit sup Johem
dicens Sine spū sō qstat xpm nos diligere et eius mada-
ta servare nō posse et id nos posse ait agere tūto minus quanto
illū participamus minus tanto nos aplius quanto illū participamus
amplius Deoq; nō solū nō hīnti uerū etiā hīnti nō i cassū
permittit nō hīnti quid ut habeat hīnti aut ut amplius ha-
beat Nā si ab alio minus et ab alio aplius nō habet Ceus
elyseus sō helye nō dicit spūs qui e inte duplo sit in me
ypo autē qui e dei filius nō admissū datū e spūs neq;
eni sū grā spūs sūs est mediator dei et hōm ho xpūs
Ex eni e vnigenitus filius equalis pri nō e sūe sū natūre
Ex at i vnitate psone vnigeniti assūptū est ho sūe est
nō natūe ceteris at ad mēsūrā dat et dat addit donec
vniuersū p nō sue pfectionis ppa mēsūrā cōpleat Ecce ex
pressū habes q spūs sūs magis ac minus dat vel accipit et
hōmi datū augeat et hīnti et nō hīnti dat q spūs sūs e
caritas q nō hīnti dat et i hīnte augeat et pficat vino ut
verū et magis ppe loquar ho in ea pficit et deficit ali-
quī et tūc ipse dr pficere vel deficere q tū nec pficit n deficit
ipse q deū est vn Aug i omilia vnij sup epla Johis aut
probat se quisq; quantū i illo pficerit caritas vel potius
quantū ipse i caritate pficerit Nā si caritas deū e n pficit
nec deficit Sic go dr pficere inte caritas q tū i ea pficere
Ecce quō intelligend sūt sūt dr spūs sūs augeri i nobis q a
nobis i do s. pficiū sūt et alia hīnigōi.

Supra dem est q spus sctus. Qz aliq dicat si si no ee ca-
tate q diligig deo z proxmu
caritas est prius et filij qua se inuicem diligunt z nos
et ipa idem est caritas q diffudit in cordib nris
ad diligend dm et proxm hoc altero omes catholici con-
cedunt. q spus sanctus sit caitas prius et filij Qz aut
ipa idem sit caritas qua diligig dm et proxm a pleris
negat. dicunt enim Si spus sc caritas prius et filij et
nra est. ead go caritas e qua deo diligit nos z qua
nos diligimus enim hoc ex scrip auctoritates pbat vide.
Dicit enim aug in li de trin et spu vnde est dilectio nra
vri et ipa fides. r. a spu sto non. enim ass in nobis ni diffu-
ndet. in cordib p spm Caitas ex dei dcta est diffu-
di in cordib nris non qua nos ipe diligit sz qua nos
facit dilectores suos Sic iusticia dei dr qua nos iusti-
cat munere efficiem. et dm salus qua nos saluat z fi-
des ypi qua nos fideles facit hys ubis vide. mostrat
discretio inter caitate qua deo diligit et q nos diligig
et sic iusticia nra dr dei no q ipe sit ea iusto sz qz
ea nos iustos facit Sic et fides et salus Sic vide.
dcta caitas dei que e in nobis no q ipe ea diligat sz
q nos ea diligere facit De hoc etia id aug in xv li de
trin. ait Cu posses comendrasse dei dilectione no q nos
eum sz qua ipe dilexit nos et misit filium suum liberatore
p peccatis nris in qo Ecce et hic vide. manifeste diuide dilec-
tione qua nos diligig deum. ab ea qua ipe diligit nos
Si go inquit. spus sctus dilectio e qua deo diligit et
qua nos diligimus dupx dilectio e. vino duo diuisa
ad abscondit et antecitate longe est No est go dilectio q
diligig sz qua deo diligit tm. (Auctoitates

Ipsio ad pdcta determinandum)

Hijs rndemus pdcta. Ipsio ad pdcta determinandum
auctoitatibus iba determinantes hoc mo Caitas di dcta
e diffundi in cordib nris no qua ipe nos diligit
sz qua nos diligere facit qo hys ubis no diuidit nec diui-
sa ostendit caritas qua deo diligit ab ea qua nos di-
ligimus sz potius cu sit vna z ead caitas et dicta ipa di
caritas diuisis dictis et rombus Dei caitas appellat
in septima ondit. dr enim di caritas nil qz ea deo diligit
nos nil qz nos ea sui dilectores facit Cu go ab apo dr
caitas dei diffundi in cordib nris no est dcta caritas
dei qua diligit nos sz qua facit nos diligere. r. no ibi ap-
pellat caitas dei eo q deo nos diligit sz eo q nos ea
sui dilectores facit. et q ea rone possit dici caitas di
qz nos ea diligere facit Ex isti gne locutoib ondit Sic
dr iusticia dei qua nos iustificat et dm salus q nos
saluat et fides ypi qua nos fideles facit.

Determinatio secunde

Similiter et alia exponimus auctoritate vbi ait dilectione
dei commendat nos qua nos eum. Non qua ipse dilexit nos
ac si dicat commendat dilectionem dei nos sicut ipse ea diligimus dum nos sicut ipse ea diligit nos. Sed aliud
est inquient quod magis vrget. Dixit enim spiritus sanctus quia dilectio est a spiritu sancto a quo fides. Sic igitur fides non est spiritus a quo est. ita nec caritas. quia enim caritas spiritus sanctus est si ab ipso est. nam si ab ipso est et ipse est igitur spiritus a se ipso est. Ad quod dicimus spiritus sanctus quidem a se ipso non est sed tamen a se ipso datur nobis ut sapientia dicit enim sapientia nobis spiritus sanctus. et ex hoc satis dicimus quia caritas ab ipso est in nobis. Non tamen ipsa spiritus sanctus est. fides autem est a spiritu sancto. et non est spiritus sanctus. quia donum id datum solummodo est nobis dicitur.

Quare aliqui inducunt auctores et rationes ad id probandum

Alias quoque inducunt rationes ad idem ostendendum scilicet quia caritas non sit spiritus sanctus. quia caritas affectio mentis est et motus animi. spiritus sanctus id non est. non est affectio animi mentis id motus. quia spiritus sanctus immutabilis est et increatus non est igitur caritas.

Quare caritas est motus id affectus animi

Quod autem caritas sit affectio animi. et motus mentis auctoritatibus confirmat. Dicit enim augustinus in iii. libro de doctrina christiana capitulo xxxvi. motum animi ad fruendum deo ipsum et se ac proximo propter dominum. de libro de moribus ecclesie catholice tractans illud. nam aplinec mors nec vita potest nos separare a caritate dei. caritas dei inquit hic dicta est virtus qua animi nostri rectissima affectio est. qua quidem nos deo qua eum diligimus. Ecce hiis verbis exponit quia caritas est affectio et motus animi ac proximo non videtur esse spiritus sanctus.

Ad quod dicimus hoc ita dicimus esse. Definitio determinans auctores

Sicut dicitur deus esse spes mea et patientia mea quia facit nos sperare et patientes caritas dicitur esse motus sive affectio animi quia ipsum movet et afficit animum ad diligendum deum. Non autem inter si caritas eius sit spiritus sanctus dicatur motus mentis eius cum in libro sapientie dicatur de spiritu sapientie. attingit a fine usque ad finem quod est actus mobilis certum communicatus quod non ideo dicitur quia sapientia sit mobile aliquid id actus aliquis. Sed quia sui in mobilitate sua attingit et locali motu. Sed ut ubique posita et nusquam mutata teneatur. Sic igitur caritas dicitur motus animi non quia ipsa sit motus id affectio id virtus animi. Non quia per ea cui est virtus afficitur mens et movetur. Sed si caritas spiritus sanctus est quia operatur in singulis prout vult. animum per eum mentis hominis afficitur et movetur ad credendum id sperandum et huiusmodi scilicet ad diligendum. Ergo non sic dicitur caritas motus id affectio mentis ad credendum id sperandum sicut ad diligendum. Ad quod

sane dici pt q alios actq atq motq virtutu opat caritas
r spus stus mediantbq virtutibq quarū actq sūt utpote
actū fidei r credē fide media et actū spei r sperā
spe media p fidem enim et spem pdctos opatur actq
dilgendi uo actū pse tm sn alicq virtutis medio opat
r dilgat Aliter go hic actū opat q alios virtutū actus
ideoq differenter de hoc et de aliis loquit scptura
que istū specialit caitati tribuit Est go caitas uē spe
stus vn dugl primsti applicū tractatū ī eod li. cai
tate dicit ed bonū quo nil maliq et pl hoc ipam ecdīm
sufficat dicēs Si nulla res ab eiq caitate nos separat quid
ed no solū maliq sz etiā cōtus hoc bono pt Ecce dicat q
caitate nichil ē maliq Caitas go spus sctq est qui ē dī
et donū dei sive datū qui dividit singlis fidelibq do
na ner ipe dividit sz indiuisa singlis dat vn dugl v
johes dicit No ad mēsura ipo datī spm ait Cetēs uo
dividit no quidē ipe spus sz dona eiq. Denotat dona

XVIII

Hic queit cū spus sctq. Dn credendū sit q p donū
p quē dividit dona ipe sit donū Utq credēd
sit q p donū dividat ac dent dona Ad qd dicq
q p donū qd ē spus sctq singlis pp'a dividit et ipm
quilter omnis bonū habet vn dugl in li. xv. de trī. dicit
Per donū qd ē spus stus ī quē oibus mēbris xpi mi
ta dona quē sint quibuscūq pp'a dividit No enim singli
quq habent oia sz hi illa dlī alia quibus ipm donū ac
cipiūt pp'a dividit omnes habeant. r spm stm apte dicit
p donū dona dari Utq. ff. eadē ipe dicit donū z datū
Preterea diligent' qsderad est. sive donatum
cū spus stus dicit donū et datū utq eadē rōne
utriūq nomē ei queiat qd utriūq videl pt. Cū n
id sit spm stm dari et spm stm donari ex eadē rōne
videt spus sctq dici datū et donū hoc etiā videt dugl
sufficere ī xv li. de trī. cū ait Spus sctq intatū do
nū dei ē inquatū dat eis quibq dat apud se at dī
et s nemī dat Ecce apte dicit spm stm donū appellat
q dat Si at ex eo tm appellat donū q dat no ab
eterno fuit donū q no dat nisi ex tpe. Scūs
Intentio determinans auctes quē datū vel donatū dr spe
Ad qd dicq q spus sctq et donū dr et datū sive
donatū Sz datū sive donatū ex eo tm dr q dat
vel donat qd habet tm ex tempore. Hic quē donū dicitur
Donū uo dr no ex eo tm q donet sz ex ppetate quā
habuit ab eterno vn et ab eterno fuit donū sempi
terne enim fuit donū no q daret sz q procesit a pre et
filio vn dugl ī iii li. de trī. Sic natū ed est filio a
pre ed ita spus sctus donū dei ed ē a pre procedēs ta filio

hic apte ostendit q spus sctus eo domu est quo predit
a pre et filio sicut filius eo est a pre q natus est ab
eo Nō est eni id filio et a pre et spu sto. i. non
ea potestate filius dicit et a pre qua spus sctus nā filius
dicit et a pre q genitus e ab eo Q spus sctus nō dicit et
a pre et filio q spus sctus e domu prius et filius. i. q
predit ab utroq Ed eni dicit spus quo domu dit eo do
mu quo predens. Vnde Aug. i. v li. de trin. aut Qpe
scius qui nō tintas fit intimitate intelligit. ideo q ppte
dicit spus sctus relatie dicit cu et ad pre et ad filiu re
fert q spus sctus et pris et filius spus est Ex ipsa
relatione nō apparet i hoc noie apparet at cu dicit do
mu dei domu est eni pris et filius q et a pre pre
dit et a filio Extra hys ubis apte ostendit ea ad relā
cione dicti spus sancti et domu. Domu at q predit a
pre et filio potest go qua dicit spus sctus uel domu
pressio ipa est De qua pq plenius agemus cu alius.
Cu go ab etno procedit ab utroq et ab etno domu fuit
nō go spus sctus eo tm dicit domu q donat Nā et an
fuit domu q donauit Vnde Aug. i. v li. de trin. Qemp
predit spus sctus et nō ex tpe fit ab etnitate predit
Ex q sic procedebat ut esset donabile ita domu erat
ang esset cu dare Alit eni intelligit cu dicit domu alt
cu dicit donatu Nā domu ee pt erat ang det. do
natu at nisi datu fuit nullo mo dicit pt Qemptine
go spus e domu tpalit at donatu hys ubis apte
ostendit. q sic spus sctus ab etno predit uta ab etno
domu est nō q donauit a pre filio uel a filio pri
fit q ab etno procedit donabilis. Cuceit cu donabil
Sed quaeit cu donabilis Vtro pri et filio.
an tm nobis qui nō dū eramus Si at nō erat
donabilis pri et filio fit tm nob et ex eo domu erat
q sic donabilis procedebat vide q filius eadem ratione
semp domu fuit q a pre procedit ab etno donabit
nobis in tpe Nā et de filio legit q datus e nobis.
Ad qd dicit q spus sctus nob tm nō pri uel filio dona
bilis procedit sicut et nobis tm donatus e. et filius ide
datus est nobis et ab etno procedit a pre nō et dona
bilis tm fit ut genitus qui at donari potest procedit go
ut genitus et donabit Ex spus sctus nō procedit ut ge
nitus fit tm ut domu Domu aut ipse fuit nō solu q
donabilis fit q ab utroq procedit et q donabilis fuit
Vnde Aug. in v. li. de trin. Eo ipso quo datus erat
eu deus ita domu erat erat ang dare et io donabit.

Oz alit' donabit q̃ filiq; na et alit' daty et alit' pcessit
q̃ filius ffiliq; am̃ pcessio genitua est ul natiuitas, spe
ssi uo pcessio natiuitas no ē utiq; uo mesurabilis est.
Ex sic filiq; nascendo acepit no tm̃ ut ee filiq; fi ceiam
cencia ita et spe si prendendo acepit no tm̃ ut ee domu
Et notandu q̃ sic filiq; nascendo acepit no tm̃ ut filiq;
sit fi sino ut sit et ut ipa sba sit ita z spus sctus
a pre et filio prendendo acepit no tm̃ ut spe sctus sit ul
domu fi ceia ut sino sit z ut sba sit qd vtiq; no acepit
eo quo dat na cu no det nisi ex tpe si hoc habet eo quo
dat. Acepit fi go ex tpe ut ait vn dugd i v li. de trin.
ait filiq; no hoc tm̃ hz nascendo ut sit filiq; fi sino ut sit
cu uelit go utq; spus sctus eo quo dat habeat no tm̃ ut
domu sit fi sino ut sit qd si no est. nisi q̃ dat i si
no hat ee nisi eo quo dat. sic filiq; nascendo hat no tm̃
ut sit filiq; qd relatie dr fi sino ut sit ipa sba quo
ia spus sctus erat ipa sba cu no prius dare q̃ ect cu
daret no go eo q dat fi prendendo hat ut sit domu
et ut sit essencia sic filiq; no eo quo daty est fi nasce
do acepit no tm̃ ut sit filiq; fi ut sit cencia vn dugd
i xv li. de trin. ait Sic filio prat cencia sn̄ micio
tpis sn̄ mutabilitate natue de pre gnaco ita spu
sctō prat cencia sn̄ ullo iicio tpis sine ulla mutabi
litate natue de vtroq; pcessio.

Quo ex pdcis vi. q̃ filiq; no tm̃ sit filiq; nat. fi ect deq; nec
cencia z spus sancti processione

Hic orit questio si filiq; nascendo hat no tm̃ ut sit
filiq; fi ut sit cencia, et spe sctus prendendo no tm̃ ut
sit domu fi ut sit cencia go et filiq; natie cencia est
et spus sctus pcessioe essencia z. Cu alibi dicat q̃ nec
pr eo pr est quo deq; nec filiq; eo filiq; quo deq; nc
spus sctus eo domu quo deq; Quid ut ait dugd i
vij li. de trim. hys uoibq; relatia eorum ondut. non
essencia vn pq pleniq; ageniq;. Ad qd breuit respo
dentes dicq; q̃ nec filiq; natitate cencia ē fi tm̃ fi
lius, nec spus sctus pcessioe cencia est fi tm̃ domu.
et tm̃ vtiq; ille nascendo et iste prendendo acepit ut
esset sba cencia ns am̃ ut ait hylaiq i v li. de trim.
p defectione aut ptensioz aut deiuacioz ex deo dq ē
fi ex vtute natue i natiuiz eand natitate subsistit
filiq; et ex vtute natue i natiuiz eand pcessioe subsistit
spus sanctus. Exponit vba hylarij

Quod ita intelligi pt ex pre qui est virtus i genita
natiuam quia habz eadem filiq; natitate i nasce

et spus scs pressoe · r · predeo hc vn pe eidem apcig
aloques qd dicat apit subdes natus mq di non
pt cand de qua psta est nd tene nam no em aliud
q dq sub stit qd no allude q de deo substit Ecce
hns iubis apit qlo acpied sit illud de pre gracio
pstat cencam filio 7 de utq pressio prat cencia
spu sto no qr ille cencia sit filij et iste cencia sit
spus sctus imo pretate psdali fi qr et ille nascedo 7
iste procedeo cenciaz habz eade et tota q in pre est.
Q. 22 f. domu 7 donatu fim duos pdos pressiones modos dicit
Et pdas patz q spus sctus sempiterne domu est et
tpaliter datu vel donatu ex quo appaet illa dis
tinctio geme pressoiis de qua sup egimus na fim
altera pressione dr donatu vel datu fim altera vero
dr domu ÷ Sedm ho q domu e refertur ad prem 7 filiu fim
Et fim hoc q sempiterne datu ad eu qui dedit 7 ad eos quibus de
domu e refert ad prem et filiu Sim hoc vero q dr
datu vel donatu et ad eu qui dedit refert et ad eos
quibus dat 7 eis dr ea qui dat 7 illorum quibus dat vn
dnq i v. li. de trin. Sed datu est 7 ad eu qui dedit re
fert et ad eos quibus dedit Itaq spus sctus nd tm pris
et filij qui dederunt fi etia mr dr qui accepit Spe
go et del e qui dedit et mr qui accepit no ille spe
mr quo sumus qr ipe spus 7 est hoies qui ipso est
spus et illu spm qui homis dr utiq accepit Sed
aliu iste aliu ille mr dr aliud e em qd accepit vt
essent aliud qd accepit ut sta cenu Ex at spus sctus
mr dicta sptia ondit Sptu est em de rotte q in
spu helye venet Ecce dicit e helye spus spus sctus
que accepit helyas et moysi aut dns Tolla de spu
tuo et dabo eis · r · dabo illis de spu sto que ia tui
dedi Ecce et hic dicit e spus moysi pz ipi qr pre sctus
mr dr spus fi qr nobis datus et datus vtiq ad hoc ut
sta cenu Spus ido creatus ad hoc datus e ut essent
Qn filius eu sit nobis datus possit dici mr ut s. f.
Ogr quidam vtr et filius eu sit nobis datus dicit ut
possit dici mr ad qd dicit qr filius dr mr patris
mr redeptor et hmi di fi nd dr mr filius qr filius dr rela
tive tm ad illu qui genuit 7 ido nd pt dici mr filius fi
pris tm Sn eo at q dr datus et ad eu qui dedit 7 ad
eos quibus datus e refert ut spus sctus qui est eu in
sptua ut pdcm est dicta spus mr vel spus tus ut illius
et de moysi et helya dcm est Nusq tm in sptua oc
curzit ita dicit spus sctus mr ut tuus ut illius fi spe mr.

ul tunc spus ut illig. qz spus sctꝰ eo dr quo donu et
vtrugꝫ relatie dr ad prem et filiu et hoc sepitna re
lacoe s tꝫ aliqꝫ dr donu mrm acipit donu p doa
to ut dato Cu no donu acipi eo mo quo spc sctꝰ do
nu tꝫ pris et filij dr no hoib ita et filig sub hac
appellacoe no pt dici ii nr ut dica filig mr sic n dr
filio suus mr et tꝫ de filio dr paus pr et de spu spc
mr. t ille mr paris qz nos refiat nobis datꝰ iste mr
spus qz nobis m spiat a pre et filio et et i nos spi
rat sic ult. vn aug. i v. li. de trin. aut ad de pre na
tu e ad prem solu refert cu dr filig t io filig pris e
et no mr. dicq tꝫ et pane mrm da nobis sicut dicimꝰ
spm mrm. Vtro s. s. ad se ipm referatur

Post hec queit vtꝫ spus sctus ad seipm referat hoc
em vide expdcis posse pbari Si em qd dat re
refert ad eu qui dat et ad eu cui da. et spus sctus
dat a seipso ut pdem e. go refert ad seipm hug qdm
determinatoꝫ in postꝫ diffimꝫ donec tractetꝫ de hijs
que relatie dicu de deo ex tpe i quibꝫ datu et dona
tu cotinet. Hic de equalitate trium personarum :

X·I·X

Nunc pqꝫ coetrnitate triu psonarꝫ pmodulo fa
cultatis mee i simuamꝫ ia de earde e equalite
aliqꝫ eloqui sup e fides em catho. sic coetnas
ita et coequales tres psonas assit Equalis e em
i oibus pri filig et pre et filio spus sctus qz ut aut
aug. in li. de fide ad petꝫ breuit apiens quid intelli
gat equalitas doꝫ illa hoꝫ aliu dut precedit et in
tate aut excedit magnitudie aut supat ptate qz n
filio nec spu sto quatu ad natie diuine vnitate pti
net aut anteior aut maior e pr. nec filig spu sto
Et nu quippe et sn ticio e q filig de pris natia ex
titit et eternu dr sn ticio est q spus sctus de na pa
tris filij qz precedit Ob hoc go tres vnu rte credig et
dicq dm. qz vna prsig et tnitas vna imensitas vna
nalit trium psonarꝫ e diuinitas Eam breuit assigna
uit aug. in quo tum psonarꝫ qsistat equalitas hꝫ
qz alia alia no excellit aut etnitate a magnitu ne
aut potestate. Qz etnitas t magtudo t potencia in
Vnqz eminent ista qi diuisa deo e vnu lig pona qi disp
in deo tꝫ vnu et id sit sꝫ cencia diuina simpl
et i comutabil vn aug. i vij li. de trin. No alio mag
nus alio deꝰ e sed eo magno quo deꝰ qz no aliud est
illi magnu e aliud dm e Sed quippe eig magni
tudo que virtꝫ t ead cencia q magtudo pr igꝫ t fi
lius simul vna cencia t vna magtudo ita cia t po

tecia dei cencia diuina est vn dugd i vnl gsessionis
Volutas et potencia dei deq ipe est Etinitas qd dei
essencia dina e ezd dugd ondit sup illu locu psalmi
in gnacoe gnacionu am tu dices Est gnacio gnacionu
que no transit collta de oibq gnacoibq i sta in
illa ezut am dei qui no trisevit i etinitas dei No em
aliud sit am dei aliud ipe si am dei etinitas di est
etinitas uo ipa dei sta est inqtl hms mutabile Inco
cussa igit teneaq q vnu idq est i cencia diuina di
etinitas potencia magnitudo at tm consuevit spiritu h
et hms silia quasi distincta pone Inhms qo ueth tri
equalitate psonaz breuit complexq est dugd qz alq
aliu nc etinitate nec magtudie nec potencia supat

Quod ad etinitate Sup egit de trinitate

Aliq triu psonaz alia no excedat sup onsti
vbi coetinitas triu psonaz insinuata est alia no excedit

Nunc igit sup est. Nunc de magnitudine q ea aliq psonaz
ostende q magtudie ul potencia aliq aliu no ex
cedat et prius de magnitudie videamq. nc tres q due id vna
qz no e maior vna psona alia nc maiq aliqd due q vna

Sacendq e igit qz pr no est maior filio nc pr ul fi
lius maior spu sto nec maiq aliquid due psone
simul sit q vna nec tres sil maiq aliq q due nc
maior est cencia i trib q i duabq nec i duabus
q i vna qz tota e in singlis vn Johes damascenus
dit Coptem deitatis nam omez psta ee i singla
suaz yposta seon i psonaz omez in pre omez in
filio omez in spu sto deoq psuis deq pr psuis deq
filiq psuis deq spus sancti. Singulis
Triud dc pr ee in filio z filiq in pre z spe sto in vtq z singul.
Et inde est q pr dr ee in filio et filiq i pre t spe
stus in vtq et singli in singlis vn dugd in li
de fide ad petru ppt vnitate natue tota pr i filio
et spu sto est tota q spus sto in pre z filio est nlq
hor ex quelibz ipor est ppt natte diuine vnitate
Ecce hic apit aliqteng non em plene pt tm abhoie
reserai arcthanu ex qua intligencia dicta singla p
sonaz tota ee i alis vn cna hylaig ista intelig per
quires i li in de trin. aut affert pleiqz obstinate
sermo dni cu dicit Ego in pre et pr i me est nec i
meito natua em intelligencie hudne rone dicti h
no capit nc exemplu aliqd rebq diuinis qpaz hu
mana pstabit sz q intelligible est hom ded ee pos
sibile est Cognoscendi itaqz ab intelligendo est quid

sit illud Ego in pre et pr in me e Si ty comprehende hoc
ita ut e valebis ut qd natura rerum pati no posse esti-
mat id divine veritatis ro qsequat Prem igit in filio
et filium in pre ee plenitudo in utroq; divinitatis psta
e qr plenitudo deitatis in filio qm pre est hoc et in
filio est qd in genito hoc in genito alter ab altero et
utriq; vnum ge. s. qui est michil tertius qd no sit etia in eo a
quo est no duo vnus si aliq; in alio qr nos aliud in utriq;
vt vna sint in fide mrti vtriq; no vnus nec eud vtriq;
nec aliud cosiste qr deus ex deo natus nec eudem na-
tivitas nec aliud ad pmittit Quod igit in utriq; et vtut
similitudinem et deitatis plenitudinem consistere qr veritas
dicit Ego in pre et pr in me est Qia enim filiq accepit
a pre na si pte eius qui genuit accepit nam go
pstius est deest enim ei vn decessit nec plenitudo in eo
erit qui ex porcione costitutus Neuter go pstius e si ple-
nitudinem sua et qui genuit amittit nec qui natus
est consequitur sutem go q pr est in filio et filiq in pre
deq in deo vt de hylariq alt in trinit. no p du-
plicem coniugencii genere quinctiq; nec p mistiam
capacois substancie nam si p natiue vnita similitudinem
p natitatis vnitatis natiue ex unitate natus du tres
no differt du nam dei no degenerat natitas du no
aliud aliquid ex deo q deq nasci du michil in trin
norum est michil alienum michil separabile Ecce trinis vbi
put hylariana pmittit in firmitas intelligi pt ex q spiu
xpus divelt sse ee in pre et prem in se Ego eod etia
sensu intelligi spus sti ee in utroq; et singula p sua
in singulis qr sit in singulis est eod plenitudo divi-
nitatis et vnita similitudo natiue qr no e maior na
divina in aliq hanc psonam si vnig et indissiliter nata
sit hec tres psone demq; altera in altera ee dr ut
pdcm est vn amb. pdcm ibor sinam nos apiens.
sup aplam stoq; ad Corinthios alt per hoc intelligi
pt ee in filio et filiq in pre qr vna e eorum sba ubi est
enim vnitas ubi nulla e divisitas Ecce tibi illustrium
virorum testimonia s. Aug hylariq atq; amb in de genuine
tibus revelacione spus sti in eis loquentis pie credi
volentibq ostendi tibi qm p specim et in signate qualit
accipiendum sit cum dr pr in filio e vel filiq in pre vel spi
ritus in utroq;. Ad id qd repat redit ut ondat s. q mag
Ad ia nunc ad positu redeamq. nitudine alio no sinpat aliu
ceptoq; in sistimo ondentes q magnitudine nulla ti
psonarum alia sinpat qr nulla maior alius nec maiq; ali-
quid sit due q vna nec tres q due nec maior deq
q singli eorum qd singula illorum persistit est nec est quo
decestit illa pfectio.

Nec est aliqua. Et ~~nulla~~ ~~personarum~~ ~~pes~~ ~~in~~ ~~trinitate~~
trium personarum pes dei id divine essencie et singularum
nec et plena deus est et tota et plena divina
essencia est et ideo nulla istarum in trinitate pes est vnus dicuntur
ita ij et maximum hereticum sit aut putas deum premium
filio et spiritui sancto vnum dicere esse non posse times. Ne
pes sit pes vnius dei qui consistit ex tribus Noli hoc timere
nulla enim sit prium in deitate vnitate diuisio vnus est deus
pater et filius et spiritus sanctus. Ipsa trinitas vnus est deus quia tres
deus pater et pes dei absit tres enim personae sunt pater et filius
et spiritus sanctus et hi tres, et vnus sunt vnum sunt et
sume vnum sunt. Ita nulla natura nulla est diuisitas vo-
luntatis Si enim natura vnum esset et consensus esset non essent
non sume vnum essent Si enim natura dispares esset
vnum non essent hi quia tres qui vnum sunt propter ineffabile
iunctione deitatis qua inseparabiliter copulatur vnus deus
est pars quia trinitatis esse non potest quicumque vnus in tribus
in trinitate legitur quia deus est et pater deus est et filius deus
est et spiritus sanctus deus est et simul hi tres vnus deus
nec huius trinitatis etiam pes est vnus non maius aliquid
duo quam vnus est ibi nec maius aliquid sunt omnes quam sin-
guli et spiritalis non corporalis est illa magnitudo cui
potest capere capiat qui autem non potest credat et oret ut quod
credit intelligat Verum est enim quod prophetam dicit Nisi
credideritis non intelligetis hinc ubius apte ondit in disse
rentia magnitudinis trium personarum idem ieod Tu nempe
dixisti vnum dei non ex partibus esse oportuit et hoc debet pre
ius intelligi Ille inquit virtus et ingenita simplex et
ty in hac simplici virtute nulla videbis videbis quemadmo-
dum dicas Deus dei genuit bonum genuit sapiens
sapientem dementem dementem potens potentem Nunquid bo
nitas et sapientia et dementia et potentia partes sunt
vnus virtutis quia simplicem esse dubitasti Si diuersis partes
sunt simplex bo virtus ex partibus constat et simplex ista
virtus te diffinienta vnus est deus et bo dei ex partibus bo
positum esse dicas Nec dico inquit non sunt bo partes Si
bo in vna persona pris et illa iuenis quia pata videntur
et partes non iuenis et vna virtus simplex est quantomagis
pater et filius et spiritus sanctus et propter indiuidua deitatem vnus
deus et propter vnum substantiae propietatem tres personae sunt et
propter singulorum perfectionem partes vnus dei non sunt Virtus
est pater virtus est filius virtus est spiritus sanctus hoc nec dici
sed quia virtute de virtute genita et virtute de virtute
procedente non iuis eandem fide nam hoc falsum dicis ho-
dierna fide veram et catholicam dicis hinc ubius apte do-

tet q tres ille psone no sut ptes dei ul diuine cencie
nllaq eaz tintutis ps dicenda est nec vna maior alijs
Considerimus tres psonas ee vna cencia nec ut genus species
nec vt species de in diuiduis predicaq q no e cencia genus 2 psone
ss. nec ul cencia species 2 persone indiuiduae
Sic adiecedu est q tata est equalitas tu psonaz.
Natz indifferens magtudo q ci dicaq tres psonas vna
ee cencia ul species neqz ut genus de speibus neqz
ut species de iduiduis predicaq No enim cencia dina geus
est et tres psone species ul cencia dina species et 3 psone
iduidua Ecce aug q rationibus probabilibus atz irrefragabilibus apte demstrat i li. vij de tin. ita dicens Si es-
sencia genus e species aut psona ut nonnulli sentiunt
oportz appellari tres species vt appellat tres psone Sig
ul sit aial genus et equus species appellant tres eq i deqz
ta aialia No enim species ul plaiter dr et genus singlariter
ut si dicat tres equi sut vnu aial si sic tres equi spe-
cialis nomen ita tria aialia nomen generalis dur Sic go 3 psonas vna substantiam ee cencia no tres cencias sic
tres equi ta aialia dicat no vnu pz nomen cencie
no significat genus nc nomen psone species. Quibus de
Sic no dicut nomen psone sic probat q no dr species sed dim
no species significari sz aliqd singlare atz iduiduu
et nomen cencie species mittiqr ut psona no dicat sic ho
sz quod dr hr ho velut abraha ysaac z iacob ul quib
aliq qui etia digito pns demstrari possit sic q illos
eadem ratio confutabit Sic enim dur abraha ysaac z ia-
cob tria iduidua ita tres homines et tria aialia Cur
go pr et filiq et spus sc si sm genus et species et iduiduum ista dissimilia no ita dur tres cencie ut tres
psone Alio modo probat idem
Alio q no id probat aug li. vij s q cencia diuina no
e genus nec psone species ul cencia no e species nc psone
iduidua Dna inquit cencia no ht species sicut vnu at
no ht species pr go dt filiq et spus sctus no sut tres species
vniq cencie diuina go cencia genus no est sz nec species
e cencia diuina et psone iduidua Sic ho species est
iduidua aut abraha ysaac et iacob Si enim species
est ut ho. sic no dr vnus ho ee abraha ysaac et iacob
ita no dicet vna cencia ee tres psone no itaqz sm genus
et species ista dicuq. Nec sm male cum dim tres psone
Notandu etia q cencia diuina no vna cencia nc
est ma trium psonaz ut aug i eodem li dcit tamq
sm quem eandem q ma tres psone vna cencia ee dicit
sicut ex eodem auro si fierent tres statue dicerung tres
statuas vnu auro no aut sic tintatem tres psonas dicq

una essencia et unus deus tamen ex una ma tia qs subsistat
In statuis enim aequalibus plus autem est tres sil quam singule et
minus autem est una quam due. In illa uero essencia trinitatis nullo
modo ita est uero quo sim malez causa tres personas unam
dicam esse essencia sicut tres statue dicuntur unum aurum.

Nec ita dicimus tres personas una essencia ut tres homines una natura ut
unus homo

Sed quod addidit est quod tres personas non ita dicam esse
una essencia ut August. ait eos aut ut unus essencie
sic dicam alios tres homines eiusdem speciei et eius de
partionis corpis eiusdem quam una esse nam ut unus
nature una in his tribus non est unus homo quantum tres ho
mines sil et plus aliquid sunt homines duo quam unus homo sic et
statuis esse dicimus At ideo non ita est quia enim maior es
sencia est pr et filius simul quam solus filius ita zs sil
ille personae equales sunt singulis Et primis pz quod tres
personae dicuntur divina essencia nec sim malein tam ut tres
statue unum aurum nec sim complexionis similitudinem ut tres
homines unus nature nec ut ysenius predicat de specibus vel ut
species de individuis. i. colines de contentis magis de minoribus.

Ipse ait videntur. Que videntur adiuta predictis

Haeresari que quidam sacre scripture tractatores catho
lici in suis scriptis tradiderunt in quibus significant videri
quod essencia divina sit quoddam genus et universale vel ut
species tres uero personae sint tam predicabilia tam individua uno
dicam Vnde Johes Damascenus inter glorios doctores et magnus
ili. quem detrim. scripsit quem et quidam eugenius transferre
fecit Communia et universalia predicantur de subiectis sibi
ipsis predicabilibus Communia igitur sunt et predicare uero ypostasis
i. personam predicare autem de ho quem proprietatem nature habet Et
predicare uero ut atomum. i. individuum Nuo enim et non
natura differre dicuntur ypostases Ita ei eos Substancia
significat quem et circumplectitur speciem ho. uero. i.
illud ydeon. i. similium sed ypostaseon. i. personam ut puta
deus ho ypostasis dicitur individuum demirat sed pretem
et filium et spem sanctum petrum paulum et huiusmodi Ecce apte
dicit substantiam esse universale ypostasim uero predicare et quod de
et species ut ho et quod pr et filius et spus sanctus sed individua
sic petrum paulum et quod differunt quod primis sunt August
petrum condicere videntur Quid igitur dicemus adhuc hoc vtique
dicere possimus atque dicimus quod ea quae August tradidit supiq sin
omni hesitatione tenenda sunt. Quae sane potest intelligi quod

Haec ait quod hic dicitur lectori simplicis Johes dicere quod videtur
superficie aliquid a fide alienum resonare videatur
sane tam intelligi queunt. puto lectore ut intellectore plu
rimum efflagitat i quod expeditate malle sicut alios
audire quam loquendo malignis detrahendi occasionem praebere

uidet tn m̄ ita posse accipi cū aut ēsa ē quē ypostas
ē pticare nō ita hoc accipit cū deō deō dicat ut accipi
ut i ypsetica disciplia ſ ꝑsilitudiē aoz q̄ a ꝓphetis
dur. Loquitur est ut sic ibi que ul vmūsale dr̄ ꝑ pdicat
de pluribq pticare uō ul i diuidui qd de vno solo ita
hic ēcia diuina dcā ē vmūsale q̄ de oibq ꝑsonis
sit et de singlis ꝑratim dr̄ pticare uō singli qlibz
ꝑsonaz q̄ nec de alis quiter nec de alig aliaz singla
rit pdicat ꝓpt ꝑsilitudiem qo pdicatōis sdam dixit
vmūsale et ꝑsonas pticar la ul i diuidua ꝓter ho
id ecā eandē diuinā ēcia dixit ē spem quem et
circumplectiua suum spem ꝑsonaz q̄ sic hōt spes ho
de suis pdicat in diuinis valet de petro et paulo et
alis nec ista spe differut ſ cōuenit ita deq de tribus
pdicat ꝑsonis q̄ in diuinitate nō differut ſ ꝑ omnia
queunt. Hac qo ꝑsilitudiē int res sempiternas et res
tpales pendens Johes vmūsalitatis et pticaritatis
noia q̄ rebq tpalibq ypē queunt ad res eternas tri
tulit dūq uō maiorē videt dissimilitudiē q̄ similitudi
nē int res pdcas. ab excellētia trinitatis pdta noia
remouit. Et quo sh̄n dicit ꝑsonas differe mō

Qvod autē poles dicit ypostases differre mō nō
natura i eo q̄ nō differre natura aut ueisse z sm
simplō loquit. Ex uō dicit differre mō cauēdū est
quō intelligat diuisis em modis dur aliq differre mō
Quibq modis dicat ꝑsonas differe mō z sm que modū pos
Qcut em aliq differre mō. sit quetre ꝑsonis
q̄ ita differut ut hoc nō sit illud nc aliquid
qs illud est ul in ipo est qualit differut socrates
et plato et hugo q̄ apud ptos dur i diuidua
ul pticaria iuxta que modū nō put dici tres ꝑsone
differre mō. dicut q̄ differre nlō q̄ ēuitatē sui
ꝓputatōe nō sibi adiungit. ſ a ſtinte distinct. vt
cū de aliqbq rebus loqtur dicq vna due tres z sm
huic modū forte dicit Johes ypostases r ꝑsonas dif
ferre mō. possuq em dicere pr est vnus et pr z filiq
sut duo et pr et filiq et spus sanctus sut tres z ita tres
ꝑsona ē vna et tres et illa sunt due z hic z illa et alia
sunt tres. Conueniēq tres ille ꝑsone ꝓpetatibq tri
distinguūt dur de quaro distinctione sm ꝓpetates i deq
ta tractabit nunc uō ad ēceptū redeamq que dcā sunt
repetatē ut sepiq vsando familiaiq notescat.
Et vna ꝑsona nō ē maior alia nc tres sit q̄ vna z hic ꝓ

Sciendū est igit tanta equalitate i ōdit catholica
ēcia in trinitate vt ait aug i viij li. de trin. vt nō

solu pr no sit maior q filio sz nec pr et filius simul
maio aliquid sint q spus scs aut quelibz psona minq
aliquid sit q ipa trinitas Qz et ita sit alio modo
si filio pt demtundo e Quatu go ipe creator adiu
uat attendaq inquit dugl eodem Quod in hac trinita
te due vel tres psone no sunt maio aliquid q vna
eazq. Ere subtilissima ad ostendendu vtiq q ita sit

Quod ibi magnu dr aliude magnu no est q eo
q uere est qz ibi magtudo ipa ueitas e et ueitas
ecia no go ibi maius est qd uerio no est no et veio
e pr et filio simul q pr solo vel filio No igit maio ali
quid vtruq sil q singlis eorz et qz eque uere e ecia
spus sus ideo pr et filio sil no sit aliquid maio q
ipe qz nec verio sit Ite i ecia ueitatis hoc est
uerz de qd e esse et hoc e esse qd e magnu de hoc
e go magnu de qd uerz de Qd igit ibi eque verum
est et eque magnu est Qd igit ibi plo ueitatis no
habz no hi plo magnitudis plo aut veitatis non
habz qd uerio no est No est et verio vna psona
q alia vel due q vna vel tres sil q singla Non go plo
ueitatis hi vna q alia vel tres simul q singla Sic
go et ipa trinitas no est maio aliquid q vnaqq ibi p
sona sz ta magnu q singla No enim ibi maior e quilor
no est ubi ipa ueitas est magtudo Ere no quicunq
et tenet catholica ostensu e quo indifferens sit magni
tudo trium psonarz qz nec vna maior est alia nec due
q vna nec tres sil maio alio q singla Qz deq non est

Propter ea cu deq dicit tring. Dicendu tplex sz vnus
no tri dz dici tripleq Ibi enim no est tplicitas ubi
sima est vnitas et indifferens equalitas Qd
augq ile vn vi detrim aut Non qm deq trinitas est
ideo tpleq putandu e Licq minor esse pr solo vel solo
filio q sit pr et filio Cu itaq tanto est solo pr vel
solo filio vel solo spus sto quanto est sil pr et filio
et spus sto nullo mo tripleq dicendu e deq No n pr
cu filio et spu sto maior deq e q singli eorz qz no
est quo arestat illa psectio Ostius ac est et pr et fi
lius et spus sctus et pstius deq singlis eorz Ideo tri
nitas potiq q tripleq dici debz Qz no pt ita e in rebus
corporeis ut in trinitate

In rebus corporeis no tantu
est vna quatu tres sil et plo sit due q vna tres
In trinitate uo sima tanto e vna psona quanto zs sil
et tanto sit due quanto vna et ipse infinitest qz no
est finis magtudis eorz de pho apit qd sup dixiq

sed quod et singula sunt in singulis et omnia in singulis et singula
in omnibus et omnia in omnibus et unum in omnibus est et unum omnia
Ecce ita ostendi sufficiat qualiter in trinitate aliqua persona
alia non superet magnitudine. Ostensum est quod aliqua persona
alicui non sufficit magnitudine nisi ondi quia alia non excellit

Nunc ostendere restat. aliam potentia

Quod aliqua hay personam alia non excellat potentia
ut sicut una et indifferens est magnitudo trium ita una
et indifferens monstratur potentia trium Sed est igitur quia
non est potentior pater filio nec filius ul pater spiritu sancto nec
maior potentia fuit duo ul tres sunt quia singulus eorum
quia nec plus pater pater simul et filius et solus pater sed nec
hi tres simul plus sunt quam singulus eorum quia dipotentiam
quam habet pater et filius accepit nascendo et spiritus sanctus pro-
cedendo Ergo auctoritatibus omnibus et auctoritatibus probabiliter
astruit ita quod maximum qui dicebat patrem potentiorem
esse ac meliorem filio. Et non minus potest filius quam

Nihil inquit pater mihi pater
habet ille qui dicit omnia quae habet pater mea sunt
Nam si minus habet in potestate aliquid quam pater non sunt eius omnia
quae habet pater Sed eius sunt omnia quae habet pater Tantum igitur
habet potestate quantum pater equalis igitur est patri Nos enim pater
qui accepit tanquam eius est quae dedit. Heretica

Ecce ut hec de potentia sapiens. Hic potest falsa tradicio
quod potens sit filius si potentior pater ut sum doctina.
unum potens potente potuit gignere et non omnipotentia
omnipotentia habet quod pater dipotentia quia non habet filius et
si hoc est falsum est quod aut filius omnia quae habet pater mea sunt
Hic ipse fuit heretica et quia gradiebat ad fla
Sed inquis pater a nemine potentia accepit filius at
a patre. Fatemur et nos filium accepisse potentia ab
illo de quo natus est potestatem patri nos potentia nullam dedit
et nullam eius genuit Gignendo enim dedit pater potentiam
filio Sicut omnia quae habet in substantia sua gignendo dedit ei quod
genuit de substantia sua Et quicquid vero tantum quantum ipse
est potentia pater filio dedit ab minore Si tantum non
solum potente si beata dipotente genuisse omnipotentem in-
telligit Si non minore quo omnia quae habet pater filius sunt.
Si prius omnipotentia filius non est non omnia procul dubio
quae habet pater filius sunt et omnia filius sunt dipotentia quo pa-
tris et omnia filii est Nos est quo pater potentior filio.
Item alio modo probat filium esse potest filium equalem patri
equalem patri. Non minorem ita dicens.
Tu dicis quod pater genuit filium minorem semper. in quo

et pri derogas qui si filiu vnicu minore genuit aut
no potuit aut no voluit gignere equale Si dicis qz
no voluit eu mundu ee diuisti Si at no potuit vbi
e omipotentia dei pris qz adhuc articulu restat colli
gis ut deq pr equale sibi gignere filiu aut no potuit
aut noluit Si no potuit infirmu si noluit invidu
inuenis Sz vtrq; hoc filiu e pri igit filiq vere eqlis
est Genuit go pr sibi equale filiu et ab utriq; pce
dit vtriq; equal spiu sc Si em forma sua vt ait
aug. con eudu pr i vnico filio plena gignere potuit ne
tu plena genuit si minore cogum pram i mundu dice
plenu go deu et equale genuit sibi filiu.

Per filie ondit q no minorem pr filia genuit

Hoc at p sublitudiem humana ita ee demrat ingens
ho pr si potuisti equale filiu genuisti Cuius go
audeat dice q hoc omipe no potuit addo eia qr si
posti ho maiore meliore qz seipo gignet filiu si mi
nus ut meliq deo quitq ee no pt. Deq go cur no eq
lem ut ais genuit filiu cui nec am naturi fuerut
p quos adimplet equalitas nec oipotentia defuit
an forte noluit go qd absit invidit Si no invidit eq
lem igit genuit Credamq go ei filiu ee equalem.

Opidem hetica ponit ut destruat

Sed forte dicas eo ipo pr est maior filio qz de
nullo genitq genuit sibi tu equale ad qd cito
respondebo Immo io no est maior pr filio qz eqlem
genuit originis em go est ista quis de quo sit equa
litas aut qualis aut quantq sit. qd e dicere ad oigin
pinet qo qua dr quis de quo sit ad eqlitate vero
illa qua grit qualis aut quantq quis sit nec cu dr
filiq a pre genitq ondi i equalitas sbe si ordo na
tue no quo alt prior est alteo si quo alter e ex al
teo No go sim hoc q pr genuit et filiq genitq est
ut sps sc ab utriq; pcedit eqlitas ut i equalitas ibi
existat qz no sim hoc alia psona alij equalis uel
i equalis dr Ere eqlitas trinitatis et vna eadeq
sba quatu brevit potuimq demuta est i supioibq
qualit si aliq triu psonarq qualibz alia nec altitu
te nec magnitudie nec potentia excellat.

XXXI

Quaerit quo possit dua sbis pr ut solo filius ut solo sps sc
cu sint i separabiles

Hic orit qo trahas oigiem ex pdcis.
dem est em sup. qz tantq est solq pr ut solq filius
et solq spus sctus qntu simul illi tres i q due

ul tres psone simul no sunt maiq aliquid q̃ vna sola.
Ideo quidt Aug. i vi. li. de trin. quod hec sane dici possint cu n̄ pr̄ sit solus nec filius n̄ spus sanctus ꝗ semp et inseparabiliter et filius cu patre et pr̄ cu filio et spus sanctus cu utroq; Inseparables enim sunt hec tres psone Adhoc Aug. ita tendit in eod. Solu patrem dicit no q̃ separat a filio ul spu sto Sed hoc dicitur significat q̃ illi simul cu eo no sunt pr̄. Solus enim pr̄ pr̄ est qd no dr̄ q̃ ipse sit solus. n. in filio ul spu sto ꝗ hoc filius et spus sanctus a paternitatis consortio excludunt Ita et cu dr̄ solus filius e vel solus spus sanctus spus e No diuidit filius a patre ul spus sanctus ab utroq; ꝗ a consortio filialis ꝓpietatis excludunt pr̄ et spus suus et a consortio processionis ꝓpietatis pr̄ et filius Cu go dr̄ tantum solus pr̄ quatenus illi tres p hoc q̃ dicit solus no separat pr̄ ab alijs sed hic e ꝗ. Solus pr̄. i. pr̄ quia ita pr̄ e q̃ n̄ filius nec spus sanctus tantum e Sic intelligendum cu dr̄ solus filius ul solus spus suus Solus go pr̄ dr̄ ut aut Aug. i. eod q̃ no nisi ipse ibi pr̄ est et solus filius q̃ no nisi ipse ibi filius est et solus spus sanctus q̃ no nisi ipse ibi spus sanctus est. Dicere posset dici solus pr̄ e deus solus filius e deus solus. s. s. e deus ut pr̄ e solus deus filius solus deus. s. s. e solus deus

Post hec quit Utrum sic dr̄ solus pr̄ e pr̄ ul solus filius e filius ita possit dici solus pr̄ e deus ut solus filius e deus. ita ꝗ dr̄ spu sto Aut pr̄ e solus deus filius e solus deus Ad qd dicit q̃ pr̄ et filius et spus sanctus dr̄ et est vnus deus et hec tres simul ꝓpie dr̄ esse solus deus sicut solus sapiens solus potens ꝗ no videt debere dici a nobis verbis nostris utentibus nisi ubi ꝗ no auctoritas occurrit Solus pr̄ e deus ul pr̄ e solus deus ita de filio et spu sto dicit Dn Aug. i vi. li. de trin. ait Quod ostendit quod possit dici solus pr̄ ul solus filius considerada e illa sma qua dr̄ no esse solu patrem dm̄ nec solu ꝗ patrem et filium et spm sanctum Cure habes q̃ no solus pr̄ dicendus e deus solus verus deus Ite in eode. Si quis mtiroget pr̄ solus utrum sit deus quo tendebat no esse nisi sorte ita dicens esse quidem patrem dm̄ ꝗ no eu esse solu deum esse aut solu deum dicitur patrem et filium et spm sanctum Cure et hic habes q̃ pr̄ no dr̄ dici solus deus atq; hic solu in pte subti tum accipe quida volunt i pte ut pdicati sit concedunt q̃ pr̄ est solus deus Sed ex ubis Aug. i vide. ondit q̃ ꝓpie solus deus dici debeat tota trinitas et ꝗ trinitas vbi aut Aug. con maximum

intelligi cū dulcis dicit Beatus et solus potens et ibi Solo
li sapienti deo et ibi invisibili solo deo Ro enim hoc de solo
pre accipiendum sicut extendebat magnificat et alij hetici
de trinitate sic illud Solus hic in deitate quia sicut
fide ipsa trinitas est unus solus deus. potest sapiens intelligi
vni deuo deo. Cū unus deus sit trinitas hoc sit nobis
solutus quinus ut intelligamus solum dm sapiente solum pote
tem patrem et filium et spm sctm qui est unus et solus deus
Quod trinitas dr solus deus cū ipsa cū spiritus et anima sanct
Sed iterum quritur quo ipsa trinitate.
Dicit solum deum tm sit cū spiritus et anima sua Ad quod
rndet aug i vi li de trinte ita dicens Trinitate dicit
solum deum quinus semper sit cū spiritus et anima sua Solum
dicit quia non aliud quam ipsa trinitas deus est Ro enim illum sit illa
deus sicut nil aliud alia Ipsa trinitas tm est Ro illum nil alia dicitur
Et si de pre solo predicta predicarent non inde excludetur
filius et sps sanctus
Ut enim ut ait aug et si de solo pre
predicta dicerent non inde excludere filium nil spiritus sanctus
quia hi tres unum sunt sicut in apocalypsi de filio legitur qui habet
nomen septem quia neque sicut misit ipse non inde separat pr nec
spus sctus et cū dr nemo novit pre nisi filius non inde
separat pr et spus sctus quia inseparabiles sunt Aliquando etiam
nominat pr et filium et tacet spus sctus ut veritas ad pa
tre loquens ait Et cognoscat te et quem misisti ihm xm
te vnum verum dm Cur id inquit aug tacuit de spiritu sancto
quia quesitus est ut obiciatur notat vnum sic pr et filium tacta
pace vni adherens intelligitur etiam ipsa pax quinus non com
mendetur pro quo istorum notato etiam taliquid intelligitur quod
in pluribus scripturis occurrit.
XXXII
De nomine dei quibus vtimur loquentes de eo
Post predicta disserendum nobis videtur de nominibus quibus
loquimur de unitate ac trinitate ineffabili vtimur.
De in ostendendo quibus modis de ea aliquid dicatur
illud igitur scripture teneatur quia ea notia distincte ad singulas
personas pertinere ut ait aug i viij li de trinitate que
de singulis tm dicuntur personis. Queda ad unitatem essentie
significatia que et de singulis singulatim et de omnibus quinti
dicuntur alia ad sui quinti substantiam et substantiam de deo dicuntur
vni amb i xiii de tri ait Quod igitur intueat fides tri
nitatis non videtur deluadata distinctio Quia enim notia quidam
que euidenter proprietate distinctis ondicuntur et sunt queda
propria diuine maiestatis exprimunt unitatem alia ad
sunt quinti substantiam et substantiam de deo dicuntur proprietate
tantum indicia sunt Quia filius ibi et hinc pr unitatem
ad eterne sapiam virtutem veritatem et huiusmodi. Substantiam ad

splendor caracter speciei et huiusmodi. Primus addit quedam
nomina quæ tpaliter de deo dicuntur et relative dicuntur

Hæc adiciendum est quedam etiam nomina esse ut ait dugq
in v. li. de trin. quæ ex tpe de deo dicuntur et relative
ad creaturas durantes quorum quedam de omnibus durantibus personis ut
dnus creator refugium. quedam autem non de omnibus ut donatus datus
missus. De hoc nomine addit.

Veterea est unum nomen quod de nulla persona singulari
dicitur sed de omnibus simul. et trinitas quod non dicitur pluraliter
sed quasi collectiue pluraliter de significat personas. De aliis nominibus
de hoc nomine additur quod tpaliter significantur de et non relative
Sunt etiam quedam nomina que ex tpe deo dicuntur non durantes
relative ut incarnatus humanatus et huiusmodi
etiam vi nomina deabus assignantur quibus vtimur loquentes de
deo de quibus singulis agendum est. De aliis nominibus quæ tpaliter
significantur de deo et non nomina quæ ad singulas ipse personas pertinet relative
ipse pertinet ea non quia unitate essentie omnia ad se durantur et de singulis et de
omnibus omnia durantur personis et singulariter non plura in summa accipiuntur

Sciendum est igitur quia illa quæ ipse ad singulas pertinet personas
relative ad invicem durantes sic pr et filius et spus sanctus do-
nus spus sanctus. Quod quia unitate essentie significat ad
se durantes et que ad se durantes valent vtique durantes de omnibus
simiter et de singulis singulariter durantes personis et singulariter
et non plaliter accipiuntur in summa vt de quibus bonum potest mag-
nus et huiusmodi. Ecce et relative durantes valenter non durantes
vnde dugq. v. li. de trin. ita ait. Quidquid ad se dicitur
prantissima illa et diuina sublimitas valet dicitur ad
se et ad aliquid dicitur non valet sed relative dicitur tantaque res
est eius ut sit pr et filius et spus sanctus ut quisque singu-
lis ad se ipsos dicitur non plure in summa sed singulariter et accipiatur. Dicit enim pr est deus filius est deus spus sanctus est
deus. quia sum valam dicta nec dubitat non tres dicuntur hac tri-
nitate esse tres deos sed unum dm. ita dicitur pr magnus
filius magnus et spus sanctus magnus non tres magni
sed unus magnus ita et omnipotens pr omnipotens filius omnipotens spus sanctus
non tres omnipotentes sed unus omnipotens. Quidquid ergo ad
se ipsum dicitur deus et de singulis personis simiter dicitur et sic de
ipsa trinitate non plaliter sed singulariter dicitur. Et qui non sed
aliud deus esse et aliud magnum esse sed hoc ipsum est illi esse
quod est magnum esse propter sic non dicuntur tres essentias sic
non dicuntur tres magnitudines sed una essentiam et una
magnitudinem. Ut deus est magnus ea magnitudine quia ipse est sic
de bonitate et de ceteris que per subam dicuntur

Deus enim non est magnus ea magnitudine quia non est quia ipse.

ut qi ptceps eiq sit. Aliqn maior est illa magtudo
q deq. Deo dur no est aliquid maiq. Ea igr magnitu'ne
magna e que ipe est. Deoqz nec tres magtudines dicq
sz vna magtudines, nec tres magnos sz vnu magnu.
qz no ptcipatone magtudis deq magna e. sz supp
magno magna e qz ipe est sua magtudo ita et diuo
nitate et eternitate et omipotentia di dicedz e et de oibq
oino q de deo pur pnicdai sbalit quibq ad supim dr
no tnslatie ac psimilitudines sz ipe. si tn de illo ipe ali
quid dre hoib dica pt. Ecce apte docuit q noia vnita
te diuine maiestat significantia et ad se dur de deo
v. sn relatoe et de omibq psonis quiter et de singlis
diuisi dur, ws ptalit sz singlariter i suma acipiunt.
Illa uo noia q ad singlas ipe ptinet psonas relatie
no sbalitez dur. Ezd em ipe singla in tnitate psda
dr vt aut dugq i eod. Nullomo ad seipaz sz ad alia
tuice uel ad creaturaz dr. et io relatie no sbalitez dici
manifestu est. De h noie qd e psona qd cd h'r sbam dicr
pluralit non singlat in suma acipitur

XXIII

Reditis adiacedz est q cu oia noia que sm sbaz
de dd dur singlariter et no plr de omibq i suma
dicat psonis, ut sup ostesu est. e tn vnu no.
sz psona qd sm sbaz dr de singlis psonis et
plr no singlariter in suma acipi. Dicq em pr est
psona, filiq e psona et spus sti e psona et hoc sm
sbam dr, nec tn dr pr et filiq et spus sctus sz vna
psona sz tres psone. hoc qd nome accipi a pdta regla
nomi que sm sbam de dd dur q tu hoc ad se dicat
et sm sbam plr tn no singlariter i suma acipit.
Auctas q psona ad se dica z h'r sbam

Quod aut psona sm sbam dica dugq ondit i vi
li. de tri. Dices no est aliud deo ee aliud psona
esse sz oino id. Ite in hac tnitate cu dicq psonis pri
no aliud dicq sbam pri. Quo certa vt sba pri
ipa pr est no quo pr est sz quo e. ita et psona pri
no aliud q ipe pr est ad se quippe dr psona no ad
sliu uel sm tn. sic ad se dr deq et magnq et bonq
et iustq et omnipotentq. Et quadmodo hoc ee illi est qd dni
ee qd magnu qd bonu ee. ita hoc est illi ee qd pso
na ee. Ecce expsse habes q psona sm sbam dr vt
cu dr pr e psona hic sit sz pr est sciencia dina
Cite cu dr filiq e psona spus sctq est psona. i. esse
cia diuina.

Cur pr z filiq z s. s. no dica psona vt vna sba z vnu deus

Deo erit hic qd difficilis quidem sz no inutilis q qri.

cur nō dicat hij tres vna ꝑsona sic vna cencia ⁊ vnus
deus quā ꝑsonē Augⁿ diligēt tractat atq; cōgrue ex-
plicat i vij. li. de trin. ita dicēs Cur nō hec tria sint
vna ꝑsona dicūt sic vna cencia et vnus dⁿ Qz dicūt
tres ꝑsonas cū tres deos aut ⁊ cencias nō dicamus
Quia uolūt ul vnū aliqd vocabulū huiusce huic sit
sicut dm qua intelligat trinitas Ne dūo tacēmus in-
trogati quid tres cū tres ee fatēmur Cū go qrit
quid tres ut ait Augⁿ i v. li. de trin. Magna pⁿs in-
opia humanū laborat alocū dictū est tres tres ꝑsone
nō ut illud dicat ne tacat Nō em rei ineffabilis
eminēcia hoc uocabulo explicāri valet. Ecce ostendit
qua nūtate dicat plē ꝑsone videlicet ut hoc vno
noīe grecis de tribus respondēmus Quā nūtate dictum
sit tres ꝑsonas a latis ⁊ a grecis tres ypostases tres sbe

Qua nūtate nō solū latinis sermo sed eciā grecus
cadit pene sup hac re laborat nomū penuria co-
arctat Vnde Augⁿ Quid a grecis ul a latinis nūtate
de ineffabili trinitate dicūt sit dicens i vij li. de trin.
aut loquēdi causa de ineffabilitate ut fari aliquo mō possēt
dicūt est a grecis vna cencia tres sbe. r. vna usia ⁊
ypostases alit em qui acū pūt sbam q latini a latis
alit dicūt e vna cencia ul sba tres ꝑsone qz nō alit
i sumoē mō. r. latis cencia q sba solet intelligi et ut
intelligat sulte i emgmata placuit ita dicūt cū quis
quid tria sit aliquis dicat que tria ee fides ueā pro-
nūciat cū at pr̄ēm nō dicit ee filiū et spm sm sed do-
nū dei nec prem dicit ee nec filiū Cū go qrit quid
tria ul quid tres cōferimus nos adiuuandū aliqd nos
quo cōplectamur hec tū Neq; occurrit aīo qz supemi-
nēcia diuinitatis ꝑstati eloquij facultate excedit Vdeq
em cogitat deq q dicit at uerū est q cogitat pr̄ go ⁊
filius et spus sus qm tres sint quid tres sint quamuis
quid quid hēdant Nō em put dicūt tres pr̄es qm tres
pr̄ ibi pr̄ est nec tres filij cū nec pr̄ ibi sit filius
nec spus sū nec tres spus sū qz spus sū ꝑ sū ꝑ
cacē qua eciā domū dei dr̄ nec pr̄ est nec filius cū
cgit tres Si tres ꝑsone ee dicūt que est eis id qd ꝑ-
sona est certe est em qz pr̄ est ꝑsona et filius e
ꝑsona et spus sus e ꝑsona ⁊ dicūt tres ꝑsone ꝑpter
go dicūt tres ꝑsonas qz que est eis id qd ꝑsona
sed ꝑ sed aptē intelligi pt qua nūtate deus sit a
latinis tres ꝑsone cū ꝑsona sm sbam dicūt vnū et
tribus que est id qd ꝑsona est. Cū nō dicūt tres deos ee
prem ⁊ filiū ⁊ f. tres nō dicūt ꝑsonas cū id qd deus e sit eis
gne. qz pr̄ e deus ⁊ filius e deus ⁊ spus sū e deus

Sed qrit hic cu dicamq prem et filiu et spm scm
ee tres psonas qr que est eis qd psona e. i. qua
pr est psona et filiq e psona et spus scus e pso
cur no dicat sunt tres deos cu et pr sit deq et filiq
sit deq et spus scus sit deq Qua si illud scptua con
dicat hoc fuit et si no dicat no tn condicat vn dugq
hac moues qond atq dissimes i lu. vij detrim. aut
Si no dicq prem et filiu et spm scm ee tres psonas
qr que est eis id qd psona e alt ecia no ecia tres
deos dicq cte ut pdem est qr pr est psona et filiq
psona et spus scq psona io tres psone dur qr qo
pr deq et filiq deq et spus scq deq cur no dur tres
dij Sere ppsuit qone. attende quid rideat subdes
ay ideo no dur tres dij. qr scptua no dicit tres dos
Sz nec tres psonas alicui scptue textq qmedat ay
deo licuit loqudi et disputidi negitate tres psonas
dicere no qr scptua dicit Sz qr scptua no condicit Si
ac dicemq tres deos condicet scptua dicens audi
isl' deq tuq deq vnq est Sere absoluo qones quae
pocq dicq tres psonas q tres deos qr si illud non
condicit scptura. Alia qd cur no dicimq tres ecias
ut tres psonas cu scpta hoc non contradicit

Ueru et hic alia emergit qo qua dugq cosequter
adnectit dices Cur inquit et tres essencias no
licet dice qd sit scptua sic no dicit ita no qd dicit
ac si dicis q ppt vnitate trinitatis no dur tres ecie
si vna ecia quo cur no ppt eande vnitate tinita
tis dicat vna psona et no tres psone ut eam a illis
que nome ecie ut singla quisq dica ecia sic
illis que est psone vocabulis Secud igt restat vt su
tam loqdi negitate a grecis et latis porta her vo
cabla adiuns in sidias id erroes heticorq Cudgrona
rat huiand iopia loqdo pferre ad hom sensu qd i
secretaio mentis de deo tenet sive p prafide sive p
qualecuq intelligenia timuit dice tres ecias ne
intelligat in illa sima equalitate ulla diuisis sur
si no poteat dice no ee tria queda qd qr dixit sa
bellius in heresim lapsq est Quesuit qd quid ta
dicet et dixit tres psonas sive tres sbas fim grecos
Sic nos dicimq tres psonas ita grecu tres sbas quas dicut
ypostases aut sbas accipiedes q nos

Quod eni de psonis fim nram hoc de sbstaciis fim
grecos cosuetudiq oportq intelligi Sic eni illi
dicut tres sbas vna ecia. i. tres ypostases vna
usiam qadmod nos dicq zb. psonas vna ecia. id
sim Quaqr et illi si uellent. Sic dicit tres sbas tres
ypostases possent dice tres psonas tria psopa sillud

aut maluerunt dicere qz fortasse hm ligue sue qsuetu-
dinem apius dr. Cu in trinitate no e diuersitas nec singla-
ritas nec solitudo sz vnitas z trinitas distincta z ydentitas

Iam sufficiter ut puto ostensum est qua in trinitate dicat
tres personas et quare no sint tres deos nl cencias qz
si in alter obuiat sptu in alter diuisitas intelligencia
qz ibi nulla penitus est diuisitas sc nec singularitas
nl solitudo sz vnitas et trinitas vbi dugo in li vni de
trin. aut Juana topia queres quid dicet bria dyp
tres personas nl bas quibus noibus no diuisitate illigan
voluit sz singularitate noluit ut no solut ibi vnitas
intelligit ex eo qd dr vna cencia sz trinitas ex eo qd
diu tres persone hylaig qz in li vni de trinitate aut Ihs
dicit qui me videt videt et patrem Cu hoc dr excludit
singlaris atq vnici intelligencia na nec solitarii
hmo significat et indifferenter tn nam pstillo docet
vnus est enim in filio pr. p natue vnita filiu ne
vnus sue enim natus et quantus vnus sunt neqz vnq No
itaqz solitarie filiq e. nec singlaris nec dispar. Item
Teod. Sic in pre et filio credit duos deos impiu e
ita patrem et filium singlaren dn pdicare sacrilegium
est Nichil in hys nouum nichil diuisum nichil alienum
nichil separabile e. Deinde ead dugo in li. genu. ve-
teris ac noue legis aut Vnq e deus sz no singlaris
Item ambo in li. de trin. aut Ccd vnicus e sde separa
no pt et s no sit singularitas sz vnitas deus vnus
cu dr neqdam ditatem trinitatis excludit et io no
qd singularitas sz qd vnitas e pdicanda Ecce ex pdcis
ostendit qn singlaris nec diuisus nec vnicus nl solita-
rius qstendus est deus qz singularitas nl solitudo pso-
nar pluralitate excludit z diuisitas vnitate cencie
tollit diuisitas inducit separacoz diuinitatis singlaritas
admit distinctioz trinitatis Ccd ambo in pb li. de trinitate
ait No e diuisa nec singlaris equalitas nec uno sabel-
lianos patrem filium confundens nec uno arrianos pa-
tre filiuq secernens Pr enim et filius distinctioz hnt se-
paratione id no hnt Item Teod. Pr et filius di trinitate
vnus sunt nec est ibi sde dra nec ulla diuisitas alioqui
quo vnus dn dicit. diuisitas enim plures fit constat qo
ex pdcis qz i trinitate nulla e diuisitas s tn aliqn i sp-
tua inuenit dictu tres diuise persone z hunigor diuisus
dicit distinctas. Cu no hic debet dici multiplex

Et sicut in trinitate no est diuisitas ita nec multiplicitas

et ꝛo nō est dicendū de q multiplex sit trinq at simplex vn
Ambro. i pō li. de trin. ait Est in pre et in filio nō dis-
crepabit vna dinitas nec confusio qd vnū est nec multi
plex ad pē. qd indifferens est multipl. utq; deq nō
Quid significet hys nominibus vnq duo vel due tres vel tria trinq
vel trinitas plex vel pluralitas distincte vel distincte cū hys verbis
de deo loquentes

Hic diligenter inquiri potest oportet cū in trinitate nō sit
diuisitas vel singularitas nec multiplicitas vel solitu-
do quid sigficet hys nominibus sit vnq vel vna duo
vel due tres vel tria plures vel pluralitas distincte vel dis-
tinctio cū dr. vnq deq due psone vel tres psone plures
psone distincte sint psone vel cū dr. distinctio psonarū
vel pluralitas psonarū trinitas psonarū et huiusmodi videt
enim hoc dicentibus nūero qnitatem et ꝛero multitudinem vel
multiplicitate in deo ponere Quid qd ibi ista significet ipse
de quo loqm. apiente insinuare turemq.
Magis illu dicitur ad excludendū ea q nō sunt in deo q ad
Si diligenter pmissis auctoritatibus ubis poneda aliqua
intendimq ut ꝛero intelligentia tamq magis videt
hoc ubiq usq; introducta tone remouendi atq excludendi
a simplicitate deitatis que ibi nō sunt q ponendi aliqua
Quod q vnū sicut cū dr. vnus deus
Non enim dr. vnq deus multitudo deorū excludit nec
nū quatitas i dinitate ponit tamq dicit deq
nec multi sint vel plures dn vn ambro. i lo de trin. ait
Cū vnū dicit deū omnis excludit nūm deorū nec qnita-
tem in deo ponit q nec nūs nec qnitas ibi est
Quo spū dr. vnq e pr. vel vnq e filius
Similiter cū dr. vnq e pr. vel vnq est filius et huiusmodi
nisi dicti hec est q nō sint multi pres vel multi filij
ita et de spibus. Et qua intelligenda dicit psone plures
Item cū dicamq plures ee psonas singularitate.
atq solitudinem excludimq nō diuisitate vel multiplicitate
ibi pōmq qi dicit sli solitudine et singulari te psonas
cōstitem. vt hylaq i iij li. de trin. sic dicit Suscipit deus
substantiaq hominis ad ymagine et solitudinem mrtis Quero
nūc an solū deū sibi solum existimes an hunc simul
eius intelligas ad altero extitisse Si solū fuisse dicis
ipsiq noce et quaeris dicentis faciamq et mrtis Sustulit
enim singularitatis ac solitudinis intelligentiaq psessio asseri
ri q aliqd cōsortium ee nō pt ipi solitudo. nec soli-
tudo solitari recipit faciamq nec alieno a se dicit mrtis
Attende lector hys verbis et vide q nōe consortij plu-
ralitatem significauit professio qo consortij e professio pla-
litatis quia professus e dicens faciamq et mrtis plu-

utrumq; dr. Q; hac pfessione plalitatis no diuisitate ul
multitudinem posuit ꝗ solitudinem et singlaritate nega-
uit. Sic qo cu dicit plures psonas ul plalitate pso-
nae singlaritate et solitudinis intelligenda excludit

Et per trinitatem fidem aut dr. tres personas

Ita etiam cu dicit tres psonas noie trinitatis no quitate
nu. i deo pomit ul aliqua diuisitate ꝗ intelligenda no
ad alium n ad patrem et filium et spm sm. dignenda sig-
ficamq; ut sit hoc dicti intelligenda tres psone sit ut
tres sunt. pr et filius et spus sanctus i. nec tm pr n tm
filius nec tm pr et filius in ditate sunt ꝗ etiam spus sm
et no alius ab hijs. Quia no tm est ibi hic psona ul
illa ul hic et illa ꝗ hic 7 illa 7 illa 7 no illa 7 hoc
ita fere intelligend. Augl satis ondit ubi dicit q illo
noie no diuisitate intelligi uoluit ꝗ singlaritate uoluit

Quod p duo cu dr. due psone ul pr 7 filius duo sunt

Similiter cu dicit duo sunt pr et filius no dualitate
qualitate ibi pomit. ꝗ hoc signficat q no tm
pr nec tm filius. ꝗ pr et filius et hic no est ille
et ita de alijs huiusmodi. Ita etiam cu dicit pr et filius
sunt due psone hoc signficat q no tm pr est psona
nec tm filius est psona ꝗ pr est psona 7 filius est psona
et hic non est illa. Et quo ssi dr. in psonis distinctio uel

Quin ait dicit distincte sunt psone. psone distincte
ul distinctio est in psonis confusio aut permistio
excludit et hic no est illa signficat. Quia adhuc distinc-
te sunt psone pretatibus sive differentes pretatibus alia
est hic psona et alia illa sive pretatibus signficamq;
et cu dicit alia et alia no diuisitate ul distinctio
ibi pomit ꝗ confusionem sabelliani excludimq

Ita etiam cu dicit dur. Quo ibi accipitur distrectio

distrecte psone ul cu dr. distrectio est in psonis eadem
intelligendum signficamq; eo enim no ibi accipitur districtio
quo distrectio et eo grue dr. ibi est distrectio ul districtio
no diuisitas ul diuisio sive separatio vn amb. i. poli
de trinitate. Ro est ipse pr qui filius ꝗ mt pr et
filium exprssa distinctio est. Quo trinitas accipiatur

Quom ud dr. trinitas id signficat vide qd.

Signficat cu dr. tres psone vt sic no pt dici pr
est tres psone ul filius est tres psone ita no dicit
dici pr est trinitas uel filius est trinitas.

Quod videtur contra predicta

Hic no est pmittend q cu supdcm sit deus nec
singlarem n multiplice esse ostendi id qz sanctorum

auctoritatibq; sit confirmatu; meo tutu vide sentire. Isydorus
dicens distinguendum est inter trinitate et unitate. Est enim
unitas simplex et singularis; trinitas uero multiplex et
mutabilis. Quare est trinitas trium unitas; et cum unitate
dicat eam singulare et trinitate multiplicem et mutabile
si ad hoc dicit quare singulare accepit sic et alii accepi-
unt unum multiplicem uero et mutabile sic alii dicunt trinu-

Quid significet cum dicitur pater tres personae uel due personae

Preterea considerandum est cum hoc nomen persona vt
idem a boetio sumpsimus dicatur que sit intelligencia dicti
cum plures pluralis tres personae uel due personae et cum
dicitur alia a persona prius alia persona filius alia persona
spiritus sancti. Si enim in hiis locutionibus personae notabitur
sentencie intelligencia fiunt plures deitates contrarie vi-
demur et ita plures deos. Si uero sentencie significacio
ibi non tenet alia est quia nobis non cum dicitur pater a persona
filii a persona et alia cum dicitur pater et filius et spiritus sanctus
sunt tres personae et cum dicitur alia a persona prius alia
filii et huiusmodi. Ipsone ut cum dicitur pater est persona filii a persona
Quare vi secundum sentencia dicitur alia persona prius alia filii sine tres per-

Personae enim ut sup ait Augustinus ad se dicitur et idem
a deo ea persona quod ea essentia ide est ei ea quod
dicitur ea. Vnde manifeste colligitur quod sentencia diuina
predicata dicitur pater est persona filii est persona spiritus
sancti est persona. Sentencia et ouio vnum et id significant
nomen persone. Sentencia diuina cum dicitur pater est persona
et filii a persona quod significat nomen dei cum dicitur pater
est deus filii a deus ita tamen id significat cum dicitur deus a
deus et deus a persona vtrique enim nomen sentencia di-
uina intelligitur quare vtrique secundum boetium dicitur cum uero dicitur pater
et filii et spiritus sancti sunt tres personae quid nomen persone
significat an sentencia hoc enim videtur sup positum va-
dunt diligenter strutentur. Sup enim dixit quod ideo 28
personas dicimus quia id quod persona a quae est tribus et
iterum quia pater est persona et filii a persona et spiritus sancti
a persona ideo tres personae dicuntur. Vi quod dicit tenet significa-
tionem hoc nomen persona cum dicitur tres personae quia est
cum dicitur pater a persona filii a persona spiritus sancti est persona.
quare ut ondit Augustinus hoc dicitur tres personae propter illud
et quia id quod persona a quae est eius id quod dicitur quae
eius. pater et filius et spiritus sanctus. videtur significari nomen
persone cum dicitur tres personae.

Aliter vi possit ondi quod secundum sentencia dicitur cum pater pfectum

Aliter etiam potest ostendi quibus nomen personae significat essentiam cum dicitur tres personae ut enim supra dixit Augustinus ea ratione duorum tres personas ut respondemus quaerentibus quid tres vel quid tria cum igitur quid tres vel quid tria quaerentur respondetur cum dicitur tres personae at cum quaeritur quid tres vel quid tria per quid de essentia quaeritur Ergo enim inquiunt quid illi tres sint non essentia Si igitur omni ratione respondemus oportet ut respondeo essentiam significemus aliquid non ostendimus quid tres sint Si igitur respondentes essentiam significamus ipsam essentiam personae nomine intelligimus cum dicitur tres personae dicitur tres personae

Opinio quorundam qui putant essentiam nomine personae significari cum

Quibusdam videtur quod nomine personae significetur essentia cum dicitur tres personae propterea quia Augustinus dixit ideo dici tres personas quia quod est eis id quod est persona ut sit illis intelligentia pater et filius et spiritus sanctus sint tres personae id est sint tres id ipsitas quae quod est persona id est essentia Et quid in hac intelligentia dicetur alia est persona patris alia filii et hoc etiam ita voluit intelligere scilicet alius est pater et alius filius id est ipsitas quae quod est persona et hoc confirmat auctoritate Augustini qui in vii libro de trinitate ait tres personas eiusdem essentiae vel tres personas vna essentia dicimus tres autem personas quia dicitur essentia non dicitur quia aliud ibi sit quod essentia est aliud quod persona hac auctoritate et similibus conatur asserere in predictis locutionibus nomine personae essentiam significari Et quid respondebitur ad id quod ipse Augustinus in hoc de side dicit scilicet quia alius est pater persona sive personalitas alius personalitas filius alius personalitas spiritus sanctus Quo enim alius personalitas pater alius personalitas filius alius personalitas spiritus sanctus sive de persona dicunt quaerunt id est persona essentiae tria intelligentia facit ideo nobis videtur aliter hoc posse dici congruentius in catholicorum doctorum auctoritatem.

Quod hoc nomen persona triplicitur in trinitate accipitur et hoc utilius et rationabilius

Dicendum est igitur quod hoc nomen persona multiplice facit non vna intelligentia vt Boetius ait in libro de trinitate Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi quia non omnium res sic rei est omnino diuersitas distinctae non dicendi eadem huius nominis scilicet persona significatum distinguimus dicentes quia hoc nomen

sic psona pce fm sbam dr et cencia significat sic sup os-
tendit aug. cu dr de se psona pr est psona quadri
tis neutute ut sup dixit aug. tristatu est hoc nos
ut plis dicat tres psone cu qrit quid tres vel quid
tria ubi no significat cencia. i. nam diuina q ois e
tribus st sub sistencias vel ypostases fm gros greci
quippe vt sup dixit aug. alit acipiunt sbam. i. ypos-
tasim alit nos Nos em sbam dicim cencia sue nri
psonas at dicim sic illi dicut sbas. i. ypostases Sic
go nos ita acipiim psonas ut illi acipiunt sbas vel
ypostases At illi aliter acipiunt ypostases q nos
sbam. Aliter go nos acipiim psonas q sbam Cu ergo
nos dicim tres psonas no ibi psone noia cencia
significamus Quid go dicim dicim q tres psone sut. i.
tres substancie. i. tres entes pro qu dicut tres ypos-
tases. Ostendit iba dnqnisit quere huic sme

Et hic sus adiuat ex ubis aug. cum
st intrim mitigat ex una em pr est psona. i. es-
sencia at filius psona et spus st psona. Deb dic zb
psone. i. tres substancie tres entes no em possent
dici tres substancie vel entes n' sing eque st psona
i. cencia Ex una go eis que est id q a psona. i. es-
sencia ideo vere dic tres psone substancie vel sbs-
tentes. vt sic cencia que est eis [illegible] ve ac pce est
ita illi tres vs ac pce substancie vel entes intelligat
Deoq aug. cu dictorum differencias dicit tres psonas
de vna cencia vel cuius cencie no excedat cencia
ne aliud intelligat ibi de psona aliud cencia tres
em psone. i. substancie vna sut cencia et vnus essen-
cie Ro at sut vna psona vel vnus psone licet psona
fm sbam aliqs dicat na si hoc dicet confundet
ipsoms.

Obiectoi illoro hic rndet q mtut ybae ppis fm cencia
acipi et rndemus qrentibus qd tres vel q tria

Ad hoc autem q illi dicut cu queit quid tres vel
quid tria de cencia qrit qr no queunt quid
illi tres sint nisi cencia p hoc volentes nos in
ducere ut noie psone cencia intelligamus cu tndemus
tres psonas. ita dicim indubitanter uerum e qr no
queunt vnu aliquid qd illi tres sint nisi cencia
Vn em sut illi tres. i. cencia diuina Vn ueritas ait
Ego et pr vnu sumus Verum cu qri quid tres vel
quid tria no de cencia queit qr nec ibi quid ades

sancta refert. Et cum fides catholica tres esse profitetur sicut
johes in epta canonica ait Tres sunt qui testimoniu p-
hibent in celo quebat quid illi tres dent. nam esent
tres res et que tres res et quo noie ille tres res
significaret. et ro loqndi necessitate cuctu e ad rndendu
hoc nomen psona et deus est tres psone Nolo aut temo-
ueat q dicit tres res Nolo enim hoc dicentes. Dui stro
rep unum ponere in trinitate si ita tres res dicit ut eas
esse una quedam summa rerum constituam. Vnde aug. in li
de doctina xpiana sic ait res quibus fruendum e nos be-
atos faciunt res uero quibus fruendum e sunt pr et filius
et spus sanctus Ecce igitur trinitas una quedam summa res est
quibus ac fruentibus ea. si tres res et no res omnia ea sunt
tres et causa Nolo enim stulte pr. incurrere in nomen qd tanta
excellentie conueniat nisi qd melius dicitur trinitas hoc unum
deo Sic ergo tres res dicuntur et hec sunt una res ita tres
substantie dicuntur et hec sunt una substantia Ecce ostensum
est que sit intelligentia huius noiis psona cum dicitur de
psonas. Ex quo ssm dicitur una e psona prius alia filius

Vnde inspiciat uter ssm eandem rem et ait.

Dicitur alia e psona prius alia filius alia spus sanctus
qd utique sane intelligi pt. ut sit ssus talis alia e sub-
sistencia uel yposta ssus prius alia substancia filius et alia
substancia pr. alia filius alia spus sanctus.

Quid hec intelligatur in psona pr. alius filius
alius

Deinde queritur uter ssm eadem rem accipiatur cum dicit
alius e pr in psona alius e psona filius alius e psona
spus sanctus sine alius psona pr. alius psona filius alius
psona spus sanctus ad qd dicit quod et si posset eodem mo-
accipi congruentius ex rone dicti alius narratur intel-
ligentia ut hic psone noie ppetas psone intelligatur ut
sit ssus talis alius e in psona uel psona pr. i. ppetate
sua pr. alius est q filius et filius sua ppetate alius q
pr. primaliter enim ppetate distinguitur yposta ssus prius ab
yposta filius et yposta ssus filius sibi ppetate distinguitur
a pre et spus sanctus ab utroque distinguitur processibili ppe-
tate ssm hunc modum ecce in psonis loquendo pt accipi

Hec etiam non sane pt accipi psona.

Ex missis loquendo cum dicitur alia e psona prius alia
filius i. alia e ppetas qua pr. e pater alia qua
filius e filius alia qua spus sanctus e spus sanctus Ita ecce noie
psone quedam ppetates intelligere uolunt cum dicitur tres psone
ssm melius e ut substancias uel yposta ses intelligant cum

diag tres psonas. Suma dictorꝫ colligit

Ex pdas colligi ꝓ nomē psone in trinitate triplice
tenet rōne. est em ubi stat intelligencie centrae 7
est ubi stat intelligencia ypostasis 7 est ubi stat intelligen-
tiam ppetatis. Auctoritatibus sacrꝫ ondit quod dicit

Quod at ꝓm sbam dicat et centrae aliqm sigfica
sup ex dictis augustī apte ondimus tertio ꝓ yposta-
si at ppetate acipiat ex auctoritatibus sacrꝫ ondi oportet
ne geniturus nris aliquid qusi dicere videamur deho
Jeronimus in expositione fidei catholice ad liuinum 7 augustinum
epos ita ait. No e prius alius i trinitate gradus minus
ad inferius sup mste dici possit si tota deitas sin pfec-
tione equalis est ut exceptis uocabulis que ppetate
indicat psonarꝫ quitas de una psona dicat de tribus
dignisse possit intelligi at ut confutatis arrii una
eandemq dicas trinitatis ee sbam et unum i tribus psonis
fatem deum. Ita impietate sabellij declinates tres p-
sonas ex pssas sub ppetate distinguimus. No unum sibi
pren unum sibi filium unum sibi spm sm ee dicentes
alia pre alia filij alia spus sti ee psona. No em
noia tnmo si eadem nomina ppetates i psonas ul ut
graeci expmunt ypostases i substancias cofitemur
Nec pr filij ul spus sti psona aliqm excludit nec
filij ul spus sti pre nomē psonarꝫ recipit sz pr.
ppe at filius semp filius et spus sti semp spus sti utrarꝫ
sba unum sunt si psone ac nobis distinguit. Ecce hic
apte dicit Jeronimus ppetates ee psonas et psonas
ee subsistencias. Vt manifestius sit ad dubia sit psone
noie sigficari et ypostasim et ppetate Johes Da-
mascenus psonas dicit ee ypostases. et eas dicit
entes ita inquiens In deitate una nam qsitem.
et tres ypostases sm ueritate entes i psonas

XXXVI

Nunc de ppetatibus psonarꝫ
quas strenuus in hoc tractatu. Nunc de ppetatibus psonarꝫ
Ꝓ de ho noie ypostasis
comendarꝫ aliquid nos loqui oportet. Sz prius audiamus
quid de hoc noie sit ypostasis Jeronimus dicit ut em
sub hoc noie venenum latere. Sz hoc dicit sm q heretici eo utebant ut simplices seducerent sz p psona
et p centrae ut sine dicit una tm ypostasis sine ge-
mina pitos adiquentes deducerent tu no erat hoc
nomē ita apud catholicos inuulgatum nec ita eius sig-
ficatio determinata ut nos 7 ideo Jeronimus dicit ho noie

no vtendi sed sic distinctione id exposuerit cum sit quod eu
hetias contendebat ita scribens de fide trathe ad da
masum papam ab arrianorum pestilente ypostasion nouellum
nomen a me hoc tempore conditum exigit. Interrogamus quos tres
yposteses arbitrentur intelligi tres personas substantiae
aut eadem nos ita credere non sufficit eis sanctum ipsum
nomen efflagitat quia nescio quid venenum in libris latet
damnatis quibus tres yposteses .i. tres substantias per
sonas non confitetur anathema sit. Si quis autem yposteseos
vocabulum intelligens non tribus personis unam yposteseos in
cit alienum a verbo est qui non tres yposteses dicens sub
nomine pietatis tres naturas conatur asserere. Sufficiat
nobis dicere unam deitatem et tres personas pietatis aequales
taceamus tres yposteses si placet non bene suspectum
est cui in eodem libro sensum distinguit aut si non putatis
tres yposteses cum interpretationibus suis debere nos dicere non
negamus. Ne michi credite venenum sub melle latet tuus
gutur enim sepulchrum anglice sathane i anglicum lingua hyns verbum
non negat vtendum ad nomen yposteseos sicut hereticorum eo pue
vsus ostendit cum quos cautela opprimere erat i distinctione
significationis alterum sibi contradicit qui sub tres yposta
ses confitetur. De proprietatibus personarum et de nominibus earum

Iam de proprietatibus personarum videamus. relativis
que etiam notiones sive relationes in septuaginta plerique
dicunt. In illa trinitate sancta quidem a nobis repetitur vt mo
rem tenacius insignitur vt Augustinus li° de fide ad petrum
ait. Aliud est genuisse quod natum est aliud quod procedit quod
genuisse vel natum esse. Vnum manifestum est quod aliquis est pa
ter alius est filius alius spiritus sanctus. Et est pater solus patris non
quia non est natus ipse sicut omnis filium genuit pater quia so
lus filius est non quia ipse non genuit sicut de patris essen
cia natus est pater. Id quod sanctus est non quia non est natus
ipse nec genuit sicut solus de patre filioque procedit. Ecce
breuiter assignauit tres proprietates trium personarum quarum
vna non est alia. Hoc enim significauit cum dixit. Aliud est
genuisse quod natum est aliud quod procedere .i. alia proprietas
sive notio est genitus et alia natiuitas alia processio
que aliis nominibus dicitur paternitas filiatio has proprietates
designat nomina illa personarum sicut pater filius spiritus sanctus
que relatiua sunt et ad se inuicem dicuntur quia notant rela
tiones quae non sunt deo accidentales sicut in rebus personis ab
eterno sunt immutabiliter ut non modo appellationes sint re
latiuae sicut etiam ipse relationes sive notiones i res ipsis
sicut in personis sunt.

Ex ipso dicit q de deo dicit secundum substantiam dicitur quia eum secundum relationem dicuntur. nihil ergo secundum accidens

Quarta secundum est nomen quod de deo dicitur secundum substantiam. quia quod dicitur secundum relationem que non est accidens quia non est mutabilis ut augustinus de trinitate docet. Nihil in deo secundum accidens dicitur quia nihil ei accidit nec ergo omne quod dicitur secundum substantiam dicitur in rebus creatis atque mutabilibus quod non secundum substantiam dicitur restat ut secundum accidens dicatur. in deo autem nihil quidem secundum accidens dicitur quia nihil ibi mutabile est aut amissibile nec ergo omne quod dicitur secundum substantiam dicitur. Dicitur enim ad aliquid sicut pater ad filium filius ad patrem quod non est accidens quia et ille semper pater et ille semper filius et ita semper quia semper natus est filius nec incepit vinci ut filius et si aliquando incepit esse incepisse aut aliquando desinet esse filius secundum accidens dicatur et quia pater non dicitur pater nisi ex eo quod est ei filius et filius non dicitur nisi ex eo quod habet patrem non secundum substantiam hoc dicitur. si adiunge ista dicitur neque ergo secundum accidens quia et quod dicitur pater et quod dicitur filius etenim atque ignominiabile est eius esse ex hiis verbis apte ondit queda dicta de deo secundum substantiam queda secundum relationem nihil ergo secundum accidens ostendit ecce apparitas prius ecce quia habet filium et paternitas filii quia habet patrem deoque cum dicit etenim et ignominiabile esse quia pater dicitur et quia filius dicitur ita mediocriter nolunt. i. paternitas quia pater est pater et paternitas qua filius est filius et ita commutabilis. quia et pater semper pater et filius semper filius Vnde hylarius paternitates posuerat assignans ipsi hilario de trinitate ita autem dicit semper pater paternitas et quia semper est pater nec est filio paternitas ecce quia semper est filius ubi enim semper pater est semper et filius est quod qui non semper pater est non est genitus ita ipse deo nato deo manifestum est paternitas ecce quia filius est. filius dei

Quae dicta ecce paternitas vnigeniti quia filius est dei cum ceteris hominibus sit

Et quaerit quo dicta ecce paternitas nato deo quia est dei filius nil genitus ex deo cum etiam homines filii dei dicantur et sint secundum illud filii exercitus omnes et admoneo de proto sit dominus aut filius meus primogenitus israel magna est distantia homines enim filii dei sunt factura non naturae paternitate Deus autem filius eius paternitate filius est et unitate naturae non factura ut adoptione tamen quidem an sunt quia filii dei sunt sunt enim filii non nasciturus filii dei vnde hylarius solus deus natus ex eo paternitate dei filium ostendens inter unum et homines filios dei dicunt:

tissime distinguit i pri li. de trini. ita dicens Verbo patris
ipsius qui ex eo nasci uere filius est et nos dd filij
dei sumus si profitemur. sumus enim aliqui filij uacuidie
si filij dei pdo pnos effecti sumus porro q nasci ut
p ome qd fit dnq fiat no fuit nos ei filij no fuis-
semus efficari. In eum filij no eramus si p gratiam facti
sumus no nati neq gnati si acquisiti dicuntur eum
nos deo sibi et p hoc dr nos genuisse. Genuisse eum
dm filios nunq cit ppetatis sufficacie cognosciq dici
Si adoptione eum hoc est filius dei no eo gnatione neq
ei ppetuus est si uacuipacio ac p id no uere filius qr n
ppe natus dr. neq semp filius fuit. Vnigenitus ac deo
nec fuit aliqui ad filius nec fuit aliquid dnq filius nt
quitq ipse mis filius Atq ita qui semp est filius nas-
cibilitatis ppetate ac ueritate filius e dicitur filius q ge-
nuit et ille tm qui genuit pr ipsius est qr sic ille fi-
lius origine ita ille pr gnatione.

Qz ho dr filius trinitas z trinitas pt dici pr hom

Homo no qui filius di est factus no tm prius sed
et filij et spus sti. filius e. i. tocius trinitatis z trinitas
ipsa pr eius dici pt. Vn dicit i v li. de trin. ait
Ho pt dici trinitas pr. mis forte translate ad caturam
ppe adoptione filiorum cum dicit eum septies e audiisse dns
deus tuus deus unus e. no utique excepto filio de spu
sto. oportet intelligi quae unus dnus deus in tm rte di-
cimus. etia prem in tm p gratiam sua nos regnante De
hoc etia hylarius i vi li. de trini. ait Quibus p fide deus
e pr. quibus e pr. p eam fide ihm xpm filium dei con-
fitemur. Cuius ons fit quae ppm dicit esse dei natus q
filius e. qr s. ipse solus natus ppe dr. Vn hylarius i li
pim. de trin. ait dns dicens Clarifica filium tuum no so-
lo noie gtestatis e. se ee filium si et ppetate nos filij
dei sumus si no tal' tlc filij. hic enim verus et ppius
filius origine no adoptione ueritate no uacuatione
natiuitate no creatione. z ut q mo dr relative z sp ea q relatiue
Qz spo ppe dr domus dei qr ppetate z domus ut filius habitat

Ita etia et de spu sto dicendum est qui ppe dr domus dei
cum tm et alia plura sint dona dei si spus sctus ita
ppetate immutabili et etna domus est sic filius ppetate
filius. eo enim domus dr quo spus sctus et utique utique no-
mine relative dr. Eadem relatione dr spus sctus et
domus lis ipsa relatio no ita appareat in hoc noie spi.

spus sic in hoc nomine dominus vn aug. i. v. li. de trin. ita ait
Spus sanctus qui non trinitas est. si in trinitate intelligitur. ideo
quia pre dicitur spus sanctus relative dicitur cum et ad patrem et ad filium
referitur. quia spus sanctus et patris et filii spus est. Si ipsa
relatio non apparet in hoc nomine apparet ac cum dicitur domus
dei domus est eius patris et filii. quia et a patre predicit et a
filio go spus sanctus inspirabitur quoda patris filiique quo
et ideo portatus sic appellatur ut id quod nec iterare
piget quia patri et filio pt eade appellatio quemque ma
hoc ipse pre dicitur quia illi quidem quia et patris spus et filii
spus et patris sanctus et filii sanctus. Et go exordio quia vtriusque
venit vtriusque quo sanctificatur vocatur domus amborum
spus sanctus. Sicut hoc quia spus sanctus pre dicitur domus et
quia relative dicitur sue domus sui spus sanctus et quia non sibi
patrem tenet quia quidem patri et filio venit si diuinum
et estimet quia cum patris ut filii dicitur spus sue suus neutri
relative dicitur si sum sibam. An patris ut filius ut trinitas ipsa

Hic queri pt. vtro patris ut filii possit dici spus sanctus
quod etia ipsa trinitas possit dici spus sanctus sic distincta.
dicitur et spus et suus. De hoc aug. i. v. li. de trinitate
sic ait. Trinitas nullo modo pt dici filii. Spus uo suus
pt quid vnum sit dicitur sum id quod sanctum est. Cum deus
spus est. Itaque patris et filius et spus sanctus cum vnum est
deus et vtriusque deus sanctus est et deus spus est. pt appellari
trinitas et spus sanctus. Si tri tuc spus suus relative non
dicitur si sum eandem. quia pre spus suus qui non est tri
nitas si in trinitate dicitur relative. Mutuo tribuit sibi nobilitas sto
Quidam putat s s sanctus non dici relative ad patrem et filium quia non

Quidam tri putat spm sanctum ut domum non dici relative ad
patrem ut filium. Si enim inquiunt hec relative ad se dicuntur
suus inter sibi rendet vocabulis ut sic dicitur pr filii pr
et filii patris filii ita dicitur pr spus sanctus ut domus pr et
spus ut domus patris spus ut domus. Si non ita est i oibus
relativis. Non enim oia que relative dicuntur suis ad se viassim
rendent vocabula. Vn aug. hoc elidens oprione in
v. li. de trin. ait. Nec moueat inquit quod dicitur spm
sanctum non ipam trinitatem si eu qui est in trinitate relative
dicitur non ei viassim rendet nobilitu eius ad quem refertur
dicitur enim spm sanctum patris si non viassim dicitur patrem spm
sanctum. ne filii eius intelligatur spus sanctus. Sic dicitur spm sanctum
filii si non dicitur filium spus sanctus. ne patris eius intelligatur.
spus sanctus. In aliis enim relativis hoc contingit ut non in
veniatur vocabulum quo sibi viassim rendant. Cum go
dicimus domum patris et filii non quidem possumus dicere pa

tre dom aut filiu dom. Et ut ꝗ viaſſim tendeat dicq
domu donatoris et donatore dom. q hic potuit inue
niri uſitatu uocabulu illic no potuit Domu go donatoris
et donator dom cu dicq relatiue utrucq adiunce di
cimq. donator ꝗ no fuit deq miſi ep type cu ſpus ſtus
ſit domu etia ab etno. Dnr primitas filiacio processio

XXVII

Qm eadem ꝓpetates assignet augustinus et hylarius et an iste sint q

Hic queri pt. Utru ꝓpetates quas hylarius ſup a
ſſignauit ſ. q pr ſemp e pr. et filius ſemp e filius
ſint ille eedem ꝓpetates quas augustinus ſupiq dyſpo
dicens ꝓpm ee pris q genuit filiu. et ꝓpm filii q ge
nitus eſt a pre et ſpus ſti q abutrq procedit. Ac den
utru et iste ſint ille que dnr primitas filiacio processio
vide q no ſint eede ꝓpetates quas ponit hylarius
ille quas ponit augustinus. Si em eede ſut ide eſt go pr
ee prem et genuiſſe filiu qd utrisq quida coeduit.
Si at hoc eſt cu go conuenit ut ſit pr ei conuenit ge
nuiſſe filiu natura igit diuina ſ pr e genuit filiu
Si ideo no genuit pr no eſt. Si quis audeat dice
aut q ipa genuit filiu d q ipa pr no ſit. Si aut
ipa pr eſt nec filiu genuit no go idem e dice aliq
ee prem et genuiſſe filiu et ita no vide vna eadeq
ee ꝓpetas. Ratio nbi ondit ee easdem ꝓpetates :

Ad quod ſi pindico aliqu dicq. q
q easdem ꝓpetates notauit utrisq lib diuſis
verbis ead em hylarius aut ita intelligi debet
ꝓpm pris e q ſemp pr eſt. r. ꝓpetas pris e qua ſſ
pr eſt. Semp no pr eſt q ſſ genuit filiu. ita et
ꝓpm filii e q ſemp filius e. r. ꝓpetas filii e qua ſemp
filius e. filius no ſemp e q ſemp genitus e go ꝓpetas
qua pr pater e q ſemp genuit et hec ead dicat
primitas vel gnitio. et ꝓpetas qua filius ſemp e filius
e q ſemp genitus a pre et hec ead dr filiacio vel
genitura vel natitas vel oigo vel nativitas ſic ꝓpe
tas qua ſpus ſtus e ſpus ſtus vel domu e q procedit
ab utroq. et hec ead dr processio in pimiſſis igit loqu
coimbus eedem ſignificate ſicut ꝓpetates. Ita et de aliis
Et no e dmo id dice aliqd ee pre et genuiſſe vel ſpre filiu

Nec ꝗ videt nobis dmo id ee dice aliquid ee pa
trem. et genuiſſe filiu id aliquid ee filiu et ſpre
prem id ee ſpm ſem et procedi abutroq. Alioqn pr
ſo eet nom hypostasis. i. pſone. ſ ꝓpetatis ꝗ. ſit pr
filius et ſpus ſtus et illa non pt ꝗd nomina ſignificet

tres psone ideoq; diuq; pris no) no tm relaciõ no-
tat ꝗ ea ypostasim .i. substanciã sigficat ita ꝗ filiq
et spus sctus relacionũ nõ obtinuit ꝗ primitas filiaõ
pcessio nil significat sigm predi ipas tm relaciões non
ypostases sigficat sicut hec filius et hec prem vt vn
gtũ ai dicit deus e pr noie pris ꝗ relaciõ notat
et diuina ypostasim sigficat ut sit intlligencia talis
deq nil diuina cencia est pr .i. ille qui gemuit sed
ypostasis que est filius sicut deq e filiq .i. ypostasis
genita vel hinc prem ita eadem deq est spus sctus .i. ypos-
tasis procedens ab utriq; sicut ille qui procedit. ac nõ noia
relacionũ ponũt i pdicatis nonnisi ipas tm sigficant
nõ ypostases ut ait dr deq gemuit .i. est filius et deq
genitq .i. est prem ꝗ tuc oportet intelligi i subiectis
ypostases tm nõ cencias quibus ppetuitates determinant.

Quae ppetuites determinant ypostases nõ sba id est nia

Ille em ppetuites singule singulis ppe quemlibet ppo-
nis et ipas psone determinant et a se inuicem diffe-
runt ꝗ a se nõ secedunt vn Johes Damasceng ait nil
differunt abinuicem ypostases sm sam ꝗ sm caracte-
ristica idesmata .i. determinatiues ipsetates Caracte-
ristica nõ .i. determinatiua sunt ypostaseon et nõ na-
turae etem ypostases determinant sed ed quide i ipa-
liter et etiam alle dicit diuina ibi ypostasi simpli-
cem oia habentem que est pr ut eig eso vsion .i. con-
sualem naturalis nõ et hipudie a primali ypoosta-
si differunt nuq; nõ a primali ypostasi secedentem
Deinde aprig expimes psonales ppetuites in eod qit
Differunt ypostaseon .i. psonaes i tbus ppetuitibus
.i. primali et filiali et processibili cognoscimus. Insecu-
sibiles at ipas ypostases et indistabiles inuicem
et vnitas quide in consistibilitate tres em sunt et si vni-
te diuisas at indistabiles etem singula psta e ypos-
tasis et ppam ppetuite sed existencie modi ppii possi-
det ꝗ vnite sunt sba et nõ distant neq; secedunt a
primali ypostasi Ecce hic habes distinctas tres illas
ppetuites que sup diuisis significate sunt modis.

Qd sint alia nomina psonarum easdem ppetuites notantia sed genitq
vbi gemitus vnitatem

Hic nõ est pmittendum qd sicut pr et filiq et spus
sctus noia psonarum sunt et ppetuites psonales
designant ita eadem sunt et alia noia psonarum
.i. que ipas psonas significant et earum ppetuites

denotat et eas quas et nota pdca bn et relative dur
sed genitor genitq ubu ymago Vn dugo i v. li de trin
vided i inquit hoc significari cu dr genitq qd fcat
cu dr filiq Ideo enim filiq qr genitq et dr filiq vtiq ge
nitq Sic at filiq ad prem sic genitq ad genitore re
fert et sic pr ad filiu ita genitor ad genitu Idem
i vi li de trin Verbu quidem solq filiq accipit no sit
pr et filiq tamq ambo sint vnu vbu Sic enim vbum
dr quod ymago No at pr et filiq simul abo ymago
sed filiq solus ymago prius qadmodu et filiq Ide i vi
li de trinitate Verbum sm q sapia est et eancia hoc e
qd pr sm q vbu no hoc est qd pr qr vbu no est pr
et vm relative dr sic filiq Ite in eod Sic filiq ad pa
trem refert ita et ubu ad eu cuius est vm refert ut dr
vbu et ptea no eo ubu quo sapia dr qr vm no ad
se dr sed tm relative ad eu cuius est ubu sic filiq ad pa
trem do genuit filiq quo ubu et eo ubu quo filiq
sapia id quo eancia et id qr pr et filiq vna essen
cia et vna sapia Ite in eod No est pr ipe vbum
sic nec filiq nec ymago Quid at ab surdus q yma
gine ad se dicit Idem in eod v. dr relative filiq cela
tue dr data ubu et ymago et in eod hnis vocabut
ad prem refert nihil at hoc pr dr

Vr sicut colligit pdictoru intelligenciae

A parte ostensu est q sic filius ut genitq relative
dr ad prem ita vbu et ymago et q eo dr vm
sunt ymago quo filiq i eadem ptate sue nocte dr
verbu et ymago qua filiq sed no eo quo ubu dr sa
pencia ut eancia qr no nocte qua dr vbu dr sapi
ncia na sapia dr sm eanciam no sm relacione
Gnalis regula eorum q ad se et eorum q relative dur quicq
enim ad se simul ambo dur sed no ita pdicta relativis

Et est hic adutenda queda gnalis regula eorum q
ad se et eorum que relative dur de pre et filio et
quid enim ad se dr ut aut aug i vi li de trin No dr
alter sed alter i quitq dur qd sbam eorum ostendat
ambo sit dur. qd nec pr e deus sine filio nec filiq
sit pre sed ambo sit deus sed no abo sit pr no abo simul
filiq ut vm ut ymago. An sm sbam dicat deus de deo
Hic quest cu dr deus de deo. et hmoi
Lumen de lumine et hmoi vtro dicat sm sbam
na sm relacio constat ista no dici Sic no sm sbam
dur sit ambo sed pr et filiq put dia deus de deo lu
men de lumine sm pdcam regula Ad qd dicq qr lic

deq fm sbam dicat. et lume et sapia et huiusmodi et
huiusmodi relatie accipiat. aliqui tm prelatiuis. i. p ppsitis
si no relatie accipiunt. ut cu dr. deq genuit deu alter
p pre alter p filio poniq. Sicut cu dr. deq de deo lu
me de lumine. In aliis q loquendi sepe repiunt noia
centie ad significandos psonarum deductie. Vt cu dr. deq
natus deq mortuus deq passus ubi filius tm significatur
ita et de solo filio intelligit cu dr. deq de deo. Hugo
dn. Augustinus quidem quod hugo. dicat. i. vi. li. de trinitate
ait. Nec deq de deo lume de lumine dr. Nec enim sit
ambo deq de deo si solus filius deq de deo sit pre. nec ambo
simul lume de lumine si solus filius de lumine pre.

Qz tm fm nos sbe dr. illud de illo no fm aut psonarum

Item stendit q fm noia sbe tm mapie. Nec
dr. illud de illo liq ibi noia illa sbam no significet
fm id noia psonarum nuq dr. illud de illo sic vbu
de ubo id filius de filio qz huiusmodi noia diuersis psonis
conuenire no possunt. Ad. Augustinus liq obstuce. Eadem
li. iti dicit hoc solu de eis dicit no pt illud de illo
qd simul ambo no sunt. i. illo solo noie no possunt vti
ad ondendum vnu de vno qd sit ambobus no quemad
sic ubu de ubo dici no pt. qz no sit ambo ubu nec
ymago de ymagine nec filius de filio qz no sit ambo fi
lius id ymago et sic noia sbe aliqui intelligenda p
sonarum distincte sicut ita etia inter diuersos trium
tatis simul. Dn. Augustinus eodem li. ait. In pris noie
ipe pr. esse pnunciat. In deu id noie ipe et filius
et spus sti. Vt cu dr. Nemo bonus nisi deus qz trinitas
e vnus deus.

XXVIII

Qz no tm tres psone pdicte pretiteriti sunt in psonis si ecc
alie que aliis significant nomina ut ingenitus

Preterea considerandum oportet q no tm tres pdicte preteriti
tes sunt nomina in psonis sunt verumetia alie
que aliis notant nomina. Nam etia hoc nos sic ge
nitus relatie dr. de pre tm. et alia designat nomen
q pre id genitor. Nec est enim id ee prem et ee ige
nitu. i. nd ea nomine pt dr. qua i genitus pre. enim ut
pdcm e dr. fm pretate gnationis. Ingenitus at fm
pretate inassibilitatis. Differt go pr. a filio auctore
gnationis differt etia pretate inassibilitatis. i. qz
ingenitus. Vnde Augustinus distinguens inter pretate qua dr.
pr. et illa qua dr. ingenitus. i. v. li. de trin. sic ait.
Non e hoc dicere ingenitu qd e prem dicere qz si
filiu no genuisset nihil prohibet dicere eu ingenitu.

Et si gignat quisq; filiu nõ ex eo ipse est ingenitus
qr genti homies gignut alios Nõ go ideo dr pr qr in
genitus deo qz cu de deo pre vtruqz dica alia nbcio
est qua intelligr genitor alia qua ingenitus Genitor
enim dr ad genitu & filiu. Cu uo ingenitus dr nõ quid
sit sz quid nõ sit dr hoc exemplis planu facedu est
Ex dr ingenitus hoc ostendit q nõ sit filius sz genitus
et ingenitus comodu dicr filius at latine dr Sz ut dica
in filius nõ admittit loq di cõsuetudo Nichil tm intel
lectui demit si dica nõ filius q admod ecia si dica
nõ genitus ideo q dr ingenitus Nichil aliud dr Io nõ
e in rebus considerad quid ul sinat ul nõ sinat dici
vsus sermonis nri Ex quibus rebus ipsarum intellectus aluce
at Nõ go ia tm dicas ingenitus sz et nõ genitu qd tm
valet Nuq go aliud dicis q nõ filiu Negatia porro
ptida nõ id efficit ut qd sine illa relatione dr eadem po
sita salutez dica sz id tm negat qd sn illa aiebat
sic i aliis pdicamtis cu dicis ho est sam designas
Cui go dicis nõ ho est nõ aliud genus pdicamti enu
ciat sz tm illud negat Sic go hm sam aro ho e sic
hm sam nego cu dico nõ ho est At si tatu valet q dr
genitus quatu valet q dr filius tmdem go ualet qd
dr nõ genitus quatu valet q dr nõ filius Relatie at
negaq dicendo nõ filius relatie igr negaq dicendo nõ
genitus Ingenitus porro quid est nisi nõ genitus Nõ
go recedit a relatis pdicamto cu ingenitus dr Sic
enim genitus nõ ad se dr sz q ex genitore sit ita cu
dr ingenitus nõ ad se dr sz q ex genitore nõ sit os
tendit vtruqz tm relatie dr Ergo at relatie pnuncia
nõ indicat sam Cuanis go diuisi sit genitus et in
genitus nõ tm indicat diuisa sam qr sic filius ad pa
tre et nõ filius ad nõ patrem refert ita genitus ad ge
nitore et nõ genitus ad nõ genitore referat. Nec e
tore euidet ostendit q ingenitus relatie dr et de so
lo pre accipi alia qz nõ e qua dr ingenitus alia
qua pr Utqz tatu valet cu dr ingenitus quatu nõ
genitus ul nõ filius. Cum sic solus pr dr ingenitus dici debet

Ideo solet quesi vtro sic solus pr dr nõ genitus ul nõ filius
ingenitus ita ipse solus debet dici nõ genitus ul nõ
filius vt nec ecia spus sanctus possit dici nõ filius ul
nõ genitus Cuibus da videt q pr solus debet dici
nõ genitus ul nõ filius Spus od sta sic nõ dr ingenitus
ita inquiunt nõ est dicendus nõ genitus ul nõ filius

dz quide dici ⁊ credi spus scti no ee genitu ul no ee filiu
ꝑ nd dz dia ee no genitu ul no filiu Alias at videt cu
spus sti no posse dici ingenitu pt ty dici no genitu ul
no filiu ⁊ ꝛ no Augo supra ostendit tatu rale cu dr
ingenitu quatu cu dr no genitu ul no filiu et hymologiam nois ostendendo cu hoc dypsse dicut no tone
pdicardus. Cue sit ꝓpetas fi q dr pr vnigenitu

Sed at vis scire que sit ꝓpetas fiu qua pr dr ingenitus Audi hylariu ipam uocate inascibilitate
i iij li. de tri. ita aiente Est vnu ab uno sz ab ingenito genitu ꝓpetate videlicet uno quoqz et inascibilitate et originis Significata go in spturis psdam
telligencia et distincto inascibilitatis natuitatis qz spu
solitaria deq no est opinandu Distincto go id distinctio
psonaru i spturis posita est ⁊ nullo at nate distinctio
Arriam nitebant ꝓbae altiu sbe prem altiu filiu q
ille ingenitu quibu. rndes ambrosiu dixe se hi no i spturis
non legisse diuinis

Illud at tacei no oportz q arriam eo ea pbae nitebant altiu sbe ee prem altiu filiu q ille ingenitu
⁊ iste genitu dr Cu diuisu sit ee ingenitu et ee
genitu vt Ambrosiu eoru qmi rndens dicat se i diuinis spturis hoc no sz ingenitu no legisse ita ingens
i iij lio de spu sto Cu diuisu audiant quida dicentibus nobis filiu dei qui gnatu e pri qui gnatu i
equale ee no posse quia ille gnatu sit iste gnatu
q gnatio e natiue Adusu quide illa gonem quae
sibi arbitrat acclusa Qz ter guisacoe dapnabili in
eod loco uestigiu vertit ut putent mutacoz sicut
gonis mutatione fimois dicatas quo put ingenitu
et genitu ee vnu natiue atz sbe go ut rndeam in
ꝓdite gonis po omu i diuinis spturis i genitu nusq
inuenio no legi no audiui Quig igt mutabilitatis
sit hoies hucusq ut nos dicat ea ysse pae que no
sit sptu cu ea que sit sptu dicatur ⁊ ipsi obniant
ds sptu no sit tone ipi sibi adusat ⁊ auctoritate
calupnie sue derogat attende lector qm hoc noie ingenitu nolebat vti Ambrosiu pp hereticos ita et nos sbtiere queda oportz ꝓpt calupniaru insidias que
catholice ac pius lectoribus secure credi put Sut tem queda que no tante sit et auctoritatis ut eis nos
oporteat semp qsitado ac recipiendo inquire ueru
silencio preterit queunt aliqn nec illiq tri sit pusitatis
Cuide Ambrosiu noluit uti ꝑ noie ingenitu pt hereticos eglam
putabis ꝑ q queda sit quibu aliqn uti aliqn. sicut religiose possint

quin cū oportunū fuerit eis uta libere hēamus

Quin diuersū sit esse patrem et esse filium

Preterea queri solet cū sup dem sit q aliud ē dicere ingenitū aliud patrem et q diuersū sit genitū et ingenitū. Vtrū sit diuersū sit esse patrem et esse filium an idem. Ad qd dicēd q ex eo ds ssu quo dr diuersū genitū et ingenitū et quo dr non esse id dicere genitū et ingenitū. Pt hy dicta non esse idem q diuersū esse patrem et esse filium. Vel esse spm sctm q non ed nocabē pr est pr quod filius ē filius. vel qua ssus sctus ē ssus sctus. Idcoq ex hoc ssu colligimus q aliud ē esse patrem et aliud ē esse filium quia alia nocio ē qua pr ē pr. alia qua filius est filius. Si tū ponas ut dicas aliud ē patrem esse aliud filium esse variat intelligentia et ideo non concedit. Est enim ssus tal' ac si dicat. Aliud ē quo pr est non quid pr est sed ē aliud quo filius est non quidē filius q est qd pet patrem filius ē. Ed enim pr est quo pr deo est. v. p essentiam vel naturam. At filius eo deo ē quo pr ē deus. eo ergo filius ē quo pr est et ita id est patrem esse et filium esse q non ē idem esse patrem et esse filium. vn Aug. i. v. li. de trinit. ait. Cum igitur diuersū sit esse patrem et esse filium non est ibi diuersa ssa. q. hoc non fm ssam dr q fm relationem qd ibi relationem non est actus q. non ē mutabile. Cum diuersū esse dicat esse patrem et esse filium qd in ipo rem p dicam accipi oportet. Cum ita sit alia nocio ē qua ē pr. alia qua ē filius. Nō enim fm essentiam pr dr pr vel filius filius q fm relationem.

Quid sapia genita vel nata a fm relationem vel fm ssam

Sciendū q est q sic solus filius dr verbū vel ymago sita etiam ipse solus dr sapia nata vel genita et ideo quit. Vtrū hoc relative dicat et si relative dr an fm essentiam eandem relationem qua dr verbum et ymago. De hoc Aug. i. vii li. de trinitate ita ait. Qd dicitur accipiatur cū dr verbū ac si dicat nata sapia ut sit et filius et ymago et hec duo cū dur. v. nata sapia i vno eorum eo q ē natus et verbum et ymago et filius intelligat et i oibus hys nominibus nō ostendat essentia q relative dur. At i alterō qd ē sapia etiam essentia demostret quin et ad se dr seipsa enim sapiens est et hoc ē eius esse qd sapere. vn pr et filius simul vna sapia q vna essentia. Cauellor q illa intelligas qd hic dicit Aug. Videt enim dicere q cū dr nata sapia ibi sapia essentiam scilicet et nata relationem notet. Qd si ita est colligitur dicere essentiam

diuina ce nata qd supioribq repugnat Sz ad hꝰ dicq
q i altꝰ ·r· ieo q est nata eadem ndao intelligꝰ q notaꝰ
cu drꝰ ubu et ymago In altꝰ uꝰ sz sapia demrat
ciam ·r· demostraꝰ q filiq st ciam hꝰ sapia fm es
ciam drꝰ zio tu drꝰ nata sapia intelligꝰ q ipe qui
nato e ciam est ibi tm sapia no p ciam sz p ypos
tasi stat ut sic qm drꝰ verbu ul filiq intelligꝰ ypostas
cu sua ppetate ita cu drꝰ nata sapia is intelligꝰ i
genita ypostasis Ideo uigilatae dit idem ea i telligere
du cu drꝰ uerbu et cu drꝰ nata sapia ·r· eadem relatio
eadqz ypostasis cui inest illa ppetas et ex hoc adui
nat illud qd sup dyonisq sz q cu drꝰ pr ul filiq ul
spus sctꝰ no tm ille ppetates significat vt cu drꝰ pr
intas filiaco sz eadem ypostasis cu suis ppetatibq pr

Ymago q aliqs drꝰ fm ciam

XXIX

Illud eadem scire oportz qz cu sup dictu st ymagies
relative diti de filio sic vbu ul filiq intdu tm rep
pelit fm sbam dicta vn aug i li° de fide dicit q vna
ste trinitatis essencialit diuinitas et ymago ad
qua ftus e hꝰ hylaiq eadem i v·li· determ· sic dit hꝰ
st ad quem ymagiem Nome no discrepat natura
no differt vna e em ad qua hꝰ creatq est pr Ho
hijs ostendi q ymago aliqs ciae intelligentia facit
et tuc ad se drꝰ et no relative.

De principio qd relative drꝰ multiplice notat relationem

Est preterea aliud nome multiplice notas relationem
sz principiu drꝰ em principii semp ad aliquid et
drꝰ pr principiu et filiq principiu et spus sctꝰ principiu
sz different na pr drꝰ principiu ad filiu et ad spm s
vn aug i li· determ· dit pr e principiu toaq diui
nitatis ul si meliq drꝰ deitatis qz ipe est auctꝰ no
em hꝰ de quo st ul de quo predat sz ab eo et filius
est genitꝰ et spus sctꝰ procedit No igit drꝰ principiu to
alis deitatis q ul sui ul diuine ciae principiu
st sz qz principiu est filij et spus sti in quibq singul
tota diuinitas e filiq ad pm sm e spus no sctꝰ no
drꝰ principiu ni ad creatuas ad quas eadem et pr drꝰ
principiu et filiq et trinitas ipa sll et singula ps da
principiu drꝰ tatuaz pr go principiu e sn principio
et filiq principiu de principio spus sctus principiu de
utroqz ·r· de pre et filio

Qz ab eterno pr e principiu et filiq si·s·f no pmo cepit esse principium

Et pr ab eterno principium est filij et pr et filij principium spus sti qz filij est a pre et spus sti ab utroq; Spus uo sti non ab eterno principium est sz esse cepit qz non dr principium nisi ad creaturas Cu go creature esse ceperunt et spus sti esse cepit principium earum ita ecia pr et filij esse cepit cu spus sti unum principium creaturarum qz creature ceperunt esse a pre et filio et spu sto et dicit hij tres non tria sz unum principium omnium creaturarum qz uno eodemq; modo principium rerum sunt Non enim alit sti res a pre et alit a filio sz pariter eodem modo Ideo aptis intelligas hanc trinitatem esse unum principium rerum aut Ego ipse et principium et ipse sunt omnia Cu uo audimus oia esse ij

ex dedu ut dicit Aug de natura bom omnes utiq; naturas intelligere debemus et oia q nalit sunt Non enim ego ipse sti peccata que naturam non habent sz utiq; que ex uoluntate peccatoru nascuntur Omnia go que nalit sunt unum principium est pr cu filio et spu sto et hoc esse cepit Ab eterno at pr principium filij est gratiose et pr et filij unum principium spus su unum Aug i v li de trin ita ait dr relative pt idem q; relative dr principium Ez pr ad filium dr principium non ad omnia que ab ipso sunt et principium dicit filij Cu enim dicit ei tu quis es tunc dicit principium qui et loquor nobis Ez nunq; prius principium est vino catore se noluit ostendere cui se dixit esse principium sto et pr principium a creatura qz ab ipso sunt oia cu uo dicam et prem principium et filium principium no duo principia creature dicamus qz pr et filij simul ad creaturam unum principium esse sicut unus catorum Si at quitq; in se manet et gignit nul operat aliquid principium qz enim rei qua gignit nul ei q operat non possunt negare ecia spm sti procedere a principium qz non est separatum ab appellatione catorum qz sapiti est de illo qd operat et utiq; in se manens operatur Non enim in aliquid eorum que operatur ipse mutatur et vertitur Vn go principium ad creaturam cu pre et filio et spus sti non dub nul tria principia Recte apte ondit Aug prem et filium et spm sti esse unum principium rerum creaturarum i. uno eodemq; modo esse principium et illum modum satis apunt qz sti operat oia et qz sicut operant hij tres io unum principium esse dicit.

Hic ondit quod pr sit principium filij et ipse filij principium spus sti

Deinde i eodem li continue ostendit quod pr dicatur principium ad filium et ad spm sti ipse et filij dicens Ideo prem esse principium filij qz genuit eum et prem et filium esse principium spus sti qz spus sti procedit nul dat

ab utroq; ait enim ita Si gignere ad id q̃d gignit prin-
cipium est pr̃ ad filium principium est q̃ gemit eum vtq; at-
et ad spm̃ sanctum principium sit pr̃ q̃ dem est de pr̃e pre-
dit no pnd q̃ ito est ergo si ita est no ia principium ei
tm̃ rei erit qua gignit aut facit ꝗ ea a qua dat
et que predit ab ipo Si go q̃d dat id q̃d predit pri-
cipium habet a quo dat id predit fatendum est pr̃
et filium principium esse spus sancti no duo principia sed
sic pr̃ et filius ad cuncta relatione vnus creator et vnus
dnus dr̃ sic relatione ad spm̃ sanctum vnum principium ad cre-
aturam vel pr̃ et filius et spus sanctus vnum principium
sic vnus creator et vnus dnus Ecce hes q̃ pr̃ pri-
cipium filii dr̃ q̃ gemuit eum qua go nosse pr̃ ea
principium filii dr̃ q̃ gignere spm̃ qua ea dr̃ auctor
filii Vnde hylarius in li de trin ait ipo quo pr̃ dr̃
eius que gemuit auctor ostendit id ipsum nomen q̃d
negat ex alio perfecte intelligi et ex quo is qui ge-
nitus est substitisse doceat Nouit ecclia vnum inna-
scibile dm̃ nouit vnigenitum dei filium cosiste prem̃
ab origine libere cosiste et filius originem abiitio non
ipm̃ abiicio ꝗ abiicabile no est ipm̃ ꝗ ab eo q̃
a nemine est natus ab eterno natiuitate sit ex prima
et intacta sumente edita et hic fidei professio ꝗ pro
fessionis quod no dii exposita est et io frenda
ꝗ quo intelligendum sit q̃d ait filius originem ee ab
iicio et no ipm̃ ee abiicio ꝗ abiicabile hoc vtq;
subdens determinauit quo accepit ieiu iquiens o
gine filius ee abiicio dic ꝗ dicit no ita intelligas
origine filius ee abiicio quasi ipe filius habeat in
itio ꝗ q̃ ipe est abiicabile i. a pr̃e a quo sit
ora ia licet filius sit principium de principio no est
tm̃ credendum q̃ filius habeat principium cum q̃ filius sit
principium de principio et pr̃ principium no de prin-
cipio no e principium de principio principium sn prin-
cipium filius no e pr̃ neq; duo tm principia ꝗ vnum sit
pr̃ et filius no duo creatores ꝗ vnus creator.

Cu pr̃ et filius sint vnum principium spus sancti quere an eadem

Vnum at principium sit pr̃ et filius. natione n
no tm creaturam at dem e supp ꝗ ea spus sancti
Deo gri solet vtq; eadem nosse pr̃ sit prin-
cipium spus sancti et filius an sit alia notio qua pr̃
dicat principium spus sancti et alia qua filius ad

qd diq. Cu pr dicat principiu spus su et filio q. spus
sus procedit vel dat ab utroq. nec alit procedit vel da-
a pre q. a filio, sane intelligi pt pr̃ium et filium
eodem relatione vel notione dici principiu spus sc. Si ue-
quedit que sit illa notio qua ibi notat principiu no-
mine eius no hemo si, no est ipsa principiu vel filiatio
vmo notio queda que pri et filio est qua ab et-
no pr et filio vnu principiu sit spe sive donatore
et it pdem a dr pt vel filio ex tpe sic spus sus
datu vel donatu. De hiis que pariter de deo dr et
relative fiunt actibus q. no deo si creature accidit

Sunt enim qda que ex tpe de deo dr. et q. te-
poraliter euenunt sine su commutatione et relatio
dr fiunt accidens, no q. accidit deo si q. accidit crea-
turis ut cator dns refugium datio vel donatio et
huiusmodi. De hiis Augo. in li. v. de trin. ita ait Cre-
ator relative dr ad creatura sic dns ad suu. Item
no moueat q. spus sc. qui sit coeternus pri. et filio
dr tm aliquid ex tpe veluti hoc ipsum qd donatu
dicimus. Na sempiterne spus a dono temporaliter at
donatu et si dns no dr nisi cu tpe incepit suu.
ecia ista appellatio relativa ex tpe est deo. Nb enim
sempiterna creatura a cuius ille dns est, qo dnus ee
no sempiternu hi ne cogam ecia creatura sempi-
na dici. Cuia ille sempiterne no dnaret nisi ecia
ista sempiterne famulat. Sic et no pt ee serus
qui no hi dnum, sic nec dns qui no hi servu. Sed
hic aliquis dicat qd no ex tpe repetit deo hec ap-
pellatio qua dr dns q. no est tm dns vere q. ex
tpe reperit si ecia illius rei que no cepit ex tpe
i. ipsi tpis qd no cepit i tpe q. no erat an tpe
q. incipet et ro no cepit ee dns ex tpe ad quod
dica pt q. illi no cepit ex tpe ee dns tpis cepit
tm ee dns tpis q. no semp fuit tpus et ipsi tpo-
mis ex tpe cepit ee dns. De hoc Augo. i eod. lib.
ostinue ita dicit. Quisq. extitit qui etnu dni
solu dicat tpa ud no ee etna ppt valetate et mu-
tabilitate si tm tpa no in tpe ee cepisse q. no
erat tpe antq. tpa incipet et ideo no in tpe acci-
dit deo ut dns ee q. upor tempor dns erat q.
vtiq. i tpe no ee reperiut. Quid rndebit de hoie
qui in tpe stus a. Cuius itaq. dns no erat antqm

est forte ut dns hoies assz ex tpe accidit deo Et ut
omis amoueat contrsia cte sit tuq dns est id meq
qui nd ea cepimq ex tpe habet Quod igr optinebiq
nichil fm actis dicit deu mst qr ipsq natue nichil
accidit quo mutetur ut ea sint actna relatia q cu
aliq mutacde rezo de quibq dnr accidit sic dicq
relatie dr no ei aicq ea incepit n cu aare cepit
Sit go aliq mutacio uolutatis ut aicq dicat Nullamq
no cu dr prius relatm dr nec tq mutatq e cu ea
cepit prius Neqz cu dr pignq et hugoi Si go nu
mq pt nlla sui mutacde toties dici relatie ut neqz
cu incepit dici neqz cu desinit aliqd i cuiq natu
ul forma qua numq e mutacois fiat q nto fan
lig de illa i commutabili dei sba demq accipd q ita
dicat relatie aliqd ad cturn ut quis tpalit incipi
at dici no tq ipi sbe dei accidisse aliquid i illiga
si illi cture ad qua dr Quare ecia refugiem
in m dr Refugiu enim in m dr deq relatie Ad
nos enim refert et tuc refugiu in m fit cu ad eu
refugimq Nuq tuc fit aliq i eiq natura qd an
q refugiemq ad eu no erat In nobis go fit aliq
mutacio qr ad eu refugiendo efficimur meliores In
illo at nlla sic et pt pr ee incepit cu p eiq gratiz
regnam qui dedit nobis potatem filios dei fieri
Quis stacia iguit mra mutatur in meliq cu filij eiq effi
cimur Sicut ille pr nr ee incepit si nlla sue qmu
tacde sbe ex go tpalit dici i cepit deq qd antea
no dicebat manifestu est relatm dici no tq fm acci
dens dr q ei aliq accidit si plane fm actns eiq
ad qd dici aliquid dh incepit relatie Solvens apte
ondit q queda de dd tpalit dur relatie ad cre
aturas sn mutacde deitatis si no sn mutacde crea
ture et ita actns est i creatura no i creatore et
apllacio qua cturn relatie dr ad cture relatia
Et et relacioz notat que e tpa cturn dpllacio
ub illa qua creator relatie dr ad cturn relatia
quide est si nulla notat relacioz q sit i creatore
Hic solvit qo qua queba an spus sn dicat datu relative
ad se aut ipse de se

Hic pt solui qstio supiq proposita ubi qreba cum
spus sctus dicat datu uel donatu ex at dat
refert et ad eu qui dat et ad illu cui dat et

cu spus sq dat scipm vtrq ad se ipm relatie dicat
cu dr dari vl donari Cui com vndentes dicq spm
sm dici dari vl donari relatie et ad dantem et ad
illu cui dat Dans at sue donator e pr cu filio
et spu sto nec ty dicq spm sm refert ad se Sed
appellaco dati vl donati refert et ad dantem et ad
recipientem qr no pt dici aliquid datu msi ab aliq
et alicui dat Cu at spus sq dari a se vl dati q
se dr relatie quide dr ad illu cui dat et e appel
laco relatia et illo cui dat mutaco fit no i data
Quod dicat filio equalis pri an fm sbam an fm relacionem

XXXXI

Preterea considerari oportet cu zb ppoe ita et similia
coequales sibi sint vtrq relatie hoc dicat an fm
sbam et si relatie vtriq fm relaciones an fm es
sencia considerada sit eqlitas Dem quid sit ipsa
eqlitas Ad ad dicq qr sic sicte mtyl sibi est Similitu
do em ut ait hylaicq sibi ipi no est ita et equale
aliquid sibi no dr Ac phoc sic sicte ita et equale
relatie dr Dr go relatie filio equalis pri et vtriq
spus sq Est ty equalis pri filio et vtriq pr sq
pt sma simplicitate cencie et vnitate Cum ubi
ty filio pri fm sbam no fm relaciones vn dugo i y li
dettm aut Cu cuing fm q equalis sit pri filius
no fm hoc q ad prem dr filio equat est pri restat
igit ut fm id equalis sit q ad se dr Cuntq at
ad se dr fm sbam dr restat go vt fm sbam sit eq
lis Cum est igit vtrusq sba Item i vl li Ratio
vide nllo mo filius equalis es pri si aliq sit qs p
tineat ad substanciam sbam equalis inemt in
oibus go equalis e pri filius et est eius sbe eq
lis est etia spus sq et toibus equalis poter si
ma simplicitate illig sbe Colligis ppricu fit q
fm sbam filio e equalis pri et vtriq spus sancto
et appellaco tm relatia est Equalitas go pri et
filio no est relaco vl nocib fm natura vnitas et idem
tatis. Hic quod dr simul et quid sit similitudo n

Hoc idem etia dicq de sili et similitudie.
Cu em dr filio, sili pri relatie quide dr sed
sili e pri pt vnitate cencie Est go appellaco
tm relatia Similitudo ito e indifferens cencia vn
quibusda no indocte vide nore equitatis vl sili
tudinis nq aliq pom fm remouei ut ea tone dicat
filio equalis pri qr nec maior est eo nec minor

et hoc ppt vnitate cenae ita et filius dr qr nr dnus
nec alienq nec i aliq dissimil et hoc pptea cenae
simplicitate Ro go fm q filiq e genitq a pre eqlis
nl inqualis est pri nec filius nl dissimilis sed equalis
et filius fm filium.

De sma sti hilarii qua in trinitate psonarq ondit

Non est hic pterendu q illustris vir hylarius
ppetuitatem psonarq assignans dicat. et in trinitate esse
i pre sem i ymagie usu i munere que tanta dissimi-
litudo sit verba ut i eorq intelligentia atq explanatione
uehement laborauit dnq ut ipse ostendit i vi li. de
trin. ita dicens Quida cu vellet breuisse singlarq
i trinitate psonarq i sinua ppa et in trinitate est mens i
pre sem i ymagie usu i munere et qr no mediocri
auctoritatis i tractione scptuarq et assertione fidei vir
extitit hylariq em hoc in libris suis posuit horq vocq
i pri et ymagis et munere et in trinitate spei et usu
abditam structuram intelligentia quatu valeo no eum
sentu at bitror i trinitatis vocabulo mis q pre no ht
prem de quo sit filiq at de pre est ut sit atq ut illu
tertiq sit ymago em si perfecte implet illud cuius yma-
go e ipsa coequat ei no illud ymagium sue i q yma-
gie spem nouimus Credo ppt pulcritudinem ubi e
tanta ggrietia et pma equalitas et pa similitudo
nulla i re dissimilis et nullo mo i equalis et nulla ex
parte dissimilis sed ad identitem tendens ei cuius ymago
vbi e sma et sima unita cui no est aliud vivere et
aliud intelligere. Idem hoc est vnu. ac sed idem i phy
et sima intellectu cui no e aliud vivere et aliud intel-
ligere Idem hoc est vnu tacq vnu pfectu cui no de-
est aliquid et arb queda omipotentis et sapientis di-
plena dni vnu vnitatem i commutabilem et omnes
vnu i ea sicut ipsa vnu de vno cui quo vnu ibi nouit
ota deq qui sicut pprium est at i essabit quida ro-
plexus pri et ymagis qui no est sine pstructione
sine caritate sed gaudio Illa go dilectio delectatio seli-
citas nl beatitudo si tu aliqd magna uere digne dici
usq ab illo appellata est breuit et e in trinitate spe
sicut no genitq sed genitoris genitiq suauitas i gene-
largitate atq vberitate profundens omnes creaturas
p captu earq stacq illa trina et a se trinice determinari
videt et in se infinita sit. Qui videt hoc nl ex
parte nl p specim i enigmate gaudeat cognoscens dni
et gratias agat Qui uero no no vidz tendat p pietate
ad videndu nd p rectitudine ad calumpniandu qm vnius

est deq; ꝗ tri trinitas Hæc hæc qualiter verba hylarii pre-
missa accipienda sint licet tamen sint perfectitatis ut ea
adhibita expositione mihi aliqueng ea intelligere valeat
huiusmodi sensus cum et ipsa eorum ego planaco quæ hic et
augustinus edidit plurimum in se habet difficultatis tamen

Ex sententia hac disputationis non distinguit ibi personas personarum

Non enim sine prima expositionis sententia tres
distinguit hic tres illas personas supra assignatas
ipsa hypostases distincte abinuice monstrat Et in trinitate
tri nomine eadem uidelicet designata personas quæ notat hy-
nomen ingenitum Et videamus quid sit quod ait Ymago si perfe-
implet illud cuius ymago est ipsa coegit ei non illud yma-
ginis sue hylarius in de suo dicit ymago eius ad quem
ymaginat species in differens est neque enim subsistit quisque
ymago est Et eum cuius ymago est recte est ut ymago de-
monstret Ymago igitur est ad id cuius ymaginata
ut indicata similitudo est ergo pater est filius et ymago
prius est filius Et quia ymago est ut ad ymago sit
species recte est ut tunam et aeternam sine quia ymago esse
in se habeat auctoris Videtur enim dicere quia filius quia est
ymago prius aequatur patri non pater filius cui et filius
dicatur pari equalis in substantia et pater filio si filius habet
a patre et sit di equalis pater at non habet a filio et tri
filius plene ac perfecte equalis est patri. ymago ei cuius
est ymago. Idcirco in ibi non fuerunt expresse personas
Cuiadmodum dicit hylarius quia personarum actione assignasse in verbis

Propria igitur personarum in predicis verbis assignasse dicit
hylarius quia relatiua nomina personarum posuit sicut prius
ymagis numeris quia relatione dicit de personis tres
tantum notat quibus distinguunt personae sicut enim dicit pre
sicut mutua relatione dicit de domo veritatis ipsas personas
alias tribus nominibus non significauit uno predicamento augustini
expositorem nisi solo nomine deitatis quo non ipsam pri-
mitatem sicut ea uoluit intelligi nociuum quia dicit ingenitum
Et ea quæ personarum distinctione notat augustinus ibi in ex-

Illud ergo seruari oportet in positione trium personarum
quia ergo de trium personarum distinctione augustinus ostendere
uolens sic expressit illam trium personarum supra commen-
datam in libro de doctrina christiana sic ait In pre
est unitas in filio equalitas in spiritu sancto unitatis equa-
litatisque concordia et tria hæc unum ita patri proprium equa-
lia omnia patri filium coniuncta ita patri spiritum sanctum utique pri
et filius ac spiritus sancti et singuli quisque horum est deus.

et simul omnes unus deus et singuli quisque horum plena substantia
est et simul omnes una substantia pater neque filius est neque spiritus sanctus
filius neque pater est neque spiritus sanctus Spiritus sanctus neque pater est neque
filius sed pater tantum pater et filius tantum filius et spiritus sanctus tantum spiritus
sanctus eadem tribus et unitas. eadem incommutabilitas eadem
maiestas eadem potestas In hiis uidelicet apte insinuatur personarum trium distinctio.

Quare patri attribuitur unitas filio

Sed plurimos mouet quare patri attribuitur equalitas
unitate filio equalitate Cui enim unitas dicatur
sine substantia non tamen incommutabilis est sed et in filio et in spiritu sancto
et equalitas una a patre et filio et spiritu sancto Quare
igitur patri attribuitur unitas et filio equalitas fortasse
eadem ratione attribuitur patri unitas sicut augustinus quasi
ipsum eius et unitas sicut hylarius. qui videtur pater ita est
ut ab alio non sit et quia filium genuit unum secum dicit
et spiritum ab eo procedit unum cum eo deo Unitas igitur dicitur
esse in patre quia nihil est aliquid aliud a quo sit nam
ab alio est neque ab eo aliquid uel aliquibus est abest
non quia unum cum eo non sit filius enim et spiritus sanctus unum sunt
cum patre Vnitas dicit Ego et pater unum sumus.

Quare pater et filius dicuntur esse unum uel unus deus sicut unus esse
eius dicuntur natura res patet dici esse unum simul. Cum adiectione res non
diuersae naturae non potest dici unum non dicatur quia unum

Hic dicamus oportet quare pater et filius et spiritus sanctus recte
dicuntur esse unum et unus deus sicut non unus quia res non dicuntur
uel plures res potest dici unum esse si sint unius
essentiae et eiusdem una sit natura Unus igitur uel una non
potest dici de diuersis rebus nisi addatur ad unus uel una quo
addito rem potest dici de rebus et unus et diuersae be.
Vnde augustinus in libro de trinitate ait sic Nostro uero tempore
in scripturis deum unum sunt quorum est diuersa natura
et aliqua potest esse quorum sint diuersae essentiae
non sunt unum in quantum diuersae essentiae Cum igitur sic dicitur
unum ut non addatur quid unum et potest unum dici eadem
natura atque essentia non diuersae neque diuersae essentiae significat.
Vnde paulus et apollo qui fuerunt ambo horum erant
et id sentiebant unum esse dicit enim qui plantat
et qui rigat unum sunt Cum non addit quid unum potest
aliquid significari eos plurimos unum esse quibus diuersae
natura sive diuersae et colpos non potest propter diuersitatem
Quid enim tam diuersum nisi addatur uel intelligatur quid
unum. unus igitur Vnde apostolus Qui adhaeret inquit domino
unus spiritus est non dicit unus est uel unum sunt sed addit
spiritus. diuersae sunt enim natura spiritus horum et spiritus dei.

inheredo sit spus homis vnq spus ai deo q̃ principe
sit naitatis et beatudinis illiq. Si go de hijs que diui
sa sbe sut rta dr̃ q̃ sint vnq spus quomagis qui
vniq sbe sut rta dir vnq deq ee pr go et filiq vnu
sut vtiq fm vnitate sbe et vnq deq in quo arriana
heresis dapnat que prem et filiu et spm sm ut
ait Aug̃ i li. de hẹ̃ibus. Ro wlt ee vnq eius beatq sbe
atq natiue id ut exp̃ius dicat ẹnicie q̃ grate dr̃
vsia ꝑ filiu ee creatricq nec ro et sabelliana q̃ ut
Aug̃ ait i eod li. dicebat xpm eude ipm et prem
et spm sm ee ut sit tnitas nom sn substancia
psonaq. Vtiq pesta ut ait Aug̃ sup Johem elidit
vnitas dicens Ego et pr vnu sum vtiq audi q̃ ad
uerte et vnu q̃ sum q̃ acrribi et a stella libeabe
ris q̃ ẹm dixit vnu. libeat te ab arrio q̃ dixit
sum libeat te a sabellio Si vnu go ro dicit Si
sum go et pr et filiq Cum ẹm ro dicit. d'vno
nec vnu de duo Ctrubestat go sabelliam q̃ dicit
xpm ee prem qui a filiq confidentes psonas qui q̃
dicti sut principam q̃ dicit prem fiesse pater
arriam ro dicit aliud prem ee aliud filii ro vna
sam ꝑ duas prem maiore filiu minore Noli hor
dicere tu et catholice in medio go naviga vtiq pido
sis latq denita q̃ dic pr pater e et filiq filius est
alius pr alius filiq ꝑ ro aliud vmo hor ipm quia
vnq deq ee insum est quae vnitas de i pre
dicat cu tres illi vnu sint.

Quae dr̃ equalitas esse in filio cu sit vna eqlitas

Nunc videamq quae equalitas dicat ee i filio
cu vna et suma sit equalitas trium hor ideo
forte dcm e q̃ filiq genitq e a pre equalis gigne
ti et dono qd ab vtroq procedit et ro illa tria dur
ee equalia ppt filiu filiq em hr a pre ut sit ei
equalis et spu sto q̃ spus sto ab utiq hr ut sit
equalis vtiq hor at sine assertionis supalio et
maioris intelligetie prudico dirimq malentes in
apiace tq clausor fmonii pigores audie q̃ aliq
alijs influe. Quae in spu sto dr̃ ee concordia nat.

Quod at i spu sto dr̃ ee. Vtrumq gnexio u-
vtrumq concordia et pen omia conepa fa
cilior e intelligencia nobis pmissa ad mete reno
catibq Sup em fm auctoritates sororo dcm est q̃ spr
stus amor est quo pr diligit filiu et filiq prem
ee igit spus sti dr̃ gnexio id concordia prib q̃

filij et pcii omnia quecqa vn dicit i xv li. de trin.
Communio queda cōsubalis patris et filij est ambor
spus. Idem i vij li. Spus sctus a summa caritas vtraq;
iungens nos q; p obediam subiugens.

Vtrū ul filius spm diligat cū diligat id sit deo quod esse

XXXVII.

Hic orit questio expdictis.
deducta. Dem est enim sup atq; stoq; auctoritatib;
ostensū q; spus sctus est q; filio patris et filij et
amor quo pr et filius se invicem diligunt. Deo qrit
vtr pr ul filius p spm sctm ul spm sctm diligat. qd
vtiq; videt oportere dictis spm auctoritatib; supra
positis quibus ostendit spm sctm a quo genitus
a gignente diligat genitorq; eum diligat. Sed
ecce si pr ul filius dicat diligere p spm sctm videt
se p spm sctm qr no a aliud deo esse et aliud di-
ligere. Ide qrit ait Aug. i xv li. de trin. Cum tres
spm qualitates i illa simplicia natura dicuntur esse
tria est intelligendum ut bonum magnum in mazlis sapiens di-
ligens et iungens. Deoq; pr ul filius diligit p spm s.
et p spm sctm se videt neq; eum cancta sua diligit
sed cia dono. ¶ competunt

Hic qo mutabilis et huana non sinans spm q auctes sibi

Hic qom cū altitudine mme possidetis gtine
at id solu rndemus qd Aug. sagacia videt sc. q
pr et filius se diligunt et vnitate seruet non solu
cancta sua sed sub dono pro qd lucis supra positu sit
iterae th no piget qr sic expedit aut qd i v li. de
trin. ita viam testu est q; no aliquis duor a quo
vtiq; coniungit quo genitus a gignente diligit genitor
q; eum diligat sicq; no p tranquacte sed cancta sua
neq; dono superiorib; alicuius sed suo proprio suatis vni-
tatem pacis dicit hic dicit q; cancta sua et dono
suo suat vnitate. Idem i xv li. de trin. In illa eter-
nitate quis audeat dicere pr nec se nec filium nec
spm sctm diligere nec spm sctm dicere apte ondit pr
no tm p spm sctm diligere no at simpr. dicit pr
no diligere p spm sctm. ¶ ab ipo procedit n-

Vtrū pr sit sapiens sapia qua genuit diligit amore qua

Preterea diligentius investigari oportet vtr pr sit sa-
piens sapia qua genuit q tm filius a qd videt
a filio posse probari. Si enim pr diligit amore qui
ab ipo procedit. hic no et sapia ul intelligencia q
genuit sapit ul intelligit hic qonem vere videt

ut ait Aug. vi li. de trin. q. sp. sit Apta dicat xpm
dei virtus et dei sapia. vbi queit vtr ita sit pat
sapie et vtutis sic ut hac sapia sapies sit qua ge
nuit et hac vtute potens qua genuit. s. absit ut ita
sit. q. sic hoc est ibi ea q. sapie no pilla sapia qua
genuit sapies e pr alio. s. no ipa ab illo. s. ille ab
ipa est. Si em sapia qua genuit causa e illi ut sa
pies sit ecia ut sit ipa illi causa est. q. s. sic no pt
d. generando eu aut faciendo. s. nec gentie n. conditri
cem prius vllomo qui sp. docuit sapia. Quid n. est
i sanius go pr ipa sapia est qua sapies est. filio
ub dr. sapia prius. et virtus prius no q. pr. p eu sit
sapies nd potens. s. q. filio sapia et virtus est d. pre
sapia et vtute Aug. i le. lo. pm. genu. Sit sapies
deo dr. et sapia sapies dr. si qua eu ul fuisse ali
q. ul ea posse nephas e credere no pticipando sapie
sapies dr. sic aia que. et ea. et no esse sapies pt. Si
q. da ipa genuit qua sapies dr. sapia. Anima dita
lor. prem dicit sapiete genita sapia q. alios do
cet testimoniis Verum hoc Aug. corrigit i li. retra
cnum. i quies dixi i libro lo. pm. quest. de pre
q. ea ipa genuit qua sapies dr. sapia. s. melius
ista. gone. in li. de tri. pyca retractum. Solutio
q. pr. no est sapies sapia genita. s. sempo. sapiencia
ingenita. Vtro solus sit sapiens sapia genita ul ingenita

Post hec quei solet a quibus da.

Vtr filio sit sapies sapia genita ul sit i genita
Si em no est sapies sapia genita n. sempo.
sapies est. Si no sapia genita sapies e no vide
ee sapiens a pre ei a pre habet eia. Ad q. dicag
q. vna e sapia prius et filio et spus su. sic vna
encia q. sapia i illig natu simpliti. e essentia
et tis filio tm est sapia genita et pr sapia ingenita
et sapia genita e de sapia ingenita ul a sa
piencia i genita. Latius id sit ibi ea. q. sapietem
ea relinquit vt sapia genita sit sapies de sapia
i genita. no go filio dr. sapia dei tamq. ipe solo
sit intelligens ut sapies sibi et pri et spui sto. q. a
vt ait Aug. i xv. li. de trin. Si solus ibi filio in
telligi. et sibi et pri et spui sto. Ad illa redit. ab
sur. dita vt pr. no sit sapies de sempo. s. de filio
Ner sapia sapiaz genuit. s. ea sapia pr. dicit. sa
pies ee quia genuit. vbi no e intelligentia n. sapia

pt ac ideoq; si pr no intelligit ipe s. fi filiq intelligit
pri profecto filius prem sapiate facit Et si hoc est
deo de q sapé 7 da illi scencia est que sapia no-
filiq a pre qd uerum e fi a filio porro pr est deniam
qd absurdissimu atq falsissimu e Est go deq pr sapies
ea que ipe est sua sapiti et filiq sapia pris est
sapies de sapia que est pr de quo est genitq filiq
sta et pr est intelligens da que ipe est sua intel-
ligencia Nec enim esset sapiens qui no esset intelligens fi-
lius at intelligencia pris de intelligencia genitq est q
a pr de qua et intelligens e. Pinde pr est sapia
et filiq sapia 7 vtiq vna sapia et tn solus pr est
i genita sapia et filiq solq genita sapia nec tamen
alia sapia pr alia filiq fi vna eademq sic pr est
deq ingenitq et filiq est deq genitq neq; deq genitq
e deq ingenitq no ideo tn aliq deq e pt aliq filiq
fi vnq deq vtiq no at vnq aliq est enim genitq aliq
i genitq fi no alius deq vno vtiq vnu. sine vnq de-
ita no est sapia genita sapia i genita fi alia fi
sapia genita alia i genita no est tn alia sapia
fi vna eademq sapia. An filiq sit sapies se ipso ul p se ipsum

Expdictis constat q filius no est sapies.
aste neq de se sed a pre et de pre Quei at
solet vtru filiq sit sapies se ipso ul p ipsum
Quida dicut hit multiplice sci intelligendi. et
ro distinguendu fore ita ut cu dicis filiu de sapiente
se ipso uel p ipsum si sui natia et scencia sapie-
tem intelligas uera est intellig Si uo a se ipso ul
de se ipso sapiente intelligas falsitati subiecti hes
intelligencia aliq uo simpr. et absq det'mnacone co-
cederunt tynigdi locutones filiq est sapies per se
fi no a se ul de se Et filius e deq ipse et est ipse
fi no a se ul de se hoc consumates verbis hylari
qui filiu no a se fi ipse agere i li. viiij de trni. ait Na-
tie inquit cui contradicis hetice hoc vnitas est
ut ita ipse agat filius a se agat et ita no a se
agat id ipse agat Intelligo filiu agente et pri
prem agente non a se agit cu pr in eo manere
ipse ostrat per se agit cu fm natitate filij agit
ipe que placita sunt Infirmq sit no a se agere do
tisi a deo ipse agit Ro sit uo i vnitate natie sq
agit et in quibq plag no ipse agit Sic go i quinq
filius ipse agit fi non a se ita filiq dz dici sapies

ppe q nd a se sic et ppe deq et dicendum est ut aiunt
q nd a se licet de se.

Utrum una tm sit sapia pris

Post hec a quibusda quei solet vtr.
Vna tm sit sapia pris qd no ea mtut pbat hoc
mo filius inquit est sapia pris genita q pr
sapies no est. est igr alia sapia pris qua sapies
no est Est at et sapia pris ingenita et ea p pr sa-
pieris e Est go q lieda sapia pris qua sapies est
et ipa no est illa sapia pris qua pr sapies no e
Nd est go tm vna sapia pris Item sapia igenita e
sapia pris et sapia genita est sapia pris Nd e
et sapia igenita sapia genita Nd est igr vna tm
sapia pris Hec et hms sclia tam sophistica tam uel
tqte longi qua rudis qui theologia pitis patencia
adicimq tnso indigna adutens Id tm adinetes qr
vna e tm sapia pris q nd vno mo dr Na sapia pa-
tris illa qua genuit et sapia pris dr ea qua sa-
piens est Quia est go ro dicti Illa em dr pris qr
ea genuit Tcia dr pris qr ea sapit vna est tm
sapia pris qr sapia genita e eade sapia et ea
qua sapies est Sue ea qua sapies est mtligat
psona pris sue scia pris qr psona pris que
mtligit ei dr sapia ingenita et psona filij q sig-
fica tu dr sapia genita Vna eadq qr sapia e que
scia diuina mtligit quib trib psonis.

Utrum in tmtate e dilectio q e tmtas z tm spe sts e dilectio
que no e tmtas non id due sint dilectiones uta z de
sapiencia

Et sic in tmtate dilectio est que est pr filius
et spus stus que e ipa scia deitatis et tm
spus stus dilectio e que no est pr nl filij nr ideo
due dilectiones sut i trinitate qr dilectio q ppe spr
stus est e dilectio q tmtas est no tm ipa tmtas est
sic spus stus est scia que tmtas est no tm ipe
trinitas est Ita i tmtate sapia est que e pater
filius et spus sta que est scia diuina et tm fi-
lius est sapia que no est pr nl spus stus nr ideo
due sapie ibi sut qr sapia q ppe est filij e sapia
q est trinitas ipa tm no est trinitas sic filij est
scia que est tmtas ipe tm no est tmtas.

Qua rde dr sapies sapia q genuit cui vide debet dici
q nd sit diligens pr nl filius diliue q ab utroq procedit

Preterea diligent notandum e q ea rone qua pr
non dr ee sapiens sapia qua genuit vide

fore dicendum quod pr̃ non diligat filium vel filius patrem ea
dilectione quam ab utroq; predicat. Quemadmodum spiritus sanctus est
eiusdem idem cum deo sapientia quia idem est ei diligere quod ea
deoq; sic negat pr̃ ea sapiens sapientia quia genuit quod
si ea dicit sapiens non ipsa ab eo sed ipse ab ea intelligitur ea
ita ut non debet concedi quod pr̃ vel filius diligat
dilectione que tertius spiritus sanctus est quia si ea diligit pr̃ vel
filius non spiritus sanctus videtur ea a patre et filio sed pr̃ et filius
a spiritu sancto quia idem est ibi diligere quod ea dicit sup
dem est atq; auctor sancti Augustini quod in trinitate tria
sunt unus diligens eum qui de illo est et unus diligens
eum de quo est et ipsa dilectio et non est aliquis duorum
quos genitus a genitore diligit et genitorem suum diligit
Cum ubi ubis apte significat pater filium et filium pater
diligere ea eadem dilectione que non est aliqua cum sed
tertius spiritus sanctus Cum igitur idem sit ibi diligere quod ea quod
dicit pr̃ vel filius non ea ea dilectione qua alter alterum
diligit Cum ipse pr̃ negat sapientem sapientia quia genuit
ne ea ea intelligatur.

Cum hec quo magnificabilis est quod excellit infirmitatem hominum

Diffiteat michi hac fateor quonem propinque cum ex dictis
oriatur que etiam videtur hereticum quod mee intelligentie attendendum infirmitas tuetur cupiens magis ex
dictis eorum referre quam asserere optimum enim locum est
inquit hylarius in pdll. de trinit. qui dictorum intelligentia expectet ex dictis potius quam ponat. et retulerit magis quam attulerit nec cogatur id videri dictis
obtinere quod ab eorum prius scriptum intelligendum Cum igitur de
rebus dei primo est concedendum deo sui cognitor dictis
quibus pia veneratione fantur inquiriget quo diligentius dictorum eorum si forte dictorum aliquid
valeat repiri cum qua nota permissa quo aliquatenus
explicari valeat Ego autem quoniam non absolutus sed error
excludens positorum non ita dicam ea prem diligere filium
vel filium prem ea dilectione que ab utroq; predicit que
non est aliquis eorum sed tertius spiritus sanctus tamquam ea dilectione
pr̃ sit vel filius Cum sic ea pr̃ diligit filium et filius
prem ut eadem pr̃ ipse ea que ipse est dilectione diligat
Cum et filius non ut sic ut pr̃ ipse non diligat
et filius sed per ea tertius Cum hi illa timitate magnum
opinari vel affirmare presumat tam tertium quoniam locum
diligentie plenum diuudicandum atq; absolutum relinquimus adhuc unum sufficientes.

Utrum potestates ipsorum sint ipse persone 7 dq. 1. distinct. cenna

XXXXIII

Post sup dcā mtari considerāt atq subtilit inquirit
opportq vtq ppetates psonarū quibūq ipe psone de
terminant sint ipe psone et sint deq ī divina
essēcia / Et ēm ī psōnis sint ppetates / An ita sit
ī psōnis ut no sint psone ac phor nr divina cencia
Nam ēm in psōnis sint ppetates nemo inficiari audet
cū apte dicnet auctoritas q ī psōnis ē ppetās et in
cencia vnitas Cuiūq ē mitas scrīt testimōnis astruen
tq psonas ppetatibūq distingui atq determinari Ipasq
ppetates tres sū prius expressimq nocabut Cū ergo
ppetates ipe ab eīno sint quibūq ipe psone deter
minant et differunt quo cent si ī eis no cent q̄ quo
ī eis cent et ipe psone no cent q̄ ibi cet multiplici
tas Quocirca sicut ppetates ee ī psōnis ita et eas
ee psonas cōstitem sicut sup auctoritate Jeronimi ut
no pigeat reuocare ad memoriam protestari simq ī expos
cōne fidei ita dictis Sabellij heresim damnantes tres
psonas expressas sub ppetate distinguimq nō n noia
tantum sed eēa nomī ppetates r psonas id ut grecī
exprimit ypostasis hoc ē subsistencias cōstitem Ecce
apte dicit psonas ppetatibūq distingui et ipas ppeta
tes ee psonas cuiūq hic iba pstringiq q̄ sup iacī
posimq Cicī de simplici deitatis sup disserem
auctoritatibūq scrīt sū Augn hylarij vsidori nec no
et boecij euidēt mostrauimq dnī hoc de eīno qd ī se
hī excepto q pr hī filiū nr est filius et filiū hī pa
trē nec ē pr et sic et ī natā trīū ut qui hī hoc sit
qd hī et totū qd ibi est vnū ee vna unta ee q mō
no ipe amq ne fastidiū lēori ingerāq Si go ppeta
tes ibi sūt singula eay est id in quo est et vnū ead
q unta single sūt sutcam go ī ppetates ee ī tribūq
psōnis ut ipas ee psonas atq divina cencias

Auctes astruit q ppetates sit natura

Quod ēm ppetās eēa divina natīa sit ostendit
hylaiq dicens natitate filij ee natīa vni ī vij
li de trin Vtrinq natīa no differt vnū sūt pr
et filiū hī ign hī sacmēti natitis ut cōplectā ī se
et nomē ī natīa et plātem q natīitis no pt
no ee ea natīa vnīt ntīta filiū Idem ī vi Natitas
ppetās est ueitas ē Deī in dt q natīe natitas
sit intelligēda ee ī natīa dei Quip eēa dicit q ppm
prius ē q semp pr est ī ppm filij q semp filiū est
significās q ppetās prius est ppm filij q semp filiū est
hīs auctoritatibūq alīs q plātibūq aperte significā bidē
q ppetās filij filiū sit sic et deq ita et ppetetās prius

et ꝓpetas spiꝰ sancti Quod negat ſ q ꝓpetas ee ꝑsonas 2 dina
Hoc at aliqui negat dicentes quid ꝓpetates. nat 2 quae
in ꝑsonis ee ꝗ no ee ꝑsonas ipas qꝛ ita dicunt
ee in ꝑsonis vl in essentia diuina ut no sint
mtuo sicut ea sunt que fm ꝓam de deo dicunt bo-
nitas iustitia ꝗ extrinsecus affipa sunt, atq; ita esse
omibꝰ ꝓbat contendunt Si enim inquiunt ꝓpetates ꝑ-
sone sunt no eis ꝑsone detrimant. Contra qd dicit
qꝛ ecia sapiꝰ ꝑsone differunt sic sicꝰ Jeronimus loqꝰ
de pre et filio et spu sto dicit Substancia vnu sunt
ꝗ ꝑsonis ac noibꝰ distinguunt. ꝗ itez addunt Si ꝓpe-
tates ipe diuina ecia sunt cu ecia no differant
tres ꝑsone n ꝓpetatibꝰ differunt Quod n differt
pr a filio eo qꝛ diuina ecia est cu ecia vnu
sunt. Prisio qd pmissa auctor intendit
Hoc doctiꝰ nouis et humanis cometis vbo hilarij
trinideo Jnnesci est qd exigit. at ipo phesible
qd significacia sinomis est expt sensu intellectu
no enucia no attingit no tenet. ubor significacia
rei ipsiꝰ natia cosumit Sensu cotemplacio impe-
cabile lume obcecat intelligencie capacitate deficit
illo cotinet excedit Michi go in sensu labes et in
intelligencia stupor et Jnsinde ud no ia insermitate
ꝗ silencium tacitebor pietatis minus et de rebꝰ tantis
at tam reconditis aliquid vlt psumptu celeste ꝓfere
ut ult ꝓsumone di set mo dedeo sit, forma fidei
ita est no go aliquid addere est ꝗ modꝰ constituendi
audacie et unitas vlt qui no intelligit.
Quod improbi heretici insistat alias adhentes
Oetez hereticorꝰ impbitas instinctu diabolice fran-
dulencie excitata no dn quiesit ꝗ i tanta rei
gone addit Si pritas et filiacio in deo sue in
diuina ecia sit eadem igit res sibi pr est et filio
ma i quo pritas est pr est et i quo filiacio filio
est Si igit vna eadem qꝛ res ht in se pritate et
filiacio ipa et gnat et gnat qd dicentes i subelli-
ana hesim ptrahunt extendentes prem in filium
ci ipm sibi filiu ipm ponat et prem Si ud nega-
uerit i vna dei ecia pritate ee et filiacio
quo go dicit ee dn lyns ab alys atqientoꝰ ac-
leis vtut i sue opionis asserciꝰ ut veritatis sorꝰ
dissentent. Quia ee i dei obscure sic in ypostasibus dicitur
Prisio qt hac hinanis oppone ubi tradit qꝛ ꝓpetas pemiti

Quorum audacie resistentes atq; ignorancie punientes
audebimus aliqd sup hoc loqui primitus 7 filiacio
nis esse ita dur dlo in dina sba sic i tribus ypos
tasibus in quibus ita fuit · q eas determinat vt ait io
hannes Damascenus Caracteristica idiomata st · i · de
terminative p proprietates ypostases et no natiue etenim
ypostasis determinat et no natura Ideoq; lic pat
ernitas et filiacio sint i divina essencia cu ea no det
minet no ideo pt dici q dina essencia et gnat et
gnat ul q eas tas sit sibi pr et filio ita em ppe
tas determinat pnna ut hac proprietate ypostasis sit ge
nerans et illa alia ypostasis alia sit genita et ita
no ide gnat et gnat p alter altero.

Quicq quo proprietas possit esse in natura no ea determinent

Sed forte quaerit cu hee proprietates no possint esse
in psonis qd eas determinet quod i essencia dina
esse put ita ut no ea determinet Qn deo tibi et hic
cu hylario Epo nestio no requio et cu sdabor metis
Archangeli nescit angeli no audiert sed a no tenet
ipsa vid sempt Spiritus no intelligunt filio ipse no
cognoscit desset go dolor querelay no putet homo
sua intelligentia gracionis sacrmtu posse qsequi ab
solute tis intelligendo e pr et filio et spus sancti Stat
in hoc fine intelligentia ubor est filio a pre qui e
vnigenitus ab ingenito pgenies a pnte vnig a vno
no natura dicitur alia et alia ex abo vnu hoc cre
dendo incipe pouere psiste et si no pueritu stra
tis g tulabor pscrutari Qui em pie infinitu pse
quit et si no dligat aliqs tis pscrutet p deinde Cy
ne te inseras illud sacru et arcano topiabilis
natuitatis ne te inuagas sima intelligentie compre
hendere presumes si intelligere ito phe sblia ee hys alis
ex multis euidetur ostendi not rationeq licere ma
iestate pscrutari nis pone potestati modu circu
scribe infinito. sit deus minimus

Quibus auctoritatibus opione sua si q proprietas patris 7 filii no

Veritatem no du desistit in pacencie seu agita
ti si opione sua ecia sacr auctoritatibus munire
conat quibus ostendere uolut proprietate qua pr e pr
et proprietate qua filius e filio no ee dni Ad hoc idu
centes iba Augustini sup illud locu psalmi et no est
sba alia dicitur Deus est qda sba vn ecia in fide

catholica sic edificam. Vt dicaq; prem et filiu et spm
sm vmq ee sbe. Quid est vmq sbe. Cuiusq; e pr qd
deus e hoc est filius hoc spus sc. cu at pr est nd
illud e qd est pr am no ad sc filiu dr. Ad sc aut
deq dr. Eo go q ul quo deq e, sba est, et q. eius de
sbe est filius, p tuli dubio et filiq est deq. At no q pr
est q. no substancie est, sz refert ad filiu, no sc di-
cimq filiu prem ee. sic dicq filiu deu ee. Ex hijs
ubis sufficiat dicit q ypetas prij ul ypetas filij no
st deq vel cencia diuina. Cu em dicit eo quo dq
est sba est. sz q pr est sbe no est apte inquiunt
ostendit id ee sbam quo deq est, id no quo pater est
no ee sbam. Item cu ait pr no illud est qd e, ostendit
no eu ee prem eo q sba est. Nec em simpliciter
dicit pr no est illud qd est, sz ait cu pr est no
illud est qd est sufficiat quo pr est no esse illud
qd est. i. cencia. Nec illi ita expositores sua quecta
simpliciab; et incautis uera videre faciunt. Nos aut
aliter ista intelligenda fore dicq dicens em eo q deq
est sba est, sz q pr est sba no est hoc intelligi vo-
luit q. cencia deq e, et ditate sba est eo em sba
est quo deq est et agitso cuiq ch e deitas q sba
et sba que deitas sz q pr est no est sbe. i. no q
pr est eo sba est q ypetate gnaliter pr est qua
sba no est, ipam tn ypetate sbam ee no negaiunt
ista eca illud intelligendi e qd ait. Cu pr est no
illud e qd est. i. no illo pr est qd ul quo ipse est
i. cencia sz nocone. Ysonare non ee dei subam
alijs eo ubis dnq; vtit ut asserit q dicit ypetatis

XXXXIIII

Item illis ubis dnq; uchemet instituit supiq
positis. s. ubi sm q sapia est et cencia hoc e
qd pr sm q ubi no hoc est q pr. Si inquiunt vm
no est hoc q pr sm q est vm. Ad go qd vm est no
est illud qd pr est, ypetas igit qua vbi e no e id
qd pr est. No est igit dina cencia ad qd dicq.
q. liq sm q ubi no est hoc qd pr est. ea tn ypeta
tas qua verbu e idem est qd pr est. i. diuina es-
sencia sz no est ypostasis prij.
Opio quorda no id ysonam e cencia ul natu dicenciu
et eamd cencia no posse ee prem et filiu et spm sm

Predictis aut est adiecedu q quida pusillus
homies in tanta psuluerit insania vt dicent
no idem ee nam dei et ysona sue ypostasis

dicetes eande ēcēcia nō posse ēe prem et filium
si psonarū cōfusioē. Si enī inquiunt ea ēcēcia q pr
est filius ē idem sbi pr est et filius. Si hac rem
dlab ēe prem. alia quere qua dicab ēe filiū. Si
nō alia nō quesieb q eande dpcib id genuit et
genitū est pt' ḡer et ḡnigōi. mt' nam et psonam
induit. sed ut nō recipiant vna deitatis nam
et simplitē ēe tres psonas. idq testimonio hylarij
defendē mtuit qui i pōlio de trin. quereb vtrum
aplius notans spm dei et spm xpi ide sīficauit
vtrūq ūbo inquit ita. Beatus pdicator ūdens na
tue vnitatē in prē et filio docere ait. Spus dei
i nobis ē. Siquis at spm xpi nō hat hic nō est eius
Si aut spus eius qui suscitauit xpm ꝛc. Spuales
omes sumus si i nobis est spus dei. Qz et hic spē
dei q et spus xpi. et cū xpi spus i nobis ē. eius spē
i nobis est qui suscitauit xpm et cū eius q suscita
uit xpm i nobis est spus et spus i nobis ē xpi
nac ty nō dei est spus qui i nobis ē. Disterne go
o hēticē spm xpi a spu dei et excitati a mortuis
spm xpi a spu dei. spm a mortuis excitatis si
qui habet i nobis spus xpi spus dei sit et spus
xpi a mortuis excitati spus dei ty sit xpm a
mortuis excitatis. Et quod mēt i spu dei vtq nam
an rem natue sīficata estimes. nō id est enī na
qd rēb natue sīc nō id est hō et qd hoīb est nō
ide est ignis et qd ipsi ignis ē. et sm hoc non
id est deus et qd dei huius dicti ocasioē pstiti hēti
ci dogmatizauit nō id ēe psona et nūm di' asse
rentes nam dei nō ēe tres psonas intelligentes
i hys pmissis ubis hilarij p rē natue psonam
et nōīe n' diuina nam ideo dicit hylariū mt'
rogasse hēticū vtq p spm dei putaret sīficata
ēe naturaq an rem natue ut sic ostendet dis
tinguendū ēe mt' nam et rē natue. l. psona.

Qz eis obuiat ipsi sīpte in constantia q qualit' pdcta
deant intelligi q spus sūs ē vnig nate pīs q filij q hīs
ē ipsa nat.

Hoc quod dicit nō intelligentes pia diligencia
scripture cōstantia qua cōsidēata percipi pt
quo pmissa dpoit hylarius subsequtes enī in
eadē serie ostendit in spu dei aliqd sīficari

prem ut cum dr Spus dni sup me aliqn significat
filium ut cum dicit In spu dei eico demonstrat natue
sue potate se demonstrat eicit demostrat Aliqn
spm sctm ut ibi Effunda de spu meo sup omem
carnem Qm dicit consumatu fuisse cum apte ms
so spu omibus linguis loqui sic tem quad hat
distinctioz facit et qi supribus ubis apte idem
spus suus significatur sit et ipse est res vnig natue
pris et filii apte ostendit iquies ita hec idco
sunt demonstrata ut quantum pte habuerit plurias
se contulisse simbo ueritatis concludit habitat em i
nobis vpus quo habitante habitat deus et cum habitat
i nobis spus vpi no aliq tm habitat q spus dei q
s p spm sctm vpus i nobis intelligi ea huic tm ita
spm dei vt spm xpi ea nostend est et cum pnaz
dei natua ipa habitat i nobis indifferes natua fi
lii credit ea a pte cum spus sti qui est spus vpi
et spus dei res natue demonstrat vnig Quod ne
igit quo no ex natua vni sit a pre procedit spe
ueritatis a filio mitti et a filio accipit fi oia que
habet pr filii sunt et idco qui ab eo accipit dei spus
est et id spus xpi est res natue filii est fi dade
res et natue pris et bet dei ex caritatis vpni amoz
tuis spus est et id spus vpi est a mortuis ex
tati qn aliq differt ex xpi et dei natua ne ea sh
sit si prium pt vt spus qui dei est no sit et xpi
est qd i nobis spus dei et et i nobis spus xpi et
cum spus vpi in est mest spus dei ita qs cum dei
est et xpi est et qs vpi est dei est no pt quid
aliq aliud dlusti vpe ea q deus est deus igit vpe
est vnus cum deo spus fm illud Ego et pr vnum sum
i quo deus ueritas vnitate ea natue no solutu di
ne vmonus Ecce si hec iba diligent attendas i ue
ms spm sctm ra natue dici pris et filii et eunde
dici ea natuaz dei ubi dr p natuaz dei ra ipsa
habitat i nobis si p spm sctm vpe est i nob tacit
trinitate no ita distinguend est mt nam et rem
natue sic in rebus creatis qr ut ait hylarius Corpora
trenoy ad dni nata est et siqua corporaomi do
empla mtdu assrunt neq ea eptimet absolute
iste rdmus pfectione cotinet Ato em humano sensu
de deo loquendu est

Tua propter res creatas illud dicit no id natu zcetri

Ad naturam quo rerum creatarum respicies meminit. Nota
idem est natura quod natura res subsistens quemadmodum
de ipsis creatum. Inde ostendens errores ea sub
messia naturarum metuit creatore addit et finem hoc
nomen idem a deo et quod dei est de se dicat. Si ad instar
creaturarum de creatore sentis cogeris fateri quoniam non
id est deus et quod dei est quod dicit impium a. cui sunt
dei deus sit et dei filius sit deus. Nunquam finem corporales
modos vt in eadem serie subdit accipiendum sunt. Hec quo
de deo dicuntur vbi euanuerit opinione error qui ita pu
tat aliud esse dominum et aliud quod dei est aliud quod natu
dei et rem naturae ut est in naturis apte dorum aliud
non esse dominum. et que sua sunt ita ut insint illi sicut di
cens ego aut aliquid quod sit cui aliquid erit aliquibus
non erit quoniam id quod est illud continet ubi fuerit in for
ut non ubique sit quid insistens alicui sit deus at tunc
se virtutis vnus ptab quemadmodum non adsit non desit
usque se omnem per sua edorum et sua non aliud quod se esse
significat ita vt ubi sua insint ipse esse per sua in
telligat. Nunc at corporalem non cui alicui sit non eadem
ubique esse credat cum per sua in deo esse non desinat
Nunc aliud at sint quod quod ipse que sua sunt. et hoc ipse
naturae intelligentia dei sunt. Hinc vbio apte significat
sit tu intelligis hanc esse quod diuina natura non
aliud est ab his que sua sunt ita ut insint et per
illa in omnibus est illis que non insunt. Sua enim sit
ecia que non insunt. omnes naturae et sua sunt que
insunt ut tres personae que sunt eiusdem naturae et eadem
natura sic sicut dicuntur testimonio sit manifestum dicitur
tres personas esse eiusdem essentiae vel eandem essentiam
si non ex eadem essentia ne aliud intelligatur essentia aliud
persona. Nec tu difficultem distinctionem hinc dam fore
fini intelligentiae cohaerentem cui dicitur ypostasis et cui dicitur
essentia quae ubi significat quod est tribus. Hic vis non
a tu ypostasis essentia et equiso substantiam quo vnum
at idem esse tres personas sunt essentia differentes
aut petatibus vnum Aug. Ne locum psalmi ptapatri
ait. Queris quid sit pr. rende deo. queris quid
sit filius respondet deus. queris quid sit pr et
filius rende deus. De singulis interrogatus rende dum
de singulis interrogatus non deos si dum respode. non sic
hominibus. Tanta enim ibi est sue vnitas ut ecclesiam
tem admittat ptalitate non admittat. Si quo tibi

dictu fuit cu duos filios ee qd pr est profecto filio pr
est vide secm sam tibi dyoi hoc ee fili qd pr est
no secm id qd ad aliud dr / ad se em dr deo ad prem
filio dr. Rursus pr ad se dr de ds. ad filium dr pr est
pr ad filium dr no est filio qd dr filio ad prem no
est pr qd dr pr ad se filius ad se hoc e pr et filio
e deo. Dicto ita possit vno deo trium personarum vel tres personae
vnio dei no dr vna scia trium personarum z tres pse vnio scie

Hic considerandum est cu deo sit diuina scia z ita
dicit vno deo ee tres psone sic vna scia dr
tres psone vtra ita valeat sane dici vno deo
trium personarum z tres psone vnio scie. Inhys locis
omibus sptuere usq nobis emulando vide ubi scriptura
tenuit ita dem vna e scia trium et tres sunt psone
vitio asserere musq at occurrit legisse vnum deum
trium personarum vel tres personas vnio dei qd ideo puto
sos doctores uitasse ne ita forte accipet i diuinis
psonis ut accipit cu de creatis sit quid dr. Dia
em deo abraha ysaac et iacob z deo oib creatue
vtiq dr ppe principium creationis vel gre pulcrum z cu
ture subiectio vel fruitute. Cu igit i trinitate nichil
sit creatum vel seruiles vel subiectum no admittit fides
trinitate tale locutionis modum ita scia legisp no
dr de tali scia q ipa sit scia abraha ysaac
z iacob vel alicuius creature ne creatoris et creature
nam confunde videam.
Qz sicut sapia potencia bonitas de deo secm sam dicit in sptura
tm hec nomina solet distinctae ad personas mtis referri

Ex pdictis constat q sic scia ita potencia sa
pencia bonitas de deo dur secm sam que at
secm sam de deo dur tribus psonis quae plr co
uenunt. Vna est go potencia sapia bonitas pris
et filij et spus sci z hij tres bas potencia eadem
sapia eadem bonitas vni apit i trinitate summa
ee profecto si em ibi deo potencia vel sapia
vel bonitas no est summum bonum. Si qz ibi e psta
potencia infinita sapia i omnipotentibus bonitas tre
dr et credit summum bonum. Cuiq vnum z idem pertin
sit i deo potencia sapia bonitas i sac tri sptura
frequent solent hec nomina distincte ad personas refer
ut pri potencia filio sapia spui sto bonitas attribuat
sed qua fiat no est facile inquirere.
Quae aut id fiat sit q pri potencia filio sapia attribuat

Ego sacri eloquii prudentia facere curauit ne deitatis
magnitudine creatore meturet. dixerat
eum sapientia sua quod deus pater est et quod deus filius est et
hoc audiuit homo qui hominem prius videat deum prius
non videat et cogitare cepit ut ita in creatore ut vi-
derat in creaturis a quibus hec nouit translata sint ad
creatorem in quibus pater est prior filio et filius est po-
sterior patre et ex antiquitate in patre destitus ex po-
steritate in filio imperfectio sensus solet notari. ideo et
auxit sapientia dicens prius potentia ne videat
prior filio et ita minus potens. et filium sapientia ne vi-
deat posterior patre et ita minus sapiens dicitur esse
spiritus dei. et dicitur esse spiritus dei et videbat homo
nomina insidiarum et similitudines vni humana gentia ad
dum prisque et crudelitate acerbe metuit. sapientia
tradit simone suum spiritum bonum nouans nec crude-
lis putaret qui mitis erat non quod pater solus est po-
tens nil magis potens et filius solus sapiens nil magis
sapiens et spiritus sanctus solus bonus nil magis bonus
vna est ergo potentia sapientia benignitas trium sicut
vna essentia deus sic dicitur filius homo ipsos. i. qsstalis
pri ita et omnipotens.

De homine homo ipsum non auctore confirmatio est quod sit.

Hic non est pretermittendum quod aug. li. de trin. qui
mapinlinti dicat de hoc nomine homo ipsum quod la-
tini tractatores stoicorum vtuntur pater inquit et fi-
lius vnus sunt eiusdem quod est hoc est illud homo
ipsum quod in concilio et in certo aduersus hereticos arria-
nos a catholicis patribus nicenis auctore firma-
tum est. et deinde postea in concilio aquileiensi ipse nouita-
te illi minus quam potuit intellexerunt quia tunc fides an-
tiqua peperdit multis paucorum fraude deceptis
heretica impietas sub heretico imperatore constantio la-
befactare tentauit. et quia non longum tempus libertate
fidei catholice pietate potuimus ubi sicut debuit.
intellexit. homo ipsum illud tractatorum fidei sanctitate
longe late per defensum est et diffusum. quid enim est homo
ipsum nisi vnus eiusdem quod est quid est nisi ego et pater vnum sumus. ideo ego me appellans no-
minatus nomen hoc intelligendum est.

De nominibus quibus trinitatis et personarum distinctionem de deo dicitur.

Preterea sciendum est quod assignationes distinctionis nomi-
num inter alia quae supra diligenter executi sumus

queda divinam tristatie ac pulchitudinem de deo dicit ut
pecdum splendor caracter signum et huiusmodi de quibus pio
lori breuiter tractabo qs sencio ut sic rone stultitudinis
considerata ex causis dicendi dictorum intelligencia assu
mat fides catholicam. Nichil dignum de excellencia ineffabilis
trinitatis se tradidisse dicit ad alia transgressuris

De sacramento vnitatis atque trinitatis sume et mensu
bilis multa iam diuinam nichil tamen eius ineffabilita
te dignum tradidisse profitem sicque ex nobis mirifi
cata eius stiam nec potuisse nos ad illam. XXXV

XXXV.

De quibus dicam quibus de deo dum quibus speculem effluguit
tractatum sic de stia et sciencia puidencia disposicione predestinacione
voluntate et potencia n

Quemadmodum supra disseruerimus ac plura diuerimus d'hnis
quibus que sunt stam de deo dum eorum tamen
quedam speculem effluguitur tractatum de quibus
amo tractandum est sic de stia prestia puidencia dispo
sicione predestinacione uolutate et potencia Ea edi
est igitur quia supra ut stia dei cum sit vna et simplex
tamen propter varios status temporum et diuersos effectus plura at di
uersa sortitur nomina Dicitur enim non tam stia sed eciam pre
stia ut puidencia disposicio predestinacio et puidencia
et a prestia siue puidencia de futuris tam de
omnibus de bonis s. et malis disposicio uero de sacrede
predestinacio de hominibus saluandis et de bonis quibus
et hic liberat et in futuro coronabit predestinauit
enim deus ab eterno homines ad bona eligendo et predestina
uit eis bona preparando et homines predestinauit dupli
ostendit dicens predestinauit quos prouauit fieri
conformes ymagini filii sui et alibi Elegit nos an
te mundi constitucionem et essemus sancti et immaculati Et aut
eis bona preparauit propha ysaias ondit dicens Oculus
non uidit deus absque te quae preparasti diligentibus te quo
ab eterno predestinauit quos da futuros bonos et iustos
et elegit ut essent boni et iusti et bona eis predestinauit
et preparauit puidencia aut a gubernatore quemque
ode non uidet accipi quo disposicio Interdum tamen
puidencia accipitur pro stia Capia uero ut stia de omnibus
est sic bonis et malis et de priuatis priuatis et futuris
et non tam de praesentibus sed eciam de eternis Nec enim ita sit
deus ista praesciat ut eorum ne fiant sed ipse solus scientiam
perfecte nouit cuius scie operacione omnes creature sunt in

pfecta est. Rodon potest q̃ uidet posse probari nõ esse pnoiam
uel dispõem uel pdestinacõem si nulla essent futura in-

Hic cõsderari oportet utrũ scia uel pnoia uel dispõio
uel pdestinacio potuit esse in deo si nulla fuisset futura
Cui enim pnoia est futuroꝝ et dispõio futuro-
ꝝ et pdestinacio saluandoꝝ si nulla essent futura
nichil esset factũ deo uel aliqd saluatũ nõ uidet po-
tuisse in deo esse pnoia uel dispõicio uel pdestinacio po-
tuit at deo nulla pnosce futura potuit nõ creare ali-
quid uel nõ saluare aliqd potuit go nõ esse in deo pnoia
uel dispõicio uel pdestinacio Adhoc at ita a quibusda
opponit. Qui inquiunt potuit pnoia dei nõ esse in deo
ab etno at potuit nõ esse Qui uero potuit nõ esse cum
pnoia dei sit eius scia et scia sit eius cencia potuit
go nõ esse ab etno id qd est diuina cencia ita et de
dispõicõe et pdestinacõe que e diuina cencia obi-
iunt Addit q̃ et alia ita dicentes Qui potuit deo
nõ pnosce aliq̃ tu id sit deo pnosce qd scire et scire
qd esse potuit go nõ esse Item cui idem sit deo pnosce
esse et deum esse si potuit nõ esse pnosce et potuit nõ
esse deus potuit at nõ esse pnosce si potuit nulla pre-
scire at potuit nulla pnosce qz potuit nulla facere.

Ratio q̃ pnoia et dispo et pdestinacio respective dicit ad
futuras res uel faciendas

Adhoc in nota modulũ nre
intelligencie ita dicũ pnoia uel pdestinacio et dispo-
sicio ad aliquid dicũ uidentur Sicut enim creator ad
creaturam relative dicitur ita pnoia uel pnosce ad futura
referri uidet et dispõicio ad facienda et pdestinacio ad
saluanda Veruntamen creator relative ita dicitur ut cencia nõ
significet pnoia nõ uel pnosce et in respectu futuroꝝ dicitur
et cencia designat ita etiam dispõicio et pdestinacio
deoqz cui dicitur si nulla essent futura nõ esset in deo pnoia
uel nõ esset deo pnosce qz varia e ibi causa dicendi dis-
tinguendum oportet rõne dicti Cui go dicis si nulla essent fu-
tura nõ esset in deo pnoia uel nõ esset pnosce si dicendo
hac cum attendis sic qz nulla essent subiecta eius scie vni-
uersa possit dici pnoia uel ipse pnosce q̃ utrumqz dicitur apt
futura vere e intellectu Cum at ex ea rõne id dicis q̃
nõ sit in eo scia qua possit futura vel q̃ ipse nõ sit deo
qui e futuroꝝ pnosce falsa est intelligencia Qui tamen
id dicendo determinande sunt potuit nõ esse pnoia di uel
potuit nõ esse pnosce et potuit deo nõ pnosce aliq̃
potuit esse q̃ nulla futura subiecta essent eius scie et
ita nõ posset dici pnosce uel pnosce uel eius scia pnoscencia

no eo tm ipe mmg eet ul eig stia Qz no possit p stius
ul p stire ul p stia si eig stie futura nlla foret sba Sile
de dispositione et predestinatione ul quidetqa hoc enim
ut dctm e ad tpalia referunt et de tpalibus tm sunt.

Q. stia dei non tm tpalibus sed etiam de eternis

Sacetqa ud ul sapia no tm de tpalibus sed etiam de et
nis e ideoqz et si nlla fuissent futura eet tm
ideo stia eadem que no est nec minor eet qm mo
nec maior est qm eet Quanit go deq ab eno et nu
et omne qd futurum erat et scimit immutabilit sit qm
no mmg preterita ul futura qm presentia et sua etna sapia
et immutabili sit ipe oia que stiunt Qui enim no su
pne tenetqz sapie ut ait Ambrosius ideo est qz omnem
stiam supiam et stiam capit sua immensa scientia.

Q. oia dnur ee in deo et quo finem e vita e in eo in

Propted oia dnur ee ideo et fuisse ab eno Vn
Augustinus sup Gen. hec visibilia inquit antqm fierent
no erant quo go deo nota erat qm no erat et tum
sub quo ea facet que sbi nota no erat No enim fecit
ignorans quitqm nota go fecit no stia cognouit sed in
antqm fieret et erant et no erant erant in dei stia qa
no erat in sua natura sed ab deo no audeo dicere alio
modo innotuisse nisi ea fecisse qm illo quo ea noueat ut
facet apud qm no est nec mutatio nec vicissitudinis ob
umbratio Ecce hic habes qz hec visibilia antqm fierent
in dei stia erant et hoc igitur sicut omnia dnur ee in deo
et omne qd fuit e et erit ee vita in ipso no ideo qm creatura
sit creator ul qm ista tpalia essentialit sint in
deo sed qz in eius stia semp fuit quia vita est.

Q. ea rone oia dnur ei presencia

Inde est etiam qm oia dnur ei ee presencia no solum ea
que sunt sed etiam qm preterierunt et ea
que futura sunt sed illud qui nouit ea qm no sunt
tamen ea que sunt qz et aut Ambrosius li. de trin. ita
cognoscit ea qm no sunt ut ea que sunt et hac rone
oia dnur ee ideo ul apud eum sunt et presencia Vn Augustinus
sup illum locum psalmi et pulcritudo agri mecum e
ideo inquit mecum est qz apud deum nil preterit nil
futurum e Cum illo sunt oia futura et ei no detrahitur
ta preterita cum illo sunt omnia cognitione quadam insta
bili sapie dei Ecce hic apit Augustinus ex qm intelligentia
comprehenda sunt hinc di uba oia sunt deo presentia in
deo sunt oia ul cum deo ul apud eum ul in deo vita qm
ineffabilis omni cognitio ideo est.

XXXVI

Utrum secundum sit omnia esse in dei scientia vel in deo per scientiam ut omnia dicit esse in cognitione dei

Solet hic quei cum omnia dicit esse in dei cognitione seu
prescia vel in deo per cognitionem et eius cognitio vel pre=
sencia sit divina scientia Utrum secundum sit omnia
esse i divina scientia vel in deo per scientiam Ad quod dicim
qd dei cognitio eius vtique scientia est, et eius presciia in
qua sunt omnia ipsa cognitio est nec tm omnia que sunt
i eius prescia vel cognitione i eius scientia esse dicit dnm Si
enim hoc dicat intelligent esse eius de eo scientie
In deo enim dr esse per scientiam qd est divina scientia qd
est deus habet quod deus apud se in prescia sua quod est
i sui natura vn dugo de libris apli ita ait Elegit
nos an mundi constitutionem Cuius sustinet hoc exposi=
tam Eligunt qui no sunt nec erant qui eligit nec
vane eligit Eligit tm et habet electos quos creaturus
est eligendos quos habet apud semetipsum no i natura
sua sed i prescia sua no dum erant quibus promittebat
sed et ipsi promissi sunt quibus promittebat Sure hic apte
dicit deus apud semetipsum habere electos an mundum no
i natura sua sed i prescia sua Cum tm eius prescia no sit
aliud qm eius natura qr ipsius prescia est eius notia pt
tm ad electos referri cum ait i natura sua vel illos illos
quippe habuit ab eterno apud se no i natura sua vel illos
qr no dum erant sed in sua prescia qr eos ita novit
ac si essent Utrum mala debeant esse dicta in deo ut sup
omnia bona cum vtrique sint in eius cognitione et prescia omnia enim
cognoscit

Post pdcta queri cum omnia dicat esse i deo.
Nos per scientiam natuie sed per cognitionem sue et deus
sciat bona et mala Utrum secundum sit simpr
mala esse i deo sua esse i deo per cognitionem Scit enim
deus et sciuit sp omnia tam bona qm mala etiam angli
fecerent et pscium ab eterno ea futura deoque cum
dicit bona dicendo esse i deo ppter prescia cognitio=
nis eadem vide dicendo omnia mala esse i eo cum ea
semp novit et per cognitionem ei prescia fuerit pcognovit
enim deus ab eterno quos futuros malos et omnia
malicia ut ait dugo pscium sed no ppavit Cum
go pcta omnia sciat nunc intelligendum est ea i dudum
in illa qualitate locutus quod dicit Apte omnia esse
in deo Ipso ipso inquit et per ipsum et i ipso sunt omnia
sed quis nisi insanus dixerit mala esse i deo Illa enim

ce in deo intelligut que ex ipso et per ipsum sunt. ea uero per
ipsum sunt et ex ipso quorum auctor est. sed non est auctor nisi
bonorum. non igitur ex ipso ut per ipsum sunt nisi bona. ita igitur
ex ipso sunt nisi bona. non igitur mala in deo sunt. quia licet ea nos
cat non tamen ita omnino nostit ut bona mala qui delonge
cognostit ut aut prospera et alta aliorum cognostit. et superbiam
et alibi ad dm loquens de malis ait. De abs
conditis tuis adimplebuntur eorum qui exponens
dum ab scondita inquit prima sunt que alumne tue
ueritatis absconduntur. Quorum quo prima alumne dine ueritatis
absconduntur ei a deo stantur. Si enim non sunt et quod de
illis indicaret et pro illis malos damnaret. Alibi
ppha dicit neque neque ab oriente neque ab occidente deest
Qd exponens Cassiodorus inquit neque a bonis neque
a malis deest deus. sed utrique prius et cognitor est. Cog
nostit igitur deus bona et mala pstiam sed bona cognostit
eia per approbatorem et per bnplacitum mala uero non vn
Cassiodorus sup psm ait. Plane abscondita sunt deo qui
non nouit. et non approbat. et ex eo sunt dum quit ea
abscondita alumne dei qui ecia illi ad eiudum ins
miat cognitorem dei uarios motus actu pieda inquit
Si ad stiam restras non ignoratur deus aliquos vel ali
qua. qui tamen iudicio quibusda dicet. Nec noui vos.
sed eorum improbatio hoc verbo insinuata est. Esse non cog
nosta dr deus quod non approbat que ei non placet. Ap
tet utique uerum esse qd diximus. sic quidem cog
nostit deus bona quo non cognostit mala. prit quid
utique eos qui non nostit quantum ad noticia sed bona
eia approbando et bnplacito cognostit. et inde e
quod tamen dum esse in deo non mala. et illa ppetuo loge
quia licet in deo aliquid dicatur esse ppter cognitionis pnciam.
et deus bona et mala cognostat. mala tamen non cognos
cit nisi per noticia bona uero non solum pstiam sed eia per
approbationem et bnplacitum et ob tale cognitionem aliqua
dicuntur esse in deo. quia ita ea stit ut eia approbet et pla
ceant. et ita stit vt eorum sit auctor.

Hic apit quare bona tamen dmur esse in deo non mala

Proinde si diligenter inspiciatur ipsum uidetur esse oia esse
ex deo et per ipsum et in ipso vn ambro. in li de
spu sto. hec ita ex ipso et per ipsum et in ipso sunt
oia vnde sup esse diximus cui dicit per ipsum esse oia
negauit in ipso esse oia. Unde vim habent oia h sit in
ipso et cum ipso et per ipsum et vnum in hiis atque consta
non contrarium intelligitur esse hes quia ex eade intel

lugacia septuia dicat omnia ee i ipo et p ipm et ex ipo
ul cu ipo Cu go ex ea rone oia dicat ee ex deo ul
p ipm no solu qr sunt sz eciam qr auctor est eorum cosequ
ut ea dicat rone ea ee in deo dicat sz qr sunt et eorum
auctor e dr qr i illo viuimus et mouemur et sumus qr
eo auctore sumus et mouemur et viuimus Cu go no solu
auctor n bonorum meito sola bona i eo ee dur sicut
ex ipo ul p ipm Cu igit hy eius cognicone ul pncia sint
omnia sunt sz bona et mala i eo thy no dur ee n bona
quorum auctor e Vn Augustinus in li de natura boni Cum
audimus inquit ex deo et p ipm et i ipo ee oia
omnes vtiq; naturas intelligere debemus et oia que n alit
sunt Neq; enim ex ipo sunt pena que nam no seruat
sz vitiat que ex iudicio pena tunc nascitur hic apte
dr qr i illa qualitate locutionis bona thy qtinet.

Qr oia ex pre et p prem sunt in pre ita de filio et spu sto et
dicendum liq; propter personas fuit distinctio

Preterea sciendum est qr liq; ibi indicat distinctio pso
narum cu dr ex ipo et p ipm et i ipo st oia thy
ex pre et p prem et in pre sunt Ditur de filio
et spu sto accipiendum est Vn Augustinus i li de trin. No co
fuse inquit accipiendum e qd aut dicitur ex ipo et p ipm
et i ipo Ex ipo dicens ppter prem p ipm ppter filium
et in ipo ppter spm sctm vigilanter at attendite qr
prem nolens intelligi dixit ex ipo sic intelligas oia
ee ex pre ut negres oia ee ex filio ul ex spu sto
cu ego pre et p prem et i pre oia ee sine dia
possit filio et de filio et de spu sto senaed est.

Qr no oia que ex deo sunt ita de ipo st sed eciam

Illud eciam anectendum e qr non oia
que dur ee ex deo eciam de ipo dia dur qr ut
ait Augustinus i li de na boni no hoc significat pe
mitu ex ipo qd de ipo qd eam de ipo e pt dici ex
ipo sed no ome qd ex ipo e pt dia ee de ipo qr no
e de sba sua Ex ipo eam sunt celu et tra qr ipe fe
cit ea no at de ipo qr no e de sba sua sic aliquis
ho signat filium et faciat domum ex ipo est filius
ex ipo est et domus sed filius de ipo domus u de tra
et de ligno no de ipo

Ex premissis aptu est qr in deu cognicone sue p
sencia sunt oia s bona et mala sed no omno sunt
ibi mala quo bona et qr i deo thy bona st sic
ex ipo et p ipm no mala Qz ex quo sunt hec
accipienda sunt assignatu est et qr de ipo no dr

XXXVII

esse ppe qd aliud e abipso exipso at dnc esse oia que
eo auctore sunt. Quibus modis dicat deus esse in rebus

Qt qm demostratu est expte quo oia dicat esse
in deo, addendu hic videt quibus modis dicat deus
esse i rebus, s tis humana mens nl expte digne va
let cogitare, nec lingua sufficit eloqui. Quaedam igit
q deus i commutabiliter sit in se existens principalit po
tencialit essencialit est i omni natura sue essencia
si sui dissimilitudo, et i omni loco sit cuius presencia et in
omni tpe sit in mutabilitate et preter in sitis spiritibus
et i actibus excellencia sit p gratiam in hominibus et i ho
mine ipso excellentissime in quo plenitudo divinitatis
corpalit habitat vt dicit apls. In eo enim deus habitauit
non per gratiam adoptionis sed p gratiam vnionis. Ne at
ista qr capacitate humane intelligencie excedunt
sed statim argue aliq psumat scrip auctoritatibus
multeda in videt. Beatus gre super cantica canticorum
inquit licet deus communis nos omnibus rebus insit propria
potencia sua, tis familiaritas nos dr esse p gratiam illis
qui mirificencia operum dei actuum et fidelium considerant
De hoc ab. Augustino ad dardanum i li. de pnia dei
ait. Cum deus sit natura incorporea et incommutabiliter
unica, et ita stabilitate i seipso manens, totus ad est
rebus omnibus et singulis totus. Qz in omnibus habitat habitat
eis p sue capacitatis diuisitate, alis amplius alis
minus quos ipse sibi dilectissimus templi gratie sue
bonitatis edificat. Hilarius de i vii li. de trini. aptis
sime deus dicit esse ubique. Deus inquit in mese utilius
vinens partus q minus nusq assit. Ostendit se omnes per
sua edocens ut ubi sua sunt ipse esse intelligatur, non
dr corpali modo cum alutubi sit non at ubique esse credatur
cum i omnibus esse non designat. Ambrosius ita i li. de spu
sto. Spm sanctum probat non esse creaturam qr ubique est
qd e propium divinitatis ita dicens. Cum omnis creatura certis
natuie sue sit circumscripta limitibus quis quis audeat
creaturam appellare spm sanctum qui non habeat circumscrip
tam determinatam qz virtute qui et i omnibus et ubique pre
est qd utriusque divinitatis et dignitatis e propium. Item
i eod. Omni est oia complecte qui dicit ego celum et
terram compleo. Si go dns e qui celum complet et terram
quis go pt spm sanctum indicare dignitatis et divine po
testatis exortem qui replevit orbem et qd plus
replevit illum mundi totius redemptorem. Ecclesiis alius
qz plurimis auctoritatibus apte monstrat q deus ubique

et omni cultura sensualiter principaliter potencialiter est.

¶ Et in sanctis non modo et si eos habitat quia non ubique habitat

In sanctis ut ecce habitat in quibus est per gratiam non enim ubique est inhabitat. ubi non habitat ibi est. In solis bonis habitat qui sunt templum eius et sedes dicitur. Et per visionem dicit dominus ut est celum mihi sedes est terra autem scabellum pedum meorum. quia in celis qui sunt celum habitat deus et regnat qui eius voluntati dubite obtempant. malos ut qui sunt terra iudicii districtione calcant. Vnde et filio sapiencie dicitur. Et tronus sapiencie dicitur in nostra quia in nostis specialiter est cum in aliis rebus in quibus tunc omnibus tota esse quadmodum dicitur ut ait dionisius in epistola ad tomum de origine dicit. Omnes partes corporis tota adest simul nec minor in minoribus nec in maioribus maior sed tunc in aliis intensius in aliis remissius operatur cum in singulis partibus corporis sensualiter sit. ita et deus cum sit in omnibus essentialiter ac totus in illis tunc plenius dicitur et totus qui in habitat. in quibus ita est ut faciat eos templum suum et hii tales cum eo sunt iam expte si in titudine pte mali ut et si in sunt ubi pte est qui musy deest non tunc cum eo sunt. Vnde dicit dominus Johem. Nos ratus filii dei ubi ego sum et illi sint. si addidit mecum quia et misi de pte ubi et ille et qui musy deest si bti seu boni tui illo quia non sunt boni sed bti. nisi ex eo cum illo sunt quia fruitur eo videt tui sic est malius non illo non illuce non sunt cum luce pte boni ita nunc sunt cum eo ut videant per speem. et si aliquo modo per fidem eius ac deus habitet in bonis ex illis aliqueng intelligencialibus que sunt dei sunt cum de spiritu sancto per sonet tali agit. Vbi illic ex pte exponit. ex pte eum cognosciq et ex pte apparetiq quo spus sanctus habitet in nobis qui non sine pte et filio inhabitat.

Vbi erat ut habitaret creator. i. deus angelus et creatura

Sciente quidem ubi habitabat deus angelus sed eent. Dicit quia in se habitabat vnde dicit illi. he maximum. In templo in quo suo habitat deus sed in sanctis qui sunt templum dei non sunt fide adulatores et templum dei erunt. aliqui ecia sunt speem qualiter ecia nunc templum dei sunt angeli. Et dicit aliquis angelus facit deus talem et terra angelus facit suum ubi habitabat. In se habitabat deus apud te habitat et apud se dicitur quo ipse sunt sed domus dei ut ipsa structura ecdat deus. Immo sic habitat deus in sanctis ut si ipse disces

serit cadat. Haeresis etiam quia ut ait Aug. i. li. de ad dat
damn. dicit. nisi stultissime nequit spiritus sanctus non habere
locum in meo corpore quod totum meum templum implevit studiaque
etiam de angustia alicubi impediri trinitatem ut pater
et filius et spiritus sanctus alicui sit esse non putet. Verum
illud et multo mirabilius quod deus ubique sit totus non
tantum in omnibus habitat. Cum porro aliquis existimat non
esse habilitatem trinitatis penitus ignoret quia aliquis
possit habitare pater aut filius in quo non habitat spiritus sanctus
aut in aliquo spiritus sanctus in quo non habitat pater et filius
statuendum est ergo ubique adesse deum per divinitatis principatum
non ubique per inhabitationis gratiam propter hanc enim habitationem
non dicimus pater nostrum qui es ubique cum et hoc uero sit
si qui es in celis. i. sanctis in quibus et quoda excellentiori modo.

Quod deus habitator et quorundam mondum cognoscentium
deum. non est habitator quorundam cognoscentium.

Illud quoque mirabile est quia ut ait Aug. i. eodem de
inhabitatione quorundam non dum agnoscentium deum. Illi enim ad tem
plum dei non pertinent qui cognoscentes deum non sicut
deum glorificant. Ad templum dei pertinet primum sanctificatum
sacramento ypoi et remunerantur spiritu sancto qui non
dum valent cognoscere deum igitur quem potuerunt illum nos
se nec hic esse potuerunt hic autem non esse. Istum
autem sunt illi quibus hoc hic est deum esse non esse hic
aliquando apud Aug. quod deus habitat in aliquo. i. habe
at eum vis ita est in aliquo ut a eo cognoscatur et di
ligatur. Quod deus totus sit ubique per essentiam non potest intelligi ab
Ex predictis patet quia deus ubique totus est. humano sensu
per essentiam et in suis habitat per gratiam. Cuius su
perius terminus omnis sit. qua ratione dicitur habitare
quibusdam efflagitat et ordinis ratio id etiam assig
nari quod ubique per essentiam et totus sit nisi huius ro
siddacionis sublimitas atque immensitas humane mentis
sensum omnino excedat. vt enim ait Apostolus super epistolam
ad hebreos. Sicut multa de deo intelligimus quae loqui
penitus non valemus. ita multa loquimur quae intelligere
non sumus valentes. ubique gratia quia ubique deus est sanctus
et dicitur quod autem ubique sit intellectu non capimus. Ita
quia est in corporeis quibusdam virtutibus quae omnes est ita bonorum
Etiamque quod autem ut quae ista sit penitus ignoramus.

Quorundam opinionem quae primum ostendit quod deus ubique sit per
essentiam potentiam principatum

Quida tñ ingenio suo inmensa metiri presumentes hoc
ita fere intelligendum tradiderunt quod deus ubique est
per essentiam dicunt non quod dei essencia ipse sit in omni loco
et in omni creatura sed quia omnibus naturam atque omne quod na-
turaliter est in quocumque loco sit per eum habet esse et omnibus locis
in quo illud est, idem ecclesia docet ideo dici dicit ubique
esse per presentiam vel per potestatem quia cuncta loca sunt ei pre-
sentia et quecumque eis sunt nec in eis aliquid operari
possit nisi et ipsa loca et quicquid in eis est nisi ipse
conservet manere non putent. In eis igitur per essentiam deus esse dicunt
ut aiunt quia per virtutem ipse esse sive facit ut ea loca
sint et omnia quecumque in eis sunt. Ex his igitur hoc verum sint que
asserunt in explanationibus istius ceterorum illius tamen
verbis quibus dicunt deum ubique esse per essentiam plenitudinem contine-
ri credendum est quod hoc vinculum capere non valet.

De deo tñ sit in omnibus rebus non tñ sordibus inquinari

Solet etiam ab eisdem queri quo deus salutem inest omni-
bus rebus et corporalium sordium inquinationibus
non contingat quod tñ secundum hoc ut nec rationem
sit dignum cum etiam apud creatorem sordibus corporis etiam
leprosi vel quatenus polluti inquinari non possit.
Sol quoque radios suos sine [illegible] oluntur effiendit sed
loca et corpora non solum munde tñ etiam immunda ac sor-
dibus [illegible] tamen ac queda alia res
in [illegible] solis non radius inquinatur [illegible]luti et in contaminati
ea contingentes existunt non igitur miraculum si esse
ita divinum quod simplex et ideo mutabile omnia replet
loca et omnibus eternaliter inest caturis non tñ tangit
rei sordibus contaminet vel contingat. Unde Augustinus i li
de natura boni. Cum in deo inquit sint omnia que condi-
dit non tñ inquinat eum illa qui peccat de aug
etiam sapiens quod attingit a fine usque ad finem fortiter
dicit attingit omnia propter sua mundicia et nihil inqua-
tum iam incurrit. Per inquenies omnibus deum ubique esse

Postremo respondeat quid poscat.

De deo tendendum est inquit vel quomodo vel quibus
sit per essentiam vel alicubi ita quod non ubique. Ex
quibus audeat dicere quod modo divina essencia sit vel
quod alicubi et non ubique. Si dicunt ita esse alicubi quod non
ubique quo localis est. Est quo ubique tota que continet
totum et penetrat totum que nec per sui simplicitatem
diuidi nec per sui puritatem maculari nec per sui im-
mensitatem vllo modo comprehendi potest. Unde Augustinus. De ubique

est cui nō locus ꝓ actionib⁹ ꝓpinquam ¶ Cum deus sit
vbiq; ⁊ ōi tpe nō ⁊ localis ⁊ nec circumscribilis n̄ loco n̄ tpe mouet

Omnipotens diuina natura ineffabiliter ⁊ eminentissime est
in omni loco ⁊ in omni tpe nō tm̄ mouetur p loca ul
tpa nec localis ⁊ nec tpalis Localis non est
qr penitus nō circumscribitur loco qr nec ita ⁊ in vno
loco q nō sit in alio neq; dimensiones hē sicut corpo
ra quibus locus assignatur principium medium ⁊ finis an
et retro dextera et sinistra superius ⁊ infimum qd sui
mēsionibus facit distantiam circumstantium Duobus naq;
hys modis dr̄ insensibilia aliquid locale ul circumscri
bile ⁊ exiguo ul qr dimensiones capiens longitudinis lati
tudinis et altitudinis distantia fiat in loco vt
corpus ul quia loco diffinit ac determinat qr cui sit
alicubi nō ubiq; inuenit qd nō solū corpori sed etiam
si creato spiritui congruit Omne igit corpus o modo
locale est spiritus ideo creatus quodammodo locat ⁊ et
quodammodo nō ⁊ localis Sed localis quide dr̄ quia
diffinitione loci terminat qm̄ cui alicubi ptinet sit to
tus alibi nō inuenit Nō at ita localis est ut di
mensione capiens distantia in loco faciat Diuina
igit sola essentia sit dr̄ localis ⁊ in sup circumscribit
est hī nec locus mouet aliquid nō sed ul determinatione
finita ul dimensione capta nec tpis sed ul distinct
et cognitione hūmodi ergo duobus modis sed loco ul tpe
sit motus creatur ⁊ ab creatore Vnde dicit
sc̄ Ben. Deus inq; omnipotens incommutabili et immutabili
voluntate ineffabiliter semp id mouet p tpis creatu
ram spiritualem Mouet etiam p tempus et locum
creaturam corporalem vt eo motu naturas quas condi
dit administret Cui igo tle aliq; agit nō demq; opi
nari eius bam que deus est tribus locis qm̄ muta
bile sunt p tpa et loca mobile cui sit ipse ⁊ inte
rior omnia qr ipse sit oia ⁊ exterior omnia qr
ipse est sup oia ⁊ altior omnibus qr ipse est al
tissima ⁊ nouior omnibus qr ipse id est p quo oia sunt p
omnia Ecce hic apte ostendit q nec locus nec te
porib⁹ mutat ul mouet deus Spiritualis at creatu
ra p tempus mouet Corporalis id etiam p tempus ⁊ locum

¶ Quid sit mutari sine tempus

Mutari aut p tpis est variari sine qualita
tes interiores ul exteriores quae sunt in ipsa re

¶ Cum dicitur motus aliqd dicit locale ul circumscribile circumscribile

que mutat ut qn̄ suscipit via situdiem gaudij do-
loris sue obliuionis uel valetudinis forme siue alicuius
qualitatis exterioris hec enim immutatio que fit sim
tempo valetudo a qualitatibus q̄ fit in corpall ut spua
li creatura et ideo vocat tempo. Opinio quorundam qui dicunt
spiritus creatos non moueri loco nec esse locales

De mucide ad loci magna mte conquirentes distan-
tiam ilsat. Quis enim qui dicit nullum spm aliquo
modo posse mutari loco ad omne spiritum loci vel mutualiter
remouere uolentes qui sim dimensiones tm et circumscriptio
loci constare asserunt atq; id solum locale ut in loco de
dicunt qd dimensione recipit et distantiam in loco fuit
et hoc dicunt dugm̄ esse mutuo tpis tm spua-
li creature tribuente loci vel et tpis corporei.

Sed ut sup̄ diximus. Hic rendetur eis

Dupliciter res ee locales dr̄ ut circumscriptibiles vel
qr dimensionem recipit et distantiam facit vel qr loci
termino diffinit quod vtrq; conuenit corporee cu-
ture. Alteru uero tm spuali n̄a ut sup̄ diuiq corpo-
ralis creatura ita q̄ localis ut circumscriptibilis qu-
ter mutat diffinitione loci et q dimensione recipiens
distantiam facit. Spualis uero tm diffinitione loci co-
cludit et ita sit alicubi q no alibi si nr̄ dimensio
recipit nec distantiam in loco facit qr si multi spi-
rit hic non contingustaret locu et minus de cor-
poribus continerent. Ideoq; dugm̄ attribuit muta-
tionem loci corpi non spui qr lib spus tm̄ceat de lo-
co ad locu non tm̄ ita ut dimensionibus circumscriptis in-
poreo sui faciat distantiam circumscrie sic corpi.
Conclusio ex predictis q spus creati sint locales circumscri-
biles quodam̄ modo spus no dei dmo in circumscriptibilis n

Sunt go spus creati in loco et tm̄ sicut de lo-
co ad locu et quodam̄ locales et circumscripti-
biles si no omni eo mo quo creature corporee
Spus uero increatus qui deus est in loco quidem
et omni loco si omno in localis et in circumscriptibilis
vnde Bd̄ supluca. ait Cu ad nos angeli veni-
unt sic exteriq implent mistaliu vt tm̄ ante
dm̄ intelq p contemplacio assistat qr et si an-
gelus a spiritus circumscriptus. Sumo tm̄ spus qui
deus est in circumscripto a inter que cuncta angeli.

quoniam mittat. Ecce hic dicit quod spiritus angelicus attributus est. Spiritus autem qui deus est in trinitate scripturae. Alibi beatus Ambrosius distantiam ostendens inter spiritum creatum et spiritum increatum dicit seraphim de loco ad locum transire ita inquiens in libro de trinitate. Dicit ysaias quid missus est ad me unus de seraphim. et spiritus quidem missus dicitur. Ergo seraphim ad unum. Spiritus autem ad omnes. Seraphim mittitur in ministerio spiritus operatur ministerium. Seraphim de loco ad locum transit. Non enim completur omnia sicut repletur a spiritu. Hic apte demonstratur quod angeli quidem omnes locales sunt.

¶ motu

Cum repetitione ne superiora confirmat auctoritate dicit esse ubique sine locali

Fateamur itaque divinam naturam per immensitatem suam usque deesse ea quae sola sunt in locale et tamen circumscriptibile nullo concludi loco. Et a fine usque ad finem pertingere non cum spaciosa magnitudine hic locali motu sed in magnitudine dicit in mobilitate sue essencie. Unde Augustinus ad Dardanum. Nec quia spaciosa magnitudine oppinemur dum per aucta diffundi sicut lumen aut lux ista diffundi. Et porro sicut in duobus superioribus quorum alter alteri grandior corpore et sapientior. non est una sapientia. Nec in minore minor nec in maiore maior nec minor in minore nec minor in uno quam in duobus. Ita deus sine laborem regit et continet mundum in celo toto et in terra toto in utroque toto et nullo contento loco et in se ipso ubique totus. Idem quod super psalmum ait. Ad verbum dei pertinet non ea in parte et ubique ea per se ipsam hic enim sapientia dei que attingit a fine usque ad finem fortiter. Non cum motu locali sed in mobilitate sua. Velut si moles aliqua saxea impleat locum aliquem dicit quod attingit a fine illius loci usque ad finem eius. In altero non deserat alterum occupando. Nec tamen habet motum locale verbum istud illud et sapientia illa solida est et ubique. Repetitis in notescit quod deus ita est ubique pertendens quod non spaciosa magnitudine diffundi nec uno deserto loco alium occupat. et locale motum non habet. Idem Augustinus volens probare a dei puritate omnem locale motum et locale circumscriptione porro dicit omnia esse in illo quia ipsum esse alicubi nec tamen ipsum ea loci qui non est in loco in libro octoginta trium quaestionum. ita inquiens Deus non

alicubi ē qd alicubi ē cōtinet locō qd cōtinet locō cor-
pus est Deus at nō est corpō nō ergo alicubi ē ⁊ tn
qr ē et in loco nō est i illo sūt poēta oia q̄ ipe alicu-
bi nc tn ita i illo ut ipe sūt locō locō em i pacō ꝫ
q̄ longitudine latitudine et altitudine corpōis occu-
pat nec deg tale aliq̄ est et oia ig̃ i ipo sūt ⁊ locō
nō est nec i loco est locō tn dei ꝫ i ipe dr templu
dei nō q̄ eo gtinetur id at michil melig q̄ oia mu-
da intelligi Ecce hic dicit dn nō ee in loco ꝫ intelli-
gendū est qu nō ee i loco localit sicut nec circūscri-
pōne nec locale motū hēt Ad hoc at solet oppōi sic
Cotidie fiūt creature q̄ an nō erat et i eis deg est
cū an nō erat in eis est ergo ubi an nō erat id eoq
mutabilis videt Qz licz cotidie incipiat ee in crea-
turis in quibus an nō erat qr ille nō erūt hoc tn
fit ſn sui mūdo qualit i mūdo cepit ee q̄ fecit
tn ſn mutabilitate sui ſtr desinit ee i quibus an
erat ſne sui mutatione nec tn tūc ipe desiit locū
ꝫ locō desinit ee Ipōtam repetes supio dicū ut addat alia
Epilogō ubi corpō quōe in pdcam uenit disputationem hic redit ad

Iam sufficienter demōstratū videt quō oia dicūt ee
in deo et deg i oribus quā disceptatioēs q̄ incident
sustepimus qr id videbat postulare res ipsa quā
nr versabat fīnis Disserebatq̄ em de ſtia sue sa-
pientia dei at tū docemus deū scire oia questio
est vtr poēt cognōscēr quā de omnibus hēt dicentur
oia ee in deo an alia bone hoc dicit septima huius
go questionis gemina i pmissis nos dedimus disputōr

Hic redit ad proprū repetes supio dicū ut addat alia

Nunc go ad proprū tractatū cepto insistamus Sup-
deny est q̄ ptia dei futurōr tn est ꝫ omn ta
bonōr q̄ malōr Oia id ūl sapia nō mb de futuris
ꝫ etia de pnibus et futūis nec tn de tpalibus ꝫ de
etnis qr sepīm nouit deus.

Quo at ptia uel ptia sit ca rerū ūl res sint ca ptie

XXXVIIII

Hic orit questio nō dissimulada Vtr sit ptia ūl
ptia sit ca rerū an res sint ca ptie ūl ptie
dei Videt em ptia dei ca ee eorū quē ei ꝫ
sūt ac naturā euādi eis facē qr nec aliq
futūa fuisset nisi deus ea ptisset nc pūt nō eue-
nire cū deus ea ptiuit Quāt impōs id est ea nō
euenire qr ptita sūt Videt igit ipa ptia qua
ptita sūt alis ee causa euādi q̄ impossibile est

autem ea nō euenire cui prescita sunt, qr si nō euenirent
cui prescita sunt, fallet dei prescia prescia at dei prescia
fallere nō potest impossibile ergo ea nō euenire ad pre-
scita sunt. Hic igitur prescia eorum ea videt eorum q prescita
sunt hoc idem et de scia dicit. Sed quia deus aliqua
nouit ideo sunt. Cui sane aliqd attestari videtur
li. de trin. sic dicens. Nō ista ex aliquo tpe cognouit
deus sed futura oia tpalia atq in eis ea quid et
qm ab illo petituri sint quaeq et quos et de quibus
rebus ul exauditurus vel nō exauditurus sit iudicio
an prestituit. Omnes ergo creaturas et spirituales
et corporales nō qr sunt ideo nouit sed ideo sunt qr
nouit. Nō enim nō sunt que fiunt creatrix qr
eo sunt creauit nō qr creauit sunt nec aliter
sunt creata q creanda. Nō enim ing sapiens aliq
accessit ex eis sed illis existentibus sic oportebat et
qm oportebat. Ita mansit ut erant. Non in actua-
lis ad aliq creauerit oia nōta sunt illi sic et pgq
cognita sunt. Ecce hinc ibis vide aliq diuinare
sibam ul prescitaz dei ea eorum que sunt cui dicit
deo ea esse qr deus nouit. Idem q in li. dicit vi
Cui mors decedat et succedat tpa nō decedit ali-
quid ul succedit sed ei i qua nouit omnia q scit
presentem. Nō enim hec que creata sunt in sunt a
deo qr sta sunt sed potius ideo sta sunt qr immutabilis
ab eo stat. Et hic ea sic sicut vide dei sciam
eorum ea eorum que sunt dicens nō ideo dn ea nouit
qr sta sunt sed ideo sta qr nouit ea deus. Deoq vi
dei scia vel prescia ita ea eorum que nouit.

Incōuenientia oritur q sequetur si dicetur prescia cui oim
que eis subsunt in

Quod si ita est igitur ea oim malorum cui oia
mala sciat et prescit ad eo qd longe est a
ueritate. Si enim dei scia ul prescia causa esset
malorum esset utique deus auctor malorum qd penitus
falsum est. Nō igitur scia ul prescia dei ea est oim q
ei subsunt. Qr future res nō sunt ea sciet ul prescie dei

Neq ea res future causa sunt dei prescie licet
enim nō ea sint future in prescit ad deo nō tn
ideo prescit qr future sunt. Si enim hoc esset
tunc eis qd etiam ea aliq existet ea ab eo alibi
ab eo diuisa et ex creatura pendet prescia crea-
toris et creatu causa esset increati. Origenes.

tis sup eplam. Ad pōnos ait. nō ppter aliquid fit qr
id fit deus futuro. ꝗ qr futuru est. ideo fit a deo an
q̄ fiat. hoc vide permittit ubiq; Augu obuiare hic
em sigficat vide q res future cā sunt psciē. ibi ued
q psciā cā sit rez futurō. Quod pdictis tenendum
sit cum detidcōe auctoritatum.

Hanc igit que videt repugnacia de medio tolle
runt. Dicq res futuras nullatenus causa ee
psciē. ul scie dei. nec io psciri. ul sciri qr future
ul facte sunt. ita exponentes qd ait Origenes qr
futuro e. ideo fit a deo an q̄ fiat. v. qd futuro est
fit a deo an q̄ fiat. neq; fuerit. n futuro est. ut
nō notet cā ibi. nisi quia nō fiet. ita etiā dicq
stiam ul psciam dei nō ee cāz eoru que fiunt. nisi
tale sine qua nō fiunt. Ditq stiam ad noticiam
tm restrigq. Si nō noie stie intelligit etiā bnplacitu
atq dispōicq tue. rta est dia cā eoru que deus
facit. hinc em duobq inhibet. ut supiq ptaxatuz
accipit cognico ul stia dei. ꝗ noticia sola ul
p noticia stimulat. et bnplacito hoc nō forte accept
Augq dicens. Ideo fit qr nouit. v. qr stieti placuit
et qr stie disposuit. hic ꝗ ex eo adiuuat qr
de bonis ibi tm Augo agit. ꝗ de cātibus. de hiis
que deus facit qoia nouit. nō solu stia ꝗ etiam
bnplacito ac dispōicē. Sic go ibi accipit di cog
nico ut nō mō noticia ꝗ etiā bnplacitu dei sig
nificet. Mala nō fit deo. et p stit an q̄ fiat. sed
sola noticia nō bnplacito prestit em deo. et pdi
cit etiā que nō est ipe facturus. sunt psciuit et
pdiuit infidelitate indeoru. ꝗ nō fiat. nec idē qr
psciuit ad pcm infidelitatis eos coegit. n psciuit
nec pdiuit eoru mala nisi essent ea habitu. Un
Augo. super Johem. Deus inquit futuroru psciuit per
ppiam pdiuit infidelitate indoru. ꝗ nō facit. neq;
psciuit mala eoru id ea fierent. ꝗ io em ideo quia
ad peccandu cogit. qr futura hom peccata psciuit. illoru
em peccata psciuit nō sua. ideoq; si ea q ille psciuit
ipse nō est ipse. nō nec ille psciuit. ꝗ qr illiq
psciā fulli nō pt. si dubio nō aliq ꝗ ipse peccat
alios deq peccatis de psciuit. et io si nō maluꝗ
bonu facere noluisset. nō mala facturi puidet
ab eo qui nouit quid sit quisq; facturus. hiis rbus

apte ostendi. si diligenter intendaq; prescientia dei non ea
causa malorum que possit ex non ea possit tamen futurum
nec tamen sua sed illorum qui sunt ea facturi vel habituri
possunt quod illa sola notitia non beneplacito aut
voluntatis vim dat intelligi quod deus equipollet possit bona
tamen sua. tamen ea que futurum et ut illa prescio
simul fuit ipsa notitia et auctoritas beneplacitum.

Contra hoc quod dicunt et prescia dei non posse fallere.

Ad hoc autem quod superius dictum est si prescientia dei non fal
li posset solet a quibusdam se opponi. Deus po
test hoc legere vel aliquid huiusmodi. sed potest ce
ve iste non legat vel potest aliter ce quod deus potest
quod potest falli dei prescia quia omnino falsum est. Ita potest
equidem non fieri aliquid et illud tale possibile est ut fieri
non ideo tamen potest falli dei prescia. et si illud non fieret
nec a deo possibile esset fieri. Ex dictis vergit quoniam
dicentes aut aliquid potest fieri quod deus potest aut non
aliquid. Si non aliquid quod virtuose iudicta euenient. Si vero aliquid
potest igitur prescia dei falli vel mutari potest aliter
fieri. et potest aliquid fieri quod fiat ita ac fit et possibile
aliquid quod potest fieri est. Ad quod dicit illa loru
conclusione multiplicitate intelligendum. si aliquid potest fieri
quod deus potest et hinc ut potest non ea quod deus potest
et impossibile est non ea quod deus potest. si possi
bile est non ea possibilia ordinata que fiunt et huiusmodi
put enim hoc quidem intelligi ut condicio sit im
plicata et disiunctum. Si enim illa intelligatur non potest
aliquid fieri quod deus potest. vel non potest intelligi simul ea
si quod deus potest ita fieri et aliquid fiat verum intel
ligitur. Si autem per disiunctione intelligatur ut dicatur hoc
aliquid non posse euenire quod futurum deus
potest falsum est hoc enim aliquid potest euenire quod euenit
et tamen deus hoc non futurum potest. Sed ex
alia determina si impossibile est id non euenire
quod deus potest ut cum deus potuerit si quidem
intelligatur verum dicis si disiunctum falsum ita est
et illud impossibile quod non ea possibilia omne quod fit
vel non potest ea virtuose si si ut fiat et non fiat possi
bile hinc sequitur est. Si vero dicatur deus non potuisse
se non posse omne quod fit falsum ea potuit enim
facere ut non fiat et ita non ea possibilia.

Et prescia dei possit augeri vel minui vel aliquid non mutari
vel quod enim videtur posse augeri

XXXXIX

Preterea queri solet. Utrum scia dei possit augeri
vel minui. Utrumque enim videtur posse probari. Cum
enim divina scientia scia possit augeri vel mu
tari hoc modo probatur. Quia potest deus scire quod nunquam
scitum est. Est enim aliquis qui nondum lecturus hodie
et tamen potest deus ut legat hodie. Potest enim hodie legere vel
aut potest scilicet quod nondum possit a deo sciri. Potest igitur deus
scire hunc lecturum hodie. Potest igitur aliquid scire quod nondum
scitum est. Igitur potest eius scia augeri vel mutari. Eadem videtur
posse minui. Est enim aliquis hodie lecturus qui deus
scitum lecturus. At potest deus ut non legat. Igitur potest deus non
scire hunc lecturum. Potest igitur nondum scire aliquid quod scitum
est. Igitur potest minui eius scia vel mutari. Ad quod dicitur quod di
vina scia omnino immutabilis et non augeri potest vel minui. Na
ut ait Augustinus xv. de trinitate. Scia dei et ipsa sapientia
et sapientia est ipsa scientia. Sicut deus et illum na
turam simplicitate mirabili hoc est aliud sapere aliud
esse. Quod est sapere hoc est deum. Deus igitur novit omnia
naturali quae novit propriae. Et de praesciencia sciendi
nosse enim et esse idem est. Et ideo prius
esse est a scire et ita ne esse prius tamen superius
dictum de genuit ubi sibi aequale omnia. Nec enim
sapiens integra ac perfecta divisit. Si aliquid minus aut
habeat et non sapiens habet in se totum hoc est omnino omnia
quod potest esse. Nostri potest esse quia iste filius ille pater. Omnium
deo iunctus pater et filius. Omnis ille genitus ille natus de
et omnia quae sunt in eorum scia. in eorum sapientia in eorum esse
ita unusquisque eorum sibi videtur non participatus aut im
participatus illi non attendite ad speciem illius illuc et inde
huc. Verumtamen ut in in aliud aliquid aliud ut aliquid
videre non possit nisi non videtur alia. Et omnia sibi videtur
quoque illum et quod non possit videat et fiat cogitatio
scia incommutabilis et et variabilis. Vera non scia et
incommutabilis et et variabilis quia non est hoc nobis
ea quod scire potest hoc sic non scia illi scire dei sic
et prima omnia quae sunt de natura scia. Dicitur et illi
verbo quod natus et de pra scia. Et hac auctoritate
dare ostendit scia dei omnino invariabile esse sic
ipsa scientia dei omnino invariabilis et et quod potest et
illius cui spes scia. Sibi omnia stant et videt. Sic
deo non potest augeri vel minui divina scientia ita non
divina scia. At tamen concedit posse scire quod non scitum
et posse non scire quod scitum. Quia possit aliquid esse fieri

eiq fiat qd no est et poss no ee subiectu aliquid qd
est sn p mutacde ipig scte.

Oppnd un deq possit nouter ul ex tpe fiere ul pstare aliq

Ita opponit a quibusda ita Si deq pt aliquid
fiere ul pstare qd nuq fiuit ul pstiuit pt
po ex tpe aliq fiere ul pstare ad qd dicq pt
quide deq fiere ul prestare omne qd pt fiere 7 pt
facere qd nuq fiet pt igit fiere ul pstare qd nuq
fiet neq e neq fiuit nec illud fiet ul fiuit neq
pstit ul pstiuit ex sua eiq no est nisi de hys q.
fuit ul fuerit ul erit 7 pstia no est nisi de futu
ris et liq possit fiere ul pstare qd nuq e nec
erit no tn pt aliquid fiere ul pstare ex tpe potest
utiq fiere ul pstare qd nuq est nec erit nec
illud fiuit ul pstiuit est ab eto Nota tn pt iape
fiere ul pstare illud q ita pt mo fiere ul pstare
scte pt fiuisse ul pstiuisse ab eto Si em dicas
eu mo posse fiere ul pstare qd ab eto no fiuit
ul pstiuit 7 ita fiuit no no fiuit ul pstiuit
qi vtuq fit ee ut fiat est Si ud dicas eu
mo posse fiere ul pstare qd ab eto no fiuit
ul pstiuit 7 tpe potestia fuendi et pstiendi ab
eto et mo aliq nc illud tn pstitit est ul futuru
nec e Nota pt qo nouit ul ex tpe fiere ul pstare
aliquid sic no pt nouter ul ex tpe nelle ali
quid et tn pt nelle qd nuq uolui:

Utr deus possit plura fiere q fiat

Item a quibusda vide dr dei pta posse fiere
q fiat qr pt fiere oia que fiut et pt ali
qua facere que nuq erut 7 illa pt fiere Nota
em aliq i cogita facere pt Si at oia erit que
no fiut et alia queda facit que no fiut nec
erit et illa oia firet pcto pt iq firet q no
fiat nec tn eiq sua augei pt qr hoc tm fiere
poss sn mutabilitate sue Constat qo dei stiaz
oino de i mutabilem nec augei posse ul minu
ri ei subiecta. Qz vr adiuem illi une q sup dictu e dei

semp et simul fiere oia

Hi ud qd pdam e sn q deq oia semp vidz et
sil vide obuiae qd ait Jeromo in exposi
cone Abacuc absurdu inquit e ad hoc deduce
dei maiestate ut sciat pmonata singula
quot culices nascat quot tue morial quota

pulicū et muscarū sit multitudo quot ne pisces na
tent i aquis et sicut vos simul cū fratribus adulato
res dei ut dū prudentia eius ecclia ad ymaginem retrudit
i nos ipos iustiores simul cum ad rationabilium et ra
nabilium prudentiam de decretis hic videt dicit Jero
nimus quod deus illorum minorum stultarum sue prudentiam
non habeat quis est tuc non ola sed stult et semp.

Quod premissa ubi augustinus intelligendi sit

Et tali itaq sensu illud dicit ea.
Nonnunq ut deus illa alternati vel pticatim sue
negat neq predicta temporum momenta sic illa quae no
uit sic prvata momenta illorum quae desiguit quae
magnitudinem neq illis aliisq rationabilibus ita p
nudet quadmodum rationabilibus nunq enim ut aut dicit
cura a deo debobus et sic non est cura deo debo
bus ita nec de aliis irrationabilibus dicat tis sptu
ta qr ipsi est cura de oibus prudentia qo tu
tam vniuersalit de cuctis que condidit hit vt ha
beat vnuqdq qd sibi debet et congruit si speci
ale prudentia atq cura hit de rationabilibus quibus
precepta tradidit eisq tcc vnuedi legem pstitit
ac primo prinsit hac prudentiam et cura de irr
rationabilibus non hit deo dicta dicat qr non e cura
deo debobus prudq tis omnibus et curat r gu
bernat oia qui omnibus sole suum facit oriri et
pluuia dat Dicit itaq deus quanta sit multitu
do pulicum culicum et muscarum ac piscium et qt
na sint quot ne notat si non sint hoc pnomen
ta singula vno sed et sp oia Neq ita sit ut eadem
habeat prudentia irrationabilium et rationabilium ut
eodem penitus non prudeat irrationabilibus et rationabi
libus qa rationabilibus enim et preepta dedit et ange
los ad custodiam delegauit.

Predictorum breuissima quorundam cum additione

Simul itaq et immutabil sit deus oia que
fuerunt et sunt et erunt tam bona qm mala p
sit qm omnia futura tam bona qm mala.

Predestinatio ad debonis salutaribus et de
horribus salutaribus vt enim aut augustinus li°
de predestinatione sanctorum predestinatio e dei
preparatio que sui presciencia de no pt vt at sui.

X.L.

predestinatione ea prima predestinatione quippe deus ea
preuidit que fuerat ipse facturus et preuidit deus ea
ea que non erat ipse facturus. i. id est mala predestina
uit eos quos elegit reliquos uero reprobauit. i.
ad mortem eternam preuidit peccatores. ¶

Quod aliquis possit damnari reprobus saluari

Predestinatorum nullus uidetur posse damnari nec
reprobum aliquis posse saluari. Per dugus.
li. de correctione et gratia in apocalypsi inquit
dicit. Tene quod habes ne alius accipiat coronam tuam
Si aliquis non erat acceptus nisi iste predidit certum est
electorum numerus. i. non potest augeri uel minui ad hoc ob
iciat a quibusdam intentibus plaeat numerum electorum pos
se minui et augeri sic posset deus non apponere gratiam
quibus apponit et posset subtrahere quibus non subtra
hit quod si fiet utique damnaretur posset deus dam
nari isti qui tunc saluabitur. posset itaque minui numerus
electorum ita etiam posset augeri quia posset apponere gratiam
quibus non apponit per quam saluaretur posset deus
saluari hinc gratiam qui tunc in ea damnabitur posset
itaque augeri numerus electorum Quibus rationem ex ea
ratione dum ea et uerum esse numerum electorum non posse au
geri uel minui quia non potest utrumque sed ea fit ut ali
quis saluetur et non sit predestinatus uel ut aliquis
predestinatus sit et damnetur Intelligenda enim conditionis implicite ueritatem facit. i. dicto et impossi
bilitatem i. u. Si uero simpliciter intelligatur impossibili
tas non admittitur ut cum dicitur predestinatus potest uel non
potest damnari et reprobus potest saluari Inhibis enim et
huiusmodi locutionibus ex ratione dicti diuidenda est
simul dictionis alia namque sit intelligenda in pro
ductione hec accipiunt dicta atque alia in predisiunc
tione ut sicut cum de pestiferis agebatur pertractatum est
Si enim cum dicitur predestinatus non potest damnari in
telligatur ita. i. non potest esse ut predestinatus sit et damnetur
uerum dicas et iunctim intelligis simul et
si disiuncti ut si intelligatur istum non posse damna
ri qui dicitur predestinatus potuit enim non esse predes
tinatus et ita damnaretur.

Quod adhuc instent contra

Ueruntamen adhuc instatur et sunt quibusdam argu
mentando ita producunt Nec inquiunt potest esse ut

aliquis predestinatus sit et damnetur utrumque istorum sit
esse non potest sed alterum horum non potest non esse sicut iste sit
predestinatus ab eterno enim predestinatus est et non potest mo
no esse predestinatus cum igitur impossibile sit sit utrumque
esse et impossibile sit alterum non esse videtur non posse
alterum esse sicut damnetur quod si est igitur non potest esse et
non saluetur. Solutio in qua magister vellet audire quam docere
Inhuius igitur solutione malle.
Alios audire quam docere Dicit igitur esse tres sententias de presciencia
monei posse quoniam deceptus tamen hic quam ibi una
facit ratione dicentes determinandum esse illud cum
initur tota hec questio sit impossibile esse alterum non esse
sit quia iste non sit predestinatus ab eterno enim predestinatus
esset distinguendum est cum ait iste non potest mori non esse
predestinatus nil non potest mori esse quia sit predestinatus hoc
enim est quietum et distincte intelligi potest non enim potest esse
aut ab eterno predestinatus sit et mori non sit predestinatus
neque potest sit esse et sit predestinatus et non sit predestina-
tus Si sit potuit esse ab eterno quod non esset predesti-
natus et potuit ab eterno non esse predestinatus et sicut
ab eterno potuit deus eum non predestinare ita a posteriori
da concedi quod et mori potest deus eum predestinasse ab
eterno ab eterno igitur potest deus non predestinasse eum igitur potest
iste non fuisse predestinatus Si ita non fuisset predestinatus
nec mori esset predestinatus igitur potest mori non esse predesti-
natus ita et de presciencia et de prescitis dicunt quod in actio-
nibus nil quia actibus dei et hominum illatenus concedunt
Exemplum enim aliquid fieri a nil deum non concedunt quod
possit non esse nil non fuisse immo impossibile est non
esse vel non fuisse quod fieri a nil deum referentes pos-
sibilitate vel impossibilitate ad naturam rei existentis
Cum uero de presciencia vel de predestinatione dei agitur pos-
sibilitas nil impossibilitas ad potentiam dei referuntur
que sic eadem sunt et est quia predestinatio presciencia po-
tentia omnia idem sunt.
Reprobatio dei quid sit et in quibus consideratur et qui sit
predestinatus
Primus predestinatio sit gratia preparatio vel diuina elec-
tio qua elegit quos voluit ante mundi constitu-
tionem aut aliquid reprobatio eiusdem intelligendum est
presciencia iniquitatis quorundam et preparatio damnationis
eorundem. Hic dicit quid sit predestinationis effectus
Sicut enim predestinationis effectus illa gratia est qua i-

pnia iustitiam atq; ad tte vitedu et ibono pseue
radu adiuuam et illq qua iustitiid bustabitur ita
repbaco dei qua ab etno no diuido quos da rep
baiut sim dud cosideat quoy altey psit z no
parat i iniquitate altey psit et parat sup
lla etna vii dugo ad pspey et ylare hec in
quit regla i cause tenenda e pcores in pais
psitos ee no spectatos pena at ee parata pre
plaiut eni deq vt ait aug i li de bono pseuera
de i psta sua quibq uoluit bona sua z quibustiz
donat pcldubio se ee pstiuit donatiu spaiut
etia deq ut ait sulgetiq malis igne etinit illis
utiq quos iuste paiut abluida supplicia n ty
paiaiut ad fuenda pena paraiut eni deq qd di
uina equitas reddet no q ylliana iniquitas adm
teret no eni sic paiut tos ad iustitia pania
da sic paraiut iiquos ad iustitia admittenda
q paratos punitis uiq fiuit sic go pdestiacio
dei pe e psta z paraco iustiadi del quibus
tasse liberat quiaiz liberat ita repbaco dei
e psta malice i quibusda no finiede z pacio
pene no timende et sic pdestinacois effty e
gre appoiao ita repbacois ethe quodamo effty
ee ylde obdiacio nec obdurat deq ut ait
aug ad sistum impiedo malicia f no impie
do gram sit nec dignus sit quibq eni no impetit
nec dignus sit n meriet poiaq it no impiatur
hoc dignus sit hoc meriet poiaq vii apls ait cui
volt miset deq et que volt induret miaz ap
pellas pdestiacoem at stipue pdestiacois effec
tu i gre appoiaz obdiacoez ub gre puaz nd
eni ut ait aug ad simplicianu intelliges e q
deq ita alios induret q quedq pfue cogat sed
ty quibusda peccatis miaz iustificacois sue no
largit et ob hoc eos obdurare dr q no coge
nisit no q impellit ut peccet eos at no im
pietur quibq gratiz no ee pbenda equitate occul
tissima et ab humanis sensibq remotissima iudicat
qda no apit f miaz apls dicens O altitudo di
uiciaz sapie et tie dei .l.

Vtrq aliqd sit meritu obdiuacois vel mie

XLVI. Si aut queimq meitu obdiacois et mie obdu
racois meitu iueimq mie ub meitu no in

nemo qr nullum a mie meritu ne gra vacuet si non
gratis donat sz meritis reddit. Insit itaq; sim gratis
que gratis dat. Obdurat at sim iudicii qd meritis
reddit. Vn dat intelligi ut sic reprobat dei a nolle mi-
serei. Ita obduratio dei sit no misereat ut no ab illo
im iroget aliquid quo sit ho deteior, sz tm quo
sit melior no eroget. Colligit premissa ut adduat alia
Ex hiis apte ostendit quid maiz quid.
Obduratoz intellexit apto z qr maiz nullum ad
vocat meritu. Obduratio no no est sn merito z mie
ubo hic accipit predestinatio et proprie predestinatois
effectu. Obduratois no no ipa dei etna reprobatio quia
ally nullum a meritu sz gra priuatio sue obstructio que
quodamo a reprobatois effectu accipit ty aliqs rep-
batio p obduratoe sicut et predestinatio p suo effectu
qui est gra apposita. Gra em qd prem effectus est
predestinatois. Sit igit gra que apposita hoi. Iustifi-
catoz nulla sint merita meritoz ming et ipsa predesti-
natois qua ab etno elegit deus quos voluit ali-
qua put existit merita. Exemplis pont de iacob z esau
dicens qr nec illu elegit nec illu reprobauit deus p meritis
Ita nec reprobatois qua ab etno quosda pstituit
malos futuros et damnados sic elegit iacob et
esau reprobauit qs no fuit p meritis eoz que ex-
hibent qr nulla habbat qm nec ipi existebat nec
ipt futura merita q pundet ul illu elegit ul illu
reprobauit. Quozda opio in q fuit quozda aug sz pq
Opinati sit quida ty dm ideo. retractatur
elegisse iacob qr tale futuru pstituit qui eu
credit et di fuiret. Qd aliqs se aug sensisse
dicat ili retractioni ubi apte ostendit qr hi ipt
futura merita elegerat. ia no ex gra est electio no
go ideo eleg a deo qr tales futuros erant sz ex eleg-
ione talis a sto ita dicens. Disputas quid elegerit
deus i no du nato cui dixit fratru et maior et
quid i eos maioe sit no du nato reprobauit. Ad
hoc p duxi rationaboz ut dicam. No go elegit deus
opa cuiq; i pstia que ipe datu est sz fide eleg
i pstia et qr sibi creditur ea pstituit ipm elegit
cui spm sm daret ut bona opando etia etna
vita consequet. Explanat sniam predictoz uerboz
Ecce hic apte dicit no ipt opa eu elegisse sz
ipt fidem qua eu prestituit credituro sz qr

et i fide meritis a scriptis et iopibus hoc retractauit
dicens Ro du diligendo scriptura nec adhuc inuenta
qualis sit electio gre de qua dicit apls ceteriquie
p electione gre saluefient quicq no est
gra si ex meritis procedit vt ia qd dat no sit gra
si sit debitu reddat poiq meritis q donat. pmde
q totiens dixi dicit enim idem apls dem deus qui
operat oia i omnibus Nusq at dicit est deus credit
oia i omnibus ac dem subiunxi q go credidi mrm
e ex ubonu opam illis a qui credentibus dat
spm sm profecto no diceret si id sicum ecia i pa
fide inte dei munda reperiri q dant i eos spm Ste
go mrm e ppt arbitriu uoluntatis et vtrusq da
ti e p spm fidei et caritatis et qd paulo pdixi Mrm
eim est credere et nolle illis at dare credentibus et vo
lentibus facultate bn agendi p spm sm p qd caitas
diffundit i cordibus nris vertu est fide ergo regula
et vtriusq iprig est qz ipe spiraut voluntate et vtru
q nrm qz no fit nisi volentibus nobis go et meritu
fidei. de ma dei uenit Ro go ppt fide ul aliqua
merita elegit deus aliquos ab eterno vel approbat
gra iustificacois i ipe Ex scriptura bonitate sua
elegit vt boni essent vn dnus i li de predestinacione
sto Ro qz futuros nos tales ea p salute io elegit
vt ut fi ut essemus tales p ipam electioz gre sue
qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

(Quod hijs verbis gratiam qd alibi aut dnus)

Hijs ergo adiuti vide qd dicit dnus sup malachia
ppham vbi scriptu est Jacob dilexi esau at odio
habui Cui vult misericordiam et quem vult in
durat fi hec voluntas dei iusta ee no pt Veritas
em de occultissimis meritis et ipi pctoribus cui
ppt gratiale pecth vna massa fecerit no ty nulla
mt eos e iustitias precedit go alios i peccatoribus
quo gratius no du sint iustificati digni efficiat
iustificacoe et itet precedit t alios peccatoribus quo
digni sint obtusioe Ecce hic vide dnus dicit q et
ipa dei voluntas qua alios eligit alios reprobat
ex meritis venit fi occultissimis. q p me
ritis alios voluit eligere alios reprobare et q p
meritis alios appomt gra iustificacois dnus
alios ng vn obtinendu Ex quo intelligere voluit
ignorat nisi forte dicu hoc intellexisse qd sup
diximus eu tetigisse Ma ibi ecia alueda alia

rotunue subdit que i li. retractionis apte retractat
qd utrumq legenti patebit vni ueniste est i pmissis
etiam hoc retractasse. Potest ergo ex tali sensu dictum intelligi

Potest tm ex eo sensu accipi fore dictu.
Non qr aliquis pdestinet p meritis ut iustificetur
tomb gratiam mereat. Dz qr aliqui no adeo ma
li sunt vt mereant sibi gratiam no impetrari nullo enim di
gnam mari pt p qua iustificat pt tm mereat ut
no apponat vt pleniu abiciat. et quidam aliqui ita mi
tigatis p studiu deuenerunt ut hoc mereant ut hoc
digni sint. Alijs ita viuunt ut et si no mereant
gratiam iustificationis no tm mereant omno repelli. et gra
tia sibi subtrahi. Deoqz dicit i quibusda precoribus
stredd quo digni sint iustificatione et i alijs hoc digni
sint obtinere sed hoc st ludiu est. Oppo quorundam
falsa de occultis dei differentia carnalium

Multum de isto pstudo quaerentes reddere parati atq
fim conieturas cordis sui i scrutabile altitudi
ne iudiciorum dei cogitare conantes i fabulas vanita
tis abierunt dicentes qr ante sunt si in celo peccat
et fim sua peccata ad corpa p meritis dirigunt et
digni sibi qi carnalibus induunt. Sicut tm tales
po cogitationes suas et nolentes disputare de dei
p studio ipsi sunt ipsi ludiu dicentes anias i celo an qi
tas et ibi aliqi bom ul mali egisse et p meritis
ad corpa terrena detrusas. ac hec dt respuit catholica
fides ppt eundem apte sniqz qua dicit Cu no
du nati essent aut aliqi bom ul mali egissent. ro
melior est qd fidelis ignorantia qi temeraria sta
elegit qd quos noluit gratuita mia. no qr fide
les futuri erant sed ut fideles essent eisqz gratiam dedit
no qr fideles erant sed ut fierent dicit enim apstq mi
sericordia consecutus sum ut fidelis esem. No dicit qr
fidelis eram. dicit quidem et fidem si data e etiam pus
ut esset fidelis. ita etiam reprobauit quos noluit.
no ppt malta futura q prudet malitiae tm ruissi
ma et a nris sensibus remota. Questio

Sed quaerit vtru sic dr elegisse quos da ut boni
fierent et fideles. ita etiam concedi debet repro
basse quos da ut mali essent et i fideles et obdu
rare ut peccarent. qd nullatenus concedi oportet. No. n.
reprobauit ita etiam mali sic predestinatio causa boni
neqz obdurato ita fit horum malum qd admodum mia

stat bonu. Dn deq ea q stit vel pstit sp stiat z pstiat z sp

Preterea cōsideral oportz utq oia sicut z pstierit
que sembl stit vel pstit deq sp stiat z sicut
et pstiat dc pstiet an olim sicut vel pstie
rit qd mo no stit vel prestit. De stia prestia
pus rndet dicens dn nd sp pstire que olim prestiit

De pstia po rndemq dicendas multa.
Ea pstisse que mo no pstit cu enim pstia
no sit vel de futuris exquo illa q futura erat
pntia fuit vel pterent sub dei pstia ea desinunt
sub stia vo semp sit pstitum qd deq oia ab eter
no que futura erat heqz pstire desinunt nisi
cu futura ea desinunt. neqz ea pstie desinunt ali
qua q an pstiebat minus ea no stit q an con
stabat. Ho enim dc q ex destu stia deq q all
quq pstiebit aliqs que mo no pstiat z ex de
verbi qd a pstia pstare enim est an stire q stat
aliq ideoqz no pt dici deq pstare nisi q futura sp
hic de stia dicit deu semp stire quod semel stit

De stia at alit dicq Erat enim deq sp oia q
aliqs stit. omnes enim stam qua aliqs ht
semp huit et habz et habebit Ad hoc at opponit
uta olim stiuit hic homqz nasituz qui natus
est mo no stit eu nasituz Stiuit et aliq qd
mo no stat Ite stiuit mundu creandu ea mo no
stit eu creandu Aliquid go stiuit qd mo no stit
et alia hmodi tsimta modi posset Ez ad hoc
dicq q id de natiuitate huius hois z mundi crea
one nuc erat stit qd stiebat antq fieret. licet
tuc z nuc hac stidz eius diuersis exprim ubis oporz
tat Na qd futuz tuc erat nuc preteriti est. Ddq
illa cōmutanda sunt ad ipm designandu Sic diuersis
tpibus loquutus dande die mo phet ad vbu cnis
designandu. Du adhuc futura est mo phedie. Du
prius e mo pheri du preterita e ita antq crearet
mundu stiebat deq huic creandu pqq creatq est
sit eu creatu nec est hoc stie diuersa z diuersa
de de mundi creatione Sic antiqui prius tradide
runt ypm nasituz z moituz Nos at credimus
eu ia natu z mortuu neqz ty diuersi credimus nos
z illi z eadem z ipa enim ut aut dicq valata sunt
z is verba mutata no fides Indubitat igit te
neamq dn sp oia stare que aliqs stit.

XLiii

Qd ōipotentia dei ut plurib gsideat quāe dicat ōipotens

Nunc de ōipotentia dei agendū est. ubi pa cōsideratio occurrit quo bē dicat deus omp̄s an qr oia possit an tm qr ea possit que vult. Ex em deq oia possit plurib auctoritatib cōpbat dit em Aug̃ i li gēsi. uetib ac nouis legib oia quib pt deq ꝗ nō facit n qd cōuenit uēitati eiq et iustitie Idem i eōdē potuit deus iusta sil facere ꝗ cō plibuit. i. uolutas rōnē nāpe ibi uolutate appellauit qr dei uolutas rōnabilis et iequissima fatendū et go dm oia posse.

Cuō dicat deq oia posse cū nos multa possimus q ipe nō potest

Sed quelt quo oia posse dicat cū nos. queda possimus q ipe nō pt. Nō em pt ambulare loqui et huiusmodi que a natura diuinitatis peculiaria sunt aliena cū hoīe instructa utilitatē hēre queat incorporea sta et simpl. Ex quib id rēpondēdū arbitror q huiusmodi actiones ambulatio et locutio et hoīdi a dei potentia aliene nō sunt ꝗ ad ipsam pertinet hiq em huiusmodi actiones in se deq hēre nō possunt. Nō em pt ambulare ut loqui et huiusmodi cū tm i creaturis pt operari facit em ut hō ambulet et loquat et huiusmodi. Nō go pristas actiones diuine potentie detrahunt aliqd qr et hec pt facere deq omp̄s.

Sed qda alia sunt. De aliis obiectum

Que deq utilitatē pt facere ut peccare. Nō em pt mentiri nō pt peccare ꝗ nō ideo ōipotentie dei in aliquo detrahit ut derogat. Si peccare nō posset dr. qr nō esset hoc potentie ꝗ ipsi imitatur. Si em hoc posset omp̄s nō esset. Nō igit impotentie ꝗ potentiae imputandū et q ista nō pt. Vnde Aug̃ i xv li. de trinitate magna igit dei potentia e nō posse mentiri. Sic em queda q i aliis rebus potentie deputanda sunt in aliis nō minime et que i aliis laudabilia sunt in aliis reprehensibilia sunt. Nō go ideo minus deq potens e qr peccare nō pt cū omp̄s utilitatē sit quod pt.

Sunt ecia alia. Item de aliis opponit

queda que deq nō pt. vnde vidt nō omnia posse. Nō em pt mori ut fallit. Vnde Aug̃ i li. de symbolo Deq omp̄s nō pt mori nō pt fallit nō pt mentiri nō pt vinci hoc utique huiusmodi absit

ut possit omnipotens. Si enim huiusmodi passionibus atque defectibus subiaceret, possit omnipotens minime foret et in ministrat omnipotens quia si hoc approximare non valeat potest tyrannis et similibus operari.

Ex omnipotentia dei sunt duo considerantur

Hec igitur diligenter considerantibus omnipotentia eius sunt duo apparet scilicet quod omnia fiunt que vult et nichil omnino pati. Secundum utrumque deus omnipotens necesse prorsus nec aliquid est quod ei ad predicta contrarium inferre valeat. nec aliquid ad faciendum impedimentum afferre maiestati eius itaque dicitur omnia nichil posse pati et omnia facere posse. Sunt enim sola quibus dignitas eius lederetur eique decorem derogaret. Iudeus tyrannus non est mirum omnipotens hoc enim posse non est posse sed non posse. Nemo quod dicit impotentem tyrannum aliquo dicere presumat qui omnia potest que posse potentie et tyrannide non dicitur omnipotens.

Cum nullis auctoritatibus traditur quod ideo non dicitur omnipotens quia vult potest

Ex quibusdam tyrannis auctoritatibus traditur ideo non dicitur omnipotens quia quicquid vult potest non dicitur mendacium. Nec ob aliud negatur non omnipotens nisi quicquid vult potest nec voluntate cum gratia creatrice voluntatis omnipotentis impedire effectum. Idem ibidem de spiritu sancto. Nec potest deus facere iniustum quia ipse summa iustitia et bonitas est. Omnipotens igitur non quia possit omnia facere sed quia potest efficere quicquid vult ita ut nichil valeat eius voluntati resistere quin compleatur aut aliquo modo impedire eam. Nolens enim cum tomelia quadam de expositione symboli aut omnipotens dicitur posse illum non potest iniuste non posse dicere sphyra. Omnia quecumque voluit fecit quia deus omnipotens ut totum quod vult possit. Non dubium cuius modi voluntati quis resistit hinc auctoritatibus videtur omnia quecumque deus ex eo tyrannis dicitur omnipotens quia omnia potest que vult non quia omnia possit.

Determinatio premissarum auctoritatum

Sed ad hoc potest dici quod dubium ubi dicit omnipotens non dicitur quia omnia possit et cum tam ample et generaliter accipit omnia ut etiam mala includat quod deus non vult nec potest. Nec nos negamus eum posse omnia que convenit ei posse. Sicut cum dicit non ob aliud vocatur dicitur omnipotens nisi quicquid vult potest non negat eum posse etiam ea que non vult si adiungas illos qui dicebant deum nulla velle quin potentiam affirmat eum posse quicquid vult et ex eo non dicitur omnipotens non ob aliud quia quicquid vult potest. Et cave quo intelligas potest quicquid vult an quicquid vult se posse. An quicquid vult facere

an quitq; velit sicut Si enim dicas id dispotentem po-
tuit qz pt quitq; velit se posse go et petrq; nec omnipo-
tens dici pt id quilibz stoltz stoltz qz pt quitq; velit
se posse et pt facere quitq; vult facere no enim vult
facere nisi qd fatur nec posse nisi qd pt f no pt
facere quitq; velit sicut vult enim fallacis sicut qui saluandi
sunt peritq; eos saluare no valet deq; at qd
vult sicut pt facere Si enim velit aliq; fieri pse pt
illud facere pse et pse facit sicut celu et tra pse facit
qz voluit Si at velit sicut p creatiaz et p adam opat
sicut phoias facit domos et lapides artificialia
et deq; quide ex se et pse pt ho at id angelq; qui
tutiaz beatq; no e passus ex se id pse.

Sed forte dicas nr di filiq. Oppositio n

Sicut pt a se neq; spus sctus f solus pr. ille enim
pt a se qui a se filiq at qz no est a se sed a
pre no pt a se f a pre et spus sctus ab vtroq; ad
qd diaq. qz liq filius no potest a se neq; opatur
a se pt tri et opat pse sicut et spus sctus vnivlaiq
ill. vt de trin natura maiq; cui contradicit hatice hec
vnitas e vt ita pse agat filiq ne a se agat et
ita no a se agat vt pse agat pse de dr agere
et potus ea qz naiam ht potentia eadem quid z
pr qua potes e et opat Qz qz illa ht a pre no
a se ideo a pre no a se dr agere et posse ho quit
id angelq; finita ht potentia qua potes e deo
ergo id ac ipsi deq; finitas omnes dr qz pse v na-
tu potentia pt quitq; velit sicut et quitq; velit se
posse Mdnl enim velit sicut qd no potest facere pse
pt p creatiaz et mdnl velit se posse qd no pos-
sit et omne qd velit sicut velit se posse f no omne
qd velit se posse velit et sicut Si enim vellet z sic
et qz id stat eiq; mdnl resistere pt.

Opio quorodam dicentiu deum non nisi qd facit

Quidam tri de suo sensu stantes di poten-
ciam coartare submestia conati sunt Cu n.
dicunt hinc ysay pt deq; et no amplius quid
est hoc aliud q dicq potentia que infinita est
concludere et restringere ad mensura Aiunt n. no pt
deus aliud facere q facit nec meliq; facere id qd fecit
nec aliq; pt mittere de hijs que facit Ista qz sua
opiniones ut ipsi argumentis causis qz comitatq; nec no

et sacrarij auctoritatis testimijs munire intuit dicens.

Non pt deus facere. Ad aliorum prima

nisi qd bonum est et iustum fieri non est aut iustum
et bonum fieri ab eo nisi qd facit Si enim aliud
iustum est et bonum eum fieri qd facit Nō go fit oe
qd iustum est et bonum est eum fieri ꝗ qd hoc audeat
Addunt etiam nō pt facere. Secda Dicens.

nisi qd iusticia eius exigit Si nō exigit eius
iusticia ut faciat n' qd faciat Nō pt go facere nisi
qd fit Cadere iusticia exigit ut id nō faciat qd
nō facit nō aut pt facere cōtra iusticiam suam Nō igitur
pt aliqd eorum facere que dimittit.

Ipsis autem videntur duplicia. Ipsis ad pius dictum

verborum intelligencia aperientes et ab eis in uo
luta euolutes sic Nō pt deus facere nisi qd
bonum est et iustum. nō pt facere n' aliud qd si faceret
bonum esset et iustum verum est Si ita pt fieri q
nec bona nec iusta ex nec fiunt nec erunt n' bn
fiunt ut fierent ex nūq fiant Ite qd ceteros ꝓpositum
fuit nō pt facere n' qd iusticia sua exigit et nō
pt facere id qd iusticia sua exigit ut nō fiat Dicimus
ex exactioribus libri de deo agere nō dr n'
ipse accipere at in illis locutionibus duplex est sensus
Si enim intelligas nō pt facere n' qd iusticia sua ex
igit. nō n' qd iusta uolutas sua volt fieri dicas
iusticia enim dei ipsa equissima uolutas accipit
qualiter accipit dicit illa dni iba ingressi lot
tis ad loth Nō possum quicquam facere donec illo in
troeas exponens nō posse inquit se dixit qd
sine dubio poterat p potentiam ꝗ nō poterat per
iusticiam qm poterat quia ꝗ nō volebat et illa vo
luntas iusta erat Si uero pt iba intelligas cum
nō posset facere nisi illud qd si fiet iusticie eius con
ueniret vere dicis Sed distingue illud nō pt
facere qd iusticia eius exigit vt nō faciat. nō non
pt facere id qd ipse qui est summa iusticia nō volt
facere falsum est Si at intelligas hijs ubi eum nō
posse facere id qd iusticie eius conuenit nō pt vere
Addunt ꝗ ꝗ alia. Dicas

Dicentes nō pt deus facere nisi qd debet Nō at
debet facere nisi qd fit Si enim debet alia facere.
nō go fiet omne qd debet Si uero fit omne qd debet

nec pt facere nisi qd debet, nd go pt facere nisi qd fit ste
aut dz dimittere qd dimittit nle faciat aut nd dz, si nd
debz nd rem dimittit Si nd dz dimittere go nd dz facere
Si at nd dz nec deb nec oportet eu facere go nd pt fa-
cere nd go pt facere nisi qd fit nec pt illud dimittere qd
facit qd faciat qz dz illud facere et qd dz facere nd pt
illud dimittere. Responsio

Sed ut michi videt hoc ubi debz venenum ht multi-
plice em et inuoluta tenet intelligentia nec dd ppe
repetit qui nd est debitor nobis nisi forte ex
pmisso. Nos ieo ei debitores sumus ex commisso Vt
at venenum enarret distingue verbi sensu nd pt deq
facere nisi qd dz. r. nisi qd velit fim est Sic em pt ipse
dicere debere alicui qz velit illud Si at dicat nd pt nisi
qd debz. r. nd pt nisi illud qd si faceret ei bn quemcz
verum est. Quarta illorum ratio

Hi dicunt qz illi dicentes Nichil facit aut dimittit
nisi optia et rnabili causa liz nobis occasio
sit fm qua oportet eu facere et dimittere q facit
vel dimittit. Nd em penes eu est hi illa fit et illa
dimittit que raco e etna et ssp manes pter qua
nd pt q. quid facere vel dimittere illa go manente nd
pt qd facit dimittere nc qd dimittit facere et ita nd
pt facere nisi qd facit. Responsio

Et qd hoc t indeterminata ambiguitate locucdis deter-
minantes Cu em dr raco vel causa penes dn
est qua fit cuta que facit et dimittit ea
que dimittit Verum quid est qz eo voluntas est
equissima et rissima qua facit et dimittit q velit
con qua facere nd pt nec pter ea facere pt nc vtiqz
con ea faciet nc pter ea sque facit dimittit vel q
dimittit facere Ez eadem rone manente et causa alia
potuit facere et ita dimittere liz go ro sit penes eu
qua alia facit alia dimittit pt tn fm eadem rogz et
dimittere que fit et facere que dimittit. dd q addunt

Ipsi at addunt raco e eu facere que facit z. qm
nd alia et nd pt facere nisi qd raco e eu facere et
ita nd pt facere nisi qd facit Item raco est eum
dimittere qd dimittit et nd pt nd dimittere qd raco
e eu dimittere et ita nd pt nd dimittere qd dimittit.
Et ad hoc dicunt locucdes ambiguas et dt id de-
terminadas Si em ei dr nd pt facere nisi qd id est
eu facere intelligas eu nd posse facere nisi ea q rona-

bilia sint et ea que si fierent rationabilia essent veq q
ssus Si at intelligas eis non posse fieri alia rationalia
et bona nisi ea que volit et facit falsi e intellectus.
Item aliud adiungit. Alia alterius ratio
dicentes Si pt deq aliud fieri q facit pt igit fieri
qd non potest et si pt fieri qd non potest pt sh
potestas omnis qz omne qd fiat fit se potest fiat non
potest aliquid qd non potest et qd si preter suam eius
aliquid fieri impossibile est omne qd potest esse fieri
non e igit aliud fieri q fit nulla rone possibile est
Nec go pt a deo fieri nisi qd fit hec at questio de
potestate facile determinari pt per ea que supeiq dicta sunt
de potestate agit. Auctoritatibus utitur in assidue sue opinio
ne at illi scrutatores qui deseruerunt.
Scrutatores scrutinia sorte anexuit testimonia
dicit eum dicere in li de symbolo hoc solum
non pt deq qd non volit pqd videt non posse fieri ali
quid nisi qd volit si non volit nisi qd facit et ita videt
non posse nisi qd facit Illud at ita intelligendum e id
solum non pt deq qd non volit si se posse Deinde e li. vi
tosse sonum dicit ad dni loquitur dicit Nec ego eis intendo
ad aliquid qz voluntas tua non est maior q potestas
esse at maior si tempo tu ipse maior eis et hoc vi
q deq non possit pta q volit sic non volit pta q pt
Sic enim voluntas non est maior potestate ita non po
tentia maior e voluntate deoq sic pta non volit.
q pt ita eu non plura posse q uelle dicit. Ratio
Sed ad hoc dicimus qz nec voluntas potentia e
nec potentia maior e voluntate qz vna et
eadem res e potentia et voluntas sicut ipse deus
qui est maior sicut voluntas est maior po
tentia ut potentia voluntate nec hac auctoritate negat
deum pta posse q uelle qz pta sunt subiecta eius po
tentie q voluntati sed fatetur ita qz dni nulla posse
facere q non volit et posse dimittere hoc facit et sic
tertia ratione mutat tenet septem testimonium a
rum dni pta posse fieri q fiat voluntas una dni
Matheu alt dn plutus qz non possit rogare pren
meu et exhibebit mi mo plg q duodecim legiones
angelorum de quibus nobis patent innuit qz et filius
poterat rogare qd non rogabat et pr exhibere qd
non exhibebat Vtrum igit potest fieri qd non fiat

Q. sit mutabilitate prie vl voluntat pt deus z alia velle z alia facere q̃ vult

bat Augo etia i ench' aut Omipotentis voluntas mlta
facere pt que nec vult nec facit potuit em facere ut
inlegiones anglorum pugnarent qt eos q' xpm reperunt
Idem i eod Cuic apud quosda no fte fuit virtutes q
si fte fuisset egisset illi homines pmitz et fte fuit apud
eos qui no fuerunt credituri tuc no latebit qd nuc
latet nec vtiqz deus iuste noluit salvos fieri cu pos
sent salui ee si vellet tuc inclarissima sapie luce vi
debit qd nuc prior fides hi anq̃ manifesta cognosce
videat q̃ certa z immutabilis et efficacissima sit vo
luntas dei que mlta possit et no velit Nichil hunc
qd no possit velit Ide i li. de na et gra Iris lazar
suscitavit i corpe nuq̃ dicetur est no potuit nuda
suscitare i mente potuit quide si nolunt hijs auctori
tatibus multisq alijs apte docet q deus multa pos
sit facere q no vult qd eciam rone pbari pt No em vult
deus omnes homines iustificare et tm quis dubitat eu
posse pt go deus aliud facere q̃ facit z tm si aliud fa
ceret aliquipe no esset et pt aliud velle q̃ vult z
tm eiq voluntas nec alia nec nova nc mutabit ali
quo mo ee pt Et si em possit velle qd nuq̃ vo
luit no tm novit nc nova voluntate si ee pitrana
tm velle pt pt em velle qd pt ab eterno noluis
se hi em potera voledi et nuc ab eterno qd tm net
mo vult nec ab eterno voluit.

XLIIII

Q. deus possit facere aliqd melius q̃ facit

Nunc aliud restat disputandum vtr meliq aliquid
deus possit facere q̃ facit Volet em illi scrutato
res dice q ea que facit deus no pt melida facere qr
si posset facere z no facit iuste deus et z no sit me bonus
et hoc esset ut astruere conat aut em Augustinus gonic
octogita trinq deus que genuit qm meliore se ge
nerare no potuit Nichil em deo meliq debuit eq
lem Si em voluit et no potuit infirmq e si po
tuit et noluit iuste deus Sequo o sici equale genu
isse filium a sti voluit dice q si pt deus ee meliore
facere q̃ facit iuste e si no valet huiq̃di stultitiae
iuctio qr filium genuit de sba sua deoq si pos
signe equale z no signat iuste est Alia vo que
no facit de sba sua melida facere pt.

Q. qua illi arguit

Verum hic ab eis respondeo deposito
quod dicant rem aliquam sine eia rei vnius
tatem i qua maior consumatio expressa e no

posse ee meliore q̃ est sue ideo q̃ sume bona est
ita vt nulla sine boni perfectio ei desit sue ĩo q̃ ma-
ius bonũ qd ei deest capẗ ipa nõ valeat Oz si ita
sume bond dr̃ ut nulla ei perfectio boni desit la crea-
tura cãtori equat Si ueo ideo nõ pt melior ee q̃ bo-
nũ amplꝰ qd ei deest capẗ ipa nõ valet Ja hꝰ ipm
nõ posse defectionis est nõ cõsumacõis et pt esse
melior si fiat capax melioris boni qd ipe pt qui ea
fecit pt go deq meliore rem facẗ q̃ faciat vn Aug̃
sꝰ genesim Tale potuit deq hoiem fecisse qui nec
peccare posset nec uellet et si tale fecisti quis du-
bitat eũ meliore fecisse Ex pdcis constat q̃ pt
deq ⁊ alia facẗ q̃ facit ⁊ que facit meliora ea fa-
cẗ q̃ facit. Vtr adio id melior nõ possit facẗ q̃ facit

Post hꝰ cõsideradũ est vtr alio mõ id
melior nõ q̃ facit possit ea facẗ que facit Si
modq opacãdis ad suprãm opisti referatur
nec aliq nec melior ee pt nõ bn pt facẗ.
aliq̃ alit uel meliq̃ q̃ facit ⁊ alia sapia et ma-
iori sapia nichil em sapiaq̃ pt facẗ q̃ facit Si
ueo referat modq ad rem ipam quã facit deq Dicẗ
q̃ ⁊ aliq et melior pt ee modq ⁊ sm hoc concedi
pt q̃ ea que facit pt facẗ meliq et alit q̃ facit
q̃ pt quibusda meliore modũ existendi prire
et quibusda alũ vn Aug̃ li xiij de trin. diat
tr fuit et aliq modq intellibẗ possibit deo
qui bia pt Oz nullq aliq mẽ miscie hunc inde fuit
conuertendo pt igit deq eorũ que fecit q̃da alio
mõ meliori q̃da alio mõ eq bono q̃ueda tcia mio
bono facẗ q̃ facit vt tri modq referat ad ꝓlitate
creatie nõ ad sapiam creatoris. Vtr deq sp possit ee qd
non potuit

Preterea queri solet vtr deq semp
possit omne qd olim potuit qd quibusda nõ
videt dicendũ potuit deq ita nat potuit mo-
ri et resurgẗ ⁊ alia huiusmodi q̃ nõ nõ pt potuit
go que nõ nõ pt et ita habuit potentia sua nõ
nõ tst vn uidẗ hiq potentia minuta.
Sicut sp fit q̃ aliqn fit ⁊ sp fuit qd aliqn fuit ita sp q̃ olim
potuit

Ad qd dicũ q̃ sic dia semp fit que
aliqn fuit et semp vtt q̃ aliqn uoluit nõ
vmq̃ aliq̃ diam amittit id uolitate mutat.
quã habuit ita sp dia pt que aliqn potuit nõ
vmq̃ aliqua potentia sua puat nõ est go puat

potencia incarnandi vel resurgendi. licet non possit non incarnari vel resurgere. Sic enim potuit olim incarnari ita et pt nunc incarnari. et tamen eiusdem rei potencia non stat. Vt enim olim fuit se resurrectuz. et non stat se resurrexisse. Nec est alia scia illud olim fuisse et hoc non stare. sed eadem bino. et sic voluit olim resurgere et non resurrexisse. tamen vnicuique rei voluntas exprimit. Ita potuit olim nasci et resurgere. et non pt natus fuisse et resurrexisse. Et a eiusdem rei potencia. Si enim posset non nasci et resurgere non esset id posse. Verba enim diuersorum tempor. diuersis plata tpibus et diuersis adiuncta adiubiis eundem sicut sensum ut non loquentes dicit. Iste pt legere hodie. cras at dicere iste potuit legisse. vel potuit legere heri. ubi vnicuique rei monstrat potencia. Si at diuersis tpibus loquentes eiusdem tpis verbis et adiubiis utam dicentes hodie iste pt hodie legere et dicentes cras. iste pt hodie legere non idem sed diuersa dicit eum posse. Sed tamen igitur deum semper posse quicquid semel potuit. vt hic omnem illam potenciam quam semel habuit et illicet omnis rei potencia quam semel habuit sed non semper posse facere de illud quod alicui potuit facere. pt quidem facere aut fecisse quod alicui potuit. Sed quicquid voluit et vult vt omnem quam habuit voluntate et non habet. et cuiuscumque rei voluntate habuit et non habet non tamen vult esse vel omne quod alicui voluit esse vel fieri sed vult fuisse vel futurum esse ita et de scia dei dicendum est.

De voluntate dei. Quomodo dicitur vna scia et de signis eius

XXIV.

Iam de voluntate dei aliqui presumunt non imbecillitate dicendo esse. Quando esse igitur quia voluntas sua nolens deo fuit esse nisi. Nolo est enim ei aliud velle et id esse sed bino id. Et sic idem est ei esse bonum quod esse dicitur ita idem est ei esse volente quod esse dicitur. Ita voluntas quia semper volens et non affectu id motus est. qui id dicit caudem non valet sed divina vsia qua volens est deus est et huiusmodi. Quod licet id sit deo velle quod esse non tamen pt dici deus qui

Et licet idem sit deo velle quod esse non tamen. que vult

dicendum est deum esse oia que vult. Ad quida de dei voluntate non recta sentientes nobis obiciunt dicentes Si idem est deo velle quod esse quod dicit dicit velle oia que facit dicit eum esse oia que facit. Aliqui non ibi idem sed significat illo ubo quod significat hoc ubo esse eum de deo dicit. Et si ita est non semper dicit de deo velle.

sm̃ cenciam. Si nō sm̃ cenciam dr̃ aliqm̃ nō quo ego dr̃
de deo relatē em̃ nullm̃ dr̃. Ad qd dicēd q̃ licēt ide pe
nitq̃ sit deo uelle qd ee nō tm̃ pt̃ dici ee oīa q̃ uult
sic idem ē deo ee qd stire nec tm̃ sic dr̃ stire oīa ita
q̃ pt̃ dici ee oīa. Qd uid sit sensus ūborū ūlterū deus scit ul
deus uult sc deus sit oīa ul oīa aliqd̃ ⁊ qd de deo hūs pdicetur

Et ubicūq̃ deus dr̃ stire ul sciens et uelle ul vo
lens hec de eo sm̃ cenciam dūt. Cū em̃ dr̃ deus
scit ul deus uult. sine deus ē scies ul uolens esse
cia diuina pdica et deus ee enuciat. Cū at addr̃
oīa ul aliquid ul aliq̃ et dr̃ deus scit oīa ul uult
aliquid ul aliq̃ cencia quid dīna pdica nō simpr̃
et absolute sz ita ut sic que ipa ē oīa subiecta
mōstrent et uolutati que ipa ead est aliquid
ul aliqua subiecta dicat ut talis sit sm̃. Deus
scit oīa. ⁊ deus ē cuius sic que ipius cencia ē oīa
subiecta sit. Dicit deus uult het ul illa. ⁊ deus est eq
volutati que ipe est hec sine illa subiecta sit vo
lens qd sine uelle dr̃. deus sm̃ cenciam cuius volu
tas cencia ē sempiterna ⁊ immutabilis liz ea varie
nt et tpeat que ei subiecta sunt q nō pt̃ ee imu
ta nec mala qz deus est. Qz dei voluntas sūme bona ē
ē dim q nātūr sunt eq ēt non ē quēnda qz nulla ht cū sit cencia

Hec itaq̃ sūme bona voluntas causa ē omn̄ que
nātūr sunt ul sta sine futura sunt q nulla pue
ta est causa qz eterna ē ideoq̃ causa ipius quere
da nō est. Hic dicit quāe eius ēt non ē quēnda

Qui em̃ eius causa queit aliquid maius ea qrit
cū nichil ea maius sit. Vnde aug. i li. lxxxiii
qestiū. Qui qrit quāe uoluit deus mundū fa
cere causa queit uolutatis dei. Sed at cū efficiens
maior est eo qd effitur. Nichil at maius ē volutate
dei. Nō go eius cū quereda ē. Idem i li. qt mamicheos
Siqui Rezerunt quid placuit deo facere celū et terram
pnendū est eis qui uolutatē dei nosse desiderant.
causas et volutatē dei sic querunt q uolutas dei
omn̄ que sunt ipa sit cū. Si em̃ ht cāz volutas ē ali
quid qd antecedat uolutatē dei qd naphas ē creare
Qui go dicit quāe fecit deus celū et terra. r̄ndē
dū ē illi qz uolunt volutas em̃ dei causa est celi
et tre ⁊ ideo maior ē uolutas dei q̃ celū et terra
Qui at dicit quāe uoluit facere celū et tra maius
aliquid queit q̃ est uolutas dei. Nichil at maius

cuenire pt. Cupescat se qo humana temeritas et id
qd no est no queratur ne id qd est no queat esse
hns auctoritatib; apte insinuat q; voluntas dei ca
rita e et io queranda no est. Q. Z. Voluntas dei prima est
Voluntas ipsi dei ut ait aug. Prima ca e omn
ti iiij li. de trin. prima et sima ca est omn spe
riez atq motionu. Nichil eni sit qd no de inte
riore atq intelligibili aula sumi imperatoris egredi
at. Sm ineffabile iustitia. Ubi eni no opat qd volt
dei dispositis sapia que ptingit a fine usq; ad
fine fortiter et disponit oia suaviter. Et no solu ea q
p seuerancia consuetudis admiratoz no admittut
sed etia ea que ppter raritate et insolitu aucto mi
ra uident. Ut fit de sctis luminariis et ere motib;
et monstruosi aliuciu partu et hijs sitia quoz nichil
sit nisi dei voluntate sed pleriq; no apparet. Deoqz
placuit vanitati phoz ecia tanqm alijs eq tribu
ere ci sino vide no posset supiore ceteris oibus caz
v. voluntate dei. Itaq; no nisi voluntas dei ca pa est
sanitatis egritudinis p mbrz atq penaz gratiaq
et retributionu. Hec igit sola est unde ortum est
quicq est et ipsa no est orta sed eterna.

Q. Cur mois in sptura accipit dei voluntas

Hic no est pretercundu nobis qd sacra sptura de vo
luntate dei varios mois loqui consueuit et no
est dei voluntas diuisa sed locuto diuisa e. de vo
luntate qz noie voluntatis diuersa accipit. Nam vo
luntas dei ud ac ipsa dr que ipso est et ipsa esse
cia e. Et hec una est ne multiplicatate recipit nec
mutabilitate que ei expleta ce no pt. De q ipsa
ait. Oia quecuq; voluit dns fecit et apl. Voluntati
eius quis resistet. Et alibi. Ut probetis que sit
voluntas dei bona et bn placens et pfecta. Et hanc vo
luntas rte appellat bnplacitu dei sine dispositio
Q. Z. Hm figuram dr dei voluntas precepto prohibito consilio
permissio opacio et id dr pluraliter voluntates sptuum

Aliqn uero sm quada dicendi figuraz voluntas di
uisa q sm qualitate no e. Voluntas eius ut precep
tio prohibito consilio ne no permissio et opacio
Deoqz plaliter aliqn sptura voluntates dei pro
nuciat. Dn psalmo magna opa dni exquisita
omes voluntates eius ei no sit nisi una voluntas di
que ipse est. Plaliter tn dicit voluntates qz vo
luntas dei varios mois ac pduisis accipit dnz.

ita eaa ide ppha ppt multos effici mie et iustitie plr
dicit Miras dni in cetibus cantabo et alibi Iustitie dni
rte letificantes corda. cu tn i deo vna sit mia. ead
qz sit mia que iustitia sit diuina vsia.

Qz qualit preceptio vel prohibitio consilium dicat dei voluntatem

Ideo autem preceptio et prohibitio atq; consilium cu sint
teria dei tn vnuqdq; eorum dei uoluntas qz ista sig
na sunt diuine voluntatis quadmodum et signa hue
dui ira et dilectionis signa dilectio appellat et de
iratus deus et no est ira i eo alicui sed signa tm q fore
sunt quibus iratus ostendit ira vnde nominant et est
figura dicendi fm qua no est ptes qd dr sed nec qd
dr sub tropi tubulo obumbrat et fm hos tropos di
uerse uoluntates dei dicu qz dicta sunt illa que per
tropu uoluntas dei dicu. Vbi voluntas dei preceptu et consilio

Pro precepto dei atq; consilio pt. accipiatur
accipi uoluntas ibi fiat uoluntas tua sicut i celo
et in tra et ibi qui faciat uoluntate patris mei
qui i celis e. s. meq; t. s. z m. est z con hat uo
lutate mita sunt vn dnq; i li. de spu z lit. Infide
les inquit con dei uoluntate facunt cu eis euangelio
no credunt. Qz deus no vult ab hominibus fieri oia q precepit vel
et si illa teria dicu dei no fieri que prohibet
uoluntas ideo qz signa sunt diuine voluntatis no
e tn intelligendu qn omne illud fieri uelle qd
cuiusq; precepit et no fieri qd phibet prohibuit. pre
cepit em abrahe vt immolaret filiu nec tn uoluit nec
ipe precepit ut id fieret sed ut abrahe probaret fides et
i euangelio precepit sanato ne cui dicat Ille at p
diquit ubiq; Intelligendu qn no ideo phibuisse hm
uellet opa fieri prohibita sed ut daret forma hominibus
laude humana detinendi.

De permissione z operatione vt dicat dei voluntatem

Permissio qdem dei et operatio uoluntas dei appel
latur qualit accipit dnq; i eiusdem dicendo no fit
aliquid n omnipotente fieri uelit vel sinendo ut fiat
vel ipe faciendo Nec dubitandu e dni fuere bni ecia si
nendo fieri quecq; fiunt male No em hoc n iusto vel
dicaio fuit et profecto bonu e omne qd iustu est. Sane
hic manifeste ipse dei uoluntate appellari vnde opera
tione vel permissione cu dicat no fieri aliqd n omnipotente
ri uelit ubi includit et bona et mala oia que
fiunt Ideoq; apte distinguit quid dni velle dicendum

ne eadem rone intelligere uelle bona et mala subdens
id sinedo ut fiat hoc quatu ad mala dicit id ipe fa-
cedo hoc quatu ad bona mala enim simit fiei si non fa-
cit bona ideo ipe facit Ideoq dicit eu velle qz et
mala uoles fiat simit et uoles bona opat et obloq
prmissio et opacio uolutas dei dicit. Cuc supposita sint
que dicit signa non distinguent leoz nec p aliq eorz accipiat
volumtas

Omnes igit supposita sit que dicit sm tropu dei
uolutas qz signa sit diuine volutatis q una
et ti commutabilis sit dei bnplacitu Ideoq dili-
genti distinguat leoz vbi de uolutate dei sp tuta
comedat iux q modu accipi oporteat Vtq sit pro
bnplacito dei an p aliq signoz eiq magna enim et
adhibeda distrctio in cognitione diue uolutatis qz et
bnplacitu dei et uolutas eiq et signu bnplacitu eiq
dicit uolutas eiq Sz bnplacitu eiu etiam et signu
ueo bnplacitu eiq no consonat rez effectibus bene-
placitu ipiq et ipi effectu rez ab illo no discordat
sit enim omne qd bnplacito volt fiei et omne qd volt
no fiei neq fit no ita et de signis qz precepit deq
multis ea que no faciunt et prohibz que no tanet
et consulit que no implent Ad illos qui dicit dei
uolutate non posse cassari que ipe et qda uident obuiare

XLVI

Hic orit questio dem et enim in supioribus auctorita-
tibus comunitq q uolutas dei que ipe est vocat
sp bnplacitu eiq Cassari no pt qz illa volute
quecuq uoluit fiat i celo et i terra cu teste apto
nichil resistit Quidem qo quo accipiendu sit qd apls
de dno dicit Qui volt omes homes saluos fiei cu
enim no omes salui fiant plures dapnent videt
vtq no fiei qd deus volt fiei humana s uolutate
impedente uolutate dei Dns qz i euangelio impia
ciuitate conpellas Quoties inquit uolui congregare
filios tuos sicut gallina congregat pullos suos et
noluisti Ita hic dicit tacita dei uolutas superata
sit homu volutate et i sermonibus noledo impe-
dientibus no potuit fiei potentissimus qd uolebat.
Vbi est igit illa oi potentia que i celo et in terra
sm psalm Oia quecuq uoluit fecit Et quo vo-
lutati eiq sm apli nichil resistit si colligere fi-
lios ihrlm uoluit et no fiat hec enim poditis
plurimu obuiare videnti in Solutio n in

Sed audiaq; solucq; ac primu quo accipiend sit illud
qd dns ait videaq; Nō em ex eo sensu illud dcm
est ut ait Augl i auctl pdcm solues qstioz cur
dns noluit colligere filios israhel et nō sit scm qd no-
luit qr ipse noluit si porro illa quide filios suos ab
ipso colligi noluit qia ti nolente filios eius collegit
ipse omnes quos voluit qr in celo et in tra nō qdq;
voluit et fecit quecunq; ideo voluit et nō fecit Sed
cia quicq; voluit fecit ut sit sbus Quoties vo-
lui congregare filios tuos et noluisti-r quotqt cō
gregari voluntate mea semp efficaci te nolente fec
tue i eudeti positu est qr illa dm iba supioribus
nō repugnat Quō intelligendus sit illud qui vult omnes
Nunc vide restat quō ecia iba. homines saluos fieri
Ipsi pdcis nō contradicat qui de deo loqns ait
vult omnes homines saluos fieri quoz occasione
vbor multi a veritate demouent dicentes dm multa
velle fieri que nō fiunt si nō intelligend ea ratione
illud te dm qi deq voluit aliquos saluari et nō
saluet Quis enim tm impie desperat ut dicat dm
malas hom voluntates quas voluit et qn voluit
et ubi voluit in bonu nō posse conuertere Nō enim uti
qr nec qd i ps dr quecunq; voluit fecit si aliq;
voluit et nō fecit et qd est indignius ideo nō fe-
cit qm ne fiet qd nolebat omnipotens voluntas homis
impedunt Deoq; cu audimus et in sacris lris le-
gimus qd velit omnes homines saluos fieri nō tm id
dcm sipotentissime dei voluntati aliqd detrahere
si ita intelligend qd scptu t vult omnes homines saluos
fieri tacq; dicat nullum hominem salui fieri nisi qd fieri
salui ipse voluit nō qd nullus est hom nisi qd sal-
ui fieri velit si qd nullus fiat salus nisi qui velit
saluari et id rogandu est ut velit qr nitte est fieri
si voluit Nō em credendu est omnipotens aliqd voluisse
fieri qd firi nō sit Sic ecia intelligend illud Illuminat
omnem hominem venientem in hunc mundu Nō qr nullus ho-
minu est qui nō illuminet Sz qr nisi ab ipso nullus il-
luminat pt et alio mo illud intelligi. Cu ti cre-
de nō cogam sipotentem aliqd voluisse fieri scm
si nō ea qu in vbis ambiguitatibus scripte i celo et
in tra sic veritas cantat cia quicq; voluit ipse fecit
facere ub voluit quicq; nō fecit Se hys aptē dsse
dit qm deq ea voluntate qua ipse est nō vult omnes

quid fiei qd no fiat neqz no fiei qd fiat. Utrz mala
dei uolutate fiant an eo uolente

Ideoqz cu constet oia bona que sunt eiq fiei volte
que si fiei nollet nullateq fieret tra quei sdz utr
et mala oia que sunt. i. pta dei uolutate fiat
an eo nolente fiat. Cum hoc duos vaie sentiretes.
et sbi condice inuenunt. Alij em dicunt q deq wlt
mala ee ul fiei no tm wlt mala Alij uo q nt wlt
mala ee ul fiei. In hoc tm quemut et hij et illi qd
utriqz fatent. Dnm mala no uelle. Utriqz uo rombq
atz auctoitatibq intunt ad munieda sua asseraoz.

Cuide dicunt deum uelle mala ee uel fiei

Qui em dicunt deu mala uelle ee ul fiei, sua
hijs moib muniunt intencoz. Si em inquiunt ma
la no ee ul fiei uellet nullo mo eent ul fient
qz si wlt ea no ee ul no fiei et no pt id efficere sz
ut no sint ul fiant uolutati eiq et potate alicq
resistit et no e omps qz no pt omne qd wlt sed
impotes fiunt et nos sicm qui qd uelimus quiz no
valemq. Sz qz omps est et i nullo impotes tertu
e no posse fiei mala ul ee n eo uolente. Quod em
eo iuto et nolente poss ab aliq malu fiei cu sp
tri sit uolutati eiq quib resistet. Sup dna dnt
Aug qz nce est fieri si uolulit. Sz wlt mala fiei
aut no fiei. Si wlt no fiei no fiunt. fiunt at wlt
gi fiei. Ita bonu e mala ee uel fiei. Aliqn sume
bonq no pmittet ea fiei. Vn Aug q i ench. Quanqz
ea iquit que mala sunt iquatu mala st no sunt
bona tm ut no solu bona sz oia sunt. 7 mala bo
nu est. nia nsi det hoc bonu ut eent et mala.
nullo mo ee sineret ab omipotenti bono. cui paul
dubio qm facile e qd wlt fiere ta facile e qd no
wlt ee no sine hoc nisi credaq pdita. nra qs
tio qua nos i prem oipotete qd fiere tostrem. Ita
hic apte hes q bonu e mala ee. Omis qt bonu deq
auctor e. qui wlt omne bonu ee qd est. Cu go bo
nu sit mala fiei ul omne ee hijs atz aliis hrig di
rombq et auctoitatibq utrq qui dicunt dm uelle
mala ee ul fiei.

Hic ponit rones illoz qui dicunt dei uolutate no fi mala

Illi uo qui dicunt dei uolutate mala no fieri
ul ee inductionibq pmissis uti rndent dice
dm nc uelle mala fiei hoc uelle no fiei vel
nolle fieri sz tm no velle fiei. Si em velit ea

fiei ut ea faceat ea utique fiei ut ea et ita est auctor
malorum Non est ac auctor malorum ut eorum protestant
auctoritates Non quo eius voluntate fiunt mala Ita si nol
let mala fiei ut vellet non fiei et ita faceret omnipotens non
est cui eius voluntas humane voluntatis effectui impedi
ret Ideoque non contraduit dni velle mala fiei nec ma
lorum auctor intelligatur nec concedit eum velle mala non
fiei ut nolle fieri ne impotens videatur si ita dicunt
eum non velle mala fieri et non auctor si permissor ma
lorum monstret Vnde et ewagrius ubi ondit dni auctore
ea omnium bonorum dicens O la pipini sta fuit et quis
malorum auctore ea negat dicens et si ipso sum e
nihil i. parum Non dicit peccatum sum ea vel eo nolente
et iuito si ita si eo i. si eius voluntate qz non eius
voluntate sit parum Ita quo deo nolente ut nolente sed
non nolente fiunt mala qz non subest dei voluntati ut
malum fiat ut non fiat si ut fiei sinat qz bonum est
sine mala fiei et utique nolens sunt non nolens ma
la si nolens sine ut ipse fiant Cum ea nec mala fiunt
bona nec ea fiei ut ea bonum est.

Quod intelligendum sit illud augustini mala fieri bonum

Quod ueo augustini aut mala fiei bonum esse nec si
nerent mala ab omipotenti bono fiei melior est
bonum ut ea essent Ea quae deus ea esse fecit qz
ex malis quae fiunt deus bona dicit nec ipse permittere
ea fieri nisi de eis bonum aliquid faceret Vnde augustinus i. codi lib
enchiridio apte inducens pdecessorum libros tale ea
intelligenda dit Deus omnipotens cui vere et summa po
testas cui summe bonum est nullo modo sineret aliquid ma
li esse i. operibus suis nisi esset adeo esset omnipotens et bo
ut bene faceret etiam de malo Ita i. eodem maligni indi
cauit Deus de malis bonum facere qui mala nulla per
mittere Ex hoc utique sibi dictum est ac uere est bo
ne esse et mala fieri qz ex malis que fiunt bonum qui
sum appellatum vocati sunt si accedit bonitas i. hu
litas Talibus enim ut ait apls in bonum cooperantur
omnia etiam mala que eis possunt que aliis facientibus
obsunt Vnde etiam aliquis i. scriptura legitur malum appel
lari bonum ut Jeronimus super marcum Malum inquit
inde bonum fiunt si nobis nec si bonum est ille ut ille
inde sequitur qui simpliciter bonum est per eum ac simpliciter
bonum est qd in se et facientibus bonum est.

Quadripartita ampliorum

Est enim aliquid quod in se bonum est et cui sit quod non est bonum
facere ut cum subuenit pauperi quod non ipse dominus et
aliquid bonum in se et facere quod non est ei cui sit vt cum uestitus
ipse dominus alicui nisi obedire predicat et aliquid in se et
facere et cui sit bonum ut cum uestitus predicat ipse dominus
tradere. Vnde apostolus Bonus odor sumus deo Alius odor
uite alius odor mortis est at aliud quod nec in se
bonum est et facere nos et damnat nisi penitent ut
malum valet tamen ad aliquid vt enim ait augustinus enchiri-
dio summe et equaliter et immutabiliter bona trinitate
creata sunt omnia nec summe nec equaliter nec immutabiliter
bona quia tamen bona quia singula sunt nos omnia valde
bona Quia ex omnibus constitit omnium statuum admi-
rabilis pulchritudo in quibus etiam illud quod malum dicitur
bene ordinatum et loco suo positum eminentiam commendat
bona ut magis placeant et laudabiliora sint dum
comparantur malis. Ex mala omnium salutari ualent et
facientibus sua ipsa nil patientibus alieno prosunt tamen electis

Hinc patet quod ex malis que sunt aliquid pueri bonum
dum bona magis placent et laudabiliora existunt
ipsis etiam sanctis ex malis que fiunt inter
dum bona puenimus si finem ipsorum iudicatum sunt sci-
talibus enim ut ait augustinus in li. de correctione et gra
usque a deo deus omnia coopat in bonum. ut si quis
ad ut deuiat et exorbitant etiam hoc ipsum eis fa
ciat prosit in bonum. quod humiliores redeunt atque doctio
res vt petrus illa etiam mala quae abiquis fideles
pie perferunt vt ait augustinus li. de tim. ipsis vtique
prosunt vt ad emenda peccata vel ad exercenda patientia
iustitia vel ad demonstranda huius vite miseriae
beatae et iob dei manu et apostolus satanae famulum
fecit et vtique prosunt quae malum bonum portauit.
Ex predictis concludit ordinis non esse bonum sicut mala multis

Si quis igitur diligenter attendat. modis
que supra sunt facile est ei patere ex malis bo
na puenire et ex ea ratione dicimus ea quae bonum sunt ma
la sicut ea. non quia malum sit bonum vel quia bonum
sit malum sicut Non est enim bonum malum sicut ab aliquo
quia non est bonum ut aliquis faciat malum Vel enim hoc esse
bonum perfecto huiusmodi deus auctor est. qui est auctor
omnis boni Ex si huiusmodi deus auctor est eo quo auctor

ho agit malu et ita eo auctore ho fit deterior. et si
eo auctore ho fit deterior tunc eo volente ho fit dete=
rior. Id est enim dicit aliq fieri deo auctore qd deo
volente Deo at auctore no fit ho deterior go si deo
volente ut Augn i li. lepoov. gomu apte astruit
a minori ita dicens nullo suprepte hoie auctore fit ho
deterior Tanta enim est ista culpa q in sapiete hoies
cadere nequit est at deo ei hoie sapiete fortior
multo minus igit deo auctore fit ho deterior multo n
est prancior dei voluntas q hoies sapientis Illo at
auctore cui dr illo volente dr. Est go in tanti vo=
luntatis quo est ho deterior qd vitiu longe
ab est a dei voluntate ut ratio deq a q fit qrendi
est Ita apte hic dicit Augn deo auctore uel vo=
lente hominem no fieri deteriore p vitio voluntatis
sue No est go deo auctore q malu fit ab aliq et
ita deo volente mala no fiunt. Qd in deo no est causa
ut sit homo deterior

Item id Augn qrens.
Que sit ita ut sit ho deterior in deo no esse
asserit in eod li. sic dicens Vt sit ho deterior
aut in illo est aut i alio aut i nichilo Si i nichilo
nulla causa est Si i alio aut i deo aut in aliq quo=
libet hoie aut i eo qd neq deq neq ho sit Si
no in deo bonoru enim deq tm causa est go aut
hoie est aut i eo qd nec deq nec ho aut i nichi=
lo Rebus apte ostendit q no est bonu ut sit ho
deterior qr no cui est deq cui rei ita qui tm ita
bonoru est et si no est bonu ut ho fiat deterior
No est go bonu ut ab eo fiat malu no igit volt
deq vt ab eo fiat malu Aliud probat q deo auctore
Item aliud ita ondiptur. no fiat mala
q deo auctore i. volente no fiunt mala qr ipse
no est ita tendendi ad no ee Tendere enim ad
no ee malu est Ipse aut auctor mali no est Ten=
dit ueo ad no ee qm operat malu No go de auc=
tore est q aliqs operat in malu No est go bonu q
a aliqs operat malu qr tm bonu deq auctor est
hoc at Augn i eod li. apte explicat ita dicens
Qui omnia que sunt auctor est. et ad cuius bonitate
id pertinet ut sint omne qd est bonu tnmo ita est
Ita ita mali auctor no est et io ipse summu
bonu est a quo i nullo deficit bonu est et malu est
deficere No est igit ita deficiendi i. tendendi ad no

ce qui ut ita dicam esendi ita e essentia omnis que fuit
auctor est que in quantum fuit bona fuit Ecce aperte
habes quod desinit a deo qui est summum bonum malum e
mala quod fuerit malum e Nec quod deo auctore id vole-
te mala fuit. Obiectio quorundam sophistica quia probare
Iam sufficiat omnis est. nituntur
quod deo auctore non fuit mala esuida tu sophis-
tice tendentes et ideo deo odibiles. probat omnia
ex deo auctore esse quod mala fuit hoc modo quod mala
fuit. necesse est Omne autem necesse quod est. est a necessitate
deus e a deo igitur est quod mala fuit Ecce autem de necessi
a deo sit confirmat auctoritate augustini i li. l. ppoy.
sapientiae ita dicens Omne necesse a necessitate necesse e. est autem
necessitas dei omnis igitur est auctore omne necesse est autem
necesse quod mala fuit id fuit deo quod auctore e quod fuit
id fuit mala. Confusio nostri ipse concedit de verso esse a deo
Quibus facile e nobis respondere et indignum ve-
ponsione videt quod dicunt Omne naturae necesse a deo
est ut ait augustinus cui consonat ambrosius quod certus
illud omnis apostolus Neque potest dici dominus iesus si in spiritu sancto
dicat quod omnis necesse a quocumque dicitur a spiritu sancto est Cui
utique necesse sit quod mala fiat hoc necesse est quod dicitur illa
locutione scilicet mala fuit a deo e et non modo sequitur quod
a deo sit ut mala fiat Si enim hoc dicat auctore ma-
lorum deus e intelligetur quod ex suis manifeste sunt osten-
dit Deus philosophus furtum fieri et furtum fieri necesse est
quod philosophus non sequitur. Item quomodo approbat illorum qui
et igitur et alia hugo in sama dicunt non velle ma-
vel magistrum permisse quomodo potest sanctorum fieri
que sororum testimonio plenum probatur. Dicunt dei
non velle mala fieri non tamen velle non fieri neque nolle
fieri Omne enim quod vult fieri fit et omne quod vult non
fieri non fit fuit autem multa que non vult fieri ut ora
mala. Quod voluntas dei semper impletur de hoc quorundam
Voluntas quippe dei semper. se vertat
efficax e ut fiat omne quod velit et nihil. XLVII
fiat quod nolit que deberet semper ad implet
quoniam se utitur Nihil enim ut ait augustinus in libro
arbitrio constitutum superat voluntatem dei et si fiat
quod eius voluntate tamen contra eius voluntatem quid ipse
est nihil putandum est ita fieri tamquam velit fieri
et non fiat vel nolit fieri et fiat Illa enim volun-
tas ut ait augustinus in enchiridion semper impletur aut de

i nobis aut a nobis de nobis implet ꝓ tn no im-
plemq ea q̃ peccatq a nobis implet q̃ bonu fa-
ciq deo eni faciq qz sciq placet deo Ita de
hoie semp deq sua implet uolutate qz nichil
facit ho. de qub deq no opet qd vult Nolo eni
vult deq ut pereat ho quibz Si at peccauerit
penitentia vult parce ut viuat In pcis no pse
uerate punire ut iustitie potestatu cotumaci-
no euadat Sic alios ab eterno praeiuit ad pena
alios praeiuit ad glam Et hec sunt magna opa
dni exquisita omis uolutates eius Et ta sapi-
ent exquisita ut cu angelica et humana cultui
pertinent. i. no q ille ꝓ qd uolunt ipa facit ea
p eam q creatice uolutate qua fit e qd ratior
no voluit implet ipe qd uoluit bn vtens et
malis tamq sume bono ad eorq damnacoq qs iuste
pdestinauit ad pena et ad eorq salute quos be-
nigne pdestinauit ad glam Quatu eni ad ipos
attinet qd deq nolunt fecerunt Quatu no ad di-
potestaa dei ritto no id facere uoluerunt ho quippe ipo
qd con eius uolutate fecerunt de ipis sta est volu-
tas eius ipsa nacq magna opa dni exquisita
omis uolutates eius vt mio et cessabit no no
fiat ptr eius uolutate qd ena fit con eius volu-
tate qz no fiat si no sinet nec vtiq notes sunt
ꝓ ugles nec sinet bonq fiei male n ompt. et de
malo posset facere bn. Ipse ibis quidet mostratq
q uolutas dei etna semp implet. de hoie ena
si faciat ho con di uolutate Sz attendens e diu-
gent quid i superioribz dr fiei aliq con dei uoluta-
te qd tn no fit ptr ea et qualit intelligend sit i
quatu ad se fecerunt qd deq nolunt Quatu ueo
ad dipotestaa dei ritto no facere id uoluerit videt
eni ista superioribz obuiare vbi dnm e voluntati
eius nichil resistere. Hic apt dicendu diuisis moris sup dei notate

Verum ut sup dixi eius uolutas dei diuisis moris ac
apte que diuisitas in pdtis ibis si diligenter
notet nichil ibi condictionis rapiet vbi eni
dicit no fiei ptr eius uolutate ena qd fit qz
eius uolutate. distincte accepit uolutate et no
pam uolutate qua deq est et semptina e ꝓ
eis signa pdtis verbis intelligi voluit. i. phibi

aone sive preceptum et permissorum multa enim sunt q
dei preceptu vel con phibitorum que tn no sunt prter
eius permissionem ipsa namq permissio ora sunt ma
la que tn pt eius voluntate sempiterna sunt sicut aug
dicit sup illu loci psalm Ut no loquat os meum
opa hom Opa enim hom dicit ea que mala sunt
sive prter dei voluntate sunt que ipse est si no pt
eius permissorum que ipse no est appellat tn ipsa dei
voluntas qa deus voles fieri mala sicut sunt
con eius preceptorum vel phibitorum si no con eius voluntate
que ipse est nisi dicat con ea sicut q prter ea sunt
con da quippe nihil ita fit ut velit sicut dt no
fiat qs evidenter ibi notavit aug vbi aut cum
tu ad nos attinet qs deq volunt fecerunt cum
no ad oipotentia dei nito mo id fieri valuerit dc
si dicit fecerunt con dei preceptu qs appellat vo
luntas si no fecerunt cot dei voluntate oipotentiq
qa hoc no valuerit illud valuerit et ita ph q
fecerunt con dei voluntate i preceptu de ipsis fa
est voluntas eius i mpleta e voluntas eius sem
piterna qua eos damnari volebat Vn greg sup
genesim mlta voluntate di pagunt vn mutare
contendunt et consilio eius ut fideles obscuri
qa hoc eius dispositoi minutat hs phudum stu
diu resultat hic apte ostendit qa du malo con
silio ac precepto dei resistit qs dei voluntas ap
pellat ea faciunt vn voluntas eius que ipse est
mplet quae disposito vel beneplacitu vocat nd
ut ait aug super enchi Quatuor sunt voluntates
angelorum vel hominum bonorum vel malorum vel illud qs
deq vel aliud volentium qs deq oipotentis voluntas
sempiterna e que mala ee nesciat pt que ecc
du mala irrogat iusta e et profecto que iusta
e mala no e deq igit omps sive p misericordia cui
volt misereat sive p iudicium quem volt obdurat
nec iniquum aliqd facit nec id volens quitq faciat
et oia quecumq volt facit Summatim postrigit summam
predictorum addens quare deus precepit filiis bona facere et mala
vitare cum non velit hoc ab eis predicere

Ex predictis liquet q voluntas dei que ipse est
sp iusta e nec i aliqo cassat si p oia impletur
consilium eius qui preceptis sive phibitis no obtem
perat impletur quibus proposita et data sunt Nequidem

preapit omnibus bona vel prohibuit mala vel consulit op-
timum quod vellet ab omnibus bona quæ præcepit fieri et mala
que prohibuit vitari. Si enim vellet utique et fieret quia
illo prohibente abhorre superari vel impediri eius voluntas
sic ut iustitia sua hominibus ostendere et mali essent i-
rrecusabiles. Denique ut bonum ex obedientia glorificet mali
autem inobedientia pena puniret. Sic utique ab etiamsi apa-
ruerunt ea igitur que omnibus precepit vel prohibuit a quibusdam
voluntas fieri ut utrum sic non ad omnes et quidam personalis
preceptum et iustitia et in nova lege que ad eis quibus
precepit fieri voluit ut abrahe de immolatione filii et
iesu christo quibusdam curatis quibus precepit ne cui dice-
rent. Item aliquis homo bona voluntate aliud vult quam deus aliquis mala voluntate aliud quam deus bona voluntate vult.

XLVIII

Sciendum quia est quia aliquis mala est voluntas hominis id est
nolentis quod deus vult fieri et aliquis bona est volun-
tas hominis aliud nolentis quam deus. Et enim bona sit
homini voluntas oportet attendere quid congruat ei velle
et quo fine. Tantum enim interest inter voluntatem dei
et voluntatem hominis ut in quibusdam aliud congruat deo
velle aliud homini. Vt autem iterum aliquis magis bona
voluntate homo vult aliquid quod deus non vult bona multo
amplius multoque certiore voluntate non illi mala vo-
luntas cum nullus est tam sit bonus filius pruden-
vivere quam deus bona voluntate vult mori et iustus
fieri est ut hoc velit homo voluntate mala quod deus
vult bona velut si malus filius velit mori pater
velit eum hoc deus. Nec ille vult quod non vult deus
sed non id vult quod vult et deus et in bona dei vo-
luntate pietas illius potius congruat quam aliud
nolentis quam id nolentis impietas. Illud enim in-
est quid velle homini quid deo congruat et ad quem fi-
nem suum quisque referat voluntatem ut appetat vel im-
petrat. Et enim velle bonum quod non congruit ei velle
et est velle bonum quod congruit si non referat ad finem
rectum et id non est bona voluntas. Item bona dei volun-
tas per malas dei voluntates homini impletur ut in passione
christi constitit ut iuda. Item et quod deus bona et iudei mala
voluntate voluerunt nolitis. Item et id quod deus non voluit
illud quod non est permittendum quam aliquis dei voluntas bo-
na per mala hominis voluntate impletur ut in crucifixione
christi. Item et quod deus bona voluntate mori vo-
luit iudei id impia voluntate eum crucifixerunt et no-
lebat iudei mala voluntate quod deus bona voluntate
volebat sicut ipse patet morendo sed volebant

et aliq aliud qd deq no nolebat. s. occidi xpm qd fuit
mala actio et pena actri quippe indeorum no voluit
deq passor no xpi voluit sic in ps xpus ad prem
ait Tu cognouisti sessionem meam i. voluisti et ap-
probasti passorem meam et eum placuit voluit itaq to-
ta trinitas ut xpus patet nec tn voluit ut indei
occident qr voluit pena xpi ꝗ no voluit culpa
indeorum nec tn voluit si ceteri noluissent nec fuisset.
Sed ad hoc oppon. sic Gi. Oppositio
voluit deus ut xpe patet voluit vtiq ut pa-
teret a indeis uel no Si voluit ut no pateret
a indeis cum passus sit sequitur itaq q voluit deus no
fiat Si at noluit eum pati a indeis go noluit eum
occidi a indeis Voluit itaq ut indei occideret
eum Ad qd rndeatur dicit simpr concedendum q deus
voluit xpum pati mori qr eius passio bonum fuit
et sa nre salutis Cum at dr noluerit eum pati ul
occidi a indeis hic distinguendum est Si enim intelligitur
sic volebat eum sustinere passorem sine crucifixorem
a indeis illata verum est ssq Si no intelligitur sic vo-
lebat ut indei occident eum falsum est No enim vole-
bat deus actorem indeorum q mala erat ꝗ volebat
passorem bonum et hec voluntas p malam indeorum vo-
luntatem impleta est Vnde aug in ench Deus quasda
voluntates suas utiq bonas implet p malos ho-
minum voluntates malas sed p malevolos indeos
bona voluntate pfis xpus p nobis occisus est q tamen
bonum fuit et dicit petrus qui id fieri nolebat satha-
nas abepo qui occisus est dicit esse maiestatem hes
magnum bonum fuisse q xpus occisus est at hoc bonum
qr petrus nolebat idem redarguitur est. Vtro placuit
deus vnum q xpus patitur et moritur placuit q vicium
mre liberatus ꝗ no xpus crucifixus
Ex quo sluit qstio qua quel solet Vtro vtrum
qstio placet debuerit q xpus patet ul occide-
ret. Debuit enim eis placere ipsum mre redempto-
ris ꝗ no intuitu eius crucifixi Voluerit go ac vehemen-
ter cupiere xpum mori pro hoib et impletio
diuine voluntatis ꝗ no voluerit delectare vlq af-
flictionibus Ideo go letabat et tristabat ꝗ ob
aliud gaudebat et xpe aliud dolebat Volebat
ipm xpum mori pro hoib redempcione et tn d'morte
vlq diuisis deuisis corda eorum vale mouebat
Quo sentiendum sit de passionibus stoicorum an velle an nolle
debeat n

Sunt qrit utq eos mo senaedu sit de passoi-
bus et mrturijs sorum. Dicag aliqua ee dnz
int passoz capitis ac mebrorum xpi. Naqz pas-
sio causa t fre salutis qd no est passio alicuiug
sti. Illig enim passoe redepti sug n xpi. psuerat
quidq no mo eis qui passi sut vez eda illis fide-
libq xpoz passoes veritati mra redepcio no sit
hoc enim illig sola passio potuit qui deq t at ho
illig go passoz credentiu pie matres voluerit z op-
tauerunt fieri. Sic sutiuz credebat passoes ido
sorum posse illis uelle et nolle z vtriuqz bona volu-
tis. cos nobis ponag fines. Cui enim placuit pau-
li passio eo fine qr p minu eis phoe ductu z pa-
ci retinebat bona vlde hmi sue volutate quae vo-
lutati eis cogruebat qua diuprebat dissolui z
ee cu xpo. Cui aut noluit eit decimade passoz
et effugere mangiquoz copassoe pietatis z ille
bona habuit volutate vt dictum est. Hoc ap-
pazebat volutates prior fidelium qui nolebant
aplm paulu ihrim ogere ne ibi patet mala q
agabq potia pdicetur et tm hoc illu pati deq vo-
lebat p annuciada fide xpi. exers qs rlr tire xpi
naqz bona uolutate sua ipe impleuit p xpidoz
uolutates bonas. p indeoz malas et ad cum
porig ptinebat qui nolebat qd uolebat qua illi
p quos uolates stiz e qd nolebat qr idupm ma-
li volutate secutu qd deq bona uolutate uolut
ita et i passoe xpi fim e. Ergo em deq voluit hoc
ide iudas iudeis et diabolo. Illi mala volu-
deq uo bona volutate. Et ut xpus moreret. Ve-
rum illi actu uoluerunt q deq no volut.

Hic finit primus liber de misterio trinitatis
Incipit secus de rerum creatione et fore tore corporalium et spualium
et aliis plurimis eis pertinentibus

Omnia esse principium rerum ondit non pla ut quida
putauerunt

Ode ad misterium diuine vnitatis atq trinitatis
lig ex pte cognosta ptinet nostrum. Quatin
valuimus diligere exercitu sug. Nunc ad consde-
randam creaturarum transeamus.

Omnia ee principium rerum ondit non plura ut quida putau-
erunt

I

Creatione rerum in sanctam scriptura dicit esse
creatore invenitur tribus dicit omnia visibilium
ut invisibilium creatura in principio sui ostendit dicens In principio creavit deus
celum et terram/ Ipse etiam ubi moyses spu
dei afflatus in uno principio a deo creatore
mundum esse refert, eludens errore quod
plura sine principio fuisse principia opinatum platonem
quoque tria dicit existimavit dei esse et exemplar
et materiam et ipsa increata sine principio et deum quasi
artifice non creatore. Ex qua ratione ipse dicit creator
et quid sit creatore et quid facere

Creator enim est qui de nichilo aliquid facit et cre
are ipse est de nichilo aliquid facere, facere vero est non
de nichilo aliquid operari sed etiam de materia vni
et ho ut angelus dicit aliquid facere sed non creare. Vocatur soe
sue actatis sed non creator. Hoc enim nomen soli deo
ipse ascribit qui et de nichilo quedam et de aliquid ali
qua facit. Ipse est ergo creator et opifex et factor.
Sed creatoris nomen sibi ipse retinuit. Alia vero
etiam creaturis quibusdam. In scriptura tamen sepe creator
accipitur tanquam factor et creare sic facere sine distinctione
significatur. Et hec ita sit facere et agere et hoc dicit non
dicitur de deo sicut ea rem quam dicit de creaturis

Ut igitur secundum est hec ita sit facere creare agere et
huiusmodi alia de deo non posse dici sicut ea rem
qua dicuntur de creaturis. Quippe cum dicimus eum aliquid
facere non aliquid operando motum illi intellectum in se
ut aliquid in laborando passus sicut nobis solet accidere
sed eius simplicem voluntatem nutu aliquid sibi efficiat esse
in etna eius voluntate aliquid nouum existere cum ergo dicitur
aliquid facere tale est ac si dicatur nisi eius voluntate ut p
eius voluntate aliquid nouum contingere ut ea ut in ipso
nichil nouum contingat sed nouum aliquid sic in eius etna
fiat voluntate fiat sed aliquid sui mutatione sue mo
tione. Nos vero operando mutari dicimur quia mouemur
Non enim sed motu aliquid faciamus. Deus ergo facere ut agere
aliquid dicitur quia cum in rerum nouum exortum dei eius volun
tas nouum esse manifestat quam ante non erat absque nouus
agitatione ut actus ipse dici non queat cum videlicet
actus eius in motu consistat. In deo autem motus nullus est
Sicut ergo ego calore solis aliquid fieri tingit nulla tri
tipso ut in eius calore sua motione ut mutatione ita ex
dei voluntate nova fiunt esse sed minime auctoris qui
est omni et solum principium omnium angelus vero duo.

principia dicit sic mundum et semper et tempus operatorum
dicit mundum esse semper esse et fuisse. Ad Katholicum est
Hoc igitur et illum errore subsequi. doceat
hendendas veritatis disciplina tradens dicit
principio temporum mundum creasse et antea etiam
liter existisse sufficiat, ipsi et infinite et omnipotentia
quemadmodum illum voluisse fuisse et quantum ex eius
voluntate et bonitate res nondum existunt. Credat
igitur rem caturam celestium vel terrestrium visibilium vel
invisibilium cum non esse nisi bonitate creatoris qui est
deus unus et verus cuius tanta est bonitas ut summe bo
nus beatudinis sue qua eternaliter beatus est alios ve
lit esse participes quia videt et quicquid posse et im
mutabiliter non posse illud igitur bonum quod ipse erat
et quo beatus erat sola bonitate non mutante alias
quicquid voluit quia summe bonum erat posse nolle
et omnipotentissimum esse non posse. Cuius rationabilis
Et quia non valet eius beatudinis creatura fieri sit
participes existere aliquis nisi per intelligentiam que
quisque magis intelligit tanto plenius habet. Scilicet deus ro
nalem creaturam que summum bonum intelligit et in
telligendo amat et amando possidet et possi
do fruitur. Ea quia hoc modo disposuit ut per insum pu
ritatem permanet nec corpori vincitur. Sicut angelus per
pol iungitur sic anima disposita et itaque rationalis caturia
et incorporea et corporea et incorporea quidem
angelica corporea vero id est hoc nostrum ex ima rationali et hu
mana carne subsistens. Codicio est rationalis caturie
prima cum habuit deus bonitate. Cuius creatio sit homo vel
Deinde si quaeritur quae creatio sit homo. angelus
vel angelus breviter finem rendere potest potestas bonita
tem dei vim dicunt. Li. de doctrina christiana quia
bonum et deus summum et magnitudo summum bonum summum.
Ad quid creatio sit rationabilis creatura
Et si quaeritur ad quid creatura sit rationabilis caturia
respondet ad laudem dei ad finem et ad fruen
dum in quibus potest ipsa non deus. Deus enim perfectus
et summa bonitate plenus non augere potest nec minui
ex eo quod ratione caturia sita a deo referendo ad ca
torius bonitate et ad creatione utilitate. n
Brevissima ratio cur quaeritur vel ad quid ita sit rationalis creatura
Quoniam quod quaeritur quare vel ad quid ita sit rationalis
creatura breviter rendere potest potest di bonitate

et sua valitudo vile nepe est ipi suum deo 7 seruiendo
eo suus go angelis sive homo ppter dm dr et ne quod creator
deus et sumendis altiudinis indigeat officio qui
bonorum mrtis no eget sed ut seruiret ei ac seruiendo
eo cui seruire regnare 7 hoc em ppter seruiendo
no illi cui seruitur

Sic fit 7 homo ut deo seruiret sibi
mundo ut seruiret

Et sic factus 7 homo ppter dm
ut ei seruiret ita mundus factus 7 ppter homines sic
ut ei seruiret posita 7 go ho in medio ut et ei
seruiret et ipa seruiret ut deserviat vtrique et re
fluciat totum ad bonum homis et quicquid obsequium
et quod impendit ita em voluit deus sibi ab homine
seruiri ut ea seruitute no deo sed homines inuicem
et voluit ut mundus seruiat homini ut ex inde seruiter
inuicem homo totum igitur bonum homis erat et quod seruit
a ppter nos et ppter quod factus est ipse Dia em ut qui
a plus nra sunt sic superiora 7 equalia et inferiora
Superiora quidem nra sunt ad pfectum ut deo trinitas
Equalia ad quietem sicut angeli qui et si modo
nobis sunt superiores in futuro et ut eglas qui 7
no nra sunt et adusque nobis sunt sic vel domini dui
fe familiam no dmo sed qui sunt adusque eorum ipsi qua
gal in quibusdam scripturis locis nobis fuit dictum du
ppter nos in mistaliis intuit

Dr aliqn in scipta homo
factus repacem angelici casus

De homis et in scriptura interdum reperitur quod factus est re
cepacio angelica ruine quod no ita intelligendum
est no fuisset homo factus si no peccassent angeli Dicit
quod ut sit hoc instituto mte aliquas cas precedens hoc
ecia no nta extitit vna igitur sunt superiora 7 equa
lia nra ecia mistaliis sunt et ad finem nos facta
Solet ecia quod in maioris dignitate et videtur
dia si absque corpe ymaginem cum vnita sit corpi
ad quod po dia pter quod deus voluit et voluitate eius
ea creanda no est Sed ad dia pter quod ideo deus voluit
ea corpi vniri ut in humana conditione ondet nouum
exemplum beta vnionis quod etiam dm fuitia 7 spm
in qua diligit ex toto corde et videt facie ad faciem
putatur enim creatura se no posse creatori suo vniri
tanta ymaginatione ut eum toto corde diligat et cognos
ceret nisi videt spm qui e excellentissima creatura
in sinu v. carni q de ita e in tanta dilectione vniri
ut nequeat cartu ad hoc ut velit ea relinquere
sic apta ostendit dicens nolumus corpe expoliari

sed sup uestiri p qd ostendi spm creatu sui iace
ato inestimabili amore vnari pro exemplo qd fu
tura societatis que inter dm et spm rnale i glori
ficabe eius & pficeda erat diuersis corpeis indu
mentis et tiemis masculis coptauit lutea qz mas
scit adiute spm uegetaie ut sciret ho qz si potu
it deq ta dissipaet nam corpis et aie i federe
vna tiamenia tata conuge negq et impossi
bile rnat creatie hyllitate licitoge inferior
ad ste qle ptiapacor sublimaie et ita qd pro ex
emplo hoc rnalis sub i pte usq ad costrau
trem corpis hyllitaty est ne forte in hoc timmis
dessy videt addidit dei pulchra ut pqmodo
ad eos corpe gloificato ad costrau illoz q sua
possiderat puritate sublimaet ut qs minus ex
dispessatoe creatois sui acepat condity pqmodo
p gratiam eius & acquet gloificatq Sic qd conditor
deq rnales spus varia sorte p arbitrio voluitat
sue dispones illis quos i sua pritate reliquit
sicut si tcelo masculis ad quos corpis terreis
daqueat decorsu i terra hyllitaty constituit vtrusq
tegiaz ponens obedie sicuq at ii i ab eo ubi erant
no cadent et isti ab eo ubi erati ad id ubi no sunt
ascendent sicut itaq deq hoiem ex duplici sua
corpq detra singulis diuersi ueh de meliis facies
ideq etia vnite fuit aie corpis ut eius deo sti
mulates maiore inieant coniuncta

Post sacramentum
trinitatis de creata triptita agendi et prius de dignitate

Ex pmissis apparet rnale esse aliud
a angelica et hyllana fuisse distincta qz alia
tota est spualis i angelica alia i corpalis
hyllana ex pte et expte corpalis qz itaq de hys
tracta dicit et de spuali et corpali creatia de
rnali et de ista rnali qd de rnali et spuali
i de angelis agens videt ut a principio creatois
ad cognitio creatie dignitis rationis intendat
deinde ad considerationem corporee ta illius q e rnalis
q illius q no est rnalis desiderat vt trinitatis i ca
te sacrosancte triptite creatie eius cultoz atq gra
genitiu sequat documentis.

Et hic considerandum sunt de angelis

De angelica itaq natura her pd considerada est
qn creata fuit et ubi et quat sta diu pmo
tenderet deinde qualis esset a iustoe qzdam

Post (deinde) trinitatis de creata triptita agendum et prius de dignitate i. angelica

et quoque quorunda de excellencia qui et ordinibus et do-
norum dra et de officiis ac nominibus aliis quibusdam plurimis ali-
qua diceda sint. Cum fuerint angeli prius dicti in quo videtur
sibi obviare auctoritates

Quedam auctoritates in hoc videtur quod omnes creatu-
ra creata sint angeli. Unde illud pro omni creatura
est sapiencia quod intelligitur de angelica nam quidam sepe
sepe ultra sapiencia et lux dicitur. Nam sapiencia illa quidem
creata non est. Sicut enim sapiencia patris est genita non
facta nec creata et tota trinitas una sapiencia est que
nec facta nec creata est nec genita. Ut predecessor de an-
gelica igitur ultra illud accipiendum est de qua dicitur
sapiencia quod facta est sicut pro omni. Quidam alia scriptura
dicit. In principio creavit deus celum et terram et in
principio creacionis tue domine terram fundasti et opera manuum
tuarum sunt celi. Et videtur quod contrietas oriri ex
assertionibus istis nam si pro omni creatura est sapiencia
ergo per ipsam facta videtur et ipsa per ipsam facta videtur
celum et terra et ipsa facta an celum et terra. Ite si in pri-
cipio creavit deus celum et terram michil fuit ante
celum et terram ergo nec ipsa sapiencia facta est an celum et ter-
ram. Cum igitur hec contraria videantur in divina scrip-
tura plus sit sentire aliquid contrietatis requiramus
intelligencia veritatis.

Quod sit tenendum dicitur pro dictis auctoribus determinans

Videtur itaque hoc esse tenendum quod sicut creata est spiri-
tualis substancia. i. angelica et corporalis. Sed quod pertinet
ad illud salomonis. Qui vivit in eternum creavit
omnia simul. i. spiritualem et corporalem nam et ita
non prius tempore creatus sunt angeli quam illa corporalis ma-
quatuor elementorum et tunc pro omni creatura dicitur sapiencia
quia et si non tempore precedit tamen dignitate. Ex hoc et si
creata fuerit spiritualis corporalisque substancia dicuntur
sed genesim aperte ondit dicens. Celum et terram spiri-
tualem corporalemque substancias intelligi. Et hec cata in prin-
cipio scripturis vel in principio quia pro facta sunt.

Et michil factum est an celum et terram sicut tempore creata
sunt simul non tempore

Ante ea enim michil factum est nec ecia tempore factum est
an spiritualis sicut angelica nam et an corporalis
sicut materia illa in quatuor elementorum confusa. Illa tamen
cum tempore creata sunt non ex tempore vel in tempore sed non tempo-
in tempore creatus est quia non sunt tempora prius quam essent
celum et terra. Vnde aug. li. de trinitate dicit quod
deus sunt dominus angelorum et non in tempore cepit
esse dominus quia dominus sunt temporis quam esse cepit nec vtique

tempq cepit ee in tpe qz no erat tpus ante mapet
tempq. Qz sil cū tpe z cū mūdo cepit corpalis z spūalis cre-
simul qz cū tpe stā est corpat. atura
Et spūalis creatura et simul cū mūdo n̄ fuit
antea angelica creatura q̄ mūdq qz ut Auḡ
ait nulla creatura ē an secula si a seculis cum
quibq cepit Jeromq tn sup epistolā ad Titū aliud
videt sentire dicens Dex milia n̄ dū mēi tpis im-
plent amor et quatuor pus et trinitates quatu
tpa quatuor sector origines fuisse arbitrat est
in quibq angelī throm dnationes cetereq ordines
fuerunt deo absq tempor uicibq atq mensur et
deo iubente substiterunt hys ubis quidā adhe-
rentes dixerunt ante mūdo repisse tempq secare sed
an mūdū extitisse tempq eternū sine muta-
bilitate et deo immutabiliter et impalut astruūt
angelos deo iubente substitisse ante quā fuisse Nos
at qd pus dem est p captu intelligere nre fīdei
approbamq salua tn reuerentia sanctor in quibus
michil temere asserendū est et illud Jeromq dupisse
no ita sentiendū q̄ alior opinione refellendo arbitra-
mur. Vbi angeli creati mor fuerint
Iam ostensū est qn̄ cōta fuerit angelica na
Nunc attendendū ē Vbi sta fuerit testimonijs.
quorq auctoritatū euident monstrat angelos
an casu fuisse i celo et inde corruisse quos da p
superba illos ūs qui no pstauerūt illic potuisse
hi i caudaglio dns aut Videbā satanā sicut ful-
gur de celo cadentē Nec appellat ipse celū fir-
mamētū qd sēdā die fīm est q̄ celū splendidum
qd dr empyreū r igneū no a calore repletū
q̄ est a splendore qd stati fīm angelis ē repletū
qd ē sup firmamētū et illud empyreū quida
expositor sacre scripture nostre cell intelligi vo-
lunt vbi scriptura dicit In principio creauit deus
celū et terā Celū inquit firmamētū no in sibile firma-
mētū hic appellat q̄ empyreū r igneū vel in
telleūale qd no ab ardore q̄ a splendore dr qd
fīm q̄ stati repletū est angelis Dn cū me lau-
dauerūt astra matutina Ex hoc qd beda ita ait
hoc supeq celū qd a volubilitate mūdi sectum
est mox ut creatū ē sūt angelis repletū ē qd
in principio cū celo et terra conditos testat dns
dicens ubi eras cū me laudauerūt astra matutina

et iubilarent omnes filij dei Istra matutina et filios
dei eosdem angelos uocat celum enim mox posita sunt
luminaria non in principio sed tertia die sunt. Ex his
liquet quod in empireo fuerunt omnes angeli an quod
triduana simulque creata sint angeli cum celo empireo
et cum informi materia omni corpalium. Quare sint creata et insp
bilium rerum materia et invisibilium materia et vtique in formis suis aliquis et
formata suis aliquis

Simul go visibilium rerum materia et invisibilium natura
condita est et utique informis sunt suis aliquis
et formata suis aliquis Quia enim corpalium materia
confusa et permixta quasi secundum grecos chaos dicta est illo
exordio condicionis primaeue et forma confusionis ha
buit et non habuit forma distinctionis et distincionis
donec pulcra forma et atque iustitias recipiet species
spiralis et angelica natura in sua condicione sui
naturae habitum formata fuit. Ita illa qua pulcra
pamorte et confusione ad creatore sui accepta
erat formam non habuit. Si erat informis sine illa
Dn diligit multiplicat exponens premissa iuba genesis
Celum dat intelligi informem materiam spiralis vitae
sicut in se per existere non confusa ad creatore in quo
format per tria corpalem materiam sui ornatu qualitate
que apparet in materia formata. libertate arbitrij

Dn omnes angeli fuerunt equales in tibi s. in celestia in supra in

Ne quis solet si in celo empireo fuerit angeli
qui statim facti sint quod vt legit in ysaia dicit
lucifer ascenda in celum et exaltabo solium
meum et ero similis altissimo Quibus celum uocat di cel
studium cui pariter fieri uolebat et tale ascenda in
telum i. ad equalitate dei sue condicionis

Equales facti fuerunt angeli quatuor eis tributa sint in principio a.d. iii

Ecce ostensum est ubi angeli fuerit moxque creati
sunt Nunc quis est investigandum quales sint fuerit
tipo primordio sue condicionis et iii. quidem an
gelis videtur esse attributa in principio substantie sue
sciencia simpl. i. diuinabit et in mallis et discreto
personat et proprium naturaliter insita intelligencia me
moria et voluntas sue dilectio liberum arbitrium
i. libera in dedignande uoluntatis sue ad bonum sue
ad malum facultas poterat enim pliberum arbitrium
si violentia et coactione ad vtrumlibet ipsa voluntate
deflecti

Quo dicat lucifer secundum ysaiam ascendam in celum et ero similis celo

Hic considerandum est utrum in substantia spiritali et sapientia rationali et libertate arbitrii quae omnibus inerat omnes aequales fuerint ut sit prima consideratio de substantia secunda de forma tertia de potestate personarum quippe sed est supra forma arbitrii potestas et ad substantiam quidem pertinet natura subtilitas ad formam uero intelligentie perspicacitas et ad potestatem potestatis rationalis habilitas quae igitur scientie rationales que personae erant et spiritus erant naturaque simplices ac uiua immortales differentes scientiae tenuitate et differentem sapiae perspicacitate atque differentes arbitrii habilitate tres habuisse intelligunt sic interpretibus nulla dicta est hinc scientiaque ac forma et modo queda enim alius meliore ac digniore essentia et forma hinc et alia alius leniora atque agilioa sed ad hunc igitur modum credendum est illas spiritales naturas conuenientes sue puritati et excellentie et in essentia et in forma et in facultate dictas accepisse in exordio sue conditionis quibus alii superiores alii inferiores dei sapientia constituerit alius maiora alius minora dona prestantius ut qui tunc per naturalia bona alius excellebat uel eius per minora gratie eius presentent Qui enim natura magis subtiles et sapientia amplius perspicaces creati sunt hii etiam maioribus gratie muneribus periti sunt et dignitate excellentiores alius constituti Qui uero natura minus subtiles et sapientia minus perspicaces conditi sunt minora gratie dona hinerunt inferiores quo constituti sunt sapientia dei equo moderante cuncta ordinantis In ipsa facultate arbitrii dicta amaduerta est hinc differentia naturae virtute et differentia cognoscendi et intelligentie vim et sic differens uigor et subtilitas naturae mutatione uero adducit minor ex cognitione sapiae ignorantia uero inferior nulla arbitrio naturae voluntate imponit.

Quomodo omnia et equalia habuerunt angeli

Et sic in predictis angeli differebant ita et quidam omnia et equalia habebant quae sicut erant quidam subtiles et immortales erant omnia et equale erant omnibus in subtilitate uero essentie et intelligentia sapie et libertate uoluntatis differentes erant has distinctiones intelligibiles inuisibilium naturarum ille solus comprehendere potuit et ponderare qui cuncta fecit in pondere uno et mensura

Ut boni uel mali iusti uel iniusti creati sunt angeli et non aliqua mora fuit inter creationem et lapsum. n

Illud quoque inuestigatione dignum uidetur quod et a pluribus queri solet utrum boni uel mali iusti uel iniusti creati sint angeli et an aliqua mora fuerit inter creationem et lapsum uel sine mora ipso creationis exordio ceciderunt. n

Putauerunt enim quidam angelos qui ceciderunt creatos esse malos et non libero arbitrio in malicia declinasse si malicia a deo factos esse nec aliqua fuisse mora inter creationem et lapsum si ab initio apostatasse alios uero creatos fuisse plene beatos et uel oppinione sua munimentis auctoritatis augent super genesim ita dicentes. Non frustra putatur esse ab initio tempis diabolum cecidisse nec ceteris angelis peccatum aliquod inuisse et beatum esse mox apostatasse. Vnde dominus ait. Ille homicida erat ab initio et in ueritate non stetit ut intelligamus quia in ueritate non stetit ex quo creatus est qui stare noluisse. Idem ceteros non frustra inquit putandum est ab ipso initio temporis uel conditionis sue diabolum cecidisse et nunquam in ueritate stetisse. Vnde quidam in hac malicia libero arbitrio non esse ferunt. Si in hac quinis a deo putant esse creatum sicut illud beati Iob. Hoc enim inquit uicium sicut mihi dei qui fecit deque ut illudatur qui ab angelis dicit. Et iuxta aut Draco iste quem formasti ad illudendum ei. Tamquam ipso stultus sit malo inuidet diabolo non uolentate depraudatur hinc aliis quoque testimonis utuntur qui dicunt angelos qui ceciderunt creatos fuisse malos et sine mora corruisse eos uero qui persteterunt perfectos et beatos fore creatos astruunt. Audite augustinum qui super genesim dicit. Pecula sicut caturiunt. Audite quid ab exordio quid sta est et perfecta et beata sit semper. Alioquin sinat qui dicit prius angelos creatos esse bonos et aliquam fuisse morulam inter creationem et casum. n

Hinc aut uidet omnes angelos creatos esse bonos et in ipso creationis exordio extitisse. i. sine uitio iustos et fuisse. i. innocentes si non iustos. i. uirtutum exercitium tenentes. Non dum enim perdita erant uirtutibus quantibus apposite fuerunt in confirmatione perfectum. alias libero arbitrium superbientibus et ideo cadentibus aliquam fuisse morulam aiunt inter creationem et lapsum uel confirmationem.

et i illa beatitate tpis omis bom erat nō quidē pe
vsu liberi arbitrij sed p creacōis bnficiū et tales
erant qui stare poterant i. nō cadere pbōa cōtacis
et cadere p libery arbitriū Poterat enim peccare et
nō peccare sed nō poterat p sicē ad meritū vite mere
gra supadditē que addita e quibusdā ēgfirma
tōe et hoc ad cōfirmādū vtūr testimōio augi sup
Gen dicit angelicam nam pō misericordiā creata
et celū dicam pgea formata et lucē appellata qui
ad creatorē est cōiuncta pstā dilcōne ei inhereōs vn
plus dcm e In principio creauit deus celū et terram
et pgea subdit. Dixit deus fiat lux et fta e lux
q pō agit de cōcōne spūalis natūe informis pgea
de formacōe eius. Quod q obuiat illis q dicūt
angelos creatos fuisse malos nō enim potuit cre
ator optimus auctor mali ēe et ideo totū bonū
erat qd ex pō illis erat et tōm bonū erat qm ex
pō totū erat hoc nō pbat q bom erant omnes
angeli qn pō facti sūt sed ea bonitate qua natūa
incipiens accepāt.

Probiciem augi cōtra illud inducit qui dicūt angelos fuisse malos
verbis ecclesiastici determinat que illi pro se inducebant

Ideoq augi extimans opinōē eorū.

Qui angelos creatos fuisse malos putāt aiūte
et tōne pbat bonos fuisse creatos et ibi ap
missa vita Job que illi pro se inducebāt quo sint in
telligēda apit ita dies sup gen Dia mlto fecit
deus valde bona nam ignis angelorū bona fecit et
q tinstū est ut illo merito hoc in alios deus dispe
nsaret qd creauit nō nam si voluntatem mala
punienda ea creedi est nec eis nam ea significa
ta cū dr. hoc e mirū signorū dei ēsse corpū de
rei qd tali voluntati aspiraūt deus ill ipay ordi
nōe dei iqua eū erā mirū fecit vtilem bonis
ul ipis angeli factura q et suppstiet deus volun
malū futurū fecit tn eū prudes quata de illo sua
bonitate ēet factūq signatū qd dei dr. q eū fu
ret deus eū voluntate mālū futurū ut bonis nocet
creauit tn illū ut de illo bonis pdesset hoc at fecit
ut illudat eis illudit enim ei cū suis proficit tes
tatū eis sc et mali homēs quos deus malos futuros
prudes creauit tn ad suā utilitate illud ut
di pstat suis eorū tentacōne pfuis sed ipse est in
icit. tp predit antiquitate et principatū malicie
hoc aut illusio fit angelis malis et hominibus p an

gelos suos qz subdit eis angelos malos et homines
malos ut no quatu mitut. si quatu simul possint
esse apte ondit qualit pdta ba Job intelligenda
sint et angelicaz nam bona creata asserit.

Quo intelligenda sint va dni premissa diffinit et ostendit tradit
angelos ee creatos bonos et post creacoem cecidisse —

Dainaz qualit uba dni que sup posuit accipie
da sint apt ubi ea sua q podrit uba det
minat ostendit doces angelos fuisse creatos
bonos et pq creacoz interposita alia morula cecidis
se ita inquies ecce putat diabolo nuq in ueritate
stetisse nuq btam vita duxisse si ab initio ceci
disse no sic accipiend est ut malo a bono deo cre
atus putet. a quo em cadit suus qo prius statim
a ueritate se auert ppa plate delectatu bte qz vite
dulcedinem no gustauit qua acceptam no servauit
si nolendo accidit amisit. Sui qo cum pstiti ee no
potuit qz sapia sua est pietas. Continuo at ut
suus e cecidit no ab eo qd accepit si q accipet si do
subdi uoluit. Esse hic apte declarat angelos bo
nos ee creatos et pq creacoz cecidisse et fuit ibi
alia morula lia breuissima ecd origenes hsinat
sup ezechiele dicens Gurpes hostis conuiu ueri
tati no tn a principio neqz stati sup pecto z ventre
suu abulauit. sed ada z eua no stati pectaqz et
ita et serpens aliqz no serpens ai i paradiso delicias
moraret. Deus em malicia no potuit esse apte dt.
pq creacone interposita morula cecidisse ideoqz illa
verba sic accipienda videt. homicida erat ab initio
et mendax. stati pq inicio qn sibi dei equalitez
promisit et seipm occidit quitho dr. euangelio nec
in ueritate stetit qz in ea no fuit. si ab initio tpis. stati
pq inicio tpis apostatauit. et sic accipi
illud ab initio homicida fuit et mendax. ex quo
ho conditus fuit qua prouidia i morte principaliter
et fallacie seduxit. Ex pdictis igit liquet omis an
gelos bonos ee creatos et pq creacoz quosdam
cecidisse a bono qd huissent si pstitissent.

De triplici fuit in angelis scientia an casum et confirmacoem

Hic queri solet qua sapiam habuerit —

Ante casu et confirmacoem erat i eis naturalis
cognitio triplex qua sciebat q sua erant z a
quo facti erant z cui quo sti erant et habebant ali
qua boni z mali notitia intelligentes quid appe
tendum et respuendum illis solet ÷

Ut aliqua dei habuerat dilectionem ad sui invicem

Solet etiam quel. utrum aliqua dei ad sui invicem dilectione habuerint. Ad quod dicit quod non habent dilectione ut memoria intellectu figmentum qua dm et se aliqteng diligebat quia tu non habant. Ut pfectos et bonos creavit deus angelos an miseros et imperfectos

Post hec videdum est utrum pfectos et beatos creaverit deus angelos an miseros et imperfectos. Ad quod dicit quod nec beatitudine nec miseria ante fuit. Miseri enim ante peccatum esse non potuerunt quia ex peccato miseria est. Ma si non fuisset peccatum nulla esset miseria. Beati quoque fuerunt illi qui ceciderunt quia sui eventu ignari fuerunt. Peccati et supplicij futuri. Qui enim lapsi sunt pfecerunt aut vitare voluerunt si non potuerunt. Et ita erant miseri. aut potuerunt si noluerunt et ita erant stulti et maligni. Deoque dicit quia non erat pfectio eventu sui nec eis data est cognitio eorum que futura erant superveniens. Bonum no qui pfiteruntur forte sue beatitudinis pfectio fuerit. Vnde Augustinus super genesim. Cum inquit beatis et angelos fuit qui futuri pecati atque supplicij pfectio non fuit. Cum quit aut dicit non fuerit forte deque diabolo revelare noluit quia in veritate manifestari sentiens ibi videt. Angelos sufficere quia angeli qui corruerunt non fuerunt pfectio sui eventu. Deoque beati non fuerunt et quia angeli qui pfiteruntur beatitudinem sibi futuram pfecerunt atque de ea certi esse extiterunt. Vnde quodamodo ita beati erant et revelata. Ita fuisset posset dici illos aliquo modo fuisse beatos. Alios vero non qui nesciebant eventu sui. Et opinando quod dicit non asserendo sed quia angeli qui pfiteruntur pfecti fuerunt

Sed hec magis opinando. sui bonum

Et quaerendo dicit Augustinus quia asserendo vnum huic opinioni opponens quod subdit. Et quae discernebat illi a tetis ut deus istis que ad ipsos pertinerent non revelaret alios non revelabat tu non frigisset ipse ultor quia aliquis peccator. Nos enim damnat ipse invocantes hic videt intuere quia per peccatum futurum malum non pmansurum futurum bonum revelaret. Deoque nec illi qui ceciderunt nec illi qui pfiteruntur usque ad consummationem beati fuerunt quia beatitudo non poterat esse si de beatitudine certi non erant illi damnandis miseri erant. Vnde Augustinus eodem dicit.

inquit de angelis q̃ in suo gnẽ bti ẽ put dapna
dmns ul incerti quibꝰ nec spes est q̃ mutandi sunt
i melioꝰ nimia p̃sumptio z quo eim bti ẽ put q̃bꝰ
ẽ meta sua bitudo. Suma colligit p̃dictaꝰ ofirmans
omnes angelos ante confirmacionem uel lapsum no fuisse btos
nisi quis bitudinem acipiat statu mondie in quo fuerit ante
lapsum

Ex p̃dictis cosequit q̃ angeli qui corruerunt nuq̃
beati fuerunt nisi bitudinem aliquis acipiat
illi statui inocentie i quo fuerunt an p̃cum illi
uero qui p̃stiterunt aut sua bitudinem sutiliꝰ deo re
uelante p̃ssciuit et ita ssci tudinis aliq̃ mo bti
fuerunt ul incerti extiterunt sue bitudinis et ita alit
bti no fuerit q̃ reliqui qui ceciderunt q̃ichi at q̃
postea dm est p̃babilius videꝰ. Fisio ad id q̃ quere
batur an angeli dent creati pfecti an impfecti z di q̃ pfecti
fuerunt sm aliq̃ z impfecti sm aliud

Ad hoc aut q̃ quebat utꝰ pfecti ul impfecti fuerunt
creati dicit pt q̃ quodamo pfecti fuerunt z q̃da
alio impfecti no enim uno mo dicꝰ aliq̃ pfectus si
pluribus. Q̃z tribus modis dicꝰ pfectus sm tempus sm naturam
dicꝰ nacq̃ pfectus tribꝰ modis ymmo aliter pfectio
est an pfectus sm tpus. et ẽ pfectus sm naturam z a
ymmo aliter pfectus secdm tempus pfectus ẽ q̃ habet
quicq̃ tempus requirit et conuenit sm tempus habet
et hoc mo angeli erant pfecti an confirmacionem ul q̃
si sm naturam pfectus est q̃ habet quicq̃ debitum ẽ ul
expedit nec sic ad gloificacionem et hoc mo pfecti fuerunt
angeli p̃ confirmacionem z erant sic p̃ resurrectionem omni
ul solit et simile pfectus est cui nichil ymmo deest
z a quo omnia p̃cesserunt bona q̃ solius dei est
p̃ma igꝰ pfectio est natue conditie. secda natue
gloificate. tercia natue increate. A p̃dicta breui
ter tangit addens quales fuerunt angeli in gracie z auersione

Quales fuerunt angeli in creacione ostensum ẽ. bonus
est et no malus et iusti z inocentes et pfecti q̃da
mo alio no impfecti. Bti uero no fuerunt usq̃ ad
confirmacionem nisi bitudo acipiat ut ita dicꝰ ẽ ille
status inocentie et bonitatis i quo conditi sunt. V
De gracie z ofirmacione stancium z auersione z lapsu cadencium

Post hoc consideratio adducit inquirere
quales effecti sunt dii diuidentes auersione z co
nuersione. Post creacionem nacq̃ mox quida gracie
sunt ad creatorem suum quida auersi conuer
ti ad dm sunt et caritate adhere dicti odio habere ul
inuidere. Inuidie nacq̃ mr est superbia q̃ uelut

V

se paiscad deo qn cōuersis qī m specto reluce cepit
dei sapia qua illuminati sūt. Auersi uo excecati sūt
et illi quidē qui sūt illuminati a deo grā appbsi
ta. Isti uero excecati sūt no immisse malicie sz de
scribne grē a qua desciti sūt. no ita q prius de
dita subtrahēt sz qz nuncq̄ e appōita vt habēt
her est cōuersio z auersio qua diuisi sūt qui natura
boni erūt. vt sūt alij sup illud bonū pnsti
am bonū alij illo corrupto p culpā mali cōuersio
iustos fecit z auersio iniustos vtraq̄z fuit voluntas
et nolūtas vtraq̄z libertatis n

De libero arbitrio breuit tangit quid sit

Habebat em omnes libero arbitriū qd z libēa
ptias et habilitas uolūtatis rōnalis pote
rant em uolūtate eligē qdlibz et rōne iu
dicare. v. discernē iquibq̄ cōstat liberū arbitriū
ner creati sūt nolentes auerti id cōuerti sz habi
les aduoledi hoc id illud. Et pq cūcta spōtanea
uolūtate alij elegerūt mali alij boni z ita
discernit deq̄ luce a tenebris sicut dicit sptura
v. angelos bonos a malis et lucē appellauit die
tenebras uero nocte. qz bonos angelos grā sua
illuminauit malos uero excecauit.

Post creacōem aliqd datū e stantibq̄ p qd conuertēt nec
merito aliq̄ sz gracia cooperante

Si aut queri vtr pq cūcta cōuersis aliq̄ colla
tū sit p qd cōuertēt. v. diligerēt dm. Dicīq̄
qz est dic collata grā cooperans sn qua no
pt p sicē rōnalis cūtia ad meritū vite. Sed
em pt p se sz p sicē no pt sine grā adiuuāte.

Cuia gracia indigebat angelq̄ et qua non

Non indigebat angelq̄ grā p qua iustificarēt
qz malq̄ no erat sz qua ad diligendū dm p
fecte et obediēd adiuuarēt. Operatio qdē grā
dr. qua iustificat impiq̄. v. de impio fit pius
de malo bonq̄ cooperans uero qua iuuat ad
bnuolendū efficaciter et dm pbibq̄ diligēd et
ad opandū bonū et ad p seuerandū i bono et hoc
de duobq̄ pocea plenius agemus. Data e go angelis
qui p stiterūt cooperans grā p qua conuersi sūt
vt deū pfecte diligerēt. Cōuersio go fuit a bono qd
habebat no p dito ad maiū bonū qd no habebat
Et e sta ista cōuersio p gratiā cooperantē libero

arbitrio que gratia aliis qui ceciderunt apposita non fuit

Quomodo sit imputandum illis qui adversi sunt

Deoque a quibusdam obiicitur solet non esse imputandum illis qui auditi sunt et non credidisse quia si gratia quaerentibus non poterat dari illa non est data nec culpa illorum fuit quod non est data quia in eis nulla culpa adhuc praecedebat Ad quod dicimus quod quibus apposita est ipsa gratia non fuit ex meritis eorum aliquibus ita non esset gratia sed ex merito quod ante gratiam daretur

Cur culpa gratia non est data eis qui ceciderunt

Quodnam aliis non data est culpa eorum fuit quia cum stare possent noluerunt quousque gratia apponeretur sicut alii perstiterunt donec illis cadentibus per superbiam eis gratia est apposita apte cadentium culpa in hoc deprehendi potest quia nisi gratia nequiret perficere quam non dum accepiant pridem ipsis deus collata erant iterare poterant non cadere in statu quia nichil erat quod ad casum eos compellet sed sua spontanea voluntate declinaverunt quod si non steissent quod datum a aliis utique daretur et ipsis

Quare angeli in ipsa confirmatione beati fuerunt sed vtrum ea meruerint per gratiam tunc sibi datam ambiguum est de hoc enim diversa senserunt

Hic quaeritur solet vtrum in ipsa confirmatione beati fuerint et an ipsam beatitudinem aliquo modo meruerint quia in ipsa confirmatione beati fuerunt plures contestantur auctoritates et ideo per constantiam videntur per gratiam tunc sibi datam ipsam beatitudinem meruerunt ambiguum est Quibusdam enim placet quod ea meruerint per gratiam quam in confirmatione perceperunt simulque in eis merita et premia fuisse dicunt nec merita praesse premia tpe sed ea ollis at videntur quia recepiunt in confirmatione per gratiam tunc appositam non meruerunt dilectio tunc non fuisse eis collata gratia ad merendum sed ad beatitudinem tunc eis datam ea bonum quo meruerunt sed quo feliciter fruerentur quod aut tunc in premium acceperunt obsequia nostra exhibita ex dei obedientia et reuerentia meruisse dicunt et ita premium praesse merita et hoc michi magis placet fateor

Quare de maioribus et minoribus quidam ceciderunt inter quos vnus fuit diabolus

Preterea sciri oportet quomodo sit maioribus et minoribus quidam perstiterunt ita de vtroque gradu quidam corruerunt inter quos

VI

vng fuit oibus alijs cadetibus excellencior nec inter
stantes alijs eo fuit dignior sic testimonijs aucto
ritatis mostrat dicit enim Job ipse principium viarum
dei et in ezechiele legit Tu signaculum similitudinis
plenus sapiencie et perfecto decoro in delicijs paradisi di
vinitus erat. Quid exponens ait Quanto id subtilior
natura id magis illo ymago dei situs insuma
impressa. Sic in ezechiele legit Omnis lapis pretiosus
operimentum eius. i. omnis angelus qui operimentum eius dat
qui ut dicit Greg. In aliorum comparatione cetris cla
rior fuit vnde et vocatus est lucifer. Sic testatur ysaias
Quomodo inquit cecidisti lucifer qui mane oriebaris
et qui non vnum ordo sed vnus spiritus accipiendus est. Qui
testo ysidoro pagina creatus est eminencia natuie
et perfeccione sicut sue prendens in suum creatorem
superbiuit in tantum quod erga deo se equare voluit
vt in ysaia dicit In celum ascendam super astra celi
exaltabo solium meum et ero similis altissimo. Ecce
quidem deo se voluit non primitatem sed equitate
potencie. Unde et quo decentus fuit mito sue superbie

Et tante superbie merito de celo i. de em
pireo in quo cum alijs fuerat decentus est in
stum caliginosum aeris cum omnibus sue primi
tibus consortibus sicut iohes ait in apocalipsi
Draco de celo cadens secum traxit tertiam partem
stellarum quia lucifer ille alijs maior non solum cecidit
sed cum eo alij multi qui ei in malicia consen
serunt eosque cadentes hunc caliginosum aeris habi
tacionem excepit et hoc ad nostram probacionem sicut
ut sit nobis ita exercitacionis vnde apostolus Colluctatio
est nobis a prin. et po. mundi. hy. et ad
ver. tene. hay. con. spa. ne. in celestibus quia demo
nes qui sunt spiritales et nequicie in hoc turbulen
to aere nobis propinquo qui celum appellatur habitat
vnde et diabolus princeps aeris dicitur.

Quare non est concessum eis habitare in celo et in terra

Non enim est eis concessum habitare in celo quia
dampnati sunt et amerunt. nec in terra nobis cum
ne homines minus infestarent. Quia iuxta apostolum pe
tri doctrina in epistola canonica tradita in aere iste
caliginoso fuit eis quasi carcer usque ad tempus
iudicij deputatus est. Unde et decidentes in ba

ratri inferni sim illud ste maledi i igne eterni
qui paratus est diabolo et angelis eius.

Qz demones alii aliis presint z hui. eciam alias placones

Et sicut inter bonos angelos alii aliis prosunt.
Ita et inter malos alii aliis plati sunt z alii
aliis subiecti Quadiu enim durat mundus an-
geli angelis et homines hominibus et demones demonibus
prosunt. si in futuro eis euacuabitur placet ut dicamus aplis
licet qz sim modi modi sue malicie uel minoris p-
lacones alias maiores uel minores Quida enim vni
provincie alii vni homini alii vni uico prosunt Unde
dicitur spus superbie spus luxurie et huiusmodi. de illo
vicio maxime pt homines tomptare a quo notatur. Unde
est eciam qd nomina demonum diuinae uocantur si mamona
est enim mamona nomen demonis quo nostri vocantur
diuitiae sim scriptura ligna hoc at nos ideo e. qd dyabolus
i potestate habet dare uel auferre diuitias cui uelit
si qz eis utitur ad homi tentacoz z decepcione.

An omnes demones sit in hoc aere caliginoso aut aliqui sit

Solet aut quei vtr omnes in inferno

Sin isto aere caliginoso sint an aliqui ia sint
in inferno Et in inferno cotidie descendat ali-
qui demonum uel iste est qui animas illuc crucia-
das deducit. Et qui illic aliqui semp sint altitu-
tis forte uicinior non peccat est hinc Cum illic a-
nimas detinet atq crucidat ex aut aere malo
illuc descendat atq ibi punitur ex eo constat
qd xpus ad inferos descendit ut iustos qui ibi
tenebantur educet Si enim iusti illuc descendebant
multo magis iusti Et sic tradit auctoris cui iustos
educit i quos ibi reliquit Mordit enim infer-
nus non absorbuit. Quida putant lucifer i inferno
religatus ex quo tentauit xpm z vinctus e qui dicit pmu
hominem tentasse z phiisse uasse

De lucifero at quida opinat qd ibi religatus sit
et ad nos tentandos non heat mic accessit qd
i apocalipsi legitur Cu consumati fuerit mille
annis soluetur satanas de carcere suo et exiet et
seducet gentes qas est i nouissimo tpe antixpi qui
erit tanta tribulacio ut eciam si fieri pt moueatur
electi Qui igitur religatus dicit ab eo tpe quo
tentauit xpm i deserto uel in passione et victus est
ab eo Alii putant pm hominem tentasse z vicisse
et sed dimisit ab eo victus ee et id i inferno relig-
atus Alii aut putant ex quo cecidit qd pena sui mag-

nitudine illuc fuisse dimersi.

¶ Quia non habet potestatem quia habebit tpe antixpi.

Sed sive in infernum dimissus sit sive non credibile
est non eum hac facultate accedendi ad nos quia
habebit in tpe antixpi in quo scandulat ac vio-
lenter opabitur et ideo forte dicitur huic solutus quia
tuit dabitur ei a deo potestas tentandi homines quia in
no habz. ¶ Demones semel victi a suis non accedunt ipsis ad
hos
Hinc qui a suis iuste et pudice vincentibus
vincuntur potestas alios tentandi videtur adimi vn
Origenes puto inquit sane quia sunt repugnatores
adversus istos intentores et vincentes minuitur ex
eratio demonum uolunt quantumlibet eorum minuant
nec ulla potestas sit illi qui qui ab aliquo casto
et pudice vincendo victus est impugnare iterum alium
habendum hoc ac quida putant intelligendum tum d'illo
viro in quo superatus est vt si de superbia aliquis virum
tentat et vincitur vltrius non liceat ei illum
iterum de superbia tentare. ¶ Boni angelis ad
sunt confirmati per gratiam ut peccare non possint. et mali ita obdu
rati in malo ut boni fieri nequeant.

VII.

Quod dicunt est quia angeli qui restiterunt per gratiam
confirmati sunt et qui ceciderunt a gratia dei
deserti sunt et boni quidem in ea confirmati
sunt per gratiam quia peccare nequeunt. mali uero per mali
tiam a deo sunt destinati quia bonitate habere
sive benuelle non uacat et si boni sunt quia aliquid
uolunt. Volunt enim aliquid aliquid fieri quia deus volu
fieri et illud utique boni et iusti fieri. nec tamen bo
na uolutate illud uolunt nec boni illud uolunt
¶ Utique liberum arbitrium habent non tamen ad utrumque flecti.

Sed cum nec boni peccare possunt. possunt
nec mali benuelle ut operari videtur quia non
habeant liberum arbitrium. Et in utrumque parte flecti
non potest. cum liberum arbitrium ad utrumque partem habeat
vn Jeronimus in tractatu de prodigo filio dicit Sed
deus est in quem peccare non potest. cetera cum sit li
berum arbitrium in utrumque parte flecti potest hic videt
dicere quia omnis creatura in libero arbitrio constituta potest
flecti ad bonum et ad malum ergo si est deus et boni
angeli et mali ad utrumque flecti potest. deus et bonum
possunt fieri mali et mali boni Ad quod dicimus quia boni
tanta gratia confirmati sunt ut non queant fieri

mali, et mali add obduruti sunt in malicia ut non
valent fieri boni et tm vtiq; habent liberum arbitrium
qz et boni non aliq cogente necessitate sed ipsa ac spon-
tanea voluntate. p gratiam quidem adiuti bonum eligunt
et malum respuunt et mali sic spontanea vo-
luntate a gra destituti bonum vitant et malum se-
quunt et habent mali liberum arbitrium sed depressum hu-
corruptum qz surgere ad bonum non valent.

Qz bonum pq arbitrium confirmatum liberum habent arbitrium q an

Bonum id arbitrium habent multo liberum pq qz firma-
qz an vt eum Augo tradit in enchi. non ideo ca-
rent libero arbitrio qz malevolle non vult
multo quippe liberum est arbitrium qd non peccare
nisi peccando nequit culpanda est voluntas aut voluntas
non est aut libera dicenda non est qua boni ea sic vo-
lunt vt ea miseri non solum nolint sed nec prq velle
possint. non vult itaq; bonum angelum velle malum vel
velle ea miseri nec hoc habent ex natura sed ex gra
beneficio an gra nam confirmatum potuerit peccare
angelus et quoda ena peccavit et demones factus est
vt Augo in li. con maxime. Creatura natura
celestium mori potuit qz peccare potuit. Na et an-
gelo peccavit et demones factus sunt quorum diabolus
est princeps et qui non peccaverunt peccare potue-
runt et eiusdem culpe conali postea ut peccare non
possent non est hoc natura ipsa sed dei gra. deoqz so-
lus deus est qui non gra eruga sed natura sua non
potuit nec vel non potuit peccare. Ecce hic insinua-
qz angelos an confirmatum peccare potuerunt sed pq
confirmatum non vult. et qz potuerunt fuit eis ex
libero arbitrio qd est eis male qd id non non vult
peccare non est eis ex natura. ex libero arbitrio
sed ex gra ex hac gra ena est ut ipsum liberum ar-
bitrium ia non possit secunda pccd. Qz pq confirmatum
angeli non vult ec non peccare sic an non qz debilitatum sit
liberum arbitrium sed confirmatum.

Non go pq confirmatum angelos de natura sic an
peccare potuerit non qz liberum arbitrium eorum de-
bilitatum sit p gratiam sed ita postq confirmatum
vt ia p illud non possit bonum angelus peccare qd
vtiq non est ex ipso libero arbitrio sed ex gra dei
Adpit cuius predicta iba Hieronimi sint intelligenda
Quod go Hieronimus aut cetera cui sint libero ar-
bitrium vult flecti in utrumq; pte accipi oportet

sim statu in quo cõdita sunt talis enim et bõs et angli
creati e qui ad utrumq; flecti poterat si peccabo
nt angli p gratiam ita cõfirmati sunt ut peccare no
possint et mali ita vitio obduruti ut bn viue ne
queant Dicit etiam illud Isidori. intelligendum e angelos
mutabiles na. immutabiles sunt gratia qt ex na
tp mozdio sue cõditionis mutari potuerit ad bonum
sue ad malum si pg gratiam ita bono addicti sunt
ut in mutari nequeant ad hoc enim repugnat gratia
no natura Qz mali angeli minacie ssm no pdiderunt et

Et licet mali angli ita pmalicia quibus modis fiat
sint obstinati vinaci tn ssu no penitus sunt
puati Na ut tradit ysidorus triplici acumine sue
vigent demones s. subtilitate natue. experientia
tpm. revelacõe superior spuum. De hoc qd dugo
ait Spus mali qda uea de tpalibus rebus nosse
permittit. primo subtilitate ssi. pter experientia
temporis collidibus ppter ta magna longitudine
uite primo suis angelis qs ipse ab omipotenti dd
distinct in se li eis sibi revelatibus aliqn ac idem
ne phadi spus et que ipse actuari sunt uelut di
uinado pdicit Qz magice artes vtute z stia sunt eis
date vel ad fallendum malos vel ad monendum fideles bonos

Quoniam stia atq virtute etiam
magice artes exercent quibus tn stia q ptas
a deo data est. vel ad fallendum fallaces vel ad
monendum fideles vel ad exercenda pbanda atq instru
pacianam Vnde dugo tn li de tm videos inq ffir
me cogitacõi quid possit oare tur si ista mira
cula etiam magice a talibus fiat Na et magi pha
raonis spectes fecerunt et alia si illud e hplio
admiradum quo magoru potencia q serpetes facere
potuit ubi ad mustas immuti sunt s. cinifes ue
ro est cino defecit qua tria plaga egipti cede
bat Ibi certe defecerunt magi dicentes digitus di
e hic Vnde dat intelligi n ipos quide tn sed des
angelos et aereas potestates i ymo ista caligine
ta qua i sui quis tarten ab illis solum exercere
puritatis hitacõe detrusos pquos magica ar
tes put quibus put nalem alicui nisi data desup
plante Dat ac vel ad fallendos fallaces sicut egipti
acos et i ipos etiam magos data e ut in eorum

pum opacos videntur admirari a quibus fuerat dam-
nati id ad monendos fideles, ne ita aliqui facere p
magno desiderii ppt. qd etia nobis in scriptura fu
phibita vel ad exercenda pbanda manifestanda qz
iustorum patiam. Qz tm ingressibus anglis no fuit ad mugli
Nec putandum est istos visibilium angelis ad mutu seruire hac visibilium rerum ma
teriam si deo poscig a quo hec ptas datur qui tu
iqmutabilis indicat. Qz no sunt creatores licet p eos
Nec sine creatores illi magi mnas z a. fecerit si plu deo
mali angeli dicendi sunt. qz p illos magi mn
nas et serpentes fecerunt no enim eas ipi ca
uerunt. Omnipotens quippe rerum q corporalium visibiliumqz
nasciturum occulta. quedam semina i corporeis mun
di ipsius elementis latitet qdem oiginalia eis indidit
ipse qd creator e omnium rerum qui creator e invisibi
lium simul. qz cuncta nascendo ad octos modos et eo
cunt ex occultis seminibus acceperunt p. diuersi hu
iusmodi et incrementa debita magnitudinis dis
tinctionesqz formarum ab oiginalibus ut ita dicam re
gulis suscipiunt. Sic pntes no sunt creatores filiorum nec ag
ricole frugum ita n. boi angli n. mali z si p eos fiunt insertis
Sicut qd nec pntes dicig creatores. creature
filiorum nec agricolas creatores frugum quamuis
eorum extrinsecus adhibitis motibus ista canda
dei uirtus intrinsecus operetur ita nos solum malos si nec bo
nos angelos ptas e putas creatores. Qz p subti
litate sui spiritus et corporis sui ista rerum nobis oc
culta nouerit et ea p congruas tentationes ele
mentorum latentur parturiuntur atqz ita et pigmentarum
rerum et accelerandorum incrementorum pbet occasiones
Qz nec bonum hec nisi quatenus deus iubet nec mali
hec iuste facerent si quatenus iuste ipse permittit na
tiqui malicia uoluntate suatenus iusta ptatem
at no nisi iuste accipit sive ad sua pena sive
ad alionum id pena malorum id laude bonorum
Sic iustificando mentem ita creatorem rerum solum deum opat
Sicut qd pienta manum. licet creata extrinsecus fundat
iustificando formam. si pt si deus pdicat aute
extrinsecus euangelium etia homines put. no solum
bonum pnuntiate si etia mali p occasionem. ita creatorem
rerum invisibilium deum intrinsecus opat extrinsecus aute
opacos atqz contempacos sive occasiones aban-

gelis tu bonis q̃ malis ut etiam hoibus adhibent
Et hec ab hoibus tanto difficilius adhibet q̃nto
deficit ipsum subtilitates et corporis mobilitates
membris humanis et pigrius. Vnde quibusdam angelis
uicinas etas ab elementis contrahe q̃nto fragilior est
tanto mirabiliores thesauros opibus eorum exhibuit celeritates
Et nō est creator nisi deus principaliter ista sortitus
Nec quisquam hoc potest nisi unus creator dei Aliud est
enim ex ultimo ac imo tanquam cardine condere de
nuo terrae creaturam quod facit solus creator dei Aliud
autem perdistribuere ab illo uirtutibus et fragilitatibus aliquam
opem ferrisque admouere ut tuere ut tuere sic ut sic
creet quod creat Ista quippe originaliter ac primordialiter
in quadam textura delitorum cuncta iam creata
sunt et acceptis opportunitatibus prodeunt

Q. angeli mali multa p̃nt p natē uigorē q̃ nō p̃nt p dei
angelorū bonorū p̃hibitionē. i. q. non p̃mittit

Illud quoque sciendum est quod angeli mali quoda p̃nt p nō
subtilitate quae tibi nō p̃nt p dei. id bonorum
angelorum p̃hibitionem. i. q. nō p̃mittit illa facere
adeo ut ab angelis bonis possent utique fieri
cimices qui ranas spectes quasi fecerunt Et queda
ud nō p̃nt facere etiam si p̃mittat ab angelis su
pioribus q. nō p̃mittit deus Vnde augustinus ille iij de
trini. Et mesfubti potestatem dei sit ut quod possit
mali angeli si p̃mittentur ideo nō p̃nt q. nō p̃mit
tit Nec enim occurrit alia ratio cur nō potu
erunt facere cimices qui ranas spectes fecerunt
nisi q. maior aderat dinaio p̃hibentis dei p
phistis quod etiam magi confessi sunt dicentes Digi
tus dei est hic Et quid ait possunt p̃natura nec
possunt ipse p̃hibitionem et quid p̃ipsa natura sua
conditionem facere nō sinat homini deplorare difficile
est ymo impossibile Nouimus hominem posse am
bulare et neque hoc posse si nō p̃mittat Volare
autem nō posse etiam si p̃mittat Sic et illi
angeli queda p̃nt facere si p̃mittat ab angelis
potentioribus ex impio dei Queda ud nō p̃nt
etiam si ab eis p̃mittat q. ille nō p̃mittit a q
est illis talis natura modo qui etiam p angelos
suos illa plerique nō p̃mittit q concessit ut
possint. Vtrum omnes angeli corpei sint quod quibusdam
visum est quibus augustinus consentire videtur Rn. omnes angelos in
carne fuisse corpora tenuia et spiritualia sicut mitia et bona malo
corpora ut in eis possent pati m m

VIII

Solet etiam in questione uersari apud doctos utrum angeli omnes boni sint ac mali corpora sint id est corpora habeant sibi unita quod aliquis putat intentes ubi August. qui dicit videtur quod angeli omnes ante confirmacionem illapsi sint corpora aerea habuerint de puriore ac superiore aeris parte sortita ad faciendum habilia non ad placendum et angelis bonis quod potiterint talia consulata sint corpora ut in eis possint stare et non pati quantumque sint tenuitatis aut amoratalibus uideri non valeant nisi superuestita alicuius grossioris forma qua assumpta videntur deposita quod videri desinunt Angelis uero malis mutata sint in casu corpora in deteriore qualitate pressioris aeris cum eam a loco dignioris in inferiore loco et in caliginosum aeris deiecti sint Ita illa corpora tenuia in crassiora sint in deteriora corpora et pressioa in quibus possint pati a superiori elemento et ab igne Et hoc August. tenisse videtur super genesim ita dicens Demones de terra sunt qui alia et corporum aerium non uigent nec per mortem dissoluunt quia quales in eis elementis aptiores ad faciendum quam ad patiendum cum humor et lumen ad faciendum aer tignis aptitudinem prebent et crassiores uero angeli cum principe suo nunc diabolo tunc archangelo non mirum si pro peccatis in hac caliginem detrusi sint Neque enim hoc mirum est si conditi sint ex pondere aerea qualitate tenui in pressi sunt qui eis quasi carcer sit usque ad tempus iudicii Ecce hic August. videtur id tradere quod quidam opinantur de corporibus angelorum hoc autem alii cum dixisse asserunt non ita sentiendo sed opinione aliorum referendo nec ex proprio ubi diuinitus dicere noluit quibus ait Demones sunt aerea animalia non ait sunt Ita cum quidam dicebant de habitacione uero caliginosi aeris in que detrusi sint non opinando sed incitando assentiendo cum tendiuersitas distinctio ostendit Dicunt quoque plurimos catholicos tractatores in hoc quemisse atque id concordit docuisse quod angeli in corpora sint nec corpora unit sibi uniuersa assumunt aut aliquin corpora deo iubente ad impletionem ministerii sibi

a deo tunc eade q̃ pg expletione deposuit ipsis
corpibus hoibus apparuerunt atq loquti sunt ⁊ aliqn
quid q̃ loquti sunt ex psona dei sn distinctione aliqn
psone aliqn ex psona prib uel filij sn spus sn-
ctj ⁊ deq in corpalibus illis antiquis formis apparuit

Ne dubitandu t dnm i corpalibus formis appa
ruisse hoibus sc augn in li de trin ondit
referens diuisa scptue testiona ex quibus
deum in corporeis singlaribus hoibus apparuisse probat
et aliqn ex psona dei sn distinctione aliqn sub
distinctiones psonarum simone de sm eius.

De formis quibus apparuit deus ⁊ de illis in quibus angeli apparent

Sed ubi dnm hoibus i corpalibus
symacibus apparuisse asserit plerq assione
ponit quam ne ab solutis quaerens vtr illis
corpalibus appaitoibus creatura aliq crearet ad
illud opus tm ipsa deus hoibus apparet an angelus
qui an erat ita emittere vt manentes in suis
corpibus spualibus assumant ex corpulentis ter
restris elementis materia aliqn spem corpalem ex
coaptata quasi aliqua uesta mutuent ipsis quas
libi spes corpales dexas quae ab corpus sua
spm ultent in spes aptas actoribus suis proprie
tate sibi a deo data dit eum ita aliqn in li de
trin. Quaerendum est illis antiquis corpalibus
formis et uisis utrum hoc deus tm creatura
formata sit ingenua deus sic tuit oportuisse in
dicauit hoc enim ostendit apparitibus an angelis
qui id erant ita emittere. vt ex psona dei
dicerent assumpsisse corpale spem de creatura tot
porea hosti ministerii sui. Aut ipsum corpus suum
tui no subdit sed subdit regnat mutuites dicit
ultentes in spes quas uellent accomodatas
atq aptas actoribus suis sm sibi attributum
a creatore potestatem.

Concedit angelos mitti si aliq expediens no sufficit

Sed fateor excede meae intentionis mee vtr
angeli manente spuali sui corpis qualitate
phantasticulis operantes assumant ex in
fimis elementis corpulentis ipsis as sibi coap
tatis qi aliqua uesta mutent et vertant in quibus
libi spes corpales et spes uexas sic aq vera

ruerz vnui cōiuncta est a dno an ipa ipa corpa et
sua trāsformet in id qd uolut accōmodatio ad id
qd agunt qd hoz sit qm ho sū nullo exprimendo
comprehendere ualeo sic angli qui hoc agut atten-
de lector et qstione pertanq nō solut ꝓ indiscussa
relinq. Vtrū angeli qui mittebant. Quatinus sub
ppris humanis corpibz superestiret. Aliq corpu-
lenciori specie in qua possent videri an ipm cor-
pus mutaret et transformaret in qua cicz uellet
spem in qua posset cerni In quibz vbis videt dicq
attestari angelos ea corpeos ac ipa et spualia
hre corpa. Qz deq in spe qua deq e nuq mortalibz appa-
ret. Qd uelut vnus psida. rnit
Qatz obscura reliquerit illud dubitat teneq
q deq in spe cencie sue nuq mōrtalibz apparuit
sic sancto suo moysi dicit Non videbit me ho et vi-
uet. Et in euangelio johis legit Deū neq uidit vnuq
Visible eni quitq nō est qd nō sit mutabile Ho
sba sue essencia dei qm nullo modo mutabile est
nullo modo potest percipi ea uisibilis quinde illa oia
que pribz uisa sut cū deq illis pertinet pcātu
ra sta ea maiestatis est Et si nos latet quo ea
ministris angelis fecerit deq p angelos tri ea sta
ding Iudeo ight fiducialit dicit nec dni pter n
verbū alq nec spm eiq qui e vnq deq p id qdz
atz idipm est ullo modo ea mutabile ac phoc mu-
to nunq visibile. Vtrū demones intrat corpa hom
subtiliter eos q illabant corpibz an p effim id dicat
Illud ecia cōsideracōe dignū videt.
Vtrū demones sue corpei sue incorpei sint
hom subtiliter intrent corpa eorz aiabz illa
bant an ideo intrare dicat. Quia malicie sue ef-
fectu ibi exercent dei pmissoe opinendo atqz
nocendo easdē i pcim p nolūtate sua trahendo
et in hoies introeat atqz ab eis expulsi exeat
euangelio apte declarat comedias demonia in
quos dā ingressu et pxpm deiecta ꝗtu sum
bam fuerunt ingressa an p mali effim dicat
ingressu nō adeo pspicue est De hoc at gen-
nadius i dissimcibz ecclasticorz dogmatum
ait Demones p inter giam opacioz nō credimq
subtiliter illabi aie ꝗ applicatoe et oppsioe muri

illabi autem mentis illi soli possibile est qui cum quod nam
subsistens incorporeus incorporalis et sue factiue
que videt insinuat quod salue non illabatur demones
illi introeant corda hominum. Beda quod super illum locum
dicunt autem vbi petrus aut ananie Cur tentauit
ut impleuerint satthanas cor tuum dicit Non
quod mente hominis in potestate sua nihil implere possit in
creatura tribuitur quod tantum sibi spacium et voluntate
instinctu aliquid de ipsis que sunt creata implere. Im
plet uero satthanas cor alicuius non quidem id est
tamen et in illum eius negotium introeas aditum cordis sui
ptas hec solus dei et ipse callida et fraudulenta de
ceptione alienum in effectum malicie trahes prouocatio
nes et incentiua vitiorum quibus plenus est. Imple
uit quo satthanas cor ait non intrando sed malignis suis
viceis in sedem suam in medio flamma vitiorum
de cordibus fidelium expulsis doctoribus veritatis ve
nenum perfidiorum infudit hiis auditoribus ondit
quod demones non valent intrare corda hominum. Ipse
malicie effectum de quibus pelli dicit cui nate non si
nuntur

De ordinibus distinctione 2 qui sint 2 quot sint

IX

Post predicta superest cognoscere de ordinibus angelorum
quid scriptura tradat quod in pluribus locis notum
est esse ordines angelorum prouenit sicut angelos
archangelos principatus potestates virtutes do
minationes thronos cherubim et seraphim et
inuenitur in istis ordinibus trinitas tres et in singulis
tres ordines ut trinitatis similitudo in eis insinuatur
impressa. Vnde Dionisius tres ordines angelorum ad tri
dit tenos in singulis ponens. Sunt enim tres superiores
tres inferiores tres medii. Superiores seraphim
cherubim thronus. Medii dominationes principatus potestates
Inferiores virtutes archangeli angeli

Quid appellatur ordo 2 quot sint ordines

Hic considerandum quid appellatur ordo. Dicunt vtra
ab ipsa ratione fuit distinctio illorum ordinum.
Ordo angelorum dicitur multitudo celestium spirituum
qui merito sunt in aliquo munere quod stant. Sicut et in
naturalibus datorum munera conuenerunt vt ibi gratia Sera
phim dicuntur qui pallis ardent caritate. Seraphim in
interpretatur ardens id est accedens. Cherubim qui pallis
in scientia eminent. Cherubim enim interpretatur plen
tudo siue throni dicuntur sedes. Throni et vocantur vt
ibi Gregorius aut qui tanta diuinitatis gratia replen
ut in eis sedeat deus et per eos iudicia decernat

dnationes uocat qui principatu et potestates tristeduit
principatu dnt qui sibi subiectis que sunt hgeda
disponunt eisq ad explenda dnina mysteria pn
cipant potestates nominant hi qui hos ceteris potestatis
suo ordine acceperunt ut virtutes adiuse eis subiec
te eos restrenet potestate ne hostes tentare tam
naleat quatenus desideratur virtutes uocitat illi p
quos signa et miracula fiunt archangeli
qui maiora nuntiant angeli qui minora. Et hec
nomina non pp se si pp nos eis data sunt a suppta sunt a dno
donis gre que no sunt singlariter si excellentia a patribus no
minauerunt

Hec nomina illis no potest si pp nos data sunt Qui
em sibi noti sunt contemplatione nobis innotes
cunt cognomiatione et nominant singli ordines
a domo gratie que no singlariter si excellenter
data sunt in principatione Nulla enim celesti prerogati
plenitudo bonorum est licet quedam data sint excellenter
nihil tn possidet singlariter Omnia enim i omnibus sunt
non quidem equaliter sed alii aliis sublimius possidet
que tn omnes sunt Quia omnia dona gratie superiores
ordines sublimius et perfectius preperunt tn ceteris
prius sortiti sunt vocabula inferioribus ceteris relin
quentes ordinibus ad cognomiandum ut seraphyn qui
ordo excellentissimus existimatur ta dilectione q cogni
tionem dominatur et ceteris virtutum dona ceteris
ordinibus sublimius preperit tn ab excellencia doni
ra caritate nomen accepit ille superior ordo maior
em domini est caritas q sua ipse maior est sicut q indi
cat Omnia nam informat iudicium Idcoq ipse ordo
a suis dono r cognomine uocitatus appellatur est
cherubyn ita et de aliis intelligendum est Assig
nat ergo excellencia ordinum sunt excellentia donorum
et tn sic Greg ait Illa dona ordinum sunt quia
omnes eum ardent caritate et sua plenum sunt sic
et de aliis si superiores aliis excellentia ut ta dnm
et ipsa acceperunt a quibus et nominantur vn Greg
In illa sancta ciuitate quisq ordo eius rei censet
nomen quam plenius accepit i mundo. Et ubi ex uersis
Sed orit hic iustio tale. Greg orta est qo talis
Si quisq ordo ab illo dono nominat qd plenius
possidet tunc cherubyn in sua principet ordinibus
qz a sua nominat Qz qui magis diligit plus cog
nosit tantum eum ut tradit auctor cognoscit
ibi quisq quatenus diligit Itaq seraphyn no solu

in caritate sed etiam in scia primmet. Ideoque auctoritas
illa sic videt intelligenda ut compactio non referatur
ad omnes ordines sed ad quos data sit inferiores. Ille enim
ordo non plenius seraphim accipit sciam in munere
sed plenius aliis ordinibus qui sunt inferiores. Nec
mirandum quisque ordo ab omni re qua plenius aliis
accepit. Et ab aliquibus rebus quas accepit vel per con-
pacio referri non ad ipsos ordines sed ad alia dona
hic ad alia oria dona sed ad queda. Sic enim homines
in pla habent dona data aliis excellentius posse
dent. Ita forte tangit quibusdam muneribus magis
pollent et aliis quibusdam minus.

Utrum hi ordines ab initio creacionis indistincti fuerunt

Iam nunc inquirere restat utrum isti ordines a can-
onis tuicio ita distincti fuerint et sic ita fuerint
distincti a primordio sue condicionis videtur testimo-
nio auctoritatis insinuari que tradit de singulis
ordinibus aliquos cecidisse. De ordine namque supe-
riori lucifer ille fuit. qui nullo dignior condicionis est
aplius etiam principatu et potestates tenebro noviter
ostendes de ordinibus illis cecidisse. qui cum in mal-
ummisterium exercerent non tm pena nostri ordinis
suorum punati sunt. Et non videtur illud posse stare. Nam
enim tunc caritate ardebant nec sapiencia pollebant
neque in eis deus sedebat. Si enim hoc huiusmodi nec
cecidissent. Nam quo tunc erant seraphim illi cherubi
illi troni.

Quare an casum non fuerunt hi ordines quia non an
habebant dona que quibusdam cadentibus aliis apposita fuerunt

Hoc quidem quia an casu quorundam non erant isti
ordines quia non habebant dona que in quorum
principatibus convenunt. Et quibusdam cadentibus aliis apposita sunt eisque qui ceciderunt colla-
ta fuissent eadem dona si persistissent. Ideoque scriptura
dicit de singulis ordinibus aliis cecidisse non quia fu-
issent in ordinibus et postea corruerunt sed si per-
stitissent. eorum aliqui in singulis fuissent ordinibus
qui et in natura tenuitate et in forma perspicacitate
differentes eidem habent sicut illi qui perstiterunt. Alii
enim ut solum superiores alii inferiores conditi
sunt. Superiores qui natura magis subtiles et sapi-
amplius perspicaces. Inferiores qui natura minus
subtiles et intelligencia minus perspicaces facti sunt.

Utrum hi ordines divino casui indistincti

has ait invisibiles drac invisibilium solq ille ponderare potuit qui ordinat in numero et mensura et pondere disposuit. in sapiencia qui est mensura omnium rerum modum prefigens et numerus omnium rerum pensum prebens et pondus omnium rerum ad stabilitatem firmitatis. in firmitatis et formatis et ordinans omnia. m

Vtrum omnes angeli eiusdem ordinis sint equales

Preterea considerandum oportet vtrum omnes angeli eiusdem ordinis equales sint. Ita et quibusdam placuit. sed non est hoc probabile nec assertione dignum. quia lucifer qui fuit de collegio superiorum spiritum eciam dignior extitit qui aliis excellentiores creati fuerunt. Ergo videtur quod si peccasset in ordine superiori fuisset et aliis eiusdem ordinis dignior extitisset. Ostendit eum vnus est ordo apostolorum et alii martirum. et tu in apostolis alii fuit aliis dignioris. similiter in martyribus alii fuit aliis superiores. ita et in ordinibus angelorum videtur esse.

Cuius dicat sapientia ordine quod hominibus complendum cum non sint nisi nouem ordines

Notandum eciam quod decimus ordo legitur. ordines

de hominibus restaurandis. sed cum non sint nisi nouem ordines nec plures fuisse eciam si illi peccassent qui ceciderunt. monet legere quomodo scriptura dicat decimum ordinem completum ex hominibus Bragmanus namque dicit homines assumendos in ordine angelorum quorum alii assumuntur in ordine superiori qui sit magis ardet in caritate. Alii in ordine inferiori qui sit minus peccauit. ex quo apparet non ex de dehominibus formandis decimum ordinem tacuisse sint angelorum et decimum hominum. sed homines per qualitatem meritorum statuendos in ordinibus angelorum. vtrum igitur legitur decimus ordo completendus de hominibus ex illis sensibus dicunt sore amplius. quia de hominibus restaurandis quia in angelis lapsis est dubium tot corruerunt vnde possit fieri decimus ordo. Post quod apostolus dicit restaurari omnia in xpo que in celis et que in terris sunt quia per xpm redempti e humanum genus de quo sit reparatio ruine angelice non tamen minus saluandi. hoc est si angelus non cecidisset

Quia homines assumuntur in numero minus stantium non lapsorum

Non enim iuxta numerum eorum qui ceciderunt. sed eorum qui permanserunt homines ad beatitudinem

admittit. Vnde Greg. Supna illa ciuitas ex angelis
et hominibus constat ad quam credimus tyrannum gnis
ascendere quatenus illuc contigit angelos remansisse
sicut scriptum est. Statuit terminos populorum iuxta numerum
angelorum dei. Cruda dicit per minus lapsus angelorum

Hic quibusdam tamen putat. Quares repandos
quomodo reparetur iuxta minus angelorum qui
ceciderunt ut illa celestis ciuitas hoc subsit
ciuium numero priuetur nec maiori copia regnet
ergo dicunt in eius sentire videtur non asserens de hominibus plus saluandis quam corruit de angelis si non
minus ita dicit. Supna hierusalem mater nostra ciuitas
dei. Illa ciuium suorum numerositate fecundabitur aut
uberiore eadem copia fertilis habitabitur. Neque enim
minus aut stoltorum aut insipientium demptum no
minuet ceteros locum succedentes filii ecclesiae matris quae sterilis ante erat in terris ea pace
de qua illi ceciderunt sine ullo tyranno timendo permanebit. Ex illorum ciuium numero sive qui est sive qui
fuit sive qui futurus est in contemplatione est eius ar
tificis qui nouit ea quae non sunt tamquam quae sunt
etiam apta dicit non minus de hominibus saluandis quam corruit de angelis si non plus non asserit.

Sed omnes spiritus celestes mittuntur et potest duas opiniones et auctores
Hoc etiam inuestigandum est. quibus
Vtrum omnes illi celestes spiritus ad exteriora mi
nistranda mittantur. Cruda putat aliquos in illa
multitudine ea quae foras per officia exercent alios
qui semper intra assistunt sicut scriptum est. Millia millium ministrabant ei et decies centies milia
assistebant ei. Ita Dionysius in hierarchia quasi pri
mariorum dicit. De platone enim ait. Supernorum illa
agmina abintimis mundi secreta quam ea quae minimae
vsui exteriores officiis mundi sunt. Cuius auctoritatibus
intuetur qui angelos mittit inferiores intuatur.

Obiectio contra illos

Quibus obiciat quod ysaias ait volauit ad me
vnus de seraphim qui ordo superior est et ex
cellentior. Ecce si de illis ordine mittitur
non est ambiguum quin etiam et de aliis mittatur
aptius quam aut omnes sunt administratorii spiritus in
ministerium missi cuius testimonio asserit quidam
omnes angelos mitti. Nec dicit indignum videri si ex

supiores mittat cu et ille qui cator e omn adhet
inferiora descendit. Quesito si omes mittit cu vnus
tm ordo nouem angelorum censetur

Hic orit questio si omes mittut et nuci dei
existut. quad vng tm in nouem ordies an
gelorum nouem censet. Ad qd quida dicut omes
quidem mitti sz alios sepe et qr ex officio iniuncto
qui ppe angeli vel archangeli nominant. Alios uero
raro mitti sz maiores cu ex comune dispensatione
aborta qui tu angelorum misterium sustinuit. hia
nomen assumut. Vide i psalmo Qui facit angelos
suos spus. qr illi qui natura spus sunt alioqui
angeli. i. nuci sunt. Putat quida michael gabriel
raphael de supiori ordine fuisse. et sic hi nomina spuum no ordinum

Et putat illi michael gabriel raphael de su
piori ordine fuisse. Michael interpta quis
vt deus. Gabriel fortitudo dei. Raphael
medicina dei. Nec sic ista nomina ordinum sz spuum
et dicut quida singlis hor vnus ppe ac singlas
spus ce nomen. Alii uero no vnus singlas et de
minate sz nec hinc nec illic ce nomen. sm qlitate
eorum ad que mittuntur. sicut et
demonum queda nomina sunt que quida putant
vnus ce ppa. Alii uero plurib; comunia. Diabolus
quippe qui grece ita vocat et criminator interpta
vel deorsum fluens. hebraice dr satan. i. adversarius
dr et belial. i. apostata et absq iugo dr et ecca
lematha. i. additamentum eorum et alia plura reperies
nomina que vel vnus spus sunt vel plurib; qua.
Quod determinat pdictas auctes q vident adversari qui dicut
omes angelos mitti n

Qui aut omes angelos mitti asserut. primas
auctoritates Danielis. s. et Domini. ita deter
minant. Dum supiora agmina deo assistere
et ab mtimis nuci recedere. no qr aliqui mit
tant sz qr tanti esse ad exteriora pdeunt. neq tuc
ab mtimis recedut sz deo pnte et contemplacoi
semp assistut. qd ecia statuit qui frequent mittu
Quod alii dicut mitti 2 quos non dicut no mitti cu deter
minatione auctu que videtur sibi adversari

Alii uero dicut. tres ordies supimos. s. seraphim
cherubim et tronos. ita creatori assiste qp

ad exteriora non exeunt. Inferiores autem tres ad exteriora mitti. Tres uero medios inter utrosque constituo non ex dignitate uel loco sed ex officio quia preceptum diuinum a superioribus acceperunt et deferunt ad inferiores. Idcoque cum supremi medius et medii imus atque hi hominibus preceptum dei nuntient merito omnes angelos notari dicunt. Et ob id forte apostolus dixit. Omnes spiritus administratorii sunt filii et mittuntur in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Ipse quidem singulos ordines sed de inferioribus ordinibus singulos angelos complexus est. Illud uero quod ysaias dicit. Et uidi dominum sedentem super solium excelsum et elevatum. Ipse qui mittitur accepit horum nomen quorum gerunt officium. Vnde dicit illi angelus qui missus est ad ysaiam ut mundaret labia prophete. Sicut de ordine inferiorum sed hoc dicitur esse. Sera plyn quia uenerabat mundare et consumere delicta et ysaie.

Quoque ad sit angelus bonus ad sui custodiam delegatus et malus ad exercitium

XI.

Illud quoque intendendum est quia angeli boni deputati sunt ad custodiam hominum ita ut quisque doctorum habeat angelum ad sui profectum atque custodiam specialiter delegatum. Vnde in euangelio veritatis a pusillorum scandalo prohibens aut angelis eorum semper videt faciem patris. Angelos dicit eorum a quibus ad custodiam deputati sunt. Cum quidem ecclesiam tradit unaquaque anima ab exordio nativitatis habere angelum ad sui custodiam deputatum ita magnus magna dignitas animarum ut unaquaque habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui angelum delegatum. Gregorius quidem dicit eorum quisque unum bonum angelum sibi ad custodiam deputatum et unum malum ad exercitium habere. Cum enim omnis angelus bonus mundum bonum velit communiter saluti omnium studeat. Ille tamen qui deputatus est alicui ad custodiam eius specialiter hortatur ad bonum. Sicut legitur de angelo tobie et de angelo petri in actibus apostolorum. Et mali angeli ac desidentes malum hominum magis hortantur ad malum iudicat et ad nocendum fortius instat ille qui ad exercitium eius deputatus est.

Vtrum singulis hominibus singuli angeli an pluribus unus deputatus

Solet autem quaeri utrum singuli angeli sint singulis hominibus an unus pluribus ad custodiam

vel exercitui deputatus sit. Et cum dicit tot sint quot
et boni angeli sint plures constat ex omnes sit
bonos et malos homines quam boni angeli sint. Cum
tot sint electi quot angeli boni et angeli boni
plures sint quam mali plures sint homines mali
quam boni nec est ambiguum plures esse bonos ho-
mines quam sint angeli mali et plures esse malos ho-
mines quam sint mali angeli vel boni angeli.

Confirmat vnum angelum pluribus hominibus deputari sive vel sive diuersis

Ideoque dici oportet vnum eundemque
angelum bonum vel malum pluribus hominibus depu-
tari ad custodiam vel exercitium sive eodem tempore
sive diuersis temporibus. Ideo et dicit eodem tempore vel di-
uersis temporibus quia videmus quibusdam quam omnes homines
quia videmus quibusdam quam omnes homines qui sunt sul.
i aliquo tempore singuli singulos angelos habent put bonos
vel malos quia licet vnus sit nunc homo qui putatur
i vnum eorum qui fuerunt et sunt et futuri sunt quam an-
gelorum tamen quia homines decedentibus hominibus suc-
cedunt et ideo nunquam simul sunt in hac vita. An-
geli ideo nunquam decedunt sed simul omnes sunt ex
pte ut singuli homini dum in hac vita sunt singulos
habeant angelos bonos vel malos ad sui custo-
diam vel exercitium destinatos. Ceterum sive ita
sit sive non non est dubitandum quin quamquam habent an-
geli sibi deputati sive pluribus simul destina-
tus sit sive cum singularis. Nec est inuenire vnum
angelum pluribus hominibus ad custodiam deputari
cum vnus homo plurium custodiam deputetur ita
ut eorum quisque sum dicatur habere domini vel epmi
vel abbatis. Vt angeli proficiant cum merito vel in primo usque ad

Preterea illud considerandum oportet. iudicium

Vtrum angeli boni in merito vel in primo pro-
ficiant vsque ad iudicium.

Quibusdam videtur quod proficiant in vtroque.

Quod in meritis proficiat ait quotidie magis ac
magis meredit. Quibusdam videtur ex eo quod
quotidie homini vtilitatibus insinuat eorum
profectibus studeat. Quibus certa meritum videtur
quod in primo proficiat sed in charitate et dilectione dei
licet enim vt aiunt in qsie macde beatitudinem ac-

capiunt etiam atq; perfecta. Caritas cordis mitis et premium

Augetur in cor. beatitudo cotidie. Ame

Quia magis ac magis diligunt atq; cognoscunt et
est cor. caritas qua deum et nos diligunt
et merito et premium meritum quia per eam et obsequia
ex ea nobis impensa merent. et in beatitudine perfi
ciunt et ipsa eadem est premium quia ea beati sunt.

Fluctuitas confirmat quod dicit

Et quia angeli perficiant in cognitione ac phoc ibea
tudine testimoniis scor. confirmant. Dicit
enim ysaias ex persona angelorum xpi ascendentis
magnificata admirabilis est iste qui venit
de edom tinctis vestibus de bozra. et in psalmo
Quis est iste rex gloie. Ex quibus apparet quod mistere
rium ubi incarnatum plenius cognoverunt angeli
per impletionem quia ab et sic in cognitione hujus mi
sterii perfecerunt ita dicunt eos in deitatis cogni
tione perfici. Quia ab in quibus misterii cognitione
perfecerunt eundem dicunt dicens et hunc sit
dispensatio sancti abscondita a seculis in deo
ut innotescat multiformis sapientia dei per ecclesiam
principibus et potestatibus in celestibus. Quia quod loci
dicit. Secundum angelicas dignitatis prefatum
misterium ad punctum non intellexisse donec com
pleta est passio xpi et apostolorum predicatio per gentes dilatata.

Quibus visum videt. Augustinus adhisari

Hinc autem contradicit videt augustinus
sup eundem locum dicens non latuit angelos
misterium xpi cum eorum quod oportuit per eos revela
tum est per salutem nostram illis enim a seculis innotuit
sup meritum misterium quia omnis caritas non an
secta est a secreto. Attende lector quia videt disse
rere in hac sententia illustres doctores quod eorum
ab repugnacia de medio tollat admonet pre
dicta sententias ita determinemus ut illis angelis qui
maioris dignitatis sunt et per quorum misterium
illa nunciata sunt expete cognita a seculis fuis
se ut potest familiarius et nunciis illis uero qui
minoris sunt dignitatis cognita esse videantur
usque quo impleta sunt et per ecclesiam
predicata et tunc ab omnibus singulis esse facta

cognita Constat itaq; omnes angelos i cognitione
divinorum mysteriorum sibi processisse tpis p sectisse vn
no incongruit ipsi id dicit angelorum sciam ac
beatitudinem augeri usq; ad futura consummatorem
qui in scia ac beatitudine perfectissimi erunt ut nec
augeat amplius nec minuat. Aliorum oppo qui dicit
angelos in quibusdam peductorum non profecisse

Hly aut dicit angelos i confirmatione tanta
dilatis dilectione atq; notitia fuisse peditos
ut in hys ultiq; nos profecerit nec profecturi
sunt. profecerunt tn in scientia rerum exterior sic
cognitione scilicet incarnacionis et hujusmodi sed no
i contemplatione deitatis qr trinitate i vnitate
atq; vnitate i trinitate no plenius intelligunt sue
intellectui sit quia ab ipsa confirmatione pre
perit. Ita etia dicit eos in caritate no profecis
se pq confirmatos. qr eorum caritas pgea no est
mutata. et sic dicit eos no profecisse i meritis
et hoc quantu ad vim merendi sed no quantum
ad numerum meritorum pla enim bona pgea fecerunt
que tunc no fecerant sed eorum caritas ex qua illa
processerunt no est aucta. ex qua tantu meruerunt
angeli ista adderet quantu pgea hys ad
rectis aliud nec qd alii superiores probabilius
videt sicut angeli vsq; ad iudicium in scientia
et alius proficiant. Quedam auctoritates videntur obviare
probabiliori sentencie

Quibus tn videt obviare
quaeda auctoritatu vba aut enim ysidorus
li. de summo bono angeli i verbo dei ora
sunt angeli stant sed nec omnes nec ora peste an
gelos stare dicit et ideo eos in scia profecere
no removit. Gregorius qz in li. dyalogorum ait
Quid e qd ibi nescitur ubi scientie ora stant
videt dicere q stant ora angeli et nihil est qd
nesciat. Qz accipiendu est hoc de hys quorum cog
nicio btm stare congruit dicit ut stant ea que
mysteriu trinitatis et vnitatis pertinet. Postion:
siderationem de angelis hitu agit. he alia vtr creacione et
preapue de operib vi diei distinctione

Hec de angelice natuie condicione dicta sufficiat

XII

hucusque est de aliarum quarum rerum causarum ac papae de operum vi dierum distinctione non illa tamen medium esse
Cum deus et superiora sola angelicos condidit prius, alia
etiam cantat sic ostendit supra memorata scriptura ge
nesis quae dicit In principio deus creasse caelum id est
angelos et terram id est materiam omnium elementorum adhuc con
fusam et informem quae a graecis dicitur chaos et hoc
fuit ante omnem diem. Deinde elementa distinxit et
species propias atque distinctas singulis rebus suum genus
dedit quae non simul ut habuerunt sorores primi plau
dunt sed per mutualia tempora ac vi volumina dierum
ut aliis visum est fecerunt.

Cum sit tractatores videntur super hoc quasi adusque tetigisse
aliis dicentibus omnia facta simul in materia et forma

Vida namque sorores primi qui verba dei atque ar
chana excellenter scrutati sunt super hoc quasi
adusque tetigisse videntur. Alii quid tradiderunt
omnia sit materia et forma fuisse cuncta quasi
augustinus sensisse videntur. Alii vero hoc magis probaverunt
atque asseruerunt ut primum materiam rudis atque in
formis omnium elementorum commistionem atque confusionem
tenebrarum creata sit. Postmodum vero per mutualia vi dierum
ex illa materiam rerum corporalium quae sunt formata
sunt species propias. Quam sententiam Gregorius Hieronymus Beda
aliique plures quemadmodum ac perhibent. Quae etiam
septuaginta genitores vni primae huius rei ad nos manasse
cognoscuntur congruere videntur.

Cum per mutualia tempora res corporales condite sint

Secundum haec itaque traditorum ordinem atque modum
creationis formationisque rerum in principio sicut
super memoratum est In principio creavit deus
caelum et terram id est adhuc informem ut quibusdam
placuit et terram id est illam confusam materiam omnium elementorum
quam noe tere ut ait augustinus con manicheos ideo
appellavit meyses et terra erat omnia elementa mixta
et speciosa et illa tamen erat et incomposita propter
omnium elementorum commistionem. eandem etiam vocat abis
sum dicens et tenebrae erant super faciem abissi quae
confusa erat et commista esse distincta carens. Sed
etiam materiam informem dei est aqua super quam ferebatur
spiritus domini sicut superfertur fabricatoribus rebus
voluntatis artificis et fabricabat bone voluntas

creatoris qd formaru pficiendu inchoaueat qui
sic dns et conditor petrat fluuiati et cosiste ma
tie ut distinguet p spes varias qn uellet et sic
uellet hoc ideo dicta e aqua qr dia q intra nas
cut sue aialia sue arbores uel herbe et qlibet
ab hylmod mapiuit formati atq nutriri hys bib
uocabut uocata e illa informis ma ut res ig
nota notis uocabut insinuaret impiciorib et
no uno tm na si uno tm significaret uocabto hoc
ce putaret qd consueuerat hbies i illo uocabto
intelligere Sub hys go noib significata e ma illa
informis et informes que illa sde cerni aut tra
ctari poterat i noib visibiliu rez que in future
erat ppt instrumitate prudoz qui ming poterei
sut invisibilia comphendere et tunc erat tenebre
i lucis absencia Non enim tenebre aliq sut sed
ipa lucis absencia sic silencii no aliq res e sed
ubi song no est silencii dr et muditas no aliqua
res est si in corpe ubi tegumenti no est muditas
dr Sic et tamitas no e aliquid si maius dr ce
loq ubi no est corpq et mantias absencia corpis
Duo sensu tenebre dicit no ce aliud z si dicit ce aliq

Intende qr dicq hic tenebras dicit no
ce aliquid qn alibi tenebre int caturas po
nat quae bndicit dnm ubi dr bndicate lux
et tenebre dno Ideoq sicnd e tenebras diuersis
mois acipi: id pluias absencia qualit supra
acipit dicq nuncta quia acepcoz no sut aliquid
id p aere obsturato sue aeris obstura qlitate
et sim hoc aliqua res creata sut Ideo go dicit
tenebras fuisse tunc sup facie abissi qr no dum
erat lux que si esset diuideret et subsiniret si no
du lucis gra opq suu deq venustraueat q pqea
i po die formata est. Duo sut considerada hic quae
hic illu ma cofusi sit dicta informe z ubiq i altu desce dit

De qua prius qm tractemq duo nota discuciedia
occurrit primu quale illa ma cofusa informis dicq An qr omni forma carent an pp
aliud Sed ubi adest pdicit et quatu i altu
ascendit Ad illud igitur qd primo positu e breuiter rendentes dicimq illa prima mam no ideo
dcam fore informe q ullam omno habuit form
qr no aliquid corpeum tale existere pt q nullaq

habet forma. Quideo no absurde informe appellari
posse dicit. et confusione et permistione quadam se
ipsum no dum pulchra aptaq; et distincta recipe
rat formam quale no terminus sta a go illa ma
in forma confusionis an forma dispositionis. In for
confusione prius omnia corpalia mabilia sunt et sed
sunt creata pgmodum in forma dispositionis vi diebus
sunt ordinata. Ere absolutum est qd po in discussi
bne ipsorum fuit. s. quale illa ma dicat informis.

Ric ad id quod 2o quebat. Rndet

Nunc supest qd sdo ponebat explicare ubi sit
illa materia substiterit et quabi altitudine
porrigebat. Ad qd nihil tamen assertos dicam
q illa prima rerum omnium moles qm creata est ibidem
ad ea videat pdisse ubi nunc forta subsistat. Ecce
quoq; ticenu hoc elementum in uno loco eodemq; medio sub
sidere cetis in una confusione permistis eisdemq; curi
quaq; in no cuiqda nebule ouiansie ita uolumen
erat vt apparere no posset qd sint. Illa ueo tricu
mmia permistione confuse cetrinquaq; suspensa co
uexi maltu porrigebat. quouq; nec finitus cor
porea natura pmingit et sic quibusda videtur
ulte locu firmamti extendebat illa moles q.
in infuori pte pissor atq; grossior erat. In supe
riori ueo rarior et lenior atq; subtilior existe
bat de qua rarioi sda putat quida fuisse aqs
que sup firmamtu ce dur. Talis fuit mundi
facies in principio pusq; recipet formam vel dispositionem.

Ostenso qualis fuit mundi facies in no principio incipit prosequi
vi dies distinctionis

Nunc supest ut dispositionem illa tporis vi diebus distinctionis
qualiter pstita sit ordine pseqmur. Sex diebus
sic docet scptura genesis distinxit deus et in
formas redegit ppas cuncta que simul mabilia
fecerat pfectaq; die sexto et sic deinde
die vii requiescit ab omni opere. cessauit nouam
creaturam facere. Sex enim diebus sex res gnia distinxit
nihilo pgea fecit qd in alio illorum no continetur
opatio est tm pgea sic uetus testamtu aut pri
mum opatio e vsq; nunc et ego operor illud.

De quatuor modis diuine operationis

Quatuor enim modis ut ait alcuinus sup genesim
opat deus po in libro oia disponendo. sedo.

tima informi inq. clemtor de nichilo eā creando vni
qui vivit in eternū creavit omnia simul oia s. clemen
ta vel omnia corpa mālit simul creavit Terra pro
opa vi dierū varias distinxit creaturas et ita ex
primordialibus seminibus nō cognite oriūtur naturē
si note sepius reformantur ne pereant.

XIII

Que fuit prima distinctio operacio

Prima aut distinctio opacū fuit formacio lucis
sic ostendit scriptura que commendata rerum informitate
earū disponendo a luce inchoavit sic dicens dixit deus fiat lux et facta est et divisit
lucem a tenebris appellavitque lucem diem et tenebras
noctem et factum est vespe et mane dies unus Cōgrue
mundi ornatus a luce cepit vni rerum que creata
erant videntur. Qualis fuit illa lux corpalis vel
spualis

Quaeritur qualis illa lux fuerit corpal. spualis
sc. an spualis id videndum qd a sanctis traditur legi
ndum dicit enim Aug. q lux illa corpalis vel spi
ritual intelligi pt Si spualis accipitur natura angelica
intelligitur que prius informis fuit si pgea forma
ta est cū ad creatorem conversa ei caritate adhesit eq
informitatis creacio supius significata a ubi dicitur est
In principio creavit deus celum et terram hic ueo ex quo
formacio ostenditur cū aut fiat lux et facta est lux
her go angelica natura prius tenebre et postea
lux fuit et prius huit informitatem et imperfectio
dem formacionis perfectio et ita divisit deus lucem
et tenebras nam ait Aug. super genesim huius cre
ature informitas et imperfectio fuit antq formaret
tamore conditoris formata uero est qn conversa est
ad incommutabile lumen verbi Si uero corpalis fuit
lux illa qd vtique probabile est corpus lucidum fuisse in
telligitur velut lucida nubes qd nō de nichilo sed de
placenti materia sortitur sumptum. vt lux esset et vim lu
cendi haberet cū qua dies prima exorta est qr an lucem
nec dies fuit nec nox licet tempus fuerit.

Qr lux illa facta et ubi sol appet q ubi a qbus luce poterat

Quaeritur aut ubi a facta lux illa cū abissus omnem
terre altitudinem tegeret dicit pt illis ptibus
facta quas nunc illustrat solis diurna lux Nec
mirum luce in aquis posse lucere cū ecia nauta
operatione sepius illustrentur qui impetuum mersi mis
si ex ore dico aquas sibi illustrant que mito rari
ores fuerunt in principio qm nō sunt qr nō dū congrega

te fuerat i vno loco stã go lux illa vice et locũ solus
tenebat que motu suo circũagitata noctẽ diemq;
disternebat. Ibi go primũ lucẽ apparuisse visũ est
vbi sol cotidiano cursu circũiecto apparet vt
eodẽ tramite lux circũueniens ac pd ad ortũ desce-
dens uesperam faceret. Deinde reuocata ad ortũ auro-
ra. v. mane illustraret et ita diuisit deq; lucẽ et te-
nebras et appellauit lucẽ diẽ et tenebras noctẽ.

Qz dies duos mois accipitur

Hic notãd est q; dies diuersis mois in scptura
accipit. Dr enim dies lux illa que illo triduo
tenebras illuminabat et dr dies illuminatio ipsa
aeris. Dr etiã dies spacium xxiiii hoarũ qualit ac
cipit cũ ait factumq; est uespere et mane dies vnus
qd ita distinguitur. Ffrh est uesperi prius et pgea ma-
ne et itã fuit dies vnus expletis xxiiii horis. Dies
ergo nãlis quinque uesperam et no mane. Mane em
dr ex eis precedentis et iuxta sequentis diei qs e aurora
que nec plena lucẽ nec ohnd tenebras hꝫ. Mane
go primus dies no habuit q; nec dies precesserat qui
sequentis diei iuxta terminaret et eo principio q; lux
apparere mox sup terram pleno ortu pcedentis dies ex
titit qui no ab aurora sed a plena luce inchoa-
uit et mane sequentis diei cõsumatus est. Vnde
Beda sup genesim. Decebat ut dies a luce
incipiat et in mane sequentis diei tendat vt
spa dei a luce inchoasse et in luce cõpleta
esse significaret. Reliqui at dies mane habuerunt
et uesperam quorũ quisq; a suo mane incipiens
vsq; ad alterius diei mane tendebat.

De nãli ordine qpuctois diep. et de illo qui misterio introductus est

Hic est nãlis ordo distinctionis diep ut distinguat atq; cõputentur dies
a mane usq; ad mane pgea no i mistio
factũ est vt dies cõputentur a uespera usq;
i uesperam. et adiungat dies precedẽti nocti in
cõputatione cũ uno nãlem orbem precedens dies
sequenti nocti adiungi debat q; hꝫ a luce ppe
tatis corruit i tenebras ignorãtie et pmdi
Deinde pxpm a tenebris ad lucẽ redit. Vn
apls. Eramus aliqs tenebre nunc at lux i dno
Primus itaq; dies no ab aurora sed a plena luce

mapies et pg paulati uespam occidete luce ex-
cipiens mane sequentis diei expletq; est. Vn-
Beda Occidente luce paulati et pg spacium
diurne longitudinis inferiores ptes subeunte
sem est uespe sic nunc vsitato curse solis fiei
solet. sem est ab mane eadem sup terram redente
et aliud diem inchoante et dies expletq; t vnus
proximo horam sluitq; noctem illo triduo sine te-
nebrosa que pg creata sydera aliq; luce da-
ruit. Cur pl factq; t 2 silm illa sufficiebat

Solet autem quei quare ita est sol si lux illa
faciendo diei sufficiebat ad qd dicit pt qm
lux illa forte superiores ptes illustrabat et
ad illuminandas inferiores sole fieri oportebat vel
potiq; ideo qr ceto sole diei fulgor auctq; t am-
plior cum mito luce radiauit dies pecca qm
an Gines queit qd de illa luce sem fit cum so
no apparebat. pt dicit quit de ea corpq; solis for-
mata aut in eli pte celi ce in qua sol est no
q ipa sit sol fiat ei vnita ut distinui no va-
leat. Quid accipiendum sit illud dixit deus fiat an sono uocis

Pretera inuestigandum est quo. id deus dixit an aliud
accipiendum sit q ait dixit deus ptq; tpaliter
vel sono vocis illud dixerit an alio mo dicit
sup genesim tradit nec tpaliter nec sono
uocis deum fuisse locutum qr si tempaliter t mu-
tabiliter et si corpaliter dicit sonuisse voce dl
nec lingua erat qua loqueret nec erat quam
oporteat audire t intelligere Vn go uox dl ad
nam uerbi p qd ora sua fit sicut refert dixit go
deus fiat ~~ce~~ no tpaliter nd sono uocis sed illo
sibi coetno. r. ilstum genuit intpalit i q. edi
et disposuit abetno ut fiat in tpe t ideo sem
est. Quid accipiendum sit q proprium dr in filio uel p filium uel i spu sto

Hic queri solet quid accipiendum sit q dr pro-
prium in filio uel p filium uel in spu sto
hec enim septria fecerunt nobis ppnit vt
omnia in sapia fecisti dne. r. in filio et t
principio. r. in filio creauit deus celum t terram et
illud p que fecit et secta. Cum illu qd psalmus
loqui verbo dni celi firmati sunt sic dicit Augustinus.

q pr opat psilu suu et spm sm Ecce qs ho acci
piend est Putauerunt quida hetici q pr uelut
auctor et ipse filio et spiritui sto in rey opacde
qi instrmeto vtet ex pdcis ibis erradi ostaqz
sumptes q uelud blasphemu atq sane doctrine
adiuu abicit pia fides no est itaqz intelligend
ideo sptiam secte comedrat prem opatri
filio vel psilu tacq filio no poss fac ut ei no
porrexerit pr dexteru vel tamq aliqd instru
metu sicut prius opantis ꝗ porrq illis ibis pa
trem intelligi uolunt cu filio et spu sto opari
et sine eis nihil facere Cont hanc exposicionem
surgit hereticus
Sed dicat heretic hac
rone poss dicere filiu opari p prem vel
m pre et spm sm cu vtroq vel p vtroq
q filio cu pre et spus sus cu vtroq opatur
clu breuit rndet deo illud dicere t no istud
ut m pre mostrat auctas No ena pr a filio
ꝗ filius a pre opat et spus sus ab utroq
deoq filio ena p spm sm legit opari q cu
spu sto opat hoc spm a filio hinti ut opet
Alia predictorum exposicio
Potest et aliter illud accipi ut dicat pr i filio
vel psilu opari q cu genuit omnipotice
statt dr pcu inditae q genuit indicita
et p spm sm dr opari sine pr sine filio q ab
utroq procedit spus sus stq omnia Vn gotheo
Cribit m epte expositione ad hebreos sic dicit
No vt heretic ramter suspicant tacq aliqd ist
metu prius extitit filio neq p cu pr dicit
secasse tamq ipe facere no possit sic dr pr
inditae psilu q indice genuit sic ena dr
opari psilu q cu constat opice genuisse Si
em causa eis pr est filio qd pr et mito a filio
eorum causa qui psilu facta sit d hec de ope
pme dicta dicta sint Hic dicitur de die q fuit e
Dixit q deus fiat firmamentu firmamentum
in medio aquarum et diuidat aquas ab
aquis diuisitq aquas q erat sub firma

meto ab hijs que erat sup firmato. Quod ē q
illic celi describit creato sic aut Beda sup
genesim In quo fixa sit sidera cum suppositis
aque i aere et i terra et suppositis alie de qb
dr. Qui tegis aquis superiora eius In medio
go firmamentū est .v. siderum celi qd de aquis
sim ee credi pt Cristallinq em lapis cui mag
na ē firmitas et perspicuitas de aquis fuis ē
Si q ueo monet quod aq natura fluide et ima
labiles sup celi possint consistere de deo spiritu
ee meminerit qui ligat aquas i nubibus suis
Nu em infra celi ligat aquas ad tpus vapo
ribus nubiū retentis pt etiā sup celi spera
no vapoali tenuitate q glaciali soliditate ags
suspendere nelabat quales aut et ad quid cō
dite sint ipe nouit qui condidit Ecce ostensum
hijs verbis q celi sim sit illud i quo fixa sit
sidera .v. qd excedit aerem et de qua materia
de aquis et quales sint aque que sup illud ce
li sunt sit ut glacies soliditate.

Alii putat celū esse ignee naturē quibus consentit Augus

Quida ueo celi qd excedit aeris spacia ig
nee natūe dicit asserentes sup aerem
purū ignē ee. qui dr ee celi de q ignē
sidera et luminaria ee sta conectat Quibus
Augus consentire videt Vtrū ueo noie firmamēti
celi qd excedit aere an ipe aer hic intelligat
Idem Augus queit nr absoluit magis appbare
vide celū illud hic actum q spacia aeris exce
dat Aquas aut que sup illud celū sit dicit
vapoalit trahi et leuissimis suspēdi guttis Sic
aer iste nubilosq exalitione ite aquas vapo
ralit trahit et p subtiles minutias suspendit
et pq corpulenq conglobatas pluuialit resti
dit Si go pt aqua sic videmq ad tantas mi
nutias puenire ut ferat vapoalit sup aere
aquis natūalit leuore Qui no credat etia
sup illud leuq celū minutisib guttis et leuo
ribus i manere vaporib Si quoq no ibi sint
ibi esse non dubitamus

Cuius sit figura firmamenti

Queri etiam solet cuius figure sit celum. Si spiritus quidam auctores nri scriberent per deos dicere noluerunt nisi quod posset saluti. Quaerit etiam si stet an moueat celum. Si mouet mouent quo? Si firmamentum. Si stat quo? Ideo fixa sidera circuit. Si firmamentum dicit per hoc stare? Ipse firmitate ut trium in aquarum in transgressionem. Si ait stat nichil impedit mouei et circuire sidera

Quae tacuit scripta de opere siderum dici quod in aliis dixerit

Post hoc queri solet quare hic non est dictum sicut in aliis dierum operibus vidit deus quod esset bonum. Sacramentum aliquod commendat hic. Ideo enim fortasse non est hic dictum quod sicut in aliis ante factum quia principium et altitudinis et signum diuisionis ab unitate.

De opere tertii diei quinto aquae congregatae in unum locum

Sequitur dixit deus congregentur aquae que sub celo sunt in locum unum et appareat arida. Terrae est diei opus congregando aquas in unum locum. Congregatae enim sunt omnes aquae celo inferiores in unum matrice ut lux quae praeterito biduo aquas clara luce lustrauerat in puro aere clarior fieret et appareat terra que tecta latebat et que aquis limosa erat fiet arida et gremio apta. Eodem enim die produxit terra herbam virentem lignumque faciens fructum. Vbi congregate sint

Iauta quaerit ubi congregate sint aquae

Aquae que totum terrae spacium usque ad celum potuit fieri ut terra subsidens coacuias partes habet ubi fluitates aquae recipiat. Per etiam credi pmaias aquas ualores fuisse que sicut nebula tegerent terras et congregando ee spissatas et ido stable in unum posse redigi locum. Maria et flumina

Quo omnes aquae sint in unum locum aggregate cum multa sint

Quomodo multa constet ee maria et flumina in unum tri locum dicit aquas congregatas per solidamacdem omnium aquarum que in terris sunt quia flumina et maria magno mari iungu tur. Deo ipse cum dixerit aquas congregatas in uni-

locu dem dicit pluralit cogitacionesq aqu ppter multitudos sing earu quibus omibus ex magno mai principiu est. De ope quarte diei qui sta sunt luminaria

Sequit. dixit deus. fiat luminaria in firmamento celi et diuidat diem ac nocte.

Ex tridno precedenti sta e dispositio z distinctio iniq. elementoru z tridno sequti ornatus est mundus

In predeti tridno disposita est vniuersitatis huius mundi machina et ptibus suis distincta formata enim lucem pa die q vniuersa illustret duo septes dies attributi sunt supme z infime pti mundi firmamento scz aeri. terre z aque sta sua die firmamentu desup expansu e tercia ue o aquarum motibus int receptacula sua collecta z reuelata atq aer serenatus. Quatuor igit mundi elementa illis diebus suis locis distincta sunt et ordinata. tribus autem septibus diebus ornata sunt illa iniq. elementa. Quarta enim die ornatu est firmamentu sole et luna et stellis. Quinta aer in uolatilibus et aque ipsis ornamenta acceperunt. Sexta accepit terra iumenta z reptilia et bestias pq soia suus est ho de terra terra no tn ad terra nec pp terra sed ad celum z pp celum. an alia de ornatu celi agitur sicut pq factum est

Quia igit celu cetis elementis spe praef. prigez alius sim est ideo an alia ornat. in quarto die quo sunt sydera. Que ido sta sunt ut ea illustret. inferior pbs ne essent habitatibus tenebrosa. Infirmitati q hom pnsu est ut circuente sole poterit. diei noctisq vicissitudine ppt dormiendi vigiladiq necessitate et ecia ideo ne nox indecora remanet si luna ac sideribus consolaret. horis quibus nocte operandi necessitas incubet et q queda aualia sunt que luce ferre no pnt

Quid accipiendu sit q aut ut sint insigna z tpora

Quod at subdit et sint in signa et tpa z dies z annos. quo accipiendu sit quei solz z lua enim dictu videt qi cito die cepisset tpa ai prig triduu sn tpe no fuerit. ideoq tpa que sunt ppsidera no spatia morarum si vicissitudines

aeris qualitatis demq; accipe quia tria motibus siderum
sunt sicut dies et anni quos ustate nouimus Sunt ut
signa sementatis et tempestatis et in tpa quia pea
distinguimus inter tpa anni sicut ver estate autumpnum
et hyeme vel sicut in signis et tpa in distinctione
horarum tpis quia prius qui sient ordo temporum in illis
vocabat indicius id meridiana hora id qualibet
hora hec quarta die sta sunt.

De opere quinte diei qui creauit deus ex aqua volatilia et natantia

Dixit etiam deus producat aque reptile anime vi-
uentis et volatile super terram ⁊c. Opus quinte
diei est formatio piscium et auium quibus duo
elementa ornat. et de eadem materia. i. de aquis
pisces et aues creauit Volatilia leuantur in aera
et natatilia remittuntur gurgiti.

De opere sexti diei qui creatis superaialia et reptilia terre

Sequitur dixit deus producat terra animam viuentem
et iumenta et reptilia et bestias terre secundum
species suas ⁊c. Sexta diei opus distribuitur
in terra suis animalibus ornari dicit.

Utrum quia primum venenosa cum alia noxia terre sta fuerit an
ante primum nocere ceperint quia sta noxia

Queri solet de venenosis et pernicosis am-
malibus Utrum quia primum homini adhuc dum
creata sint an postquam creata in noxia per
catoribus nocere cepint Sane dici potest quia creata
nihil homini nocuisset si non peccasset. Primo enim
nam viciorum et tiendorum id phade et psiacede
virtutis causa nocere cepunt fuerunt quo cata
in noxia si ante peccatum sta sunt noxia.

Utrum minima animalia tunc creata fuerint

De quibusda etiam minutis animalibus quo est
Utrum in primis codicibus creata sint an
ex rebus corruptis pgea orta sint pla
cuit eam de humidorum corporum vicius id ex aladci-
bus sive de cadaueribus gignunt Nueda etiam
de corruptione lignorum therbarum et fruum et deq
auctor olim est Ut etiam dicit quia ea que de cor-
poribus animalium maxime mortuorum nascuntur cum ania

libus creata no fuerunt n' potentialit' et m'alit' Ea
uero que ex terra uel ex aquis nasciuntur uel ex eis que
terra germinante orta sunt tunc creata fuisse no
congrue dici pt. Quae prioria sint e ho n

Omnibus at creatis atq dispositis nouissime
factus est ho. tanq dns et possessor qui cor-
bus pfendus erat. Unde sequit. Vidit d'q
q esset bonu et ait faciamq hominem ꝛc

Quia de natura hois agitur de ma pme q dicendis rerum sup
breuit tetigit plenius agit ubi viri cathol. diffide videntur
aliis dicentibus inde i ma a foris ita fuisse sit creatus alii uero
p intualla temporis 7 diuersis hinc q exposito premissa huiusmodi
deducta est n

Sed antqm de hominis creatione tractemus qd sup
breuit tetigimus plenius insantes dari stata
ang. Inhaerent tam diuersitate catholica
tractatores dissentire ut sup breuius inuenimus
Aliis dicentibus res totius atq distinctas fuisse species
suas p intualla uij dierum quorum sine qe lectio gene
sis magis in fide videt atq ecclia magis approbat
q deo hactenus studiose doctumq quo ex illa qui
ma prima in sui initio sta pgenia rerum corpalium
p uij dierum volumina distincti sunt sorti. Aliis at
videt q no p intuallu temporis sta sunt sed simul
ita formata ad ea pdiderit ecclia Hugo super
genesim plurimis modis intuit ostendere dicens Ele
mentum in ita sorta sic mo apparet abitio ex
titisse Et celum sideribus ornatum fuisse qda uero
no sortiti sunt materialit tunc sta fuisse que post
p tempus decursu sortiti distincta sunt ut herbe
arbores et forte alia Qua go in ipo temporis in
itio sta et dicit sed qda sortiter et sum species qs
hyemis terminum ut maiores mundi partes qda uero
materialiter tm Qz ut dicit. moyses loquens rudi 7
carnali populo locutus mos tpauit de deo loqns
a sti hois qui p moras temporis opa sua pficit
ut ipe simul sta opa fecit vn alius q deo mos
moyses dimisit restat dm illa opa fecisse qz no
potuit simul ab hoie dia qd q deo sic potuit
fieri sta potuit diuide sptura loqndi temporibus qd
deq opandi tpibus no dimisit Ille qui hns aut

tositatibus et alijs huiusmodi inhentes dicit mundum elementa atq celi luminaria ita formata sint et huiusmodi illos vij dies quos septima memorat vij rerum genera distinctiones appellat que sint sic sint prius fuerit primum causaliter.

Cum intelligendum sit deum requiescisse ab omni opere suo

Iam de septime diei requie aliqua nos eloqui oportet. Septimo est quia completum deus die septimo opus suum et requievit die septimo ab universo opere quod patrarat. Requiescere dicitur deus die vel non qui operando lassus sit ab universo opere requiescit quia nouam creaturam facere cessauit. Requiescere enim cessare dicitur. Vnde in apocalipsi non habebat requiem dicentia. Sanctus sanctus sanctus. Et dicere non cessabant. Requiescere igitur deus dicitur quia cessauit a factis diebus quibus creature quia ulterius nouam non condidit usque nunc. Tunc ut ualtus in euangelio ait. Opatur pater meus et filius sicut omnipotentes eorum quia tunc instituta sunt. Creatoribus enim virtutibus causa subsistendi omnium creaturarum. Ergo dicit pater meus usque nunc opatur et ego operor. Illud vnuisse creature continua omnipotentia condit. Die igitur septima requiescit ut nouam ultra creaturam non faciat. Cuius malis institutio non pressit sic usque nunc opatur ut quod condidit continet et gubernare non cessat.

Cum non requiescit ab omni opere suo

Qualiter accipiendum sit quod dicitur deum completisse opus suum vij die

Sed quaerit quo vij die dicitur deum completisse opus suum cum ab omni opere illo die cessauit. Nec aliquid quod nouum rerum fecerit. Alia translatio habet consumauit deus die vij opus suum quia nihil omnino affuit. Quia manifesta fuit que in eo facta sunt. Et dum consumauit eo die perfecta est sic septima ostendit cum autem vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. Omnia quidem nimirum bona erant nihilque in suum natura vitiosum et sunt bona quia condidit deus cuncta singula. Simul uero omnia valde bona quia ex omnibus constitit vniuersitas amiabilis pulchritudo mundi. Et illud quod malum dicitur bu

ordiatu et loco suo positu emmetig comedat boa
ut magis placeat et laudabiliora sint du com
pant malis Sexto igit die facta est hmi opm co
sumatu q deo permissa erit hoc quod dicat deq die
vio opq suu complesse qd hebraica veritas habz
In quo tm mchil nouu creasse dr. nisi forte
dicat die vij complenisse opq suu qz ipm bndixit
et sanctificauit sicut subiecit septima bndixit diei
vij et sanctificauit illu Opq enim est bndictio et
sanctificatio sic salomo alioq opib fecit cu templu
dedicauit. Cue sit sanctificatio z bndictio vij die

Illu at diem sanctificasse t bndixisse.
dr. qz mystica potestis bndcone et sanctificatione
eu donauit Vnde in lege dr. Memto sanctifica
diem sabbi et mdr est q mdando dies vsq ad
vij pcedmq et dicitq vij ce dies quoz repeti
tone ome tpus agit no qm alioq sit abilius dies
octauus et nonus et sic deceptis Ez qz in vi diebq
rez gnia distincta sut et i vij liq no fuerit nouu
genus rez institutu sunt tm ideo qi quida nonus
status sanctificatonis opm et requietonis opificis pt
ecia sic expom illud Complenit deq die vij opq
suu h. completu et consumatu vidit.

De hoib creatone ubi considerand e quae creatio sit ho et
qualit institutio q dico sup tractata sit z qualit stetit et
qualit lapsus postremo quo sit repatio q disuciedia sunt

Hijs exursis qd sup de homib cacone premisq
effectu mandpae atq ordine explanae nc
subiciamq vbi hec considerada videt. s. qre
creatio sit ho et qualit institutio et quat vel
quo statu dem qualit sit lapsus postmo qlit
et p que sit reputio hoz at pd et 2o posita id
causam cacionis huane t modu institutonis su
peij p modulo nre facultatis tractatuq Ideo
p superest ut qualis vel quo stus sit distuciaq
In genesi legi. sanciaq hbiez ad ymagine t simi
tudinem nrm In eo q dicit faciaq vna opacio
trium psonarz ostendit In hoiled q dicit ad yma
gine et similitudine nrm vna t equat sba tri
psonarz monstrat Ex psona eni prib hoc dr.
ad filiu et spm sm no vt quida putat anglis
qz dei et angelorz no est vna t eadem ymago ut

XVi

similitudo. Et ymago et similitudo hec a diuersis uaie accipiunt
a quibus increata ab aliis creata et increata uel essentia uel tinitas patris filii uel spiritus sancti

Imago autem et similitudo in hoc loco uel increata
intelligitur. i. trinitatis essentia ad quam creatus est
homo uel creata in qua creatus est homo et ipsa homi
nem creata. Increata enim ymagines que deo et
intellexisse videtur. Beda cum dicit non esse yma.
ymagines dei et angelorum si trium personarum et non pos
mus non angelus sit ibi primo. In ipse tri ymago dicitur
quia ymago relative ad aliud dicitur cum similitudine ge
nere et ad quid reputando sita est. Sic ymago creatis
que ipsius similitudinem preferebat ipsum quasi quodamo
reputabat. In ipse autem ymago dicitur id ad quid aliud
sit. Sic exemplum ipse dicitur quid sumit ex alio et ex
emplar ex quo sumitur alio. Sumit tu alio. abusive
altius ab altiori ita et minus ipse accipitur ymago es
sentia trinitatis si tunc ea nomine ymagines in hoc loco
intelligitur. Oppo eorum qui putauit filium esse ymaginem et similitudinem

Filius non ipse ymago prius dicitur. Sic accipi
sic supra in tractatu de trinitate diuina vni fuerunt
non illi qui ita distinxerunt vt ymagines in hoc
loco intelligerent filium. Hominem uero non ymagines sed
ad ymaginem factum dicerent quos refellit apostolus
dicens Vir quidem est ymago et gloria dei hoc nam
ymago. i. homo cum dicitur fiei ad ymaginem non qui ad filium
dicitur. Fiei aliquid non dicit ad ymaginem nostrum quo
enim nostrum dicit cum filius solus prius ymago sit.
Aliorum oppo qui ymaginem discerunt filium et similitudinem spiritum sanctum

Fuerunt autem et alii perplicati hi tractatus qui
per ymaginem filium et per similitudinem spiritum sanctum in
telligenti qui similitudo et prius et filius et idem
plaudit putauit dicti nostrum id referentes ad similitudinem
tum. ad ymaginem uero subintelligendum est mea hominem
uero et ymaginem ee. et ad ymagines et similitudinem
sanctum ee tradiderunt et ymaginem ymagines ee et similitu
dines
Hic horum sententiam approbat si ymaginem et similitudinem dei in homine
quaerenda et considerandum esse ubi ymago et similitudo creatur

Ueritatis hic distinctio lingua reprobauit peritus non vi
deatur quia de medio motum. i. auctoritatibus sancti
non manat congruenter in ipso homine ymago et simili
tudo dei quaerenda et considerandum est sicut et quo homo ad
ymaginem dei et similitudinem suam mente quam in actu

nalibq ancillut ꝑ ad ymagiez sdm memoria i tel
ligentia et dilcoñez ad similitudiem sm i notitia
et iustitia que i mente rōnali nalit sue vel yma
go cōsidera in cognitione veritatis similitudo i amore
virtutis vel ymago i alijs oib similitudo i scientia
qz i mōrlis et i diuinis bit vñ aug i li. de ciuitate
die dia sta est sili deo qz i mortale i dissolu
bile sicut ea deo. ymago go ptinet ad form s
militudo ad nam. sicut e go ho sm aiez ad yma
giem et similitudiez no pri ut filij ut spus sancti
Qz tocigtr imitatis ita et sm aiam dr ho ad yma
go dei qz ymago dei in eo est Qie ymago dr
et tabula et pictia que i ea est ꝑ ipsa pictuaz
que i ea est similit et tabla ymago appellat
ita ppt ymagiem timitatis eria illud i quo e hec
ymago noie ymagis uocat. Quae ho dr ymago
et ad ymagiem filij ut ymago z no ad ymaginem

Quoniam ho et ymago dr et ad ymagiez filij
at ymago no ad ymagiez qz nati no cita
equalis z i illo dissimilis ho creati e a deo
no gnati no pailitate equalis ꝑ quada s
militudie accedes ei vñ aug i li. vij. de trin.
In genesi legi. faciamus hoiez ad ymagiez z similitu
diez faciamus et mam plalit dixit et mis ex re
latuis accipi no oportz ut sicut intelligat pr z
filij et spus sic ad ymagiez pris et filij et spus
ut subsistent ho ymago dr Qz qz no sic equalis
fiebat illa ymago. tacq no ab illo nata ꝑ ab eo
creata ideo ita ymago dr q et ad ymagiez qz
no equat pailitate ꝑ accedit quada similitudie
filij dr e ymago ꝑ no ad ymagiez qz equat pri
dicta e go ho ad ymagiez ꝑ impare similitudiez z
ideo mag ut ymago trinitatis ac ho intelligat no
tinitati equalis sic filij pri Ecce ostasti est sm
q ho sit filij deo s sm aiam Qz z i corpe gnidat
potestate ipse que ho indicat qz est erta statura
sm qua corpis aie rōnali cōgruit qz i celu erec
tu est De creatione aie vtrū de aliq sta sit ut non z qn
sta z q gratiam habuit in creatione

Hic de origine aie pla quei solet sicz vñ cata
lucit et qñ z qua gratiam habuit in creatione Sic
homis formato sm corpis destribi cu dr. XVII.

formauit deus hominem de limo terre ita eius sim aiam factam describit cui subdit. et inspirauit in faciem eius spiraculum vite Corpus enim de limo terre formauit deus tu aiam inspirauit vel sim alia limum flauit vel sufflauit non ut faciebus sufflauit vel manibus corporeis corpus formauit Quod deus e enim nec limamentis membrorum corporis non so carnalit putemus dni corporeis manibus formasse corpus vel faciebus inspirasse aiam. si porro homiem de limo terre sim corpus formauit invenio uolendo i. uoluit tubo suo insuflit ut ita fiet et inspirauit in faciem eius spiraculum vite i. spiraum aie in qua viuet creauit ho de ma alium corpam vel spiralem si de michilo Putauit enim iuda hetiel dni de sua sua aiam creasse ibi spiritu pinacit inhentes quibus dicit inspirauit vel sufflauit Cum flat inquit vel spirat ho de se flatu emittit Sic igit cum dicit deus flasse vel spirasse spiraculum in faciem hominis ex se prm homis emisse intelligit i. de sua sua Qui hoc dicit non cuiunt tropica locutione dni ce sufflauit vel flauit i. flatu hominis sz aiam sugit flare enim est flatu facere, flatu facere e aiam facere Vnde dns per ysaiam Omnes flatus ego feci non est go audiendi qui putat aiam ce pte dei Si enim hoc esset non esset nec ab alio decipi posset nec ad malum faciendum vel pacien compelli nec in melius vel deterius mutari flatus go quo homiem aiauit suus est a deo non de deo nec de aliq mā si de michilo

Hic queit qi fra sit aia an ante corpus an sin corpore

Sed pro i corpe an eo corpus

Aia int doctos scrupulosa ratio est aug. n. super genesi tradit aiam cum angelis sin corpe fuisse creata pgea nec ad corpus accedere nec compulsa e incorpari si nalit illud volluit i. sic creata sunt ut uellet sic nale nos e uelle vlud male at uelle uiuere non natue si uoluitas z pise Alij ueo dicunt aiam primi homis in corpe fuisse creata ita exponentes verba illa Inspirauit in faciem eius spiraculum uite i. aiam in corpe creauit q totum corpus aiaret. facie tu speciale expsit. qr ps sensibus ornata e adiuienda suplorum Sz quicquid de aia primi homis existimet de aliis ciuis ne sentiendum e q in corpe creent. Creando enim

infundit eas deus et infideles creat. Sicut est etiam
aliam illa non sic se creata ut possit esse opus fu-
turi insti nil minusti. In qua etate facius sit homo

Solet etiam queri utrum deus hominem repente in virili
etate fecerit an per incedo et etates augendo sic
nunc format in matris utero. Aug. super genesim dicit
quod ada in etate virili continuo factus est et hoc secundum
peiores non imperiores eas in secundum pollutate et poten-
tia dei quia naturie quibus non alligantur qualiter
et virga moysi conversa est in dracone. Nec illa con-
namur fiunt nisi nobis quibus aliis naturie cursus immu-
tant deo autem hanc est quod facit. Nos igitur con disponere
sicut illud fecit deus. Erat enim in prima causa quidcunque
sic hominem posse fieri si non ibi erat nata ut sic fi-
eret hoc enim non erat in codicione creature si non bene
placito creatoris cum voluntas nostra et hoc enim ne-
cessario futurum est quod vult et potest multa ideo secundum
inferiores causas fiunt si secundum potentia dei fiunt
non sit ibi autem ubi aliis fiunt sicut porro fiunt sicut
sic ubi sit ubi potest ille qui non potest falli. Sic igitur
factus et ada non secundum inferiores eas quia non erant in
rerum causis seminalibus ut ita fieret si secundum superio-
ras non contra naturam operantes quia in rerum causis na-
libus erat ut iterum possit fieri. Et homo quo paradisum cre-
atus in paradiso sit positus et quare ita factus sit

Hanc ita formatio tulit deus ut scriptura
docet et posuit in paradiso voluptatis quie-
platanetur a principio libri ubi aperte moyses
insinuat quod homo ex paradisi creatus postmodum in pa-
diso sit positus quod ideo secundum dicit quia non erat ideo
primaturum ut non naturie si gere hoc assignet
intelligi ut paradisus localis et corporalis in quo homo ex
tunc locatus est. Deus enim spiritales de paradiso sunt
sit una eorum qui corporalis intelligi volunt tam
illa eorum qui spiritualem. Tertia eorum qui utrum
in paradisum acciperent. Tertia mihi placet fateor ut
homo in paradiso corporali sit positus qui ab illo prin-
cipaliter acceptus est quo tempore omnes remotis aquis
herbas et ligna producere insistit quia et si principio et
celesti illi fuerit tempus tenet. Ad locum tamen intelligere
dum est ad locum amenissimum fructuosis arboribus

magnū et magno fonte secundū ezd diaq a principio
antiq̄ tūs lacū dicit ad orientē vnū uolut i orienta
li pte ea paradisū longo intiarāte spacio ul maiō
ul tra a regionibus quas incolut homines secretū t
in alto sitū usq̄ ad luna rāte circūq̄ pringēte vnde
nec aq̄ diluuij illuc pueneruit.

De lignis paradysi inter quē erant lignū vite z lignū scie boni

Ī hoc aut paradiso erat ligna et mali
diuersi generis inter q̄ vnū erat qd notabile est lignum
vite alterū ueō lignū scie boni et mali lignū.
at vite dicī est sicut dicit Beda z strabo qz dum
inde accepit hoīs vim ut qui ex eius fructu comedēt
corpora eorū stabili sanitate et perpetua soliditate fir
marent nec ulla infirmitate ul etatis imbecillita
te in deteriorē ul i occasū labēt lignū at scie boni
et mali nō a natiūe hoc nomē accepit q̄ ab occa
sione rei pgea secute arbor enī illa nō erat ma
la q̄ scie boni et mali ideo dicā est qz pp prohibi
tionem erat i illa tūs gressio fructū quod tūs deper
endo discēt quid esset inter obedientie bonū z inobe
dientie malū nō go de fructū qui gustāt inde po
sitū est illud nomē q̄ de re tūsgressionis secuta
cognouit enī ho per q̄ tangēt hoc lignū bo
nū et malū q̄ bonū p prudentiā et experiencia
malū ueō p prudentiā tūs ezd eciā p experiencia
nouit vsū pato ligno vetito qz p experiencia
mali dibiat quid sit inter bonū obedientie et
malū inobedie Si ueō primi pntes obedientes es
sent nec cōtra preceptū peccassent nō ido tūs mina
bicēt lignū scie boni z mali qz hoc ex eius tūs
tu accidēt si usurpaēt a ligno igit̄ ho prohibitū
z qd malū nō erat ut ipa prepti cōsilacio bo
nū illi erat tūsgressio malū nec melius considerat
quātū malū sit inobedia qz hoc mō est q̄ ideo
tenus fuis ee ho intelligit̄ qz prohibitū reg tetigit
q̄ si nō prohibitū tetigisset nec peccasset nec pena
sensisset Si enī venenosa herba prohibitū tetigeris
pena sequit̄ et si nō prohibuisset sicut pseqretur
Si eciā prohibet res tangi q̄ nō tangēta tūs q̄p
hibēti obest sicē aliena pecunia ideo prohibēs a pec
catū qz prohibēti est dapnosū Cū ueō tangit̄ q̄ nō

tangere obest si nō prohibet nec cuiliber si tangat. Ideo
prohibet ut per se bonū obedientie et malū inobedi-
entie monstret. Sic primus homo a re bona prohibitus penam
meruit ut nō ex re mala sed ex inobedientia pena esset
monstret. Sic ex obedientia palma. De formatione mulieris XXVIII

In eodem quod paradiso mulierem.

Formavit deus de costa viri sicut prius plasmatum
paradisi hominem quod eo positum et prius omnia sa-
cramentalia ad eum ducta sicut sacramentis designata
subnectit septuaginta. Immisit deus sopore in adam. Cum
ab dormisset tulit unam de costis eius et formavit
ea in mulierem. Hic attendendum est quare non creavit sicut
viros et mulierem sicut angelos sed prius virum deinde
mulierem de viro. Ideo sic ut unus det gratias humani pri-
apium. Quia in hoc et superbia diaboli confunderetur
et homis humilitas dei similitudine sublimaretur. Diabolus
quippe aliud a deo principium esse concupiscat. Ideo quia
ut eius superbia retuderetur hoc homo munus accepit quod
diabolus prius rapere voluit sed optinere non potuit
et prior imago dei in homine apparuit. Quia sicut
deus omnibus rebus existit principium ita homo
omnibus hominibus principium gratiae. Ideo etiam ex uno
homine omnis voluit esse deus ut diu cognoscerent se
ab uno esse omnes sicut qui unum amarent.

Quare de latere viri et non de alia parte corporis formata sit

Quum autem hujus decanus sta sit mulier de viro non
de qualibus parte corporis viri sed de latere eius formata
est. Ut ostenderet quia in consortium creabat
dilectionis ne forte si fuisset de capite sta viro ad
dominationem videretur prestinda. Aut si de pedibus ad ser-
vitutem subiicienda. Quia ego viro nec domina nec an-
cilla parabatur sed sociata. Nec de capite nec de pedibus
sed dilecta fuerit producenda ut in eo se poneda cog-
noscet quia de suo latere sumptum dicitur sed

Quare dormienti et non vigilanti costa subtracta est

Non sine causa quod dormienti viro potius quam vi-
gilanti detracta est costa de qua mulier
adjutorium gratiae viro esse sorta. Sed ut illam
eo sensisse penam monstraret et divine simul
potentiae opus mirabile demonstraret quae hominis
dormientis latus apparuit nec diu tum a quiete so-
poris exultavit. In quo eadem ope sacramentum expri

et ecclie figuratu ē Eznua sc mulier de latere viri dormientis formata ē ita ecclia ex sacramentis que de latere xpi in cruce dormientis profluxerunt sc. sanguine et aqua quibus redimimur a penis atq ablui a cpis

Ezz de costa illa sic additumto extrinseco sta fuit p dei potenciam sic .v. panes in se multiplicati sunt

Solet ecia quel ezz de costa sine adiectione rei extrinsice sta sit mulier qd quibusda no placuit Videtur si ad pficiendū corpus mulieris deq extrinseco augmentū addidisse maiq illud eet qipa costa Ideoq porro de illo ly de costa mulier facta debet dia de quo plures acceperisse ste ptes restat igit ut de sola ipius coste sba sine omi extrinseco additamto p diuina potentiam in semetipsa multiplicata mulieris corpus fm dicat eo sane mia tulo quo pgea de quinq panibus ihu celesti bndcione multiplicatis quinq milia homi satiata sc illud ecia fuisse oportet q cū angelorum ministerio sta sit mulieris formatio no est ei ly tribuleda sta doms potencia Angli enim illam put creare nat so nec formare costa i mulierem nec carnis simplemetū i locū coste no q nihil agat ut aliq creet sc no ideo creatores sunt sicut nec agricole segetū aut arborum Solus deus creator sta ē qo semina a deo ecia si costa ministrata sit p angelos. Vtrū sint superiores an sint inferiores causas ita sta sit mulier .r. an no sed nulls id fiet ut ita fiet an tm ut ita possit fieri sic fiet in deo tm causa esse

Ad quem an no quia deus primis opibus cessauit id fiet ut fm ipam ex viri late semina fiei nata foret An hoc tm ut fiei possit ad qd faciend ē orim rerum cas in deo ab eterno et vt eam ho sic fiet id aqua id lumen in dei potencia et disposicione ab eterno fuit Hec dicunt primordiales cause q istas alie no precedunt sc. iste alias que sint cause causare Quia vnu sit diuina potencia dispositio sive voluntas et ideo vna omi principal ecia tm pot effectus diuersos producat Aug cas primordiales omi rerum i deo ce inducens similitudinem artificis in cuius disposicione qualis futura sit archa sta et in deo vniuscuiusq

rei future cā pcessit. In cātuīs uēo q̄da rez sed nō
omēs cause sūt ut ait Aug⁹ qui inq̄rit de ceā
les rōnes rebⁿ fīm quas alia ex alijs puenīnt
ut de hoc semīne fīm de hac arbore talis fructus
et huiusmodi. et hee q̄ dicūt p̄mordiales cause et
nō adē ppe. q̄ hīnt an se causā et ēna q̄ ppe z vni
u'salit' p̄ima ē. Ille uēo ad rēs alias dicit ppe q̄ ex
eis puenīnt. Deo ecia p̄mordiales dicūt. q̄ i ipa
rez cōditione rebⁿ a deo insite sūt et sic cātuīs mu
tabiles sūt. ita et hee cause mlitui p̄ūt. Que at
i mutabili deo causa ē mutari nō pt. Distinctio
cātū rez p̄ utilē sīt q̄ q̄da in deo z in creatuīs q̄da in deo tm

Omnīū igīt rez cause in deo sūt. sī quazdam
cause z in deo sūt et i cātuīs. Quazda uēo
cause in deo tm sūt. z illaz rez cause dicūt
abscōdite ideo. q̄ ita est i divina dispositione
ut hoc id illud fiat q̄d nō est i seminali cātuīs
rōne et illa quid q̄ fīm cātū seminale sūt. dicūt
nālit' fieri q̄ ita cursū natūe hoīb⁹ instituit.
alia uēo pt' natī quāz cause tm sūt in deo hec
aut dicit Aug⁹ ee illa que p̄ gratī fiūt. id ad
ea sīgnificāda nō nālit' sī mīrabilit' fiūt. inter que
miracīa sūt cā de costa viri p̄ūt ita dicēs vt
miracīa ita fieri necē foret nō in rebⁿ cōditū sī i
deo abscōditū erat. Omnīs natūe cursū hīt nā
les leges. sicut hīnt nālem cursū cātū. hīt apud
se posse de omnīb⁹ fācere alīd q̄ eōz nālis rō
hīt. ut vīga sī arida repete floreat fructū q̄ g
nat. z in iuīnīute senilis senīa in senectute
pa'iat ut asīna loquat. et huiusmodi. Dedit aut
natūe ut ex hīs ecia hoc fieri posset nō ut
i nāli motu hīrent. hīt go in se abscōditas qua
rūda futūōz causas quas rebⁿ conditis nō in
seruit. easīz implet nō ope prudētie q̄ natūe
subsistit vt sint sī quo illas dīmīstrat ut vo
lueīt quas vt uīlīt cōdidit. Omīa go q̄ ad gratī
sīgnificāda nō nāli motu rez sī mīrabilit' fīa sūt
abscōdite cause in deo fuerūt. Quoz vnū cāt
q̄d mīrac fīa ē de late viri dozmētis. No hīt
p̄ima rez cōdicō ut fīa sic fiēt sī ut fieri posset
ne cōī causas q̄s deī uīlīta'ē instituit muta-

XIX

bili uolundate aliq̃ facere putaret.

De aia mulieris q̃ non ex aia viri ut quida putauerunt dicentes aias esse extra ducem

Quadmodum mulieris corpus de viri corpe traductum fuit ita putauerunt aliqui ipsius aiam de viri aia propagata et omnes aias per primam de traduce de sic corpa alii autem putauerunt sic omnes aias ab initio creatas Catholica autem ecclesia nec sic nec ex traduce suas ec aias docet sed in corporibus proprium seminatur aut formatur infundi et infundendo creari Vnde ecclesiastici dogmatibus aias hominum non ec ab initio nec ceteras intellectuales naturas nec sic creatas sic Origenes fingit diuinas neque cum corporibus proprium seminal sic lucaferatrix et cyrillus et quida latiores assertores affirmat Quia dicit corpus tunc per coniugii copulam seruari Creatorem uero aiae solum creatorem nosse cique iudicio corpus coagulari inuolua et commisci autem formari de formato iam corpe aiam creari et infundi ut putat Tuteo homo ex aia constans et corpe et ex diuinitate viuus ex uteo plenus humana substantia Ieronimus etiam a natheatus uinculo illos qui deprehendit qui aias ex traduce dicunt induces aiuche ipsche et zu finxit singillatim corda eorum hic satis inquit inuit postea quam non aiam de aia fuit dum sic singillatim aias de nihilo creat.

XIX

De primo homine statu an primum sit qualis fuit homo corpus et finis

Solent quei pla de primo hominis statu. ammanus an primum sit quale fuit homo prius quam peccaret et in corpe et aia mortalis an immortalis passibilis an impassibilis de primo in secundum uite et de transitu ad superiorem De modo propagationis filiorum et alia multa que non tutaliter scilicet licet aliqui curiosiores querant et primum ad animi qualitatem pertinentia pertinent de qualitate ergo finis corporis et modo propagationis filiorum et de aliis quibusdam inspiciamus

Quomodo in primo statu sit an primum fuit mortalis et immortalis

Primum igitur homo fuit uera natura corporis terrenus et mortalis fuit quodamodo fuit aliquid qu-

potuit nō mori et mōrtis quodāmō qr potuit mori
In illo nāq; pō statu fuit posse mori et posse nō
mori ⁊ hoc fuit p̄a humani corpis immōrtalitas sz
posse nō mori In 2o uero statu pq̄ primū fuit posse
mori et nō posse nō mori qr in hoc statu mo-
riendi ē neutras In tio statu habit posse nō mo-
ri et nō posse mori qr ad illū statū pertinet mo-
riendi impossibilitas qd ex grā erit nō ex natā
In pō statu fuit corpq hōis aiale ⁊ egens alimo-
nijs aborū Vn et hō ipse dr̄ ī aiam viuēte non
spuale qd egebat cibis ⁊ ī aiam corpq sensificate
qr adhuc erat aiale nō spuale qd egebat cibis
vt p aiam viuet ipse ē ergo in aiam viuēte ⁊ vi-
tam corpi dātam ⁊ p sustentata aborū ⁊ hic
erat corpq mōrale ⁊ immortale qr poterat mori
et poterat nō mori pq primū dēo ipsū ē mortu-
um sc̄ dicit Apl̄s Corpq ppt̄ primū mortuū est
⁊ neutrate moriendi in se hc̄ In resurrectione nō
erit spuale sz agile et tribis nō egens at immōrtale
nō sc̄ in statu pō tri fuit sz qd posset nō mori
sz aiā qd nō potit mori Vn Auḡ sup genesi
ad litt Corpq quidē mortuū est ppt̄ primū
ro pus de limo tra formatū ē corpq aiale nō
spuale qr cū quali resurgēs renouabit̄ em
iuuentute nō in corpq aiale quale fuit sz
ī melio ⁊ spuale cū hoc mōrtale induēt immor-
talitate ī qua mutādq erat ada mst morte
corpis aialis primūdo meruisset Ro aut Apl̄s
corpq mortale est ppt̄ primū sz mortuū Illud n-
ām primū mōrtale ⁊ immōrtale erat qr poterat mori
et nō mori Aliud ē at nō posse mori aliud pos-
se nō mori Ideo ipsū est p primū nō mortale qd
erat sz mortale mortuū qd nō fiet n̄ pertinet
aiale em̄ non est hoc corpq sc̄ primū hōis fuit
sz ia detrū est habz em̄ neutrate moriendi sicut
hic euidēt apit Auḡ q̄ corpq hōis an primū
mōrtale ⁊ immortale fuit sz nō qualit̄ fiet ī re-
surrectione De hoc eod̄ Beda sup genesim aut
Ro est credēd an primū ita fuisse mortua cor-
poā sc̄ mō dicit em̄ Apl̄s Corpq ppt̄ primū mor-

tum & ex lig. sumsit animalia et non dn̄ animalia, non
tn̄ mortua quae sn̄ nere est mori. Vtrū in mortalitas
qua hent an primi est de condicione n̄ra an ex gre beneficio

Solet hic queri cū ho. p̄ma mōrle.
et immōrle corpōr hunt. vtq; ex condicione natē
ipsi corpis hunt vtrq; an alter beneficio
est gre sn̄ immōrlitas. v. posse non mori. Ad qd.
dicit pt. qr alter habat in natura corpis. v. posse
mori. alter uero sn̄ posse non mori erat ei ex lig.
no uite sn̄ ex dono gre. vn̄ Aug. sup genesi
Quoda mō creatus est ho immortal. qd erat ei
de ligno uite. non de condicione natūe. Mortalis
erat condicione corpis animalis immōrlis beneficio
conditoris. Non em immōrle est q sine mori non
possit. qd non est n. cū fuerit spuale dpte dicit
q non ex natura sed ex ligno vite habat posse non
mori. pt hoc aliqui dicunt q mi illo lignō vte
ret non sp̄ viuet qr peccauit. Peccauit em si illo
ligno non vtat qr preceptū erat ei ut comedat
de omni ligno paradisi n. de ligno sciē boni & ma
li. Sic go praecipit comedendo qd erat prohibitū
ita eam praecipit si non comedat qd erat iussū.
Si non foret preceptū ut de illo ligno edat & alijs non
illo utatur an possit non mori

Sed adhuc qrit si non esset preceptū ut de lig.
vite edent & alijs et non illo vsat. nūq;
possit non mori si sp̄ viuat non vtens illo
ligno non erat ei ex illo ligno posse non mori
Si uero non posset sp̄ viuere id erat ei ex lig. illo
aliq. dicit q si non fuisset ei preceptū ne sumeret de illo
ligno et alijs. et non illo uesteret. vt viuet semp
sit detinentes illud qd sup dixit Aug. s. erat
ei de ligno vite non de condicione natūe tn̄ qi
non ex condicione natūe solum erat ei sed ex
ligno illo alijs at vide. q ex ligno vite erat
et posse non mori non ex natura. Ideo em dr.
potuisse non mori qr poterat vti ligno illo de
quo edens non moriret.
Aug. queit quō immortalis factus sit homo

De hac ueo hois imortlte quat sicut dicit Aug. sup
genesim qonā moues sit aut cruciet qre
i mortal status sit ho spalis ciantib; z quo
cū illis q̄ liem accepit alimoniz Qz alia
est i mōrlitas carnis q̄ in ada accepig Alia
quā in resurrectione speriq̄ p xpm Ille sta; z ho
i mōrlis vt nō possit moi si nō peccet moiret
at si peccaret Illa ueo resurrectionis n̄ poterit
ult peccare nec moi Cad mra nō tūc egebit
refectione cibor qz nulla potit ce defectio Cad
ade an pcm ita i mōrlis cāta z ut p alimoniz
adiuta esset mortis et doloris experis. Sic go in
mōrlis z incorruptibilit condita z caro hois
ut sua i mōrlitate et in corrupcōz p obseuā
cia mādatorz dei custodiret Ihc ibq mādat
hoc qtinebat ut de illis lignis q̄ essis mēdūcare
ret et ab interdicto abstineret p hoc edulū in
mōrlitatis dona cōseruaret donec corpalib; ire
metis pducta ad etate que conditor placet mul
tiplicata p gēme ipo iubente sumet de ligno vi
te quo psta i mōrlis status cibi alimenta nō ultiq
requiret Ecce hijs ūbis videt Aug. tradi q̄ ca
ro ipsi hois i mōrlitate in se hiuit que p alimo
nia ciborz cōsuaret usq̄ ad tēpa suetta lacōis
in melig. qn de ligno vite comedet et fiet ori
no i mortalis ita ut nō possit mori.

Qz ex pdictis consequit vi hoiem de nāt sue q̄dione
quodmō fuisse i mortem si nō oio fiet i mōrlis nisi pticipacio ligno vite

Ideo aliqui dicūt q̄ i mōrlitate de natū ha
bebat qua poterat nō mori que alicz lig
norz esu poterat cōsuari si nō poterat con
sumari nisi p assumptiozz ligni vite ex hij Aug.
videt sentire sup genesim dicens hoc q̄ addo tlem
cibū illa arborem p̄stitisse quo corpa hois sta
bili sanitate firmaret nō sic ex alio cibo si ipsi
racione salubritatis occultū hic i mere videt
q̄ cū alijs cibis possit corpa sustentari hoc cibo in
deficieti sanitate firmaret Hoquo cōsequi videt
q̄ sic in natiua sui hiuit mōrlitate q̄ ada sic ap

titudinem moriendi ita aliqua immortalitate i natura
sua huit. v. aptitudinem qua poteat no mori abis
adiuta. h. s. restituit. i mortalitate perfecto eet ei de
ligno vite. Sed qui hoc tradit quod superiora verba
dicunt quibus dicit. q. eat. i mortalis ex ligno vite
huit sine no condicit diligenter inquirat.

De mo procreandis filiorum si no peccassent quales nascentur filii

XX

Post hoc videndum est qualiter primi
parentes si no peccassent filios procreassent
et quales ipsi filii nascerent. Arida putat
ad gignendos filios primos homines in paradiso
misceri no potuisse nisi per peccatum dicentes
concubitum sine corruptione vel macula no posse fieri.
Sed an peccatum nec corruptio nec macula in homine
poterat esse quam ex peccato hec asserunt sicut ad quod
dicendum est. q. si no peccassent primi homines sine omni
peccato et macula i paradiso carnali copula quisset
et esset ibi thorus immaculatus et commistio sine ulla
pistencia atque genitalibus membris sic certis imperaret
ut ibi ultra motu illicitum sentiret et sic alia
membra corporis aliis admoueremus ut magnum ori
sine ardore libidinis ita genitalibus vterentur me
bris sine aliquo pruritu carnis hec enim letalis
egritudo humanis membris ex peccato inhesit. Se
misset itaque filios in paradiso peccatum immaculatum
et sine corruptione. Vn. aug. super genesim. Cur
no credamus primos homines an primum genitalibus me
bris ad procreandum imperare potuisse sicut certis in
quolibus opere sine nullius prurito vtitur. Inde
dubie enim no est dum illa fecisse illa corpora ut
si no peccassent illis membris sicut pedibus impa
rent hec et ardore seminarent vel cui dolore pa
rerent. h. pe primum rhetic illum meruerunt. q. nup
cie ordinat continencia coniugibus infirmitas enim
prima in ruina turpitudis excipit honestate
nupciali. et qd sanus esset. o. sicut egrotis est
i remedium. Emisset quidem de paradiso conueniret et
meruerunt. h. potuerunt eos. ita in paradiso nupcie
fondabiles et thorus immaculatus sine ardore li
bidinis sine labore pariendi. m

Quare in paradiso non coierunt

Quare igitur in paradiso non coierunt quia cuncta intuitu
mox transgressionis sita est et cuncti sunt de pa-
diso vel quia deo non dum insserat ut coirent et
poterat divina expectari auctoritas ubi generatio
non angebat. Deo nec non insserat quia casu eorum p-
scribebat de quibus ho propagandi erat
Ecce expresse
habes de non propagatoribus filiorum. De timendo illius infidelitate
vtrum natis filiis per successionem an similes habes transferendi

De timendo nec tpis quo transferent. fuissent
ad spiritalem celestemque vitam certum aliquid scriptura
non tradit et ideo ambiguum est utrum primi
genitis filiis presentemque humanam officiis iustitia ad me-
liorem statum transferret non per mortem sed per aliquam mu-
tationem an prius aliquo statu vite manent liquo
vite utentes donec filii ad eundem statum pervenirent
et sic impleto numero omnes simul ad meliora transferentur
ut sint sicut sunt angeli dei in celis. De quo Augustinus
ambigue disseruit super genesi ita inquiens potu-
erunt primi homines in paradiso filios generare non ut mo-
rientibus patribus succedant filii sed aliquo formesta-
tu manentibus et de ligno vite vigore sumentibus
et filii ad eundem perducerent statum donec impleto
numero sine morte animalia corpora in alia incorruptibilitate trans-
rent in qua omino regeneratis spiritu deserviret et solo
spiritu vivificate sine corporeis alimentis vivent
vel potuerunt parentes filiis cedere ut per successiones
numerum impleret. Ecce genitis filiis presentemque
humanam officiis iustitia ad meliora transferent non
per mortem sed per aliquam mutationem. Ecce hic habes de
transitu hominis ad meliora sed metu nobis reliquit
vtrum sit transferendi an per successiones.

Quales parentent filios vtrum perfectem statuam et usum mem-
brorum habentes qualis primus homo fuit conditus

Sed quelibet quales si non peccassent ho filios
gennissent vtrum videlicet sicut ipse primus ho fuit sta-
turam corporis et usum membrorum perfectum mox con-
ditus extitit ita etiam eius filii in puro naturali exor-
dio perfecti existerent qui ambulare et loqui et cuncta fa-
cere possent. Videtur per quod filios parvulos nasci opor-

tabat ppt' mem vtei nouitate Quia mox nati p
fectione statue et membrorum usu gerent an puncti
et i mundi etate constituti vti possent membrorum
officijs an p intualla tempor eo mo quo nuc fit
p fectione statue et vsu membrorum receptum cent
de autoibus diffinitu no hemq ambigua dugl uba
posit u tij vt inuc q filij 2 puncti put membrorum uti

Et sup hoc dugl ambigue loqui. officijs
Monet inquit nos si pmi hoies no pfiteri
vtq tles filios cent habitui qui nc lingua
nec manibus vteret nam ppt utei nouitate forte
nite erat punctos nasti Quia ginis exigua pars
corpis sit costa no tij ppt hoc puncta vid hinc
ge fieri vii et eq filios poterat oipotentia cu
toris mox natos grandes fieri si ut q omittu
poterat certe eis pstare qd nitis aiaibus pstu
lit quorum pulli ginis sic puncti tij mox ut nasci
cuit currunt et imem sequnt et non hoi nato nc
ad incessu pedes ydonei sit nec mag salte ad
scalpendu habiles et imota se manus poit
nasates mag put e surrectes flere q sligere
q in firmitati metis cogerent q in firmitas gat
ius hys vbis vide in sinuat q filij et puncti
officijs membrorum valent vti. Ambigua no absurde
placuit q filij pmi nasti 2 p accessu ipis in statu
et in alius sic no pficet q no cet vitio imputand

Sed cu dugl subassercoe de hys nihil tdat
No irrationabile qbusda placuit primo
pnti filios nastitios puos ac dein per
intualla tempor eadem lege qua 7 nuc nati tij
humana ordiata terminq statue i cmetu 7 me
brorum usu receptios ut i illis expectaret etas
ad abulandu et loqndu sic no i nobis erdq vtiq
deputand no est vitio si conditoi natue sic a ci
bo no penitq abstinere valebat nc tij illud est
ex vicio si ex natura conditoris Ad hoc aut oppo
nit ita Si no peccaret nc moreret si no pec
caret si no comedent poterant igit fri alimo
ma vite eterne sic sup diximq no solu pterent

si de ligno vetito edent fructum si concessis non vterent
quia sic erat eis preceptum non illo ligno vesci vta alijs
vesci preter conuenientem rationem facerent qua intelligebat
de illis ea edendi quod et naturaliter appetebat sicut
opponit Cum fames sit pena peccati si non peccasset
fame non sentiret Sed si fame superfluum videtur to-
modo Vnde putat quidam eos cibis non indiguisse
ante peccatum quia non poterat esse in eis si non peccasset
ad quod dici potest quod fames naturalis defectus est et pena
peccati est enim immoderatus appetitus edendi Cum non
subiacuisset homo si non peccasset Sed proculdubio praeter
naturam huiusmodi defectus cibo euenisset Sic igitur non ex vitio
fuit ex conditione erat naturae quod ante peccatum homo cibis
indigebat vta non ex vitio esset fuit de natura si ho-
minis conditio in principio sua. i. primo ente affecto
inchoata in substantia quaeuis a modico ad ma-
iora proficit vt sit perfectilla typis statuae corporis
incrementum vsque membrorum suscipiat
Vt sic statua corporis vta ecclesiastica nientes pueri nascentur
et per accessum typis proficiunt in sensu et notitia notitiae vitae
alij mox nati in hiis cent perfecti
Et cum de corpore humano non sit absurdum vel inconueniens hoc estimare quod solet vtra de sensu
aut et cognitione veritatis eodem modo sentiendum
sit ut sicut hij qui sunt primo nascentur sensu et intelli-
gentia minus in eis existunt et per accessum typis
in hiis proficiunt vsque ad perfectionem aliquo modo quidem
perfectione sensus et cognitionis percipiant Illi qui sic
fuerint pueros natos in statura corporis et vsu mem-
brorum per accessum typis profecturos non dissentiunt eosdem
in exordio nativitatis sensum in eis existere et per nul-
lam typis in sensu et cognitione proficere vsque ad perfec-
tionem Ad quod quidam opponunt dicentes si mox nati
non perfruerent perfectione et intelligentia ignorantia tenebris
esset Ignorantia aut peccatum et pena Sed qui hoc dicunt
non satis diligenter considerant quia non omne qui aliquid
nescit vel minus perfecte aliquid scit statim ignorantia hinc
sunt ignorantia ea dicitur quod est quia ignorantia non
dicitur nisi id quod scire non ignorari dicitur nescire Talis igitur
ignorantia pena peccati est cum mens vigilis obscuritate
ne cognoscere valeat ea quae scire debet

XXI

De hois tripartito in melioem statu et de duobus bonis alto hu dato altero promisso

Qualis erat homis institutio an peccm.

Cum corpis conditor de hoc ac statu tripartito duos erdit cu vniuersa posteritate sua qd melioe dignioeq statu vbi celesti et etno bono mortalis sibi pato struet. Qe em ex duplici natia qpdam est ipsi ita illi duo bona conditor a principio paradiso vnu spiale alteru etnu vnu visibile alteru invisibile vnu carnm alteru spu et qr p'ma e qd e tuale deinde qd spuale e spale ac visibile bonu prius dedit invisibile ac et etnu primisit et maiis quereda posuit ad illu ac custodia q dedeat et ad illud mereda qd promisedat nali tom i cautione aie hois indite qua potegt inter bonu et malu distinere preceptu addit obedientie penaq obstinacia datu no pdet et pmissu optinet vt p meritu veniret ad pmiu.

De invidia dyaboli qua ad hoiem accessit temptandum

Videns igit dyabolus hoiem p. m obedientie humilitate posse ascendere vnde ipe p superbia corruerat invidit ei et qu p'ius p superbia fuerat dyabolus v. decorsti lapsus zelo i. vidie factus est satanas v. adversarius vt et mulierem temptaret in qua prius q' i vito rone vigere nouit. Sus em malicia ad temptanda virtute timida humana nam i ea pte ubi debilior videbat aggressa e vt si forte illic aliqteng prualet pg mos fiducialiq ad alterna q robustior fuit pulsanda vel potius subiugenda accedit p'mu igit solitaiam fraudem explorauit ut i ea p'mu oez experiret vim sua temptacois.

Quare in aliena for venit

Sed qr illi prudencia. nocere no potegt ad fraudem se contulit ut dolo hoiem supplantaret que virtute superare nequiret. Ne autem fraus illius minus manifestaret in sua spe no venit ne apte cognosceret et ita repellere. Item ne minus occulta foret fraus eius que calida no posset et ho simul videret. iniuriam pati si tuliter deceptus p'mit

tat eu deq ut ptauē nō possit in aliena qdē sor-
vemē pmissū est dyabolq ꝓ in tali in qua eiq
malicia facile possit deprehendi. Et igit in ppa sor-
no uenirēt voluntate sua stim est. vt ac sor ma-
lue malitie cōgruēti veniret diuinitq stim est
venit igit adhoriēn in ꝓpēte qui sorte si pmit-
tetur in colube spē venire maluisse ꝓ no erat
dignū ut spūs maligni illā formā hoī odio-
sa facēt in qua spūs sctus appaltūq erat. Non
go mirū p ꝓpente teptāē pmissū fuit dyabolus
vt p illud qd scrib erat astucia teptantis aut
aditare femīa quirēt dyabolq eum p ꝓpente
teptabit in quo loqbat deoqz ꝓpens deq est
ee callidior dictus aliantibq tēe qz ut aut aug
mali angli lig superbia derecti. natura tyssue ee
cellentiores omnibq bestiis ppē eminēcia rōnis q-
nus ꝓpens no rōnali aia ꝓ spū dyabo. posset ra-
pietissimq dia. Nō go mirū si dyabolq spū suo
implens ꝓpetem sē vates implebat sūpietis-
mū reddidēt eum bestiarū. que tyssue ad teptand
nō elegit dyabolq ꝓ pqd aial pmissū fuit temp-
tauit. Vnde aug sup genesim. Nō est putād q
dyabolq ꝓpente p que teptāt elegit ꝓ cū de-
cipē aspēt nō potuit ni pqd aial posset pmis-
est. Nocendi enim voluntas mest cuiq a se ꝓ pe-
testas a deo. Sic aut loqbat dyabolq p ꝓpēte
ignorāte. sicē p mergumios in phanatūs lo-
quit. Serpēte enim velut organo tūq moueb
nam eiq ad eo pmēdos sonos iboz et signa
quibq sua mostrāt voluntate. Serpēs qd ni
verba intelligebat nī rōnalis est sta. callidissq
tyssue deq est qt astucia diali. Stultq tē ac stult
asina balaam ꝓ hoc dyabolicū illud angelicū
fuit. Boni enim angli et mali sūt apant hic
quei solet qua ē mulier nō horruit ꝓpentez
qz eū nouit creatū ee eria officiū loqndi ad
acrepisse putauit. De modo temptacōis vii

Temptacō at hoc mō fta est stans cora fe-
mina hostis superbq nō audet in vba p sua-

sionis exire metuens deprehendi sub interrogacione
eam aggredit ut ex responsione colligat qualiter
malicia prevalere possit. Cur inquit precepit vobis
deus ut non de omni ligno paradisi comedatis. Cui
rendit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso
nostrum de fructu autem ligni quod est in medio pa-
radisi precepit nobis deus ne comedamus et ne tan-
gamus ne forte moriamur. In quo ibo dedit locum
temptationi et cum dixit ne forte moriamur. Vnde mox
dixit diabolus ad mulierem. Nequaquam moriemini. Scit
enim deus quia quacumque die comederitis ex eo apen-
ent oculi vestri et eritis sicut dii scientes bonum et ma-
lum. Attende ordinem et progressum huiusmodi
poterit deus dixerat. Quacumque die comederitis ex eo
morte morieminI. Dein mulier dixit ne forte mori-
amur. Vnde sic spernens dixit nequaquam moriemini. Deus
affirmauit mulier qui ambiguedo aliud dixit. Diabolus negauit. Vnde igitur dubitauit ab affirma-
te recessit et negati appinquauit.

De nequicia diaboli qui ut facilius persuadet malum remouit et bonum impossibile sibi duplicauit.

Vt ad suam persuasionem plenius suffulciendam. ut
malum quod intendebat libenter persuadet et malum
quod mulier timuit negando remouit et permis-
sionem addidit, et ut eius persuasio citius recipiatur
permissionem duplicauit. Vna hinc questionem sua-
dens duo in primo proponit. Scilicet studium dei scilicet
et boni et mali spondens vbi tibi morietur homem
temptauit sed fuit in persuasione cibi cum dixit. In
quacumque die comederitis. Iniam gratiam in permis-
sione dei latitans cum dixit eritis sicut dii. Nequicia
in permissione sicut cum dixit scientes bonum et malum
Gula et immodicata cibi aviditas. Vana gloria
amor propria excellentie. Auaricia immodicata hindi
cupiditas que non est tam pecunie quam ecia altitu-
dinis et sicut cum supra modum sublimitas ambitur.

De duplici temptationis specie

Porro sciendum est duas esse species temptationis inte-
riorem scilicet et exteriorem. Exterior temptatio est
qui nobis exterius malum visibiliter suggerit
verbo vel signo aliquo vel ille cui est ad pecu-

consensu declinet. et hic tentacio tunc fit ab adu-
sario. Interdum ueb tentacio e qm insibile malu no-
bis intimsecu suggerit. et hec tentacio fit aliqm ab
hoste. Aliqm a carne. nam et drabolo insibiliter
mala suggerit. et ex carnis corrupcione suborit
motus illicitus et titillacio prua. Ideoq tentacio q est
ex carne no sit sme pccm. Cruce at ab hoste n et
consenciat no fit pccm. Si e materia exercende uir-
tutis. Tentacio at carnis interior difficilius vincit
qr interius oppugnat. denuo con nos roborat. ho-
ist qui sola exterior tentacione pulsat. cecidit tam
graui plectendus. sed cito lesio impulsu sicut
prostratus. et ty qr aliqua lig medicina cadendi occa-
sione habuit. ideo p dei gratiam iuuari potuit adue-
nam. vt qui palm ceciderit palm erigat. Cui go
mutatore habuit ad malu no iuste repatore
habuit ad bonum. Drabolo uo qr sn alicuius tentacione
peccauit. p alium ut resurgat iuuari no debuit
nec pse potuit. et ideo in remediabile pccm eius
extitit. pccm uo homis sic p alium habuit initium ita
p alium no iustifice habuit remedium.

Cuare hec mon non angelus sit redemptus

Preter angelica natura qm no tota pierat
si ex parte pstitrat no est redeptu. humana
ueb tota pierat. et io ne pcito pdit. ex pte
est redeptus ut inde ruina supplet angeli-
ca. vn Augustinus. placuit vni sumo creatori
et moderatori vt qm no tota multitudo angelo-
rum deum desendendo peierat. ea q pierat in pena p-
dicte remaneret. Cruce at ab deo illa desente p-
stitrat. de sua ctuste cognita semp felicitate gau-
det. et ueb cutua conalis qm in hominibus erat qm
pcm at supplicijs tota pierat. ex pte meruit
repari vn angelice societati supplet. qd ruina
illa minuerat. hoc enim permissu est sicut q erant
equales angelis dei. Cy no soli viro preceptu sunt

Illud etia notandum est q datum
no soli viro preceptu vide ee datu. cu ipa mu-
lier testet sibi etia ee mandatu dicens preceptum
nobis deus ne. Sup tn legit an fram mulier dim
dixisse viro de ligno scie boni et mali ne come-

das nō dyoit ne comedat sorte qz stuq eat mulier
sic precepit ut pceptū ad mulierē pueniret mādatū
qz mulier que subiecta viro fuit non immediate viro
dumnū debuit accipere preceptū Vnde apl̄s Si qs dis
cere voluerit mulieres domi viros suos interrogent
Si querit quō loqui potuerunt nisi loqtē intelligere
qui nō didicerant nisi loqtas cōstitō nisi magistro
dicit qz deq eos tlos secerat qui posset loqui et
disce ab alios si esserint - nisi

XXII

Qz videt diligenter inuestigare ea q fuit oigo
et radio illiq pari Quida putant quadā
clarioz in eo habuisse ex qua dyabo
suggestio consensit Qui vide aliq inuē
sup genesim ita dicēs Nō est putandū q ho deice
rit n' pressisse i eo quēda elacō cōmeda vt p
humilitate peccasset q falso desē p supbiā et q
nō bn sciēt nā si a sancte recessisset tem i eos
Quō verbis tentator credēt mulier dn se a te
bona et utili prohibuisse nisi inesset eiq mali amor
ille ppe pritatis et de se superba presumptio q p tentā
tione fieret cōvincēda aut punienda Demiqz nō
cōtentū suasione spectis aspexit liguū bonū esu
dectu aspectu nec tredes se indepasse noi forte
putauit dn alicq ēa significationē illa dixisse et
maducauit et dedit viro suo fortasse ei aliq
suasione qua stultia intelligēda reliquit ut forte
nō fuit suadei nēte cū da mortiū ea illo
ribo nō videt vir Sic go nō est permissū dyabo
tentare feminā nisi p speciē ita nec virū nisi
p feminam ut sic preceptū di p virū ueit ad mu
lierē ita dyabo tentauit p mulierē tnsiuit ad virū
In mulierē nēd q rationalis eat nō est ipe locuta
vt ipse p suasio eiq finis instinctu adiu
uabat intaiq p ipsiū gerebat cōtaiq exprē
dictis tentationis modis ad p gressū illiciat nec
nō et qd p dnq iniu videt sic q tentatio pressē
rit qdā elacō et p suptio i mēte hominis

Obiectio qt illos qui dicūt elacōem pressisse i mēte

Quod si ita fuit nō igt aliq
suggestione pus peccauit cū auctus tradat

ro pena dyabli inciabile esse, qr no suggestione sed
ppa superbia cecidit homo sed curabile qr no pse
p delictu cecidit et ro paenitentia resurgere potuit qo
hrta pdcta Augo. Verba pnia ac diligenter legere et
diligenter esse intelligere sane quinq. No decet tho
in actu pnti illiq vt sp lignum vetitum edit filias
mediatas preceptaq diabolo in elacio commeda
cessit. Non vtiq tentatoq sed opus pnti talis enim
fuit ordinis pcessu diabolq tentando deuit. Qi
comedeit et ita sic dn sciens bonum et malum
Cuq audito statim mati mulieris subrepsit elacio
queda et amor ppe ptatis ex q placuit ei suci
qd diabolq suadebat et vtiq fecit. Suggestione
igit pstauit qr tentatio pcessit ex qua i mente eiq
ortu e elacio qua pena operis secuti est et pena
peccati. Cue fuit elacio mulieris

Et talis quide elacio i mente mulieris p eto fuit
qr credidit et voluit hre similitudinem dei in
equalitate quada putans id esse verum qd dya
bolus dicebat. et ro credit mulier diabolo. nisi esset
i mente eius qd desse superba presumptio et qd ibi secum
sit que preceptaq fuerat commeda ut pmeda ad
mulierem referendu e ut intelligat que mulier no
elacio fuerat preceptacione rei
Cue fuit elacio viri cm credidit et voluit qd mulier

Solet quei vtq illa talis elacio et amor ppe
ptatis in viro fuit sic i muliere ad qd dicit
q ada no fuit seducta eo no quo mulier.
No enim putauit esse verum qd dyabolq suggebat in
eo tm fuisse seductio credi pt qd commissi venia
le putauit qd pemptorium erat si in prior se
ducta fuit nec i eo ioco mulier ut credet dm id
lignum ideo tangere prohibuisse nisi tangerent fient
sicut dn. Verumptm pualicator fuit ada vt testu
apto potuit qo alia elacio mente eius messe illicito
pq tentatoq ex qua voluit lignum vetitum expeiri
tu mulieri no videt mortiferq esta illa preceptu
Vn Augo sup genesim Cu apto ada publicatoq
fuisse ostendat dicens in similitudine pualicatoris ade
seducti tm negat ut aut ada no est seducta si mulier

vnde et interrogatus nō aut Mulier seduxit me sed
dedit mi et comedi Mulier ueō inquit Serpens se
duxit me hac ac seductōr pē uocauit apl̄s per
quā id qd suadebat cū stū esse verū putabat e
sq; q deo lignū illud id̄ tangere prohibuerit qz sue
bat eos si tetigissent sicut deos futuros tāquā
eis diuinitate inuidet qui eos hoīes fecerat Q;
et si virū ut aliquā meliōs elatior q deat late
nō poterat sollicitauit aliq̄ expiendi cupiditas
cū mulierē videt accepta illa esta nō ē mor
tua nō tū eū arbitror si iā penali mēte pditus
erat vllo mō credidisse qd diabolus suggebat

Cuius plus peccauit adam si uel eua

Ex quo manifeste ammadū pt quis eorū plus
peccauit adē si uel eua p̄ig em videt plus
se mulier que voluit usurpare diuinitatis
equalitatē et minus presumere elata credidit
ita ea futurū Adā ueō nec illud credidit et de
prima at dei mia cogitauit dū uxoi more gerens
eiq persuasioi consensit noles eā contristare z ta
se alienata relinquere ne pateret arbitratus id
ē veniale nō mōrle delictū vn dicit ap̄lus
inquit Adā nō est seducta qd vtiq; ita acci
pi pt ut intelligat nō ea seducta prior sit id in
eo quo mulier vt sit credat illud ē necessē Sicut
sic dicit si putauit bruta fieri posse ut z vxoi
more gereret et p primū veniale esset Mulier quo pe
cauit qui de prima et dei mia cogitauit Q qq
em mulier seducta mandauit eiq dedit vt
simul edent noluit ea contristare quia credebat
si suo solacio contabesce et a se alienata sino
inter ire nō quid carnali victu occupata quia nō
dū sensit si aliquibus quadā benuolencia qua
plerq; fit ut offendat deū ne offendat dicit qd
eū facere nō debuisse diuine sine illusta exitu in
dicauit Ergo alio quodā mō ipa decepta est
Incepta em diuina sencitate in eo fallī potu
it vt veniale credēs ea commisit si dolo illo ser
pentino quo mulier seducta est nullo mō arbi
tror illū potuisse seduci Ex hiis dat intelligi
q mulier plus peccauit q hō in qua maior ig
norancia presumpta fuit que ecia in se et in proxim

et in deum peccauit, vir autem in se et in deum. Hinc ecc
colligit q mulier plus peccauit qz ipsa prima est
ad deum sicut In dolore pariens filios tuos.

Ex pdicta sententia adiuuari videtur

Sed hinc videt conuenire qd Aug. super genesim
de vio et litteram peccati sui excusantibus ait
Dixit ada mulier quia dedisti mihi. dedit mi
et comedi. Nos dicit peccatum Superbia enim fit qui
sionis deformitate non confessionis humilitate mo
dicat mulier confitetur peccatum sz excusat. Alterum dicens
Serpens decepit me. Comedi impari sexu sed
pari fastu. Ecce hic dicit Aug. Cuna pare fas
tu habet. Mulier cum vio. pit. qo superbierunt et pit.
peccauit. Oz hoc ita determinari potest ut dicatur pa
te vtrusq; suisse fastu sexu scilicet peccatum et et
iesu ligni vetiti sz dispare. Simulie illo maior
ieb q credidit. Volunt esse sicut deus qd non vir. Ve
ritas et de vio legitur q noluit esse sicut deus. Dicit
enim Aug. super illum locum psalmi Que non rapui
tunc exsoluebam. Rapuit ada et cuna presumes ut
diabolus de diuinitate. Rapere noluerit diuinitatem
et perdiderunt felicitatem. Sic super illum locum Deus qs
similis tibi. Cuna posse volit esse ut deus posse volit esse
similis deo ut diabolus qui noluit subdo esse. Ho
mo ut Aug. noluit tenere preceptum sz noluit ut illo
sibi dicente esset sicut deus. Item super illum locum apostoli
Non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. qz
non vsurpauit qd sibi non esset ut diabolus. Ipsa pigritia.

Cur ada sua q ada ambiuit esse sicut deus sz non credidit

Ideo quibus ada videt q cuna adam. posse
ambiebat esse sicut deus non tm credidit id fieri
posse et ideo fecit esse qd diabolus promittebat
cognouit et hic diuinitatis equitatem corrupuit
non tm ads excusat nec tanta affectu abiecte sic
mulier que illud fieri posse putauit. Videns in
illud ambiendo superbiuit. Virtus at aliq forte am
biendis subrepto monuit sz non ita ut illud puta
ret iccirco id possibile fore alias at vidit ideo deus
esse q ada illud noluit qz mulier de eo superbire
voluit. Sic inquiunt patres dri. p vnu hominem ita
se in mundum. i. Thugna nam cum tm mulier an vir
peccauit qz p mulierem intrauit de vio sta. Vel.

ponq ideo phoiem dr̄ intrasse qz ecia peccate mu
liere s vir no ptaslz humani generis mine pcis cor
rupti pcat mng go ptauit vnde q̄ mlier. :n

Obiectio cōn id qd dm̄ e vnrid mng peccasse

Hijs at oppom solet hoc mo.
tribq modis ut aut ysidorq pcm̄ gerit stz igno
rācia infirmitē industa et fūg e infirmitate
peccat q̄ ignorācia. fūiqz industa q̄ infirmitate
sua at vide ex ignorācia ptasse qz seducta fu
it adam no ex industa qz no fuit seducta ut aut
apsto ad qd dicq qllicq sua ihoc p ignorācia de
liquesse q̄ putauit uez ee qd dyabolq suadebat
no tm mhoc qn nouit illud dei ee mādatū z pec
catū ee cōn age et ideo excusari apcto p ignorā
cia no potuit. Qz ignorāncia alia excusat alia no

Est em ignorācia que excusat. n
peccātem z ē ignorācia talis q no excusat
Est em ignorācia vincibilis et ignorācia in vi
cabilis Excusāto oīb tollit ubi mādatū no igno
ratur. De tplici ignorancia q excusat z que non

Est aut ignorācia tplex z eozū stz qiii. n
fure nolut cū possint que no excusat quia
et ipa pcm̄ e et eozū volut s no put q
excusat et ē pena pcī no pcm̄ et eozū qui q̄ssi
simpr nesciūt no reūnātur vl pronātur sicē ig
nemiem excusat s sic fortasse ut mlq pumat
vñ dnq ad vltimū eis allegert excusāto q
mādatū dei nouit qua solet fere hoīes de ig
rācia et lig fūiq sit ptāē sicētē q̄ nesciēt no
ideo tm fugiēdi ē ad ignorātie tenebis vt in eis
quisq excusacōz requirit aliud ē em nesciisse
aliud sciē nolusse qzū eis qui intelligē noluerut
ipa ignorācia pcm̄ e qn eis no qui no po
tuerit pena pcī ignorācia no q no est eozū qui
sciē nolut s eozū qui tām simplicit nesciūt nul
lū sic excusat ut ethno igne no ardeat s fortas
se lit mlq ardeat no igr mlier excusādoz hiut
de ignorācia cū et mādatū nouit z pcm̄ esse
scīq age no ignorauit.

Vnde pressēit consensq illiq pcī cū nā illiq hoīs cet z cor
q rupta.

Solet etiam quei cu sui vicio cet nam homis vn
tonsenso mali pressit ad qd indei pt q
ex lebdo arbitrio voluntatis fiut et in ipo
eum et in alio cu extitit ut fiet deteior In
alio q in diabolo qui suasit tipo qui voluntate
libei arbitrij consensit. et cu liberu arbitrium sit
bonum ex re utriq bona malq ille consensu puolt
et ita ex bono malum manauit De hoc aut inse
quenti plenius tractabiq cu oigo mali et iqua re
dalestat inuestigabit. An voluntas pressit id pam

XXIII

Sed nec qrit an nolutas.
Illud pam pressit Dicit q pm illud
nolutate et iactu costitit. et voluntas ac
tu pressit sz pam voluntate alia homis nolutas
mala no prent atq ex diabolo psuasione et homis
arbitrio illa voluntas mala pdiit quia iusticia
deseruit et iiquitate mchoauit et ipa volun
tas iiquitas fuit. Quae deus pmisit homem tiptare
Preterea quei solet cur deus suis eis casuros
homem tiptari pmisit q deaprieda ee p
sciebat Qz no det laudabile homi si ideo
bn viue poss. q nec male viue suadere
cu in re posse et in pstate habet velle no
consentie suadeti deo imitate Et e gloiosiq no co
sentie qd tempbri no posse Mouet ecia quida
dictes Cur creauit deus quos futuros malos
psciebat q pindit quid bom de malis coz esset
factus Sic em eos fecit ut relinquet eis vi
alicq facerit et si culpabilit aliq facerit illu
de se laudabiliter opante tuemet. a se habet
voluntate mala. ab illo nam bona et iusta pe
na sunt igit dicit cae deus no debet quos psciebat
malos futuros Sciebat em bonos futuros
et iuste p mala uolutate puenturos Addit ec
tale homem debet facere qui nollet sino peccare
Concedimus quid meliore nam ee q sino pec
cat nollet Concedat et ipi no ee mala q illis
fta est ut poss no ptae si nellet et iuste plusiti
que voluntate no ncitate ptaunt Ec pocer bona
sit illa melior cui vtraq no facet vt uberiq
laudet de vtraq illa em de suis angelis fit de ho

mibus est. Ite inquit si deo uellet et illi boni essent
et hoc quidem concedig. Ex melig uolunt ut qd uellet
essent et bonum quod no instruere. Malig uero no im
pune essent. Ite inquit posse deo uoluntate con
verte i bonum qr oripse est posse reuera cui no
scrit qr noluit. Cui nollut ipse nouit. Nos debeg
plg sapere q oportet. Hic qualis fuerit anima et agit de sua hominis
Et quidem sum animam rational fuit. ante peccatum
Ho hinc discretor boni et mali. Oiam qs rer
creator et cognitor uaitatis que prime presidi
cogrebat mor qdity no iggrue accepisse pu
tat et ad illa no studio uel disciplina aliqs inter
uallu tpis pferisse si ab exordio sue conditionis
diuinitus illam preepisse. Et tpliceem fuit homo ante
lapsum cognitor sui rei ipse sui factor et creatoris sui
Hic uitur ho primo an lapsu tpliei cognitione con
spicity rer. Si ipse sue factor et cutor. et sui per
quippe cognitor horem accepisse ppiquie
tu no ipse cutor uel angelo aliqs. Ho omibus an
matibus nomina imposuit. vt ostendat qd singlor
notitia ho ipse habuit. Tunc enim ipse illu creata
erat et ab illo regenda et disponenda erat. Horis
enim deo illi et suam tribuit et prudentia atq
cura reliquit. Et ut aut aliqd non e iudeo de
bobus quor alibeqz. animalu deo homi curam
reliquit et prudentia vt dnationem eis subigent
et tone illis gubnaret ut sicut illis nemo pro
uidere a quibus emolumentu debebat rempe hat
at suam ho p peccatum no pdidit sed ne illa qua cur
nis nemo plidet. et ideo ho in sp̃tuia deliqui
no erudit. si de sua aie qua p peccatum amisit cog
nitor qz cutoris primo homini tradit. Ignoruit
eum a quo cuty fuerat nd eo mo cognoscendi quo
ex auditu solo percipit quod a credentibus absens fuit
si quidem interior aspiratione qua dei principio
templabat. no tm ita excellet sed pq hat vitam
si visuri sint. neqz ita i emgulate qlit in hac
bita videg. De sui cognitione m
Porro sui cognitor idem ho tale accepisse vi
det vt et quid debet superiori et qd equali
et inferiori no ignorabat. Conditor quoq sua
et ordinem s. qualis suus esset et quales inte

dere debet quid agere quaerere intellexit. Si horum no-
tiam non habuisset non esset reus punitionis neque superni
cognoscisset. Dicto prius fuit ho eorum quae sibi facta erant

XXXIIII

Si autem queritur utrum homo stultus habuerit.
eorum quae acta in ventria erat. vel si rumam
sua perfecerit et sic si perfecerit bona quae habuerit
fuisset in obedientia patris. Sandei pt quia in magne
facienda indicta fuit quae fictum revelata de quaeprit
em stultus et preceptum eorum quae facienda fuerat sed
non habuit prudentiam eorum quae futura erat non fuit homo
stultus sui tempore sic et de angelo dicimus quod dicunt
hic per genesi assit rone vtens quia sup posuimus
hec de sua hominis quantum ad primum statum pertinet
et dicisse sufficiat. De gratia hominis et potentia ante
casum.

Nunc diligenter investigari oportet.
quam gratiam vel potentiam habuerit homo ante casum
et utrum ea potuerit stare vel non. Sciendum
est igitur hominem in carne sicut de angelis
dicimus datum est per gratiam auxilium et collata
potentia per quam poterat stare. vel non declinare ab
eo quod acceperat. si non poterat perficere iustitiam ut per
gratiam creationis sine alia mediante salute valet
poterat quidem illud auxilium gratie carnis resis-
tere malo. si non perficere bonum. poterat tamen illud
bonum vivere quodam modo quia poterat vivere sine peccato
si non poterat sine alio gratie adiutorio spiritualiter vi-
vere quo vita meretur etiam vii dicunt in anthi.
Sic stultus est homo rationis ut et manere in ea rationi
ne possit non sine divino adiutorio et suo liberi
arbitrio. vtrumque horum alegisse dei vo-
luntatis fiet vel ab illo vel de illo. et quia malu-
it facere voluntate quam dei de illo secta est volun-
tas dei. Item in eodem. Sic oportebat prius homi-
nem ut et bene posset velle et male. nec fructum
si bene. nec impune si male. Idem quia in libro de corre-
ctione et gratia ait. Si hoc adiutorium vel an-
gelo vel homini cui primum stetit defuisset quem non
talis natura secta erat ut sine divino auxilio
posset manere si vellet non vtique sua culpa cecidisset. defuisset quippe adiutorium sine quo ma-
nere non posset. Idem. Decebat deum hominem bona vo-

+ vulgata nunc pro rem

lutate, in illa quippe eu creat rem, dedeat ad
utorium sn quo no poss in ea mane si uellz et
p qd poss vt h at hoc uellz i eig dimisit arbitrio
in eod acrepat posse si uellet s no fuit uelle
quo poss nam si fuiss p seuea hys testimo
nys audet mostrat homo rationem et bona
uolutate i actione acrepit atz auxilium q stare
poteat aliqn no sua culpa videt recidisse
Qualis fuit illa rectitudo z bonitas uolutatis in qua creatus
ad quo rem et bona. est
Voluntate fuit ho si p eam nec meri vita
valuit nec ea stare uoluit qr nc aliq
tic mali ea uolebat et ad tpus stare uoluit
no p seuerat et ideo rta et bona fuit tic volu
tas hominis. Oppo sup illud q dicit homo no potuisse
Ad hoc at q dicunt homo. proficere
no potuisse p sicut ut merere p gratiam accidis
solet oppon sic illud auxilium gre ce
acdnis potuit stare in bono qd acrepat potuit
qd resiste tptacom s resiste tptacoibus atz
suggestioibus malis meritu e ac bonu remu
neabile. omne at bonu meritu posit est. p gratiam
igr sacdnis p sicut potuit si adiectide alteig
gre ad qd dicit qr resiste malo et no qsen
tire tptacom no stat illi meritu et si no co
sensit qr meritu i eo erat qd ad malu impel
let sic angelis qui no ceciderunt no fuit meri
tu q steterunt i q no corruerit. Nobis at me
ritu est aliqn si malu no faciam s resistimus.
ubi dubitat ubi ca subest q nos id facere mo
net qr ex pena corruptela p m stp ad lapsu
gressus mi. ubi at no inuenit ca nos ad ma
lu impellet. no meni s ab eo declinamus declina
re eu a malo ss vitat pena s no ss mer
palma. De adiutorio homi in creatione dato quo stare
Hic considerandu est qd fuit poterat
illud adiutoriu hoi datu i creatione q poteat
mane si uellet illud vtiqz fuit libertas
arbitrij ab omni labe et corruptela im
munis atz volutatis rectitudo tam naturi poten
cia acie sinceritas atz vinacitas libertatis ueo

arbitrium est facultas et rationis voluntas qua bonum
eligitur gratia assistente nil malum eadem deficiente
et dicitur liberum eligere ad voluntate quam ad utrumlibet
flectere potest arbitrium non quantum ad rationem cum est
facultas nil potestatis illa cum etiam est discernere
inter bonum et malum et aliquis quod distinguit bonum
bonum et mali quod malum est eligit aliquis non quod
bonum est sed quod bonum esse putat gratia adiuta non eligit
malum nec ipse eligit est enim iniqua rationali voluntas naturalis qua naturam vult bonum liquet temuit
et exilit nisi gratia vincat quam adiuvans iuvat eam et
eligit ut efficaciter velit bonum ipse at potest velle
malum efficaciter illa igitur rationalis aut potestatis quam velle
malum nil bonum potest utrumque distinguens liberum
arbitrium nuncupatur quod bruta animalia non habent
quia rationem carent habent tamen sensum et appetitum sensualitatem

Est enim sensualitas. De sensualitate

Quedam vis anime inferior ex qua est motus
qui intendit in corporis exteriores sensus
alias appetitus rerum ad corpus pertinentium non
vis anime est superior quia ita dicta duas
habet partes nil decens superiora et inferiora Quorum su-
periora superiorum considerandis nil considerandis intendit
Quorum inferiora ad temporalium dispositionem respicit et
quidquid in ista mea nobis considerationibus occurrit
quod non est quod cum bestiis ad rationem pertinet et quod
aut ista res quae cum bestiis ad sensualitatem
pertinet. Et ubi nobis quidquid in considerationem ante
predictis bis primum aliquis occurrit quod non est quod
cum bestiis ibi incipit ratio hoc ait Augustinus in xii
li. de trin. ita dicens videamus ubi sit qui quodda
homo exterioris interioris ac considerantur enim
hominum ista quae cum pecore tria dicit ad exteriorem
hominem pertinere Non enim solum corpus homo exterior de-
putabitur sed adiuncta quaedam vita sua quae compages
corporis et omnes sensus viget. quibus instructus est
ad exteriora sentienda assistentibus igitur interiorem
quibusdam quibus quidem quibus per anime partes ubi in-
cipit aliquis certe quod non sit nobis quae cum bestiis
ibi incipit ratio ubi homo interior iam possit agnosci
rationis ac ipse superior et minus rationis consideratio
vel quidquid adhaesit porro inferior ad tpa-

lia gubnada deflectit, et illa rōnis ī tenebris qua cōtemplantur et ina sapiēte deputat. Illa uō qua bene vtimur rebus temporalibus sūt deputat. Cū uō dissēmus de natura mētis humane de vna quadā re dissēmus nec ea in hac duo q̄ cōmeorum n' possicia gemina mq̄ carnalis at ul spualis aut motus qui in corpis sensib intendit nobis peccatis qd quis est qui se diuisit a rōne sapiēte rōm at sūt vicinq est.

Qz hic ē ordo petendi ul cadendi nob qual in primis hōmibus

Illud q̄ stimulat nō est q̄ tūc nūc in vno hoīe tentaciōis est ordo et p̄gressio qualis tūc ī primis p̄tessit p̄ntibus vt cum hūc spēs mulieris malū suasisset ipsa q̄ cōsensisset deinde vīo suo dedit sicq̄ cōsumatū ē peccātū. Ita et nūc ī nob p̄ spēte ē spualis motus aut p mulierem inferior porro rōnis p viro superior rōnis porro et hic est vir qui fm̄ apl̄m dr̄ imago et gla dei et illa ē mulier q̄ fm̄ aud̄ dr̄ gla viri. atq̄ int̄ hūc vīo et hāc mulierē ē velut qdā spūale quinquēnalis contractus quo superior rōnis porro qi vitiōz pōt et dnāri ī inferior uō qi mulier dz subēe et obedire. Ideo vir fm̄ apl̄m nō dz hre velamē q̄ mulier. Et sic in cūctis aliis nō ē reptū homī adutoriū sūt sibi q̄ de illo suptū q̄ ei formaret ī quinquēnū ita in p̄tibus aut quas cū peccatoribus hemus cōmuncās nullū mētis mre sūt adutoriū vū q̄ ī eod illud mrm q̄ ī actione temporalium tractandū ita versat vt nō sit nob quē cū peccāte rōnale est quod q̄ ex illa rōnali mente qua sōlemus intellegibili et ī cōmutabili veritate tāq̄ ductū et in studiis tractandis gubernādis deputatū est. Sic enim ī omnibus peccatoribus nō est inuentū vīo adutoriū sūt illi nisi de illo detractū ī quinquēnū formaret. Ita mētis mre qua supna cōsulimus veritate nūlū ē adusumrem temporalium qūtū nē hoīs satis ē sūt adutoriū ex aut p̄tibus quas quisq̄ cū peccatoribus hemus Idēq̄ rōnale mrm nō ad vnitatis duorum separati q̄ auxilium societatis q̄ deluatū ī suo dispūtū officio. Et sic vna cōd duorum ē ī mascūlo et in femina sic intellectū mrm et actione sue rōnis et appetitū rōnale ul si aliq̄ mō sit sicq̄ dia p̄ut vna mentis natura cōplectū vt sic de illis bōn

est erut duo i carne vna sic de hijs dici posse duo
i mente vna Ecce ex hijs intelligi pt qualit' in aia
hois existat ymago illius conuigij et qualit' i singuli
rum spualit' sint illa tria sicut vir mulier serpens.

Qualit' p illa tria in nobis osime' tentacio mundi

Nunc supest ostendere quo pto tria i nobis osime'
patim ubi agnosci potest si diligent' intendatur
quid sit i ala mortale id veniale patim vt enim
ibi serpens suasit mulieri 7 mulier viro Ita si nobis
sensualis motus cui illecebria pcii contrepit qui serpens
suggerit mulieri sic inferiori pti rationis. i. consilie
que si consensit illecebre mulier edit cibum vetitum
pq de eo dat viro cui superiori pti rationis. i.
rationi sapie eandem illecebria suggerit que si consen
tit tunc vir etiam cum semina cibum vetitum gustat Ergo i motu spuali tm pcii illecebria tenea' venia
le ac lenissimum 7 patim Si uero inferior ps rationis
consensit ita ut sola cogitacionis delectacione sine vo
luntate pficiendi tenea' mulier sola maducauit.
no vnquam auctoritate cohibe' voluntas ne ad opus
vsq pueniat Si uero adsit plena voluntas pficiendi.
ut si adsit facultas id effectum pducat vir qui ma
ducat qz si inferior ps rationis illecebre consensit 7 tunc
e damnable at grauiore patim qui at mulier si vero
gustat cum ita delectacione cogitacionis patim tenet
ut faciendi non desinat id est quidam timor 7 mesticia
parum adhibet a viro ut non liceat mulieri esse
nata libertate in patim p gredi Si ge patim non diu
teneat delectacione cogitacionis sustinuit ut mulierem
tetigit viri auctoritate repellat veniale 7 Si uero
diu i delectacione cogitacionis teneat et si voluntas
pficiendi deest mortale est at p eo damnabit sicut
vir 7 mulier. i. totum ho qz 7 tunc vir non sic debu
it mulierem cohibuit vnde pt dici consensisse.

Cum mulier sola maducat
ribus vetitis

aliqui mortale e
aliqui veniale

l' quidem

Cum eo vir maducat

Repetacio summam perstringens

Ita quoque ut breuit' summa pstringam qui patim i aia
ita contingit ut illud facile disponat id est etiam
pficiat aliud frequenter. aliud vel semel vel
etiam qui delectacione cogitacionis diu tenetur
mortale est Cum uero i spuali motu tm e vt pdiximus
tunc lenissim est qz rationi non delectat dico at sup
dixi aliud frequent aliud semel. qz ut quibusdam

placet quedam sit quam tm semel fiat vel facienda dis-
ponat dampnat, quam vel no mi sepius fiat vel facie-
da decernat ut de ocioso cibo et hugo. Hec ait Aug.
i xiii li. de trim. tradit ita Sic i illo iugio primo
pentu species maducandi persuasit mulier ait no man-
ducauit sola sed vir suo dedit et sic maducauit
ita ti quoda secto hugio qd i vno hoie geritur
et dinosit cu tom stie quam in reb tpalibus age-
dis tonandi vinacitate vsat aiadlis sensu inge-
rit quada illecebra tic velut species alloquitur
femiaz huic ait illecebre consentie de ligno veti-
to est Ez iste consius si sola cogitacois delectacioe
contentus et superiori vel dulce ita retinet membra
ut no exhibeant arma iustitie peccato sic tyndu
extimo velut lignu vetitu mulier sola comedit
Si ait i consensu illo ita decernit quam ut si
ptas sit dna ope impleat intelligenda e mulie
dedisse vir suo simul edendu illicitu cibu Neqz
enim pt peccm no solu cogitadu suauit vel et
ppetrad efficacit mete decernit nisi i illa me-
lis intencio penes qua suma ptas e membra
i opa monedi vel ab ope cohibendi male acti-
on tedat nec sane cu sola cogitacio e nies ob-
lectat illicitis no quide decernes ce stienda
tenes tu et voles libent que stata ut attin-
gerint animi respui debuerit negad e ce per-
catu si longe minus qm si i ope statuat imple-
du et detitubu qz cogitacoibus venia petenda
e pectusqz pauciesd et dicend Dimitte nobis
debita nra sic i nos dimittim debitoribus nris
Neqz enim sic in illis duobus primis hoibus ppdz
sua quisq portabat i ideo si sola mulier a-
bu edisse illicitu sola utraqz mortis supplicio
plectetur ita dia pt in hoie vno si delectacio-
nibus illicitis a quibus continuo se debet aute
cogitaco sola libent pasta non stienda decer-
nat mala si tu suauit i recordacoe teneat
qi mulierem sin vlo posse dampnari absit hoc
credere qnqpe vna psona est vnus ho e toty
qz dampnabit mstq quesi voluptate opandi
si tu cu voluptate aim tubu oblectadi solu co-

gitationis sancitur ee pena p mediatoris gratiam remittant. Denique in eo contra manichaeos de hoc code
sic ait Apostolus dicit Ordinem principe patris acis hominis qui nunc operatur in filiis diffidentiae. Nunquid
habitat eius apparet aut qui corporeis locis accedit
ad eos et operatur. Omnibus motibus cogitationum sug
gerit quibus suggestionibus resistendum
Ro enim ignorantia assiduus dicit Cum enim accessit
ad uidam qui ei persuasit vt dominum tradet. Nunquid in
locis aut phos dicos visus est. Sed utique ut dicit est
cor eius intrauit expellit at ho illi est metus
paradisi custodiat. Possunt enim deo hoiem i paradi
so ut operaret et custodiret qr sic ecclie dr in Cathe
ta. Ortus conclusus fons signatus quo vtique non
admittit prius ipse persuasor si tu permulcere
decepit. Nid enim ro mira deducit ad consensum pe
cati pt. nisi cu delectatio motu fuit illa pte ci
que dz obtempare rationi. tunc tedet vid ecce iuno
quoq mrm nihil aliud agit cu ad penam quisq
dilabitur quia tunc actu est in illis tbus. sperete mu
liere et viro. Nam po fit suggestio sive p cogitationem
sive p sensus corpis. vt videndo aut tangendo aut au
diendo vel gustando aut olfaciendo q suggestio cu
stu fuerit. si cupiditas mtis non moueat ad pec
candi excludere serpentis astutia. Qi at motus fue
rit qi ia intuitu persuasio est si aliqs ro vilitet
et cum motu cupiditate resistat atq compescit
Qd cu fit nollabimur in penam si cu aliqua luctatio
ne coronamur. Qi at ro considerat et q libido co
mouet faciendo ee decernat ab omni bono vitu tu
qua de paradiso expellitur ho Jam enim penam im
putatur etia si non subsequatur finem qi rea tenetur
in conscientia. Quae hoc de aue publicis inserint
et de aue publicis mysterium.

Novit ipse aue natura plenius cognoscit et finem
qua sui porciones in ea sit liberum arbitrium
mitigatur si finem rone qua omne morte penam ge
rit si non omne venale si qi solo motu spiritualiter
existit. Qd sensualitas sepe in spiritu aliquid q supra accipiat
sit ut eos inferior vis porro eis non intelligitur n

Non e silencio pterendu q sepe in sptura note
sesualitatis no id solet in aia qd e nobis
connue cu peccatis eciam in sciori pozeo rois
que tpalia disposicoi intendit intelligitur
ergo diligens lector in locis sptie ubi de ipa sit
mencio vigilat anotet. Redimus ad liberi arbitrij

X·X·V·

Iam nos ad propositu redeamus. consideracoem
est ad libei arbitrij tractatu qd plri diffini
entes dixerut liberu de nostrate iudicaui
qr ptas ipa et habitus voluntatis et romis
quia sub dyoig ee libera arbitri libera est ad vtr
libz qr libe pt moueri ad hoc vel ad illud. liberu
go dr arbitriu quatu ad voluntate qr voluntate
moueri et spontaneo appetitu ferri pt ad ea q
bona vel mala iudicat vel iudicare valet.

¶ Liberu arbitriu non pertinet nisi ad futura nr ome
futuro

Hoc at tradu est qm liberu
arbitriu ad pnis vel ad preteritu no refert
sed ad futura contingentia erga em i pnti e
determinatu est nec i preterito mta e ut tue sit vel
no sit qm est pt em no ee vel aliud ee pgea
sed nos pt no ee du est vel aliud ee du id est qd
est Ex in futuro arrisit vel illud ad preterij libei
arbitrij spectat nec tm oia futura sub potate
libei arbitrij venunt sed ea tm q pt liberu ar
bitriu pnt fieri vel no fieri Qi qs dm tale q
uelit et disponat facere qd i eius potestate sit
potate vel qd sine ipius dispositione effici in hoc
ipe liberu no hbt arbitriu.

¶ Sup posita desiderio liberi arbitrij no queunt des nr hijs
qui glificati sunt

Et quide secundu pdcam assignacoz in hijs
tm videt ee liberu arbitriu qui voluntate
mutare et i contria pnt deflectere In qo
videlicet potate est eligere bonu vel malu et vtro
libz sim electioz facere vel dimittere Sed qm qr nec
in deo nec in hijs oibus qui tanta beatitudis gra
cia sunt robbati ut ia pccare negant liberu ar
bitriu ee negnt Ex qb deg liberu arbitriu ha
beat dubitq dog i propi li. de ciuitate di ita igens
certe deg ipe nuqs qui pccare no pt io liberu ar-

bitrii hre negad q̃ ambo q̃ in li. de tim. ait Paulus dicat q̃ omnia operat vnus atq; id spus diuidens singulis prout vult. v. p libere nolentibus arbitrio non p necitate obsequi. Qualit in deo accipia liberum arbitrium

Sed aliter accipit liberum arbitrium in creatore q̃ in creaturis dei. Nem liberum arbitrium dei eius superiorissima et omnipotens voluntas que non necitate sed libera bonitate omnia facit prout vult. Ado q̃ Jeronimus attendens non ita et liberum arbitrium i deo sicut est in creatura. ab ipso videt liberum arbitrium ex hinc i omelia quam de p̃digo filio dicens. Solus deus est in quem peccatum non cadit nec tangere potest. cetera cum sint libera arbitrio i vtraq; potest flecti prout. dum ait cetera indicat liberum arbitrium sic est i ceteris non esse in deo. Qz angli 2 sti qui iam in pa fuit 2 sunt liberum arbitrium in

Angeli non et sti qui iam cum dno. Felicitate vivunt atq; ita gra beatitudinis confirmati sunt ut ad malum flecti nec velint nec possint libero arbitrio non carent. vnde aug. ill. pbm de ciui. di ait. Sic prima immortalitas fuit qua peccando adam perdidit posse non mori. ita primum liberum arbitrium posse non peccare. Nouissimum non posse peccare. eadem vencit. Sic oportebat primus homo fieri ut bn velle posset et male pa non esset. et male velle non posset. nec ideo carebit libero arbitrio multo quippe liberius erit arbitrium q̃ sic non potest seruire peccato. Neq; aut voluntas non est aut libera dicenda non est. qua bn esse sic vellig. ut esse mali nolim. si nolimus si neq; prorsus velle possimus. Sic go dicam nunc est nolle in felicitate ita nolle in miseria sp habitura est. Qz ordo suadq; fuit quo deq; voluit ostendere quid bonum sit animal rationale p ea prare possit. quid sit melius q̃ prare non possit. Ecce hic verbis eundem asserit. q̃ p̃ bitrium dimittere confirmatos est in homine liberum arbitrium q̃ peccare non potest et nunc i angelis et in sctis qui cum dno sunt et tanto utiq; liberius quanto a peccato i mimus et ad bonum promus. Quo enim quisq; a illa pena fruitur de qua sptus est. Quanto fuit pena sua est pena longius abstitit tanto i eligendo bonum liberius habet iudicium. Vide si diligent in spiritu liberum videt dici arbitrium q̃ sine coactione et necitate valeat appetere ut eligere quod ex rone decreuerit. Qz liberius est arbitrium quid peccare non poterit

De libertate dni arbitrij sm diuersa tempora

Ex prdis p̃spicuum fit q̃ maior libertas arbitrij fuit prima q̃ secda et tria mlto maior q̃ 2a nil pd pma em libertas arbitrij fuit in qua potuit pcare 7 no pcare Vltra ub erit iq̃ potest no pcare et no potest peccare Media uero est i qua pt pcare 7 no pt no pcare an repacoz etia mozlit ply repacoz uero saltem uerialit.

De quatuor statibus liberi arbitrij

Et pnt notari in hoie quatuor status libei arbitrij An peccatum em ad bonum nil impediebat ad malum nil impellebat No tamen fuit i fermitate ad malum et fuit adiutoriu ad bonum Tuc fn arzoe ro iudicand et uolutas sn difficultate bonum appetere potuit Post peccatum uero an repacione gre pmit a caupia et vincit et hr infirmitate i malo fz no hr gratiz in bono 7 ido pt peccare et no pt no peccare acia dapnabitur Post repacoz ub an gfirmatoz pmit a caupia fz no vincit et quod infirmitate i malo fz gratiz in bono ut possit pcare pl libtate et infirmitate 7 possit no peccare ad morte pl libtate et gratiz adiuratem No diu tn hr posse sino no pcare nil no posse peccare ppt infirmitate no diu pstare absolta et pp gratiam no diu pstare consuetam Post hfirmatoz ub infirmitate pcatis q̃ suptia et gratia consuetam nec vinci potest nec pecca 7 tuc habit no posse peccare De corruptione liberi arbitrij p̃ pcm

Unde manifestum est q̃ pt alias penalitates p pcto illo incurrit ho pena in corzupcione et depssione liberi arbitrij per illud naq̃ pcm nalia bona i hoie corzupta sunt et gtuita destructa hoc em ille qui a latronib vulneratus 7 spoliatus vulneratus qdem i naliby bonis quibus ub est priuatus aliuq̃ no possit ei repacoz spoliatus ub gratuitis q̃ p gratiz naliby addita fuerat hec sunt data optia et dona pstia quoz alia sunt corzupta p pcm .i. nalia ut in genere memoria intellectus alia destructa .i. gtuita sicut quia et nalia ex qua sunt ad gnale quippe de gratia pertinet Sepe tn hymoi fit distinctio cu gra

uocabulum adpenas non adgeneratur referat. Corrupta est
ergo libertas arbitrii per peccatum et eo ipso perdita. Unde
Augustinus in enchiridion. Liberum arbitrium male utendo homo et se per-
didit et illum. Cum enim liberum arbitrium peccando victoriam
peccati amisisset et liberum arbitrium iniquum eum quem de-
victum tenuit servum addictum tenet. Ecce liberum arbitrium
diabolum amisisse non quia peccatum non habuit liberum
arbitrium sed quia libertate arbitrii perdidit non quidem
omnem sed libertatem amisisse et a peccato. De tribus modis
libertatis arbitrii

Est namque libertas triplex scilicet. Libertas a necessitate a peccato a miseria. Libertas a necessitate et a peccato et a miseria equaliter liberum est arbitrium. Sic enim tunc cogitationem non potest ita ut non deorsum voluntas melius apud dominum iudicantur quam sit a necessitate libera et a peccato et miseria. Libertas a necessitate ubi necessitas ibi non est libertas. Ubi non est libertas ibi non est voluntas et ideo non est meritum. Hec libertas in omnibus est tamen in bonis quam in malis. Est autem alia libertas a peccato sicut de qua dicit dominus. Ubi spiritus domini ibi libertas. Et iterum. Si filius vos liberaverit vere liberi eritis. Hec libertas a culpa peccatum liberat et suos iustitiae facit sicut equidem a peccato suum facit esse iustitiae. Et iterum. Cum servi estis peccati liberi estis iustitiae. Hac libertate homo peccando amisit. Deorsum Augustinus dicit quia homo male utendo liberum arbitrium et se perdidit et illum. Quia perdita est per peccatum libertas non a necessitate sed a peccato. Verum sicut peccatum servum et peccatum libertas quia est a peccato illi soli nunc tenent quos filius per gratiam liberat et separat non ita quidem ut peccatum sint sed peccatum in hac mortali carne sicut et diabolum peccatum non dimittit nec tenet. Et hec est bona et vera libertas que bona parit fruitur et iustitiae vinculum Augustinus in enchiridion. Ad iustitiam faciendam non est aliquis liber nisi a peccato liberatus et iustitiae capitur servus. Et ipsa est vera libertas per recti fructificatione sit et pia servitus per precepti obedientiam. Est alia libertas non vera malo fruitur adiuncta quidem est ad malum faciendum ubi ratio dissentit a voluntate iudicans non esse faciendum quod voluntas appetit. Ad bonum vero faciendum concordat per voluntatem et ideo vera libertas est ibi et pia. De libertate et ad malum et fruitur malo. Augustinus in enchiridion. Servi addicti cum per est libertas

tas mst qn eu peccare delectat liberatqt eum servitute
qui sui dmi voluntate libent fit ac phor adper
candu liberat qui pcti servus est. Cxr de libtate ad
malu an sit libertas ipa libei arbitrij an alia n

Hic quei pt vtru hec libertas qua quis liber
est ad malu sit libertas arbitrij Si enim
libertas arbitrij est boru quid est qr lib'
tas arbitrij nale boru est Cumbusda vi
q sit ipa libertas arbitrij q semp bona et ß pp
peti ß mututo ad malu sit liberior et pmior et
lo nd dr ee ned libtas qr ad malu est Alys at
vide q hec libertas ad malu qua sup qmeora
nit augq no sit ipa libtas arbitrij ß sit qda
pnitas peccandi et curvitas que ex pcto e et
mala est. Cquestio alia de libtate ad boru an ipa sit
similit etia quei solet libtas arbitrij vl non
Vtru illa libertas uea que e ad iustiia fa
ienda sit ipa libtas arbitrij qr uda si
ut illa eadem ee si repata p gratiam qua
iustate libea est ad bonu Cme gra ne non
e libea ad bonu vn augo manifestu libtas
ad bn faiend vn est hoi addicto et venditoi
eu vocatur ille qui dicit Si aliq nos libea
ulit ne libei eius Ccl ang in hoc fiet mapi
at quo quisq de libeo arbitrio utitur qui no fu
e liber ad operandu bn dtre apte ostendit libe
ru arbitriu p gratiam liberari vt p illud bn operet
quis Ideoq dicit illa libtate vera que est
ad bn faiendu aug sup memit augq ee libtate ipam
arbitriu gra dei liberata et adiuta Alyus pu
tat no ee ipsum arbitrij libtate ß alia quada
que ex gra et libeo arbitrio i mente hois deo ope
rante mapit et eu repatur. malu ee libtas arbitrij
Circa dctiacodm vtrumsepe qomis q dr libertas ad bn zad

Verum nob magis placet ut ipa libtas arbitrij
sit et illa qua quis liber e ad faiendu ma
lu et illa qua quis liber e ad boru faie
ndu Cecausis enim varijs sortit dubia voca
bula dr enim libertas ad malu faiendu angq
p gratiam sit repata si eu p gratiam fuit repata
dia libertas ad boru faiendu qr an gratia

libera est voluntas ad malum p gratiam uel libera sit
ad bonum. Semper igitur voluntas hominis aliquo modo libera
est. Si non semper bona est. Non enim est bona nisi a peccato liberata
est. Ita a necessitate libera. Vnde August. in
li. de gratia et libero arbitrio. Semper in nobis voluntas
libera est. Si non semper bona est. Aut enim libera
est iustitiae qui fuit peccato. Et tunc est mala. Aut
a peccato libera est. qui fuit iustitiae. Et tunc est bona.
Est iterum libertas. De libertate a miseria
a miseria de qua apostolus ait. Et ipsa creatura
liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem
gloriae filiorum dei. Hanc libertatem habuit homo ante peccatum. quia
non carebat miseria et nulla tangebat molestia
et plenum habebat in fruitione beatitudinis ubi miseriae
non potest esse. Sed in hac vita quae est mutatio primum peccatum et
ultima esse potest maior non a miseria liber est
quia penam peccati non caret. Repetit de corruptione libertatis
Et predicatio sua apparet magis. arbitrio ut addat aliquid
Et primum est immutatio uel corruptio liberum
arbitrium quia ante peccatum nulla erat homini difficultas. nullum quia impedimentum de lege membrorum
ad bonum. nulla impulsio uel instigatio ad malum.
Nunc autem per legem carnis ad bonum impedit et ad
malum instigat. ut non possit velle et perficere bonum.
nisi per gratiam liberet. et adiuuet. quia ut ait
apostolus per peccatum fuit in carne liberum quo arbitrium
ita semper et in omnibus est liberum non est tamen pariter
liberum in bonis et in malis et ad bona et ad mala liberum
quia ante est in bonis ubi liberatum est quam
malis ubi liberatum non est. et liberum est ad malum
quod per se potest quam ad bonum quod nisi gratia liberet et adiuuet
non potest. De libertate quae fit ex gratia et quae ex natura.
Libertas quo a peccato et a miseria.
per gratiam est libertas uno a necessitate per naturam
vtraque libertate naturae et gratiae notat apostolus
cum ex persona hominis non redempti ait. Velle adiacet
mihi perficere autem non inuenio. ac si dicat. Hanc libertatem
naturae sed non hanc libertatem gratiae. Ideo non est apud
me perfectio boni. Nam uoluntas hominis quam naturaliter
habet non valet erigi ad bonum efficacit. nolendo
uel opere implendo nisi per gratiam liberetur et adiuuetur.

libetur quid ut uelit et adiuuet ut pficiat. Qra
ut aut Aplus. No ⁊ uolentis uelle neq; tur-
rere v. opari. sed miserentis dei qui opat in nobis
uelle et opari bonu. cui q gratiam no aduocat hois
uoluntas uel opacio sed ipa gra uoluntate preuenit
preparando ut uelit bonu et preparata adiuuat ut
pficiat. De gratia operante ⁊ cooperante.

XXVI

Hec e gra operans et cooperans. Operans n. gra
preparat hominis voluntate ut uelit bonu. Gra
cooperans adiuuat ne frustra uelit. Vn
Aug. in li. de gra ⁊ lib. arbitrio. Cooperan
do deq; nobis pficit. qd operando incipit. qr ipe
ut velimus operat. incipiens. qui nolentibus cooperat
pficiens. vt qd uelimus operat in nobis ut pficiamus
nos cooperat tm sine illo uel operante ut ve
limus uel cooperante in nolumus bona pietatis opera
nihil valemus. Ecce hinc uobis satis aperit. que
sit operans gra et q cooperans. Operans enim est q
preuenit voluntate bona. Gra enim liberat. et pre
parat hois uoluntate ut sit bona bonu q efficiu
tur uelit. Cooperans uero gra uoluntate ia bona
sequit. adiuuando. vn Aug. con. Iuliani hetici
qui bona uoluntate ex libero arbitrio tm se dice
bat atq; hominem pliberum arbitrio posse bonu uelle
et operari sine gra adscribebat dicit. apta de co
medacione gre dolo ptulit sinuq; ita dicit. No est
uolentis n. c. sed miserentis. hoc si attendes ulla
ane no extendes cohe gratiam in ista uoluntate
humana. No enim ideo miserat deus alicui qr uolunt
et fuerit sed ideo uoluit qr misitq; deus. patet enim
uoluntas hois a deo ⁊ a dno gressus hois diri
gitur. Ideoq; cohe grue aut no est uolentis neq; cur
rentis sed miserentis. No qr hoc sin uoluntate
mea agat. Qr qr uoluntas mea nil bonu agit
nisi diuinitus adiuuet. vn alibi apte aut no
ait ego sed gra dei mecum. No id dicit qr nihil bo
nu agebat sed qr nihil bonu agit si illa no ad
iuuet. hinc testimonio apte insinuat qr uolun
tas hominis gra dei preuenit atq; parat ut sit
bona. no ut sit voluntas qr ⁊ an gratiam volun
tas eat sed no eat bona et tra voluntas.

Quid sit voluntas n.

Volutate ipam Aug. li. de duabq arabq.
ita diffinit voluntas e animi motq cogite
re nilo ad aliq nō admittēdū nl adipiscēdū
h aut ut nō admittat malu et adipiscat
bonu pueniat et ipparat dei grā vn apls gram
pueniente et subsequtem qmedas. r. orante et
coopante vigilat dicit Nō e volentis neq cur
rentis sed miserentis dei et nō eqiso nō e miserentis
dei sed volentis et curentis nā si ut qbusda placu
it qd deus e ita accipiat Nō e volentis neq cur
rentis sed miserentis di tacq dicat Nō sufficit sola
voluntas hōis si nō sit etiā mia di. et cōn dr. Nō
sufficit etiā mia dei si nō sit etiā voluntas hōis
ac hoc si vere deus e illud qd voluntas sola nō
implet aut nō etiā a cōtrario vere dr. Nō miserentis
e dei sed volentis e hōis cū id mia dei sola nō im
pleat. Ho enim accede nl speraē nō potest n' velit
nec pueniē ad palmā insi voluntate curat Res
tat go ut Nō ita vere deus mittiqa ut totq det qd
qui hōis voluntate bona pueniat et ipparat ad
iuuada et adiuuat ipparata nolete pueniat ut
velit, nolete subsequat ne frustr uellt Ecce hinc
ubis et aliis pmissis euidēt tradit qz voluntas
hōis ipparat et pueniat grā dei ut bonu velit
et adiuuat ne frustr uellit. Qz bona voluntas
itaqz bona voluntas comitat. omitat gratam
gratia nō grā voluntate vn Aug. ad Bonifacū ipam scribēs cōn pelagianos iquit
Cū fides impetrat iustificaqz sic vnicuiq
deq ptis e rōnis fidei nō gratiq dei alicq me
riti precedit hinc ipa mēt augeat ut aucta
meat et psci voluntate comitate nō ducente
pedissequa nō pnia Ecce hic expsse hes qz gra
tia pueniat bone voluntatis meritis et ipa volun
tas bona pedissequa e grē nō pnia.

Quod sit grā voluntate pueniens si fides cū dilcōne

Et si diligenter intendas michi longe mostrat
qle sit ipa grā voluntate pueniens et ipa
rans sz fides cū dilcōne Ideo Aug. i eode
tractatu quo iustificati sunq ex fide et cū gratis
vtrūqz enim dicit apls aut apls qui dicit iustifi

cati ex fide Alibi autem Justificati gratis per gratiam hoc enim
idem dicit ne fides ipsa superba sit ne dicat sibi se ex
fide iustificati quid gratiae cum fides meritum non
possit reddi quam donat Nos dicimus ista ipsa fides qua credimus
hoc fide ut mereamur iustificemur respondet et quid
hoc quod non accepisti fides enim qua iustificatur ea gratia
tibi data est Hic apostolus ostendit quomodo fides et iustificationis et ipsa est gratia et donum quo homo pueniat voluntas et praeparatur Unde August. in retractationibus Voluntas enim et peccatum et recte vivunt Voluntas ubi ipsa misericordia dei gratia liberat a servitute qua primum sua sua est et ut vera superat adiuvat recte vivere a morte libera non potest et hoc donum quo liberamur misericordia puerit ita meritis datur et non erat gratia quae utique gratis datur Puenit igitur bona homini voluntas illo gratiae beneficio quo liberatur et praeparatur Et illud donum fides in christi intelligitur recte sic August. in enchiridion ostendit dicens primum arbitrium liberatum est per quam a servitute peccati Nec omnino possemus per solam dicere gratiam quae in fide christi posita est liberatur ut voluntas praeparetur Recte apostolus dicit gratiam per quam liberatur arbitrium et praeparatur voluntas positum esse in fide christi fides enim christi ut credamus aut impetretur quod eis impetrat

Quae voluntas bona quae puenit gratiam quam bona puenit

Ipsa tamen eadem quaedam gratia bona puenit Unde August. in enchiridion praedicit bona voluntas hominis multum dicitur bona sed non ita quod est non praedicit ipsa tamen eius est et per illum iuvatur Nam utique legimus in sacris eloquiis Et mihi eius subsequamur me Noluerem quippe puenit ut velit volentem subsequamur ne frustra velit Cum enim admonemur orare primitus scribit noluerit quia puenit misericordia ut tecum deus operatur et velle stemque cum admonemur petere ut adiuvari misericordia ut ab illo fiat quod nolumus a quo stimus et ut velimus gratia Apostolus autem non et noluerit nec currentis sed miserentis dei Sicut ipse apparet quae bona hominis voluntas quaedam dona dicitur quae eam comitatur gratia adiuvatur et quibusdam puenit quae eam praecedit gratia operans sicut fides cum caritate

Cum praecedit videatur gratia sicut quae videatur dici fidem in ea ex voluntate

Non enim tamen ignoratur quod alibi August. sufficiat. Unde quae ex voluntate sit fides de illo ubi

apli sz Corde credit ad iustitiam ita sup Johem
tractatus Deo no simpl. Apli aut credit. sz corde
credit. qr cata pt ho nolens crede no mt nolens
mtere ad ecclam et accede qd alta pt nolens
sz no crede Ita sup genesim ubi laban et batuel
dixerunt vocemus puellam et quid eis nolunta
dicit exposita qr fides est nolunta no nata
Ad que tendentes dicit No hec ita accipienda sed
ut ex nolunta hois fides mtelligat puenire cum pa
st ppe dei domo ut aut Apli Et opa bona ho
mis melta tribuat phac enim ut alt Aug sup
psalmum xxxi Qui iustificat impium r. fit de impio
plus ut dem ipa fides maxime p dilcone pa
tri vii oia bona melta tribuit sz pong hec io dicta
sit ita qr no est fides nisi in eo qui volt crede cu
bona nolunta fides pueit no tpe sz cu z nata
vii Aug sup ggtum dixit qd bona volutas in
eis domo est que no precedit et ipa iuuat qr ea
iuuat quib puenit. dii eis consentit ad effectum
boni et in eis est et tpe ab eis no preditur
Cuneda adhuc addit q gudrie facit qonem sz q cogi
tacio boni precedit fidem

Octeri hac qonem magis acuunt et urgent
verba Aug quib in li de p destinacione sanc
vult. pitractatus illud vii Apli No q sufficientes
sumus cogitare aliq a nob qi ex nobis at
tendat inquit hic z vba ista pendat q putat
ex nobis esse fidem cepti z ex deo esse fidei sup
plemetu Cuneadas enim ista sum q no dat fm
aliq melta sz efficat oia bona melta inq No
q sufficientes sumus cogitare aliq boni sz ex nobis
Cuius at no videat prius esse cogitare q credere nisi
quippe credit aliq nisi prius cogitauit de credendo
Si go cogitare boni no est ex nob ut hic Apli
tradit nec crede quidq et ipm crede michi esse
aliud q id assumsisse metis cogitare hic videt
insinuat q cogitacio bona precedat fide et ita bo
volutas puenat fide no puenat qd pdictis
adiuncti videt. Determinatio

Ad hoc at dicit q aliqui cogitacio boni sive
volutas puenit fide sz no est illa bona vo

lutas id cogitatio qua recte viuit. Illa enim sine fide et caritate non est. Ita ut aut August. ad Anastasium sine spiritu non est voluntas hominis libera cui cupiditatibus vincat. Non est libera ad bonum nisi liberata fuerit. Non autem liberat nisi per spiritum caritas diffusa in cordibus nostris. Non est libera voluntas nisi ea liberet gratia pietatis fidei. Non est libera sine fide operante per dilectionem. Illa sufficiens et ueraciter bona est. Non est enim sine bono quod de caritatis radice non surgit. Si uero adest fides operans per dilectionem fit delectatio boni.

De illa cogitatione hominis quam predicat fide plenitudinis

Illa autem cogitatio sive voluntas quam fide et caritate alias iustificationes precedit non sufficit ad salutem nec recte viuit ea hac voluntate concupiscit. Illa bona voluntas quam est magnum bonum. Ista uero non. Alia quam est illa voluntas sive cogitatio alia ista et sicut illa ista precedit ita illa puerit intellectum. Vnde August. ista distinguens super illum locum psalmi. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas aut concupiuit desiderare inquit non desideram videlicet enim rationem non tingi quin utiles sint iustificationes dei. Si in firmitate precedit aliquid non desideramus. Puto autem intellectum sequitur tardius aut nitatur affectum. Quamquam bonum nec delectat agere et cupimus ut delectet. Sic iste olim desiderare concupiscebat quae bona et cernebat. Cupiebat eorum hinc delectationem quorum potuit videre contra. Ostendit itaque quibus qui precedibus ad eas peruenitur. Prius enim est ut videatur quin sint humiles et honeste deinde ut earum desiderium concupiscatur. Postremo ut perficiente gratia delectet earum optatio quae sola non delectabat. Attende huic ordinem gratiae quae hic distincte assignat August. qualiter sit intellectus bonorum precedit concupiscentiam cordis et ipsa concupiscentia delectandi quae fit per fidem et caritatem qua hinc ueraciter bona est voluntas qua recte viuitur. Ipsa quoque fidei comes est non sua qui vbi August. premissa sunt hanc distinctionem considerat nitatur ibi repugnantia fore amadutit non ignorans etiam an gratia precedente et operante qua voluntas bona quoque precedat quam bonum hominis ex dei gratia et liberi arbitrii. Quaedam etiam ex solo liberi arbitrii quibus tingi vitam non metuit sed quia iustificat. Illud enim gratia propriae quam voluntatem hominis sanat ut sanatus legem impleat nitatur

meita prædicit ipsa est enim qua iustificat impius
et fit iustus qui prius erat impius melius ac impius
no gratia sed pena debetur Nec ita erit gratia si no da-
retur gratuita Dat ac gratuita dr nihil boni an se-
cedens vnde hoc meremur No negamus tn militare an
hac gratia et preter hac gratia ab hoie sici bona p
liberum arbitrium ut tradit aug in vnis libris con
pelagianos Vbi dicit homines liberum arbitrium a-
gros colere domos edificare et alia pla bona face
sine gratia cooperante Vt ipsa et cad sit gratia quia dr operans
et cooperans
Et cum sic considerandum est cum predicti sint
hi gratia operante et sufficiente voluntate homis
liberari ac separari vt bonum velit et per gratiam
cooperante et subsequente adiuvari ne frustra
velit vtrum vna et eadem sit gratia et omnis munus gratuite
datum quod operet et cooperet an diuersi alter operans
et alter cooperans Et ubi sed no irrationabile vi-
detur vna et eadem sit gratia id dnum eadem virtus quod operat
et cooperat. Si per diuersos eius effectus dr operans et
cooperans Operans enim dr in quantum liberat et separat
voluntate homis ut bonum velit Cooperans in quantum
eandem adiuvat ne frustra velit sicut ergo faciat
bonum Ipsa enim gratia no est otiosa si meritum augeri
ut aucta meritum et pfecta Quid sit ipsa gratia et quo
Si ueo quid sit ipsa gratia angelis augeri queat
sufficiens meritum augeri cum illum meritum sit sui
liberum arbitrium et quid sit ipsa gratia an vtrum an no
et si virtus an actus id no vt hoc apte insinuat
valeat permittere tria ea gratia bonorum alia nam
sit magna alia minima alia media ut aug ait
in pdi retractionum Virtutes inquit quibus recte
viuitur magna bona sunt Opes ac quibus corpo-
ris sine quibus recte viuitur minima bona sunt potentie
ueo dum sunt quibus recte vtitur no pt media bona sunt
Item vtutibus neo male vtitur Cetera ac bonis et me-
dius et minimis no solum bn si etiam male quisque vti
pt et ideo virtute neo male vtitur quia opus virtutis est
bonum vsus autem quibus etiam no bn vti possumus no
ac bn vtendo male vtitur. No solum ac magna sed
etiam media et minima bona de pstitit bonitatis dr
Ecce habes tu gratia bonorum distincta.
In quibus bonis sit liberum arbitrium

Et ab hoie bona fiunt
et liberum arbitrium

Videt aut in quibꝫ bonis cōtineat liberꝫ arbitriū Dehoc Augꝫ i pō li retractionū ita ait In medijs quibꝫ bonis inuenit liberꝫ uolūtatis arbitriū qꝫ et male illo uti possumus Oz tn tle est ut sm illo rēta uiue negamus Bonqat usꝫ eiꝫ ia uirtus e qi magnis rapit bonis quibꝫ male uti nlli pt Et qꝫ pōna ⁊ magna ⁊ media ⁊ mima ex deo sūt sequit ut ex dō sit etia bonqusꝫ libe uolūtatis qu uirtus e ⁊ i magnis mīat bonis attende diligēter que dea sit et cōfer i unū Dicem apiet qd sup quēba. Apoit equidꝫ opa uiuere cū bonū uti illoꝝ bonoꝝ quibꝫ etia nō bn uti possumus. ⁊ mediorū i quibꝫ pōsunt liberꝫ arbitriū tuꝫ qꝫ bonū uti dicit cū uirtute tra sl e nōn igit opa uiuere qd sup dicit qꝫ aliud e uirtus aliud opus eiꝫ. De uirtute quid sit ⁊ quid sit eiꝫ ortus

XXVII

Je uideꝫ e quid sit uirtus et quid. Hsit actus nil opa eiꝫ Virtus est ut ait Augꝫ bona qualitas mētis qua rte uiuit et qua nlli male utit quā deus solus in hoīe opat Ideoqꝫ opa dei tm est sit de uirtute iustie Augꝫ Doqꝫ sup illū locū psalmi sicā iudicū ⁊ iustitiam ita dictus Justicia magna uirtus aiam e quā nō fit in hoīe n deus Ideoqꝫ tu aut sola ex psoa cōtie fecī iustiam nō ipam uirtutē quā nō fiat ho sed opa eiꝫ intelligi uolunt Ecce apte insinuat hic q iustiam i hoīe nō est opa hoīs sed dei qꝫ ⁊ d'alijs uirtutibꝫ itidem intelligēdū est.

De fidei ita dicit q hoīe ex hoīe sed ex deo tm

Nam de grā fidei ad ephesios scribens dicit Gratia fidē nō ex hoīe sed ex deo tm ce assert inquiens gratia estis saluati p fide et hoc nō ex uobis dei enim donū est qd a sancto ita exponit hec ut fides nō est ex u natūe uire qꝫ donū dei pue est Eue ⁊ hic manifeste tradit qꝫ fides nō e ex libertate arbitrij sue ex arbitrio uolūtatis qd supioribꝫ cōfirmat ubi dicit est gratia precedente nil operante ce uirtute que uolūtate hoīs libeat et sanat. Vn Augꝫ i li de spu et li ait Justificati sue nō p libera uolūtate sed p gratiam xpi nō p sn uolūtate mea fiat sed uolūtas mea ostendit infirma plege ut sanet gratia uolūtate et sana uolūtas impleat legem.

De gracia q liberat uoluntate q si uitq; e vtq; no e ex libera mete arbitrio 2 sic non est motq; mentis

Sugit grā que sanat et libeat uoluntate homis
vntq; e uel vna uel plures. cū ipa grā no sit
ex libeo arbitio uoluntatis. si ea porig sanat ac
parat ut bona sit consequi vt vtq; no sit ex libeo
arbitio et ita no sit motq; vt affectq; mentis. Cū omis
motq; uel affectq; mentis sit ex libeo arbitio si bonq; ex
grā et libeo arbitio nihilq; ueo ex libeo arbitio tm
vt ein aut Augq; in p̄o li retractionū hs sponte
et libeo arbitio eq de potuit. no ecia resistere? Ita
ili. de duabq; acabq; Ait si libeo ad sanandū et no
sanandū motu aimi curet. si denicq; his abstinendi
ab ope sio ptas nulla concedit eam. ptem tenere no
possit. hic apte ostendit q motq; aimi si ad bonū
fuit ad malū ex libeo arbitio e q eoq; si grā. vel
vntq motq mentis e ex libeo arbitio e. Si ueo ex
ea fiat. Ad ea quod no terrdite tradit vn-
tute ee bona mentis uoluntate q litate siue form
que aiaz informat. tipa no est motq uel affectq at-
si ea libero arbitrio uuult vt ad bonū moueat et
eiqat et ita ex vtute et libeo arbitio nasci bonq
motq uel affectq aimi et exim bonū opq prodit ex
tai q sic pluuia rigat tra ut germet et frūm fa
cat nec pluuia e terra nec germē nec frūm nec
tra germē nec frūm nec germē frūm. ita gratis
tre mentis nre. v. arbitio uoluntatis ~~[illegible]~~ pluuia
dine benedictionis. v. inspirat grā. q. plus deq
facit no ho cū es. qua rigat voluntas hoīs ut ger
minet et fructū faciat. v. sanat et preparat ut bonū
velit sm q dr operanis et iuuat ut bonū faciat
sm q dr cooperanis et illa grā vntq no incongrue
noiat qr voluntate hoīs infirma sanat et adiuuat.
Et quo sensu dr ex grā inspire bona mēta mita 2 de

Quōm go ex grā dur ee bona mēta. si grā sic dica
et inspire aut intelligi grā gratis data. v. deus
uel porig grā gratis data q uoluntate hoīs pueit
No enī esset magnū si hec a deo dicerent ee a q fuit
omia si porig eis grā gratis data intelligi ex qua
inspirat bona mēta si cū ex sola grā ee dicit

nō exclude libez arbitriū qz nullū meritū est i
hoīe qd nō sit p libez arbitriū. Qz in bonis mere
dis causa principalitas grē attribuit qz pri
palis cā bonoz meritoz ē ipa grā quā ponit
libez arbitriū et sanat ath inclinat voluntas ho
mis ut sit bona. Et z bona voluntas grē principaliter
et z eq grā ē sic z de bonū meritum

Qde ipa cā. Bonū dei est et homis meritum
sms grē qz ex grā principat ē et grā ē vn
aug ad sixtum pbat qd ē meritū hois
an gratiam cū omne bonū meritū nrm nō i nobis
facit nisi grā. Qo grā enim ut dicit ē que pueniens
et sanat arbitriū homis et ex pō arbitrio pcēdit
in actū bonū affectū sue bonū motū meritis et hoc
ē primū bonū hominis meritū. Sic ubi grā ex fide
virtute et hominis arbitrio gnat i mente motū h̄ da
bonū et remunerabilis sipm credē sta ex caritate
et libero arbitrio alicū quidā motū pducit sz di
ligere bonū valde. Sic decretis virtutibus intelligere
dei ē et isti boni motū nil affert meritū sed z dona
dei quibus mēnt. et ipoz augmentacōz et alia q
cōscript hic et i sutilo nob apponit

Ex qua ꝓdē dicit fides merei iustificationem z alia

Qvm go dr fides meri iustificaōi et vita et
nā ex qua rōne dicit actus pr qz p actu fidi
met illa. Sicut de caritate et de iustitia et
de aliis actibus. Si enim fides ipa vnū sufficiens
dicit ē ad meritū actū qui ē meritū. ita ipa ex libe
ro arbitrio eligere hēret qd qz nō est sic dr ē meri
tū qz actus eius ē meritū si tū adest caritas si
qua nec credē nec spēdē meritū ē vite vn ap
pa et nē qz caritas est spūs sū que aīe qlitā
te i fort et sufficit ut eis data informet et
sufficiat si qd aīe qlitas nō dr virtus qz nō
valet sana aīam. De mūeribus virtutū z de grā quo ē
Ho mūneribus itaqz virtutū boī. ff facit meritum

Sumū et iuste vivūm. et ex grā q nō est
meritū. sicut nō tū si libero arbitrio pve
nit meritū nisi sit bonū affectū corpis processū
atqz bona opa q deo remunerat i nobis et hec.

ipa sit di dona Vñ augl ad sustu pbrm Cu coro-
nat meita mra michil aliud coronat q̃ munera
sua Vñ uita etna q̃m sine a deo meitis rddit
predetibus qz et eas meita quibus rddit no a
nobis sit sed i nos sta sit p gram. rra et ipa
gra mitaupat qz gtis dat. nec ideo gtis qz no
meitis dat. Qz qz data sit p gram. et ipa mei-
ta quibus dat. Epilogus ubi alia addit

Ex pmissis ia inotesta nos aliqteq. m
pt qualit gra subiens mta augei talia
et quid ipa sit an virtus an aliud Et si vtus
sit actus id no ostensum est em e sup ex pte quozda
p ipa e virtus. et utus no e actus sed eius ea. no tn
sine libero arbitrio Vñ qd sup dictum dixit. Bonum
usu libei arbitrii ee virtute tut acqiri pt. r actu
virtutis. aliogn sibi condicere videt. qui etiam opus
virtutis sup dixit ee bonum usu eorum quibus non
bn vti possit. in quibus posuit liberum arbitrium
Si ud bonum usus libei arbitrii opus virtutis e. iam
virtus no e. tut go bonum usu eius virtutem ee dixit
noie virtutis ipsius usu significauit Qz is usus est

Idem nepe usus. virtus 2 libero arbitrium 3 virtus pnr
bonum ex virtute e et ex libero arbitrio sed ex
virtute principalit et bonum ille usus i mag-
nis bonis adnumerandum e illa at gra pueniens
que et virtus e. no usus libei arbitrii e. sed ex ea
potest bonum usus libei arbitrii q nobis e. a deo no
a nobis Vñ ud bonum libei arbitrii et ex deo est
et ex nobis et id bonum meitum e. ubi em solus
deus operatur. hic deus et ho. hoc meitum ex illa pu-
rissima gra pueit qd apls notauit dicens Gra
dei sum id qd sum et gra eius i me vacua no fuit
Sup quem locum augustinus ait. pte gratiam noiat pm
em sola gra dat deus. et no nisi gra cu no precedit
ni mala meita Qz pq gra incipiunt meita bona et
ut ostendet. etiam libero arbitrium addit. et gra
eius i me vacua no fuit Et ne ipa uoluntas sin
gra dei putet aliqd bonum posse subdit. Non ait
ego solus sed sin gra. sed gra dei mecum. r cu libero ar-
bitrio plane cui data fuit gra incipiunt ee mra
meita bona sed illa tn. qz si illa defuit cadit homo.

Alioqui sma hic subiicitur qui dicit virtutes esse bonos usus liberi arbitrii i. actus mentis et rumbi auctoritatibus

Hic ued dicit virtutes esse bonos usus naturalium potentiarum non tamen omnes sed tantum interiores qui tamen sunt exteriores uero qui per corpus geruntur non virtutes esse dicit sed opera virtutum et ideo sed augustinus dicit opus virtutis esse bonum usum naturalium potentiarum deinde exteriori accipitur cum uero dicat bonum usum liberi arbitrii virtutem esse et tamen magnum miraculum bonum deinde interiori intelligitur et virtutes nihil aliud esse quam bonos affectus nil motus mentis assertit quod deus in homine facit non ipse qui licet illi motus sint liberi arbitrii non tamen esse queunt nisi deus prius liberet et adiuuet gratia operante et cooperante qua dei gratuita voluntate accipiunt quia deus et operatur in nobis velle et operari bonum Rumbi auctoritatibus munitur quod dicunt

Quod autem virtutes sint motus mentis ex testimonio sancti astruit Dicit enim augustinus super Johem Quid est fides credere quod non videt Credere autem motus mentis est idem in li. iii. de doctrina christiana Caritate autem uero motu animi Si uero caritas et fides motus animi sunt virtutes ergo motus animi sunt Rumbi alii intendentes premissa ita augustinum intelligendo fore inquiunt fides est credere quod non videt. i. fides est virtus qua creditur quod non videtur Ita caritas est motus animi i. gratia qua mouetur aliquis ad diligendum Et quia hec et huius similia ita accipienda sunt ex hiis rationibus que alibi augustinus aut ratio in li. i. sonni euangelii inquit. Est fides qua creditur ea que non videntur quia predicta fides ita in primo li. de trini. alia sunt ea que creduntur aliud est fides qua creditur Ex quibus ubis sic argumentando procedunt aliud est credere aliud est illud quod creditur predictum est autem fidem esse id quo creditur Sic igitur credere non est fides ergo credere non est id quo creditur. Addunt quod virtus opus dei tantum est quia ipse solus facit in nobis ipsa ergo non est usus alicuius actus liberi arbitrii Ergo credere est actus liberi arbitrii Non est itaque virtus primis alijs quorumbi ac testimonijs imitantur vtrique horum autem iudicium diligentis lectoris relinquo examini ad alia procedamus. Quod predicta repetit ut alia addat de

XXVIII

De finitum assertum ponens de gra et libero arbitrio contra ne pelagianos

Idcoq; conculcasse et incultum tenea(m). Liberum arbitrium sine gra praeuente et adiuuante non sufficere ad iusticiam et salutem obtinendam. Nec meritis praedictis gratiam dei adiuuari sic pelagiana haeresis tradidit. Nam ut aut diuq; in poli retractionem Roui haeretici pelagiani liberum sic asserunt voluntatis arbitrium vt gratiam dei non relinquat locum quam finem meritis dari asserunt pelagianorum enim haeresis omni rectissima a pelagio monacho et eporum hij dei gratiam quia praedestinati sumus et qua mezuimus de plenitudine tenebrosi erui in tantis immersi sunt ut hominem credat sine hac posse facere ea diuina mandata. Denique pelagius a fratribus increpatus quod nihil tribuiret adiutorio gratiae dei ad eius mandata faciendum non ea libero arbitrio ponebat sed infidelem calliditate supponebat dicens ad hoc ea dari hominibus ut quae facere plenum arbitrium habent facilius possint implere per gratiam dicendo utique facilius possit nolunt credere ex sed diuina illa non gratiam dei sine qua nihil boni possumus facere non ea dicunt nisi in libero arbitrio nam natura ipso ad hoc tantum iuuante nos per sua legem atque doctrinam ut discamus quae facere et quae spernere debeamus non ad hoc praestamur ut quae didicimus ea faciendo faciamus. Hec prohibet nobis dari sanam confitentur qua ignorantia pellitur. Caritatem autem negant diuinitus dari qua ipsa caritas sua non inflet edificat destruit enim ordinem de tentibus ut cohabitant addit sine per fidelibus ut dilatat eius fides et proficiant in ea hoc quippe non ab ipso accipere sed a se ipsis homines hinc contendunt gratiam dei quod liberam ab impietate dicentes finem meritis nam dari paulos enim sine ullo originalis peccati vinculo asserunt nasci. Hic ponit ea quibus suum confirmat errorem ubi sunt qui con ea tentes

Quod sed dicit sine gratia hominem posse liberum arbitrium omnia mandata implere huiusmodi inductionibus munimur. Si inquiunt non potest ea facere ho quae iubetur non est ei imputandum ad mortem. Sic itaque

Augustinus in libro de libero arbitrio asserit. Quis inquit peccat in eo quod nullo cauti potest peccare at caueri iuste potest hoc testimonio Augustini usus est pelagius disputans adiuta eum vino adiuvante gratiam sed Augustinus in retractationibus illud et alia huiusmodi retractans commemorat inquiens Inseris ab huiusmodi libris meis quae gratia dei commemorata non est de qua tunc non agebatur putat pelagianam suam nos tenuisse sententiam. Sed frustra hoc putat voluntas quippe est qua peccatur et vivitur. quibus libris eglinum supra insertam gratiam dei liberatur et ut vitia superet et adiuvetur ad mores libertas vivere non potest. Sine a iste deinceps ex quo sensit illa displicuit inimicos gratiae refellens

Aliud testimonium augustini post quod in pelagii prosequebatur

Similiter etiam intentabat pelagius.

Ubi Augustinus contra gratiam quam in libro de duabus animabus dixerat. Potest mihi rem tenere quisquis quia non fecit quod facere non potuit. Sine iniquitate et insanie haec audiens exclamavit pelagius dicens Sunt quidem et illi qui non habent gratiam sed quia non possunt facere mandata divina vae tenentur. Hoc autem quia ostensione dicebat in libro retractationum Pelagio videbatur quod eum contra manichaeos dixerit qui in homine duas naturas esse ostendunt una bona ex deo altera mala ex gente tenebrarum quae nunquam bona fuit nec bonum velle potest. quod si esset non videretur ei imputandum esse si non bonum fuit

Aliud quod videtur dicere gratiae dei addit

Ubi etiam Augustinus dicit quae huic gratiae condicere videntur quia iustificantur dicit enim in libro contra adamantium manichei discipulum nisi quisque voluntate sua mutaverit bonum operari non potest quod si mira praeter esse potuit dns docuit ubi ait aut facite arborem bonam etc. Et Augustinus retractionibus non esse contra gratiam dei quam predicamus ostendit. Inpiate quippe homo est mutare in melius voluntatem ea praeter illa est in a deo

Aliud testimonium quod videtur adiuvans eumdem in retractatione

docet. De quo dicit est. Dedit eis potestatem filios
dei fieri. Cui enim hoc est in potestate quod cum voluerit
facere, multo magis in potestate quod ipsa noluerit esse si ipsa
prius a deo noluerit eo quod non dat potestatem.

Sic etiam intelligendum est. De timore

quod in eos qui aut sibi in potestate ea ut ut in mi
seri bonitatem dei ut ex eius clementia eius
medam. Et ita potestate mea non est nisi quod meam
sequitur voluntatem que cum paratum a deo facile
sit oppositum pietatem etiam quod impossibile et difficile
fiunt. Aliud testimonium

Nec potest quod quarundam propositionum epistole ad
romanos quedam dicunt inseruit quod videlicet
huiusmodi doctrine greci adiudicant eum quod credimus
nos ex ex ut bonum operamur illum esse qui ac
dentibus dat semen seminanti et panem pro panem esse
de et nolle illum ut dat credentibus et volentibus
facultatem bene operandi posse seminanti quod qualiter in
telligendum sunt dicunt nisi retractationem apostoli di
cens verum esse quod a deo est quod operamur bonum sed
eas regula virtutis esse et volendi scilicet et faciendi
et utrumque ipsum esse ipse operatur voluntatem et
utrumque nostrum. Et non sit nisi volentibus nobis illa utique
perfecto non diuisissem si ita fuerit etiam ipsam fi
dem mei spiritus numquam reperiri. Adhuc addit aliud

Illud etiam diligenter est quod videtur contrarium.

Inspicendum quod dicunt nisi forsitan propter aiunt si quis
posse habere fidem sic posse habere caritatem nam
est hominis habere ut fidem sic habere caritatem quam est
fidelem quod non ita dicimus est tamen ex libero arbi
trio valeat habere fidem vel caritatem si quis aptitu
dinem habeat mens homo ad credendum vel di
ligendum ligendum que dei gratia pietas credit et di
lligit quod sine gratia non valet.

Testimonio perunum astruit quod tenendum de gratia et libero arbitrio
ubi triplex hereses indicantur scilicet pelagianorum manichei pelagii

Ad quod de gratia et libero arbitrio indubitanter te
neamus quod hieronimus in explanatione fidei ca
tholice ad damasum papam iouinianum et ma
nichei et pelagii et ceteros colliduos doctores liberum
inquit sic quidem arbitrium ut dicamus nos esse
indigere dei auxilio et tam illos errare qui

ru manichei dicit hominem primum vitiari non posse
qui illos qui ex Iouiniano asserunt hominem non posse
peccare vterque tollit arbitrii libertatem. Nos ita
dicimus hominem semper et peccare et non peccare posse
ut se nos libere confiteamur ex arbitrii hac est
fides quam in catholica ecclesia didicimus et quam se
tenuimus. Vtrum homo ante primum gratiam egrediebat operante

XXIX

Post hec quaerit vtrum homo
an primum egrediebat gratia operante et cooperante
ad quam breuiter dicimus quod non cooperante sed ope
rante gratia indigebat. Non quidem hunc
modum operandi modum operantis gratiae opera
tur enim liberando et praeparando voluntatem
hominis ad bona. Sed ipse homo ea non ut li
bearet voluntatem sua quae per sua non fuerat
sed ut praepararet ad nolendum efficaciter bonum quod se
non poterat. Quia enim poterat bonum magis sed
gratia ut dicunt in eius quidem tradit illa ma
gnanimitate qua poterat non moriendo hu
mana prodidit pro libertate arbitrii. Hic addi quod
non poterat nisi acceptia esset se gratiam qua
fuerat si non peccasset acceptiam primitus et ita
ius sine gratia nec fuit ullum meritum ac potius
quia et si primum in solo erat arbitrio constitutum in
tuitione hinc id tamen sufficebat libe
rum arbitrium nisi diuinitus esset adiutorium Gra
hiis ibis satis ostendit quod an primum homo indi
gebat gratia operante et cooperante. Non enim habe
bat quo pedem movere posset sine gratia operantis
et cooperantis auxilio. Hunc in quo potuit stare.

Vtrum homo an lapsum virtutes habuerit

Praeterea quaeri solet vtrum homo an lapsum
virtutes habuerit quibusdam videtur quod non
habuerit id ita probare conantur. Iustitia
inquiunt non habuit quia preceptum dei deseruit
nec prudentia quia sibi non prouidit. Neque tem
perantia quia alienis appetiit. Nec fortitudinem
quia sine suggestione cecidit. Quibus respondetur.
dicimus eum quidem homo habuisse has virtutes quas per
cauit sed an et eas amisisse ex illius testi
monio constat. Dicit enim dominus in ada omnes
Adam prodidit culpa malignitatem et ipse pri-

corpus viuorum diuinum vigit ada. Delinquo tunc ad ymaginem
dei sancti iudicia armatur cherubim et positum
caritate splendidum primos parentes illius domus ac cu-
ctis bonis expoliauit plerique permit Deus eos
ambo. ad sabbatum aut exit ada solus eat non est per-
uacatus tunc eius mens deo adherebat Cum psal-
mum qui dicit Quis ho an peccm. blasphemq. autem
carpebat etheria. si quis sine virtute blasphem
erat Aug. qui super genesim dicit Ada an peccm
spiritali mente potestatem potestatis fuisse quo ego du-
bitaui hominem an peccm. virtutibus fidisse si illius
peccm. expoliatus fuisse Omnino tamen de para:
Nullus qui peccm. peccatum secutus fuerit. Ipse
de paradiso iustus missus est loco sic in genesi
legitur. Nunc ne forte mittat manum suam
et sumat de ligno uite et comedat et viuat
in eternum Emisit eum deus de paradiso voluptatis in
ubis insulam vide qui nunc mortem si peccata de
illo suspiciis ligno Cuius intelligendum sit illud ne
sumat de ligno uite et comedat et viuat in eternum
Sed quia per peccm. iam mortuum corpus habebat illa
uba qui tali intellectu accipiunt Deus mo
nitum loquitur deinde subiungit Videte ne
forte mittat manum suam et cauete uos an-
geli ne comedat de ligno uite quoniam indignus est
de quo si peccatis comedat et viuat te forte nul
Quia mo. per inobedientiam indignus e comede et
sic ubo dicit ita ope exhibuit Emisit eum
eum deus de paradiso voluptatis in locum sibi agrium
sic plerique malo cum inter bonos viuere coepit si
melius mutari noluit de bonorum gratia cone
pellit. ponde pue consuetudinis pressus
De flameo gladio an paradisum posito
Ne ued posset ad illud accedere collocauit deus
an paradisum cherubim et flameum gladium
ut versatile ad custodiendam viam ligni vi
te. quinta tam per hoc mo accipi quia
per ministerium angelorum igneum custodia ibi constitu
ta fuit hoc enim per celestes potestates in paradiso
visibili sicut ee credendum est ut per angelicum mi
nisterium ibi esset quedam ignea custodia. notum
est tamen si quis alius sentiat de paradiso spiritali

Cherubim enim intpta plenitudo sue hec caritas
qz plenitudo legis dilectio Gladius at flamey
pene tpales sue q̃ ꝛ̃ futiles sue qm tpa volubi
lia sunt Illa qz ad custodia ligni vite idd posita
sunt an padisi qz ad vita nos tedit n pcherubim
sz plenitudinem sue ꝛ caritate ꝛ gladiu ver
futile ꝛ tollere carla passionu tpaliu.

An homo an prim comedeit de ligno vite

Potest autem quei vtr de ligno vite ante
prim comedit ho Dehoc Aug in li de
baptismo puloz qz aut sed pfecto in
telligit prim homes an malignia dya li
pstua sodem abstinuisse a cibo veritis at vsi
tusse cessis et pdunc ligno vite hys vbis
ostendit qd de ligno vite an prim suspeint
quibus preceptu erat ut de omi ligno padisi
comedeit nisi de ligno sue bonu ꝛ mali.

Cur nos sint immortales si comedint de ligno vite

Quare qz pretua soliditate
et bta immortalitate nestitu nos sunt ut nulla
infirmitate ul etate ꝛ de cetero mutaret
hat enim virtute talit illud lignu habuisse
dr. Qz forte eo nos hoc cosecebat ut nisi de
illo sepe sumet potuit qz seri vt de illo
sumet semel et nos sepiq qlu p aliq̃ mora
m padiso fuisse intelligi ne scptura dicat eu
ibi opatate fuisse qz costa de late eiq as
sumpta ꝛ et in formata mulier et dialia ad
eu ducta quibus nomia imposuit.

XXXX

Qz p adam pcm ꝛ pena tinsit in posteros

Insuperiorib insinuatu ꝛ liq expte Non
em pste suffiamq qualit pmq ho deli
querit et qma p pcto pena subiecit qb
adiecedu est pcm sll at pena p cul
tinsse in posteros sic apld ondit ingens Qui
p vnu hoiem in hunc mundu pcm intrauit ita
omes homes mors ptransiit.

Vtr illud pcm fuit originale an actuale

Hic pd videdu ꝛ qd fuit illud pcm oigina
le fuit an actuale et si de oigtali intelli

Quidam de actuali illud accipiunt

gat consequi quid sit originale peccatum, et quare dicatur originale et quo pertinebit illud pertinebat omnis diligentior inquisitio fuit. Quibusdam placuit de peccato actuali ade illud accipere dicentibus hoc aptius sensisse eum mente aut quia per inobedientiam omnibus hominibus peccatum constitutum fuit multi ita ipsum intelligunt et ipso notare exprimit dicta peccatum ad primum hominem ut in mundum per inobedientiam sive inobedientia ueb peccatum actuale est. Quod introisse in mundum dicit

Hoc autem dicunt introisse in mundum. non traductione originis sed statuendo huiusmodi omnes omnes in illo uno peccasse dicunt et omnibus ille unus peccando exemplum extitit hoc male senserunt quidam heretici qui dicunt pelagiani de quibus augustinus de baptismo puerorum commemorat dicens Quidam est mihi hereticus quos dicam qui notati sunt pelagiani dixisse peccatum per transgressionem in alios homines non propagatione sed imitatione transisse vnde etiam in pueris noluerunt credere per baptismum solui originale peccatum quod in nascentibus illum ab omnibus contendunt Ex eis dicit quod est aliquid peccatum imitationis non propagationis intelligi noluisse eum principem non adam sed diabolum dicit De quo in libro sapiente dicit Invidia diabolo mors introiuit in orbem terrarum et quia non vult intelligi hoc esse sine propagatione sed imitatione continuo subiunxit sequuntur eum tantum at eum qui sunt ex parte ipsius imitantur quidem adam quotquot per inobedientiam transgressi sunt mandatum dei Ex aliud est exemplum est nolunt percutibus aliud quod origo est eius primo nascentibus non est igitur accipiendum peccatum ade transisse in omnes imitatione tantum exemplo sed propagatione et originis iuicio

Sic apud peccatum illud esse originale quod transit in posteros

Et illud est peccatum originale ut apte. augustinus testatur quod per adam transiuit in omnes per eius carnale vitiatum quasi diffusum gnatos.

Quid sit originale peccatum idem inquirunt

Quod diligentior inquisitio est quid sit. De hoc enim sunt doctores sub obscure locuti sunt. Ait scolastica legere vala sensit et ita eum putat originale peccatum esse reatum pene propter actum primi hominis. et debitum ut obnoxietate quid

obnoxios et addicti sumus pene temporali et etiam pene
hominis actuali peccato. quia pro illo in aliquo omnibus
debetur pena etiam nisi per gratiam liberentur. iuxta hoc
sunt oportet dicere originale peccatum non culpa sed nec
pena. Culpa non est ipsi patenter. pena quia finis eos
te non pertinet. cum si debitum pene originale peccatum
est. cui debitum pene non sit pena non originale peccatum est pena. Ad
ecclesiam quidem cor admittit dicentes in septima originale peccatum sepe notari reatum. et reatum ibi intelligitur vt dicitur est obnoxietate pene. et ea ratione asserunt peccatum originale
dici et in puncto. quia puncti pullo pro peccato rei sit
pene sicut pro peccato inquit prius aliquis exulat
filius fuit in strata fovi. Quod originale est culpa auctibus
Sed quod originale peccatum culpa sit. probat
pluribus scripturis edocet. Sup exod'
vbi de progenitore asinum mutabone Gregorius
aut. Omnis in peccatis natus sum et exorcismus dilectione concepti culpa originali nobis tuis omnium
vnum et nolitate mea peccatis implicam. Ecce culpa originalem dicit nos trahere. non constat peccatum originale culpa esse Augustinus quia in lo. de ciuitate et gratia de hoc eos sic aut omnes ut aut duplex peccatum
ueniunt vtique ut in scripsis ut i ada. et si peccatum non sit ut quod originalis attribuerunt vel quod mat
moribus addiderunt peccatum enim primum hominis non solum ipsum sed omnes nocuit genitis humanum. quia
ex eo daphnacos sit et culpa sustenta. de ps
psalmi. Ad de corpore mortis semiat ex vi
illo peccato originalis nascitur et mortis. Deo igitur
sit in iniquitatibus conceptus dicit dauid. quia in di
bus trahitur iniquitas ada. et vmetum mortis
leo enim nascitur nisi trahens pena et meritum
pene meritum et pene peccatum. Dicit go quia nascitur
per carnis concupiscentiam peccatum trahit peccatum vtique quod
originale culpa est. quia omnis concupiscentia
conceptus trahitur vnum in ecclesiastes de omnibus
septus est. Fur mulie tene et illaqueq dubites
bimetrhoriez qui procubitu vnus et mulier co
apit. cum originale peccatum nasci imperituti editum
mortique subiectum. et obnoxiatum ira nasci filium

qua nitq; liberat nos p fidem mediatoris dei et hominum
hinc alius qz auctoritatibus quidem ondit. peccatum
originale culpa esse. et omnibus concupiscentialiter ge-
nitis trahi a parentibus. Quid sit q dr peccatum originale.

Nunc superest videre. fomes peccati concupiscentiam
quid sit ipsum originale peccatum. qd cum non sit ac-
tuale non est actus sive motus alicuius illi corporis
Si enim actus est aliquis vel corporis actualis vtiqz
peccatum est. Qz actuale non est non est actus nil motus
Quid igitur originale peccatum dr fomes peccati concupiscentia
vel concupiscibilitas quae dr lex membrorum sive lex
naturae sive tyranus qui est in membris nris
sive lex carnis vnde aug in li. de bap. mo puerorum
est in nobis concupiscentia quidem et permittenda regnare
Quia et eius desideria quae sint actuales concupiscentiae
quae sint at ma dya quae venunt ex languore
naturae languor at iste tyranus est qui mouet
mala desideria Si igitur vis esse victor tyranni atq;
carne illicita licentie non obedias concupiscentiae ma-
le hinc ubis satis ondit fomite peccati esse concupiscentiam
Qd note concupiscentiae intelligi fomes peccati q dr fomes peccati

Nomine at concupiscentiae non actus.
concupiscentia igitur vicium priuatiuum significauit cum ea
dicit liceat carnis vnde idem in tractatu de
libris apocr aut Semper pugnat in corpore mortis
huius. qz ipsa concupiscentia cum qua natus sum sentiri non
potest. quidem vinum cotidie immitti potest sentiri non potest
Quae at est concupiscentia cum qua natus sum Vicium vtiqz
est q puerum habile concupiscere fuit adulterium et
concupiscere redd Sic enim oculus caecus in nocte vicium
caecitatis est. si non appareat nos distinguere inter videre
et caecum in lucem videntem sic in puero vicium esse non
appareat donec etatis puerilis tpe occurrat
Per adam originale peccatum intrauit omnes in concupiscentia

Ego hinc dat intelligi quid sit.
originale peccatum. vicium concupiscentiae qd in omnes
concupiscentialiter natos per adam intrauit eos
qz vitiauit vnde aug in li. de bap. mo puerorum
Adam per imitationis exemplum occidit et cum habe
carnal concupiscentiae sive habitauit in se omnes de sua
stirpe nascitur vnde apostolus ait in qo omnes pec-

caueruit, cuppere et sine ambiguitate dicit hoc aptq
Sive enim intelligat in quo homo sive in quo peccauerunt
et in adam enim omnes peccauerunt ut mia non
solum eius exemplo ut dicit pelagiam omnes enim
ille vnus homo fuerat et ideo maliter erat mani
festum et ita omnes in adam peccasse qui in massa pe
cori per peccatum corrupta quos genuit omnes na
ta sunt sub peccato Ideo igitur cum sint peccatores ita
et in illo vno peccato quod intrauit in mundum omnes
dicit peccasse Cum ab illo vno homine sic ab eo
vno peccato innocens esse non potest nisi ab eius rea
tu per sacri baptismum absolutus alia quo sunt plu
ra peccata in quibus tamen peccauerunt quorum peccata sunt Illud homo
vnum in quo omnes peccauerunt et ex quo omnes pec
catores constituti sunt. Ideo obedientia processit

Quod sit peccatum in quo homines peccauerunt sit originale quod ex in

Hoc est originale peccatum quo peccatores nascuntur omnes
qui per carnalem generationem quod ex ada sunt ex
eius inobedientia emanauit et in posteros de
riuatur Vnde aptq consequenter per inobedientiam vnius
hominis multos dicit constitutos esse peccatores quia
actuale peccatum Cum ad hoc esset per vnum hominem per
catum intrasse in mundum et in eos omnes peccasse quod
de originali dicere oportet accidit.

Ex quo sequitur deum esse per inobedientiam vnius multi constituti sunt

Quod quo aut per inobedientiam vnius multi peccatores
constituti sunt peccatores. eo sensu dicunt esse
intelligendum esse quia ex inobedientia ade sit ex
peccato actuali ade processit originale peccatum
quo omnes peccatores nascuntur et in illo erant et
in omnes transierunt Quod peccatum originale in ada factum est et in

Unde dicunt iuliano hetico nobis est

Ultimum peccatum in paulis esse contendentibus res
pondens aptq asserit peccatum originale ex
voluntate ade processisse ac per eius inobedientiam
in mundum intrasse Dicit enim iuliano per quod
peccatum inuenit in paulo ita inquiens non pec
cat iste qui nascitur non peccat ille qui ge
nuit non peccat ille qui condidit per quas
igitur rimas intrauit tot pestilentia in orbem peccatum

singulis ingressu & rindz sta pagia Per unu hominem
peccatum intrauit in mundu peccatum inobediam aut
aptq Quid qrit aplus Quid qrit apcus Item
inquit Iuliana Si per hominem intrauit peccatum in
mundu peccatum uel ex uoluntate uel ex nata Si ex
uoluntate est mala Et uoluntas q peccatum fecit Si
autem ex natura Et mala Et natura Diu rndeo Ex
uoluntate peccatum Et Quaerit forte vtru originale pe-
catum ex uoluntate sit Rndeo prsq et originale pec-
catum ex voluntate de qr hoc ex uoluntate primi
hominis seminatu est vt in illo esset et in omnes
transeat. Obiectio quarta Quid qd supdicu Et ueru in

Hoc autem qd dicunt in ada ada fuisse
fuisse omnes homines quida. homines
libros secutores sic obiciunt dicentes non
oib tab que ab ada tenducta Et eo sol ex
iste potuit qr intio maior qnitatis Et q fuit
corpis ade In quo ner tot etia ademisuerit qt
ab eo homines descendunt Quocirca uero no
et asserunt stam vnu stuiqq Et po fuisse pnte
Infio ubi apt qualit fuerit in ada fm rdem
seculi 2 quo ex eo descenderit sz lege ppagacois

Qui dicit rndeo pt q malit atq
aliter no formalit dr fuisse in primo
homie omne qd in humanis corpibus malit
est descendituq a po pnte lege ppagacionis et in se auctu et multiplicatu est
nita extendri sda Et id tnsuite et ipm d fu-
tiro resurget sl metu quid hic a cibis fuito
tenuit rebi in humana stam q sz p ppaga-
tone descendit ab ada Transmisit enim ada
modicu quid de sua sda in corpa filiorum qn
eos pcauit i. aliquid modicu de massa sue
eiq dimissi est et inde formatu corpo filii
Quiq multiplicatus sine rei extrinsece adiec-
tone auctu est et de illo ita augmentato.
aliquid itide separat vn format posterorum cor-
poa et ita procedit pcacionis ordo lege p-
pagacois usq ad finem humani generis Itaq
diligenter ac perspicue intelligentibus pz omis sm

corpa in ada fuisse pstialem rone et ex eo
descendisse ppagandoq; lege. adam est

Sanctte 2 rde ꝓ ba ut extinsecus quit in humana ꝓbam q ab

Quod ut michil extinsecus in humana corpis
nam tinsecat. Veritas i cuaglio significat
dicens Qui me qd mtcat i eo i vencite va
dit et in secessu emittit. ecd ecia rone
ostendi pt hoc mo. Quez qui statu pq ortu
morit i illa statua resurget qua futuru
erat si vixit usq; ad etate pvo. anoz nullo
vicio corpis eo impedit. Vn qo illa sba q
ado pua fuit i ortu i resurrcoe ta magna
erit in si se multiplicaoe. Vn apparet
q ecia si vixit no aliude fit in se augmenta
ret illd sba sic costa de qua sta e mulier
et sic panes cuaglici no in stratu in qm
abiret humores i carne et sanguiez tinsecat
fit no i ueritate humane natie que a prime des
cedit pntibq; que sola in resurrcoe depo
nent. Que tn aborp aliazqz tempo sometis
cwalescit. XXXI. aut fm carnem

XXXI

Qz pcm oiginale a pntibus tinsecat ad filios fm aiam

Nunc superest inestigare qualit illud pcm
a pntibq; traduci in filios sz. aut fm sola
aiaz. aut fm carne sine fm utriqz. Du
tauit quida fm aiaz trahi oiginale pcm
no solu fm carne qz no solu carne sed z
aiaz extraduce ee arbitrati sunt. Sic em
i generacoe prolis de carne prima sbaliter
trahit cab. ita ecia de gignit aia. aia ge
nti ecialit deduci ab eis estimat. ddz
qz sic de corrupta carne corrupta cab se
minat. ita ecia de aia pfecte aia pfecto
corrupcoe oiginali infecti ab illis trahi dr.

Sed cam oppone damnat 2 ꝓ pcarne traduci pcm 2

Hoc at fides catholica respuit quo ordi
et tacita ueritati adusa damnat. n
que no aias. fit carne sola sic superci
dyomq ex traduce ee admittit. nb igit
fm aiam fit fm carne sola pcm oiginale tra
hit a pntibq. Est em pcm oiginale vt sup.

dyoimq cōcupiā nō quidq adq; ſi vicii vn dugq
ad valerii ipa cupiā eſt lex membrorū ul cur-
nis que ē morbidq ꝓdā aſſtq ul languor qui
cōmouet illicitū deſiderium i carne cupiditas
que lex peccati dr. q dr mane i carne nō ipm
i aia ſit ſi q; p corruptorē carnis i aia ſit.

Causam corruptionis carnis ondit ex q mapie peccati ſit

Quato enim ppt peccatū corrupta.
ſunt i ada add. ut cū ab peccato vir et mu-
lier ſibi inuicem libidinis et cupiditatis fe-
nore poſſent gerere eſſet q; thorq; in maculis
ia pg peccatū nō ualeat ſiē carnal copula abſq
libidinoſa cupiditate que ſp vicii ē et et ſi pa-
ris exiſtat p bona iugij. In cupiditate igit
et libidine corripit cad formada i corpe pulis
vn cad ipa que cupit i vitiosa cupiditate pol-
luit et corripit. ex cuius contactu aia cū in-
ſundit maculam trahit qua polluit et ſit rea
i vicii cupiditatis q; ē originale peccatū.

Qr p corruptionem carnis q ē causa peccati dr peccatū ēe in carne

Idcoq; ipm peccatū dr mane i carne.
Cad igit q in cupiditate libidinis ſeminat
nec aliqua ſit nec actu culpe ſi cū. In eo
igit q ſeminat corruptio eſt. In eo aut q
naſcit cupiditas vicii eſt. vn ambro. de ſacr
apli ſic aut ergo habitat peccatū i carne cum
nō ſit ibi ſi ſi p nacto boni. Ecce primi hoīs cor-
pe corruptio ē p peccatū ipa q; corruptio per
codicē offensionis manet i corpe robur tenet
diuine ſtrie dnte i ada aug. cōdicio aia ma-
lat peccato. Qd go q ſti cū maet inhitare dr
peccatū i carne hoc ē lex carnis idem. Non ha-
bitat peccatū i aia ſi i carne q; peccatū ex car-
ne eſt nō ex aia q; cad ē ex origine carnis
peccatū et p traducē omnis cad ſit peccatū. Qd ue-
ro traducit et q causa peccati in ſe nō ht dugq
ſi ex carne peccatū aiadz contrahit in ſimile
quoda de libis apli ondit dicēs vicii gen
pſtrie ē. qd aia ht contrahit ex carne Na-
tiua quippe humana nō ope dei cū vicio pmitur

et institutu fit ex voluntatis arbitrio prior homo vel
ente vicio est suscitati ita ut no fit i carne bonu
fit vicium quo inficit alia.

De ca originalis peccati q et in carne vtra sit culpa an pena

Hic quer solet vtrum ca pcti originalis que dat
est et i carne culpa sit vel pena sue aliq
aliud Culpa et no pt qr culpa no e ire
rrionabile Si enim culpa esset i carne an
ipsum aie actual esset vel originalis Sz actual
ibi no e nr originalis culpa e ipsa ca e ori
ginalis pcti Si at pena d que est illa passi
bilitas vel mortalitas vel alia corruptio cum esset in
defectus carni i esse constat corruptio dicit potest
hic apit quid sit feditas tracta ex libidine q vicium nes.

Ad qd dici pt qr multiplex defectus carnis t
precipue pollutio qda quia ex fetore co
tingit pnitet et quia libidinosa contingit
qd fit concupit causa et originalis pcti
que tra vicium sue corruptio carnis appellat
pt. que feditas maior et videt i carne qui
pistolialit traducta q i ea vnde traducit
et q vicium vel corruptio sit carne an quictior
aie esse pbat ac aca insidit que ex corrup
cione carnis macat se i ea se dinosit vi
cium et ca vnu insiste acestit. Pnubq ca mudis dicit
inductu filii ordit ita absurde truhe filios pcm a

Ne at mirari et vitellii turbari qudi
tas pcm originale filios traducat a pa
tribus ca pbapti sinu a illo pcto mu
datur dum sacro fluitu diuinu inductoe id posse
fieri insinuat Aug in li de bapmo puulo
ita inquit Ecce pcm pcy tuicisti aut
manet tu in eo quod genuisti cum ecia palea que spe huano tata diligencia
separat manet tu in frumento qui de purgato
nascit tritico ita pcm qd in pnitibus pbapti
sinu mundat manet i eis quos genuerunt
Ecce hoc enim gignunt qd adhuc vetustum tra
hunt no ex hoc q lex i nouitate prmouit eos
ut filios dei No enim gignant pnites filios fili

illa gnacom qua demuo sint nati ꝗ potuis ꝗm
ea qua carnalit et ipi primi sunt gnati.

Quae dicta originale hic dr cu epilogo n

Iam ostensum est quid sit originale peccm et qlitez
a pntibus in filios et p carne i aliam transeat
Et quibus etia inotescit quad durat originale
peccm. Deo sit qr ex vetosta lege origis nre. iq
corpm sit carnis libidinosa concupiscia traducit
ut sup dtm est. Ro eim qr ex carne tracta ab
ada concepti sunt. ꝗd peccm transeunt. qr et ipe
corpus ex eadem carne formatus est. q ab adam
descendit ꝗ eius concepti et celebrati no lege
peccti. v. concupiscia carnis vn et cao eius pcatum
no fuit. primo operacone sponsi sed vestes vd concep-
tus no fuit sn libidine et ro no est sn peccto etia
euidet. Aug. ondit. li. de fide ad petrum
sic dicens. Ecce lua du sibi iunxit vir mulierem
mistet sn libidine no e. pntu concubitu obli
liberi ergo eos carne nasceniu no pt sn pc-
cato esse concepti. u peccm. i. pnudos no transmit-
tit. pagando ꝗ libido nec fecunditas natrie
huane facit homines sn peccto nasci. ꝗ fecditas
libidinis quia homines fiunt ex illis luxuriosis con-
de phacone peccm. ꝗd beti Dauid ipse originale pc-
catu quo natalit obstricti filii sunt ire dicit.
In iniquitatibus concepti sum et in pcatis concepit me
mre mea. Ecclesiast. iudex appdet ex lege con-
cepcionis traduci originale peccm. qr n concepcio
tuipsetie vicium no trahet. Lege contra n

Obiectio quorodam intencium pbare peccm no traduci ex

Sed adhoc opponit hoc no sn upo concepti
ubi dr. transmitti peccm. pagat cao. nec
th tuc impedit dia sm physicos ꝗ iam
effigiato corpore. qd etia Moyses in Exodo apte
notis. Si quis mlr pussit mulierem preg
et abortu fecit si adhuc informe fuerit pu-
niet multetur pecunia. Si aut formatum fuerit pu-
rebdat aiam pro aia formata. ito intelligitur
ppa aia animatu. et informe qd no du est diez

In ipo go conceptu cu cab ppagat no du infudi aia
et no go ibi pcm transmitti cu pcm no possit ee
ubi aia no est Ad qd dici pt qr i illo conceptu
dr pcm transmitti no qr pcm olgiale ibi sit sed
qr cab ibi trahit id ex quo pcm sit i aia tu
infudit Et utrumq; notu dcptq; sit et cu cab ppa-
gat sma q; humana corpib tcipit et cu aia
infudit qd ea aliq; dr natitas vn qd nati
e inte ppe at natitas dr in luce edicio

Quod olgiale pcm dimittat in bap^mo cu et pcm sit illa
gratia de q dicitur

XXXII

Quoniam sup dcm est olgiale
pcm ee vicii caupie assignatu qz e quo
a pnib trahat et olgiale dicat Supest
inuestigare quo in baptismo dimittat tu
vn vide vt pcm olgiale no ee caupiatz nil
no remitti i bap^mo Manet quippe vt aut aug
i corpe mortis hmo carnal caupia cuiq vicio
sib desideriis no obedie pcipim et que tu co-
tinentia cotidie minuit in pstantibq et co-
tinentibq Qz liq remaneat caupia pq bap^mu
no tu dnat et regnat sed an vmo p gratiam
bap^mi mitigat et minuit ut pq dnari no
valeat n' quib reddat vires ipsa eudo pq
caupias nec pq bap^mu remanet ad reatu
qr no imputat i pcm sz tm pena pcti e an
baptismu no pena est et culpa.

Qz olgiale pcm duobq modis dimittat sz ex temuitate
sin et solutione reatus

Oppliet go rone pcm
olgiale dr dimitti in bap^mo qr p gratia
bap^mi vicii caupie debilitat at exte-
muat ita ut ia no regnet n' cossu reddat
ei prebe et qr reatq ipsq solut Vn aug i
lio de bap^mo puulorq Ora p baptismu id
agit ut vetq ho crucifigat et corpq pcti de-
struat no ita ut ipsa vincte carne gtu
pistenia vessa et inata repete absumat
et no sit sz ne obsit mortuo q in eat nato
na s pq bap^mu vivit in carne hz caupis
cecia hi qua pugnet eaq; adiuvante deb

supet, si tu no i vacuu gratia eu sustepit. Non
tamen hoc fiat in baptismo. ne forte miracto in
effabili creatoris ut lex peccati que e i membris
presus extinguat et no sit fiat quicq mali ab
homine stin dei cogitatu est totu abolebatur
ac uelut stin nu fuerit. Hic at ipa ut gratia so
luto reatu vincula quo pulla diabolo adtrahe
tinebat et a suo creatore separabat. macat
certamine. Ecce hic apte ostendit ea rone di
mitti i baptismo no qr ilo maneat. pq baptismu
fit qr reatu i baptismo abolet. Dem ipe ondit
lo mo etia dimitti qr p baptm gratia gratia
ipa mitigat et minuit. In eod li. ita dicens
lex carnis qua apte appellat peccatu tu aut
no regnet peccatu i uro mortli corpe. no sic ma
net i membris corpis qui ex aqua et spu sti re
nati. tamen no sit sta eu remissio. ubi ero ple
na sit remissio peccatorum si macet i uetustate car
nis tam superaste et pemptu in illicito cossu
quodam tempu stat. et i regnu pcipi dnaccedit
qz revocat. hic apte insinuat in baptismo cocu
pistentia debilitari ex eo dr dimitti no soluti
o qr reatu ibi solut. que remissio modu
aliqd etia testimonis plurib sptura edocet. Ut
enim augustinus ait. Iuliano lege q in membris est
vitiu carnis e qd eo pena peccati et extraducta
mortis pducit. Ex lege ista hoc i membris re
missa e regnatio spuali et macet in carne
mortali remissa e. qr reatu soluto e sacro
quo renasciti fideles manet. at qr opus de
fide ita cont q dimicat et fideles. de in sm moe
quoda de gratia carnis p gratiam baptismatis
et lauacri regnatoris soluto e et ipe gra
pistetie reatu tu quo etiam nato et quicq
aliq gessisti male gratia sive cogitatione
sive locutione sive actione. de in li. de nupciis
et gratia et concupiscentia carnis licet in regnatis
ia no deputet in pcm. quia tu plen nasciti
obligata e o. gtia dimitti gratia
carnis in baptismo. no ut non sit fiat ut no imputet

in pcm. hoc est enim nolire pcm. non esse reu pcm
et ideo ea alia pcm. preterit actu et remanet re-
atu vt homicidium et fornicatio. Ita eqdem sicut pfitet
concupiscentia preteat reatu et maneat actu. Sed
dicit eludet nostrum quod pcm. originale in
baptismo remittitur.

Quamvis caro mundetur ab illo pcm. de fiditate
quod carnis ex libidine coitus trahit vtrum ex libidine diluatur

Solet autem hic quei. vtrum et ipsa caro in baptismo
ab illa fiditate purgetur quia in concepcione
ex concupiscentia libidinosa traxit. Rumbusda
vide. quod sicut anima a reatu purificatur ita et
caro ab illa pollucione purgatur vt sicut duobus co-
plet. ministerium baptismi scilicet aqua et spiritus ita ubi
duo purgetur anima scilicet a reatu et caro ab illa con-
tagione quod quidem probabile est. Alii vero putant tm
animam ibi mundari carnem vero non ab illa fiditate
purgari. Si ita remanet illa fiditas vsque ad p-
creationem filiorum que fit in carnis concupiscentia vi-
delicet natura carnis magis ac magis corrupti.
et magis corrupta videtur caro prolis quam pnts
quia de carne polluctor quia hunc a conceptu re-
tineri traxit polluta et in concupiscentia concipitur vn
et polluitur. et ita ex duplici causa contaminatur
vn maior vide. polluctio carnis in prole quam fuit
in pnte. Ad quod illi dicunt quia licet caro prolis ex carne
secta seminetur et in concupiscentia concipitur non tm fiditate
maiore traxit quam caro vn seminatur huiusmodi
etiam si fetidior atque immundior sit caro prolis et ideo
magis corrupta quam caro pntis non mendacium aiunt
sit mendacium vitatur. quia nec absurdum esse dicunt
si carnis natura magis corrupta in posteriori-
bus trahatur. neque ex ipsa magis corrupta anima
amplius inficitur. Ex qua concupiscentia auctore sit illa concupiscentia

Vetera quei. solet.

Vtrum concupiscentia que post baptismum remanet
et tm penalitas est an baptismum non peccatum
et culpa ex deo auctore sit vel ex
alio. Ad quod breviter respondetur dicitur quia in quantum
pena est. Deum habet auctorem in quantum vero culpa est

diaboli sine homine habz auctore. Cum iustitia
aut munde ex creatore illud peccatum imputare tu non possit

Solet at quei qua iustitia teneat. vitare n
illo peccato aia inocens a deo creata cui non sit i
potestate sua illud vitare. Nam em liberum ar
bitrium illud permittit. qz non prius e dia qm illi pe
cato e obnoxia. Ad hoc quida dicunt io aiam
ream esse illi peccati. licet munda a deo sit creata
qz cum infundit corpi qd lenat tarmi ergo peccatum con
trahit. Ad hoc si esset ita non originale sed actuale diceret
Porro go iddo reo dia pt imputari aut illud pe
catum qd ex corruptione corpis remitabilit trahit
qz ut aut Aug. in li. de trinit. cui te di. Non fuit
corruptio corpis que aggranat aiam primi
peccati sed pena. nec tam corruptibile aut peccat
tem fecit sed peccatum aia cal ne corruptibile
fecit. Vtrum illud peccatum sit voluntarium aut necessarium

Illud etiam non incerto quei pt. n
Vtrum peccatum originale dicat dicta voluntarium vel
necessarium. Et naturum pt dici qz vitari non pt
Vn et ppha dicit De necessitatibus meis educ
me dne. et voluntarium non iggre appellat. qz ex
voluntate primi hominis processit. Vn Aug. in pri. li.
retractionum ostendit dicens illud qd in pulis
dr originale peccatum cum adhuc non vult. libero ar
bitrio voluntate. non absurde nocta voluntarium
et quia ex p'a hominis voluntate contractum. sicut est
quodamodo hereditarium. et damnari n
Cum ergo deus aliqz corpi in infuit. strenb aiam. i de macula

Sed nec quei cur deus qui fecit aiaz ipam
sine macula et sit ea ex corpis quicque
macula peccati trahe. et aliqs ante bap. mu
se iungi ab ipo corpe et sic damnari ea corpi
iungit. Videtur go altitudine iudiciorum di id
pueriliter. Nec iuste id adeo sedi ppe em non i
congrue humane qdicoris modi qd a principio
instituit. licet peccata hominis interfiant sed immune
quinque fuat corpa de materia a prima sta
singes sed vicio alacis de nihilo cans corp.
qz quicque homem perficies. Cum igit vtraqz homis

natura adeo sin vitio sit institutu lig a se prius sit
viciata. no idem immutabit deq quane codiuois pri-
maiq lege mutare debuit sine abhomi multipli-
cacione desiste. An aia sit talis qualis a deo creatur

Hic a quibusda quei solet vtr.
aia talis sit an baptismu qualis a deo cat
qd no ce pbat conat hoc no dia i corpe
creat. i cuig quctioe pcto macat. Quan
ato igit e pcm lst. nec prig fuit qi pcm huit
no qt igit talis qualis a deo cat creat em
adeo inocuis et sa vito et mag tius est ad qd
dia pt. qr no sino talis e. quale ea dig fecit
deq em bona ea fecit. et boitate ei sn corrup-
cone indidit. 7 dr illa nalis boitas qua a do-
ito susepit i creacoe qua boitate p pcm
pena no amisit sz viciata huit qua deq tu
fecit. Ch em res bona no esz aia i ea
malu esse nequiret ce no possit malu ce nisi
bono vt pg dicet. no igit sunt tal e aia qlis
q e adeo cata Qis quis pollutas ymo mag.
no tale huit pomu quale ego dedi mundis ma-
nibq ego em dedi mundu. An aie ex creacone sint

Illud qz no iggrue. equales ita domis nalibus
queri solet vtr omis aie ex
creacone equales sint. an alie alis excelle-
ores. plusq no rcionabile vide q ex pa
creacone alie alis excellat i nalibq domis.
ut i cenica alia alis sit subtilior. 7 ad intel-
ligendu meoradhq habilior. utpote acuciori
ingenio et pspicaciori intellectu pdita. qd non
imprbabile dr. cu i angelis ita fluxe qstet
et lig nalibq domis alie palis pollucat. ty
an baptmu a corpe discedentes pare penam
et pg baptmu stati equale corbna sorziunt
qr ingenij acume ul tarditas pmiti ul pena
infuturo no collocat.

An pcta precedencia prin parvuli oigialia trahant

Predictis adiacedu vide an pcta preden-
cia prin ad pnulos tiscant sic illud
p'mu hois delictu i omis realiter gem
tos diuinq redudasse. 7 si pcta pnti

An aia sit talis qlis a dō cat.

An aie ex creacone equales ita domis nalibus

An pcta precedencia prin parvuli oigialia trahant

tisent in pnulos vtriu oim qui fuerunt ab ada
neq; ad ipos an aliqz et no oim. n.

Dehoc aug; iench ambigue disert vide
tem appbat pcta pntu ptedentu imputat
pnulis no oim tm qui fuerunt ab ada
ne importabile et minima sarcina i pena eterna
guardt pnuli ß tm eoz pntu qui eos a qta
gnacoe pteressert. ctd; qfirmat illis ib dbi
ne exodo dns dit Ego sum deus visitans iqitates
prim tq; i iii et iiii gnacoz qi ptta pntu pri
moz tm pnulis imputat et no alia qd est
p moderacoz diuine misericordie. n

Ecce documeta ponit qui dicunt tinsire in pnulos

Et q no solu illud pnu hoib delictu pnu
los teneat ß eciam alia illi quibus ita vi
ex eo cofirmat q eciam pnuli no mo ma
iores dum baptizat i remissoz peccatoz p plen
min no ingtate min i remissoz pcta. et
david de ingitte memoro pcatu dicit In in
iqtatibus concepti sum et i pcatis concepit me mr
mea. No dicit i iniqtate nl pcto vn putat
pcto ade repiri put et alia pntu pcta par
lulis imputari. Ecce in illo vno pcto plura reperiunt

Quod ues actuali pcto n
ade pt notari valeat pcta aug; i ench.
estimat posse fieri mo intelligi plura pcta
i vna tm gtibe ade sicut sua qi mebra
dmudat na et superbia i illic. qr ho in sua po
cius est q deu ptate dilexit z sacrilegiu. qr
deo no credidit. et homicidiu. qr se in morte
principauit fornicato spualis qr integritas
metis quane ß pena sua sue corrupta est
et furtu qr alius phibitis vsurpatis. et ava
ricia qr plus q sufficere illi debuit appetiuit
et si quid aliud i hoc pno inueniri pt. Dem de
paretu pcto pnuis vtr pnulis imputet
opinado magis q assereto disceptat ut squi
ens paretu pcto parvulos obligat no solu
p moro hom ß eciam suoz de quibus ipi nati sut

no imbabitur de illa quippe divina sma. rdda
pena primi in filios tenet dos an regnator usq
a deo ut ecia de legitimo matrimonio procreati dnud
dicat in tigratibus conceptis et in pnis geopt
me mri mea. no dvoit i equitate vel in pcd
ni et hoc rte dica possit tigrates et pcul.
dice maluit. qr. et in illo vno qd i omnibus hoies
ptisiyt. atq ta magna et ut eo mutaret hu
mana natura reperitur sic sup disseruit pla
pena et alia pnti que no utti possit mutare
nam reatu obligat filios n gra dei subnem
at. Quz de penis aliorum parentum quibus ab ipo ada
vsq ad prem suu p gnationibus suis quisq suc
cedit no i medio disceptari pt. vtro omni ma
lis actibus et multiplicatis delictis oigialibus
qui nasciturus implicet. ut tanto pcul quanto pos
teriq quisq nascitur an potea deg i. ecia et
gritia gnationum de penis pnti pcedentis eorum
commnet. qr. nra sna quatenus ad gnatorum
culpas no extendit ultiq modo excede mise
cordias sua ne illi quibus regnatoribus gra no
conferat. mma satiq i ipa etna dapna de
merebit. si cogent ab ipo iuste quis huiusmodi
primi predecessoris pnti suorum oigialiter pena con
trahere. et penis p eis debitis pendere.
an aliqs aliud de re tanta scriptuis sacris
diligenciq pscrutatis a tractatis valeat ul
no valeat reperiri tamen affirmare no au
deo. Ecce p spiciu sit legere augem supiod
dvosse no lassendo si diuersorum opiones re
ferendo. Ostendit aug. sibi fore commodum si id sentiret

Hi quoq sibi ipi condice o
ostendit. qui in eos hi omni mitissimam
dicat de pena puuloru qui oigiuli tin
tenet. pcd. hys ubiq mitissima sane pena
eorum est qui pt. pam qd oigiuli trapert
illum in sup addiderit et i cetis q addiderit
tanto quisq ibi tollerabiliore habit dapna qz
quanto hic maiore habuit tigtate. Ecce hic apte

dicat puniorum pena omnium aliarum penarum et lenissima
quia si est non ignis pacis primi peccatum obli-
gant nisi ade. Si enim peccatis actualibus punitur
temporaliter punient et pro suo originali non tam
ming sit forte magis quia poterit pukes punietur
non ignis peccatis partim actualibus et ec peccatis
actualibus primi parentis sic originali qui a pa-
rentibus traxit punit damnabit. Peccatum nullum
aliud ignis malis nil consilie unus pena sen-
tiri nisi qui dei in se cadit in peccatum ino-
gis et non plurimis peccatis punit obligati sunt vn
etiam ea quibus illa opinio magnis videt sic qui
peccata et iniquitates in punitis aliquis spiritus et
significat vtens pli nro etiam detinat. Augustinus in
eodem li. qui in septima p singulare nimis plus mis
sepe significari solet vt ibi Ora go ad dm ut au
ferat a nobis serpentes non aut serpentes quos pa
tiebat populus et eiusdem p plem significat singulare
nus ut in ena filio mortui sunt eum qui grebant
aliquis puer non aut mortuus et in loquet de he
rode et [illegible] ad secerunt deos aureos in vnum
fecerunt vitulum de quo dixerunt Isti sunt dij tui
sit ita et illud originale vnum pli nisi significat
et dicit paulus in peccato remissione baptismi
et in peccatis in iniquitatibus concipi.

An actuale peccatum ade sit gravius ceteris

Hic quaeritur solet vtro peccatum ade transgressionis
ex quo processit originale et in quo plura
supra notata sunt peccata quam quilibet ceteris
peccatis circumstantiis ita ec videtur quod illud
peccatum totam humanam naturam mutauit sicut dicit
Augustinus in enchi. Illud vnum peccatum in loco et hoc tu
tantae sublimitatis admissum tam magnum et ut in
vno homine originalis et ut ita diuersi radicabitur
totum genus humanum damnaret. Item i li. de ciui
dei tanto maior iniustitia violatio et illud man
datum quanto facilior poterat obseruatio custodi
no dum enim in solitudine tuiditas resistebat qui
de pena transgressionis poena secutus est hinc dicit
quintus auctoritatibus qui illud peccatum ceteris aliorum
hominum peccatis quia ec dicit ordo etiam rone ostende

laborat hoc mo magis nocuit illud pcm q̃ aliqs
alios q̃ totu humanu genu vicauit ac morti vtq
q̃ subdidit, qd nullo alio pcto fm est maiorem
eo effectu mali huit illud pcm q̃ aliqs aliud.

Ad qd dicendu potest — Responsio

q̃ ille illud pcm humana natura mutauit
in mortalitate mortis et in totu genu humanu
reatu diffudit. no est in putandu q̃ ung
fuisse pcto in fm sui qd neq; hic neq; illuto
vt deitas aut dimittere ea nolo ta humana nat
corrupit no ideo t q̃ q̃ ung fuit cuctis alios pc
catis q̃ q̃ ab hoie tomissu est q̃ in vno hoie
tota humana natura consistebat et ido tota eo
corrupta t maiores effectu mali intulit q̃m
ad multiplices desiderii quibus eo manayuit q̃ no
quatu ad pena eterna qua ung hoie no meruit
q̃ plures pgea meruerit q̃ alia pcta vno
alios ung hoie pmeruisse credimus q̃ adam
meruerit. An illud pcm sit pmissu dimissum pentibus

Sed qrit an illud pcm
primus pentibus fuit dimissu. Quia eos p pe
nitentia vera consecutus. vt August in li
de baptismo puuloru. Sic ili pm parentes
pgea iuste viuendo acquirit q̃ dimissionem
de eterno libeati supplicio. vt in illa vita
meruerit ad paradisi tenori. sic t ado pcm ea
remisse pcto si ho in ea iuste vixerit no cotin
uo meret ea morte no ipeti qua transiit a
contagione pcti. Et pcta patru in filios visitantur et q̃ no
sunt adiecta q̃ dicit de ieremia et in ezechiele

Et licet pcta patrum ins ad pueri no obli
gent. no est tn dissimilis pena patrum
in filios reducat. sicut dnus Moysi ad moy
sen aut ego sum deus fortis zelotes visitans
iniquitates patrum in filios usq; in tertia et quarta ge
neratione eorum qui oderunt me. hinc ubis apte in
sinuat q̃ deus reddit pena patru sup filios tertios
et quartos hunc ac vidit adiecit. q̃ dnus aut in ezechi
ele. Quid est q̃ inter nos in parabolam pertitis in
verbum istud dicentes patres comederunt vuam
acerba et dentes filiorum obstupescunt. Viuo
ego dicit dnus si erit nobis vlt parabola hec in

pubiu omes aie mee sunt ut aia pris ita et aia
filij mea est et aia q peccauit ipa moiet filius
no portabit iqtate pris et pr no portabit in
iqtate filij Justicia iusti sup eu erit et impie
tas impij sup eu erit hijs verbis videt deus corri
ge p ppham q maledicit in lege Si em pena
prim reddit i tua et qrta gnacij musticia vi
det se dei iet alij peccet et alij punit Quo
em iustu et alium peccare et alium pena lugere
Sed ut aut Jeromo Ne lep et ppte i exodo
et ezechiel primo ipe deus qui et hic tibi
locutus e in sinis distrepare videat atten
damus fine illius auctoitatis exodi dicto n rddo
iqtitates prim i filios addit hijs qui oderunt
me p qd euidet ostendit no ido punire filios
qr peccauit pres sed qr eis sues quodam hedi
tato malo dni oderunt Illud go qd in exodo
dns dicit sic Jeromo tradit non id sonat qd
multi estimant nec est sile huic pubio Pres
comederunt vua acerba ꝛc Illud em exodi Je
rominus sup ezechiele et aug sup psalmu Deus
laude mea ne tacueris De filijs pena prim imi
tantibus accipiendum est sup quos dr deus redde
pena prim qr punit eos eo q imitant pena
patris no qr pres peccauit No itaq corrigit
dns in ppha qd an dicat in lege sed quo intel
ligendum sit apit Vt et illos qui sue intellige
bant arguit qui dicebat pres comedere ꝛc
Quare dicerat i iij et iiij gnacionem et quare pres tui
Verutame s de imitatoibus commemorauit
malorum illud accipi quae tua et qrta
gnacionis tui medrauit tu i qlibus gnacione
tu teneat qui pena prim imitat et qre
pres qmedrauit tu et illi omes mali sunt
qui quorumlibus malorum pena imitat Qz ido pres
peccauit noauit qr maxime pres filij imitari
solet quos pater diligit et tua et qrta ge
neacio io medrauit qr solet pnites interdu
ta diu viue dns filios suos et qrtos habeant
qui prim iqtates videtes eorum impietatis he
des p imitatorum efficiunt Qdm huic modo vte in
telligit ad hunc qd in exodo dicitur ꝛc

Quod illud Exodi intelligi sim dicat sim misterium

Quod etiam mystice intelligendum.

Et ostendit ex eo quod parabola dicit. Si enim parabola est aut secundum Hieronimum aliud ibi sonat aliud sensui continet. Vnde aliquis ita edisserunt parabolis dicit, leuis puncti sensum sit primi motus suggestionibus uel cogitationibus, sicut uidelicet cogitationem concepit primum, in quo notatur consensus et delectatio mulieris nepotis. Si quid cogitauerit atque concepis ope complenis uel complere decreuerit in quo notatur consensus viri siue patriarcha peccati pnepotis aut si non solum fecerit sed in eo gloriatus et hoc est gratia gratiam non ex tres transierint sed gratia dicit ex gratio loco a primo motu qui est qui prouocat deinde sit primos et secundos stimulos cogitationum quos graeci pathos uocant sicut quibus nullus homo esse potest non punietur eternaliter sed si cogitata quibus facere decreuerit et quae fecerit contrigere noluerit quae sint mortalia peccata et tria et gratia gratiam.

Quod probatur quod primus

Hoc probandum uero ut aut motus non puniatur eternaliter Hieronimus quod primus pulsus cogitationibus non puniatur a deo eternaliter. Illud de genesi asserendum est. Cham enim peccauit irridens nuditatem patris et sinistrum non ipse sed filius eius Chanaam accepit maledictionem Chanaam fratrum eius suorum. Ecce enim iustitia est ut per peccatum eius et filius punitus sit sed in misterio illud dictum est.

Quae de peccato animaduertenda sint

XXXIIII

Post predicta de peccato actuali diligenter indagienque considerandum sunt sicut que sicut origo et causa primi peccati vtrum res bona an res mala pugnat in qua re sit peccatum deinde quid sit peccatum et quot modis fiat et de diuisione peccatorum.

Quae fuit origo et causa primi peccati

Quae causa et origo primi peccati res bona. existit, quia ante primum peccatum non erat aliquid malum vnde oriretur. Cum enim originem et causam habuerit aut ex bono aut ex malo habuit. Ex malum ante non erat. Ex bono igitur

ortu est pus enim i angelo ortu e prius. et peccata in
homine. et quid est angelus nisi bona natura dei. No
ex deo ortu est malum quia fuit i angelo. No ex alio
qm ex angelo. ex bono igitur ortu fuit. Vnde augustinus
in libro contra iulianum hereticum hunc dicit. Si ex
natura prima est tua mala et natura ait. Cur esto
ut si pt rndeat. Manifestum e q ex voluntate ma
la tunc ex arbore mala fiei dicta opa mala. tu
quia fructus malos. si prima mala voluntate vnde dicit
exorta nisi ex bono. Si enim ex angelo quid est
angelus nisi bonum opus dei. Si ex homine quid erat
ipse homo nisi bonum opus dei. immo quid erat hec duo
anima oriretur in eis mala voluntas. nisi bonum opus
dei et bona et laudanda natura. Ergo ex bono oritur
malum. nec fuit vnde oriri posset nisi ex bono. Dico
igitur quia voluntate mala nitim malum presset si ex
bono oriretur fuit hic apte dicitur prima caussa et
oriretur mali bona fuisse nam et nichilominus oste
dit cum peccatum fuerit causa si male voluntatis.

Quia mala voluntas stdaria causa fuit malorum

Mala autem voluntas illa angeli.
vel homis causa est etiam malorum substantiarum. i. ma
lorum operum et malarum voluntatum vnde augustinus
i enchiridion Nequaquam dubitandum deinde rerum bonarum
que ad nos pertinet. causa non est nisi bonitate dei.
malarum autem ab immutabili bono desertione boni mu
tabilis voluntate. prius angelus peccat homo. homo primus
et creature ronat malum. i. pena pruaro boni. Ecce
hec prima voluntate boni mutabilis. i. angelus vel
homines. desertorem ab immutabili bono. i. a deo cum
esset malarum rerum ad nos pertinentium. quia est tam
pertinens qm penarum quibus premunt humana natura
prima igitur originis et causa peccati fuit bonum. et stdaria
malum qm oriretur est ex bono.

Inde queritur quid sit peccatum an in bona an in mala et dicit quia in bona tm

Ostensa origine mali. sup est videre.
in qua re sit malum sit an i re bona an in
re mala Cum res dicuntur sapit. non nisi
in bono malum esse intelligit. i. i natura bona. Malum
enim e corruptio vel pruaro boni. Vbi autem bonum non
est non pt esse corruptio vel pruaro boni peccatum igitur

no pt ee nisi in re bona. Sicut enim morbis ac mu-
licibus corrumpuntur corpora que ut aut augmentis
sint puationes eis bona quod dicuntur sumtis ita et alio-
quetenus sint vitia naturalium sint puationes bono-
rum. Quid est enim aliud quod malum dicitur nisi puatio
boni. Bonum enim minui malum est quis hominis
quod minuatur nocere est ut aliquid vendicat. Sed adhuc
natura est. No enim tollitur pt bonum quod est natura
nisi et ipsa consumatur. Cum uero corrumpitur id ma-
lum est eius corrumpere. Quia ea qualiscumque puat bo-
no nata sit nullo bono puat non nocet nocet autem adi-
mit igitur bonum. Quadam itaque natura corrumpi
nisi est ei bonum quo puetur. Ac propter nullum est quod
dicitur malum sit nullum sit bonum si bonum omno malo
carens integrum bonum est. Cui no nisi est malum vi-
tiatum uel uitiosum bonum est. Nec malum umquam pt
ee ullum ubi est bonum nullum. Vni res in re quisque
ut quia omnis natura in quantum natura est bonum et
nihil aliud dici uideatur cum uitiosa natura mala
nata ee dicitur nisi malum ee quod bonum est. Nec malum
ee nisi quod bonum est. Hac igitur ratione euidentissi-
mum est malum no posse ee nisi in re bona. Vbi
etiam lig absurdum uideatur manifeste dicitur ee ma-
lum quod bonum est.

Quod ex pimis sequitur si quis dicat malo
quo colligitur. homo dicitur malum bonum

Aliquid significat cum dicitur homo malum nisi
bonum malum. Vnde augustinus ait. Quid est
malum homo nisi mala natura. Quia homo natura
est porro si homo aliquis bonum est quia natura est quod
est aliquid malum homo ut malum bonum. Ita cum duo ista
discernimus inuenimus nec ideo malum quia homo est nec
ideo bonum quia iustus est si bonum quia homo malum
quia iniquus. Omnis itaque natura ea quia est uiciosa
sit iniquitatis natura est bona est iniquitas uiciosa
mala est.

Cuius regula dialecticorum fallit in hiis qui
Ideoque in hiis contrariis. bono et malo in
que mala et bona vocantur illa dialecticorum
regula desinat qua dicunt nullum rei duo.
sibi esse contraria nullum enim potum aut cibus
simul dulcis est et amarum nullum ubi album ibi
et nigrum et hoc in multis ac pene in omnibus

repit contrius ut i una re esse ee no possit Cu at
bona et mala nullo ambigat ee gria no solum
esse ee puta si mala sino sine bonis et ni bonis
ee no puta Et hec duo contria ita esse sunt vt si bo-
nu no esset i quo esset prius nc malu ee potuisset
Quia nis no ubi consistet si vn oriret corrupto
no heret unde esse qd corrupet quin nihil aliud
e corrupto q bonu optimacto bonis igit ma-
la orta sunt et nisi in bonis no sunt nec sunt pri-
sus vn oriret volli mali natura nisi ex angelo
et homis natura bona vn primity orta est
volutas mala. Epilogus facit ad illa transitura

Ego hinc apitur qd po-
et sedo sunt diuinq i uestigad si q sicut
origo mali et in qua re sit bona n-
re ortu. et in bona re consiste primis testimonis
comybat? Sme illi q dicit bonu ee malu opponit
de ypheria q ait de hijs qui dicit bonu malu an

Ad hoc at q dicit e malu ee qd bonu est
quida sic opponit si bonu malu ee di-
cing i adding i illa scriptu yphetica blegit
Ve hijs qui dicit bonu malu i malum
bonu igit si hac maledictio vitare volug nulla-
teng dicit dicing bonu ee malu i ergo hoc at
dung i eod li determinat dicens id qd dicit est
yphetia intelligend ee de pis rebus quibus
horiet malu sunt no de hoibus vn qui adulterii
dicit bonu. i eu cadit illa yphetica detestatio
i eu qui dicit malu ee hoiem nil bonu esse
iquu. Qui em dicit hoiem in gnitu ho est
malu ee i bonitate esse iqitate. opo di ill
pat qd e ho. i vitiu hois laudat qd est i-
iquitas. Quid sit peccatum

Post hoc videdu est quid sit peccatu Pec-
catu est ut aut dung Dnie dicit uel
fmu uel caupitu qd sit contra legem di i de
li de duabus andabus Peccatu e volutas
retinedi uel qsequi qd iusticia vetat
In vtiq assignacone de actuali peccato agit i mor-
tali nis venali Sopma desiptoe ostendit.

XXXV

peccatum esse voluntas mala sive locutio et opacio pe-
cuniae. v. actus malus tam interior quam exterior. Ipse alibi
ubi ostendit peccatum esse actum interiorem. Voluntas enim
ut in superioribus dictum est motus animi est. Actus ge-
interior est. Ambrosius quoque in libro de paradiso ait. Ergo
et peccatum in praevaricatione legis divine et celestium i-
obedientia preceptorum. Ergo in praevaricatione peccatum est
si in mandate culpa non est. Nec enim consistere peccatum
si interdictio non fuisset. Nec consistere ut peccatum non solum
malicia sed et virtus fortasse non esset. Cruciatus
aliquam malicie fuisset et semina ut subsistere
ut omnino non possit esse praevaricatio legis et i-
obedientiam distinxit Ambrosius esse peccatum. Johannes Da-
mascenus facit peccatum esse iniquitatem et peccatum esse
iniquitas. Sup quod locum dicit Augustinus. Nomos
Grece latine lex est. inde anomia iniqui-
tas quasi contra legem vel est sine lege. Inde dicit peccatum
esse iniquitatem quod peccatum est lege dei fugiendum
Vnde praevaricatores reputantur omnes peccatores non
solum qui scriptam legem contempnunt sed et qui i-
nocentiam naturalis legis corrumpunt. Diversorum sententiarum

Quoniam diversitatibus de peccato permixte
verborum occasione de peccato plurimum dissen-
serunt. Alii enim dicunt voluntatem ma-
lam peccatum esse tam et non actum exteriorem. Alii volun-
tatem et actum. Alii neutrum dicentes omnes actus esse
bonos et a deo et ex deo auctore esse. Malum
autem nihil esse ut ait Augustinus super Johannem. Omnia
per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil id est
peccatum ad nihil redit. Et nihil fuit horum cum
peccatum. Sup etiam dicit Augustinus quod malum est
privatio boni vel corruptio boni quod etiam in libro
omni questionum aut summum malum tantum modum habet
carere omni bono ut modo aliquo bonum esse non
igitur est quasi nulla specie gaudet totumque hoc nomen
mali de specie pudende raptum est. Ita dogma-
tibus ecclesiasticis dicitur malum vel malitia non esse
a deo creata sed a diabolo inventum qui et ipse bo-
nus creatus est. Idem est in libro contra manichaeos quod
est peccatum ostendit dicens. Peccatum quod aliud
est nisi iniquitas proprio vel in ipsa voluntate ce-

tate quod si non voluntate sunt peccatores iuste iudicantur
Quid igitur in hac tanta varietate tenendum quid dicendum

Vera sententia de peccato proponitur

Sane dici potest et libenter tradi debet peccatum esse actum
malum interiorem et exteriorem sicut mala cogitationem loquendi et opandi. principium
in voluntate peccatum consistit. ex qua tamquam ex arbore
mala procedunt opera mala tamquam fructus mali.

Tradicionem quorundam qui dicunt voluntatem malam et
actum a mente sicut ei natura a re bona a mente non mala sunt
sed peccatum

Quidam autem diligenter attendentes
verba Augustini quibus scripsit et in alibis scripturis loquutus
non indocte traduxit voluntatem malam
et actum malum in mente sicut vel in mente actum
sunt bona esse. in mente autem non mala sunt peccata esse
qui voluntatem et actum spiritus bonum dei naturam esse
dicunt. in mente actum esse nullam voluntatem et ex eo auctore esse
quia in mente non ordinate et contra legem fit
et sine debito cum et peccatum est et ita in mente illum
peccatum est nichil est nulla enim natura est.

Auctoritatibus probat voluntates et actus omnes esse bona

Quod autem voluntas omnis. sanctum sunt
et actio bonum sit in mente est. Ipse probat
quod Augustinus in libro de duobus mundi generibus
bonum primum causa est quotiens malum auctor
non est esse omnem quem sicut auctor est quem in mente
sunt in natura bona sicut idem probans nichil malum
fieri in mundo aut in corpore. Quidquid malum sit temere sit
non sit prudentia. Si igitur malum aliquid fuit in mundo
non prudentia vnusquisque mundo administrat. Si non
prudentia vnusquisque mundo administrat. aliquid naturalis
sed est quod opus prudentie non proprium. Quod
autem hoc in mente est bonum est. Summum enim est
illud bonum cuius participatione sunt cetera bona. et
omne quod mutabile est non posset esse bonum illius par-
ticipatione in mente est bonum est quod diuina gracia
uidencia uocatur. Nichil igitur malum sit in mundo quod
testimonium initium ad ostendendum omne quod esse in mente
est bonum esse. vnde idem Augustinus in libro de doctrina christi-
ana aut quelle summe ac primum est qui omnino

ico mutabit ⁊ et cetera q̃ sint n̄ a bello cc̃ no pnt
et intatu bona sint ignitie accepeunt vt sint.

Quod ex pdictis sequatur

Ex pdictis colligit atq; infert q̃ si mala volu-
tas et mala actio est ignitu ⁊ bona est
Quis quis est qui distinxit mala voluntate
cc̃ ⁊ mala actione ⁊ mala igit voluntas siue
actio ignitu est bonu est. et ignatu voluntas
est nl actio bonu sit est ⁊ ex vitio mala est
q̃d vitiu a deo no est neq; aliq̃ est ⁊ ⁊ ad aug
notasse videt qn li. de lib. arb. ponit dicens Vi-
tiu est voluntatis quo est ho deterior q̃d vitiu
longe abest a voluntate dei vt ibi doz. et hoc
loco pbat voluntate ignitu vitiosa est no cc̃
a deo, et ignitu vitiosa est pcm est ⁊ pcm est
ut aut ignitu no ht ordinem nec sine debitu
ltu et actio ignitu ex malo pcedit et ordine no
ht et ad malu tendit. Alia probatio q̃ omis
acts mqitu est bonus est

Item et alit pbat omes actu interiore vl
exteriorem mqitu ⁊ cc̃ bonu. q̃ no esset
acts malq n̄ esset res bona. q̃ no ⁊ aliq̃
res mala nisi aliq res bona sit vn aug
tenet. Omis natura bonu est nec res aliqua
mala esse. si res ipa que mala ⁊ natura no
esset no igit pt cc̃ malu nisi esse aliq̃ bonu.
Q̃d cu dia videat absurde conexio tu vocina-
tionis nos qpellit hoc dicere. Ro. primis testi-
moniis asserunt omes acts mqitu sint cc̃ res bo-
nas. nec aliq cc̃ malu. r. pcm nisi in q̃ hm
aliq̃ bonu sit. et omis que sit mqitu sunt dim
auctore pdicunt et eis voluntate oia cc̃ quia
q̃ sunt que mqitu sit natie sit. ⁊ n

Obiectio contra illos q̃ dicunt omes acts mqitu sint cc̃
bonos

Ovibus opponit si oia que sit
mqitie sint bona sint et natie sint, qo
adulteriu homicidiu et stia ignitu sint
bona sint et natie sit et deo volentie
sint ⁊ ⁊ si est tic illi qui facunt illa boa agit
q̃d pemto absurdu est, hyb no sc illi rndent
dicit equidem adulteriu homicidiu et hmodi

no simpr actu denotare ꝑ actum vicia actu qz ipos
adulterij et homicidij ingnitu sunt id ingnitu actu
sunt a deo esse. et bonas res esse. ꝑ no ignitu adul-
terium et homicidium sunt a deo sunt ꝙ homicidia
et adulteria a deo sunt. Alia illorum opposita contra
Item alia eis opponit. eosdem
Si aliqd no est malum qd no est natura id res
bona. quod igit pena sit. no credere in dm. no
ire ad ecclam. et huiusmodi. cum ista no sint pe-
cuno omno no sunt. No est enim aliqd id res alia
no ire ad ecclam id no credere et huiusmodi. Ad qd
dicunt hys atq huiusmodi. dcorbq que videt puaco
nes simpr notare et nihil ponere qz pnegatoz
dupl. id aliq pom actus qz peas significant. no
credere enim ipm pm incredulitate diabli et non
incredulitatem malum metis actu significat. Ita ecc
cum dicit no ire ad ecclam malum est no eunti
qtenus significat. volutus mala id postu-
hoc enim declinare a bono et id malum est. Sic
equipo declinare a malo bonum est. Sic igit decli-
natio a malo aliqd posit. sz volutate et pro-
situm vitandi malum. No enim pt esse bonum qd sino
nihil est. Ita declinatio a bono qd est significat
sz voluntate et proposito vitandi. et sim hoc vera
et gnalis illa pena mortis de st pcio qua sup
posuit dnus. Utrum malum actus ingnitum penam esse sit
puaco vel corruptio boni
Potest etiam quei ab eis de ni pena sit ut sup
dcm est puaco id corruptio boni. et sic actus
malus sit pena. Utru sit puaco id corruptio
boni ingnitum penam esse id no. Si enim ignatum
penam est corruptio boni est cum corruptio
id puaco boni pena sit homi. ingnitum igit penam
esse pena esse. qd si est tale ingnitum penam esse boni
esse videt et a deo esse. Si at no ignatum penam
corruptio esse. quare qo sim quid corruptio sit. Si
enim corruptio est et no ingnitum penam est. Cum
no sit mis boni pt qm esse penam esse qo ignitum
boni est corruptio vel puaco boni est. Ad
qd etiam ipi dicunt actum malum no ingnitum est
nec ingnitum bonum est esse puacoz id corruptioz
boni ꝑ ingnitum penam est no tm ingnitum penam est

pena ⁊ ut aliq̃ qd a deo sit vt eam ꝓ ꝰbus dugl
fimsis colligl. pam dr corrupcio ul priuacio ac
tiue no passiue ra io malu ul pam dr corrup
cio bom qr nam bona qlibet priuat bono na
si no priuat aliq̃ bono no noc vt sup dugl aut
koc dute adimit go bonu no at noc n ip m
pam est go magnitu pam est priuat bono sta
cz magnitu pam est priuacio est vt corrupcio boi.

Quo mgitu pam e possit dr corrupe bonu cum

Sed cu michil sit ignitio michil fit
pam e quo pt bonu corrupe ul adimere
dugl hoc doc eli de na bom dicit abs
nere a cibo no est aliq̃ ba tn ba corpis si no
abstineat a cibo laque fit ⁊ stingit sic no est
ba pam eo tn na die corrumpit.

Qz pam ppe corrupcio die est ⁊ quomodo

peccatu uo ⁊ culpa ppe die corrupcio z.
Si at qrit in quo possit corrupi aia ⁊
parabola illiq̃ qui mgdit latroes qui eu
spoliauerit et vulnerauerit dare stit sna
dit eu ho m latroes qn p pam in potestatem dya
boli tradit et tuc p pam expoliat gtutis
boms ⁊ vtutib. at m nalib boms retinear
que sit ro ul intellcta memoria ⁊ ignaru thgoi
d p pam obtenebrat et priuat p pam ec
priuat illo bono cuq participacio cetera boa
sit quo tanto magis priuat quanto magis se ab eo
elongat. Quabit se elongat a deo ab eo sit p dissimi
ab eo at se elongat similitudine qnfacit peccatu fnat
p pam no loc distancia. qr ubiq̃ totq̃ et
pns e cibus et omia ⁊ ipo sunt ut ait
dugl ⁊ li de hoyomi qdm ⁊ ipe loc
no est loc tn dei abusue dr templu dei no
p eo qtineat. ꝓ q ei pns sit et infinitus qd
dr aia muda intelligi p pam qi no fm lo
cu aliquis longe sit a deo et ieo longe sit
q ab eo similitudie recedit ⁊ tanto longiq̃ qnto
sit dissimilior illa at ut ait dugl ⁊ li de hoyo
min qdm q participacio sui sit deo recipiunt
dissimilitudinem ac ipa similitudo nitomo ep aliq̃

pte vult esse dissolus vni sit ut cui solutudo prius
fuerit ex nulla pte pri possit esse dissolus cui
participare silia sicut aliquis deo silia sicut et illa
nisi tempore dissolutionis nihil autem est quod homo
adeo dissolutus faciat quodmodo potest. Cum autem
peccatum sit corruptio vel priuatio boni quod est in anima
est ecclia priuatio et corruptio boni corporis. Sicut
corporis homines priuantur beneficio vitae in mortalitatis
et impassibilitatis quia habent ante peccatum.

XXXVI.

An pena sit priuatio boni

Queri autem solet vtrum et pena sit priuatio vel
corruptio boni. Ad quod facile videtur posse
quod ad medium reuocetur. Duplex enim sicut
priuatio id est corruptio boni accipi actiue
vel passiue. Priuatio sine efficientia vel effectu. Deus priuat
vel corrumpit bonum dicitur et peccatum. Pena
peccatum sine efficientia quia priuat vel corrumpit bonum.
Pena autem sine effectu. Sine passio quae est effectus
peccati. Illud enim est culpa aliud pena. Alterum est
dei. Pena. Alterum diaboli vel hominis est culpa.

Quae pena sit peccatum. Quae quid sit peccatum et pena peccati quid peccatum et causa peccati. Alia vero peccatum et causa et pena peccati.

Sciendum est tamen quaedam sic esse peccata ut sint
eadem pena et peccatum. Vnde dicitur in hoc loco
psalmi. Ignis concidit ignis et non ui-
dit. Aut ignis superbie et gaudii et ire in-
telligitur istas penas palia videt. Ideo eas maxi-
me quia torquet applicata ad pronos et emittat
multa quae peccata sunt et bene peccata. Sunt primum enim
peccatum a posteriore et ultima pena ignis aeternus
media quae sunt et peccata sunt et pene peccati. Sicut
per superbiam et gaudium alii. Centum enim qui non vult
penitere ponit deo offendiculum ut sit ignis primum
peccatum est et causa peccati. Aut peccatum est pena peccati a
peccatum simul et causa et pena peccati. Vnde moyses Mo-
dum sunt completa peccata a superioribus et David mo-
dum appone iniquitatem super iniquitatem eorum et alius propha
sagittis sagittis tenuit. Peccatum peccatum addit et
paulo post aut peccata tradidit illos deus in passiones

ignime ire tuta vt impleat pena sua semp. Iohi 9
p angliu dr. Cui in sordibus e sordescat adhuc
Ho hys testimonys colligi. panis aliqd et panis ee
et pena pcti. Ho pdicti pti quo acta. f an ignitis
Et ideo merito grit. panis e. sit pena peccati
Vtro inquam ii panis est sit pena pcti. qd no
vide. in ois pena pcti iusta sit vel dugl
i ho retractionis ois pena pcti iusta e. t sup
plicii noiat. Ci go panis qd est panis et pena
pcti. ignitis panis est pena pcti est cui ois pena
iusta de iustitia dei venat. vide ignitis panis
e iustis ee et a deo pruenie dd qd illi rndent
panis sit dici pena pcti. qr p panis quo mito
predentis pcti ho labit. de sententia deb corrui
pit bona natura. sic ignis etiam dr. pena ma
lor. qr eo cruciat. nec tn ipe cruciatus malor
ignis est. p panis sit i hoie. ita p panis cor
rumpit natura et imminuit bonu natie et est
ipa imminuio et corruptio boni pacis et pena
et no est cenaliter unus panis pena. et hideo
panis dr. ut pmissis e. qr p panis illud ut pec
cat ho. sit in hoie illa corruptio. que tn sit do
auctore illa em pena sive passio. que e bon
corrupcio a do e. illig tn ut sit dicta ma. 7 ita
e panis qd a deo no e. Qd v. dr. dugl notasse
et uno quic sim intellexisse. in cit tn li. de
destructione stoi. p destructione deg ea astruit
fiat ipe stuig. p p tuit deg ecia. 7 no est
ipe stuig. v. oia malla qr et si sint q. i. q. ita
pena sint ut ecia pene sint pcti. p. d. apti
tradidit illos deus in passiones ignomie ire
no tn panis dei est. p indicii sit pena. Iustitia
em sepe nore iudicii pena. intelligi. hic
em diligenter ideo tibi i sunuae vide. ea q
pena sunt et pene pcti no ignitis pena sit
p ignitis pene. d. ei. na cui dicuntur dni non
de stuio mala alia i. pena qr poss ei obiici
qdam pena e. ea. penas pcti et pena pcti
ois iusta est et ideo a deo est. qr detinando
sim quid faciat ea. vel sim quid no faciat dd
didit relinqui. quo no fidem intelligenia p

cata sane dur pene vn aptg appllat ea passio
nes ignomie, qr vt aut auctas. licz gda pcta sint
que delent sint tn passões natue nõ notande
qr pcta corrupt natuã. Qr oẽ pcm dici possit
pena nõ tn omne est pena pecati

Et licz ex hoc sm omne pcm mõrle possit
dia pena. nõ tn omne pt dici pena pcm pe
na em pcm ut pdcm e. illud cuig ca est
aliud pcedes pcm sta pcm sic dr pena
pcm respectu pcedentis sic dr ca pcm respectu sequtis
quo fit ut id pcm. ca sit et pena pcm. alti
pcm pena et altig ca vt em Greg. cmõ alibi
aut pcm id pnia nõ diluit sic ponde mor
ad aliud trahit vn fit ut nõ solu pcm sit
et ca pcm. Ecclo quippe culpa subsequtur
pcm nõ od ex pcto orit nõ solu pcm sz et
pena pcm. sit qr iuste iudico deg cor pcantis
obnubilat. et pcedentis pcm mlto ecia i alia
cadat. Qui em liberare noluit desendo pus
sit pnde et dnq aut pcedet. Her pena
pcm et tn ca ipa pcm est. iudicio em iustis
sim dei traditi sit vt aut dpta de quibus dr sil
desendo sic alio nõ explicabile id explica
bile i pactes ignomie vt cmig cmibg vindi
caret. od supplicia pcmcau nõ tn sit tormenta
sz et vlcor. nergnda. Illa em pcm q mat
aptg. qd de supplicia. nõ solu pcm sz supplicia
sit [illegible] ca sit pspicuu qd dim
pcm ecia [illegible] et cas pcm ce. et illud pcm
ce pena pcm. qd cag pcedente sit pcm alti i
pcm ce causa pcm qd e [illegible] sept culpe.
Et pdictis videt significari ipa eas qr pcta ecl esse ?

Sed ca aut crimia crimibg. pena pecati
vindicat videt in smucle ea ipa que pcta
sint. essencialit ce penas pcm. i. pnas
pcm. Ad hoc at in qut illi her ? illa dcta ce
sm rone pdictz ? io intelligenda fore sm pmissa
expoicoz. Intelligenda em dcoz excausis est ds
sumenda dicendi. Qr nõ obniat ueritati si quis
dicat ipa ce pna penas pcm essencialiter ?

In illo ty judicio sici veritati putat. si quis
dicat ipsa eadem que peccata sunt esse naturaliter ut ita
dicam ee penas et punitiones peccatorum. peccatum
que iniuste sunt et a deo sint. hec ty in spiritu pe-
cata a deo sunt non in spiritu peccata sunt pene pe-
cati sunt. et ty in spiritu peccata sunt punitiones bonorum
Ez ut sup dicit. causaliter et active dicit punitiones
Sperte ostendit peccata quaeda ee pena peccati z pena
ipsam iusta esse ad cor. vii

Quod at queda peccata pena sint et ipsa pena
iusta sit et a deo sit euidenter ostendit dicens
Illo retributionis po dies Ez ieda nequitie
sici ab homine que mala sunt. et eadem iusta
pena peccatum sunt. Sunt in ea nequitate sua imputabuntur
Si vult ho rem facere et non potest vinc illud aut
no qd volo facere bonum sz ad odi malum sz quod z
illud ad quod pisit adiuncta sunt. is adiuncta
nec hec eam iuste adiuuant vt ni ea q vult
faciatis sz hec omnia ex illa morte damnacione
sunt nam si no est ista pena hominis sz nam illa
ista peccata sunt. Si enim no recedet ab eo no q
naliter stat z ho cum ly facit ea vtq sunt q debet
Si at ho qz ita e no est bonum nec ly i potestate
ut sit bonum sine no videndo quis ac dicat sine
videndo et no valendo ee quare ea debere
videt pena ista ee quia [illegible] at peccata
sunt pena est iusta e. et iudicium notat
Si at iniusta e pena quam [illegible] ad nos am-
bigit iusto aliquo dmante homini imposita z
probro qd de disposicia dei z iusticia dubitat
demetis e iusta est hec pena. et p peccato aliquo
impendit. No enim quisq iuste dmans aut so-
ripe hominem potuit. voluit ignorati do. aut
extorque inuito tamq in validioi ut homiez iusta
pena crucia et pellinquit go ut hec pena iusta
de damnacione hominis veniat hinc atz alijs plurib
testimonijs docet queda ee peccata z peccatis pen-
Inde quibusdam q sine dubio peccata sunt z pene ut ita
ipsa punitio

Preterea nullatenus ambiguum est quia peccatum absque
ullo scrupulo penam esse ut invidia quae est do-
lor alienum bonum. Ita quia etiam non ignitur pene
sit peccatum sit. Ita etiam de cupiditate et timore
et aliis huiusmodi senecum est. Unde August. li. lo
proprium genus. ait. Omnis perturbatio passio omnis
cupiditas perturbatio. Omnis igitur cupiditas passio. omnis
ueri passio cum est in nobis ipsa passione patitur. Omnis
igitur cupiditas cum est in nobis ipsa cupiditate patitur
et in ignitur cupiditas est patitur. Omnis ait passio i-
quatur ipsa patitur non est peccatum. ita et de timore
nec enim consequens est ut si patitur timore is non
sit peccatum. ex nulla sit peccata que patitur. sic non ignitur
patitur eis. ¶ Ubi August. premisit quam sententiam Hieronimus
Illud ait diligenter obuiare videtur
est adnotandum quod supponitur ubi August. di-
centis quod a nequitate sua esse improbanda et ma-
la videtur obuiare quod Hieronimus ait in explana-
tione fidei quod hic supponitur in positum ut perfec-
tius sciatur iterare non piget. Quicumque igitur eorum
blasphemia qui dicit impossibile aliquem omni-
a deo esse precepta et mandata dei non simpliciter
ab omnibus iniquis posse seruari. et paulo post. et
tu illos errare dicit qui cum manichaeo dicunt ho-
minem penam vitare non posse. quam illos qui cum Jouin-
iano asserunt homines non posse peccare. Ecce hic
Hieronimus dicit. errorem esse. si quis dicat homines vi-
tare penam non posse. qui ait dicit quia nequit. sed
quia dicit non posse vitari. Cum igitur August. dicat
videtur aut error esse quod tradit. aut non esse verum quod
Hieronimus ait. Determinatio quietate submouetur de
medio:
Quod dici potest quod August. finem statuit huiusmodi mysterio ad quam pertinet ignoratio
et difficultas ut id ait in li. de libero arbitrio. quae ex iusta damnatione descendit. illud tradidit ubi et uerba
patia idem sit Hieronimus non de moribus tantum loquitur
patias quae vnquisque gratia illuminatus vitare valet
et de hoc finem statuit libere arbitrium an penam
illud dicit Hieronimus.

Epilogus facit ad alia transitum

Satis diligenter eorum posuimus sententiam qui dicunt omnes actus malas esse et inequales sunt bonos esse. In quo tractatu quia interessum quo eos tam persona adaperiendas est. quia abominabilis fratres sapientibus absit hesitare tenetur atque auctoritatis testimonis et rationibus eorum tradicorum minimum qui dicunt omnes actus esse sunt inequales sunt esse bonos quosdam non inquantum sunt peccata esse addunt quosdam non tamen esse bonos esse. ut testatur esse quemque qui actus esse de genere operum mie. quosdam autem actus absolute ac perfecte bonos dicunt quos non solum esse ut sit illi qui eos bona voluntate premunt et bonum finem metuunt.

XXXVII. Illorum potest sententiam qui dicunt malos actus nullo modo esse a deo nec esse bonos sine in eo prosunt sunt alio modo.

Sunt autem et alii plurimum loquuntur de peccato et de actu sentientes. apparent enim voluntate mala et actu malum peccatum esse et nulla ratione bona nec sunt aliquo modo eos deo auctore esse quia in deo sunt. Omnia quidem esse nichil non quia non sit actio nisi voluntas mala qualiter est quia a nobis esse separat horribiles et ad malum trahit et sic ad nos esse deducit. Quia enim a summo bono principaliter recedunt quidem solum et ipse est merito non esse dicuntur. Deoque dicunt sunt solum esse nam nichil esse nichil. Hac igitur ratione astruunt nam nichil esse quia a nobis esse horrem elongat voluntates mala atque actione sunt locutus mala peccatum esse dicunt quia piaculum et inobedientia hominis sunt quae tamen sunt habere esse dicunt sunt sunt aliquo modo a deo nullatenus esse a deo esse dicunt sunt sunt alio modo.

Qualiter detrimentum ubi augmentum quibus aut omne quod in natura est bonum est

Illaqz Augi vba.
quibq dicit Omne qd est inquantu est bonu
est et dnio hre auctore, de natura sive sub
stantiis tm acipienda fore tradit. Sbe uo
nore atq natue dicit sicut sicut sbas ipas
et ea q nalitez hnt. sicq que concreta sunt eis sic
aia nalitez hnt intellectu et ingenium et voluntate
et huiusmodi, qd ex ubis Augi primis colligi v
horem appellat nam et malu horem mala.
nam Secdm hac igit aff aone nil accepiadez
mali acty no sunt natue nil sbe. nec ecia bonu
acty ex dvtiq Augi vide i libro tli. retrac
tionu. distinguens int sbas sive natuas et bonas
actiones sive malas dicens em quo intelligi
du sit quidda i mli. de uera religione ab eo tra
ditu ait hoc de sbstantiis atq natura dcm est
in em disputabat no de bonis actibus atq
pcis dpte hic vide diuide int nas sic sbas
et actiones sive pcia deoq asserunt pfati
doctores actiones intelibres vel epteiores no
ee natuas nil sbas que si male sunt pcia sunt
neq a deo sunt ex uo mali acty no sunt natue
Augi vide nota e i pa rnsione con pelagianos
ita dicens Opa diali que vicia dnt acty sunt
no res Idem i qrta Omne malu na no est
acty accidens defectu boni quaobre qd natura no
e deq no fecit ex natua e omne qd fecit Item
omne qd natua bonu e deq ex nichilo fecit no
diabolq. Secdm hos res aliqua sunt que a deo non sunt
Ex quo colligit quibq mali hores sunt n
res aliquas ee q a deo no sunt cum ho
mines mali sunt ex nichilo nig et ipi
concedunt i mitites ubis Augi. supq pos
tis qui i encli detminans illa uba pbe de
hjs qui dicunt bonu malu dicit de ipis rebq
quibq hores mali sunt no de horibq hoc ee intel
ligendu Sunt qo aliq res quibq hores mali sunt
Id autem quo ho sit deteior a deo no e ex ut
aut Augi in li. lib. arbitrii. qomi. deo auctore no
sit ho deteior no est igit deq auctor rez omnq.

ho sit deterior. Et sint alique res ut dicunt a quibus
homines mali fiunt. Sunt igitur aliquae res quae a deo non
sunt quia prima ipsa sunt. Ideoque scriptura in pluribus
locis testatur locis dicunt non esse auctore malorum eorum
quae prima sunt. Et pte horum premisse opponit si non in
illo uerbo deus auctor malorum non est.

Nunc autem ubi superiorem sententiam opponit quod
dicunt deum non esse auctorem eorum quae mala
sunt. Quantum mala sunt in quantum sunt. Et quantum
mala sunt dicunt eam nihil esse. Quod igitur minus
est deo dicunt non esse auctorem eorum. Quantum nihil
sunt. Cum nihilum nullus auctor existere queat. Ideoque
cum dicunt deum esse auctorem omnium quae sunt bonorum. isti
subintelligi uolunt. bona. At illa dicunt esse quantum
uiteres sunt. Et ita uel naliter esse dicunt non solum quae
sunt. uel concreta subiectis. qualiter sunt deputent.
sed et omnia quae natura non priuat bono. et ita
fit eorum multiplex in scriptura sit intelligentia
ubi de natura siue substantia. uel de hominibus quae naliter sit
fimo occurrit. Et sup illum locum psalmi. Non
est substantia. ita Augustinus de substantia disseruit. ut premisse sententiae
videatur consentire dicens. Substantia intelligitur
illud quod sumus quantum sumus. homo percepta sol
omnia ista esse sunt. eo ipso quo sunt naturae ipsae
esse dicuntur. Nam quod nulla est substantia nihil omnino est. Substantia
igitur est aliquid esse. Deus fecit hominem tam. sed propriae
tate lapsus est homo a substantia in qua fuit est. Iniquitas
quippe ipsa non est substantia. Nec enim iniquitas est natura
quam fecerunt deus. Et iniquitas est uitium quam fecit
homo natura omnis puri permansit. Iniquitas per
ipsum facta non est. Et iniquitas non est substantia. In illo
uinum cum puerorum uinum sapientia laudas dominum
quemcumque. Illaudat enim omnia dominum. sed quae fecit. Ille
laudat igitur dominum semper. sed non auditia. Diaeresilia
ibi notata sunt. sed non aliquam uicia. Vicia nec
nos et ego mea uolunteate fecimus. et uicia
non sunt substantia. Intendat diligenter hymnis ubi premisserunt
assertores suam. et principe potestatem
et causa dictorum ubi scriptura de natura
uel substantia mentiuntur facit illam. Vos suam iudicium
prudentes uestris cum uestrum sapientiae notitia ple-

nare dedimus arbitro relinquimus ad ea quæ adhuc nobis supersunt tractanda festinates.

Qz de peto no pena intelligit cu dicit deus no esse

Quum igit in hoc omnes consentiat catholica tractatores sz q deus no est auctor malorz Cauendu est tn ne malorz nose penas sic pena g̃ralit̃ includas penarz em deus auctor est sic ipe p ysaiam ait ego sum malu i cautate ho deus no faciat tam alibi ex persona sua ait ego sum deus creans malum et facies bonu Ecce hit dr̃ creasse et fecisse malu sz mali nose pena intelligit no pena sicut eqiso cu dr̃ deus no est auctor malorz nomine mali pena intelligit deoqz augustinus qui dispeat in li. l. ypomny domu. q deus auctor mali no sit in po li. retractionu quo id intelligendu sit a pit dicens Videndu e ne male intelligat qd duoi Deus auctor mali no est qui et omn que sunt auctor est qz mgnitu sunt in ratu bona sunt et ne hymo putet no ab illo est pena malorz q vtiqz malu e hijs qui punitur Qz hoc ita duoi sic dem est deus morte no fecit cu alibi scriptu sit mors et vita a dno est Malorz igit pena que a deo est malu est quid malus. sz in bonis dei operib est qm iustu e ut mali puniant et utiqz bonu est ome qd iustu est Sicqz dr̃ deus no fecisse morte de no fecit illud p quo mors intelligit i. pena Audisti leor cui dictorz ex qua intelligencia sana format cu dr̃ deus no est auctor mali et deus morte no fecit

Quis sit bonus. s. caritas ad marginem de voluntate

Post pdcta de voluntate eius sz sine differendum e. Scied igit est q eo sine suo vt ait augustinus voluntas dignosci vtq ita an pua sit. finis at bone voluntatis beatitudo est vita etna deqpe male uo finis est aliud s. mala delectatio id ilicit aliud i quo no dz voluntas quiescere sine bonu i. finiat potha dicens Vidi finem eius q sumatu est. Caritas qz eius latu mandatu e finis eius q sunt est s. eius bone voluntatis et actionis ad qua ome

XXXVIII

preptu referendu est vn dug' in eccl' Quia prepta divina referunt ad caritate De qua dicit apl'
simus prepti est caritas de corde pur et ꝗsna bona
et fide non ficta Cris itaq; prepti finis caritas
T. i. ad caritate referat omne preptu Ꝗd, nd ita
sit ut timore pene ut alia intencoe carnali ut
no referat ad caritate quae est dilectio di et proxi
mi no du sit quadmod sic oportz quis sicri
videat. Cris enim rte sunt que madat deq et q
cosilia monet cu referunt ad dilcoz di et proxi
mi ubiq apte insinuat quis sit rta finis vo
lutatis sue actionis sz caritas. que et deq T vt
sup ostendimus

Q. 2 de ordine finis bone actionis q caritas no dn spe in xpo 2

Quigo caritate sibi ponit fine pre nr hn sunt tres fines
dn sibi ponit fine on et xpm fine leg sz vnus
ad iusticia dicit apl q omni credenti rte
dr. xpus finis legis ad iusticia et 2 aut
aug' in li. sno xpo p fidei in xpo leg iustitie
no cosumit simplet. Cris enim p fectio ex xpo
est plt que no est quo spes se extendat finis
fidelium xpus T. ad que cu pvenit currentis i
tencio no est quo possit amplius tuenie sz habz
iduri quo deat p mane finis qd rnus atq supinus
deq et pr et filius et spus sz neq hn tres sunt
tres fines sz vnus finis q no tres dn sz vnus et dn.

Q. 2 omnes bone voluntates vnu hnt fine 2 tn qlibet bone
diuersis fine, sed ordinatur

Sed quere. vtrq omnes bone voluntates vnu
tn habeant fine Dehoc aug' i. xpo li. de tri
nitate aut ita alie atq alie voluntates suos
ppos fines hnt qui tn referunt ad fine illius
voluntatis qua volus bte viue et ad ea pueire
nitta q no referunt ad aliud sz amati pte ipsa
sufficiat. q admod voluntas videdi fine est visi
one et voluntas videdi fenestra fine est fenestra
visione alta ito et voluntas p fenestra videdi
tn dnte. cuq iterq finis et visio transeuciu ad
qd ecia pdte referunt. vtilitates voluntates q de
rte sunt voluntates et omnes sibimet religate
sl bona et illa ad qua recte referunt. Qi at prua
est pue sunt omnes. et ideo rtare voluntatu quoio
aliq iter quodda et astedentiu ad beatitudiem qd.

certus uelut passibus agit. Puaz at et distortus vo-
luntatis implicatus vinculis e quo alligabit qui hoc
agit ut pibat in tenebras exteriores hinc auctoritatis testimonio eundem monstrat. plures in fideli-
bus suas et uoluntates ppos ac diuersos fines ha-
betes et tm vnum eundemq; ac omnes referrent ad vnum
qui e finis finium. Deqio paulo ante diuersis ita eos
ipso forte et i malis. Quedam huic fine videntur
Verumtamen huic fine. aduersari
qua dam e fidelium quasdam suas voluntates
diuersos fines sortiri et tm ad vnum referri vi-
det obliuiscere qd alibi dnus monet ne sit
nobis duos fines qstituat qtu mqnes in li. de ser-
mone dni i monte. No dem qd euangelizare ut ma-
ducet sic maducare ut euangelizem ut cibus
no sit bonum qd appetit sed nrm qd adiat vt
illud impleat. Querite primu regnum di et hoc
adiacet uobis No dicit primu querite regnum di et de-
inde querite ista quibus sint necessaria sed aut hec ora
adicient. et hec consequet. si illa gratis ne cu ista
quaritis illic autem aut ne duos fines constitu-
ite ut e regnum ppter se appetatis et ista necessa
ppter illud Ergo ppter regnum dei tm dem operari
ema no solum ut cu regno di mercede temporale
meditat Ecce hic apte dicit ne duos fines nobis
constituamus sed vnum tm. regnum dei cu sup dicit
bonas voluntates alias et alias ppos hec fines.
Hic ondit quo lux videt no repugnent pducta
Hec at sibi no repugnare
amadmitit q ubis sm sed simplicia octo di-
ligent intendit qui enim dicit ne duos
fines nobis qstituat sed ora ppter regnum quaq
cu det hor ita faciamq; actiones illiq fine euangeliu
constituimus Qz et huic fine ad regnum dei referig
maducaq em pe euangeliu et maducaq et euan-
gelizamq ppter regnum duos go fines nobis in ma-
ducando constituimus Qz ista sancte nuq pstaq
absit Na et pe sic fuce suadet si diligent eq
eiq uba inspiciaq cu go dicit ne duos fines no-
bis qstituat fines i diuersa tendentes intelligi vo-

lunt sz quor alt ad alterz no referat ita q cui di-
at ppt regnu dei tm oia agenda ne cu ipo mcede
tpalem meditada ita intelligend e ut no appe-
tendo meditem cu regno mcede tpalem ita q
no ppt regnu sed ppt se ut sz regnu ppt se appeta-
mus et ista ppter illud sic ipe docet Si enim pe-
timus vita eterna petimus etiam tpalia ado sed
ea petimus ppt eterna vita no offendimus negli-
mistra tuc fit quid faciat devotea qz mcede
tpalem no ppt se meditam sed ppter regnu dei ut sit
tenua sub capitte et devotea i amplexu aliorum
si hec tpalia ppt se quirimus sic etna mistet
devotere sm sta debet tu dns dixit attendite
ne iustitia vram faciatis coram hoibus ut vide-
ami ab eis alibi ait Sic luceat opa vra bona
coram hoibus ut glorificet pem vrm q in celis
ppter dm ro oia facienda sunt vt oia q facium
dum qz fines ad eu referamus.

De dna voluntate z intencione et fine

Solet etiam quei quid distet inter voluntate
et intencione ac fine ad qd dici pt inter
voluntate et fine certo atqz evidenti mo
distingui qz voluntas est qua volumus aliq finem
vel voluntate e id illud ad volumus ppter
ipa voluntas id poeq aliud ppter ad illud volumus
intenere id interdu pro voluntate interdu pro fine
voluntatis acipi q diligens ac pi lector in
sptiis ubi hec oia tetigit distincte studeat fines
at voluntatis et delectacio bona vel mala ad
qua mtit quisq pueire vn Aug sup illu-
dem psalm Scrutans corda z renes iust sic
Deus solus scrutat corda i quid quisq cogi-
tat et renes i quid quisq delectat qz fines
cure et cogitacionis e delectacio ad qua cura et
cogitacione mtit quisq pueire et paulo pq
opa mea que sunt in dictis et factis put ho-
mines vide sed quo aio fiat et quo venie capi-
ant solus deus videt qui cu videt cor ee in
celo et no delectari nos i carne sed i dno i cu
bone sunt cogitaciones et eorum fines dicit iusti
idem sup alia psalmi locu illu sz in laqueo

ysto que abstonderunt comprehensq; e per eor. dicit
pes die amor e. qui est pnq; dr cupiditas vel li
bido, est rq; dr caritas. Ex mouet aia quasi ad loci
quo tendit. i. ad delectacem bona vel mala. quo
se puenisse p amore letat. finis go uolutatis
vt pmissum est dr. et illud qd volui. et illud pp
qd volui. et intencio ad illud respiat ppt qd vo
lui. et voluntas ad illud qd volui vt vbi gra
si uelim esuiente reficere ut habeam vitam etnam volu
tas e qua volo reficere esuientem. aliq finis eiusdem
refectio esurientis. Intencio uero qua sit ad vitam pve
nire volo. finis autem supimus est pa vita ad qua
et alia finis refertur. Similia intencio sit voluntas
ad quod vtq; intencio talis.

Sit voluntas et si voluntas e an ppter ope
sit vna eadq; voluntas qua volo habere
vitam etnam. et qua uolo reficere esuientem
videtur nepe talis intencio ee voluntas vt em vo
luntas e qua volo reficere pauperem ita et volun
tas e qud pistud volo habere vitam et alia qde
videtur ee voluntas qua volo habere vitam et alia
qua pauperi subvenire uolo si ista qd illam refert
ita et si habet ita plaq ut i eo tu alia delectabere
voluntas acquiescat. nō dicitur e illud quo tendit
si hoc ad illud refertur vt illud deputetur tamq;
prima causa. istud uero tamq; refectio ut mansio
viatoris et sic iste voluntates aliq; sunt motu
metis. quibus quasi gressibus ut passibus tendit ad
primam. Dicit go altera e voluntas videndi fenes
tras vt sup. docete augustino dicitur. Altera q
ego ista recta uoluntas p fenestras videndi trans
eundes. ita nonnullis alia ee videtur voluntas ele
mosinas dandi pauperi. Alia voluntas habendi vi
tam. Alii autem putant ipsa vna sit voluntas et hic
et ibi si ppter sororum multiplicitatem diuersitas me
moratur voluntatum. Cetero quibus horum verum sit
illud nullis ambiguum venit qm voluntas ex
suo fine pensetur vtq; ita sit an sua p se
an p aliq; et q nord intencionis alicuius finis ali
quis voluntas intelligatur. dicit ad nullum aliud nale possit
Cum voluntas sit de hijs q nālit fieri hoc sit quae p se fore

XXXIX

Hic autem orit quo status rectitudinis exsuperioribus contrahes. Dum est enim sup voluntate i ee naturae homini sic intellectus et memoria quantum homini naturalia sunt quantitatem vitae. Bona tamen ee non desinunt. Quia non valet vitam bonitate iqua dilectio sed fecit penitus consumere. Et ubi intellectus id rectum et memoriam ac memoria et si vitiis et peccatis obnubilentur et corrumpatur bona tm sint. Nec pena nocent. Sic dicunt de tione que e ymago dei m. Sancti sing. eundem ostendit. Et pv. li. de trim. Hec est m. ymago i qua homines sicut creati quia cetris naturalibus p sicut a deo instituta. a deformi forma i. deformosam mutatur forma. Erat enim acta mt. vitia natura bona hec autem ymago rectum est id intellectus. Cui go voluntas de naturalibus sit quae ipsa non sp bonum est et si aliqui vitiis subiaceat. Ad hoc facile respondet qui dicunt omia que sunt magnitudine sunt bona ee. Quia et ipsam voluntatem magnitudine e vel magnitudinem e ut sup posuimus bonum ee asserunt. Si magnitudine mordinata e mala est. Et peccatum vbi pt ab eis rationabiliter quaeri. Si voluntas i magnitudine mordinata e peccatum. Et huiusce go intellectus rectum et ingenium. Et huiusmodi cui mordinata sunt peccata non sunt. Inordinata non sunt sic voluntas cum ad rem sine ne tendit. Corpora actus punitiones constituit. Ad quod illi dicunt voluntatis non aliqui vim sed naturam potentia nolendi. aliqui actus ipsius cuius significatio vis ac ipsa natura. Ac instituta ut sicut peccatum est. Sic nec unus meditandi vel intelligendi. Si actus huius vis. qui et voluntas dicitur peccatum est qui mordinatus est.

Quare actus voluntatis sit peccatum si actus aliarum potentiarum non sunt peccata.

Sed adhuc orit quae huius naturae potentiae actus peccatum sit. Et aliarum potentiarum actus peccata non sint. Si potentiae meditandi sing. actus est meditari. et potentiae intelligendi sing actus e intelligere. Ad quod et ipsi dicunt. Quia altius gravius e actus ille voluntatis quam actus memorie vel intellectus hic enim actus e ad aliquid adipiscendum vel

nō admittedū qui nō pt ēe de malis qui st malq
velle cū mala malū est si intelligē ul meōrā ema
la malū nō est Quauis eōr quida etiā hos ac
tus malos ēe intēdū nō impōe asserat meōrat
em intēdū quis malū ut faciat et quāt intelli
gē verū ut fiat impugnāt Sic qualit solut
pmissa qstio ab hijs que tradūt ōia ēe bona i
quātū sūt Qui nō dicūt voluntates malas pec
cata ēe et nullo mō bona breuiq tēdent dicētes
acts voluntatis nō ēe de nālibus si vim ipaz et po
tenciā voleādi q semp bonū est et in oib est
etiā in puniēdis in quibus nō dī est eis actus.

Quid intelligendū sit illud ho ecl qui fuit ē peccati nālit

Preterea quei solet quod wlt bonum n
intelligēdū sit qd alt amb exponēs illud
vim ādū sto cū qd nolo illud ago sed qd
nolo illud facio Dicit em q ho subiectus
peccō fuit qd nō wlt qz nālit wlt bonū
Sed voluntas hēt se ceteris effectū nisi gra dei
adiuuet et liberet Si ho subiecta peccō est wlt
quod malū et opatur qz seruus ē peccāti et eius
voluntate sic supra dixit dum libent facit
Quo qo nālit wlt bonū an est eadē voluntas
vt ide moteat qua libent peccō fuit et q nālitez
wlt bonū si nō est eadē voluntas q qo iustus
ē que ēt ho iustificat a fruitute peccāti liberat
vt em sit iq dū ēt ōmino gra dei voluntatem
hōis liberat et adiuuat que voluntate hōis
ipsa adiuuāda et adiuuat ipsam Qz que
st illa voluntas an illa q nālit wlt bonū
an q libent fuit peccō si tū due sūt voluntates
ipsorū ē qo p sūdā que varia a diuisis expo
sitōe determinat Alij em dicūt duos ēe motū
vnū quo wlt bonū nālit Qua ē nālit et
qua ē nālis dr qz ēlis fuit motū natūe hu
mane ē pa conditōe ē qua creati sūmus vico su
mus que ipe nā dr fuit em ho creatus ē vo
luntate ēlis Vn ī ecclāsticis doctib spiritū ē
sp misse tene pmos homes bonos et ēlos
de creatos cū libeo arbitrio quo posset si vel
lent ipa voluntate peccāre ebsq nō incitate

si ppa voluntate pcassa fere igit dr ho nalit velle
bonu qz in bona et rta uolutate condity est
Supior em sanctilla rōnis que eaq ut ait
Jerōmus Incham no potuit extinqui bonu se
wlt et malu odit dlm at dicat motu esse
natis quo mes relicta supior lege subiicit
se pcis eisq oblectat. Iste motq ut dnt an
gi dlcui adsit grā dnat in hoie et rgnat
alter qz deprimit motu vtq tn exlibed arbi
trio est. Verūmēte at grā ille malq motq elidit
et alter nalit bonq libeat et adiuuat ut
efficiat bonu uelit. An grtis ueo lig nalitez
velit ho bonu. no tn absolute concedi opor
tet bona hre uolutate si pocq mala dlij at
dicat vna de uolutate si vnu motu q nalit
wlt ho bonu et ex vico wlt malu. do qz de
lectat et inqnitu wlt bonu nalit bonq e in
qnitu malu wlt malq est. An ex fine oib acty
pensai deant ut simpliciter boni uel mali dicantur

XL

Post hoc de actibq adiacedu videt. Im
vtu et ipi ex fine sc volutas pesari
deant boni uel mali lig em sm quos da
omis boni sint tamtu sint. r tn absolu
te omis dlcedi sint boni nec omis venu
n cabies. si quida simpr mali dicu sc
et alij boni nā simpr ac vt boni sint illi acty
qui bona hnt causa et intentōis. qui bo
nta uolutate comitat et qd bonu sine ten
dit mali no simpr dici debet qui pusam
hnt causa et intentōis vti Ambrosius ait dsiy
psalmu xxxvi. Meo computat bona opa sua
ab fide sta em nl videt de ut magne vi
res et cursq celeritas pt via. qz vbi fides
no est bonu opq no erit bonu em opus
itencis sit. Intentione fides dicit. No vdde
attendas quid ho faciat si quid ei facit at
tendat quo lacertos optis subnactis diri
gat hms testionis insinuat. Videt ex affectu et
fine opa et bona vel mala quibq consistit

qd ⁊ euangelio veritas ait. No pt arbor bona fructus
malos facere neq; arbor mala fructus bonos facere
Noie arboris no natura humane mentis sz volun-
tas intelligi. que si mala fuerit no bona sz ma-
la opa facit. Si uero bona fuerit bona no mala
facit opa. Vtr oia opa hoim ex affectu ⁊ fine bona
Sed quere vtr oia opa uel mala ex fine
hominis ex affectu et fine sint bona uel ma-
la. Quibusda ita et videt qui dicunt omia
acta ee indifferentes ut nec boni nec mali pse
sint sz ex intencoe bona boni. et ex mala ma-
lus fit omis actus. Sedm quos quilibz actus pt
ee boni si bona intencoe geratur aliis at vi-
q; quida actus in se mali sint ita ut no possint
ee nisi pcti. eatenus si bona hoant causa. et qda
in se boni ita ut et si mala hoant causa no
tn boni ee desinant. hos testimo augi confir-
mat qui ait boni alicui no bn fieri ad n
quis iniuste uel necessitate facit no bn facit. q; no
bona intencoe facit. vt ait augs sup Johem
Qui enim timor no e in caritate in quo
finis credentis deo no tn in deum et si fiat bom
no tn bn. Sicut enim iniuste bn facit et si bonum e
qd facit. ecce ipse q; aliqs no bn facit illud qd
bonum ⁊ facit qd qd bonum e intencoe no bona
Ideo asserit illi quedam opa ad tria que sic
bona sint mala ee no pnt. quocuq; modo
fiat. sic e nisi quedam sic sint mala vt no pos-
sint ee bona qualiacuq; ex ca. Alia at ee opa
que ex fine uel ca bona sint uel mala ⁊ ad ia
referunt. tor testimonia quibus ex affectu uel in-
tencoe uel ciam bpm pensat dicunt triptitum
edunt isti dnm actus. Alii augi sentire videt
qui dicit opa hoim ee bona uel mala ⁊ intencione ⁊ ca
et pter quedam q per se pnata sunt ⁊c

Sed augi euidentissime docet in li. qt. medi-
cum omes acta firi intencoe ⁊ eatenus iudica-
dos bonos uel malos. pter quosdam qui
ita sunt mali vt nuq; possint esse bom-

etia si bona videat hre causa intest mag plum
qua causa quo fine qua intencione quid fiat Oz
ea q constat ee pcta nullo bone cause obtentu
nullo qi bono fine nulla uelut bona intencione fa
cta sint Ea quippe opa hom si eas habuerit
bonas ul malas nec sint bona nec mala q no
sint pseupa pcta sic victu pbe pauperib bonu
est si fit ea mte cu rta fide et gaudio coniuga
lis qi fit ea gnandi si ea fide fiat ut gigna
regnandi het rursus mala sint si malas habe
ant eas uelut si iactacie ea pasit paup aut
lasciue ea cu uxore gaudit aut filii gignantur
no ut deo sz ut dyalo nutriat Hic ve opa ipa pc
cata sint ut furta stupra blasphemie qs dicat
causis bonis ee fabricata ul pcta no ee ut qd e
absurdius nusta pcta ee Cuius dicat furem diui
tibus ut heant quid demus pauperib aut fla ta
mora pseam no uti nocetes ledit si pocius
suluet Dico em bona hi sint ut mopp illat et m
nocens no puniat Aut quis dicat adulteriu esse
faciendu ut pulla ei qui fit hoiem de morte libet
Testamta etia uca cur no suppnimus et fla sup
ponus ne hedites heant qui mtul bom aff
Oz hi pocius qui indigetes adiuuat cur no fi
ant illa mala pp hec bona si pp hec bona nec
illa sint mala cur no ab mundis mutrib q
ditat stuptores rapiat diuitias ut bonis ut
indigetib eas largiat Cu nullus [illegible] malu
sit si pbono fiat Cuius hoc dicat [illegible] qui res
hiudaicas moresq tonat et leges [illegible] ceas
em facinus no dica rte posse fieri nec impune tu
uepeciaz gloze ut m eb rlo iuneat supplicia
si speret et pmiu si semel cotesserit si malis
actib no quid fiat si qua fiat ee quendu ut
gratiaz p bonis fiut causis nec ipa mala ee in
dicent Ac iustitia multo punit illu eu q dicit
se subtraxisse supflua diuiti ut pbet pauperi
et falsariu qui filiem corrupit testametu ut
is dsit heres qui facet elemosinas largas no
ille qui illas et eis qui se fecisse adulteriu esse
dit ut pulla ei qua fecit hoiem de morte libet
aliqs Oz dicit po equidem est fur quilibz furi qui vo

legitate mie furat. Ergo hoc dicere, si horum duorum
no ideo quisq; est bonus qr peior. Ergo peior e
em qui qui pisces do qui misericordiae furat. Oz
si furtu omne pcm e. ab omni furto abstinendum est
Ergo em dicat ce pcandu ecia si aliud sit f
ungus aliud lenocinio pcm. Nec ab qrimo quis actu
pcm sit ul no. no qd quisq sit ul lenocinio. Intrde lector
oportus ibis tota mentis considerare que no in
utile hnt exercitatoz. at dinosces quis actu sit
pcm qui sz mala hst causa. nec ille tm qr sit
no illi actu qui et si bona hbant caz. tm pcm
sit ut sup positu est exquo consequi videt qno
ex fine iudicat voluntas sue licito mala. sic
in illis que pse pcm sit. Illa em cu ab gesseit
p alia bona causa bonu videt. hre fine. nec ex
fine voluntas e mala. nec ex voluntate actio sit
mala si ex actione voluntas sit pua. Inq bgdi
qui ponit actu iudeoz qui crucifigendo ppm
arbitrabat se ex sequiu pstare deo. qr bonu
fine dicit. cos sibi pbsumpsit sz dei obsequiu
et tm voluntate eorz. et actione pusa fore as
serunt. Deberis at nulla sit exceptio in pmissis
vbis Augu. qd oib voluntas bona ex fine sit bo
et ex fine z voluntate oib bona actio bona est
si no oib mala uoluntas ex fine mala e. n oib
mala actio ex fine z voluntate mala est z oib
que hst mala causa mala e si no oib que bona
hst causa bona e. Ideoq cu ex assu dr impo
nome bu in bonis opib gnalit ueri e hec
regula si in malis illa excipiunt q pse mala
sit. Oib igr hoib opa sin intentoz. et causa
iudicat bona ut mala. exceptis his q pse ma
la sit. v. que sn punitione fidei negunt.

Iuda dicit hec dicta non posse fieri bona fine

Qve tm quida contendit nugi.
hnt bona causa. Qui em alicu furat. vt
pauperib tribuat no p bono ut aiunt
furat. No em bonu est alicu pauperib
dare. Qui em de rapina sacrificiu deo offert ut
aut auctas. idem facit ac si filiu ignoti pris

XLII

victimet vel sacrificia tamen dd offerit. abhominabilis
quippe est deo impiorum oblatio. ita etiam et homi-
cidium adulterium a morte liberare malum esse dicunt. et
si enim bonum sit hominem a morte liberare tamen sic li-
berare malum fore asserunt. Ideoque aug. in supri-
oribus dicunt temperasse simone cautesque locutum
ubi ait ea quae constat esse prima nullo qui bono fi-
ne nitta uelut bona intencione facienda. non em
simpr. dixit bono fine et boa intencione sed addi-
dit qui et uelut quasi talia non sint bono fine et boa
intencione sed intencione que videt. bona. et fine
qui putat. bonum sed non est. nec id excepit aug.
ista vt aiunt qui causas habent malas sed cas ex-
hibit qui videntur bone sint tamen male.

In omnibus intencio et actio eorum qui fide carent sit mala.

Omnis intencio ut sup dcm est
bonum opus faciat et fides intencionem dirigat
non in malo quem solet pt. vtro omnibus inte-
nio omnesque opus illorum malum sit qui fide
non habent. Qui enim fides intencionem dirigit et intencio
opus bonum facit. ubi non est fides nec intencio
bona nec bonum opus esse videt. Sed a quibusdam
non irrationabiliter asseruit qui dicunt omnes actiones
et voluntates hominum si fide malas esse que fide
habita bone existunt. vnde apls ait. Omne quod non
est ex fide peccatum est. Sed aug. exponens ait
Omnis infidelium vita peccatum est et nichil bonum est
sine summo bono. vbi deest agnitio eius nec uera
fides virtus est. etiam et optimus mores. Jacobus
ait. qui cunque autem totam legem seruauerit. in uno autem
cauitate factus est omnium reus. Qui enim fide et cari-
tate non habet omnis eius actio peccatum est. ipse ad caritatem non referit. Sed enim ad caritatem non referitur
ut sup memini aug. non sit quadmodum fieri oportet. Ideoque malum est non ut mandata custodit
qui caritate carent. quasi caritate nullum mandatum
custodit. vnde aug. sup epistolam ad Galatheas
ait. Custodiens legem dicit apls non occide non
mechaberis et alia huiusmodi ad bonos mores pertinentia. que nisi caritate et spe impleri non

pnt nullm qd implet mdatu nullm qz opa bonu
facit qui fide et caitate no hat Impossibile z n
vt ait apsta sine fide aliq placere deo Ergo
sine fide fiunt bona no fiat qz omne bonu pla
cet deo Que pmissa obiciunt sine eo vbis

His at obiciit qd sup dixit aug Augustin
Sz q in scnda timore et si bonu fiat no
tn bn Neq iusty bn facit et si bonu est
qd facit hic em bonu dicit sicl sz no bn
ab illo qui caitate no hat Qui em fuerit timz
caitate vacuus t. de quo tn hic dicit qz bonu
facit sz no bn Qui erid sup illu locu psalmi Tur
tur ilicuit sbi nidu ubi reponat pullos suos
Dicit q iudei et hatici et pagani bona opa fa
cunt qz nestiunt mdos et pascunt pauperes et
hypocrite sz no i mdo cacie v. in fide et ie qculca
tur pulli eorz quibus illi rndent dicentes Opa
bona appellari hypocrite q sine caitate fiunt no
qz bona sint qz sic fiunt qd sup eundem docuit
aug. sz qz bona sunt si alit fiunt que erraz
siu gnd fiunt bona sz ex affectu fiunt mala.

Aliorum sntia de pmissa expone q quibatur si ois eorum actio
mala est qui fidem non habent

Hi qui triphalam distinctionem actuum
faciunt opa cuta q ad natie sstidu fi
unt semp bona ee asserunt Sz hy aug
mala ee dicit si malas hbeant causas
no ita accipiendu ee q ipa mala sint sed
qz peccat et malu fit qz ea malo fine agitur
ee et illud aliud sz bonu opa intencio facit
et intencio fides dirigit det manet dicentes ibi
bonu nocitu qd remuneabile est ad vita no
liz no da rone qua illud sit bona 2 bonu n
bom p spe bom p licitu et alias forte modis
sola qz illa intencio remuneabilis t ad vita
qua fides digit sz no illa sola bona t ut aiunt
Ra si quis indeficiens mala opiang natiuitate pri
telenauit rtali pietate ducty bonu facit et bo
fuit voluntas qua illud facit

Hic ponit quedam dubia capita quæ retractauit non quia
hoc prius dicta sed quo sensu dicerit insinuat

Post hæc inuestigari oportet qualiter intelligendum
sit quod dubium aut in li. de uera religione usque
ad. Minuit pœnam uoluntarium malum est ut
illo modo sit pœna si non sit uoluntarium. Huius
dicti uerbi dubium aput in li. retractationum.
dicens Et uidet falsum hæc diffinitio sed si
diligenter discutiatur inuenietur ea uera. Pœna
quippe illud cogitandum est quod omnis pœna non
quod est etiam pœna peccati. Et pœna prima hominis quod
fuit pœna et causa peccati. Et pœna omnis et illa
que non uoluntaria pœna non incito dicitur quia uel
a nescientibus uel a coactis patiuntur. Non omnis modo
putat. Et uoluntate omittitur. Omnis et ille qui peccat
ignorans uoluntate utique facit quod non facere
non sit putat se facere. Et ille qui cupiditate
adductus omnem cum ne non ea quæ uult faciat. Cu-
pit quidem nolens et eo non faciat quod uult si
uincit concupiscentia quam sentit nolens. Et eo non fa-
cit id quod uult. Et illud quod impunitum est omnis
pœna. Ergo prima hominis uoluntate mala quod factum
est non utique omnis est quod dixi usque ad pœnam vo-
luntarium esse. Et ecce qualiter illud accipiendum sit
sive uel de primo peccato hominis uel de omnibus omnibus peccatis
mortiferis quorum ligna quæ dicit. Non uoluntaria
que sit per ignorantiam uel per infirmitatem fiunt. eas
tamen ad unum put dicta uoluntaria quia si uoluntate
non committuntur.

Aliud Caput

Illud etiam intelligentia perquirenda est quod
in li. de duabus arabus edidit mulier.
Nusquam nisi in uoluntate pœnam est. Quod etiam
in li. retractationum. plane determinat dicens
Et putauit falsa esse ista omnia quia dum
nusquam nisi in uoluntate esse pœnam. Cui cuplius
dicat ad solo hoc facio ut. Et pœnam quod nusquam
est nisi in uoluntate illud præpositum intelligendum
quod in ista disputatione consecutus est. i. primi hominis
pœnam. In eodem quoque li. de duabus arabus aliud

tradit quod de eadem dicitur. Aut enim non nisi voluntate
peccat. Ipsam quoque voluntatem diffinunt dicentes Volun-
tas est animi motus cogente nullo ad aliquid vel non ad
mittendum. Sed adiuncta huic dicti tuae apienti
dicens et intelligentia pandens. Sed retractionum
ait, postea denique est hoc ut hac diffinitione nolens
a nolente discernat. et sic ad illos referat mite
ac qui paradiso secuti sunt omnino malum nullo cogente
peccato in libera voluntate fecerunt et scientes quod peccatum
fecerunt. at ille tentator suasit ut hoc fieret
non cogit. Ita qui nescientes peccaverunt non ignorant
nolens peccasse dicit quibus et ipse qui nescienes
fecit nolens in scientia ita nec ille peccatum sine volun-
tate potuit si voluntas sui ibi fuit non voluntas pec-
cati quod tunc fuit peccatum hoc enim fuit quod fieri non
debuit. Quod ergo ait scienter peccat, si potest cogi
ad peccatum sine peccato resistere nec tunc fecit vitiose vo-
lens peccat. quia qui potest resistere non cogit. Sed quia peccatum
sine voluntate esse non potest videsse mihi esse. Sed
hinc liquet qualia superiora accipienda sint.

Quia mala voluntas est voluntarium peccatum

Sed ait omne peccatum nozle voluntarium esse.
Ita voluntas mala peccatum sit nozle constat
ipsam esse voluntatem peccatum. Quod enim vel aut
dicit sita in voluntate et ipsa voluntas sita
est. Voluntas itaque mala vere voluntarium dicitur per-
catum quod in voluntate consistit. Voluntas quippe ut
ait Augustinus et eodem est causa peccandi. Aut nullum
peccatum est causa peccandi nec est cui res imputetur
nisi peccanti. Ergo est cui res imputetur nisi voluntas
hoc ait de peccato actuali et modo intelligendum
est. Neque hinc ubique aliud volunt ostendere
Augustinus ut ipse ait in libro retractionum nisi quia volun-
tas est qua peccatur et vere vitatur.

Quia voluntas et actio mala non eodem modo et eadem rem sint

Quum ait voluntas mala et opera
peccatum sint quae solet esse in eodem homine
et circa eandem rem hae duae unum sint pec-
catum id diuisa ut sicut voluntate suscitatur
voluntate huius mala quae peccatum est et actu malum

XLVIII

qui iterꝫ peccat. Hec autem duo diuisa sunt. Si uoluntas
et actio. Si uero diuisa sunt peccata. Ergo unum
dicit unum esse peccatum. Alii uero diuisa esse peccata dicunt
Ecce cum constet hec duo esse diuisa aut diuisa
duo peccata dicit aut duo diuisa non peccata. Quibus alii
uident hec duo diuisa esse non peccata. Non enim peccata
sunt si peccatum unum. Quia una puniendo uel obediendo
in utroque admittit. Siue qui uult siue qui agit et
uno tempore ibi concepitur si minor cum uoluntate solum per
cattu contingit. Maior uero cum uoluntate etiam opus
addit. et ideo magis fit peccatum si non sola cum uoluntas
opus macupat. Alia con eadem opposicio

Sed adhuc eisdem obiciat. Si unum tum.
Illa duo peccata sunt. cum qs uoluntate mala
pius concepta deinde opus patrauit non p
aliquid reg e. n. p quo an opus reg edit cum ad
huc in sola uolutate peccatum consistebat nullus enim
reg e ekne mentis nisi peccato. Si peccatum aliud non
est admissi actioe. qm pius admissi edit volu
tate. Non igit. p aliq alib iste sit dispnabit actu
peccando. qm an fuerat cum sola uolutate delinq
bat. Ad hoc etiam illi uident dicentes ppt peccatum
quide tm illic fuere reu constitu et quiquis eig
uoluntas et actio sunt unum peccatum. Pro alio tm reg
stus e actu peccando. qm prius edit sola volute
delinqdo. qm p actu qui est aliud. qm uoluntas
lig non aliud peccatum. Alia aduersus eos obicio

Item et adhuc eorum instant.
dicentes. Deo hec duo diuisa esse peccata. qm di
uersorum legis mandatorum punitores sunt. Alio
enim mandato legis prohibet actio furti. sed
non furabis. Alio uoluntas furandi sed non concu
piscis rem proximi tui. Cum sint hec duo diuisa
mandata sunt quibus illa duo prohibent. Per illa
duo diuisis esse punitores. diuisa igit peccata. Ad
qd etiam illi dicunt diuisa quod esse mandata. illa. qbus
duo distincti prohibent. vt dicunt dos sup Boedi
Veruntamen multis non obstantibus una punitione tm
ceruit. unum qm peccatum constituit. lig duo diuersa
illis prohibent. Sic equidem duo sunt mandata ca
ritatis quibus duo praecepta diligere una tm in
eis nobis commendat caritas.

Si peccatum ab aliquo in eo sit quo usque perseveret

Questio quari solet cum aliquis
peccato noluerit quod voluerat id agendi
et actio transiit non diu tamen vel brevi prima
vero illud peccatum usque quo perseveret sit ita
quod non esse videtur quia voluntas illa quae prius
fuit non est neque actio quia non illud vult vel agit
quod antea noluit et egit. Ergo dicendum peccatum duo
bus modis dici esse in aliquo et transire scilicet actu et
reatu. Actu autem est cum aliquis dum ipse id peccatum e
ut actio id voluntas in potestate est. Reatus autem
pro eo sive transiit sive adsit mens homis pollu
ta est et corrupta toti quia ipso supplicijs obliga
tus perpetuis. Et vnde est cum aliquis peccatum actu
est. Triplex quia sit etiam reatu. Est reatus in
tradit peccatum transiit actu. Quibus modis dicitur

De septem reatibus

Reatus autem septem
mihi videntur accipere scilicet culpa et pena et obli
gatio pene temporalis et eterne. Qui enim mor
tale et obligat nos pene eterne. Qui veniale
obligat nos pene temporali. Duo enim peccata quia
sunt mortis in se et venialia quia mortale et per quod homo
morte eterna meretur. Crimen enim ut dicit Augustinus
quod est dignum accusatione et damnatione. Veniale
autem quod homo in vita in reatu peccati mortis non
fuit vere dignum pena meretur et facile indulget.

De modis peccatorum quomodo multiplicitur assignatur

Modi autem peccatorum varias in septem hunc distinc
tionem in qua de duobus modis peccatorum com
mittitur scilicet per cupiditatem et timorem. Augustinus tra
dit super illum locum psalmi incensa igni
et suffossa. Ignis enim duobus dicit ora peccatorum mor
talia includi et incensa ea dicit quae per cupidi
tatem male incedere dicunt. Suffossa vero quae
per timorem male humiliate puellium. Ergo est
qui quis cupit non cupiendo vel timet non timen
da. Alibi vero de sicut peccatum tribus modis scilicet cogita
tu verbo et opere vel secundum scilicet ezechiele tria
gnalia delicta sunt quibus humana fragilitas gerit

aut eam cogitando aut sermone aut opere peccando his
aliquis etiam qui ty addit modo sit consuetudinis qd
et qd ridiculand lazad significatu ē Dicit qd ho peccat
in deum in se et in proximum. In dm al de deo
male sentit vt h dicit vel quod dei sit usurpare
possit indigne participando sacramentis vel qui non
dei peyorando quoptibile statuit. In proximum peccat
cum proximum iniuste ledit. In se nd cui sibi nd alium noz.

Quo differat delictum et peccatum

Quidam qui appellatur habz. Dicit enim peccatum et
delictum. Et delictum fortasse ē ut aut dugo
tqsonibus leuitici. Delinquit a bono. Peccatum est facere malum. Illud est enim declinare
a bono. Aliud facere malum. Peccatum ergo ē ipse
tractio mali. Delictum desertio boni qd et ipsum
nomen ondit. Quid enim aliud sonat delictum
nisi delictum et quid delinquit qui delinquit
nisi bonum vel delictum est qd ignorat qd peccatum qd sciens omittit. Indeinter tm et peccatum
noie delicti et delicti noie peccati appellat.

De septem viis principalibus

Preterea septem sunt vij vitia capitalia
vel principalia vt Greg. ait. Sodum ait
superbiam gulam ira pigritiam accidiam
vel tristitiam auaciam castrimargiam luxuriam. Que ut ait Cris. significatum sit
in septem populis qui terram promissionis ipsa promissa
tenebant. De his qui vij fontibus cuncte aduersitates
mortiferae corruptibile emanant. Et dicit hec
capitalia. qz eo ab oriuntur oia mala vitiorum
em ē qd nd ab aliquo horum originem trahat.

De superbia que est radix omnium malorum

Ego superbia tm oia mala oriuntur et h talia
qz ut aut Gre. radix cuncti mali superbia. De qua dicit initium omnis peccati superbia
que ē amor proprie excellentie. Cuius primo
sunt species ut Greg. ait prima ē cum bonum quod
quis sibi tribuit. Secda cum credit a deo et datum
sibi tm pro suis meritis. Tertia cum se iactat hoc qd.

no hꝰ ꝛrta cū cetis de peccatis singlaut' wlt vidi
mento qꝰ radix omꝫ malꝫ dꝫ superbia huic autē
videt obuiare qd dplq aut radix omꝫ malorꝫ e
cupiditas Quia si radix omꝫ malorꝫ e cupidi
tas qꝰ superbie Quid qꝰ superbia radix e ꝗ licū
omis peccat Cuo sensu vtrq; dicta radix dim. s. et
ed vtrūq; rte dicꝫ et superbia e cupiditas in
intelligit Si quia pcedꝫ oia singlorꝫ no
singla generꝫ vtrūq; locuꝫ includi in
telligat nullm quippe geꝫ pcedit e qd intēdū ex
superbia no pueniat nullm etiā qd ex cupiditate
aliqd no desteudat Sut enim nonnulli homīs qui
ex cupiditate fiunt superbi et aliq' ex superbia fiunt
cupidi Est enim ut dicit dugl'ho qui no est ad
tot pecunie n' phor putaret se excellēiorꝫ esse
Ideoqꝫ ut excellat diuicias cupit tali ex su
perbia oriꝫ cupiditas Et e aliqs qui no da
ret excellē inst putaret phor maiores diuicia
as hīre Ideo qꝰ excellē taboat qꝰ diuicias ha
be' amat huic inasciꝫ superbia et amor excelle
cie ex cupiditate patꝫ qꝰ ex superbia aliqd
cupiditas et ex cupiditate aliqd superbia oriꝫ
et ideo dicutiqꝫ rte dicꝫ qꝰ sit radix oīs mali
De pcto in spm sm quod dicit ecc pcatu ad
morte in
Est pcta qdda pcta geni
talia qui et abhominabilia qd dicꝫ pcm
in spm sm Deqꝰ veritas in euangelio aut
Qui peccauit in spm sm no remittet ei
neqꝫ hic neqꝫ in futuro Et Johes in epla canonica
Est pcm ad morte no pro eo dico ut quis oret
Qui enim peccat in pcem remittet ei et qui
peccat in filium remittet ei Qui at blasphema
uit in spm sm no remittet ei neqꝫ hic neqꝫ in
futuro Qꝫ quēit quid sit illud pcm in spm sm
vel ad morte Quida dicut illud esse pcm desepa
ratis vel obstinatis Obstinatio est induratio
in malicia mētis ptinacia p qua fit ho impenitens
Desperatio e qua quis penitus diffidit de dei bo
itate estimans sua malicia diuine boitatis mag

XLIIII

mitudiem excedit. Sic ergo qui dicit Maior est iniq
tas mea quam ut veniam meam vt ergo id dicat peccatum
in spiritum sanctum quia spiritus sanctus amor est patris et filij et
benignitas qua se inuicem et nos diligunt quasi tanta
et cuius finis non est. Ecce go in spiritum sanctum delinquere
dicit qui sua malicia dei bonitate superare putat
et ideo primam non assumit. Et qui iniquitati tam
pertinaci mere inherret. ut ea nunquam relinque ponere
nat. et ad bonitatem spiritus sancti nunquam redire. pacta
dei abuserit. et de misericordia dei nimium presumendo
quibus plagis malicia ipse sue pro bonitas sui
mma pertinacia et presumpcio peccatum autu
matus dei non ee iustum. Ill. de spacio dei non
bonum existimat. tolletes in hoc turbulentis
simo iniquitatis mari portum diuine indulgencie
quo se recipiat fluctuatus. aut ipsa desperacio
adducit pacta pacis dicentes. mia nulla est. et sup
pedres nisi damnacio debet.

Qui non obstinacio uel desperacio dicit peccatum in spiritum sanctum

Et quia ut ait. ytz. non obstinacio metus in
malicia obduratio omnis ytz desperacio
est peccatum in spiritum sanctum. Quidam dicunt
omnes obstinacio et desperacio peccatum esse
in spiritum sanctum. Sed si est aliquis illud peccatum remit
tatur. et multi etiam obstinatissimi et desperatissimi
quitur ut aut dicunt. Ill. Ioan. psalmi Conuertit in stagnum maris. i. eos qui erant
desperatissimi et ibi mittit crystallum. et fecit
pacis. i. obstinatos fit aliquo doctores tallium
cristo ibi etiam cuident ostendit. ubi aut et
edicat vinctos infer. i. eos qui ex qui ha
in se. fm istos peccatum illud dicit iterum possibile
non qui aliquis dimittitur. et vno et reds ac dif
ficulter dimittitur. Nec ami soluit crystallum mis
vehemenci spiritus impetu. Illi ut tradunt non etiam
libz obstinacio id desperacio appellat peccatum in
spiritum sanctum. sed illa tm. quia comitata impenitencia. qui
etiam impenitencia dicit peccatum in spiritum sanctum et aliquis
dicit impenitencia e peccatum in spiritum sanctum. Sed cum obstinatio

e aliqs sic ut no peccat distrui oportz an aliud
obstinacio aliud in pena sit in eo pcm an ide
h duplis mors qm sit ostendm istos pcm illud
dr irremissible eo q nuqm dimittit vn augl
ecia dicit hoc solu pcm venia metri no pt
t se omg dr q tlibet pcm digne penite no
pt et ideo rte phes dicit vt no p eo oret quis
pr qui sic pecat ordinib ecclie hic nl in futo
iuuat no pt hmo cor indurati tanq lapis sic
de dyabolo legr pq hac vita qui valde mali
fuit meritis ecclie iuuat no pnt.

Qz aliu accipit pcm in spm stm

Est ecia et alia huiq pcm assignacio h emi
pcm augl diffinies li de ffinoe dn in
monte dicit pcm ad morte e cu pq ag
nitione dr p gtum oppugnat aliqs fmi
tate et adiecit pat gtm qua recidiatus
e deo in vtte sdabo agitat ad fortasse e
pecate in spm stm ad pcm dr no remitti no
qr no sit ignoscend pcanti si peccat sic
tanta labes est illiq pcm ut deptm di hiudita
te sible no possit ecia si pcm sui mala co
scia agnosce et enuncia cogat vt iudas ci
dyit pecani facilq desperans incrit ad lagei
q huiusmodi venia patet ad ppt magnitudiem
pcm ia ex dampnacio pcm tales hre recedes
tore quedam assignacio pcm in spm stm re vel
ad morte hic poitu e qua illud pcm ce tradi
oppugnacio fmitatis pq agnicoz et indecia
gre pq recidiacoz qd spes qda obstinacois
intlig pt illa tn diffinicoz augl in li retracta
nu remeoraz aliqd adiecit ibi sic ns asse
do se dixisse apit ita dicens ccd quid no fit
mdu qm hoc putaz me dixi Qz tn addendu
fuit si in hac stadiatu meritis pnitate finiet
hac vita qm de quocuqz pcto in hac vita co
stituto no est desperand no pullo imprudet
brat de q no desperat hmo libris istituat pc
catu pmissu diffinicoe deptu tuc solu dere
dia ad morte nl in spm stm cu no hit comite

primaz Nec de aliquo peccare in hac vita est desperandum et ideo pro omni est orandum vt illud Johis no peccato dico ut quis oret sic accipiendum videtur vt pro aliquo pecante ad morte id est in spm sctm peccante sine merito hac vita non oremus Sed ait in hac vita est nec patris illi indicat de illo desperare sic pro illo orare demus Or dicit de ibus dni de impenitentia que est blasphemia in spm sctm sic ait Ista impenitentia id est impenitens obstinatio quia dum quis in hac carne viuit non potest iudicari De illo enim desperandum est qd dum pacta dei ad primaz adducat Paganus est hodie iudeus infidelis est hodie hereticus est hodie scismaticus est hodie quid si ceras amplectatur katholicam pacem et sequatur katholicam veritatem Quid si isti quos iudicauimus heretici notas et illi desperatissimos damnas anqm finiat ista vita aut primaz et inuenit vera vita in futuro Nolite igitur aliquibus iudicare quibus Christus ostendit per singulos iudicabit in hac vita de oratione nec de aliquo sit diffidendum qz dicit potest dum in hac vita est Sed quia non potest scire de aliquo vtrum pecauit ad mortem id est in spm sctm an ab hac vita discesserit non est bene alicui per spm sctm manifestum reuelatum sicut Christus aliquibus aliquando capi potest quod accepit peccatum in spm sctm. Sed tunc dicendum quod sunt aliqui qui impenitentiam obstinatam vsque obstinato est videtur et ois impenitentia obstinatio alias desperatio Nonne ued est qz non ois qui non penitet impenitens dici potest qz in prima parte obstinatio est et ut quidam uolunt ecia desperatio.

Alia assignatio peccati in spm sctm

Dehoc qz peccat in spm sctm Ambrosius super dicto dissentiens diffinitiam assignatam tradit dicens Cum dns dixerit qui blasphemauit in filium remittet ei qui autem blasphemauit in spm sctm non remittet ei neqz hic neqz in futuro Diligenter adute Nunqz alia est offensio filij alia filiabus sti Sic vna digitus sic vna iniuria Ipse quis corpus sue decepti huiusmodi remissio aliqz sentit de opt carne qua

dignu ē. ut culpa no ē tn exclusus a veia. Qiqs
uero sti spus dignitate maiestate et pstatem
abnegat sempitna. et putat no ispi di ein
demonia. s in beelzebub. no pt ibi exhortatio
ē venie vbi sacrilegij plenitudo ē. Qat apte
hic explicat qd sit pcm in spm stm cū illi dicunt
de stpdom ggre ue videt. qz illud pcm dr ē in
videtia gre oppugnatio sctitate cum em post
ggnitoz veitate sancti spus ueitate negat. cui
qt opa dicit ē beelzebub. ptati boitatis q gre
dei invide no dubitat. Nō itaqz distinctio illa ver
boz sic accipienda est. qi tenu psonaz diuise
sunt offense. s ibi tnd pcm dicta sunt.

Ceterum cum ipsum id intelligit qd sit p
infirmitate. qz pri sptia s regiter at
tribuit potentia. pcm in filiu qd sit
ignoratiaz. qz sapia filio attribuit
Dicam exposibile tenu qo peccat per
infirmitate uel ignoratiam stuale pe
na adipiscit. Qz no ille qui peccat in spiritu
stm. cui dat vna sit potentia sapia bonitas ti
hua pri potentia filio sapia spui sto bonitas
sepig assignet supig dem est.

De potencia peccandi an sit homi uel dyaboli data. a deo

XLIIII

Pdta cōsiderac dignu oriuntur. Utr
peccandi potentia sit nobis a deo uel a no
bis putant quida potentia tre agendi
nobis ē a deo potentia no peccandi no
a deo. s a nobis uel a dyabolo ē. sic mala
voluntas no a deo nobis ē. s a nobis uel a dya
bolo. bona at a deo tm est nobis. Bone naz
voluntatis et cogitacionis initiu no hoi ex se
po nasci. s dyuinitus parari et tribui ieo de
cindet ostendit. qz nec dya. nec alios an
gelos eiq ex quo i hac caligine sui detrusi
bona potuit uel potit resumere voluntate. qz
si possibile foret vt humana natura pgq a do
uersa bonitate pdidit voluntatis. eo se ipsa
rursus eam hri potuisse. multo possibilius hoi
na hret angusta. q dilato mino fugit tirem
corpis ponde tantomagis hac esse pdita si

ultate no igt ho ul angelq a se volutate bonam
hoc pt ꝗ mala. Sic et de potencia inquiunt per
tribuendam uolutatis de potencia bom et mali dis
ferentes. q illa sit a deo no ista. Auctoritatibus
astruit potencia peccandi esse a deo. xx. m

Sed plurib storz testimoniis indubitater
mostrat q ptas mali a deo e a quo e
oig ptas. Alt enim apls no e ptas nisi
a deo. qd no de ptate bom tm ꝗ et mali
intelligi oportet cui pyllato uerbis dicat. Non ha
beres in me potestatem nisi esset tibi datu desup ma
licia nepe hom ut aut aug. cupiditates no
randi pcc ht. potestatem autem ꝗ ille no dat no
ht. Ideoq dyabolq angi aliq tollet job dice
bat dno. mitte manu tua. et da potestatem quia
ceca nocetui ptas no est nisi a deo sic sapia aut
p me reges regnat et tyranni p me tenet tra
un job de dno aut cum sciat regnae ypocrum
pt pusillate pli et de pll ipse dicit deq. Dedi
eis rege in ira mea. Nocendi enim volutas pt
ce abhois ado ptas autem no est nisi a deo et
hec audita aptiaq iustia vza potestatem dya
bolo data iustos deq facit suos. Dolor est qui
in malibq aut tumoib elato no ptatis ordi
nariume est potencia deq tribuit. elatoq uero
potencie malicia mere meritis iucit. Collaq go
ꝗ de meo est q no potencia iusta ꝗ actio pu
ua damnat. hys auctoritatib aliisq plurib
euidenter ondit q no e ptas bom ul mali cu
iusq nisi a deo equo. et si te lateat equitas

Ly aliqn resistendu sit potestati. m. m

Ne erit qo no tristienda silenco. Dictu
est enim sup q ptas peccandi et nocendi
ns a homine id dyabolo nisi a deo. Apls
autem dicit q qui ptati resistit dei or
diacoi resistit. Cui go dyabolo sit ptas
mali dei ordiacoe eig ptati no ce mostred
vide. Ostred e apln ubi loqui de secularipo
testate sti rege et principe et hugoi quibq no
est resistendu in hys tribz deq ei exhibei sz
tributis et hugoi. Si uero princeps aliqs vel
dyabolq aliq iusseit ul suaseit contra dni tuc re

stendu est vn dugl detimans qr sit resistend
ptati in li de ra bom ait Si illud iubeat ptas
qd no deas fac hic sane qtepne ptatem timedo po
testate maiore ipos humanaq res gradq adute
Si quid iusserit curator mugi facied est si cons
profulem iubeat iusq; quid ipe proconsul iu
beat et aliud iubeat imperator iusq; dubitat
illo qtepto illi et fiuied Ergo si aliud imperator
aliud deq iubeat qtepto illo obtpandu est deo
ptati qo dyabi ul hoies tue resistatq cu aliq con
dis suggrsit iquo dei ordinationi no resistamq
f obtpamq Sic enim deq prepit ut i malis milli
ptati obediamq ⁊c

Explicit liber sdus

Iam nunc lectis intelligendis
atq; ptractadis que ad ubi incarnati miste
rium ptinent integra meus cogitatione
intendatq ut de ineffabilib; ul modicu ali
quid fari deo reuelante valeamq.

Hunc volumen qtinecessitas sub corpordio constringit

Hic enim omis ordo postulat
ut qui i pd lib de i explicabili misterio
summe trinitatis inuiolabili storu attesta
tione aliquid dixid de deinde i sdo libro
condicionis eius ordinem hominis lapsu sanctis
auctoritatibus testimoniis de eiq repa
tione per gratiam mediatoris dei et hominis pstitq
atq humane indepaciis sacrificiis quibusq cone
xionis hoies alligat ac volnera peccatoru curat
ostendit i iii et i iiii libro disseruiq ut sinceritatiq
ad volneratis medicq ad infirmu gra
ad miseru accedat.

Incipit liber tertius de incarnatione verbi

Qui venit igit plenitudo tpis ut ait
apls misit deus filiu suu factu de mu
liere factu sub lege ut eos qui sub
lege erat redimeret ut adoptione
filios dei reciperemq Tempus at ple
nitudinis dr tempus gre qd ab adiutu salua
toris exordiu sumpsit hoc e tempus miserendi
et amis bonq mitis iquo grat et veritas p ihm

oppm sta est gra qr pcaitate implet qd in lege
plpiebat veitas qr p ppi adiectu explebet
atq pfiat huane redemptoris sponsio sta ab
antiquo filij go missus est ipa incarnatio Do-
missus est q in forma hois mundo visibilis ap
paruit De hiis sup sufficient dcm est.

Quae filius carnem assumpsit no pater nl spiritus sanctus

Diligenter ued z annotandu
Quae filij no pr nl spus sq est tertius
Solus nacq filij hoies assumpsit ed vtiq
ordie cogrub atq alto dei sapia scilicet fi-
lio ut deq qui i sapia sua mundu condidcat fm
illud Oia in sapia fecisti dne ead que i celis
sunt et que in terris restauraret hec a mulier eua
gelica que accedit lucerna et dracma decima
que pdita fuerat repsit Sapia sq pris q testa
hunaie insinuatur Humie sue diuinitatis accedit
pditu qz hoiem repauit vbie tagis t ymagie
insignitu Ideo ecitz filij missus est et no pater
qr congruebat mitti debebat qui est ab alio q
qui e a nullo filij at a pre e pr ued a nullo alio
est vt eum aut alij i lo detur no em est deq
sit Sic go pr genuit filij genitq e ita congrue
pr misit filium missus est ab illo cui qdemetipse
mittit Dei ubi ang est vbi ab illo mittit de
quo natu est mittit qd genitu est pr ho qui
mittit a nullo est Ideo qd pr missus no est ne si
filij qui a solo pre est Deinde ad spus sq
qui e a pre et filio qz filij solq ni ait ne tm
spus est no spus sq sed nec pr ad ho stm est vt
qui erat i diuinitate dei filij in humanitate fieret
homis filij no pr nl spus sq sed ne induit
ne alij i diuinitate esset filij alij i humanitate
et ne idem esset pr et filij i deq pr de hoie
nasciturus vni i ecclia stice doctrinatis no pr car
ne assumpsit neqz spus sus si filij tm vt qui
erat in diuinitate dei filij ut fieret in homine
hois filij ne filij nomen ad alterum transiret qui
no esset etia natiuitate filij di go filij hominis
factus est filij natu fm veritate natiue ex deo
dei filij et fm veritate natiue ex hoie homis

filij vt ueritas genti no adoptoe no appellaoe
si utq; natiuitate filij nomē nastedo habet. Tessi
berg deq et uerg ho vng filij. no go duos ppos
neq duos filios. si deū et hoiem vnū filiū q
ptā vnigenitū dicij. manente in duabq sbis
se ei natiue ueritas gtulit. no cōfusis natuis
neq timptis sic tymothiam uolut. si societate
vnitis dare habs quae filij no pt vel spus sti
carne assumpsit. Ita pr vel spus sti potuerit i carne
Quod placet. Vtq pater. mutari vel possit
vel spus sti i carnari potuit vel eiq no
possit. sane vndei pt et potuisse olim
et posse nūc carne sumere et hoiem fieri tā pter
q spus sti. Sic enim filij no sti e ita pr vel spus
sti potuit et pt. Ergo filius qui tm carne accepit
aliquid fecit quod no pater uel spiritus sanctus. Ergo
Sed forte dicent aliqui cū indiuisa sint opa
trinitatis. si filij carne assumpsit tūc pr et
spus sti. ergo si filij carne assumpsit nec hoc
fecit pr vel spus sti. no omne qd facit filij fecit
pr et spus sti. At oia simul pr et filij et labor
spus. pter et gorditer opant. Ad qd dicij q
licuit opari filij sine pre et spu sto. si vna est
hoio trinitas opatio indiuisa et indistinctis. Ergo
filij no pr vel spus si filij carne assumpsit. Opa
tio carnis. supercedit trinitas opatio est. Sicut
Aug dicit. de fide ad petro. Reconciliati sumus
per solū filiū sūm carne. si no soli filio sūm dei
tate trinitas enim nos sibi reconciliauit. p hoc q
solū filiū carne ipa trinitas fecit. Trinitas igit
carnis assumptio fecit si ibo no pr vel spus sto.
Si enim pr sibi et filij sibi vel pr filio et filij pri
carnis dē assumptio opatio est. id no eadē esset
opatio vtriq si diuisa. Si sic inseparabilit et indi
uisa a vnitate sue tenet. ut dit Aug. i li. de tri
nitate et opatio. no ty eande trinitatem nata de ue
gine crucifixa et sepulta catholica tractatores
docuerit si trium filiū. n eande trinitate in spe
colube descendisse sup christum si tm spm sūm. nec eadē
dyuisse de celo. Tu es filij meus dilectus. si tm pris
voce fuisse ad filium facta cuius pr et filij et
spus sti sic inseparabiles sūt ita et inseparabilit

opent. her et mea fides est qm her a b catholica
fides. lic igr solus filio carne assumpsit ipam tn
incarnacoz ad pre et spu sco opatur est.

Quare totam humanam nam acepit et quid noie humanitatis uel humane nature intelligendu sit

Et qr in hoie tota humana natura vitio cor-
rupta erat tota assumpsit .i. animam et car-
nem ut totu curaret et sustineret qr at
humane natue sue humanitatis vocabulo
ania et ms intelligi debeat apte doctor Jeronim
i expositione catholice fidei dicens Dic quisquis
i xpo una filio ee personam ut dicis duas habe
ee substias et integras .i. deitatis et humanitatis
que ex ania et carne et corpe sua apte quod
humanitatis noie ania et corpus intelligi q duo
assumpsisse dei filio intelligit .i. hoiem sue hu-
manitatem id est humana nam acepisse legitur
Errant igr qui noie humanitatis nro dam sed
potestate quada a qua ho noiat sibi sumsisse co-
tendunt publicus ppter humanitatis noiat dit
em Johes Damascenus sed quia q deitatis
et humanitatis noie sacro sn natuas et vers
sentatum. Natura em nos sic acepit i expo
et cu dr una natura ee omis hoies qd ei
dent Idem Johes ondit differte one dicti
assignat dr natura humana i pr nomit et
ad una dr natura omis homis di em du una
homis nam dicis sed est q ns considerates
ad ania et corpis tonem hoc dicis impossile
em est unis natue dice dm corpus et animam
adunate qpata Dz qr plime psone homis st
omes at Dam sustinuit tonem natue Deb
em ex ania et corpe qpositi sit et omes
natue ania participat et dam corpis possidet
quem spem plicmacoz et differentiu psonaz
una nam dicimus unigrumsts sn psone du-
as natuas hnitas et i duabus psone naturis
expositis ania sn et corpis in dno at ihu xpo
no est quem spem acipe nagz em factus est
nec est nec dicis fiet alis p xpo ex deitate
et humanitate in deitate qz et humanitate deo

psti est idem et ho psti Tota igit hois natura
alam et carne et hoc pretatis sue accidencia
assumpsit deq; no carne sine aia nec alam sine
carne vt hetica voluerat et carne et aiam cu
sensibus suis von Johes damascenus aut Dia q
natura mea plantauit di verbi assumpsit sz
corpus et aiam intellectuale et hoc videlicet
totum enim totum assumpsit me ut totum me saluet
gratificet dis enim assumptible est insanabile

De vnione verbi et carnis mediante anima

Assumpsit igit dei filius carne et aiam.
sine carne mediante aia vnitis e carni
e medius intellectus vbi dei tate enim sub
stitate atq; simplicitate dina essencia
vt corpus de limo terre formato vniri no potuerit
nisi mediante rationali sencia illa de vno
recapitulabit e adeo ut ecia Johes ab vtero
sanctificatus se no de digne fateat solue corrigia
calcamenti eius et illius vnionis modum inuestigare
alius [illegible] plicat no erat sufficiens no sit
igit aliq[illegible] nec hoc dicendum filium dei substi
tisse dicitur neq; natus de sancta sz plam carne
et vmanis corpis similitudo ostendisse videtur
In quo errorem prelipuit qui timet ho fidei no
pt sz ne humana carne veritas et sba dei inse
net et ti dicit ipse visibilem sole radios suos
promittens [illegible] et eos mundos et sinceros
fugere [illegible] visibilia munda visibilibus mundis
contingunt et no inquinat quidquid tangit
tabit et invisibile veritas per visibilem aiam et per aiam
corpus sustinet totum hominem sine su contamina
tione assumpsit et ab omni infirmitate liberauit
Et ideo sicut dicit dei sapiens per aiam assumpsit
se aiam et per aiam corpus Quia enim sicut per dicit
superior matri similitudine dei propinquat q aia sz
ipsi deus sui inferior pterea et aia magis q
corpus et deo no ignorat aia dr assumpsit per
sum et corpus per aiam.

Dei filius primo assumpsit aiam et carnem mediante aia prius
est concepta quam assumpta

Si at quaerit utrum ubi carne sit et anima assumpsit an prius anima quam caro illa carnem quam animam et utrum eadem illa prius fuerit tuto virginis concepta et postea assumpta uel esse et absque ulla ambiguitate dicit ac quod hominem deus assumpsit totum assumpsit sicut ubi uiuit anima et caro non prius fuit concepta et postmodum assumpta sic concepte assumpta et in assumpte concepte unum dicimus in lo de fide carne nostri firmissime tenere et illaesa dubitatione credimus prius suscepit a uirgine quam uirginis carnis a concepte concepti quam carne ubi dum sic carnatione concepti idem et lo de trin. sic est homo mediator inter deum et homines idem homo et tuto unum et uerum quia perfecte idem homo filio sic concepta tota christus cum illa et uegetatus et operatus fuerit. Sic at tuto unum prius caro suscepta est et postmodum diuinitus uenit carne sicut ubi uenit tuto fuerit habitatio prime natiuitatis sine concubitu et postea homo. i. cum [illegible] et sic natus est de uirginis [illegible] et angelo nuntiante et spiritu adiuuante in uerbum in uterum uirginis per uerbum caro.

De carne quam uerbum assumpsit qualis ante fuerit et qualis assumpta sit.

Queritur etiam de carne ubi an prius tamquam obligata fuerit peccato et an postea assumpta fuerit [illegible] deus et [illegible] oportuit [illegible] attestationis [illegible] ut [illegible] sed ubi [illegible] sicut [illegible] ita mutauit [illegible] omni [illegible] tagione uoluntate.

Assimilatus [illegible] Maria quam totam sanctificauit a peccato prius purgauit et a pena etiam finite liberauit uel finite ipsum penitus aliquando ut quibusdam plagis peccati omnino illaesa exhibuit potentiam generandi absque uiri semine uirginem peperunt sicut eam ibi angelus docuit ubi angelus uidem alloquitur aut opus sua supuenit inter et uirtus al

tissimi obumbrabit tibi, et qd nascet ex te sanctum vo
cabit. filius dei. Cui sacerd ergo ait. Ecce ancilla
dni fiat mihi secundum verbum tuum. Ad exponendum Johes ait
post concessum ac sancte virgis spiritus sancti fuerit in ipsam
sicut verbum dni qd dixit angelus. Quia gratia ipsa et po
tencia deitatis ubi receptrix gratiae fuit aut
et gratia. et sic obumbrauit ipsam dei altis
simi esse dicta et virtus eius. filius dei. pri hb
esset. qualis sed humana carne et coplauit
sibi per altissimus et piissimus ipsum virtus sac
tum humanam carnem gratam tua tonali et intellectiua
mea antique oppositionis nos sicuti sp. esse sanctum
creans et iuste simul ca. simul di. sicut sic ca.
gratia tonali et intellectiuo. sic dei verbi ca.
gratia tonali et intellectiuo. Ex hiis perpicuum fit
qd ait dicens carne sit ubi sic concepta et assumpta
tum. caro et vino tota virginem spiritus sancti fuerit
ab omni labe peccati castificata. Cui collata e
potencia non modo grandi. ut in conceptu veri sili
libidine [illegible] virginis. vero de gremio celebraret. [illegible]
tus dei et [illegible] illa enim tua quia deus ex virgine
sibi vniuersa dignatus e sine vitio concepta in peccato
nata e h[illegible] carne non celestis non aeris no
altius cuiusq; potest ea natura. sed eius cuius e omni
homini ca. ut ait sac. ergo ex tui ab omni peccato in
munis existit. Alius enim deinde ordit. Ti. d natu
et qua ma[illegible] ex [illegible] virgine maria de qua
ipse honor [illegible] nitas [illegible] peccatis aut
nolo [illegible] ne [illegible] plus quia sit col
latus ad vm [illegible] ex oi pte peccatum. qui concepit ac pa
re meruit. quia constat nam habuisse peccatum. hac
go virgine excepta. si omnes sti et ste congregati
possent et quaerent ab eis an peccatum habuerint. q
respondent nisi qd Johes ait. Si dixerimus qr pe
catum non habemus nos ipsos seducimus. Illa ac virgo
singulari gratia plenta e atq; repleta. ut ipsum ha
beret ventris sui fructum. quia ex initio hi vnius
tas dni vt illud qd nasceret ex virgine p[illegible]
hominis premio gratis. et non cuiusq; sequentis ducet.

Quare ppter no fuit decimata in abraham sicut lem ca
ro quia decepit in eo fuit peccatum abnopia

Quum ait illa ca. cum excellencia
singularis verbis explicari no valet anqua

esset ipso vnita obnoxia fuit peccato in maia et in alijs
a quibus propagatione traducta est. Non incerto videri
potest in abraha peccato fuisse cum vnitissa eadem pe-
cato fuisset, vnde quidam solet quaedam levi decima-
tus dicat in abraha et non xpt cui in lumbis ab-
hc uterq fuit sine matutinale rone qm abraham
decimauit et decimas dedit melchisedech Tut
em apls levi decimatu dicit in abraha tamq
in mali causa qr ea decimatione sic abraha mi-
nor melchisedech ostendit cui ppontifex decimas
solut ita et levitici ordo qui in abraha sine
rone similem erat et eos pcipiam carnis
descendit xpus et non est decimatus qr ligatus fu-
erit sine carne non tn inde descendit sine lege co-
mune sz p carnis libidinem sic ecia in adam
qui peccauit sed non xpus vnde aug super genesi
dicit ada plante qui in lumbis eius erat pecca-
uerunt sic abraha dante decimas qui in lumbis
eius erat decimatus fuit sed hoc non cum qui in pos-
leq in lumbis ade et abrahe fuerat, non sine hac
pistola carnis inde descendit et in levi et
xpus sine carne erant in lumbis ab[illegible] decima-
tus est. Ideo pitez decimati non su[illegible] qr sine ali-
quid mod non erat ibi xpus qui [illegible] ibi levi
sine rone quippe illa similem ibi [illegible] levi q
rone pcubitu verbis erat in m[illegible] sine qua
rone non erat ibi xpus cum [illegible] ipsum ibi
fuerat male ergo ille qui decimat[illegible] in abraha
qui sic fuit in lumbis abrahe. [illegible] fuit in
lumbis patris sui. qui sic natus [illegible] pro abra-
ha sic ille de suo prohatus est [illegible] carnis
et in libite gaudiscriam.

Qua rone caro xpi dicta est in scriptura non fuisse peccatum
Et si quo aliquid quae non fuit obligata peccato
in xpo in

Quarta principiam nec magis erat assum-
ptus de virginis qr non carne peccati sed
libidinem carnis peccati accepit in suscit n.
deq filium suum ut ait apls in similitudine
carnis peccati assumpsit eum verbum car-
nem peccatrix similem in pena et non in culpa et
ideo non peccatum dicitur nec homo ois ado pc-

cati. sola illig no. cad pcti. qr no eu mr gau
pisteda si gra cepit lhiz ty studiez carmis
pcti p passibilitate et mortalitate. qr esurijt 7
sitijt et hlligoi. Iliz go cad cad sit que et mra
no ty ita sta est iuted sic mra est em sifica
ta iuted et natu sh pcto. 7 nr ipe illa vmqm
peccauit sm pena go sliz e mre. no iqlitate
pcti. qr pollicoem que ex gaupisteda motu
ceptu est sino no habuit nec ex carnali de
cione nata e. Venit go ad corpg imactatu
qd pt libidinis gaupiam fuit ceptu. nec illud
ipe huit vicu qd in alio e qa pcti nr i eo pecca
uit. ideoq ue dr ibi cad no fuisse i epo obli
gata pcto. Quidi pidetur adiersari illi fmi q dm
est carnis xpi no plus concepta qua assumpta

Illi auk fmi qua sup diuoq carne ibi no
an fuisse ceptu q assumpta vide obuia
qd augq dit sup Joh'm vbi lepr. Soluite
templu hoc et ty tribq diebq ex. illd dix
erut go uidei vl et vi ans edificatu e hoc te
plu et tu ty tribq diebq excitabis illud hic
ma mis [illegible]ctio dmica corpis cuicat qr vt dict
philo tot [illegible]bq forma humani corpis pfitit hoc
octaslos [illegible] quida dice pfiuperauit dmica cor
pis fo[illegible] tot diebq ad modu alioq corpoq
pfectu. [illegible] mabzo limamentis distincta et mox
verbu d[illegible] ibi vmisse carne 7 huam 4 ho mo
dicut illu [illegible] pfiduni dmica corpis qvem ex
alia co illig dicti extitit ex quia sana dit
ittligenia iun. No em ideo illud dixit augq
qm mox ut cio illa ope spus su sanctifica et
a relig separata fuit vbo dei cu ana vnitetur
ut pfta et ueq deq esse pfta et ueq ho. Sed qr
mebroq illig dmica corpis distinctio i ipo mo
mento concepcis et vmdis dei et horis ad te
mpis erat et pua ut humano vsui vno poss
subiaci. Diebq auk illis quos mdcat Aut
pfta e et notabit sta incarnatu e igt. obu
vt aut Joh'es et appa i corpalitate no recess
sit et tota incarnatu e et tota e i ctu sptu
tymorat corpalit et contrahit et diuine
est in ctu sptum no concepta carne eig cu in

arrusipta diuinitate Inoibus igit et sup oia edt
et in vtero sce dei genitris existebat fm ipo actu
incarnacionis. Qualit in sptura sepius tribuat
incarnacio q est opus trinitatis spui sti et de ipo est
et conceptus et natus dicatur

Quum ud incarnacio ubi sic in superioibus tract
tatu e opacu ud sit pris et filii et spi
sancti, inuestigacio digniu nobis videt
quae in scptura spui sto hoc opus sepius
tribuat. et de ipo ppius dicpt natus meo
ret. Ro enim io opacio incarnacionis spui sancto
sepius attribuit. q ea ipe solus in pte at filio
fecit. fs qr spus suus est caritas et donu pa
tris et filii et inefabile dei caritate. vbu dei
cao sui est et in estimabili dei dono filius
dei sibi vnuit forma hui. No igit sequitur de
nominacio spus sti a illo ope prem at filio
adunit. ex potio vno nomito tres intelligit
sic fit spe i alis opibus vt dicit. sed hoc
modes bone in huic modu eandi intimat in
ecti. inquies. Proposito questionis

Quum illa caritatem quae vno et eiusdem et
paupt quis ad sola ipsona in ptine
tem tota trinitas fecit ita ne enim sepa
bilia sunt opa trinitatis au ea fili
enda spus sus solus nomiat est ... et qui
vno tem in aliquo ope nomiat omnia opa
trinitatis intelligit. ita ue est et exemplis
docei pt. Audistis posita bone eius sq qz so
luciqz vel expositoem. spui sancto
Cuio sensu xpus dicatur conceptus et natus de

Sed no est in hoc diuciq morandu. Illud
enim monet quod dicty e xpus natus de
spui sto. cui filiq nullomo sit spus sancti
nuqz dicturi sicq prium habis xpi de spiritu
ut deq pr genuit spus sancti. ex quo vtq
sola xpus vno est et dei pris filiq fm vbu
et spus sti filiq fm hoiem. q ad spus sti tanq
pr eiq de nata virgine genuisse. Quis hoc di
te audebit. Nu hoc ita sit absurdu vt ille

fidelium aures id valeat sustinere pm cui fatea-
mur xpm natum de spu sto ex maria virgine quo no
sit filius spus sti. et sit filius virginis cui et de illo
et de illa sit natus. explicare difficile et prudu-
bio no sic de illo vt de pre. sic hic de illa ut de
matre natus est. no autem credendum quisq; de aliq
re nascitur. quamvis eius res filium mutuo pa dic.
vt ex omnibus alit de hoc nasci filium filiae
capillis pedibus lumbricis quorum nichil est filius
vel quod hoc omittit qm tante rei desideremur com-
pari. certe qui nascitur ex aqua et spu no
aque filios cob rito dixit qui spiritu dicuntur
filii dei pris et matris ecclie. Sic quod de spiritu
sto natus est xpus matris filius est spus sti. sic eccle-
sia no omnes qui dicit alicui filii qui sunt et
de illo ecia nati dicuntur. ut illi qui adoptan-
dur ecia filii gehenne. no ex illa nati sed illa
parati. Ut itaq; de aliq nascitur aliq et no
illa ut sit filius. nec rursus sic qui de filius
de illo sit natus quod dicit filius. pro meo iste
quo natus est xpus de maria sit filius. et de spu
sto no sic filius insinuat nobis gratiam dei qua
pro nullis meritis precedentibus ipse gratuito na-
turae sue quo ea cepit. ubo di coniunxit. natu
persone vnitate ut idem sit filius dei qui filius
hominis et filius hominis qui filius dei. ex sic na-
turae humane susceptione fiet quod nulli mortalium gra-
illi homini nisi quia illum posset admittere pe-
catum. quae ita ipsum sti ex spiritu. ex ipse
ipse sic a deo. ut sit ecia dei donum ipse hoc quod
de spu sto et natus xpi dicitur. quid aliud
qm ipsa gratia demonstrat. quia hic mirabili et ineff-
abili no ubo dei et adunatio atq; concretio
huma gratia corporalit repletus.

Alia ratio quare dicatur natus de spu sancto.

Potest ecia dici xpus sm humanitatem no natus
de spu sto qr eu fecit virginitas eius ho-
est et ipsa sanctus est ut sit dicta Con-
ceptus qd et natus de spu sto dicitur. no q
spus sanctus fecit virginem pregnantem no enim de sua spe.

sta semine patris accepit sed per gratiam dei et operatorem
spiritus sancti de carne virginis et assumptum quod ubique est
unitum et tenacitio sunt hac intelligentia legis
de maria quia nata et in utero filius de spiritu sancto Quia
da rone ambo simulatis tui lo de spiritu sancto ait
ex aliquo et dicit ex sua aut ex plenitudine eius
do sua sic filius qui a patre et spiritu sancto quia a patre
filius procedit do plenitudine ac sic do deo dicitur quod
in utero habuit maria ex spiritu sancto sic qui ex sua
do spiritu carne et ossa conflata est non vtique
quod si ex operatione et plenitudine eius ipso concepit
filius deget sunt sunt dumtaxat tractatibus auctore.
Quae apostolus dicit ipsum filium qui nos fateamur esse
ed quei pt. in nos. natum
salvatore natu profiteamur. quae apostolus eum
filium dicit ex semine David et alibi loquitur
ex patre ac aliud est fieri quod nascitur
aliquo do sed fieri dicit hoc dicto quia eum non ipsum
no semine concreta et cuio dni in utero virginis
et corpus assumpsit et vitute spiritus sancti
ideo apostolus dicit filium non natum dicit esse eum
semine admisto et sanguis coagulo quare aliud
et non permistione sed virtute petrea possit
homines quare filius homines sed non sed
dicit apostolus factum et non natum Quae ergo
tuitus quae sunt sed veri semine in similis
putatur quae ostia semine commotione ideo
at eum factum dicit apostolus addidit ex semine
David quia et si non intercessit semen homis in con
cepione virginis tamen quia carne prius
formatus et quia restitutus do semine ita dicit quia
factus est. Si persona in nata persona in natum assumpsit
et si nata dei mutata sit
Praeterea inquiri oportet cum ex permissis co
cet vitu dei carne et eidem simul as
sumpsisse in unitate persone aliud hoc
poterit credendum sit sit persona prius
vel natura nata, vel persona nata vel nata
persona assumpsit et an ita geniat

dica diuina nam et incarnata sic deus incarnatus
et ubi incarnatus sane dr. hic tamen sed sine q
rendi ad uim sacrae auctoritatis testimonia p
tinent implicata atq ipleua primum ad explicatu
e et aptia Verba enim est et sm ambiguitate
uerbi q no natura persona nec persona personaz
q persona nam assumpsit ad sors subditus con
probat testimonio et asserit. documentis dut. n
aug. i lr de fide ad petr. Deus unigenitus diu ad
ipsum et ueritate carnis accepit ex uirgine et
ac nasciturus integritate uirginitatis seruauit i mre
et paulo ante hic de ipsa nam i unitate
persone suscepit quem sic humanitas primaz i corrup
ta uirginis uterus ex ea nasciturus implenit sor
ma ex hu. natuam serui i sua accepit deus
ille persona sed deus em uerbum no accepit pso
na hominis q natura sed dei filius unigenitus
ut carne ipsius ab eamq nuptiis sic tepide
carnis accepit personalis incarnatus e hic alibi sz
pluribus auctoritatibus eundem ostendit no nam
persona nec persona persona q persona nam acce
natura nam assumpsit. Ecce ueb. gomes dictis Dico si
doctos esse et de in hoc pluribus dissentie
videt a [illegible] pilari alios doctores i sac
pagina [illegible] nec tm alii ab aliis v
eadem idem a [illegible] dissonare videt sic sancta
capta dei [illegible] legi em i concilio tolletano vm
traditu sic solum verbum cad sm e et habitabit
in nob. et hic tota trinitas operata sit formaz sus
cepti homis qm in operabilia sit opa trinitatis
solus tm filius accepit hominem q singulariter p
no i unitate diuine natuae id q d e filius
filius no d. ante est trinitatis sic in concilio tolletano vm
sic credimus dm pnem et filium et
spm sm. no tm dicimus ut huius trinitatis unitate
maiu igo genuit q tm filium qui solus nam
mam i unitate sue persone assumpsit q incar
nacionem q huius filii dei tota trinitas operata
esse credenda e solus tm filius forma serui ac

capit in singularitate psone hyps i ipsa uide q
psona trin nam no natura nam assumpsit Qui
ad que est trinitati no accepit hominem go no na
diuina que quis est tribus psonis Cu uidet
obuiare ad aug alt in li de fide ad petrum.
Nec diuinitas mea xpi aliena e a natura pris
sed id ad impiamus edit ubi p. quantus eis
aliena e a natura mri ibi sm id q ubi cao tem
e Illa em natura que ex gentil mater exprie
nam mrem si pro suscepit ut nasceret ex u
gine hac auctoritate uide trudi q diuina
natura humana suscepit ubi ueda et moua
possit q ea gentia etiam ex prie dicat n
forte nam p psona hic accipit aliqn si dix
ering nam tribus psonis quem gentil esse
earet nobis ipsa ad ipso que i te attio det
mitate disseruimus ubi dicit non nam natu
psona ipsam genuisse ex si natura genu
isset nam cu ipsa addit sic natura trinitas
ad res sed non genuisse ad aug posse fiei
negat si alibi certu reperiuntur documentu
aug in p li de trin dicit sed ipsa mior
sed forma sui accipiens nihil e sic acce
pit forma serui ut amittat forma dei i
qua erat erat equalis pri ut et in for sui
et in forma dei id ipse sit unus filius
pris ex forma dei accepit forma serui si
ab forma dei forma sui accepit sed dubio
natura nam accepit forme em noie natu
significat ut aug euidenter doz i li de fide
ad petr Ti m de xpo audis ex in forma
dei erat oportet te agnoscere sed tenere
illo forme noie naturam predicatam debe
mtlligi In forma igit dei erat ex i natura
dei pris semp erat de quo natus est hylari
q i lib de trin ait ex in forma dei na
dia mtlligentia e q in dei mani natura di
dicisti noie forme mtlligentia sue natue et
audisti q forma dei forma serui sustepit

vni quod e q ma diuina nam humana susteperit
ad eam Hieronim explanando fidei euidenter in-
sinuat iquiens passio filij dei no putatiue
hue sim illud passio est id pati potest. i. no
sim illa sam quod assumpsit. hic sim illa q assump-
ta est hoc q apparet diuina sam assumpsisse hu-
mana. Ho libris at dugei supig poltis adhibita
diligencia inuiu videt solu vm carne sim. et nam
solu susteptisse humana et diuina nam eam
accepisse. Quia enim trinitas nos sibi reconciliauit
p hoc q solu vm carne ipa trinitas fecit. In quo
sic ueritas commutabit manet diuine humane q
natue vt sic uera est semp eiq diuinitas qua
de pre ht. ita ue semp atq incommutabilis eius
sit humanitas qua sibi vnita sima diuinitas
fecit. Ecce et solu verbu dicit carne sim. et
humanitate diuinitati vnita. Idem q assumpeig.
dicit humana forma a solo filio susteptam quam
tota trinitas fecit. Iam sutile est ignoscere qm
diuisa et multiplicata sup sone prodita autores
tradidere. Ideoq posteriores ea legentes va-
ab atq contrias ex poltis occasionem sumentes
p mutationis. Quod de hoc tenendu sit. mm

Nos autem omnes mendacij.
et conditionis nota a sacris paginis
secundum eruditos orthodoxis patribus
atq catholicis doctoribus illa pud intelli-
gencie sue sone notatis consentiq dictis et
psona filij assumpsisse nam humana et natiuiq
diuina humana natue in filio vnita, eadem sibi
vnisse id assumpsisse vnde et q incarnata dicit
et vocat solus filij forma seruii accepisse p
hoc no exclud diuina natura ab accepto fer-
uilis forma. Alie due psone sc pr et sp
sc. Ecce et aliud sc id ad hom filij no
q quia est tonati homini accepit sic oportet
intelligi. i. in ea ypostasi filij no in tribus quit
psonis diuina natura humana nam sibi vnicuit
qui sensus ex ubis Iohis damascenum affirma-
qui totum diuina nam i vna ypostasi incar-

natu ce andet assut dicas Qu humanarde dei ubi
aung omez et psam natuaz deitatis i una eig
vpostasion icarnata ce v vnita humane natue
et no psem pti Omi em humane natue aung vni
ta ce omez deitatis nam il sam Item cad est
natua in singla vpostasion v psonaze et qh
dicq natura ubi icarnata esse hymbios et
athanasiu et cyrillu deitata dicing ce vnita
carni et una nam dei ubi incarnata qstem
verbu autem et qd quod est sbe possor et qd
appetatis e hms vpostasios v psone Ro hms ma
nifeste ostendit qd diuina natua icarnata e
vni et cad ue dr sustepisse humana natuaz

Qn diuina na debeat dici caro

Sed quer vtro cad natua diuina debeat
dici cdo sta sic verbu dr stm cad Oi em
idem est incarnat qd e carne sed Videl
pt ita debe dici q sit cad sta sic dr incar
nata Ad qd dicing qz illud dem pt sat sptu
ca tepiet ro cad intelligenda ac quae qua
cu dr incarnatu Oz q illud aud tibus sub
ticuit atz locucois modis medq mi a videt
sacd expssone si natua diuina dicet caro
sta melio hoc sic puto il negare y temere as
serere Ne si illud dicat qu tabitabit in nobis
significat puter Ro pmissis in dubio constat
q psona ubi sue natua humana nam sb
carne et aliam assumpsit sb no
Oi at natua diuina nam hms
no dr sta ho il ce ho sic vny dr
q dei filius dr stus ho il ce ho
hoiez assumpsit sb qz ipm i vnita
ritate sui psone accepit Natua at diuina
hoiem quidem accepit v hois sb
sb no in singlaritate et vn
ta em pcetate ac diuitate
psone singlaritas cohibit natuaz
diuina natua ce ho il sta ho sic dei filius
Quida tn indemtes vtriq concedut

Quare no accepit psona hois cu hoiez accepit eig

Ideo ned no psona hois assumpsit. qz cro illa
et aia illa no erat vnita in vna psona
quia assumpsit. qz no ex illis constabat pso-
na qz illis vbi vnitis est na si incen-
sus est vnita sl cu ubo vnita sit. Altera tn vnio
nunqd vnita sit. illa duo sz aia et cro. alia
vnio ubo vnita sit. qz alia e vnio aie illius
ad carne. Alia est vnio ubi ad aiam illa z car-
ne no go accepit vm dei psona hois sz nam qz
no erat ex carne illa et aia illa vna qpolita
psona quia vbi accepit. sz accipiendo vnit z
vnendo accepit. Cont ho oppo qua phare quidq volut
Hic agitibus da. psona accepisse psonam
opponit. qz psona assumpsit psona psona
est e da ronalis in duabus nturis hec
at est aia. Ergo sz aiam assumpsit z pso
qz alij rei est vnita psonalit sz qn psa est ab-
at aia nicq fuit quia est sicut angl. illa
no ea assumpta psona e assumpta. Aliter qz intelligit
phas bestie dei assumpsisse psona. qz assumpsit
aliq hoie. assumpsit dit holem ubi ppm go
aliq hoie. qz at hoiem ihm ppm assumpsit
dit dicere [illegible] symbolo sz anathemate tra-
dit dicere [illegible] quis dixerit. atq; credidit hoiem
ihm ppm [illegible] sl qz di assumptu no fuisse anathema
sit qui eam in plurib; scripture locis thugoi vti
locutiobz illetho a ubo est assumpta. Ille ho sty
e popus. et psona. de hoie psonaloquens deo dit
Beatus q elegisti et assumpsisti eo quibz ostendit
videz q aliquis ho assumptus sit a ubo et illa
psona a psona sit assumpta.

Sed qua hoc nephas e dice aut sentie
pius locutiones eius stes sm hanc
intelligentia sane accipiendum. vt ho vpe
sue ho ille sue quida ho dicaz assumpta
a ubo. sue vnita ubo no qz hois psona sit as-
sumpta vl vnita ubo. sz qz aia illa et caro illa
assumpta sit. et vnita ubo iquibz sl sit psona
dei z hois. ut ad hois nam no ad psona tes-
picias ei assumptu vl vnitu vel quienda va-

aliquē i hujusmodi locutionibus scripturā mendat quo
arta cū quest sine ppria auctoritate an ali
quis ul quida ho sit assumptus a ubo ul vnitus
verbo sine distinctione intelligēdae. nō est
sic rēdenda r̄nsio. quia multiplex ppm̄ssa e
ho si instanciae quaeretis ita determinato Si de
hoīb ppona quaeis r̄spondeo nō s. de hoīb
natura dico est. De intelligencia hacc locutōm
deus factus e homo deus est homo an hmōi locutionibus
dicatur deus sit ee aliquid uel esse

Ad ppm̄ssa autē eniqit qd plurimū gti
nas vellutat si minus difficultatis at
plexitatis cū em̄ constet ex pdicis
et ex aliis pluribus testimonijs omnes
catholici omnimodis fateant. deum esse hō
minem et ppm̄ nec dum ee et non hominem
quaeritur an hmōi locutionibus deus sum est ho. filius
dei sum est. filius hominis deus est ho. et ho est
deus dicat. deus sum ee aliquid ul ee aliquid vel
aliquid dicat ee deum et an ita conuertat dicat ho
sum est deus et filius hominis factus est filius dei sic
quod dicat. et si ex hmōi locutionibus ho dicat deum
sum ee aliquid ul ee aliquid cum [illegible] intelligenda
hacc locutionū et illum sibimet [illegible] [illegible] re
sacra et scripturae [illegible] [illegible] plu
rimum differre inuenietur sapientes.

Quomodo sinam refert

Ait enim dicit scripta ubi scriptura de hominis
quenda ex aia rationali et humana carne
constituta ex quibus duobus sibi nec
ho constituit. et ille ho cepit et deus
non quidem natura dei si persona ubi et dy cepit
ee ho ille concedit ecce hominem illum assumptum
a ubo et vnitum ubo. et tm ee verbum. et ea tra
traduit deum ee dicit sum hominem ul ee hominem
et deum sum e. cepit ee quia da ex aia ra
tionali et humana carne substantia et illa sba
sta est. cepit ee deum. non tm de unitate na
ture i unum si ulterius natura humana [illegible]
te sum est vt deum esse illa sba et illa sba esse

deo vni nā dr deus scus a ho et ho scus a deo et
deo capit ac ho et ho deo et filio dei filio hominis
et aequiparat cuiq dicat illi homini ego ala tonali
et humana carne subsiste no tri statent ego dua
bo natus ce propriae divina sit et humana nr
illi ptes ce duas nāb si aliq tri et carnem

Fluctuitates ponit quibus sua mutuit suam

Et ne de suo sensu tri loqui
putent hac sicq plurib mutuit testimo
nio dit cum illuc ait dr in. Su legis
verbū cad sem est tubo intelligo verb di
filium carne agnosco verb hominis filium et utraq
simul una persona. deus et homo in ineffabilis gra
largitate commutui idem tenuit quod ipse
deo de deo est ho at natus e de spu sto ex ma
ria virgine utraq sba divina sit et humana.
filio a vnico dei patris omipotentis de quo predi
cpus sit utraq vno ex illud pp verbū et aliud
pp homem non duo filii deo et ho si vno dei filio
de si nic ho a certo tempo tamen ceos tribus
natiā hui ad deo ho meruit vt in vnitate
persone vni filii dei singlariter assumpta esset ar
bona uoluntas quae bona opa praesumpsit quibus
mēt iste ho vna persona sibi ac deo vnicq aua
sunt ho et ho ac singlare vnicum constitui est
vt singlariter meret dni nrī ex ho esse
cepit non aliud cepit ac ho qm dei filio et ho
vnicq et natu dei ibu qm ibillo suscepta
cad sua est utraq deo ut quadmodo a vna pra
quilibz ho aua sit tenat et cad ita sit oppus
vna persona christi et ho idem st joseph agnos
aliq germani tam propi divina sit qua aequal
e patri et humana qua maior e pr. utraq
ac simul non duo si vno et oppt ne sit gemitus
nominis deo ac pho oppus deo aua ro
nalis et cad idem qm in li de predestinatione
sanctorum ille ho vt a uctho patris aeterno in vnitate
persone assumpta filio dei vnigenito esset vnde
hoc meruit qm nomen eius praesumpsit vt ad hac
ineffabile excellentiam pueniret sancte atq
suspiciete dei ibo ipse ho ex ce cepit filio

dei vnicq de cepit Sta ho quicunq ita gra fit ppi
anus sic gra ho ille abrido sta dopt Idem i
li° pim de tin. Gra dei nos in hoie ppo gme
dat q nec ipe ut tota vnitate deo sed quicq
vna cu illo psoa filiq di fiet ritus e predeti
bus meritis assenty fi ergo ho de cepit ex illo
e et deq vn dny e verbu cuo sny e hylaiq q
i p. li° de tin. aut ppny no ambigimq de deu
verbu neq ruiq filiu hois ex aia t corpe
constitisse ignoratis sny alissq auctoritatibus
vtur. Qui hoiem questa ex aia rnali t car
ne q postm dny son dicut fi gra no nat Sola
em gra hiut ille ho no merito ul natura vt
ffi deq sine dei filiq ut hiat dmq sniz et
potencia qua hypostasim cu quo e vna psona
nec tm in sipsoribq legit q ho ille sit vna
psona cu verbo et sit ipm verbu fi ex q aia
rnalis et cro eadem psona sit [illegible] ope sit t dy.

Aliare sentencia

Sunt et et alij qui istis [illegible] consentiunt
fi dicunt hoiem illu ex aia rnali et
carne tm fi ex humana et [illegible]uina na
t ex tribus hoib dicunt [illegible] carne et
aia constare et tyte [illegible] fit [illegible] vna psona
na tm de an incarnato nec [illegible] simpli
cem. fi incarnatione sny composita ex diuini
tate et humanitate nec e idem a [illegible] psona
q prig Sz prig ex [illegible] di tm psona incarnatione
sta e ex aia hoie psona no ut dicunt psone
fi ut vna t eadem [illegible] psona dei hoib psona
ho qua prig est simplex t [illegible] a tm natu
ex tres t duabq et ex duabq subsistit na
turis et psona que tm deq est sta e ex
uerq ho subsistes no tm ex aia t carne fi
ex q ex diuinitate nec tm psona illa debet
dici sta psona cuius dicit sta psona hoib
sta est [illegible] illa psona vt quibusda plaq
quidda subsistes ex aia et carne fi no est
sta psona vel sta ul natura et inquantu
est ille subsistens composita est magistri at

verbū est simplex est. auctoritates 7 pōnque hac
de hoc aug. in li. appriant sententiam 7 ne
simile p̄ spei aut moris eiusdē
appbare contendimus sacrificiū ecclie duo
bus constare duobus confici visibili elem
tor. ppe. et invisibili dni nri ihu ppi carne
et sanguine. sacrificato et resumpta 7 corpe ppi
sce ppi p̄sona costat 7 conficit ergo deus 7 homo
tu ipse ppius verus est deus et verus ho. qr omnis
res illarp vere nātis et veritate in se ptinet
ex quibus costat. De hoc eodē Johes damasceno
In dno nro ihu ppo duas qdē natuas cognoscimus
vna at ypostasim ex vtriusq; ppositū
incarnata igit ppius ex virgine assumens
p̄mitiā mēte p̄ma esse vt ipsa ex titerit carne y
postasis que dei verbi et composita sta sicut q
prius p̄ ipsō acrit verbi ypostasis composita no
ex duabus natuis p̄stis deitate 7 hūanitate
et stat ipsa divinitas dei ubi filiacōis caracte
ristica et determinativū ydeoma sim qd di
visa a patre et spū sto 7 carnis caracteristica
et determinativa ydeomata sim q differat
a mte et reliqis hōibus Sic vna ypostasis
filij dei consistit in duabus natuis p̄stis habentibus
deitatis et hūanitatis et in hac natura
eadē ypostasim et has duas natuas custodiri
et mēte ipso pq vnioz no secersu 7 simpli
ptas ponentes simplam sed vnitas invisibilē 7 vna
composita ypostasim. Sicut enim in q̄ vnioz
sit vera et no sim fantasia. Sic alem et non
duabus natuis p̄sistentibus altera sit vna ppo
sita nam sed vnitas iuxta 7 vna ypostasim co
posita filij dei. et mane eadē sicut alem dicam
determinamus qd creabile nāsit creable. et qd
mabile creabile et mōrle mōrle 7 immōrle
immōrle et circumscriptible circumscriptible et incircumscp
tible incircumscriptible 7 hoc quid refulgit miracu
lis De hoc ecia aug. i li. de trin. ait. et qd
modo sim deitate vna est pris filijq; nā. ita
ecia ipso hūanitate eadē est matris et filij nā

ex utriq; ac sba et divinitate et humanitate vnq
atq; is a deus, deus et homo filiq; ihus xpus vt
deq; verq; ita etiam homo verq; deus. Item in li. primo de tri-
nitate deo quisq; potuit humana natura vt ex duabus
substantiis fiat vna persona vt phos et ex tribus
deo, anima et carne hominis aliisq; pluribus auctori-
tatibus se minuit qui dicit personam esse appositam
ex duabus naturis sive substantiis. Tertia auctoritas sancti

Sunt etiam alii qui tamen
verbum non solum personam ex naturis apposita
negant verum etiam hominem aliquis sive etiam
aliquid esse ibi ex anima et carne apposita
id est iam dissentit sic illa duo sint adam
et christus ubi persona vel natura vnita de aut
ut non ex illis duobus id est ex homine et deo aliquis fa-
ciat id est persona fiat sive oriatur. Ex illis duo-
bus velut in humano ubi dei non fit ut mor-
talium oculis appareat. qui non dicit sunt
verum homo quia veritatem aliquid ante accepit q.
duo esse in unitate id est in vnitate sive persona
accepisse legitur non quia illa duo id est aliqua res
ex illis composita sit vna persona et ubi vel
sit vnus sed quia illis duobus accedentibus vbo non
et personam unus auctor id est qua unitas in tri-
nitate et quia ipsa persona verbi quia erat plus
in humanitatem assumpsit in humanitatem non a diui-
sa id est mutata sed vna eadem immutata permanse-
rit qui sum hominem dicit homo sum dicit deum
predo enim hominem deus est deus sum homo et
accepit hominem dicit deus non de homo et post as-
sumpsit dicit homo de deo ita si accidentaliter
inquirit illi deus de homo vel homo et deus intelligi
tur si deus hominem assumpsit in corpus inferior
et inferior accidentaliter deus dicitur et po-
tuit deus assumpsisse hominem in corpus inferiori
potuit igitur inferior esse deus dicitur.

Auctoritate nihil quat quibus fiet sina roborent

Ne ac et isti de suo influere videantur
testimonio in medium proferatur qd dicit

qsirmat dicit enim Augustinus in li° de grā noui testa
mēti sic nō augetur nūs p̄sonarū cū ārā acce
dit aīa ut sit vnus ho. sic nō augetur nūs p̄so
narū cū ho. accedit corp̄ ut sit vnus ppnūs. Aggre
uatur dūm ho. vt intelligatur hūmanā p̄sonā simplicī
tate nō ut sit suscepta i carne mutata diuinita
te. Idem quoq; tractatus illud vnū de ārā hūtū tuetur
est ut ho. manifeste dicit ostendit deū dici sīm
ad horiem ut ee et bonum sīm hūtū i li° homini
qui ita inquit multis modis hūtū dicūt vel
hūtum dim. sicut disciplinā p̄ceptorū vsū firmata
vel hūtū corp̄is sicut dicūt alium alio validiorem vel
hūtū corp̄ quē membrī accōmodatā extrinsecus vt
cū dicūt alicui vestitū calciatū et huiusmodi. In
quibus omnibus manifestū est i ea re dici
hūtum quē accidit vel accedit alicui ita ut
ea possit aliā nō habere hoc at nō ductū a
abitus verbo qd a habere habitus quo i ea re dicī
quē nōs ut habeat vel accidit vel accedit. Ve
rum hoc mētēst quōmodo accidit vel acce
dit ut hūtū faciat nō mutat. sicut aqua mutat
in se intēsa et igniscens maneria sic sapiā
accedens homini nō ipsa mutatur sed homō mutat
quē de stulto sapiētē facit. Quēdā nō sic ac
cedit vel accidit vt mutet et mutet vt a
bus qui amittēs spēm suā in corp̄ vertit
et nōs cibō refecti ab exilitate atq; languore
i robur atq; valētiā mutam. Tertiū genus
cū ea quē accedit vel accidit nec mutat ea
quibus accedit nec ab eis ipsa mutatur. Sicut
accidit cū genus ē cū ea quē accidit mutatur nō
a sua natura sed alia spēs et forma accipiunt
ut a vestis sed iacētū atq; depōnitur nō hūtū ea
forma quē fuit induta. Induta enim accipit
formā membrī quē nō habebat exuta qd genus
congruit huic opāgōm. Deus enim filius semetip
sum exinanuit nō formā suā mutāt sed formā
serui accipēs neq; quisq; aut tūc mutatus in
horis amissa immutabili stabilitate sed in stati

tudie homis filius Dei susceptor nec hominem
susceptendo, et habitu induendo et ut ho. habendo
hominem induendo et ut ho. no sibi sed eis quibus
i homine apparuit, qd autem dicat q ho. nequaquam ex
primit. Nisi ho. habitu satis significauit apostolus quid
dixerit. In similitudine hominum factus, et no tm similitudine
in homine sed habitu factus est. Induitur est homine
que sibi vnitas quodam modo atq; conformat mortalitati et
infirmitati sociauit. No go oportet intelligi mutatio ex verbo susceptione hominis sicut
nec membra veste induta mutant. quibus illa
susceptio testatur susceptio susceptori copulatur
hiis verbis apte tunicae vide. Augustinus dicit factum hominem sub habitu qu etiam unigenitus
carnaliter nisi nolens exponere quentibus in
iii° lib. de trinitate ait. Si dicit ipsa caro natus
quia sta est upon vbi dei dico carne factum. hominem factum. No tm in hoc q factum et qd
mutatio sed carne ut carnalibus gr. liet appa
ret induta ita sane factum ut dicit no tm vim
dei et homis eio sed etiam rationalis homis. ad alt
hoc totum et deg dicat ppt dm et sic ppt homines
sed si difficile intelligit mens sed purgetur
a prius abstinendo et bona operando difficilia
enim sunt licet. Idem lib. de fide ad petr. Deg
filius tu es deg eternus et verus prophetis fuit alio
nary et plenus. In ao vero q. vna hit ille
humana natura sicut vel plenus et carnis
humana susceptit et aliqd rationale. Ite no aliud
fuit illa dei filium exinanitio nisi forme se
ruilis. natide humane susceptio. Vtraq; igit
i xpo e fr. q. vtraq; ned et plena e i xpo
sba divina et humana. Idem lib. con. max
imin. Ut ipse ipm qui bit vsibit
i homine apparuit sicut de seia scripta dignus
e. Idem in eod. loco ipm dm nrm hominem
susceptum credimus et xpo publice ui
sibile hominis apparuisse. xpo int homines co
nuersatis fuisse. xpo de homine humana ptu

lusse in ipso horas docuisse hilarius quod in xi. li. de
trin. ait. Quod dei filius natus ex maria de ms
q ibu cato stus e. sc q filius di. cu in sdr dei
assu formsetu accepit vnu ts eudeq no
del defectioe s hoies assupcoe psitem et in
for dei p nam diuina. et in forma hui exto
tepcoe spus sti. fm hoies hitu cepti fuisse
no fuit hitq ille tm hoies s ut hoies nacq curo
illa cad pcti si illitudie cuymus pcti audyst
tres fm duos portas suas et p singlas in
ducta testoia positis suis probat p testoiis
intelligentias portarq locutoiu exequitur s in singlas
suas 2 pmo fm pmu 2m

VII

Secudu pma ud dr deq stq ho 7 ho stq dq
q deq cepit ee qda sba tonat que an
no fuerit. et illa sba cepit ee deq 7 hoc
sba no natua il mentis huit vn tre
dr ppe. igitu ho pdestia q ee filius di huit
aut sua opoit. si illa sba cepit ee deq et
deq illa q dr igr sba est deq q no semp fuit
deus et q nedq sba est deq q no est diuina
sba. et de se alia qs no se fuit 2d 7 illico
tedut. Origenis testoiis tu intuites qui ait
stq est s[illegible] id qd prius no erat si addidit
fm eterna sedm deu ueq erit prius et no erat
qm no erat. Alius q pluibq modis illi sua pt
exponi quibq supsedeq exercitacias studiu
lectori relinquites et ad alia pcedates.

Ut sba ud sua huius dcois talis vide tro
vt cu dr deq stus e ho itelliga cepisse
ee substens ex duabq natuis il stribq
bus. et eqso ho stq est deq qz substes
i duabq natuis cepit ee deq. il ponq ho stq
deq. et eqso dr qz deq assupsit hoiem et ho
assuptq e a deo vn aug dicit i libro d'tin
tellis fuit illa suspcio q hoiem fuerit deu
et dih hoiem. Vdidit. ac intelligencia cu dr dq
e ho et ho est deq dr ani deq ee psona sub
stens i duabq 7 ex duabq natuis et psona

subsistens ex duabus naturis dicitur esse de quo r. obiu
bel natura divina per eam predicari predicatur simpl
vel natura de persona apposita vel est falsum sicut dicit
Johes Damascenus idem dicit naturam vel personam

Ista dicit ypm. Ergo non est idem dicere naturam
et personam illam. et personam m

Ex predestinatio ingenitus est ho. r. equaliter
subsistens ex duabus suis sc. alia et carne
hec ita genitus ad naturam divinitatis non est
ipse predestinatus vel ergo ingenitus ita vel ea sub
stit predestinatus et ingenitus subsistit in aliis
duabus suis sc. r. alia et carne hoc est ingenitus
et ho.

Ex quo sensu dicit ypm predestinatus ad
d
Oetimant etiam auctores. margine n

Que prime quaerunt sine et huic videt
dicere ut ita legit ho ille assumptus a
verbo in singularitate persone dicit sic vna
persona cum verbo. De natura humana idem
licet quia verbum vnitum est in singularitate persone
n. ita quod ad persona quod prius erat et singulare
erat sine commixtione mutatione permansit
hic composita compositionis in hunc dicitur
de ratione quod sit in aliis hominibus quia hunc ex 89
aliorum ex duabus suis est quod posse negat quia
nam humana ad persona vel de filio et sic vni
endo quod dicit ex homine et deo filium hominis
et filium dei ita vnum et idem non aliud et aliud
sed nec aliud et aliud. Qualiter exponit auctor predi
Ad hoc videtur adducit. quod istud videntur obviare sine
que subditus gratia captus est n. dum
sup. homem aliud a verbo dei aliud ho.
Ergo vnum ad sum et r. ho non unum alia
alibi alia a homine persona quia vtrique per vna
persona. Idem ad felicianum filium dei filium
aliud hominis filius non alius filius dei filius aliud
de patre aliud de matre. Ideo in li. pb. de trinite
cum filius sit et deus et homo alia sed deus
alia ho. Quod patet quod premisit videtur adhuc. Qualiter hic
Ro et in huic modo determinant quia cum dicitur rindeat
aliud verbum dei aliud ho. sine alia.

sed deus alia ho. aliud natue significat esse
increatum est ho et aliud increatum est deus et aliud
natura q ho est aliud natura qua est deus vt
ait Johes Damascenus. Incorporee et altera
bliter vnite sit adunite natue neque divina
distate a pte simplicite neque humana a qua
i deitate alienum aut tno consistencia divisa neque
ex duabus vna sta q ponit natura composita n.
natura neutri dat ex quibus composita natura
ho vsia constabilis ee pt ex alteris pfectis al
tera. vt corpus ex iiij bus elemtis compositum nec ig
nis nouat nec aer nec tra nec aqua nec horo
alicui ho sed vsion dr. Quia hm hanc ppter
vnia natue hypoita pq vnioz extitit ex sim
plici natura quia est tno positum. et neque pti
simplice natue constati neque mti est ho vsion
et neque deus neque ho denotat. sed ppter solum
et ait hoc nomen sed ipsum no pone vnia no.
sed vnia hm sed composita natue. Nos at ponim
no vnia composite natue dogmatizamus et hoc no
sed ppter pone diuia no monotropos. i. vno no
dictu sed duaz naturarum significatiuum sed ditate
et humanitate ex ditate diuite et humanitate
dei pstm et hominem pstm eundem et ee et dici
ex duabus et in duabus natuis consistentem. Sic ergo
dr aliud ee filia dei aliud filia hois. qz aliud
est esse vel natue ignitu filia dei aliud ignitu
est filia hois. no quia filia dei et hois sit illa
duo diuisa. i. duae diuisae natue. detinitionem

Hec eam hylaris. diuite confirmat
in vii de trim. aut Cu no aliud sit
filia hois neque aliud filia dei. Verbum n.
caro factum est et ita sit qui filia dei est ipse
et hois sit filia. regulo quibus i. hoc filio hois
glorificatus sit. Eundem dicit no aliud ee filium
dei et aliud filium hois ex q. premissa robora
et approbat detinitio. Alia q. auctoritatem vba
Quod eadem est adnotat ut detinitat
vtrique ppter est et vna persona moue pt
lectorem sic et illud q. Augustinus dicit in ps.

diuite eternat detinitionis

li° de trin. qr forma dei fdr in qui accepit vtrq
qd deq vtrumq hoīs vtrumq deq ppt accipiente
deū et vtrosq hoīs ppt acceptū hominem. Illud
qd idem ait li° de bono pseuerantie cum fide-
lis est in eo uera nam humana credit suscipi
ente ut ita sublimata do ubo qui suscepit qd
suscepit vna est i trinitate psona assump-
tione illa ineffabili sancte psone vnio in
deo et homine veritate Et aut qui suscepit qd
susceptū vna a psona go natura humana cū
verbo vna est psona Hec oia ex tali sententia
fore traduit vt vtrumq dicq de ppe et
vna psona. qr i vtrosq vnq ppe vna psona
subsistit Ita etia susceptū cū sustipiente dr
vna psona. qr susceptū sustipienti adiacet
i vnitate psone. i ita qd vnitas psone pma
sit no ita ut trio et aia sint deq. qt vt tuit
Jeronim Verbū est deq no trio assumpta Am-
brosius i iij° li° de spū sto aut aliud qd assump-
sit et aliud qd assumptū est. Dum
hic quanda post auctoritate q milū vide hunc sententie
Est autē et aliud qd huic. oppm
sma plurimū vide obuiare ut cum dicit
li° qt maximum xpus vna psona
gemine sbe. qr et deus et ho i hac tri-
deq pb huius psone dicit pt aliqd filius dei
d'o dicq qd susceptū forma serui non esse cū
tota et tenuit cū ho diuinitati eius accessit tere
dm dicit no ea pte illius psone vni vide illa
psona no constare ex deo et homine qr totum
ex utrisq Ita cum pte aliqd totū deuenit vt
ex illis qd no erat constituat. Nō at sc hu-
mana et diuina natura i xpo vnitur Inco-
plicabilis enim est istius vnionis que no e pcu
to. quida tm nolē dei ibi psona significat
putat qr de tribus agebat psonis. qude nullam
trinitatis de pte dicebat sc pb istius psone no
est deq. qd si de psona intelligi manifestū
e qr psona no est pb psone posita a diligen-
ter sdā sma et eius explanatio cui i nullo pe
i modico obuiat auctoribus i tua sma inducta

hic quanda post auctoritate q milū vide hunc fuit oppm.

que ita considerata est. In tria sma q̃ sit p̃missarum
intelligenda

In hac igit sma sic dr deus factus ho qr ho
minem accepit et sic dr esse ho qr homo
est vel qr est factus hominem et ho factus deus
qr assumptus a deo et ho esse deus qr factus
homo est deus. Cum go dr deus esse ho vel
habitum p̃dicat vel p̃sona s. humanata et p̃sona
humanata p̃dicat. Athanasio ostendit videtur
dicens factus est ut ita dicam humanatus deus
qui etiam in assumptione carnis deus esse non desistit
et tis pace dicam pt vt dicat deus factus humanatus
vel ppus factus deus humanatus. Vtrumque enim sane di
ci pt. Sed go dr factus esse deus ho multiplex sit istos
sit intelligenda vt nam humana accepisse vel
humanatum verbum esse non pt intelligat. nec
tm mentit esse humanatum verbum. ideo sequitur ac
cepit esse ibi. nec s. deus factus esse humanatum. Vbi
sequitur qr factus sit ibi. sic de alio dr hodie iste
tempit esse homo ho. vel factus esse bonus ho. nec tm
hodie cepit esse ho. id factus est ho.

Cuo sensu istos dicatur p̃destinatus

Sed dm istos dr ppus fm qd ho p̃destinatus esse
filius dei. qr a p̃destinatione a deo ab eterno
et in tpe collatum est p̃ gratiam ut ipse esset ho
filius dei. hoc enim fm qd humanum s. in tpe
p̃ gratiam accepit. Ad id vide dugm notasse in li
ad p̃sperum et hylarium dicens p̃destinatus est ho
ut qui filius dei natus fm carnem filius David esset
in virtute filius dei hyl. etiam cum dr ppe minor pa
tre fm qd ho. fm hyl. hoc intelligitur dum in
quantum est ho hominem vnitum vnde dug. in li po
de trinitate. Deus filius dei pri. ita est aequalis
patri minor in forma enim fm minor est patre. In
forma dei aequalis est pri. et qr fm hyl. ar
tificiosa et incarnatio ro. ideo deus humanatus
no hominem deificatum dici traduit vnde johes da
mascenus. Non hominem deificatum dicunt sed deus ho
minem factum. Cuare non dr h. Cur no dr dici homo
Et licet dicat ho deus no fm gratiam dominus
dr ho dmcq vnde dug. in lib. retractionum

Cuae no dr homo deificatus

Nolumus vtq; rte dicat ho dmtq; qui t mediator
dei 7 homiy popus ihus cu sit vtiqz dus et hor
quid ut dicam apud quos daz legi tractatores
catholicos Qz ubiniqz hoc duci divisse me nol
lem Postea quippe vidi no ee dicendu quanus
no nlla posset rone defendi Qdm istos erraz
dr psona sicq; duabq et eo duabus existe na
turis sim adherecia et inencia altera em in
heret et altera in est

Q. 2. pdca no sufficiat ad cognoscenda qone hmie

Hatus diligenter iuxo diuersas sias supposita
ab ipsa assertione et prudenti tractatione
qone dezo tu nolo in tata re tacq; ad dig
nosceni dissimili putare legem vsta sibi
ingenii debe sufficere disputacoes legum 7 alia
melius forte considerata atq; tractata et ea que
hic mente pcipit vigilacione atq; in tilig tione se
pe mente discurrat hoc sicut tenes q deq
homem assumpsit ho in dau tinsuit no natue
visibilitate sed dei dignacione ut ne deq mutaret
in humana sbam assumedo hominem n ho
i divina gloriaretur in dm et mutata id visi
bilitas natue diminuerez et abolierez sde salut.

An dina natura debeat dici nata de virgine

Post pdca inquiri debet
vtq; de natura divina credenda sit q
de virgine sit nata sic dr i virgine mater
nata et videt vtiqz no debe dici nata
de virgine cu no sit nata de ptre Cue
em res no est de ptre gallina no videt
de mre nata ne res alia filiacoes no habeat
t humanitate q illud no teneat i divinitate vi
det tn posse pbari q sit nata de virgine qz si
hoc est dm nasci de virgine si homem assumpsit
vtq virgo cu natura divina supra dca sit
homem assumpsisse videt debe dici nata de ho
det Augustinus de fide ad petrum sic aut natura
etna atq divina no possunt tpalit coiungi 7 nasci
si eo natura humana n my sustepriorz veritate
humane vera tpalit geniorz et nativitate in

VIII

Qd pdca no sufficiat ad cognoscenda hanc qone. VIIII. An dina natura debat dici nata de virgine.

ineffabilis in se diuinitas a crepisse. Sic est deus
eter-ng verbum sine tempore et conceptu et natus
ex vr-gine. Sed a auctoritate videt insinuari q
natus. Diuina sit nata et conceptus de virgine
sit diligenter notent verba ponere de persona qui
intelligit quae sine dubitatione et de pre et de
matre nata esse dici debet. De secunda xpi natitate

Quam etiam solet qui bis natus est.

Vtru dabitet dicit xpus bis genitus vt dicit
deus et homo filius dei. Si dicit pt xpus bis
natus et duas quasi natiuitates habuisse vni-
uersi in fide ad petri pf dei de sede ma-
gestatis filium dei ubi coequalem et coaeternum de
quo omnipotentia dei sedet natum semel ex pre sed
eo matre natus est. Cum de pre deo sibi natus est
de matre vero homo sine vno igitur atq idem dei
filius natus et ex secula et natus in seculo et utraque
natiuitas vnus est filius dei diuina sit et humana
deinde etiam solet alit duas xpi nativitates ve-
neam vna ex pre ante secula quae est sine principio
et tempore et nam et vna quae in vltimis
xpi nos ait in nos et sine nos propter nos qui
propter nos et nam nos qui natus et homo ex mu-
liere type incepto sit nouum mysterium. Quia nos
qui non eramus fecit ex spiritu sancto et sancta virgine
sine lege incepto. Ecclesia manifeste approbat
xpi duas et natiuitates quod bis natus sed

De adoratione / quatenus xpi an eadem sit adoratio humanitatis et diuinitati exhibenda.

IX

XIX

Preterea inuestigari oportet vtru eadem xpi et
eadem vna eademque ei iure debeat adoratio
adoratio illa sit quae latria dicitur. Si enim ac-
ut eadem xpi exhibetur latria quae intelligitur
seruitus siue cultus soli creatori debitus. Ha-
bita ergo id eadem creatura tunc sit creatura
exhibetur quod soli creatori debetur quod sancti in
adoratione putantur deo quibus ad videt non
adoratione quae latria et eadem xpi id eadem
adoranda. Illa quae a iulia eius duas species
id modos et dicit. Est enim quinquada mori diuina
quae creature cultus exhibetur pt et est queda
soli humanitati xpi exhibenda non alis creature

qr xpi huamtas sup omes cultiam a veneracio
et dligeda, nolly ideo ut cultu divinitati debi
tus ei exhibeat, qui cultu i dilcone et sacri
ficij exhibitione atq reuencia constitut quil latre
dicit pietas, grece aut theosebia i dei cultu
id eusebia i bonu cultu. Alia sententia qui

Hijs ait placet xpi
huamtate una adoratione id ibo ea ado
randa, no ppter se sed ppter illu cui subel
lum est, cui est vnita, nec ipa huamitas so
la, id est de se ibo qui a vnita, nec ppter se
sed ppter illu est adorada, nec qui hoc facit ydo
latrie reus iudicat, et qr nec soli creature nec
ppter ipam sed creatori cu huamtate et i hu
manitate sicut fuit. Dehoc ita ait. Dice
rit natiu xpi una et no differencie vnite
bat sed hu vpostasim vniu xpi. Ideo vpsta
et ho vpsta quae adoratur cu pre et qui una
adoratione cu indiuisibili carne eius, no i ado
rabile carne dicitur adorat cum una ibi
vpostasi, que vpostasis quia ita no tantu
venerandos habentes, no em ut nuda carne
adoramus sed ut vnita deitati i vna vpostasi
dei ibi dilabo reductis natiis a limes tan
bone tange ppter ligno contacta ignem
adoro xpi nisi sed vnita ppter eius in vni
ta deitate, no em quia apponi i trinitate
psona sed una psona qfiteor verbi et carnis
eius hinc ibis in simul vide xpi huamtate
una adoratione id ibo ea adoranda. Dehoc
erga dicit ep sinoe dni vbi dicit, Zo tur
bet cor vrm ibi dicit. Dicit hostes filium
no natiu eius dni sed creatu qui i redem
ta. qr si filius no est dei natiu sed creatura ne
colendus a sino nec ut dei apostolus dicit
te apto reuelauit et simulauit ppria natu
re qua creatori. Sed illi ad hoc replicabit
et dicit. Quid e qd carne eius quia creatu
ra ea no naturae simul cu divinitate ado
ro, et ei no ring qd divinitati debitus ego
dico carne, imo ipsum i ipso huamtate

ideo adoro q̃ diuinitate suscepta deitati vnita
est ut nō aliud et aliud sed vnus eundemq̃ dn̄i et hominis
filius dei esse cōfitear. Denique si hominem separaueris
a deo illi nullū credo nec huic velut regalis pur-
pura vel diadema regale iacere iudicat thuriferarius
conabit adorare. Cui ideo ea quo fuerit induitus
pictum mortis incurrit si ea tu tanquam adorare quas
contempsit. Ita et in proposito diuinitate non sola
vel nuda sed diuinitati vnita sed vnus filius dei
veri et hominis veri si quis adorare qui spreuit
eternaliter moriet. Idem sibi psalmus in magestatem
ostauit vbi dr̄ adorate scabellum pedum eius
quia sanctum est. Quare q̃ propter terra est quae sine
impietate adorat. Suscepit enim de terra terram
quia terra de terra est et de carne matris carnem ac-
cepit hanc sine impietate a nobis dei assumpta
adoratur a nobis quia non carnem aliquam adoramus
nisi prius adoramus. Qui qui adorat non terram intu-
etur. Illud prius quod scabellum est per quod ado-
ratur. Qui autem illum sumsit iuxta quod dominus
alapidum explicat.

Ad ypot. fm. qd homo et sit
persona vel aliquid fm.

Solet enim aliquis dubitare
inquiens vtrum fm q̃ ho sit persona
vel aliquid sit aliquid. Quo utrum pte huius quomodo
ar. impetrauerunt. Quid enim persona
sit hinc considerat. Rombi. si fm q̃ ho aliquid
vel persona vel sba vel aliud est si aliud non quo
persona vel sba sed si sba est vel tonat ut ratio-
nalis si non est rationalis sba quo tonalis. Qui ub
fm q̃ ho est tonalis sba quo persona quia hec est
diffinitio persone. Sba tonalis individue na-
ture. Qui quo fm q̃ ho est aliquid et fm q̃ ho persona
est sequitur. Qui fm q̃ ho persona est vel tria in
trinitate vel alia si alia non quo tria in trinitate
persona. Ut si fm q̃ ho persona est tria in trinitate
deus. Ut hec inconuenientia et alia quida dicunt
propter fm hominem non esse persona nec aliquid nec forte
fm. sit quo ipsum vnitatis persone. Sed in
multiplicitate hic tonat aliquid enim exprimit quod
vel proprietate diuine natiue vel humane aliquid
vnitate persone aliquid notat filium aliquid tam

cuig distractionis tonc aliquet lector animadutat atq
ipsum medrie retondat ne eum confidat. Sicq
ad de ppo suo scrutzeit. Et si fm q homo dicat
ee sua rationalis no tm inde sequit q persona sit fm q

Illud tm no sequit. homo in
ppm argumentum de supiori inductu est.
q est ppriet fm q homo. sua rationalis qd p-
sona sua et no alia ppri est sua rationalis
nostra persona, qr no est psona nisi vno alij.
rei quieta. Illa tm ppone deq pro no est data
p illis tribus psonis. Alia ponit q ppe sit homo
Sed adhuc aliter. persona in
mitit probat ppm fm hominem ee psona
qr ppe fm q ho pdestinaty e vt sit dei
filius. Illud est q vt sit pdestinatus e qd
sit pdestinaty e fm q ho vt sit filius dei et fm
q ho est filius dei ad q dia pt omnem ad id qd
ut sit pdestinaty e. Est enim pdestinatus ut sit
filius dei. Ipse ut est filius dei fm hominem pre
destinaty e ut sit filius dei. qr p gratiam hoc ht
fm hominem nec tm fm hominem est filius dei ni
forte fm vnitatem psone sit cum illo vt sit
ipse hpe qui e ho est dei filius vt ipse tm
ho sit dei filius p gratiam ht. Et sic tua rnotes
falsa e vno enim quia ho est do dei filius est.
Sin ppe sit adoptiuus filius fm q hom. in

Sed quere an ppe aliquo modo in
sit adoptiuus filius fm q ho sue alio
mo. Videmq ppm no ee adoptiuum fi-
lium alio mo. Et tm vale q natura filij
est no adoptiuus qua no at sic dr filius natu
vt dr deus natura. vno enim do filius est quo do
e. qr ppetate naturae filius natura quantum
deus est. Et tm dr natura ill nature filius. qr na
tura dat filius e. cum s. hns nam qua ill qui
genuit. Adoptiuus at filius no est qr no plus
fuit et pmos adoptiuus e. Sed no
dicam adoptiuum filium qr cui natu. sicut ipse
p gratiam factus est filius dei. ppe bo mdo fuit
non filius et ideo no est adoptiuus filius.

Opposicio quid sit filius adoptivus

Sed ad hoc opponit̃ sic. si ppius filius homis
est. et virginis aut gra aut natura vel vtriq;
no. Sed non natura aut divina a humana
si divina no go aut humana na aut no na
est filius hois. Et no natura go gra tm. et si ecc
natura humana no ideo mag p gratiam. Si go gra
filius vgins et adoptivus filius et videt pt idem
sit naliis filius patris et adoptivus filius vgis. Ad
id dicit pt ppiu filium virginis ex natura ul na
turalit et gra nec tm adoptivus filius vgis est
qr no paddpcio si primoz filius vgis ex dr filius
enim virginis dr ex eo qd iugie homem accepit vni
tate psone. et hoc fuit gra. no natura vn Aug
sup Johem. Qz vnigenitus equalis et pri no e gra
si natura. Et qz ab in vnitate psone vnigeniti as
sumpti et ho. gra est no natura. Ppius go nec dei
nec hois et adoptivus filius si dei natur et hois
natur et gra filius. Qz ub natur sit hois filius
Aug ondit illo de fide ad petr. Ille sc. deus sicut
est natur hois filius qui et natur filius vnigeniti
dei pris. Qz ab no sit adoptivus filius. et tamen
gra sit filius ex subditis pba testimonis Jero
nimi sup epla ad Eph. Ait. De ppo ihesu
xpto et qz sp tu pre fuit. et mag deu ut ess
voluitur [illegible] pte fuit et ille quod na filius
et nos no adopcio. Ille mag filius no fuit nos
autem [illegible] filius et tunc ppm adoptionis
accepimus credidimus in filium dei hylarius qz i li
iio de trin. ait. Dns dicens dabo filium tuum
no solo noie gtestatur se ge filium si ecc ppieta
te nos filii dei sumus si no tal hic filius hic em
vary et ppria est filius. Ergo no adopcio ve
tate no mutuata de natualitate no creatione
Aug ecia sup Johem. Nos sumus filii gra
no natura vnigeniti ab no natura no gratia
Ay hoc ecia Tho filio ad hoiem referend est
ita sunt Ambros qz in p̃o li de trinitate ait ppe
filius et no paddpcionem si p nam paddpcione
nos filii dicunt. Ille p veritate nature est. Ec
hys eundem ostendit qz ppe no sit filius gra

adoptionis gratia enim gratia intelligi. ait August. ait filium gratia non esse asserit. Gratia enim si non adoptionis vnio vnionis filii dei et filii hominis et eiusdem.

Vtrum persona vel natura predestinata sit

Deinde si quis vtrum predestinatio illa quam commendat apostolus sit de persona an de natura. Quam dicam patet et personam filii quae sunt ea predestinata sicut homini assumpsit vt vna persona fieret hominis et dei filius et natura humana ea predestinata ut verbo prius personam sumeretur.

Vtrum sit creatura siue creatus vel factus

XI

Sed et ea quae vtrum debeant simpliciter dici atque procedi patrem sicut vel creatura vel creatus dicitur patet hoc si quis et absque determinatione mutuo agnoscat dici et si omnis beatitatis causa simpliciter denuncietur nullo modo simpliciter debet intelligi. Ipse ait August. in libro de trinitate de propriis quid et quid et quid dicitur prudens et diligens ac pugnator intelligi debet quia pater vel dei filium non ea factum vel creatum. Ipse in libro de trinitate ostendit ita quidem in principio erat verbum et verbum caro factum est et dicit pater sua sunt neque dicit omnia quae sua sunt a omnibus creatura pater quando apparet patrem non ea pro quae sua [illegible] dicit et si filius non est creatura non est [illegible] creatura non est [illegible] cum ea pro se est [illegible] n. sua quae deo non est creatura [illegible] et [illegible] creatum non est deo est [illegible] filius non eum de se est cum pro sua sua est et si sua sua est non dicit pater sua sunt et dicit pater sua sunt sua igitur sua non est si vna cum pro in secta sua. Item idem. Quid filium facit pro quo non facit ipse filius non dicit pro filium sua sunt et dicit pro filium sua sunt ipse igitur sua non quia ut cum patre facit dicit quae sua sunt idem ibi. Porro quid dicit creatura quia sicut pro deo pro filium qui non potest appellari creatura cum pater sua sunt dicit. Idem in libro de trinitate. Probe igitur creatura non ea dei filium dividimus enim in

euangelio dnm̄ mandasse discipul̄ p̄dicare euange-
lium omni cātur̄e vniuerse, qui vniuersā creatūram si-
cut rationem excipit et ū sit qui creatūram ppm̄
appellat. Nam si cātura esset sibi mandaret euange-
lium p̄dicari, et subiecta esset vanitati, qr testante
apō. Qm̄ creatura vanitati subiecta e. Ro. viij.
creatura ppm̄ e. Hic creator qui docende creatu-
re discipulis mandat officium. De p̄fidia et pena

Heresij hec fuisse p̄fidia. Arrij
Illegit vt ppm̄ creaturam fatetur. Dd assu-
sa sit arrij vistea atq; ceciput medullis
p̄scrutari facile, ea quib̄ ppm̄ negauerit
seda ora polluta hinc alijsq; plurib̄ testimonij
instruum nō debet dici fuisse simpl̄. ppm̄ esse
sim̄ ul cātur̄am, si addita detrimacde rei dicta sit
vt si dicat̄ sit sim̄ carne ul him̄ hominem, ut situra
humanitati nō deo attribuat̄ vt eum aut ambes.
i. p̄ li. de tri. nō deq; stus est, deq; deitatis natq;
et postea in eum carne ho. sit, ego me ita et mi-
sit eum de[illegible] stus sim̄ ego mit. ezechiel sub lege
filiū maḡ mu. sit, nō vnu de mit. et dicit sim̄
gratiae et ne pietate sufficiebat, ego sim̄ ego
mittere a[illegible] ut stirpi nō diuinitati sit assere-
tiom corporis assribet̄ sim̄ ego mittere dicit
ipse carnis [illegible] sub lege pre obseruatiam
legis gratiae [illegible] gratiae nō p̄dicat nec eo diui-
nitati deq; nil etiam in carnaciis sacramentis sus-
cepit nō d[illegible] duus si vnget sutiq; vnq; si diui-
nitate et corpore nō dicit ab eo pre alter euan-
gine sed ab eo pre alt. eo pre qui sit
him̄ nra sustepadi natie nō him̄ etiae sam̄
vite quae legis p̄ogatiue et vnigatiue p̄ogenti
tu. qr nec et ipm̄ vnigeritiu qr nec p̄ ipsu.
Eo hinc audet trad̄ qua itelligencia accipied
sit cu dr̄ ppm̄ sit vel simpl̄. ul cu additamento
ut factura. ul creatura nō ad assumente dni
sed ad assumptu hominem referat. In deo em̄ crea-
tura ee nō pt̄ vt ambes ait. p̄ li. de tri. te
nuq; dicta sancta e xpus nuq; mandato creatu
e xpt̄. quo ad creatura ee in deo pt̄ rem̄ deq;

natue simplicis e no quicte atq copoite cui michil
accidat sz solu qd divinu est i natura heat sua
et s. go populus sm hominem dr creatura no tn pte
simpl pdicadq e creatura nec ego eo q pte sm
hominem dr ee creatura pt quib pgredi sic ar-
gumetando Si sm q ho pte e creatura vel
signat id no vt que e deq id no mitens pho
pbat ipm ee aliquid no divinum q qd ipse
est sm hominem ipse est et io s. sm homiez est
aliqua sba no divina e vtiqz aliqd no divi-
nu. Qz ab tropis locutoib no est tra argu-
metatoib possio Illa at locutio tropica est
qua pte dr creatura id simpl. id ei adiuctioe
Tn homo ille semp fuit uel reperit esse in

XII

Dest pdta quest vtrum ho
cepit ee id semp fuit sic simplicit
antiqq ipm id dei filiu sp fuisse n
cepisse de hoc dubit ma[illegible] ita supra
hominem huius aliqm dei filiu qd no di-
huit id ipse filiu qz non [illegible] edit ho-
idem i cod p'sum modo esse n[illegible] ergo
nec ipse mediatoe dei et hominum [illegible] pte ipse
idem sup psalmu. populus me et s[illegible] orte ho re-
tens est tu est etnu deus alibi de [illegible] legi qz
puer ille creauit stellas et pptu[illegible] dicit se ee
principiu et ee an abraha hinc [illegible] audoltu
dinis i illo resultatas dicq ho[illegible] illiu in
quatu ho est cepisse mantiu v[illegible] est ff
fuisse hic enim abscq distinctioe [illegible] a refenda
rnsio Ita et ipse dnus hugo [illegible] dictioe
i plurib locis dicit p ipm oia ee facta id ipm
verbu est sm id ueo q ho est ipm ee sanctu
et glorifictu Si qi ad pnd respicias cosi-
dere dr hominem illiu semp fuisse Quod adhuc
homib concede eis capisse Si deus alium homiez
assume potuit id aliude q de gne adt ade

Solet etiam quei vtrum alium
hominem id aliude hominem q de gne illiq
adam deq assume potuit ad qd sane
dicit pt ipm et aliam eam et illam

carne potuisse assumere, qr gratia ipsa assumpta est
ab illa, et tunc dicitur deus, vt ait Augustinus tra-
hens principium ortus. Illa summa gratia est qua homo in
unitate personae quae deus est potuit esse deus
alia autem et alia carne sumere, et carne vti
et aliunde quam de gratia adam vel Augustinus principium d'im-
potabat vti et hominem aliunde sumpsisse, quia esset
mediator dei et hominum non de gratia illius adam
qui pro suo obligauit genus humanum sed vnum
quem pro eis dedit non de gratia alicuius dauit. Potuit
ergo ut sic ut alio quo uellet modo creare vnum ho-
minem, aliunde quo vincere victor poterit. Sed
melius iudicauit et deinde quod victus fuerat ge-
nere assumere hominem, qui ne homo vincere inimi-
cum et tyrannidem cum captiuis suis non cadere
fides non libido fuerunt. Nec influit carnis
concupiscentia quia caetera quamuis qui aliquale peccatum
habuerit, tamen non habendo sed a facilitate
vegetatus. Ecclesiae apte ostendit et alium
aliunde hominem dei assumere potuisse.

Qui dicit ille potuit peccare id non esse deus

Ideo dicimus quod vtique ille les
pot. et peccare id non est deus. Qui non po-
tuit peccare et potuit damnari si po-
tuit damnari potuit non est deus. Qui non po-
tuit peccare potuit non est deus quia est dei
et posse velle tiquitate simul et nequit.
Hic distinctione opus est vtrum de persona an de
natura agatur. Si enim de persona agitur manifes-
tum est quia peccare non potuit nec deus non est potu-
it. Si uero de natura distinctio est vtrum agatur
de ea ut ibo vnita an de eo tamen non vnita
ibo et tunc enti. v. an de ea sum quae fuit vnita
ibo an de ea sum quae est potuit et non vnita
verbo non est enim ambiguum aliam illam enti
vnita ibo peccare non posse et est sic ambiguo
verum cum sit esse et non vnita ibo posse pe-
care. Quomodo oppo quod potuit esse deus vnita peccare

Videamus in phae conat.

Quam ita vnita verbo posse peccare qr
liberum arbitrium est et ita potest flecti.

i vtraq; pte qd scriptu est. cu et angli liberuar
bitr ut hcant. et tm grd ad sut qsermati ut pc
cate negant. et ñtorma ipsi qd ille ho cui spus est
datus sn mestia induxit qd auctem adplandit
idem. Optat est ere i li sapie. Qui potuit tns
gredi et no est tnsgressus facere malu et no
fecit. Qz hor dcapiendo sm mebra id ptin
dcapite ptin de mebris. dcapite no est tns
gressus et no fecit malu. de mebris potuit tns
gredi et facere malu.

Si deus potuit assume hoiem in sexu muliebri

Solet etiam queri quis auriesse a nobis
si deus humana nam potuit assume sm
muliebre sexu. Quida architectat alium
potuisse assume hoiem in femineo sexu
ut assimilasset ibi illo. Qz oportuit alia qudien
cius factu est ut de femina nasceret et virtutem
assumet vt ita vtraq; sexu liberaret. ostendere
det vn dnus i li sapie. Qui sexu hominis
liberaco iustis sexu debuit apparere. qz oportebat
suscipere qui sexu hominis liberaco est
consequens et ut feminei sexu liberaco hinc
apparet qd ille vir de femina nato. Sapia
qd dei qd vingentis sli hoie sit sexto i vtero
et dentro ingrmis liberacor hois adtenuit.

Sed qre sm nam hominis in sapia qui proficere
potuit uel profecit

Preterea sciendu est prim sm hoiem abipa
conceptu qd cte plenitudinem recepisse
cu spus datus e no ad mensura. Qz quo
plenitudo diuinitatis corporaliter habitat
ita no habitat ut aut dnus ad dardanu
qd omni gra pleni est no ita habitat in sacr
et i uno corpe in est sensus singulis mebris
no quatu i tanto ui aut vt visus est et
audit et olfactu et gustu et tactus ita et
i xpo habitat sic plenitudo diuinitatis qui ille
est caput i quo sit omis sensus. Insus no quasi
solus tactu est. quibus datus est potis ad men
suram et dallio plenitudo recepeunt accepe
runt quo dicit plenitudo diuitatis habitare in xpo.

XIIII

Quid intelligat de plenitudine eius accepimus

ruit. At de illius plenitudine non sunt certa. Si sunt ple-
nitudinem, quia nullus illa carnis sensualitas. Si illes ac-
cepit gratiam. Puer quo ille plenus sapientia et gra-
tia fuit a bis contempsit. Unde Jeremias ait dicit. No-
lui facere dominus superbia mulier. Audabit viri qui
vtebat vnigenitus pater vir extitit, non solum per autem
et carnem sed etiam per sapiam et gratiam qua ple-
nus erat.

Auctoritatem ponit que videtur obuiare

Vnde ait sunt videt obuiare.
Quod in luca euangelio legitur quia placebat
sapientia et etate et gratia apud dm et homines
Si eum placebat sapientia et gratia non videt a
concepcione huius fuisse plenitudinem gratie sunt nisi tia
ad quod sunt potest dici per unum sunt horum tuta
a concepcione accepisse sapiam et gratiam plenitudinem
ut deinde ei plenius conferre non potuit. et tunc ve
dicit perfecisse sapiam et gratiam non quod in se fuit alius
quod de eius sapiam et gratiam placebat. sit eius sapie
et gratie munera sunt processu etatis magis ac magis
patefiebat. vnde Bernardus quadam omelia ait
huius hominis nam placebat sapiam non quippe sapi-
entior esset exterior qui a prima concepcione hoc
spiritu sapiam plenus permanebat. Si carnis qua plenus
erat sapiendum etatis exterior paulatim demostra-
bat quod. hominis nam placebat gratia non ipse ad
non habebat per accessum temporis accipiendo. Si paulatim
donum gratie quod habebat apud dm et homines quia cum
placuit et ita patefaciebat hominibus donum gratie
quod sibi inerat et sapiam tunc eos ad laudem di
expectabat. et sic deo prius ad laudem et hominibus
ad salutem placebat. In alius quo non in se perfici
debet sapiam et gratiam vnde euangelio puer ille
plenus sapiam et gratia phibet. Sic quo dicit perfec-
ta sapiam et gratia vt alius rector ecclesiarum dicit
perfice curam sibi credita du peccatis industria
alii perficiunt.

Predicit videtur aduersari quod

Ubi tunc spiritu repleti ambrosius ait in
Quantum sensu hominis profecit sic etate ho-
minis profecit. Ait enim ambrosius in li. de spiritu
sancto. Sic deinde profectio natiue suscepit huma-
ne suscepit sensu hominis sine sensu carnis

fiuit inflata. Sensu hois aiam dicit turbata. Se-
nsu hois assumit et roganit. Sensu hois placuit
se septies est. Ihus placebat sapia et etate et
gra. Quo placebat sapia dei perfecta etatis
et perfecta sapie. Si humane est. Ideo etate memo-
rauit vt sim hoiem credere dicit. Etas enim no
diuinitatis sed corporis. Ergo si placebat etate ho-
mis placebat sapia hois. Sensu autem placat
sensu ideo sapia. Quo sensu placebat si
humanum ergo ipse suscepit est. Si diuinum ergo mu-
tabile perfectio. Deus enim placet mutat. Ime-
lius. Si ad diuinum. Deus non mutat. Ergo mutat
non. Diuinum. Sensu ergo placebat humanum. Sen-
su ergo suscepit humanum. Non potest obscurari
virtus dei nec arcere deo nec altitudo sapie
dei implere. Quae igitur implebat. Eat non dei.
Si mea sapia. Nam quo impleba. Qui ut oia im-
plerat destitit. Quae autem sensu dicit ysa-
ias. Priusquam nesciebat puer aut mere. Scp-
tu est enim. Priusquam sciat puer prem a matre
accipiet spolia samarie. Sapiam dei futu-
ra et occulta non fallit. Sorte ad agnitois
istancia. Humana vtique imprudentia ad adhuc
non dicit agnoscit. Ex vereto est in nes duos
principales sensus aut gemitus sapie. Ipse tri-
buit. Ipsum diuinitatis. Quia eu et diuinitate eius
et carne adorat. Ipsum diuinum. Quia eu ter-
ra magiem dei arcere. Venant diuinitatis eu. Apte
certe quae de eo dicit. Cum et si crucifixus est
ex infirmitate mea. Vnit ex virtute dei. Ipse
dicit. Ex nos diuisus. Quia aia eu diuisus
est aias rationale et intellectus mei suscepit capa-
cem diuinitatis eu. Non enim ipse deus verbum per aia
rationali et intellectu capaci in carne sua fuit
si aiam rationale et intellectu capace. Ipsum
humanum et eius sed eius mea fuit aie. Carne
mea. Stem eius. Quia aia est mea sed suspi-
cies. Prius aia ho fuit.

De gemma sapia ppi
gemita. Treata:

De intelligentia premissorum verborum.

Hec verba ambrosii pia diligentia tractata
da fuit. Que ex parte homis ignoratiam

instruit et illuminat. oppte exrādi formtē male
intellēta ministrat hīs etām eudēt tradit duos
i ppo ce principales sensū sue geniam sapiam
Nedz ideo vnitas z singularitas ppone diuidit
ſ in ista duas nās duas hē sapias vna no cā
ta ſ genita que ipe est altera no genitaz ſ crea
ta et ppriaz ei collata dia ysuias de eo protestat
Requiescz sup eu spus sapie et intellēcie ro spu
go sapie et intellēcie i sapia et intelligēcia p spm
sm grat data ppe erat sapies sm augz sm
deu ned sapies erat sapia genita que ipe est
et sic in spiritu deo est bonq est bonitate nali
que ipe est et iusta iustitia natiuali q ipe est
ita sapies sapia nali que ipe est dia ned eiq
sic bona est et iusta bonitate vel iustitia grat
data que ipe ulipa no est ita e sapies sapia
gratis data que ipa no est et licz gemina i ipo
sit sapia una tn eadēq psona e que i spiritu
deo est vl in spiritu diuina natiua e sapies est
sapia etia a sic sapia genita i sciipa z sapia que
no est genita a quibus est eiusdēm psonis no tn ge
mina sapia [illegible] est alia et alia sapia genita
que tm si [illegible] sta z sapia que gitur pr est z si
dus et sic [illegible] stus in spiritu ned eadēm psona hoz
i sm hoīs [illegible] acceptu vl in spiritu est subsistes
ex dia et [illegible]rne sapies e sapia gratuita sa
pies igitur est humano sensu et diuino.

Quod intelligendū sit illud sensū pficiebat humanū

Sed ex quia ea illig dicti
intelligēcia si sensū pficiebat humanū assu
mēda est apte eam vidē ambos i mere
p sm humanū sensū ppius pficerat z q in
fancia eiq exper cognitionis fuerit et prem z
mtem ignorauit q nec ecclia recipit nisi
se auctoritatis pacient sic intelligi oz ita sne
ostensione pri pfecisse dicit pficiebat go hu
mano sensū z eo sm ostensoz et aliorū hoīm
opione ita eam prem z mtem dr ignorasse i
infancia q ita se habebat et gerebat ac ſ ag
mtionis exper esset

XIIII

Si aia xpi habuit sapiam pare cu deo z si aia fruit

Hic queri opus est. que deus
tu aia xpi est sapies supia frutia Vtr
habuit sapiam equale deo sue omi ver
tiam habuerit ut beat. i. vtr omia fiat
que deo sit Quibus da plag p nr pare
cu deo beat stiam. nec aia fruit q deo. qr i nullo
creatura equat creatori Cu igit aia illa creatura
sit i nullo equat creatori go nec in supia No go
habz equale cu deo supiam nec fruit aia q deo
Ita si aia illa equale cu deo supiam hr. No go
deo i omi bono maiore hr sufficiencia q eius
creatura Induxit etia auctoritates ad idem
probandu dicit enim ipsa eo psona hoies assupti
mirabilis sta est sta tua tp me roborata
et non potero ad ea Ad hoc oppones Cassiodorz
ait Veritas humane condicionis ipsum dixit quia
go assumpta diuine sbe no pt equa in stia pe
i alio Apsto etia qui Nemo nouit quae sunt dei
nisi spiritus dei qui solus scrutat [illegible]
de hijs alijsq plurib rombus [illegible] auctoritatib
mitur qui aiam xpi asserunt [illegible] pare cum
deo hre stiam nec aia fruit que deo qr si aia
fruit que deo sit go etia mundi [illegible] etia ete
rne supiam. Ex hijs omnibus diffinitur contineri in
vlibus vrientes dicit sententiam
Quia aiam xpi p sapiam data gratis i ubo
dei cu vnita est q etia pfte intelligit
aia fruit que deo sit. g no aia posse q
pt deo nec ita dicere date ac pspicue ola cu
put ut deo. Ito no equat creatori suo i stia
et si aia fruat que et ipa nec est erg supia
equalis supie dei qr illa multo est dignior
dignior q et pfectius aia capit q illa ate
sapia. go et in stia maiore hr sufficiaciam
deo q illa aia que dignior est dum cultia
Illud no capit q induxit nec nouit q dei
fuit nisi spiritus dei qui solus scrutat aia pro
nobis facit mox enim addit Apsto Nos autem
spiritum dei habemus vt p spiritum que habet dei p

funda se sicut ostendit. Et ita illa potestas
dei habet cui spiritus non est datus ad messiam ut
aut Johes euangelista. Dicit igitur spiritus sancti non
messia habuit. Et sapiam dicit. Et dicit dicit
illa. Si enim quidam sancti qui non non sunt messia
sciam habuit. Et sine messia sciam habuit. Et
igitur dicit filiorum etiam iudicandi quoda multa
ducati quibus assecit audiam illa tempo omni sciam
hic vtens auctore apostolo dicentes in quo sunt
omnes thesauri sapiencie et scie absconditi. Et ex
hoc potest probari sic. Nichil sciit aliquis qui eius
aliam ignorat. Si igitur spiritus sancti omnia
sciit. Et aliam eius data sciit. Sed id quod dicit
dicit sciit. Et sciit creare mundum ut supra. Videtur
quod aliam habet creandi mundi. Si non potentiam et
creandi aliam. et sciit quod deus supam creavit
habet. Et sciam sui cuius non sui creande
et non creanda. Et si creata. Quare deus non dedit
illi potentiam omnipotentiam. in

Sed queritur quare deus non ei dedit pote
tiam faciendi dicit ut sciam. Videtur quod
naturaliter capax esse et ideo id ei ipsi due
datum esse messie cuiusque naturaliter capax est
non est autem ei datum posse dicit facit quod deus
facit ne omnis et phor deus putatur. Veritas
forte nec potentia faciendi dicit ei deus prestare
potuit. et si potentia faciendi aliquid non fecit
est. Et ita dicit propi dicit que deus fecit
quidem et presentia dicit creatura quia plat
vt ei vnita. quia etiam angeli. et quod deus sciit
cognoscit. Quid intelligenda sit illa Ambrosii
Sed si dicit illa non habet. super lucam in

tanta potentia quanta et deus. nec ho
assumpta tanta potentia quanta et deus
illud non intelligitur illud Ambrosii super lucam
vbi angelus de nativitate filio virginis ait hic
erit magnus et filius altissimi vocabitur. non
ideo minus erit magnus. quia in partu virginis
magnus non fuit. Et ita potentia quia habet naturaliter

dei filij ho erat eo ipse acceptij vt vna ſit p
ſona ho et deus Cui apte dicat q ho dicit de
ceptij eo ipsi potentia qua hunc dei filij na
licet. Si ho acceptij erat illa potentia
qa ul ꝑſona ul natura hois ſ ꝑſona no qe
hunc et habet qa natura Si natura qa aut ſta
de ſorne constat qs accipere no poſſit. Idqs dicij
illud ea accipiendi de ꝑſona ſ no naturam
dei vno tanquam ꝑſona hois vna eſt n. ꝑſo
na dei et hois filij dei et filij hois i quantum
dei ꝑſona ꝑſo. et natura omnipotentia hunc ſi
ſignificat hominis no ſemp fiunt. Illa qa ꝑſona
que ſemp fuit dei ſuitia erat hois ꝑſona
et filij hoc q ſuitia erat hois ꝑſona. Acceptij
erat eo ipse potentia qua naturaliter
habuerat in qantum di ꝑſona Ordinij hac dis
tinctione illud et alia ſime pnt accipi q dis
tinctio i pluribus ꝑonis articulis et nata adiuſ
quorunda ꝓpleqa ubiqitate Si ai de rebus co
ſtat in ubis frustra het confusia.

De ꝓbis defectibus quos assumpsit xpt in humana natura

XV.

Illud q premittendum no eſt
q dat filius nati hois accepit passibile
aliam passibile carne passibile et mor
tale vt ihu probaret vere corpus hre ſus
cepit defectus hois fame et ſitim et huiusmodi
et ut uerum aliam probaret hre ſuſcepit defec
tus die ſc tristicia timore dolorem et huiusmodi
Dis autem ſimilia die eſt ho enim tale ſentit ſed
alia vtens corpore velut instrumento vn dum
ſup Gen i li. dn. ho corpa ſentit ſ alia per
corpus quo uelut mutio vtitur ad qſtrmandum
ſupa ad exterius aliqd mutat. Die qa alia qd ſo
tis eſt p corpus tanq instrumentum videt ul audit
ita etiam p corpus quedam ſentit mala q ſine
corpore no ſentiret vt fame et ſitim et huiusmodi
vnde no ineito defectus corporis dicit. qda. et no
p corpus ſimo alia ſed corpa ſentit. vt timor
et huiusmodi Dicitur igitur alia dolores ſ quos da
p instrumentum corporis. quos da uero no Iuste

pit at populus sic mara naim homis ita et veros
defectus homis si no omis assumpsit eum defectus pene
si no culpe nec tamen omes defectus pene si eos omes
quos homis eis assumere expediebat et sue dig
nitati no derogabat Sic enim pt homies homo
factus et ita potest eis homis defectus suscepit Sus
cepit eum dr nro ut de suo nobis tribuat et
miam tollat Suscepit eum miam vetustate ve
stra nobis insinuat novitate Simpla accepit
ille vetustate et pene ut miam dupla assumet
et pene triplex Qualis illud accipiendum sit quod aut
tradit auctoritas q dns nr Leo papa vi
in se suscepit ora infirmitatis nre pt per
cati qb nisi acquirat de illis tm q eis
sume p nobis oportuit nec dedecuit fil
ii dei habere No enim assumpsit ignorantia ali
qua et sic ignorantia quam que defectus et nec
pena est ignorantia i vincibilis sed vincibilis
pena est Ita tm de his est que nobis expedit
sive Sicut enim gravida et sana non affert ulla ig
norantia non impedit salutem et forte talis ter
ignorantia defectus non est Restat autem i nobis
de ignorantia ac difficultate volendi vel faciendi
bonum quae ad miseriam miam pertinet Vn. Hugo
lib. iii. de libero arbitrio Appbat inquit falsa
puerilis et erigit timiditas et vanitas ac tortu
osa dolor et mali vincere non posse a libidinosis
opinatur Non est natura instituti hominis si pena damnati
ex qua miseria peccatibus iustisse inflicta libet dei gratia et posse ex
libero arbitrio cadere potuit non dicit subiacere ad
qua miseriam pertinet ignorantia et difficultas
quam patitur nisi ex ab exordio naturalitatis sue
nec ab isto malo quisq; nisi gratia dei liberat
Ecce audiunt dicit hic Hugo ignorantia qua
quisq; timiditas falsa puerilis arbitrat et difficul
tate qua non pt se tpare a malo ad miseriam
miam pertinet et penam ex hominis q ac p nos
no habuit non igitur accepit omes defectus nre in
firmitatis pt pena.
Qz ignorantia talis et difficultas no sit pena

Sed forte aliquis dicet illa que pena cui ob
iicit qd dupl trade vide h. ſ. ſ. dm. ſ. cul
pabiliter an pena i exordio condicionis
homi potuiſſet inde ut eſſent ei nalia
esta i ll. retractionum iquies ignorancia
et difficultas eqa ſ. eſſent hoi ignorancia natu
lia nec ſ. culpabilia deq; laudabilia eſſ. ſ.
hoc ho i ignorancia nalit huiusmodi eſſet ideo
defectus et pene Si defectus vel pena ei indita
fuiſſ. an pena tinuſſe ch. eo agi videt ſ. ante
culpa ſentiet penta Ob hoc ſane dicit illa no
tinuſſe defectu vel penas ſ. naliter hoi infiuſſet
ſic no fuit hoi an pena no du gratiam adepto
defectu ſine pena no poſſe p̄ſtare Si pg̃m
gratiam recepit p qua p̄ſtare potuit et ad tpc
eqa p̄ſtare eadem culpa ſua pg̃ amiſit ſ. ſi
cendi facultate p̄didit defectus fuit ei et pena
no poſſe p̄ſtare ſi malu declinare et hominis fac
Omnes igit defectus pro ſuſcepit p̄ ſtrue pe
catu quos ei gerebat ſuſtipere et nobis expe
diebat Quis em plura egritudinum gna i corpis
vita a quibus omo i minus exoritur quos em
defectus habuit vel ostenſio vel quantitate ut
timore et iſtricia vel adimplecio opis ad qd
venerit ut passibilitate et mobilitate vel de
i mortalitate de facile pena mitiam ſuſtendam
ut morte ſuſtepit hoc et defectu ſ. qd dicere
ſine nrtate ſ. miſeriae naliter / ſuſcepit
vero quidem habuit defectus ſic et nro ſ. no
eadem causa nos em ex peccato oriuntur hos defectus
trahimus ſic deus in ſimilat diuers corpis
unde ppt pena mortis ei mitata angelo
di in ſe hit ex peccato et no ex peccato huiusmodi habuit
defectu et ſi peccato e concepti et natu i tiis
culpabiliter ex pena miſeriae naliter demo
in ſe tiſtulit vera in ſimilitudine ſed accepit
veram carne qua ſine omni miſeria mitate aſ
ſumere potuit ſic abſq; culpa dando ſuſcepit
fructibilibus probat xpm ſ. m. hoc ſed ſenſiſſe dolorem
et timuiſſe gt. quosdam hoc negantes ... du

Sed qz nonnulli desensu in passione huamta
tis xpi male sensisse inuenuntur asserites
solitudine atq; vinculis passionis et dolo
ris xpm horem ptulisse. Q nullu omo do
lore vel passionis sensisse. a quo tolutatu testi
moniis eos cuo inducites in dubitabile stacaq; qd
sup dnoq; ipsa psalmo vsqz dicit. Vere languores
nros ipse tulit. et dolores nros ipse portauit.
Quod veritas. euangliq; aut. Tristis est aia mea
vsqz ad mortem. vbi etia legitur. Cepit ihus tedere
et pauere. Ipsa etia ego persona xpi dicit. Repleta
est malis aia mea et qd deponens dnus. Aut. No
vicis et peccatis et huanis malis. i. doloribus reple
ta fuit aia xpi. quibus ipsa corporati carni. Non
em dolor corporis pt ea sine aia. Dolere. at aia
etia nd dolente torpe pt. hos at huana infir
mitas affectus. sic usam carne ac morte no
gdicois pr fitate. Q inspiracdis volutate susce
pit ambros etia i. li. inc. de mitate sic ait. Sup
ti est. Pr. possible est transire a me calice
istu. Timet qd xpus. et du petrus nd timet.
xpus timet. Petrus dxit. Ecce gladius meus pono p
te. Xpus dixit. Aia mea turbat. Vtrusq; vera
est et tom plenu. q et ille qui est inferior non
timet. et ille qui superior est timetis assu
Idem i. vt ho turbat. ut ho flet. ut ho
crucifigu. p quidq; hois tediauit et resur
rexit. non turbat eiq vrtus. no turbat eius
diuinitas. Q turbat aia sm huana fragilita
tis assumpcione turbat. Ita qui sustepit aiaz
sustepit etia aie passiones. Ro em ab quo deq
tebat aut turbat. Q mori poss. Idem i. eode
Sustepit tristicia mea. consident tristiciaz
nomis qui a luce pdico vt ho fuit tristicia
qua nos sustepit assu. michi gpati pri tristis
est michi dolet. qd pro me. Time doluit. qui
esse michi. Q habuit qd dolet. Doles igit. Dne
ihu mea vulnera nostra. q tu nd pte. Q p me
doles. Jeronim. Q i. explanacone fidei ait. Nos
ita dicq horem passibile a dno filio susceptu
vt deitas impassibilis permanet. Passus est.

^ ipsa.

em filij dei no putatiue sed ue. dia que scptura
testat. sm illud qd patri poteat. et sm qdam as
sumpta. illo qo p vna filij suscepit passibile ho
minem. ita tm alq filiacoe sm sua qdam. nl pas
sa est. ut tota trinitas qua impassibile nere
hoitei hns alqsq auctoritatibq. ppriau sit sm
ue passibile assumpsisse hoiem. et ipm de sua
et assumpto mre inseparabiliter sustinuisse. si noluit
te no meritatis condiscere. sic potest q potest aduer
Veda tis rappellat. sari videntur. ire
Qui stoz tractatibq que pmissi edusai vide
ma sup illu locu psalmi. Clamaui et no
expaudiebq. Augst tralde vide ppm nec ue
timuisse nec ue tristitia ee sic dicno. Ecce
hoc dicit. Cum pcm no fecit nec fraudq est do
lus ore eiq. Et de nobis corpe sic hoc dicit
Corpis em sui. i. ecclie gebat pdon. Sicut et
alibi ei dicit. Transeat a me calix iste. p nobis
loquit. nisi forte putat timuisse mortem. Et ne
ue timebat dnm patientia dicit. Sic ieiuniu ai
ardet paulo diffolui et esse cum xpo. Fortior enim
fuit miles q impator. miles qo coronabitur
gaudet mori. et dns coronatiq timet mortem
Et in fermitate mea repentina p[illegible] fermis
que timet mori hoc dicit. vere illo [illegible] et ieci
nium ecia aut. Et ubi stat que pul[illegible] sublimato
rem timuisse morte et passionis [illegible] dicere
se. Transeat a me calix iste. Petrus ice dicit contra
Ne tuta in filio tribu
alij adiecta. Quistias et putat. harum
auctoritate. vba hn fuit. mori acupieda
dicit. vetus uestata timore et tristitia
ul ppassionem. Timor et tristitia necessitatis
et passionem a xpo remouisse intelligat. hunc
em xpus vere timore et tristitia. sed homis
si nosse nos qui filij mebra eius. Nos em causa
pcm nri hns de secundi nedo suscepimus. et nobis
sic isti dectus sm ppassionem et passionem. sed
in xpo no nisi sm passionem. Sic em. i. pcm sm
dns quidq voluntate passio et passio. ita tm
hns penalibq affectibq afficiebat em quis medie

tamod uel tristicia ita ut metus intellectus no inde moue-
at a ratione uel dei complacere et hic est passio et ali-
quis uero mouet et turbat et hic est passio. Dominus no
no ita fuit turbatus i. aia timore uel tristicia ut a
ratione uel dei complacere aliqsteus declinaret sim
quia modo intelligere tu dicere timuisse uel tristis fuisse
Vn Jeronimus sup matheum vbi legitur Cepit contristari
et mestus esse vt ueritate in modo probat assumpti homis
uel contristatus est. Si no passio ergo dicat ado verum
passio est. Vn aut cepit contristari Aliud enim est
contristari aliud incipere contristari Ergo est aliud con-
tristari quod est per passionem aliud per passionem. Idcoq
sim hac distinctio aliqui dicere ppter no vel timuisse
aliqui uel timuisse et ex uero timore fuit et tristitia
si no sim passio nec ex uoluntate conditionis vn augus
ex hiis causis uolens assui deum intelligentia Dicat
oppm no uel timuisse uel tristatu esse et ignoti
vera tristitia fuisse hiis ubis infirmos in se
ipsis dicit aut per si sicut est transferat a me
calice iste No enim vel timebat dns pati tua die
resurrectionis cuiard et paulo discipulis et de cu
ipso iste gaudet coronando et tristis est dns coro-
natus Ecce hic vide tristicia at fuere a ppo re
moue. Cum uero autem obiecit si tristicia sic assum-
pta quo carne sunt eum tristis fuit euangelium de
Qui enim no tristis fuit cu euangelium dicit tristis
est aia mea ego et qui dicit dormiuit ihus no
dormiuit uel qui dicere maducasse no maducauit
et ita michil sane relinquit vt dicat erg quod corpus
no erat uerum Quinto go de illo scriptum est uerum est
et sim est go et tristis fuit si voluntate tristicia
suscepit vera quo voluntate carne uera apte
no stat unde sibi in hiis ubis condicit insi valas
dictorum distinct cas ex quibus intelligentia uborum
assumenda est Qui enim discernat intelligentie causa
predicorum uborum michil obstat condictionis Fin-
Scylace in libro De synodis ado non habetur hic capitum

Quum h passionum gna infirmitate
carnis afficiat deus th verbum quo sim no
potuit a se demutabile esse passione verbum
enim qd cas sim est licet se passioni subiciat non
tm demutabile est passibilitate plenedi sta pati

potuit et passibile esse non potuit. Quia passibilitas
naturae instrumentum significat et passio affectum quae
sit illata passio. De quibusdam Hylarii capitulis
quae obstruit quae videntur sine obviare qui

Quantum magis monet ac difficiliore asse-
ruit sonet verba Hylarii quibus videt tradi
ictus et vulnera et lugubri [illegible] vim in-
adisse ut passionis dolore non mutaretur
sed solum tactis vagina vel igne vel aera
ea facta quae tu tractat ipsa corpora audita quia per-
forat et expungit non tui dolorem mutat. Quia ho-
stis ille rei dolorem capacem. Ita et corpus opi-
nione sensu pene vim pene [illegible] dicit
et sicut corpus nostrum nam tale non habet ut va-
leat calcare undas. Ita corpus opinionem non ha-
buisse nam mei dolor quia non habuit naturam ad
dolendum aut enim sic [illegible] determinat. Unguibus
deo horrem vero [illegible] studiis mei horis non de-
sistens a se deo sicut in manus quibus aut ictus
incidit aut vulnus detendit aut nodi contur-
bat aut suspensio elevat afferet quid hi
impetus passionis non tui dolore passionis infer-
ret ut solum aliquid aqua perforas et igne appli-
gens vel aera vulnerans. Omnes quid has pas-
siones natura sua infert ut solet et appugnet
vel vulnerat si natura sua in hi passio illata non
retinet. Du ira non est vel aqui forat vel pu-
gi igne vel aera vulnerari. Quia natura tale sit
et vulnerare et pugnare et forare passi quid vo-
du credit. Du suspendit. Du morit. Si corpus
nostrum passibile non sunt passio non tui nam
passionis experiunt. Du et penali mistorio pe-
na desenit. Et vita corpus sine sensu pene vi-
pene in se denuntiis accepit. Hunc sane illud
dum corpus dolorem mei nam si corpus nostrum id na-
turae habet ut calcet undas et fluctus desup
eat nec clausae domus obstaculis arceat. Et
nec si dum corpus solum ista natura sit ut ferat
in flumidis et stat in liquidis et structa
tristuerat quid si nam huiusmodi corpus carne ex
spiritus sed accepta iudicamus. Ea illata de celis et
et his ille de deo est hinc ad pacientem corpus

et passus est, nam nihil ad dolendum pertinebat
videtur an ille passionis ordo in Christo in deo
dolorem emittat intelligi. Dictis enim causis ex
quibus Christi deus heresis ascribit res ipsas et gesta
sit constare. Nec enim fieri potest ut timor eius significet
verbis eius sed secum contineat in factis
timuisse dicit. Hic etiam passio videtur, ob ignorantiam
huiusmodi heretici petri et sathanas et scandalum
et dyabolum timuit qui armatis obviam prodiit et
corpore eius insertus fuit. Ad eius deinde sepulcrum
obsternata pregrum agnita suspiratis verbis
obtulerunt. Ecce igitur in Christo deus natus hic tor
porem credit eius tantum habuit naturam virtute
et forte dolore vulnera timuit et ergo otiu dum
ce insertus assertor penetratis aurem clau
ni habuit. Ecce qui exercitum aure solo vesti
tuit attactu reducens. Ecce manu clavum do
let et ferit. Vulnus qui alter dolore vulneris
non relinquit pugnide carnis metu tristis est
cum attice non pugnade sunat. Ite collatus igitur
dolore gestus qui virtutibus demonstrari non ambi
guum in nulla corporis eius insertum corpore
natione nulla esse et passione illa licet corporis
illata non habuit nam dolendi corpori intulisse
qui lingua forma corporis mei est in deo non habuit
e insertum ita forma est in corpore ad exer
treptul spiritu ergo ingemuit audisti ecce in ba
hylarii quibus dolore exclude videtur, si excus
sa sensu et impietatis abitudine permissis diligent
intendas cum iniquitate iustitia misericordias
dicere non ait, vicit papet et cuncta pollis et ad
ligania ac nice non attractibus intelligitur enim
ea ratione divisse dolore passionis in corpori non in
cidisse et virtute corporis ipsi excepisse vim
pene sensu pene et causa doloris et me
titu esse non habuit ad videtur notasse ubi aut non
habuit naturaliter ad dolendum et id non iudicanda ecce
illig sum nam mei corporis nec ita ecclesia dum
habuit passionem anima non habuit nam ad timendum
nil tristandum et non habuit tale naturaliter in qua esset
causa timoris vel tristitiae itaque neutiquam timendi

no fuit ideo sic in nobis est nec natura doloris fuit ideo sic
est in nobis tristitia tu assit consequi fuisse in-
eb. si causa eius exposuisse ne sua morte si destru
petri et aliorum apostolorum diab enim opinio non potest
morte si vsq ad morte tristis fuisse ipse verb
mitrogo quibus sit tristem de vsq ad morte no
enim sui est sufficiendis tristis esse ppt morte
et vsq ad mortem. qr ubi ppt mortem tristitia
tillo mors causa tristitie et ubi no tristitia
vsq ad morte et mors no tristitie causa. si si-
mis ideo autem no ppt morte suscepta et tristitia
ut sit desiderium ppt morte no go sub tristis est
filius qui in tradatio pissi mitisse turbis erant
futuri quos monet orate ne moriatur in tempta-
tione qui an pollicti erat se no scandalizari

Quin in xpo fuit nitas patiendi et moriendi que est causa

XVI

Hic orit qo xp sedis ducis et pcem dem
est enim scip q xpus in se nis defectus
suscepit preter pcm. ipse aut hoies qua-
lis quida defectus an pcm. no est sed ne-
cessitas patiendi et moriendi. Vbi corpus
ut in no tm mortale si etia [illegible] dr
qr no tm aptitudinem moriendi si eius nitate
habet ideo quiet. Vbi nitas tantus in [illegible] carne
fuit de aptitudine enim moriendi qr [illegible] fuit
ambiguum no est q etia an pcm in hoie fuit
sed aliquis ideo no fuit defectus. Nec igit mortalitas illa
tis in eo fuit defectus qr nec [illegible] erat. Vn
etia quida tale mortalitate in nobis no ce defec-
tu no improbe tradunt. si nitate moriendi et
patiendi que etia mortalitas id possibilitas dr
dr enim ipso mit possibile id mortalis si no modo
ppt aptitudinem si etia ppt nitatem. Qz nichil hic
defectus fuit in xpo cum ne dia q eius cu pas-
sibilis exposuit an morte nisi nitate placide
di fuit. Si enim nitas patiendi id moriendi fuit
in xpo. no videt sola volitate mis patiendi defuis
modo accepisse. Ad qd dia ppt pcm voluit non
nitate sic natie hos defuis sic alios susce-
pisse sine nitate patiendi in dia. Sic at patiendi
et moriendi in carne ueze hac nitate no fuit
xpo nitate sue conditionis qr a pcto immunis si ex

sola uolutate accepit dem̃ infirmitate ponens ta-
bernaculum suum in sole sub tpali mutabilitate
et labore vnde sup epstam ad hebreos auctas dicit
q̃ sicut hoibus diffinitum est et lege natue statutum est
semel mori, ita et ppius ad nrtate tuae na-
tue semel oblatus est et no sepe, nec ideo dicit
iura natue, q̃ ex natura sue bodiedinis huic de-
fectu tribuit, qui etiam no puenit nobis ex na-
tura q̃ ppius est institutus, sed ex ea parte vitiata et
ideo de hic defectus naturalis qz qi p natura tolent
tribus diffinit. De statibus hoie et quid sit de singulis

Et est hic notandum. Ppter accepit
ppter de ei statu hoies aliq̃ accepisse qui
omnes uenit saluare. Quia enim in ipo status
hoies pmo ante pcm, 2o post pcm et an
gram, tertio sub gra, hic tg in gla. De po statu
accepit tmunitate pcti vn dicuntur illud johannis
eua fte exponens. Qui de sursu venit super
omnes est. Dicit ppter uenisse de sursu i. de alti
tudine hiuane natue ante pcm, et de illa altitu
dine assumpsit verbum dei humana nam, du no
assumpsit culpam cum assumpsit penam. Qz pena
assumpsit de statu secundo et alios defectus. De tertio
uero q̃ te plenitudinem. De quo no posse pfate
et dei pfectum contemplaturi habuit cum sit boa
vie quem et bona prie sue et quam mala ine

Si ois ppter racem vel racio sit voluntas impleta sit

XVII

Possumus considerare ex hoc in
quo ppter aliq̃ voluerit vel orauit qd
factum no sit. Hoc enim estimat pt pid as
pe autem pr. si fiei pt transeat a me ca-
lix iste. Veruntamen no qd ego volo sed qd tu vis
hic nam voluntatem sua a pris voluntate distin-
ne videt. De voluntatibus ppi sidm duas naturas

Quarta ambiguitas no. Quia
diuisus in ppo fuisse voluntates nro duas
naturas diuinam scil. voluntate et hiuana
et hiuana voluntas est affectus rationis vel
affectus sensualitatis et alia est affectus ad
finem rone, alia finem sensualitate. Vterq̃ tm de hu-
mana voluntate dictum. At rones id ublebat ad
voluntate diuina sed pati et mori secundum affectum sensualitatis

no volebat sed refugiebat nec tamen caro contra
spiritum contra deum concupiscebat quia ut ait August
mallum est vitium caro cupiscit adversus spiritum
caro autem dicitur concupiscere quia spiritus agit ut ana
sit ana pauca audit poculum videt caro enim
nihil nisi pauca concupiscit si concupiscere dicitur cum
ana carnali cupiditate spiritus voluptatem carnalem
delectatur de carne et de carne adversus delectationem
quia spiritus est spiritus autem carnalis concupiscere ca
ro est in ana sola nec in carne sola sed utrique
enim fit quasi vicinus delectatio talis non sentitur
talis igitur tripa talisque concordatio in ana esse nulla
tenus potest quia carnalis cupiditas ibi esse ne
quit Dei ana voluntas erat et rem placebat
vt id sine carne vellet quatenus vestitus humani
tatis in eo probaret non quia hominis nam suste
pit quae ipsa sunt subire debuit quoque sit in
nobis duplex affectus metus s. et sensualitatis
ita et ceteri debuit ne gemina affectus vt mentis
affectus vellet mori et sensualitatis affectus vellet se
n viris sanctis sit petro enim ipse veritas dicit
cum senueris extendes manus tuas et alius cin
get te et ducet quo tu non vis sic ad mortem
ecce exponens August dicit quia petrus ad illam mo
lestiam nolens ast ducto nolens ad illam venit sed
volens ea vitat et reliquit affectum infirmitatis
quo nemo vult mori quia adeo est nullus ut etiam
petro nec sancto abstulerit vt ei dominus dicit
transeat a me calix iste si vult ei vinus adorto
et in ipso sine humanitate et in medietate eius
gemina est affectus vnus rationis caritate informatus
quo vult dei quis mori vult alter sensualitatis
carnis infirmitatis quique et ei quisque quo
modo refugit vt enim ait August paulo minus
vnde cupit dissolui et esse cum xpo Sanctus autem
carnis refugit et recusat hoc est iudaeus af
fectus qui diligit vitam odit mortem Sed in istum
affectum vnus mori nolent nec optinuit ad
sine istum affectum pertinet.

Auctoritatibus probat diuersitatem inter se voluntates

Ego affectu igitur humano quem de virgine trahebat nolebat mori et calicem transire orabat vnde Beda Orat transire calicem quia homo et timens pre
sertim pater transeat a me calix iste Ecce habes
voluntatem humanam expressam vide iam rem rectam Sed
non sicut ego volo sed sicut tu vis vnde alibi Non veni facere
voluntatem meam quia sicut naturaliter suscepi de virgine
sic voluntatem eius qui misit me quia sicut eternus hunc
pre hic apte dixit duas in xpo fuisse voluntates
sicut quas diuisa uolunt Jeronimus sic fuit illum locum
xpus quidem perpetuo et naturaliter autem infirma dat
intelligi hic duas voluntates exprimi aut ita
hoc contra eutichianos qui dicunt in xpo vna tm vo
luntatem hic autem ondit humana quem propter infir
mitatem carnis carnis passioni et diuina quem
perpetua et perfecta dispensationem Augustinus ex duabus
in xpo asserit voluntates dicens Quantum distat
deus ab homine tantum voluntas dei a voluntate ho
minis vnde hominem gerens xpus ostendit pri
uatam quandam hominis voluntatem in qua et sua et
meam significauit qui caput meum est et ad eum
sic membra pertinet Pater inquit si fieri potest transi
eat a me calix iste hic humana voluntas erat
propria aliquid et tamen priuatim nolens sed quia
rectum vult ea hominem et ad deum digni subdit Non
quod ego volo sed quod tu vis dicere sed dicere vide te in
me dare potes aliquid prius uelle ut deo aliud
velit contradit hoc humane fragilitati idem
alibi xpus in passione duas expressit voluntates
nisi sint duas naturas dicit enim pater si fieri
potest transeat a me calix iste Ecce habes hominis
voluntatem quia ad diuina continuo dirigens aut
veritatem non sicut ego volo sed sicut tu Ambrosius in li
bro de trin. Oportuit et pater si possibile est transi
eat a me calix iste verba vopt sicut ex quo et
in qua forma dicit adiuit hominis formam gerit ho
minis assumpsit assumpsit non go qui deus sed quasi ho
loquitur Suscepit quidem voluntatem meam mea
est voluntas quia sua dicit cui aut non sicut ego
volo sed sicut tu vis Cui autem dicit ora quem
pater mea sit ex michil extitit sine dubio qua
pater ex eandem et filius habet voluntatem Inde est

xpi voluntas que prima vna qo voluntas e pris
et filij ꝗ alia voluntas homis alia dei ut stias
vita in voluntate ee hois passoz autē xpi in
voluntate diuina ut patet. pnobis hijs testi
moniis euidet docet. ipo fluxe duas volun
tates qd qz negauit Machalij archiepi i met
politana synodo condepnatij est. et ex affectu
humano sensualitat quidē no tomis illud voluit
et pecijt qd no impetrauit nec ideo pecijt vt
impetraret qz sciebat dni no ee facturo illud
nisi illud fieri nolebat affectu tomis nil volunta
te diuinitat. Ad quid go pecijt vt mebroꝝ for
mā sibi imminēte turbatoē clamādi ad dnm
et subiacēdi voluntatē sua diuine voluntati vt
si pulsante molestia tristat. p eius amocioē
brent. Oz si nequeunt vltrā dicat. ipe ipi
no go adhuc spiritū fuit qz ipsius clamor non
ad audit ad salutē corpalē. Bonū quidē pecijt
sz ut no moreret. Oz melius erat vt moreret
qd et factum est. De eo qd Ambrosius dubitasse
Ceterū no pauo affectu hiudo
nos mouent verba ambrosij quibus sig
nificat videt ipm sim humanū affectū de po
tencia pris dubitasse sic dicēs Tuis illo
determi. De quo dubitat de se an de pre De eo
vtiqz ciu dicit trister. dubitat hois affectu na
deq de pre no dubitat nec de morte formi
dat ipheta etiā no dubitat qui michil deo
et impossibile asseit Num intra hoies con
stituēs dni ipha no dubitat et filius dubitat
tu credis vt ho go dubitat ut ho loquitur est.
hijs ubis tuis videt qz ipsius no inquatū deq
est nil dei filio ꝗ in quātū ho dubitauit affectu
humano qd ea tone dem attipi pt. no qz ipe
dubitauerit ꝗ qz modū gessit dubitantis et ho
minis dubitat videbat.
De eo hilarij longe diuersam ep̄ponit sententiam a premissa
Illud etiā ignorādū no est qd hylarius as
serit videt ipm no sibi ꝗ suis orasse
tu dicit transeat a me calix iste sicut

nec sibi ꝑ suos timuit. Nec eum voluisse ut sibi non
esset passio ꝑ ut a suis tristiret calix passionis
inquiens ita. Si passio honorificatio eius erat
sicut Iuda credit aut Nec honorificatio et filius
honor quo tristis eum metu passionis efficeret nisi
forte tam nrm labilis fuerit ut pati timuerit quae
patiente se glorificatura erat. Et forte timuisse
vestra eo estimabitur ut transire a se calicem deo
calto sit dicens pr transfer a me hunc calicem et ipse
eum p patiendi metu transferri deprecatur a se qd
p dispensationis studium festinat impleri. Nos enim
videmur ut pati noluit et pati voluit et ut pati
eum velle agnoscens religiosa fuerit hoc quod ait
ad id impie stultitiae principe ut eum asseres
ne patiatur crucem quae pati velle cognoscens
rogo sibi tristis nec sibi orat transferre calicem
ꝑ distinguens ne ideo calix passionis incumbat
qui a se transire orat ne in eius sit maneat
nos enim cogitat ne secum sit ꝑ ut a se transeat. De
inde ait Vos sic ego volo ꝑ sic tu vis. Quane
in se collinitubis figuras coercuit ꝑ nos discernes
magis sibi quis eum pro nobis p hoc ego volt
transire calicem p quem omnes tempestati erant
distabuli. et ideo p petro rogat ne deficiat fi
des eius. Gaudio igitur hanc ora pg morte suam
desiderat vestra ad morte tristis est et sat hunc
calicem non posse transire nisi biberit ideo alt
pr mi s[illegible] pt tristis calix iste a me bibatur
illum fiat voluntas tua. Omnes in se consumata
passione metu calicis tristitiae qui mihi eum bibis
et transire non possit nec finis terrorem nisi con
sumatis passione terrori succedit et pg mor
tem ait p metum glam apostolice in se imitatus
studalium pellet. Intende lector his libris pia
diligentia ne sint tibi vasa mortis.

Si quis meruit sibi et nobis et quid sibi et quid nobis

XVIII

De merito eius propriis pertrectandum nos.
De quo quidam dicit solet quod sibi ꝑ merito
tis meruerit. Meruit quidem mebris redep

cione a diabolo a peccato a pena et regni celestis
nonne ut tamota ignea rhomphea libere patet
introitus sed et sibi metipsi impassibilitatis et
mortalitatis gloriam secutus ait Factus Xpus pro nobis obediens patri usque ad mortem mortem autem
crucis propter quod et deus exaltavit illum et donavit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine
Jesu omne genu flectatur exaltatio per impassibilitatem gloriam. quia et humiliatio per passionis obedientiam
humilitas quo passionis meritum fuit exaltationis et
exaltatio premio humilitatis vel Augustinus exponens
hymnum apostolorum ait ut ipsius claritas ante prius
humilitas est passione humilitas dignitatis a merito
exaltatio humilitatis a principio Quia hoc totum
hymnum est in forma filii in forma enim dei subsistit
et est dignitas item Ambrosius ide apostolorum tractatus
ait Quid et quatenus humilitas meruerit hic ondit
hymnus testimonium enuntiat sit quod ipse humilitatem et obedientiam passionis meruit Glorificatio
corporis meruit solum sed etiam impassibilitatem anime
etiam ipsi dum morte erat passibilis sed corpore mortalis sed pro morte meritum humilitatis et anima
impassibilis sua est et caro immortalis vita autem
anime sed sua impassibilis quia caro sua est immortalis
sed ipso resurrectionis momento De auctoritate nobis certum non est Quia ulimos pro carne suspicatur
anima impassibilitatem donata est aut in resurrectione quia caro resplendit.

Quia et concepta meruit propter sibi hymnum passionem

Et solum hoc meruit populus quia patri obediens
crucem subiit sed etiam ab ipsa concepcione ex
alio hoc factum est per caritatem et iustitiam et
alias virtutes in quarum plenitudine fuit
hymnum hominem condidit sibi tantum meruit quia
per martirii tolleranciam tantum enim plenitudo
spiritualium carismatum ei fuit quod ei perfecte non
potuit et idem melior ipsa anima sed non potuit
quia abiecto suae conditionis exutitit quia perfecte in meritis non valuit vel eum aut Gregorius ita habuit
ordo populus immo anime meritum quo potuisset perfecte
in membris atque nos sumus cotidie proficit
ita quo plus meruit sibi per crucem patibulum quia ad

capcone meruit p gratiam virtutis. Ro igit p fecit
sibi aliq meritu quantu ad virtutem meriti p fecit
tu qntu ad ipsum meritum plura enim habuit in gita
i passione q in capcone sibi maior virtus no ex
titerit i merito plura q an fuerat pauca
meruit qo a capcone no mo gratiam impassibili
tatis et immortalitatis corpis sed etiam impassibilita
tem alie p quid p obedientiam et uolunta pstam
qua no tuit prius habuit nec maiore cu patiendi capit
et mori obediens enim pstitit sibi
horiem exq habuit ho. habuit igit aia illa aliq bo
nu in se pq morte qd no habuit an illum igit me
lior ill beatior fuit q an absit q melior fue
rit qr no sanctior no gratiosior nec ex
beatior fuit in dei id contemplatione in quo pa
pue beatudo consistit. pt tu dis in hoc fuisse
beatior qr ab oi miseria immunis exq nequit
inferri simpt q beatior fuerit.

De eo quod sibi ipsi dedit illi nomen quod est super omne nomen

Nec tu gratiam impassibilitatis.
et immortalitatis meruit sed etiam donari
sibi nomen qd est super omne nomen sic hono
rificetur qd vocat deq hoc tu nomen an
mortem habuit habuit enim hoc nomen dei filius
iquatu deus est ab eterno p natiam in quitu ho
ho factus est habuit ex tempe p gratiam Veritu dicuntur
dicat hoc donatu ee illud nomen no deo qr illud
nomen habuit cu in forma dei tu erat Sed cu dr
ppt qd illu exaltauit et donauit illi nomen
qd est super omne nomen satis apparet ppt quid ex
altauit. i. ppt obedientiam si qua forma exalta
tus est In qua enim for crucifixus est in ea exal
tatus est si ea donatu est el nomen vt cum
pa for sum noiet vniuersu filiu dei ho illi
donatu est ut homi qd habebat id ipse deus
hoc igit p gratiam accepit ut ipse eius ho ul ss
sistens in for sui. i. i aia et carne noiet et sit
deus Sed mirum hoc meruit Sup enim deum est
qr hoc tantu bonu ho ille no meruit Ecce
go hic dr ppt obedientiam donatu est ei ho nom
sum tropu illu in septua celebere in ho accipi

endu est quo dr res fiei qn inotescit pq resur-
rectio hec qd an erat celidem posset et ut sci-
rent homes et demones maiestatem qd illiq nobis
donauit illi deq pq resurrectio fuit illa meruit
p obediam passionis qm eo q obediuit patrede
qualitatq et resurgendo et p hoc maiestu est
nome hoc eode tropo dns vsq et ecia pq resur-
rectio dicens Data sunt eis plaga i celo et tim
no q hic pe accepit p qua an fuerat tuc mani-
festata et plaga Ceterum ambros dicit nome illud
donatu ee deo no homi et vide quod uiroz sup
ficiem opportunius Qz intelligenda no omnat
liq diuisse sapiat nam ambros de nili donaree
id deo intelligit quia at halit pr q nando dedit
filio nome qd est super omne nome qz ee dni pna
tiam qz genuit ab eterno filium pleniu et sibi en
lem deu qd ty nome apla pt passionis obedia
ppo donatu dicit p pmisso locutionis mo accipi
endu est.

Si xpc sine di merito illa habere potuit

Illud quaeitur vtr xpus
illa imortalitatis et impassibilitatis gliam et
nomis dei maiestatis sn omi merito habere
potuit Sane dicu pt qz hiam et natuaz
ita glosam sustipere potuit sic in resurrectione
exhibit nomeqz fuit et alis hominibus maiestate
potuit p ho passibilis ee no potuit sicut fuit
et ad illa glam sine merito premie potuit qde
premie ad illa sn merito passionis qz potuit ro
supta mortalitate imortalitatis gla uestiri p no
sn merito iustitie et caritatis aliar qz virtutu
no em xpc ho ee potuit i quo plenitudo vir-
tutu et gre no fuit nr virtutes eu messe po-
tuerunt alicui mortalitatis induto qn p eas me-
rere hns igit has virtutes sn nomem pas-
sibilem ac mortale no potuit no mereri glam
imortalitatis no igit potuit sty mortal sn merito
glam impassibilitatis et imortalitatis ac mai-
festaciz dei homis consequi potuit ty hoc asse-
qui sine merito passionis qz p passionem nil sibi
meruit qd no an p virtutes meruerit.

De causa mortis in passionis xpi

Aliquid qd uoluit pati et mori si qi virtutes
ad meritu illa sufficiebat pro te no pse
quid prime ut ipse passio et mors tua esset
forma et causa, scr virtute et humilitatis
causa gle et libtatis, scr do usq ad morte obe-
diendi et causa tue libeacois at humilitatis. Me-
rit eni nos p mortis ac passionis tollerantiam
qd p preterita no meruerat sc aditu paradisi et
redepcioz a peccato a pena a diabolo et p morte
eiusdem hoc nos adepti sumus sc redepcioz et filiorum gle
adopcione ipse eni moriendo sacrata hostia nre
libeacionis. Qualiter p mortem nos redemit et aditum
regni aperuit et prius de apercione aditus

Ad quos p morte nos a diabolo et a peccato
redemit et aditu gle aperuit decreuerat
deq ministerio ut ait Ambr. ut primu patri
no mittere hominem paradisum et ad dei con-
templacioz no admittere ut uno homine tota
uersatur humanitas que omnibus sufficere posset sic in
pdo homine tanta fuit superbia quod omnibus suis no
fuit nisi ut sancta mr hominis aliqs qui ad
id posset impleri nisi leo de tribu iuda qui aperuit
liber et soluit signacula impletio ipse dei
iustitie [illegible] aestimatissimam humilitate qua maior
ea no [illegible] sta qui homines debitores erant et iuris
vinculis [illegible] qua virtute sufficiebat et humilitas nullo
modo cor. hostia poterat offerre sufficiens mre re-
demptoris. Qui prius hominem fecit et pstam fuit
hostia qua multo amplius est humiliatus aditu
dnm mortis custodiendo qua ille ada superbiit p
esu ligni vetiti novola delectando p stuchendo
Qui igitur illi superbia omni extitit ruina ipse de
paradiso mittens foras alissimo accludens iamqua
intromagni principalitas qua morte crustauit
ingressu regni celestis diebus suis impleto dei
decreto apire valuit atq detrahi delere cyro-
graphum vetusti aut Ambros. Tantu fuit peccatum
nrm ut saluari no possemus ni unigenitus dei filius
pnobis moreret debitoribus mortis si sic dignos
nos fecit testamenti et promisse hereditatis cui
no ulla e intelligendum qui no aliomo saluare nos po-

tuerit quia pmorte sua, ꝗ q̃ p alia v hostia non
potuit nobis aperire regni aditu et fidei salus nisi
pmorte vnigeniti cuiusdam fuit vt dum e humilitas
et pena ut eiq merito patiti crederetur ceu adi-
tus regni magna ꝗ i morte vnigeniti pstitu fuit
nobis ut liceat nobis radie i pria, sic olim i
morte sumi pontifis hirq qui ad cuiusdam refugii
confugerat secte ad pa remeare dire alicuius
ostensu est qualiter p xpi morte aditu regni st
nobis paratu.

Hic qualiter a diabolo et a peccato redemti p mortem

Nunc igit querat quo pmorte ipsi a diabolo
et a peccato et a pena redepti sumus a diabolo
igit et a peccato p xpi morte liberati sumus
et ut ait apostolus in sanguine ipsius iustificati
sumus et ideo q sumus iustificati i a peccatis soluti
a diabolo sumus liberati qui nos vinculis peccatorum tenebat
Quia quo a peccatis p eius morte soluti sumus
et p eius mortem vt ait apostolus commendat nobis
charitatem dei i a patri exinanita et amabilis ca-
ritas dei erga nos in hoc q filium suum tradunt
i morte p nobis peccatoribus exhibitus in tanta er-
ga nos dilectionis largitate et nos moneamur accendi
mur ad diligendum dm qui p nobis [illegible] tu fecit
et p hoc iustificamur i soluti a peccatis et effica-
mur mors igit xpi nos iustificat et pena
caritas excitat i cordibus nris dicimus et alit
p morte xpi iustificat et p fidem mortis eius
a peccatis redimimur vt apostolus iustitia dei e p fide
iesu xpi et iterum quis possit deo gratias
rem p fidem i sanguine ipsius i p fide passionis
vt olim a spiritu in penitentia ceu in lignum
exactus a morsibus serpentum sanabat Si go cre-
dit in illum crucifixum qui p nobis pepe-
dit i ligno a vinculis diabolo solutus i a peccatis
et ita a diabolo liberatus vt nec p hac vita i no-
bis iuerat ad pumisit morte quippe sua vno
uersitis sacrificio quitatis culpas ceat vt nos
diabolo ludibrinda supplicia detinebat ppius
extinxit ut in hac vita tentando nobis no p
valeat licet eum nos tempta p xpi morte obi
mors an tentabat nisi vnice pt sic ait vn-
cebat nam petrus qui ait p xpi morte voce acille

terrutq negauit pq morte ante an reges et psi-
des ducq no cassit Quab qr fortior. i. xpc ven-
ens i domu fortis. i. corda nra ubi dyabolq ha-
bitabat alligauit forte. i. a seductione qpessuit
fideliu ut temptacoq que ei adhuc pmittit no
sequat seductio Itaq i xpi sanguine qui soluit
que no capuit redeptu suq a peccto et ptor a dya-
bolo Na ut aut Augl in xpo vincit inimicq nos
inuisibles ptates u vincit inuisibles cupidita-
tes suo em sanguine sine culpa om culpaq.
cyrographa deleta sut quibus debitores qui i eu
credut a dyabolo an tenebat. vn qui p multis
effudet. Pillu go redepti suq i quo princeps
huius mundi nichil inuenit vn dicq causa ut modum
nra redepcionis insinuas aut Nichil inuenit dyabolq
i xpo ut morret. si p uolunitate pris mori xpc
noluit no tns mortis causa de pcto. sed de obedi-
encia et iusticia morte qustauit p qua nos
redemit a seruitute dyaboli quia demq em ipm
capentqui sedo qui seduxit Ada et suu fecit
capitiq nostri vertutios possidere. si ueit re-
demptor ut mtq a decaptor Et quid fecit redep-
tor captiuatoi nra. tetendit ei musculata cruce
sua posuit ubi qi esta sanguinem suu. Ille autem
sanguinem fudit no debitoris p debito fecit adeb-
totibq q. e quippe adhoc sanguinem suu fudit ut
pcta nra delet vn go dyabolq nos tenebat
deletu est sanguine redeptionis No em tenebat nos
nisi vinctos pcatoq nrae Iste erat cathene cap-
tuloq venit ille alligauit forte vinctus pas-
sionis sue ite rauit i domu eius. i. corda eoq ubi
ipse habitabat et vasa eiq sq nos eripuit q ille
impleuerat aaritudine sua deq et nr vasa
eiq eripiens et sua sancta fudit aaritudinq et
impleuit dulcedine p morte sua a pcto redimens
et adoptiq ffe filiorq largiens

Quia deus homo est mortuus.

Factus est igit ho mortalis ut moriendo
dyabolu vincet nisi em ho esset q dyabolu
vincit no iuste si uiolent ho et tolli videt
quisq illi sponte subiecit qz si eu ho uiolit
iure malefactoris hominem pdit et ut ho vincat nte

et ut deus ideo fit qui eu a pena imune faciat. Si
em ipse homo esset vel angelus in hoc scilicet peccaret
ei vitaq; nam ipse constat creasse deo dicit
lius hominem passibile fuisse in quib et mortem
gustauit quo tamen nobis apertuit et a seruitute diaboli. i. a peccato seruitutem diaboli.
pcm est et a pena redemit. Quo modo et a qua
pena pp nos redemit p mortem.

A qua pena temporali et eterna. ab eterna quidem
relaxando debitum. a temporali uero penam nos
liberabit in futuro cum nouissima mors inimica destruetur. adhuc enim expectamus
redemptionem corporis nostri. iam redempti
sumus ex parte non tamen a culpa. a culpa uero
bino a culpa uero enim ab ea est redempti sicut
non est sic ut non dicat. Quo pendit nostrum
eterna sed temporalem pena. patiuntur.

Pater noster deus in corpore suo sue lignum
portasse. et propter penam et in cruce
tulit. sed pena temporalis quam pro peccato con
fisso debet in baptismo peccatorum lauatur. ut
illa abluptizato deuicta. et temporalis indicatur. non
enim sufficeret illa pena qua penitentes ligat
eterna. nisi propter pena cooperaretur. qui pro nobis sol
uit. vnde patres iustorum qui fuerunt ante aduentum
sustentacula dei fuisse usque ad propter morte dicit
apostolus ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore
ex parte expositum est quod et quod propter pmortem
nobis meruit et impetrauit.

Si solus propter deberet dici redemptor ita solus dicere mediator.

Unde ipse uere dicitur redemptor. iam
et deus homo mediator. sed mediator
iustitia dicitur solus filius. redemptor uero alii
sed pena propter id quod sunt. sed hoc ipse usum
potestatis non potest exhibere humilitatis et obe
dientie. nam sum potestatis est et obedientie usus
filius uere dicitur redemptor. et in se expleuit
quod iustificati sumus et ipsum iustificatorem est
quasi potencia deitatis ei pre et pri stabat
est. igitur redemptor in diuina deus potestatis
usus. in quibus hominibus assumpsit. et sepius dicitur

redeptor sm humanitate, qr sm ea et ea suscepit
et implevit illa sacramenta, que sunt ca nre redep
tionis, ppe qd solus filius dr redeptor.

Qui solus dr mediator. De mediatore

Quoniam pr nl ppus suus Deus qd Apostolus Unus me
diator dei et hominum homo xpus ihus. i. p
hominem qi i medio arbiter est ad componen
da pacem i. ad reconciliandum hominem deo. Qui
est arbiter qui pot desidere ut vinum esset nos
arbiter reconciliandi eum suis deo ut ait Apostolus
pmorte filii eius. Qui nos sic intelligendum qi nos qi sic
reconciliavit deus ut impiceret amare quos
odiebat, sic reconciliat inimicos ut desinde
sint amici, qui ante odiebant. Sicut nos diligendi
deo reconciliati sumus. Nam cum eo quo ea reconciliati
sumus pmorte filii eius nos cepit diligere. Et ante
mundi pr nos alios eum. Cum go diligere
ti nos deo suis reconciliant ppter eum in eo habe
bamus et inimicis qui habebat ira nos caritate
qua eum inimicis quercebamus adversus eum operando
iniquitatem. Ita go inimicitiam deo sicut iustitie
sit inimicus peccati. Et ideo remissis peccatis dei iusti
tie fiunt et reconciliat iusto quos ipse iusti
ficat. Ipse go dr mediator eo q medio inter
deum et homines ipsos reconciliat deo. Necessitat at
dr offensiones hominum tollit ab oculis dei. i. du pe
cata delet quibus deo offendebat et nos inimici
eius eramus. Nd pcm delet. Nd solus filius Et pe
et spus sanctus delent a nobis ad dm reconcilia
tio quae solus filius dr mediator. Na de pre le
gitur. q reconciliavit sibi mundum. Ait enim apostolus
Deus erat in ipso mundum sibi reconcilians. Cui igitur
reconciliet quae no dr mediator qr non medio e
nt dm et homines nec ipse fuit illa sacramenta quorum
fide et imitatione iustificemur i. reconciliemur deo ipse
reconciliavit go nos tota trinitas virtute ipsius
du pcm delet. Et filius solus impletione obedie
tie quo patratus sunt sm humanam nam p que credentes et imitantes iustificantur.

Unde et mediator dr. Quadam qua non sit medi
ator

Sm humanitatem non sm divinitatem. Non est
enim mediator inter dm et deum qr unus e deus

ſi inter deum et hominem qui mediat duo extrema que me-
dius ea non potest mediat inter aliquos mediator eius esset ipsum
ho nam in quantum deus non mediator si equalis pater
est hominibus quod potest cum pater unus deus mediat ergo inter
homines et divinitatis sunt homines nam iniqua iustitia
pietas quia vel cum deus trinitatis et filius
sanctus sit alius iste deo et aliquid iste hominibus
quod mediator congrueret ne pena similis hominibus
longe esset a deo aut pena filius deo longe esset
abominibus et ita mediator non esset Verum igitur
mediator populus inter mortales potestas timoris
iustitie apparuit mortalis cum hominibus iustitia
deo per firmitatem promissionis nobis per iustitiam
deo scilicet mediatorem dicit e qui inter deum in
mortem et hominem mortuus est deus homo
hominem deus in tantum mediator inquantum est ho
ignatus at verbum non est medium ne vinculum
pte deus ergo cum iustitia et pietatis det
carnem ubi quid in libro quaestus obligo
defensoe Leonis pape et sancti Gregorii mediator
Di ergo populus sunt nos christiani unus tamen est
nam vel medium erat mutata sit medium in
est per divinitatis et homo per humanitatem nam quod
humana deo regaliat divinis nam in vermes
prima se humana sociant divinis vitrum
hatie quidem iuna vona. Denique omnes fi-
deles per morte reconciliavit deo dum sanati
sit ab impietate quemque humilitatis propi ce
bendo diligerent et diligendo imitati sunt quae
fit aliquando insinuat quod propie solus est media-
tor dei et hominum et sunt quia nam medium sit hu
mana et cui medium sit deo trinitati et trinitati
em nos reconciliavit per morte per quam atque nos
redemit a servitute diaboli non ut petrus aut
ipse non corruptibilibus auro et argento redep-
ti sunt sed pretioso sanguine agni immaculati.

Quod aliquis non potuit liberare et quae potuit ipse

XX

Quoniam quaeritur utrum aliquis
possit deum hominem liberare per mortem supra
dictam et alium modum fuisse possibile deo
cum pluribus cuncta placuit sed hunc miserie
sanande convenientiorem modum alium non fuisse

ea oportuisse. Quod cum maius gratiam exigit et
abundantiam deprecandi habeat, et ipsum tamen non se-
rat deus, et dei filius immutabilis bonus in se manens
quod erat et a nobis accipiens quod non erat, dignatus
nos iure redimere malum pena morendo persol-
vit et felix ratio quam isto potiamur quam alio libe-
rari noluit, qui se iustitia superat diabolum no-
potentia. et quod id factum est dupliciter ut potio
quadam iustitia dei in potestatem diabolo traditus e
gregis quarta pars omnis homo in omnes qualiter nis
esset et illi debitis obligatus omnes homines
ab origine sue sub principe diabolo omni dignitate gra
matia sicut ex natura sunt et deputata peccato no
ut ex ea creata abiicias modo ut ille qui traditus
tus est homo in diabolo potestatem non ita dei intelligi
tur deus hominem fecit aut sed insulsit si quis
insulsit iniuste in illo desertere plantatis peccati
auctor illius culpa est nec in deo commutat in ira
sua insultatus sicut nec hominem a lege sue po-
testatis exuisse cum in diabolo potestate ea permisit. qui
nec diabolus a potestate dei ablata sicut non abo-
minatur in qualibet vita non subsistit non peccu
qui vivisset sed ita non quod deus homini deseruit ut
non se illi exhibet dum sine mala penalia etiam
malis mita statuit bona. et tamen de homines quod con-
iuso peccato diabolo subdidit remisso peccato
plagium poni data a diabolo credit ut sic
iustitia vincit diabolum non potentia. Quia iustitia
illud poni et quod victus ea est ipse nichil digni
morte incurrit accidit qui in et utique iustus est
ut debitores quos tenebat libel dimittat in dei
credentes quos sine ullo debito accidit. Deus autem
potentia vincere noluit qui diabolum iure principatus
sue datur est potentia et desertor oppugnator
iustitiae in quo homines magis ei imitari qui ne-
glectu id etiam posita iustitia potentie magis stu-
dent eius et deprecide letatur id cupiditate in-
flamat. Deoque placuit deo ut non potentia sed iusti-
tia vincat hominem eruet in quo homo ei imitari
distet post id in resurrectione secuta et potentia
qui revixit mortuus nihil passus mortuus. Quia none
iure aequissimo vincit diabolum si potentia eius poni

ca illo agnoluisse vinci. si propositum ipsius qd po-
tuit ut prius agit. id oportuit. Justitia quo hominem
tuo hominem liberauit. quia sola potentia adquisse li-
bertatem potuit. De conflictu dei et hominis et diabo-
li. Cum tres illi tanquam venerint. Cum
Sit deus homo. diabolus. et diabolus et homo quod ad
uersus deum decerunt non erant. Diabolus enim
de iniuria dei contra uinci. ipsum eius hominem et
fraudulenter abduxit. et violenter tenuit.
homo enim iniuria deo gemebat. quia sceptra eius contrap-
sit. et quia alieno dominio manipulatus de homo enim
iniuria quia uincit diabolus. quia illum et prius fallacia
uiuisse decepit. et quia malum infinito dolente iu-
stitiam diabolus quidem ad se retinebat. horrem
filium in tenebris. quia diabolus nihil meruit po-
testatem hic sub homine. homo nihil peccauit. nullam
partem diabolus habebat. Tunc ergo diabolus qui potestatem pre-
bebat potentia hominem iudicare. nullam sola iustitia
nos iudicare hominem potuit rationem libertatem. homo
causa permissa iniuria iudicatus. qui noluit iudi-
cari carne mortali crucifixus est. ut sicut sic
et permissio peccati. et de peccato diabolus et
ita a peccato iustitia diabolus victus. et potentia
deus quia quia iniuria nobis prius fuit dimissa
sup exposuimus. De traditione qui fuit a patre
a filio a iudeis et a iudaeis.
Propterea et sacerdos idem hostia et pon-
tifex redditus qui se ipsum nulli nisi diabo-
lo et deo tentari optulit. et omnibus quibus
ad peccatum sufficientia. pro delictis tantum quam
ad efficacia et praestantia tantum attinet. De quo et
legitur quia est traditus a patre et quia ipsum tradidit
et quia iudas eum tradidit et iudei quia se tradidit
et quia ad passionem accessit et quia eum tradidit
et voluntate prius quam tentatus passus est
iudas tradidit. prodendo et iudei instigando et fecit
acta inde et iudeorum malum et acta ipsius patris
bonum opus ipsi et prius bonum et bona prius et
filii voluntas malum fuit opus inde et iudeorum et
malum fuit. item dulcia fuerunt in illis si opera
dulcia acta et una res sine tempore passio ipsa
deo doctores aliqui vnum istum illo prium illum

uida iudeu aliqui distinguit respicientes eum ad passionem vnde opus illorum dicitur detendentes interiora et getes sta diuisa distinguit vnde dicitur sta est inquit traditio a pre sta et traditio a filio sta et traditio a iuda vna res sta est Quid ergo discrepant inter eos quia hoc fecerit pr et filius ex caritate Iudas uero iudice videtur ire ne quid faciat ho si qua uoluntate quide radii est ideo facto incipiendum dei quo iuda deliberandum iuda detestam quia deus cogitauit christum mran iudas cogitauit pecu quo vendidit dnm filius pecu qd dedit pro nob Diuisa ergo in eo diuisa facta facit cu tri sit vna res ego diuisus esse vna re dicit ibi fuisse et diuisa sta quia vna fuit ibi passio sed diuisi acti et acti quide inde et indeorum mali abq opati sunt ppi passiones que bonum et opus dei est

Ite ppi passio fuit opus dei et Judeorum et quomodo

Passio ergo ppi et opus iudeorum dicit: quia ex actibus eorum pueniet ut opus dei quia ex auctore non volente fuit vnde dicitur Nec auferet aliam ppi ab eo qui potestem habet ponendi et sumendi Ecce hic auctore eius ponet alia Ecce habes opus auctoris et ut breuiter concludam quoniam caro ne xpus aliqui pati opus auctoris et quia cum sui voluntate non alio cogente ppetit ipse auctor et opus Cu ut passio ppi opus dei sit et id bonum ea qui opati sunt iudaei et iudei qui ante credendum sit eos opatos esse ibi bonum hic distinguendum est pr enim dici quod opati sunt bonum quia ex actibus eorum bonum pueniet ex passione ppi et item quod opati non sunt boni si mali quia actio eorum non fuit bona si mala

XXI

Si mors ppe timore diuisio fuit aie nec est pdicta qsderas est. cum a verbo

Vere timore aia ut cad a albo sit separata Quida putauit carne sic ab aia ita a diuinitate timore fuisse diuisa Ergo enim inquit aia media diuinitas carne sibi vnidit sic supiq ptaiacati est ergo qui diuisa est cad ab aia diuisa est ecia a diuinitate qui non potuit ab aia separari p qua verbo erat vnita qui albo diuidit sunt aute diuisa ab aia timore aliqui mors ibi uera non fuisse quia aut dicunt mors quia timet homos separat est aia a carne

mors autem quia non timet aut adeo separatio et vita
nec diabolus quasi homini principatum est. Sed ipse
hoc nec a morte fuit. Dimissa tibi quia de hoc di
uinitas a carne huius sine probabilitate addit auc
toritatis testimonium Ambrosius in tractatus de oppi de
lictione qui tertiae iuxta magna damnat dicit
Deus deus meus ut quid me deseliquisti aut clamat
ipse separatione diuinitatis mortis. Nam ut diuinitas
mortis libera sit vtique mors ibi esse non poterat
nisi vita discedet. Et vita diuinitas est hic vi
det tradi. Et diuinitas separata sit in morte ab ho
mine. Sunt distorsis ipse ille mori non posse. Et
illi adscribat ne tetigisse quia dicit a deo separatum
Cum igitur indemus illa separatio sic esse accipienda
sit intelligi. Delictis quibus ibi significat. Vt et
me deliquisti. Cum igitur oppe deliquisset eat a pre
cui secrete se delicti damnabat. Non recessit dei
ab hoste. Ita et esse soluta unio dei et hominis aliquo
fuit quodda tempus quo oppus adhuc unus homo
erat. Et non deus et adhuc unus se delicti clama
bat non deliquisset. Igitur illa delictis unionis intel
ligat solo anfacta fuit solo dei et hominis et oppe
mortuus est. Et quid hoc dicit. Statim ut igit
dm quodam illi hominem in morte desertum esse et
pitam persequentes eum exposuit adpe non sua
potestatem exercendo illi defendit vt non mors
separaut se diuinitas et subtraxit potestatem
et non soluit unionem separauit se foris et non adesset
ad defensorem et non illum deseruit adunum. Et non
ibi cohibuisset potestatem et exercuisset non morere
oppus. Mortuus est oppus diuinitate recedente
et desertum potestate defendendo non exhibente hic e
hirco a popeis qui altero hirco immolato in solutu
dine mittebat. Vt legitur in leuitico. Duo hirci
humanitas et diuinitas oppi intelligitur humani
tate igitur immolata diuinitas in solitudinem abiit
et in celum vt estimus in solitudinem et in celum tpe pas
sionis diuinitas abiisse dicitur non loco mutatione sed
quodam virtute cohibet ut possit impii con
sumari passione abiit quo et virtute cohibuit
et portauit iniquitates nostras non ut hiret sed ut
consumeret deus enim ignis consumens est. Et hyssopus
tus estendit permissa iuba Ambrosii sic et accipit

da ut p̄dicunt.

Aliam inducit auctoritatem

Hinc ait auctoritatem inquit.
qui asserunt dominum a morte recessisse ab
hoc quod in carne dicit eum Athanasius maledic-
tus qui totum hominem quem assumpsit dicit
deinde assumpsit ut cibaria vertia die amor-
tuus resurrexisse non constitit fiat fiat. Si igitur
deinde assumpsit non resurrexisse qui assumpsit
in carnem de posuit quo enim morte obiecit quo
fuit dominus a morte ad vitam tacit. Cum respo-
deinde ait in hiis ubi assumptis talis mentiuntur
quae sit sine vindex non ita fit tunc totum hominem
in diem et tertia deinde resurrexit et
et non sunt hominem et totum hominem assumpsit et
totum ergo hominem in morte deposuit anima et carne
et quia nisi hostia vitalis fuerit anima a verbo
deposita et sic in illo fuit totum non fit as-
sumpsit non prius fuit illa pietas quae totum dicit
assumpsit. Sed dicit ergo Athanasius id dicunt
illorum esse quae resurrexerunt et negabant pu-
tantes morte detinuit qui sic mentiuntur libet
est ipse maledicit qui non confitetur totum hominem
deinde assumpsit resurrexisse et ipsum totum deinde
corpus quod assumpsit et in illis duobus deinde quietis
resurrexit hoc est sine homine vivisse sed et morte
illa in morte et vita a carne non dicit ipse
mortuus in illis separatus est a verbo dei.

Auctoritas ostendit deum a verbo in morte non esse

Sed ait quare sanctus hominem dominus suscipiens
et tertia illud in illis ipso pono animam meam
ut iterum sumam eam non tollit eam a me
sed ego pono eam a me potestatem habeo po-
nendi eam et habeo sumendi eam hic ergo dicit emis-
sum a quo emittitur et separa non est emissus qui se
iam non posuit nec illo alio posuit nec illo alio
eam ego animam posuit et potestatem habeo ponendi
potentia ego dedit ita dicit et a carne sed
neutro a verbo dei. Ostendit verbum ergo suscepit
hominem carnem et animam non deposuit etiam
ut ita a verbo separatus est sed non posuit animam ego
pertinuit quae redeunt in corpus non ego abstulit
carne et animam separavit sed neutro a verbo dei. Ecce

igit pomit et sint animo potate sua, sed potate m
habitantis carne deitatis hic credunt non
diam nec carne angelos dei dimisit morte ut
alios no soluta fiat vmo vn aug. con faustum
absit ut opus sic sensit morte ut aliis in se
cuta vita pdidit. Ei in hoc ita est vita longe
arussi. Sensit igit morte ptic pcedo hominis
qua ponte sustinuit no natura sua pdidit pote
na pena culpe. Quia ipsum carne
sua cumolendo no destruit sed i vtq virginis
bonastedo fortiut. Mortuus ego distinxit vita
sed passe e no permisit potentia sed tollit anim
ab eo et potestatem habet ponendi et sumendi eam
et hic habes quam ad deseruisse carne et morte
et vita no distinxisse amertus et ipsum ponere
didit sum ab alio ceperat vn aug. Simul
ppus pitu et ipsum quasi debitum cruciatum suspen
dendum corpus simul sumsit pendebat in cruce et ora commouebat. Ergo simul
ego carne eius simul ad pratum. Ergo in hoc
Cuiare ppus dicit mortuus et passus

credente ides alia mortua [illegible] et
quia cad mortis est mortis est ppus
dicit enim mortuus dr deo qui mortuus est
ho, sed mortuus dia potest mortua et cad
separato ab eo mors carnis sed [illegible] ergo
vnita ibo que mortuat dr deo mortuus et pe
carne et anim quia vnus dolore sensit dr deo
passus cu diuinitas sua dolore [illegible] existat
vn aug. vn cad sum est ut p carne pacis ca
lestis ad infantes transiret. Non hoc ipm vm
transiit est, si ipso est mutatio in hoc illo
mutatio et vt melior fiat quod ego et ho
erat mortuus deo et quod deo erat ho exci
tatus est et resurrexit. Ecce ipsum passus est homo
no pt dicit no passus deo qui deus est ho. Quod
ne potes dicere nolle passu cuiam si nesciat tua
confundat quia nescis tua nisi cu illo omnis
qui quitq pati cad vnita ibo. Deus dicit pater
Deus, licet ipse nec mori nec corrumpi ns mutari
potuit si quitq hoc passus et carne passus

De hoc ergo Ambros. lib. 1. de spiritu sancto ait. Ad ubi
cas pascebat. manes in carne. Hic missa prorsus
assumpsit referebat. ut patri dicit. qui cum patre
erat. sic scriptum est. Ego in carne passo. hic deo.
qua ratione deus vel dei filius passus vel mortuus dicit
no. qz morte sensuit. ignitis deo. sed qz ego
vivita mortua. Sedny qua ratione dicit. Aug.
Si quis dixerit aut credidit filium dei dimissum
anathema sit. cum dicti caussa ex qua italia
ecclesia sunt dicit apienti eos credit. Si quis
dixerit qui passus dolore sensibat filius dei
deus. et no carnem. in qua qua sibi accepit ana
thema sit. Sane ergo dicit. qui mortuus est deus
et no mortuus. passus est dei filius et no passus. vas
sa et tria persona et no passa. crucifixus est verbum
et no crucifixus. sine alterum natum passus est. sine
altera immutabilis vt ambros. Sublimis ista
fides qz verum est dei filium et natum ex virgine
quia si gyrum gotha destruit. ea qz bisorum
gemina natura unus est consors divinitatis et
corporis. idem ipse pascebat et no pascebat. mole
batur et no molebat. sepeliebat et no sepeli
ebat. resurgebat et no resurgebat. resurgebat
sine carne. et que mortuus fuerat. nisi sine vno quod
apud deum manebat. Ecce qui in morte fuit

XXII.

Ita nos mortis poenis fuit. ego. ad no vide
quibus da qz mortuus est. et ego mortuus
ego est. ego addit ecce. ego tue erat homo
mortalis. et immortalis. et mortuus no qz
mortuus nec immortalis qz tu. pervenit. Cum
enim qz lux ha mortuus fuerit. et tu mor
te deus. ne mortalis quidem nisi immortalis. et tu
ne est. ipse enim et homo. nunquam nisi creatu
ris longinquis fidei firmatur. a philosophis ar
gumentis. a tempore vel Ambros. a fine. ut quantum
ubi fides quaerit. ut ipsis gymnasiis sub ia dialec
tica tacat. pistatorib. credit. no dialectice. Di
cam qz mortuus pri dni ita fuisse homo. et tu
mortuus. et homo. quide nisi mortale. et tu mor
tale qz vnus est ade et cum sanctis alia n.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

tru deposuit sed cum vtriusque unione in deus nunquam tenuit quia assumendo contraxit deus non in aggrue ubi
cuique ale vel carni vel vtriusque vnitus est ubi homo ce
dere quia ubi humanitas est ibi sepulchro erat homo et in inferno erat homo quia utrobique humanitas erat
vnus et vna eandemque cum anima et carne huic separatus
habebat vnione et vno eodemque tempore in sepulchro ia
cuit vnus et ad infernum descendit sed in sepulchro
iacuit hominem sola carne in infernum descendit hominem
sola anima vnus dumque iacuit in sepulchro xpc sed in
carne sola et in hominem melius vnus est vnum
in hominem omnibus et in melius consistere. Solus enim
dent ondit quia carnem iacuit in sepulchro vnitus erat
vnus sed anima in inferno. Quidam quia carnem mortue
nid esse vnitus non ita dicit iacuisse in sepulchro
anima ergo ad infernum descendit. cum in sepulchro
iacuit sapiens cum vtriusque pena est quem in inferno
positus erat nisi ambo simul vnite fuerunt et ine
[illegible] ubique [illegible] iacebat in inferno
[illegible] quia enim [illegible] sapiens de
[illegible] est [illegible] nisi vnitas eius in [illegible]
[illegible] abyssi dicit [illegible] me made diat
no est [illegible] nec locus sapiens est
[illegible] enim cum no
illa [illegible] pena sed diuinum pensebat [illegible]
[illegible] in ligno et iacuisse in sepulchro
[illegible] et fuisse in inferno sed in anima solum

Quare vbique totus et non totum totum nisi deus
Sed non totus

Et vtique totus eodem tempore iacuit in inferno totus in
celo totus ubique pena enim illa etna non a
erat ubi caro non tamen sed ubi vnitas fua
bebat quia ubi altior tum maior est ubi
vtique sed ut altior tum vnitas habebat quia ubi est
nautem vnitas totus vnus et totus vnus ubique e
rat vnus dumque non dimisit prius vnus ut veni
[illegible] ubique totus ubique vnus igitur eodem
tpe totus est in inferno totus in celo erat apud
inferos resurrectio mortuorum est sup celos vita
viuentium vel mortuorum uere viuunt quia et morte

susceptio mortalitatis excepit et vita divinitas no
bidit. Morte igitur dei filij et i aia no ptulit. et in
maiestate no sensit. sed tm ptiapatione in sm tatis xpo
gle crucifixio est. Sol nus tuparet q ppus code
tpe toty erat i sepulcro toty i inferno toty ubiq
stat et no toty et ubiq est. sed no totu n i sepul
chro nec i inferno toty est. et si toty sic ppe toty
est deo toty ho. sed totu q no solu est deo nec
ho sed deo et ho totu em ad nam refert toty et
ad ypostasim sic aliud et aliq ad natiam alia
ned et hiis ad psona refert. vn Joh. Toty
ppus et deo pstat no autem totu deo est. no n solu
deo est sed et ho et toty ho pstat no at totu ho no
solu em ho sed et deo totu em natie et spiritali
um toty at ypostasim sic aliud quid et natie
alia at ypostasim sic et huiusmodi.

Si ea q dicuntur de deo vel de filio dei possunt de homine
illo vel de filio hominis

Solet ea quae [illegible] dna possit filio
hominis vel ille ho descendisse de celo vel ubiq
esse sic dr filio dei vel deo [illegible] no esse
et ubiq et ad ad dicta. Si ad [illegible] ppo
ne referat. Recti intelligentia sine d[illegible] Si
ueo ad distinctiam naep illatam q [illegible] est
pst dnm. Una psona est ppus deo et ho. Ideo
dr nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit de
celo. Si to attendas distinctiam [illegible] filio
dei descendit et filio hominis crucifixus est. Diuo
vnitate psone et filio hominis descendit et filio dei
crucifixus est. ppter hac vnitate psone no solu fi
lius hominis descendisse de celo. sed eam dicit esse
de celo cu loquitur in illo ptexta eande dr de
gle crucifixo. quia tm ab forma sui toy crucifixo
est. no sm hoc q deo gle est. et sm q glorificat
filios et in dr deo gle crucifixo. nec quide no
sep vtute divinitatis sed ex infirmitate carnis
quid ppter quid et quid sm quid dicat prudens et diligens et prius [illegible] intelligat hic
decorum [illegible] dnm sufficiat. ne ossa
regis ydumee consumat vsq in cinerem et

Si ppus huic fidem et spem in trinitatem

XXIIII

Quum ueo sup plibutu sit ppm plenu gratia
fuisse no est suppatum inquire vtr fide
et spem sic caritate habuit Si em hys
tarnt no videt plenitudiem gratie hinisse
vt ante hec qd valeat aptq explicari
De hys singlis aliqua i medu pfenda sunt
et pmu de fide sm mesura cuiq pripit apls
vnicuiq sapere

Quid sit fides

Fides est virtus qua creditur que no videt
hi tn no de omibus que no videt accipie
dr est sz de hys tn que crede ut aut aliqo
religione ptinet multa em sunt q si
ideo a religione deuiat q accipit aut fides
p eo quo credit et est virtus et
credit qd aliud est ab eo quo credit vn aliqo
inquit aliud sit ea que creditur aliud fides
qua creditur ella em tres q sunt que ut ee vel
fuisse ut futura ee dicunt hec ab ih ais credere
est et in no spiritu cuiq est et tn nomi fidei cen
set vtr sz et illud sz qd credit et id q credit
id qd credit dicit fides sic ibi hec est fides ca
tholica qua ms quisq fideliter firmiter credi
dit ei alius ee no potest fides autem qua
creditur cui caritate sit virtus e qr caritas vt
aut alii ioq ms est omi virtutu q omis i for
mat sm qua illa uera virtus e fides qd ope
ratur fidei sz virtus est qua res visa creditur
hoc est fundamentu qd mutari no pt vt aut apls
que pot fundamento nemiq ponere sunt
vn aliqo fundamtu esse ppius illius hoi
des sz qu p dilcem operat p qua ppius habi
tat in cordibus que nemiq potrie sunt alia ud
no est fundamtu fides em sz dilcone tamq
est fides sic dilcone ppiam est alia demos
e Na et demones credunt et tremunt sed em stut sz mul
tum int est vtro quis credat ppm ut pro ut
i ppm ut ipsum ad ppm demones crediderunt
nec tn in ppm credidiunt

Quid sit credere deum vel deo vel in deum

Aliud em est credere in deum aliud credere de
aliud credere ei deum Credere deo sz crede

Quid sit fides

ued ee que loquut qd et mali facunt et nos
credimus homi sz no in homiem. Credere deu est
credere q ipe sit deus qd etiam mali facunt. Credere
i deu est credere ad credere i eu re cre
dendo el adhere et eius membris incorpari per
hac fide iustificat impius ut dem ipa fides in
apidt p dilcone opari Ita enim sola bona opa
dlcada sunt que sunt p dilcoem dei ipa enim di
lectio opus fidei dr fides igit qua demones et
falsi christiani habent qualitas mentis est si for
mis q sine caritate est ita et malos fide habere
cu ty caritate carent apls enim dicit Si ha
bueo omem fidem caritatem at no habueo nihil q
fides etiam donum dei dici pt q ti malis qdam
dona dei sunt. Qui illa infoemis qualitas mentis
que in malo opiano est fiat virtus cu fuit bonus

Sed ued queit vtr illa infoemis qualitas
qua malus opiang vnuisa credit que
bong opiang accedente caritate remaneat
et fiat virtus an ipa eliminet et alia
qualitas succedat que virtus sit vtr ulibz sus
picio dici pt michi tn videt q illa qualitas q
prius erat remaneat et accessu caritatis virtus fiat.

Quo sensu dicatur una fides

Verum dulcis mois dicit fides fundit et
tn vna ea fide vt ait apls Unus dus una
fides sive hm accipit fides pro eo qd cre
dit sive pro eo quo credit vtr fides una
si pro eo qd credit accipiat ep hac mis gratia dr
una fides q idem iubant credere et ita idem
est qd credit a cunctis fidelibus vniuersalis ecclesia catho
lica dr in vniuersalis Et ued accipiatur fides pro
eo quo credit ea rone dr una ea fides no q una
sit mio omibus fidelibus universitatis vel dum sit
des quia qui habent fidem ed habent et qui non habent
fidem q minus a omibus fidelibus sic pluribus
hominibus facies omnium ab dr cu tn singli suas
habeant no em fides mio a una sed quia quod cu
sit i uno et et in aliis no ipa fides et ypt sti
tudinem magis una dicit ee q multitudo Sic idem
noleam dr voluntas una cu tamen sit sua volu
tas et duorum plurimorum dicit facies una

Fides e de hijs que non videntur ipse que tamen videri ab eo in quo sunt

Notandum quod est quod fides ipsa de non apparentibus tantum est vnde non apparentia non habet fidem secundum aliquos. Sed hanc Paulus dicit fides est substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium hoc verificatur de credendis quia non valet videri sed credi ita non potest quod videri potest Thomas aliud vidit et aliud credidit. Horum vidit et dominum quem vidit dixit Dominus meus et deus meus. De hoc etiam Augustinus fide ipsam videt qui quod in corde suo est si credit id non est si non credit non est corpora quibus oculis corporeis et per eorum imagines quas memoria tenet etiam absentia cogitando. Nec sic ea quae non videmus et ea quae vidimus cogitando, tamen per memoriam et memoriae commendamus. Nec sic horum etiam aliam et si non videmus ea non cogitamus et ea motibus corporis horum sic videndo didicimus et eam cogitando. Non sic vide fides in corde meo est ab eo cuius est ea tenet certissima sua. Tu igitur ideo credere iubeam quia credere ipsum videre non possum ipsam tamen fidem est in nobis videtur in nobis. Et res absentium non fides et res quae forte fuit in mente fides et res quae non videtur vide fides et ipsa realiter fuit in cordibus hominum et si ex fidelibus infidelis fuit petit ab eis hinc cuidam credere fide ipsa in corde horum ab ipso homine videri non corporaliter sed imaginaria et intellectualiter et ipsam tamen absentium et deum quae non videtur ea vt eam dicit alibi dicit credimus ut cognoscamus non cognoscimus ut credamus. Quid est enim fides nisi credere quod non videtur fides quod est quod non videtur credere veritas si credidisti vide vnde res fides de argumentis id quidem res non apparentes quia si fides est ex eo convincit et probat aliquid esse non apparentia et fides non sit nisi de non apparentibus.

Hinc enim dicit fides est substantia rerum sperandarum argumentum id quidem non apparentium quia fides substituit in mente etiam non sperandum et substituit in futuris per experientiam et ipsa est probatio et quidem non apparentium quia si quis de eis dubitet fidem plantat

ut adhuc probat futura resurrectio qz ita credide
runt patriarche 7 alij sti. vel probato est 7 certitudo q
sint aliq̃ nō apparentia ut sup̃ dm̃ est ppe ante
fides dr̃ sda res sperandarz, hz sperandis substat
et qz fundamentu est bonorz q̃d nō mutare pt.

An illa destpcio spei conueniat

Sed queritz an hec destpcio spei qveniat
sane concedi pt vtrumlibz. Si at dicatz co
venire. Quia et alia pla quibz differunt
fides et spes. Qz nō impbe dici pt soli fidi
conveniē nō spei qz fides pla fundamtu dr̃ nō
qz fides virtus possit esse sine spe 7 caritate vn̄ dugs
fides operans p dilcōem vtiqz sine spe nō pt esse
nec amor sine spe nec sine amore spes n̄ vtiqz
sine fide 7 fides sine amore nihil prodest. pt tn
credi aliquid q̃d nō speratur nihil at pt sperari
q̃d nō creditur. Deqz credo q̃d e actus fidei natu
ralit̃ precedit. sperare q̃d est actus spei qz nisi aliq̃
credatur nō pt sperari. Credit at q̃d nō speratur
inde est q̃ in scriptura plerq̃ capitulis fides
precedit spem et spes sequitur fidem. Sed q virtus
fidei precedat virtutem spei tpe vel ca qz actus
fidei naturalit̃ precedit actus spei q̃d ca quida
concedunt de ppa virtute fidei ut ra ipsi pce
dat spem nō tpe. Vn̄ ra ex sola dr̃ fundamtu
cum virtutis et bonorz omnium nō at fundamtu
e caritatis qz nō ipa caritatis p ca sed ipsius
virtutis fidei causa e. Caritas enim causa est
et mr̃ omnium virtutum que si deest frustra hnt̃
cetera. Si autem adsit hnt̃ omnia. Caritas enim
prius est et i superioribus p̃ncipatu et ipsa
est q̃d ca omnium virtutum, nō ipsis alia virtutis
causa e qz omnia munera excellit vn̄ dugs pe
pte ad munera ecclie 7 vmūsis excellentia ca
ritatis munus cognoscens q vt omnia nō pt pmi
tymo si sup̃ esset nō q̃d ca ut fundamtu
fides est. Greg. tr̃ sup̃ ezechiele. Dicit qz nisi
prius fides tenerit nullatenus ad spiritalem amorem
attingit. Nō enim virtus fide 7 fides caritate
precedit qz ra nemo pt amare q̃d nō credit

sic nec speraré. Sz hoc actu pt dm̄ de fide que
virtus nō est. ppā em̄ prēdit secūdū spem 7 cā
tatē vl de actu fidei qui forte naturalit actu
caritatis prēdit sic actu spei. qd ūba pmissa di
ligenter notata insinuat. et ea cētā q addit dñs
nisi ea inquit que audis credideris. adamadū
ea q audis nō inflamaris. que tm̄ de nō visis
est ut an dyoma. vnde ergo fides i aia mea stet
subsistere ea que nō videntur. de quibus ppe fides
est. De visis em̄ nō est fides sz dgniad.

Quid intelligat q̄ sīptū est cū factū fuerit credatis

XXIIII

Hic quelt. si fides tm̄ de nō
visis e. quo ueritas apliis ait. Nūc dico
vobis prīq̄ fiat vt cū fctm̄ fuerit cre
datis. vbi inūi videt q fides illis fuerit
de factis et visis sup quo dūg monet
qōne. et absolutū tū inquiat. Quid sibi
vlt ut cū fctm̄ fuerit credatis. hoc est laus fidei
si qd credit. nō videt. Na et thomas cui dm̄
dixit. qr vidisti me thoma credidisti. nō hoc cre
dixit qd vidit. Carnebat em̄ 7 tangebat carne
viuente. qua videbat moriente. et credebat dm̄
i carne [illegible] latente. Credebat q̄ mente qd nō
videbat. [illegible] hoc q̄ sensibus corporis apparebat.
Si ued[illegible] qui videntur. sic dicit vnus
quisq̄ [illegible] illis credidisse. nō ppā est q i nob
edificat [illegible] fides sz ea rebus que videntur agit in
nobis [illegible] credant que nō videntur. Solus
apte intelligit q̄ ppe fides nō apparet cū e. nec
illa est [illegible] fides qua i ipso edificamur. qua diuq
vsitatis [illegible] nos ea credere que videmus. Ubi
tū dicit. dūg fidem ea de rebus pnitus qd eit
in futuro cū p spem dei pnitam cōtemplabimur
que tm̄ nō ppe dr fides sz ueritas. Est ergo fides
qua creditur ea que non videntur. sz tm̄ e. ergo
fides rerum q̄ nō verbis sz rebus ipsis pnitus
credit. qd erit cū p spem manifesta se cōtem
planda suis pbebit dei sapia. sz nō ppe h dr
fides vmo fidei merces. ad qua credendo pueniet
vt ea fide verborum transeat in sty in fide rerum.
Si petis habuerit fidem passionis qui vidit horiz illum

pat

Sed quaeritur
utrum petrus fide passionis habuerit cum homines
omnes oculis passi cernebat. Dicit enim
dem passionis christi non in eo quod credebat
hominem passi, quod hoc videbat, sed in eo quod crede-
bat deum eum qui passus erat quod credebat. Nam virtus fidei
erat quod credebat hominem passi et mori. quod iudeis cer-
nentibus credebat, sed quod credebat deum eum qui passus
vnde augustinus super illum locum psalmi. Respondit eis
in vir. Latus fidei est non quia credit hominem illum
mortuum, quod et pagani credunt, sed quia credit eum
glorificatum et vere dominum. Credit christi fides deum
mortuum et hominem glorificatum non igitur fuit pe-
tro fides credere illum hominem mori, quod oculis cer-
nebat, sed credere dominum eum qui moriebatur. Nec nobis
extra fides in hoc merebitur quod credimus hominem illum
mortuum, quod extra iudeis credunt, sed quia credimus
hominem deum mortuum esse. Si aliquis autem quaerat
est hoc quaeri solet.
Cum fides sit de non apparentibus et non visis
utrum sit extra de incognitis tantum. Si enim de
cognitis tantum est. De rebus videtur esse ignoratur. Videtur esse quod alia
sit interior alia exterior. Non est fides de obiectis
exteriori visorum. est tantum de rebus quae sunt interi-
ori ut angelis capiuntur et quidam vero [illegible] capi-
untur ut intelligatur. et si non ut in[illegible] quod a
auditus non quia cum fides sit ex auditu [illegible] non ex
teriori, sed interiori non potest esse de eo quod [illegible] ignoratur quia
ad sensum corporis non pertinet. ut augustinus
tradit dicens. Quamvis ex auditu fides [illegible]
tibi sit non tamen ad eum sensum corporis pertinet
qui dicitur auditus quia non est sonus nec ad illum sensum
corporis quem cordis vocis ista est non corporis. Sue-
da igitur fide credunt quae intelligunt naturali rere
Sueda nec credunt quae non intelligunt. Unde
apostolus nisi credideris non intelliges. Et augustinus
apte distinguit. Alia sunt inquit quae nisi intelli-
gamus non credimus. Alia quae nisi credamus non intel-
ligimus. Nemo tamen potest credere deum nisi aliquid intel-
ligat. Cum fides sit ex auditu predicatoris. Beni-
gnus de trin. Certa fides ut climax incohoat cog-

micorum Cognito uo certa no pficat nisi post hac
vita Ambro. qz aut vbi fides no stati cognito
ubi cognito fides ptedit Gohns appet aliqua
credi que no intelligut nec scrut n' plus cre
dat quada no mtlligi aliqn cna an ch credat
nec tn sic intelligutur no ut i futuro sciant z
nuc cna pfide qua mudat corda aplig mtlli
gut qz nisi pfide diligat deq no mudat cor
ad eu sciendu Vn Augi Quid est dni sci nisi
eu mete conspicere sicuti pape. Sed et pus
qz valeaq pspicere et pspere dni sc papit a
mudis cordibus nisi pfide diligat no potest cor
mudari quo ad eu videndu sit aptu Ecce hic ap
te hes qz no pt sciri deq nisi prius diligendo cre
dat sicut at dicit est q nec pt crede in dni nisi
aliqn intelligat vn colligi ts posse sciri 7 in
telligi credenda qda nisi plus credat et qda
no credi nisi prius intelligat et ipa pfide am
plius intelligi nec ga q prius credit qz intelli
gat ipsum ignorat cu fides sit ex auditu ig
norat [illegible] pte qz no sciat credit go q dig
norat [illegible] pcipit sc cna amat qd ignorat
Vn Aug [illegible] sciri aliqud et no diligi pt diligi
ced qd [illegible] it quadam posset ci no pt neq
diligit [illegible] anq sciat vn aliter sit illq cu fides
spes cau [illegible] nisi cno credete go ne dum scit
et spam [illegible] amate qd credi amat go et qd
ignorat [illegible] tn credit. De fide Antiquorum

XXV

P[illegible]cius adiciendu est [illegible]
[illegible] sufficiencia fidei ad salute illis qui
[illegible]ssecuti sunt adventu xpi et qui secuti
[illegible] pseruisse fides hm tpis processus
sic pficit cognito fides quippe mag
dr cognitione et articulos q initiate vel
constancia r devocione est autem quada fidei me
dia sme qua nisi potuit esse salu vn a plus
oportet accedente ad dni crede go est et q re
mundator est speranciu nisi [illegible] grit vtro h
crede an adventu vel an lege ad salute sufficere
rit na tpe sic constat ex tsis hoc no suffi
cere Oportet ei vnde credi quia sibi solus con

tinet. Sz nec an aductu nec an lege videt hor
[illegible] esse, qz sine fide mediatoris illius hominis
[illegible] vel post fuisse salui sed ex auctoritate
testat. Vnde ad adoptionem illa fides sana
est qua credimus illum hominem sive maior sive
puerile etatis liberari a contagio mortis et ob
ligatione pen. ad prima natiuitate ceciderit ni
nisi per vnu mediatore dei et hom. oportuit illum
cui hoc ens dnz dei saluberrima fide ena illi
usti salui facti sint qui prius sed venerat in car
nem crediderunt in carne uenturo. ad cui fides
est et nra et illorum. Inde in omnibus iusti sive
an incarnacionis sive post nec vixerit nisi vivat
nisi ex fide incarnationis xpi. Perfecte ad spi
ritu est. Nec aliud nomen sub celo in quo oporte
at saluari nos. ex illo tpe valet ad salutem
genus humanum exquo Adam vitiatus est. Idem
Nemo liberat a damnacione qua tota est per
ada nisi per fidem ihu xpi. Idem eadem fides me
diatoris que nos salvat saluos in [illegible] facie
bat antiquos pusillos in magnum [illegible] cre
dimus xpm in carne venisse. ita illi [illegible] futuri
et sic nos mortui. ita illi mortui [illegible] sicut
nos resurrexisse. ita illi resurrexe[illegible] nos
et illi adiudicati vivorum et mortuorum futuri.
Greg. sup ezechiele. Et qui prius [illegible] et qui se
quant. Hamabat dicentes d sabra [illegible] d David
et. Quia omnes alii qui in ecclesia [illegible] fuerunt
sive qui nunc in ecclesia sunt. in medio [illegible] dei et
hom. crediderunt et credunt hym. iusti plu
ribus testimonis psalmi docet. Nulli omnino qua
salutem ex factis nisi per fidem mediatoris oportu
ro accedere ad dm credere qui supra. put dictum
sed non sufficit.

De fide simplicium. &c.

Quid o p dicet de illis simplicibus quibus
non erant explicati mysteria incarnationis
qz pie credebant qui eis traditi sunt. Dicit
pt nullum esse in ecclesia salutem qui non
[illegible] fide [illegible] vel distincte et veluti

tapto ul i mysterio distincta ut abrahe et moysi
aliisq; maioribus qui distinctioes articulorum fidei habebat velata ut i simplicibus quibus revelatum erat ea ee credenda que credebat illi maiores et docebat. ꝗ eorum distinctionem aptam no habuisse et in ecclia aliqui minus capaces sint qui articulos symboli distinguere et assignare no valent oia tn credunt que in symbolo continent. Credunt enim que ignorant hinc fide velata i mysterio. Ita fiunt minus capaces de revelatione sibi sta maioribus credendo inherebant quibus fide sua qui committebat vnus iob. Boues arabant et asine pascebant iuxta eos. Simplices et minores sunt asine pascentes in boues. qz humilitate maioribus adherendo i mysterio credebat. que et illi i mysterio docebat. qualis forte fuit vidua sarepthena.

Qz an adventu crede de mediatore sufficiebat

Sed quere cu sine fide. nu

Mediatoris antiquis no fuerit sulg sicut moderns. Vtro oportuit illos crede oia illa de mediatore que nos credimus. quibus da videt q sufficerit illis in ordine tm crede ex natiuitate. morte resurrectione adventu ad iudicium. ꝗ expressius ibi hugo colligit ubi ista in ordine posuit. aut vide hita fide trinitatis id de mysterio incarnationis fidei sufficere ut credet dei filium natum de virgine et iudicatum qui de iohe baptisma documentum huius rei assumit. q de morte xpi et descensu ad inferos in euangelio dubitasse vide. sim expositor. qui interrogant p discipulos. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Quasi d. es tu ptempnis descensus ad infernum an alium ad hec sacramenta missurus es. Quida tn dicunt eum no dubitasse de ignorantia sed de pietate. dubitare se ostendisse no qz ignorauit sed pietatis affectu q passu esse xpo. et eius humilitate admirando insinuasse. De fide cornelii

Solet etiam quieri de cornelio vtro fide incarnationis habuerit. cu dicit esse. Angelum dicentem sibi esse elemosinae tue et opera

dite sunt orationes tue. Si enim fide incarnationis non
habet tuus go sine fide incarnationis erat ei iusti-
cia, qr de illo spiritu est qui iustificat et timet dm.
Si autem fide incarnationis habebat ad quid go missus
est ad eum petrus. Sane diri potest eum sic fide vnita-
tis iam et incarnationis huius dei rebellasse, sed
incarnatum iam esse dei filium ignorasse et ipse missus
est ad eum petrus ut iam natum dei filium ei annunciaret
et sacramentum regnationis ei consecraret. Habebat igitur
fide incarnationis, sed an ista iam fieri iam esset non noue-
rat et ita per fidem venit ad opa et per opa am-
plius solidata est in fide per fidem enim ait
Gregorius venit ad opa. Cornelius etiam per fidem ue-
nit ad opa dei enim vnum credebat sed filium eius
ne credebat incarnatum per fidem placuerunt deo opa
eius. Sine fide enim impossibile est aliquis deo pla-
cere. Augustinus dicit cornelio dicitur esse angelum
acceptae sunt eleemosine tue et orationes tue. Angelus
iuppiter credit. nec tunc sine aliqua fide donabat
et orabat. Na quo iuuabat iam quia non credebat
si posset sine fide iuppiter esse salus non ad eum mittet
a trinitate petrus. Attende quomodo sine fide
iuppiter non posset esse salute. et tunc cornelius exau-
ditus angelum credit iuppiter. quod non potest intelligi
nisi angelus diuerset iuppiter incarnatum in quem credebat
in misterio. De equalitate fidei dei caritatis et operis

Illud etiam non est. quod aliquis sunt equalia
permittendum quod fides spes caritas et opa boni
aliquid equalia sunt in p[illegible] vn. Augustinus
fidem spem caritatem atque opa bonum in
hac vita viuimus equales sibi esse apud nos
iuenimus. qr quantum credimus tantum amamus et quantum
amamus tantum de spe presumimus. Quisque enim fidel
tantum credit quantum speratur et amat et tantum opatur
quantum credit et amat et speat. Qz tu magis
spe et fide caritas dicitur qr tu ad dei spem pue-
nit spes et fides transit sed caritas permanet.
et qr caritas est mr omnium virtutum quia non ideo post
fide et spem ponit quasi ex eis oriatur sed qr post
illa permanebit aucta. caritas enim nunquam excidit.

pmissa at cõsultas ppe fm actuũ intentioz qsde
tanda e. huic ud qd hꝰ et supiq dm est sz q
caltas no e ex fide et spe z cquo. vide obuiae
qd aut apls finis precepti est caltas de corde
puo et cnsticia bona et fide no ficta. qd expo
nens aug. Cor accipit p intellcu et qstiaz p
spe. Qualis mgi caritas e finis precepti pce
dens de corde puo. r. de puro intellcu. vt nichil
nisi deq diligat. et cnsticia. r. de spe bona z fide
no ficta. r. simulata. No pt caltas fide ul spem
z fides et spes caltate precede videt. hoc qoca
tione tradita intelligi. no q fides et spes ca
ul tpalit caltate omi bonoz merem precedant
z qꝰ caltas sine illis aliq ee no pt. z illa sine
caritate pfit ee quis nd sit pia fides ul spes
sn caltate. deo igit ex fide et spe precedit cha
caltas. qz nulli pueit sine istis. Cn

XXVI

Est aute spes virtus. De spe quid sit

[illegible] spiralia et etna bona speratur. r. cu
[illegible]a expectat. Est em certa exper
[illegible] future beatitudinis habens exordium
et ex p[illegible]cedentibus ul ipam spem qua illa
pit ca[illegible]em speratur. r. beatitudiem etnam.
Sine [illegible]n aliquid speraie no spes. z pre
supiao [illegible] De quibus sit spes. Cn

[illegible]es ita et spes est de invisibilibus
[illegible] fidem appellat eam rem que
[illegible]idetur. de spe qd dr. Spes q videt.
n[illegible]st spes. Quod em videt quis quid
sperat. [illegible]d attinet ad no. vide ul que cre
dit ul a[illegible]perat. fidei spes z que est. Justag
uit. tn fi[illegible] spe sit notabilio ita tonabile dra
Est em fi[illegible]alacio rei et bonaz. qz et bea
credit et [illegible]nala. et hoc fide bona no mala. Et
cna fides et pteritaz rei et pncii z futuri
Credimq em morte xpi q ia pterijt. credimq
resurrecione que nec e credit ventura ad iudicia
dd qd futuro e. Ster fides et suaze rei est z
alienaz. Na et se quisq; credit ee cepisse hes
fuisse vtiq; spiritum. de alia atq; alia. no modo

de alijs hominibus multa quæ ad religionem pertinent
verum etiam de angelis credimus. Spes autem non
bonarum rerum nec missarum futurarum et ad eum pertinet
qui earum spem gerere prohibet. Et dicit ad premissa quoniam
an sit fides et spes in eo fuerit. Im

Post hoc sup est inquisitum vtrum fides et spes
in eo fuerit vir tractatus iste supposito eo
ordine quibus data non indocte videtur fide
virtute et spem in eo non fuisse sic in sua
iam beatificatis nil in angelis non sunt tamen
sicut credunt et speratur resurrectio futura
et angeli eandem credunt nec tamen in eis fides nul
spes virtus est quia et deus per spem quam templa dominus
fruuntur et in dei ubi resurrectio futura sue
iudicium non per speculum in enigmate sed prout sicut
in spiritu. Et dicimus quia credunt resurrectio futura
ideo verum a eos fide hyrcanorum quod ea consulata post
iudicium sicut et fide hyrcanorum dicunt quia credit eam
futuram sed sic tunc credet nec tamen [illegible] fideles
facit habuit. quia non credet absque [illegible] que no-
bis enigmatica sed per spem. ita [illegible] credunt.
et speratur resurrectionem nec [illegible] habet
quia credendo cognoscitur venit en[illegible] perfectum
est. et euacuatum est ad ea pte[illegible] nit eni-
gmatico et euacuata est fides vem[illegible] et desit
spes quia et prius in quo fuerunt b[illegible] credi-
dit quidem et speraut resurrectio[illegible] die
futuram per quia et prem oraut no[illegible] in fidem
virtute nil spem habuit quia non emi[illegible] ita et
speculum sed tantum de ea cog[illegible] habuit
quia non perfecte ea cognouit pte[illegible] ua intel-
lexit futuram speraut tn p[illegible] in psalmo
ait Inte dne speraui non tn fide nil spem
virtute habuit quia per spem videbat ea quæ crede-
bat. Ad quos uero uerbis qui apud miseros vs
ad passionem tenebat non igitur dicit quod
fidem et spem virtute habuerunt. quia crede-
bat et speraba se visibus dei per spem quam
eum tunc sic videbat. quia non patuit eis cognitio
dei per spem an passionem posti. quia consumata

De

XXVII

a fide transierit ad spem. Que in templo id est in nobis est

Qvm ante fide et spem populus non habuerit, dilectio tm habuit in quantum ho tanta qua maior esse non valet qui ex caritate exprimma animam posuit p amicis et inimicis habuit eam i tot de caritate qua ore nobis exhibuit ut exhibitorem forma nos ad diligendi instituet hic aliquid dicendum est de caritate et modo et ordine diligendi deum et proximum. Quid sit karitas

Karitas est dilectio qua diligitur deus ppter se et proximus ppter dm. nil in deo hec ex duobus mandatis. Primum pertinet ad dilectionem dei qd est maximum i lege mandatum. Et altero pertinet ad diligendum proximum. Illi sile primum est Diliges dm ex toto corde ex tota mente ex tota anima qd scptum est in deuteronomio Secm est Diliges proximum tuum sicut teipsum. In hiis duobus preceptis tota lex pendet et prophete. Hinc enim preceptum est dilectio et ca gemina. i. dei et proximi est.

Si eadem caritate diligitur deus et proximus in

Hic [illegible] alt si ex ea ipsa dilectione diligitur deus [illegible] diligitur proximus an alia sit dilectio di[illegible] proximi Qd sane est dilectio qua [illegible] deus et proximus que prius scripta est ut sup[illegible] no pt [illegible] est. Et deus caritas est. Vn Johes act. videt no[illegible] diligit Qd si eum que videt humano visu spiali caritate diliget videt deum qui est ipsa caritas visu interiori quo videri pt. qui igit fratrem quem videt no diligit deum qui est dilectio qua carret quo pt diligere ex vna eadem caritate dm proximum diligimus si deum ppter dm. Nos no et proximum ppter deum Et no vna eadem caritas est deum et proximum quae dr gemina ppter duo diligendum deum et proximum et si enim vna sit caritas duo tm diuisa ea diligitur scilicet deus et homo nil angli pro quo etiam et duo sunt mandata qr cum eadem caritas vtrosque commendet diuisa tm diligi principiter vnusquisque arbitratur ideo sunt bis data semel iterata et iterum decalogo ut commendarent nobis duo precepta caritatis scilicet dei et proximi vna est caritas

et duo precepta vnq spus et duo data · qz alia ca-
ritas no diligit proximu nisi illa que diligit
deu qua go caritate proxim diligimus ipa deum
diligimus · Qz qz aliud est deq aliud est proximq et si
vna caritate diligit ideo forte duo precepta di-
cit · et alter maiq et alter minq vel pt duos
motus qui i mente peruit · du deq diligit et proxim
monet em mens ad diligendu deu monet et
ad diligendu proximu et mutoma ff ergo deu-
q ergo proximu · De modo diligendi deum

Qn sequit modu vtusq dilectionis adutq
hec regla ut aut dugq dilectionis diuinitq
constituta est vt deu ppter se et toto corde
et proxim diligas sicut teipsu · i · ad qd
et ppter qd teipsu diligere debes in bono
em et ppter dm te ipsu diligere debes in bonq
go diligendq est proximq no i malo et ppter dm
proximq nec omem hominem oportet intelligi qz
nemo est cui quo sit operandu male qui go dat
homib ul qz iusti sint ul ut iusti sint amare dq
hoc est in deo ul ppter dm Sicut em [illegible] proxim dare
debet sic in deo ul ppter deum · i · qz [illegible] est vel
ut iusti sint Qui em alit se dil[illegible] te se di-
ligit qz ad hoc se diligit vt sit [illegible] ad hoc
qd ut sit malq no go se sic diligit [illegible] qui em di-
ligit iniquitate odit anim suam dugq [illegible] ne condita
est humana mens ut nisi sui no ri[illegible]nnet nu-
quam se no intelligat nisi se no diligat sed
qm qui odit alique nocere illi studet no in
merito et mens hominis qui sibi nocere se odisse di-
nosciter em sibi velit malu du no putat sibi
obesse qd velit sz tm male sibi vult qui id velit
qd obsit sibi sm illud Qui diligit iniquitate
odit animam suam qui go diligere se nouit dm di-
ligit qui vero no diligit dm etiam si se diligit
qd ei naturaliter indita est tm nq ignorue dicit
se odisse cum id agit qd sibi adusat et sicut
tangit sillus inimicq insequitur modu go diligendi
sapiendq est homi · i · quo se diligit ut prosit
sibi Qui aliter se diligit et prodesse sibi velit

dubitare demetis est modo at papit cu aut sic
teipm ut proximu diligas ad qd teipm Si qd te
no ppe te diligere debes sz ppter illu ubi dilectis
tue transgrim fimis est nbi succensat alig ali-
quis ho sz et ipm ppter dm diligis hmo dilectionis
modu veritas insinuat dicens Mandatu nouu do
nobis ut diligatis inicem sic dilexi nos .i. ad qd
dilexi nos sz vt filij sitis ut vitam habeatis.

De modo diligendi deum

Dilectionis at dei modo insinuat cu dicit
ex toto corde .i. ex toto intellectu ex to aia
.i. voluntate ex tota mente .i. memoria ut oes
to fitatones et omes vitas et omes intel-
lectu in illu conferas a quo habes ea q tolleres
si diceres nulla ptem vite mee reliquit q vacare
debeat sz quicq venit i dim illuc rapiat quo
dilectionis impetu cursit etia diligere deu ppe sz
modo si diligendi deu et sit isti duo modi di-
ligendi deu ut quibusda plac. De impletione

Illud aute preptu illius mandati
no penitus implet abhoie in hac mortali
vita ex pte no ex toto qr ex pte dili-
gimus sic ex pte cognoscimus in futuro aut
implebit ex toto non augs cu adhuc e aliq
carnalis qtupie no omi nis ex tota aia dili-
git deu Cas tu no de concupiste n qr carnalit
aia concupiscit cu at venit qd pfectu est vt
destruat qd ex pte est .i. ia non ex pte sit
sz ex tota caritas no auferet sz augebit et im-
plebit in qua plenitudine illud preptu cari-
tatis implebit Diliges dmm dm tuu ex toto
corde tuo et tue erit iusta sine peccto qr nulla erit
lex repugnans mihi Sic prius toto corde to
aia tota mente diliges deu qd e summu preptu.

Questio de preceptis

Sed cur papit hom ista pfectio cu in hac
vita ea nemo habeat qr ho tre turrit
quo curitur et restat cursus at stare
illius preptis ostendit Sane habes cur illud pre-
ceptu qd hic penitus impleri no pt impletur
tu ex pte sz fm pfectem vie alia est n pfectio

auctoritas alia pucmetis facit hoc mandatu ut auctor qui dnm an oia et pximus diligit nc tn omo perficit

¶ Qz altera mandatu in altero est

Cum autem duo sint precepta caritatis
p vtrosq; sepe omo potest nc ineito qz nec deo sn pximo nec pximo sine deo diligi pt
vn dplex Ome mdatu legis dicit instaurari r. cotineri et impleri in hoc vbo Diliges pximu tuu sic tepsm et xpus dilectiom pximi specialiq cmendat dicens mdatu nouu do vobis ut diligatis inicem sic dilexi vos vbi illud maiq mdatu dilcomis dei videt pfimsse. si bn mtelligentibus vtrusq; inuenit i singulis qui diligit deu no pt eu odiere que deus pcepit diligi et que diligit pximu quid ideo diligit nisi dnm Ipa est dilectio ab omi mundana dilcone discreta qua distinguis dnm aut sic dilexi vos. quid em nisi dnm dilexit i nobis no que habebamus si ut habemus sic medici egros et quid i eis diligit nisi salute qua cupit reuocare no morbu q pcent expellere sic et nos inicem diligamus qntu possimus inicem adinuicem dnm i nobis ex dilcone attrahamus.

¶ Que caritate diligenda sint

XXVIII

Sed que hac dilcone diligenda sit
ia inquitur no eni oia ut aut dnm qbus vtendum est diligenda sut si ea sola que in nobis tu societate quadam tpsezlit i dm sic est ho vl angelus adhos relata bnficia dei p nos indigent vt corpus qd ita pcipiendum est diligi ut ei ordinate prudenter et cnsulate.

¶ Si illo precepto iubem diligere
ic queri pt. tm primu quos totos in
vtro illo mdato dilcomis pximi totu pximi r. aiam et corpus no sz vos totos diligere pcipiam sed qd dicit Ome geq diligedi tpl rem illis duobus mdatis cotinet Quatuor em diligenda sut ut aut dnm vnu qs sup nos e sz deus Altera qd nos sumus terrenu qd sup nos est sz pximus Quartu qd infra nos est sz corpus Dc sdo et qrto nulla precepta danda erant sz ut diligamus nos vl corpus nrm pcipit aute deus diligi et pximus

ut autem quisque se diligat precepto non est opus cum
tribus enim hoc contingat a natura remanet illi
dilectio sui et dilectio corporis sui quia nemo unquam
carnem suam odio habuit nisi forte ut castigetur
sicut corpus suum crucietur non corpus sed corruptiones eius et pon
dus quod ferat sicut hic videtur August. tradere quod ego precep
to non teneamur diligere nisi metipsos vel corpus
meum quod si est non ergo quia diligendo tres
illis duobus preceptis continetur hoc et nos ipsos et
corpus meum diligere deamus ad quod ipsum est pre
ceptum cum scriptum est cum diligit hominem odit
animam suam Et specialiter de hoc precepto non erat
dandum nec speciali precepto opus erat id tradi ut
quisque se vel corpus suum diligat quia hoc illo continet
Diliges proximum tuum sicut teipsum Si enim
proximum totum ac te totum intelligere debemus August.
quod si te totum intelligamus animam et corpus et
proximum totum id est animam et corpus hominis ex anima con
stat et corpore nullum verbum diligendo quemlibet
duobus preceptis premissis et cum enim pervenerit
dilectio dei diuisa dilectionis modo possit quasi appa
rere et sequitur dilectio proximi de qua dilectione
nihil dictum videtur si ita dictum est diliges proximum tuum sicut teipsum simul et sic abscisa dilectio
premissa non est Quid hic apte dicit illo pre
cepto non nisi proximum et ecce mei dilectionem quinque
et totum proximum tuum sicut mei ego appellat quidem est de solo et quia id est de dilectione mei et corporis mei nulla precepta danda ea ita ea intelli
gendum sunt specialia et diuisa quia illo uno totum
continetur et quia id quod sunt et quod insita nobis est
ad nos tantum pertinet naturae lege diligimus quemlibet
bestiam enim est quod ergo et de illo quod supra nos
est et de illo quod infra nos est diuisa precepta sup
sunt in quorum aliquo ergo quod sunt et illud quod
insita nobis est dilectio continetur

Si illo precepto continetur dilectio angelorum

Oritur autem hic de angelis quaestio Utrum ad
illud preceptum dilectionis proximi ac dilectio
pertineat angelorum nam quia illum hominem ego cepe
rit ipse precepit proximum diligere Dominus in parabola

samarium valeat ostendit eu dicens proprium qui ega
llu exstitit in secretis Dem subdit vade et tu fac
ser vt eu proprium intelligatur. cui nil exhibendu est
officium mie si indiget nil exhibendum est si indiget
Nullu ned excepti ea qui mie negandu sit dsi
cui quis no videat cui vsq adimmitis et cui pot
rectus sit dns dicite Diligite inimicos uros in sta
ncte hys qui odierunt nos malefacite est ge oh
horem proprium ea deputad proprium ned nome
ad aliquid est nec quisq esse proprium n proprie
pr vni dsqs est et ali plenus et a quo oben
diu est officium mie rte proprium dici malefacitu
est ergo precepto dilectionis proprium agat sed angele
bs contineat a quibus tutat nobis mie impedit
officia Deo et dns proprium se primo dici voluit
vem parabola sancti efficiat et in pha tua si
proprium et qui sit int. g. s. qr excellencior
ac sup natiuitatis nrm adunat ad precepti di
lectionis dei a proprium dilectione diuersitatis est quod
qr deq fuit omnia nobis impendat beneficia no
ch nobis proprium includit illo precepto quia non
se nos diligere debeas si plus se nos toto corde
et aia proprium ned iquitatis ho est se nos diligere
damq eiusq sinthorem dilectio illo quinet ma
dato quia dela sinthorem magis qm nos si no proprium
deus debemus diligere qm inquantum est ho inter
est deus. Cuiusmodi modus dilectionis proximi nr

Hic notand est primu dici diuersis modis
sed condicione prime natiuitatis secundo diuersis
propinquitate cognacionis tertio beneficii exhi
bitionis De ordine diligendi ad primum quid

XXIX

Post predicta decrete pp. ordine et
ceremoniis agenda est qr dicit papa
introduxit me rex in cellam vinaria
et ordinauit in me caritatem Videamq
igit ordinem quid prius quid post esse
debat petrit eum qui proprie agit
ad stata quid faciat et nesciat ordinem
facedi no e posita cognitois Ordinis nam gno
tacia constituit non ita forma Ordinis at

diligendi Augustinus dicens Ipse est qui ordi-
nata est dilectione ne aut diligat quod non est
diligendum aut non diligat quod diligendum est aut
eque diligat quod minus vel amplius diligendum est
aut minus vel amplius quod eque diligendum est Cui
proximo inquantum proximus est non est diligendum et cui
homo inquantum est homo diligendum est propter dm Deum
vero propter seipsum et deum propter se omnis homo am-
plius diligendus est et amplius quisque deum de-
bet diligere quam seipsum et amplius alius homo diligendus
est quam corpus meum quia propter deum cetera ista diligen-
da sunt et propter nos sicut deo prestitum quod non propter
nos corpus quia corpus propter animam vivit quia frustum deo
audisti aliquid de ordine caritatis ubi expres-
sum est nos amplius debere diligere deum quam omnes
homines vel nosipsos et amplius animam alius hominis
quam corpus meum in enumeratione etiam inter diligen-
dorum supra posita prius posuit quod supra nos est
secundo quod nos sumus tertio quod infra nos est ubi ordo diligendi insinuat videre
quo ratione enumeratio facta est autem apertum utro
omnes homines pius debeant diligere et tantum quantum
nos vel minus. Sin omnes homines pariter diligendi
sint

Unde et supra hoc sepe
mouetur questio quam plerique facunt stoi-
cha [illegible] platu [illegible] eum trade vi-
de[illegible] patri affectum omnes diligendi sint
si in effe[illegible] deprehibere quam distinctio ob-
seruanda est vel Augustinus Omnes homines equa dili-
gendi sunt si autem cuiquam prodesse non possumus hunc po-
tissimum consulendum est qui locorum et temporum
vel quibuslibet rerum opportunitatibus constrictius ti-
bi quasi quadam sorte iungitur pro sorte cum hunc
e quo quisque tibi tpalit colligatur adhereat
ex quo legis porro illi dandum est quod de se ipsa
ad galathas Expeditum bonum ad omnes maxime
ad domesticos ad ypianos Cuiusque cum patri di-
lectione vitam etiam optanda est et si non cui
eadem prestare exhibere dilectionis officia que sibi
maxime sunt exhibenda quia sunt invicem membra
qui hunc eundem premium hunc alius testimonius

tinetur qui dicit omnes homines proximos diligendos ex
caritatis affectu sed in operibus exhibitione dicam.

Quae hujus repugnare videntur

Quibus obviat illud praeceptum legis de diligendis parentibus honora patrem tuum et matrem
tuam ut sibi longevus sit super terram et quod enim
palam praecepit de parentibus nisi major dilectione fortasse diligendi. Hoc illi referendum dicunt ad exteriorem exhibitionem qua honorandi sunt parentes vel honora dicit non diligere. Obviat etiam illius quod Hieronymus super Ezechielem dicit
sed ut ordine caritatis sic scriptum est ordinavit in me caritatem. Post omnem proximum diligat quisque
diligat et me et filius et filia sua et soror. Ambrosius quod diligendi ex omnes ordinem sumpsit dicens
Ordinavit in me caritatem cum multorum caritas inordinata est quod in eo est posuit tertium vel
quartum. Primo deum diligendum est secundo parentes tertio filii
post domesticis qui si bonus sunt malis filius praeponendi sunt. Cum hoc in evangelio adeunque dilectionem
ponit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo et ex omnibus viribus tuis et proximum tuum sicut te ipsum et inimicos non ex tota virtute non sicut te
ipsum sed simpliciter. Quasi dicat eum qui diligit et non odio
habet. Haec ex premissis apte et sine [illegible] quod in affectu
caritatis distinctio sit habenda ut diversitas affectuum non puri homines diligant et an [illegible] Deo
nos ipsos tuo parentes inde filios et [illegible] post
domesticos demum inimicos diligamus. Et magis
illi quae de ordine dilectionis supradictae referenda
ad opera exhibitionis quae diversis proximis exhibenda sunt primo parentibus mox filiis post domesticis
deinde inimicis. Deo non tam affectu quam obsequium exhibitione ac ordinem diligendi.

Diligere proximos quantum nos debere

Quorum etiam non illi tradunt affectu caritatis tantum proximos ex diligendos quantum nos ipsos di
ligimus quod ostendunt auctoritate dominica qui
ait hoc illud in quo moneat quantum caritatis
sibi deamus impendere quantum deo quantum com
patriotis deo plus quam nobis sed ideo quantum nos

nos at tanto magis diligig quanto magis diligig dm
ego hoc et pmissis testimonijs Augi assereunt
omes homes pitet diligendos a nobis et tantu
quantu nos deu aute plg q nos Corpq uo nrm
ming q nos ut proximos videt i ieuiatione pmissa
mor diligendor ordinem diligendi assignati dicit
si tm quem sit diligenda Sedm alios non pari affec
tu qr pmissa ruba omes diligendi sunt
Ambro ordiem diligendi sm affectu magis
q sm affectu diligent i tuentibq explicare
videt. no indocte alij dicit no mo i exhi
bicone opis si etia in affectu caritatis ordinem diffe
rente et statutu ut ait oia diligig deu. 2o nos
tio pntes qrto filios ul fres et hoi pxea do
mesticos dem iimicos ecd ud Augi dicit pit
omes diligendos ee et pari dilcone oibq vita
optanda ita accipi pt ut paitas no ad affectu
referat. si ad bonu qd eis optat qr caritate oi
bus optat deinq ut paria bona mereat sicut
apls dicit Volo omes homes ee sic me Optan
da est enim minor ibq pfectio maior ut ipi sint
pfecti et sic pari merebit studiez ul pai di
lcone i ea dilcone omes diligendi sit qte qd
aut vt tanti diligig fres ad quantu nos ita in
telligi pt. ad tantu bonu diligig fres ad quantu
nos ut tanto bonu eis optemq i ceritate q in
nobis et si no tanto affectu del ibi quantu situdi
nis est no quantitatis Questio de parentibus
Solet aliq quer si malis 2 alijs bonis
parentes nri mali sint ul filij ut fres an mag
vel ming diligendi sint alijs bonis hac
rone nobis no copulat videt q magis
sint diligendi boni qui nobis carne no st q iusti
q mali carne quicq qr nobis sint quich corde
glutino caritatis Sacior est enim copla cordis
q corporis vn Beda. de illis ubis dm. mr mea
et fres mei hi sunt qui vbu dei faciunt ait No
turiosa neglugit mrem n mr negat. q etia
de cruce agnosit si religiosi fres mostrat cople
mentu q corpoz veritatis latebrosa questio
est hec nec a nobis plene absoluenda ppenti

bus ad alia Monem. eam sup ubis illis inimicos
no ex tota virtute no sic teipm ubi diligē sed
smpr. Sufficit eam q diligis et no odio habeas
sd no ita attpiedē e qī sufficiat tibi diligē inimi
ci et no sic teipm. qr dmos et amicos et inimicos
sic teipm diligē debes Qz ad ostendēd gradū
diligēdi deū et pxim et inimicū qui in pxim
e ppa dns pomit cū aut Diliges dm ex to virtute
et pxim sic teipm. No ait ex tota virtute ut os
tendat pxim diligend mmq q dm Dicit ex Dil
gite inimicos nr addit ex tota virtute ner sicut
teipm. sd smpr. Sufficit eam q diligimus et no odio
habeas no qui eos diligē debamus sic nos qr pxi
sut sd sufficit si eos mmq diligis q alios pxios
ad dilectionis sensimuit. Questio

Queri etiā solet cur dns precepit diligē in
imicos cū alibi ptipiat odio hīre pntes
et filios Ad qd dicēd e Duo ad diligēdi
in hoīe natūm et virtute Vicium ned et pc
catu odiendi et pntes qo plpiatu mali
sut odiendi sic et timēdi diligēdi iquatu ho
mies Diligēdi qo inimicos lucrandos xpo deo
et odiamus in pximos si impedimus a xpo di
et i eis quibus quitez nam diligēdi quē deus fecit

De gradibus caritatis

Sciend q est dilīs ex gradū caritatis Est
em caritas imperfecta pfecta pfec
tissima Vn dicit pfecta caritas hic est ut
quis paratus sit pro fratribus etiā mori Sed
mag mor ut nasut iam pr sub pfecta est vimo
ut pficiat nasut cū fuerit natus nutrit Cū
fuerit nutrita roborat Cū fuerit roborata p
ficit Cū ad pfectos venit dicit Cupio dissolui
et hic apte pgressus et pfectio caritatis i summa
qua pfectione etiā veritas comedat dicens Ma
iore hac dilōnem ned hī qua ut aliq suam
ponat quis p fratribus suis qd utiq sem est de
ope dilēnis qr maior dilōnis effectus no est
q ponē aliam p alios Ner te moueat q aut
pro amicis pomit et p inimicis ad hoc ut ipi fiat
amici.

Si melius est diligē amicos q mmicos. 2 ex iso

XXX

Hoc solet quei quid potiq sit pleiſqz me
riti diligere amicos an diligere inimicos.
Sz hec compacto implicata est Si am
conseriat dilectio amicorum tm dilectio
nem inimicorum et inimicorum superiua e absque
dubio si aliquis vno homine qui diligit
simul amicum et inimicum quid horum po
tius sit quidam obstricta e pro quo de motu metus
agitur. De quo no est nobis facile iudicium an vnum
et id motus sit erga amicum et inimicum sz erga a
micum intensior an duo vnum erga inimicum quidem
difficilior alter erga amicum qui videt feruentior
Nec magnum putat melior qui e feruentior vel
si vnum idemqz e tm potior ubi e ardentior non
impube estimat diligi tm sentire videt maiq ed
diligere inimicum q amicum qui prestorum ed dicit di
ligere inimicos et benefacere eis. Nequz hoc a tanta
multitudine impleri quanta expandit in oratione
dominica cum dicit Dimitte nobis debita nra sicut et
nos dimittimus debitoribus nris Illa enim sponsio
dicit a multis impleri qui no du diligunt in
imicos dicit enim sic magnum e erga eum qui tibi
mtyil male faciat ed benignum et benefacere illud
multo grandius et magnificentius esse bonitatis e
ut tuum q inimicum diligas et ei qui tibi malum
vult et si pte fuerit tm pro bono velis facias sz
si possis audiens dicentem ihm Diligite inimicos
vros benefacite his qui oderunt vos et orate
pro persequentibus et calumniantibus vos Ex qm prestor
filios dei est istud quo quidem se debet dmus si
delis extendere et humanum animum ad huc effundere
do dmm. Seruiq agendo luctandoqz perducere tm qz
hoc tam magnum bonum tanta multitudinis non est
quanta expedimus expandere cum dr in oratione Dimitte
nobis debita nra sicut et nos dimittimus debitori
bus nris Paululum ibi sponsionis huius impleri
tur si ho qui no du ita peccat ut etia diligat
inimicum tm qm rogat ab hoc qui peccauit et
dimittat i ei ut dimittit ego ordo qui ex sibi
rogati volt dimitti cum orat et dicit sicut et nos
dimittimus debitoribus nris Cuiusqz uero rogat
hominem in quem peccauit si peccatum mouetur

ut roget nō est adhuc deputa dq inimicq ut eum
diligē sit difficile sic erat qn inimicias exerce
bat Cum qb nō rogati et pentiti nō dimittit
nō estimet a dno sua peccata dimitti qz mentiri
ueritas nō pt Que cū docuisset ordine hac ī ea
potestate sibi concedant dicens Si dimiseritis
hominibus peccata eorū dimittet et uobis pater ve
ster nō dimiseritis nec pater u. di. u. p. ve. Ecce
hic hēs videt qd petitur quia sit maior virtus
ē diligere inimicos et benefacere ei qui illi qui michil
mali fecerit nobis id autem ex dono sancti spiritus
concedere uoluit dicens interiusque diligite inimicos
ut inimicos ideo illud ponit dicit metiet ista
sunt premissa intelligenda dicens ibi comparat sibi
ut diligatis qua tm diligitis amicos et illam qua
amicos et inimicos diligitis illud uero qd sequitur magis
nos monet qm sit dicit nō ē tante multitudinis
diligere inimicos quanta exaudit cū dr dimitte
nobis debita nra sicut et ibi dat intelligi qm aliqui
a deo dimittuntur peccata nō diligentes inimicos sed tm
fratres roganti qui in se peccauerunt dimittit Sz cū
peccata nō dimittantur alicui a deo nisi in caritatem
habeat Sequitur ut caritate habeat qui nō diligit
inimicos Quod qm non omnis dicit hoc intelligitur
illo mandato Diliges proximum tuum sicut te ipsum Si
enim sibi hoc proximus est tuus inimicus plurimum qo
et inimicos diligere et qz illud preceptum generale est
sibi quisque diligere omnes homines diligere ecia inimicos
Quidam qd hic dr simpliciter uerba uoluerunt illud man
datum determinant dicentes illic perfectis dat hic
preceptum diligere omnes homines ecia inimicos sed
tibi nō i consilium in preceptum uero eos diligere
qui michil mali fecerunt eis et inimicos nō odire
Sz melius et ut intelligatur sibi illo mandato pri
mi auctores diligere ecia inimicos cum sensu attes
tant supra posite auctoritates et hanc multe
Illud dicit Augustinus nouissime positum de pena cū
dicit intelligit que tm pertinere ad quos solum
amicos sed ecia inimicos posse diligere eisque benefa
cere Cum perfecte diligimus nō est tante multi
tudinis quam exaudit i ordine dicta sed ita
grande est et summe bonitatis sit posse dili

gere timeat. Ita et cu dicit in psl. ubq illiq sponsio
nis abhorre qui no ita pferat ut diligat timeri
de dilcone pfecu accipiend est.

Si caritas semel habita amittatur

Illud qz no est pmittendu qd quida asse
rut caritate semel habitam ab aliq no posse
excidere multiqz damnadu hat allegy hre
qui hat tradicoz subditis munit testimo
nijs apli ait Caitas nuq excidit Augs etiam
mquit Caitas que desedi pt mq uera fuit
Ite caitas e fons pius et singlaris bonoz tui no
quicat aliequ Alien sit omes qui audituri sit
no non uos dehoc fonte sptuali ait fons aque
vive sit tibi ppq et nemo alieno comunicet tibi
Si at alien sit qui auditurus sit illa uoce no
go huic fonti quidunt damnadi ste Augs super
eplam Johis ex adicata e caitas securq esto ut
mali pcedere pt Ite gsl. i mory valida e ut mors
dilectio virtuti em mortis dilectio appat qz mi
nuto mete qua semel cepit a dilcone mundi fi
dit q occidit Ite alieq sup eplam Johis Vnctio in
visibil caitas e qua mandaciq sicut radius illi
cit que ardente sole accesse no pt nutrit calore
sol no [illegible] sit Ite Beda sp Joyem crucies
hus spe [illegible] filij dei agnosceda signu sicut qd
sup eu d[illegible] nsdit et mansit sp[illegible] et quod magni
est filio d[illegible] q tepo mane sicc aspiratur noctud
qz q semp [illegible] ydns mansit sp[illegible] mstis uco qd in
mortale [illegible] q gestauerit ptum semp manebit pti
reditury [illegible] dat manet em apud dos ut boins
institut [illegible] recedit uco ad tempq ne semp fir
mos cura [illegible] mortuos suscitadi demones aliqdi
ul etia ppliqnadi habant facultate manet qs
ut possint hre virtutes vt mablit ipi vinult
venit ad tempq ut etia alijs p miaclos signa
quales fuerint intq effulgeat Item Greg. in stoy
cordibq fm quasdam virtutes semp manet sp
fm quasda tcessiuq venit et ventiq recedit
qui hijs virtutibus fi quibq ad vita no pueniat
in electoy suoy cordibq p manet In hijs uco per
quas statutis virtq audit ut in exhibicone mia
culoz aliqn adest aliqn se subtrahit Ite amb

ficta caritas et que ta dignitate desit hi innere vi-
dent q caritas semel habita no amittat. Ideo quida
i pravitate publicant audacia dicentes caritate a
damnandis no posse nec a quoq habitam posse amit-
ti quos eo vincit et auctas. Quida enim ad tempus
fuit bonus qui postea fuit malus et ecclie vn quoq
da nota ppetuo dicat scripta i libro vite qui tamen
postea abierunt retro. Scriptura dicit no sum p
ficam sed sum pitam iustitia cui desinebat quia
dignum erat tpe illo bonus esse habitus fuit p spiti sum
pficam vn Ambros. Quibusda gra data est vsque
vt Saulo. inde et illis discipulis quibus dns dixit
eue nota vita scripta sunt i celis et post abierunt
retro sed hoc dixit ppter iustitia cui desinebat qz
bonus erat secundum eum tan fuit malus qui futurus
fuit bonus et aliquaries prius fuit bonus qui futurus
fuit et p magis fuit malus sum qd dnus scribi i lib
vite et deleri. Determinacio auctoritatis predicte

Quod nec apls ait caritas.
nunq excidit nullatenus fuit digni-
tatem eam caritas ondens dicit ea no
excidere qz hic et in futuro est sed fides et
spes evacuabunt et sola tamen dr cari-
tas nunqua finis nera que desin[illegible] no ad
sentiam caritatis respectu habeffina[illegible] ita et no
affiat caritas que desit hoc [illegible] no p
dicit adhuc bonum hoc sola bonitas [illegible]em [illegible]
damnari no queant sed sine qz [illegible] seuerat
pt tm hoc ie que de caritate dicta [illegible] de spsa
intelligi qua sola psta hnt qua [illegible] habita no
amittit. Cordia ueb caritas al[illegible] gn crescit
aliqn destruit. Sunt enim virtutes cordia et
pfecta et pfectio quos fdq ille distrahit qui
parabola illa intelligit sic est regnum dei qd ad
modum si iaciat ho semen i terra et dormiat et
exurgat semen et germinet et crescat ne et
si qs psta caritas sic traducta est ut amitti
nequeat, incipiens tm et puella amitti pt
et sepe amittit. Ordo habitus no finit hnte
dentalit pecca. Ad duplicandit i nuce qz

radix omnium malorum est cupiditas, et radix omnium bonorum est caritas, simul ambe esse non possunt, nisi una radicitus euulsa, silicet alia plantata non potest sine ea remanere aliquos ramos in se radicem non extendit euellere.

Cuiare fides et spes et sua dominum euacuari et non caritas cum et ea ex parte sit

Hic extendit ea quo fides et spes et sua dicitur euacuari quia ex parte sunt ex parte enim imperfecte diligimus, sic ex parte sumus vt aut eclipsis supplentur cum igitur omne quod ex parte est euacuetur cum caritas expirit quae de omnibus exoriende. Caritas quidem ea ex parte est ut spes sua docet quia ex parte diligimus et adeo ipsa euacuabitur in quantum ex parte est quia tollet imperfectio et addet perfectio ceremanebit ergo ipsa dilecta et actus eius et modus diligendi ut diligas dominum ex toto corde tuo primum sic tempus, si imperfectionis modus eliminabitur fides nec et spes penitus euacuabitur sua nec finis actus et modus sui qui nunc est non finis sui essentia tollet ipsa enim virtus sua remanebit, si alium tenebit usum et modum. Qui quo ordine

Omnia supest inuestigare caritatem perpetuum habent

si habent finem quo ipso ordine diligendi perpetuum fecerunt quod est omnes homines sic semper dilexit et hoc ipso vita optant omnes quia saluos fieri nolunt si non omnes saluti sunt et ita non est finis quod optant. Et non est ignorandum in eo fuisse caritate nostro modo prius non vie eius et ordinem diligendi impleuisse qui fuit in prima non in via qui non in prima fuit non in sufficienti sunt adeo iustitiae dei additi sunt ut nihil eis placeat nisi quod deo placet et plus illorum tunc salute diligit et uolunt quod quod deus salui velit eos solos sic se diligit sicut et potius eos tunc sic se dilexit eorum ergo salutem optant. De caritate dei in

XXXII

Premissis adiciendum est de dilectione dei qua ipse diligit nos quae non est alia quam illa qua diligimus eum. Dilectio ad dei diuina usque

eadem quoque dilectione pr̃ et filio et spiritu sancto se diligunt
et nos ut supra disseruimus. Cuiusque eius dilectio sit im-
mutabilis et etiam tamen magis alium, alium minus
diligit. Vnde augustinus comprehensibile est dilectio atque
immutabilis quia deus in omnibus nunquam aliquid sentit
et odit quod sentimus. Minus igitur et omnino modo etiam qui
odit diligit nos et hoc quidem in omnibus intelligi
potest. Nullus igitur dignus possit eloqui quantum diligat
membra omnipotentis sui et quanto amplius omnipotentis
ipsum. De ipso etiam dicitur est. Nihil odisti eorum quae
fecisti. Et hinc patet quod deus omnes creaturas suas
diligat quia spiritus est. Nihil odisti eorum quae fecisti
Et iterum videt deus cuncta quae fecerat et ecce
valde bona. Si omnia quae fecit bona sunt tamen
bonum diligit. omnia igitur diligit quae fecit tamen
ea magis diligit rationales creaturas, tamen illas
eas amplius quae sunt membra omnipotentis sui tamen multo
magis ipsum omnipotentem. Et quia intelligentia dicitur
magis vel minus diligere hic vel illa n

Cum ait dilectio dei immutabilis sit tamen
non intendit vel remittit si quidem quod sit
ro dicti ei dr magis vel min diligere
hoc quod illud et ei dr omnia diligere. Nam
dilectio dei sit pace exsuperat omnem sensum
humanum ut ad tante altitudinis intelligentia
viro alicuius humani sensu aspirat [illegible] tamen sane
intelligi ea rone dicitur diligi deus quia
quia placet ei, omnia appetat magnitudinem operum eius
sunt, nec tunc prius vel amplius placuit ei cum
fuerunt quam secret. imo ab etno omnia placuerunt
ei non minus quam pqm in ea ceperunt. Cum ergo
nabiles creaturas i. angelos vel homines alios minus
alios minus diligere dr non mutabilitatem caritatis
eius significat, sed alios ad maiora bona alios
ad minora dilexit, alios ad melioris usq alios
ad minus bonos. Omnia enim bona nra ex eius dilec-
tione nobis provenunt. Electorum igitur alios magis
alios minus dilexit ab etno, et diligit eos illis
nunc quia alius maiora alius minora ex dilectione sua
impartiuntur bona. Alius enim maiora et alius mino
ra bona confert in tpe. Non magis vel minus dicitur

Cum sensu omnia quae fecit
deus diligere omnia dicunt

hos vel illos diligit. De duobus modis inspicienda est dilectio dei

Considerat̃ autem duobus modis. Dilectio dei secundum sui sciencia et sui efficaciam non recipit magis vel minus sui sciencia sed sui efficacia tm̃ ut magis dilecti dicant̃ quibus ex dilectione ab eterno maiora bona preparauit et in tpe tribuit et minus dilecti quibus non tantu. Inde etiam est q̃ aliqui non gustant̃ et non satisfiant̃ dicunt̃ tunc magis diligi a deo non q̃ deus nouam dilectionem quam possit diligere vno spiritu dilectionem dilexit ab mundi constitutione quos tunc diligit. Et tunc dicunt̃ magis diligi ab eo cum eterne dilectionis dei sorciunt̃ effectum. Et sicut vel glos. in aug. absit ut deus tpaliter aliquem diligat qui non una dilectione quem tpo an non erat apud quem nec pteritu tristerit et futura ita sta sint. Itaq̃ omnes suos suos ab mundi constitutione dilexit et predestinauit. Si cui gustant̃ et tuemur illi tunc magis ab eo diligi dicunt̃ ut eo modo dicat̃ q̃ pt humanus affectus capi q̃d dr̃. Sic et cum vnaty malis dr̃ et placidis bonis illi mutat̃ non ipse ut lupus firmis oculis aspa. firmis lenis est. ipse tm̃ mutatione non sua. Ita cum aliqs p iustificationem incipit esse amicus dei ipse mutat̃ non deus.

Si quis magis vel minus diligatur a deo vno tpe q̃ alio

Quesiuit̃ de aliq̃ vno vno tpe magis diligat̃ a deo vno tpe q̃ alio. Distinguenda est dilectionis intelligencia. Si enim referat̃ ad dilectionis effectum conceptibile est. Si uero ad dilectionis sciencia inscrutabile est.

De. Si deus ab eterno dilexit reprobos

De reprobis uero qui peccati non sunt ad vitam sed ad mortem si quelibet vtrum deat gradi. Q̃ deus ab eterno eos dilexit. Dicit̃ de electis solis simpl̃r hoc esse intendendum q̃ deus ab eterno eos dilexit quos ad iustitiam et coronam preparauit. De non electis uero simpl̃r esse gradendum q̃ odio habuit. v. reprobrauit sicut legit̃ iacob dilexi esau odio habui. Et non est simpl̃r dicendum q̃ dilexit ne predestinati intelligant̃ per eius dilectionem ut eos inquiratur opus aliquod futuri erat. v. quos et

XXXXIIII

quales eos factura erat. De quatuor virtutibus principalibus

Post prima de iiii^or virtutibus que principales id cardinales vocantur dicere restat quae sint. Justitia fortitudo prudentia temperantia. De quibus duae sunt justitia in subveniendo miseris. Prudentia in praevidendis insidiis. Fortitudo in perferendis molestiis. Temperantia in coherendis delectationibus. Primus de his dicit in libro sapientiae. Sobrietatem et prudentiam docet iustitiam et virtutes. Sobrietatem vocat temperantiam et virtutem vocat fortitudinem. Haec virtutes cardinales dicuntur ut aut. Horum quibus in hac mortalitate bene vivunt et post aeternam vitam praemia quae in pro plenissime erunt. et sunt. De huius plenitudine nos accipiamus quibus usque eosdem quos in pria habuit. et quos data eis in vera virtutem an haec virtutes in eis ipsis id est mapiat. qui et sine illis prius esse tria iam erat. desinat esse cum ad aeternam pervenerint. non illa esse cum quibus data visi est esse desituras. de tribus quidem prudentia et fortitudine temperantia cum horum horum dicit non mihi dici videtur. Justitia nisi mortalis est et magis tuae pertinet. in nobis ipsis esse cessabit cum beate viventes contemplatione divinae naturae quae omnes creatas ipsa instituit nihil quia nihil melius et amabilius est. Cui regenti et subditum iustitiae est et ideo in mortalis est id est iustitia. non illa beatitudine esse desinet. sed talis ac tanta erit ut perfectior et maior esse non possit. fortasse et aliae tres virtutes prudentia sine ulla pitio errorum. fortitudo sine molestia tolerandorum malorum. temperantia sine repugnatione libidinum erunt in illa felicitate ut prudentiae ibi sit nullus bonum deo ponere id equale. fortitudinis ei sit nullus esse coherere temperantiae nullus defectus nequam delectari. Ergo non iam agit iustitia in subveniendo miseris. quia prudentia in praevidendis insidiis. quia fortitudo in perferendis molestiis. quia temperantia in coherendis delectationibus primus non erit ibi id est ubi nihil mali est. Ista igitur virtutum opera huius mortalis vitae nulla sed fides ad quam referenda sunt in praesenti habuit. Quae apte

hic dicit Augl q̃ pdte vtutes ꝗ futuꝰ erunt ꝗ alios
vsus tunc habebunt q̃ nunc cu Beda consentit sup
Apod' ita dicens Coluspne an quas appellat est
uelu platas celi sit m̃ ex omnibus virtutibus
pclare. r. fortitudine prudentia tpancia iusticia
crue alibi in celis ꝗ nat ab angelis et gtibus
sis q̃ hic a fidelibus ꝛ gnter assignat Beda vsq
illaꝝ vrtutu hm pntem statu et futuꝝ imi
tinus Augm i plmis assignacionibus.

XXXIIII

De septem donis spiritus sancti

Vnc de septe donis spus sti agendi est
vbi prius considerandum est an hec dona
virtutes sint. 2° an in futuro destituta sit
ul oia in ipso aliqua dem ar in ipso
fuerint acta hec dona hec dona virtutes
ee nec in futuro destituta ambrosius dicit ea vij sde
vtutes dicens ꝛ in angelis habundantissime ea. Ci
uitas dei illa ifrlis celestis. no meatu gliang
fluuij tresti ablutꝰ ꝗ exhibite fonte procedens
spus sti cuius nos breui sitiam haustu i illis
celestibus spiritibus redundatiq videt affluere pleno
vij vrtutu spualiu fruues meatu. Ci enim fluuij
ripaꝝ a dictis suppsus exundat gutomq̃ spe
onis sed [illegible] creaturam cu nre mentis arcana
tamen ca mise'ora pstingat celeste illa an
gelorum natura affluore quada sapiencie tis
tate letificat. De iusticiaꝝ ꝗ ipsis
autem sapiencia letificat pleitudo vij spualium
vrtutu quas enumerat ysaias dicens Spus sapie
et intellectus consilij et fortitudinis scie et pietatis
et timoris dei vnde e go fluuius ꝗ multi spualium
donorum meatus quibus go mihi dicat spus ut spe
sapie ꝗ intellectus nisi vnus est dei spus sue li
bertatis arbitrio omnia pro auctoritate voluntatis
diuidens singulis hic exposse traditu est vij doa
et vtutes ee sapiencie et fidelium meritu tm
et futuro no destituta cu sint et in angelis.

Et in ipso fuerint illa septem dona

Ita ipso ecia hec eadem fuisse ysaias ostendit
dicens Egredietur virga de radice yesse. ꝗ
f. d. r. e. de. ꝗ r. s. e. s. d. s. s. ꝗ in. s. h. ꝗ for.

s. sa. et p. et ro. eu. s. ti. dm. Ad vide obuiare

ns autē vide obuiare. premisso

Hoc ad Beda de timore dm dicit sup parabolas
q̄d ⁊ omnis timor i futuro cessabit. Ut em
sic sup illu locu. Timor dm principiu sapie
duo sunt timores dm, servilis qui principiu
est sapie. et amicalis qui perfectione sapie
comitat. Servilis principiu est sapie qz qui post
errata sape mapit pd timore corripit diuina
ne punitat. ⁊ hut pfta caritas mittit. Qui credit
habet timor dm sed p manes in sedm secu. que
no excludit caritas ⁊ auget. quo timet filius
ne ul i modico offendat ampliu tim pris offen
dat vterq; in futuro cessabit. Caritas ued nuq
excedet. Aliqd ⁊ sup illu locu psalmi. Adorabo ad
templu sm tuu in timore tuo. timore desiderii
dicit sic timor dm est magnu ossiu pfectib;
ad salute ⁊ pueritib; forat mitti. Ro em timet
ia amicu cu ⁊ ad id qd repromissu est pducti sunt
Colligis auctoritatib; sic insinuat q timor
no erit in futuro. Qi at timor no fuerit i futuro
nec septe dona erunt. nec mo sunt angelis si
i arabis. Ad qd dicq; auctuitu pr[illegible] qu
vide repugnacia dirimetes q tu [illegible] dona
et i angelis no sunt et in arabis sunt. fuerit vine
tibus. et i nobis erunt i futuro ⁊ no habebunt oia
hos usq; sine her ossicia que nunc hunt ut ubi
gra timor filialis no fuit time ne offendat
que diligimus ⁊ ne separem ab eo fuit erit
nos reuereri eiusde futuro ned fuiet nos reue
reri qui no timebim separari ul offende. No go
metry separatois ul offensionis nul est i angelis
ul i arabis nec in nobis erit i futuro ⁊ reue
rencia q est mixta cu perfectione dilo. que erit
i ppo sunt sic apls dicit i epla ad hebreos
de ppo qui expaudity a pfta reuencia. Ad ha
tu ⁊ hm effim timore i ppo et i angelis tm ee
contendunt. Plena timoris distinctio

Et qz de timore tractadi nobis occurrit lo
cus. Sciend e nm ee timores ⁊ muda m

sine humani similé initiale casti vel filiale sine
amicale huiusmodi timor. Ut ait Cassiodorus qui ti-
mens pati pricta carnis vel pdé bona mundi pp
qd delinquunt hic timor malus. Qui ipo gradu
ci mundo desciit. que dns phibet euangelio dicens
Nolite time eos qui occidunt corpus. Timor
at similis. ut ait dnus cu ptimore gehenne
cotinet. a ho a peccto quo presencia iudicis et
penas metuit et timo. sic quisq bonis stat. no
timore amittendi etiam bona. qd no dat. si timo
re pacendi malis. qd formidat. vel timet ne p-
dat amplexus pulchritudinis sponsi. si timet ne
mittat in gehenna. Bonus timor iste et utilis
hic in sufficiens. pque fit paulati consuetudo iusti-
cie. et succedit initialis timor. qui incipit qd diu
erat amari et sic incipit excludi similis timor a
caritate. et succedit dei timor castus sine amicitia
cuo times ne sponsus tardet ne distendat ne of-
fendas ne eo careas. Timor iste de amore ve-
nit. Ille quidem servilis est utilis si no permanens
tetinet. ut iste timor diuina comes est pomes
gradus.

Collicio p dictorum

Et attende qm in. dr distinguit hic timores
cu suis Beda dicit duos esse. Sed beda hu-
manum timorem posuit et noie servilis
duos quos hic distinximus coplexus fuit
si similis et initiale. Amicale no casti dicit dicens
si servile. et casti timore apte discernit dum
apte ad ronos illi locis exponit. No enim acce-
pistis spm huiusmodi iterum timore si accepistis spm
adoptionis filiorum dei ita dicens duo timores hic
insinuat. vnus qui est in pfecta caritate sit timor cas-
tus. Alter qui no est in caritate sit servilis. Quo
quinus deo credat. no tm in dm. et si bonus filius
no tm bn. sed eum timet. brisacit. dcia si bonus
qd facit.

De castor. simili plenius agit. tangens interdum
de hijs eius timoribus. De initiali

Dlacq disputat dicens. Cepit aliqs credere
die iudicii si cepit credere cepit et timere
Sed qui adhuc timet no dum hic fiducia
in die iudicii. no dum est in illo perfecta caritas.
si pfecta in illo esset caritas no timeret pfecta.

em caritas fuerit perfectam in iustitia et non habet quae
timet primo habet quae desiderat ut transeat
iniquitas et veniat regnum dei ergo timor non est in
caritate Ergo in qua caritate non inchoata in qua
ergo in perfecta perfecta inquam caritas foras mittit timorem
ergo inchoata timor est initium sapiae timor domini Tuor
qui locum preparat caritati Cum autem cepit caritas habitare
pellit timor qui ei preparaunt locum Quatenus enim
illa crescit ille decrescit et quatenus illa fit in
talior timor pellitur foras maior caritas minor timor
minor caritas maior timor Si autem nullus est timor non
est qua intret caritas sed videmus per scriptura introduci
timor qui aliquis fuit sed priusquam intrat nisi egrediat
non succedit timor Qui timor po occupat mente
non autem ibi remanet timor qui ideo intrauit ut in
troduceret caritatem Quod videt predicte observanda

Est autem alia sententia que videtur
huic esse contraria si non habet pugnam in
tellectorum dicit enim in psalmo Timor domini
castus permanens in secula seculorum quod
timorem nobis ostendit castum quod si ostendit
ille nobis etenim timorem huiusmodi contradiuit illi
ista epistola que dicit timor non est in caritate sed
perfecta caritas foras mittit timorem hoc enim dictum
est per Johem illud dicimus est per David Ergo nolite
putare alium esse spiritum si vnus flatus in flat duas
tibias non potest vnus spiritus implere duo corda
et agitare duas linguas Ergo spiritus vnus et vno fla
tu implete duae tibiae consonant implete duae
linguae spiritu dei dissonae putat vnus est ibi quae
consonantia est et quaedam concordia sed auditores
desideant studiosi non oscitanti Ecce monuit duas
linguas spiritus dei et audiuimus ex vna timor non
enim caritate audiuimus ex alia timor domini castus
permanet in secula seculorum Quid est hoc dissonat
non Bocute autem intende melodiam non sine
ratione hic addidit castus illic non addidit quare et tuor
aliquis qui dicit castus est aut alius timor qui
non dicit castus distinguamus istos duos timores et in
telligamus consonantia tybiarum Quo distinguimus at
tendat caritas nostra Quis homines qui propheta timet

deu ne mittat in gehenna ne forte ardeat cum
diabolo i igne eterno qpe est timor qui introducit caritate sic uenit vt exeat Qi enim pter
penas times deu no diu amas que sic times
no bona desideras sed mala caues Qz loco quia
mala caues corrugis te et incipis bona deside
rare cu bona desiderare incepis elt iste timor
casti Quid e timor casti time ne amittas ipa
bona time deu ne recedat a te Cu at times dm
ne te deseratpricia eiq amplecteris cu ipo frui
desideras. Quid distat tuo timore p similitudinem

Non potes meliuS. Quare miser
explanare quid inter sit inter istos duos timo
res q si ponas duas mulieres maritatas
quarz vna qstituas uolere fari adulteriu
sed timet ne deprehendat a marito timet maritu qz
adhuc adat nequicia huic no est grata sed onero
sa viri pricia mariti et si forte viuit nequiter
timet maritu ne veniat Tales sut qui timent
die iudicij sic altera amare virum debet illi castos
amplexus illa se adulterina in iudicia mallae
uelle ista optat pricias viri illa timet z illa
timet iam go introgent quare timeat illa dicz
timeo virum ne eueniat illa dicat timeo viro ne dis
cedat illa dicat timeo viru ne deprehendat illa dicz
timeo viru ne deserat pone hi duo z inuenies ti
more quod foras mittit caritas z alium timore
casti permanere i secula seculi illu timore perfecta
caritas foras mittit qz ille timor tormentum hit
torquet enim qstia penam no diu sta est iustificatio
Et ibi qd titillat mete qd pugnat qd stimu
lat Stimulat ille timor sed mittat caritas qsanat
qd vulnerat timor Timor casti stat secuitate in
aio Audiuiq duas tibias sohem z David consona
tes illa de timore dei dicat quo timet z aia ne
deprehendat illa de timore quo timet aia ne deserat
illd est timor quem caritas excludit ille timor
qui permanet in secula seculi Ecce i hijs ubis predictis
apte ondit dnus qui sit timor casti et qui similis
et qualiter differat i quibus etia iuriale timore
significauit qui nec ex toto est similis nec ex toto
casti sed tacq medio aliqd de seruili z aliqd de casto
timore hit facit enim seruile primum timore pene pri

amor iustitiae propter quem timetur puniri et timetur offendere
Iste timor est in inchoata caritate non in perfecta, et
quantum crescit caritas tantum decrescit iste timor
quantum ad metum poenae in quantum ad id quod facit timere
poenam et quantum ad tormentum istius nam quanto diligimus tanto minus timemus. Iste timor notatur in illis verbis August. ubi non negat timorem esse in caritate inchoata sed perfecta quod non posset dici de servili quia ut ipse sup. dixit servilis timor non remanet veniente caritate non intrat caritas nisi prius ille timor expulsus nec in illo timore aliquis credit in deum et si credat deo non bene facit etiam si bonum et quod facit non est propter timorem illum in caritate etiam inchoata et ideo qui caritatem habet licet non perfectam et in deum credit et bene bona facit quia servilis non est timor ille quem in caritate fore concessit et quem crescente caritate decrescere dixit sed ille timor est initialis quem non negat esse in caritate nisi perfecta sit. Differentia.

Et timor servilis et initialis dicitur initium sapiendi sed

Sciendum tamen est quod uterque timor scilicet servilis et initialis in septem donis locum habet initium sapientiae et ita fore compellens si diligenter annotavimus locum septem in quibus de timore domini fit mentio. Ex alia tamen ratione et causa dicuntur servilis initium sapientiae et ex alia initialis. Servilis enim ideo dicitur initium sapientiae quia parat locum sapientiae et ducit ad sapientiam sed tamen non remanet cum ea imo foras expulsus. Initialis vero dicitur initium sapientiae quia est inchoata sapientia quae cum quis habet incipit sapientiam et caritatem habere incipit. Unde etiam est quod utrique timor dicitur initialis quia iuxtam potius quam dicta septem locum uterque etiam timor medii dicitur servilis quia et ipse initialis qui est in caritate inchoata aliquid habet de servili scilicet dolore poenae sed et aliquid habet de casto scilicet quod timet offendere ac separari.

De hoc quod August. dicit castum timorem esse aeternum

Illud quoque diligenter notandum quod in superioribus August. dicit castum timorem esse aeternum. Propter quod confirmatur sententia sancti Thomae scilicet quod semper timoris erit in futuro sicut et alia dona spiritus sancti sed non habebit omnem illum usum quem nunc habet.

faciet eum tuc nos reuerti deu no timé separari uel
tare fiat go et in ypo timor ille, ꝗ uno iusti illic
que habit in futuro i stus no eum timuit ppt separa
ral ul offende dm, ꝗ eu p omnibus reuerity est

An timor pene que fiat in ypo fiat filial ul mercialis

XXXV

Qvm autē fiat i ypo timor sicut alius
pene, quēdā an iste timor fiat mudaq uel
seruilis ul mercialis ad qd dicā nullm eorū
fiat i ypo, qz mudanq malq ē ut sup dcm est
et in ypo gradu cū mundo desit. Ser seruilis uel
ul mercialis i pfta caritate no est, nullq go timor
istorū fiat in ypo. quis go fiat timor ille. quo pe
na tantum ppt timor ille dicit nālis sue humanq
qui omibus hominibus inest quo horret mors ac for
midat pena et dr timor iste nālis no qz ante
scit homi ex natura hm q prius fuit institutā, qz
no fuit iste timor concretus homi nec de bonis na
turalibus, ꝗ qz ex corrupta natura p peccm omibus
aduenit cui corrupto ibi euenit tacit esse nālis et
iste timor effectus pene ut pdcm est.

Quomodo differat sapientia et scientia:

Post premissa diligenter considerandū ē in quo
differat sapia a scia. De hoc Augustinus ait
philosophi disputantes de sapia diffini
erunt ea dicentes. Sapia ē rerū humanarū
diuinarū q scia. ego ad utrūq rerū cognī
tionē. i. diuinarū et humanarū et sapiaz
et sciam dicā posse no nego. Verū uno distinctiōz
apli qua dixit. Alij dat ꝗ uno sapiē alij sermo
scie illa distinctio diuidenda est. vt rerū diuinarū
cognitio sapia ppe nuncupat. humanarū uero cognī
tio ppe scie nomē optinet. nec uo quisq fuit
abhore pt i rebus humanis ubi plurimū supervacue
vanitatis et nocive curiositatis est. huic scie tri
buo ꝗ illud tm quo fides saluberrima que ad uera
beatitudinem ducit, gignit, nutrit, defendit, robo
rat qua sia no pollet fideles plurimū quibus
pollet ipa fide plurimū. Aliud ē em scire tm
no quid ho credere debeat ppt adipiscenda vita
beatam. Aliud est scire quo hor uptū et pijs opi
tulet et cōtra impios defendat. q ypo vobis

appellat scia. De hys qz duabz vtutibz ich dugt dif
ferenciam inter eas assignas sc psalmus ait. Distat
sapia a scia testante scto Iob qui quodam mo sin
gla distinges ait. Sapia est pietas, scia uero
est abstinere a malis pietate uero in hoc loco po
nit dei cultura que grece dr theosebia que est
i cognicione et dilectione eius qz semp est et i co
mutabilitez manet qz a deo abstinere uo a mal
e i medio sue naciois prudenter versat. Idem qz
inter her duo apte distinguens ait. Distat a eter
nor contemplacione actio qua bn vtimur tpalibz
rebz et illa sapie her fide deputat quia illa
que sapia est possit incurrere scia vt apls
loquitur vbi dicit. Nulle scie expte qua scientiam
profecto contemplacionis dei volt intelligi. In hoc
go differencia est qr ad contemplacioz sapiencia
ad actione uero scia ptinet. Ecce apte demonstra
tur est i quo differat spus sapie et spus scie
sz ut sapia diuinis scia humanis attributa
sit rebz et ut doz dugt. Vtrugz regno scilicet
in oppo sz et rem diuina et rem humana tido
de ipo hemo sapiam et sciam. Cu enim legitur
verbum caro factum est i verbo intelligitur filius
verus i carne agnoscitur verus homo filius. Et cu
dr vidimus plenum gre et veritatis gracia refe
ramus ad sciam et veritate ad sapiam qr i oppo
sapia et scia sunt plenarie et nos sciaz et sa
pienciam de eo hemo qui deus est et homo.

In quo differat sapiencia ab intellectu.

Ostensa differencia inter sciam
et sapiam quid distet inter sapiaz et intel
lectu videamus. In hoc differunt illa duo.
qr sapia pie est de eternis qui eitati
ne contemplande intendit. Intelligencia uero
ro mo de eternis est. sz ecia de rebus invisibi
libus et spualibus tpaliter exortis. Ecia enim
natura prima que fecit omnes naturas. diuina
considerat et que pgrinam sunt spuales et
invisibiles natuie ut angeli et omnes alie hoc
affectiones considerat. In hoc go differencia est
qr sapia creator tm inspicit. Intellectus uero et
creator et creata quedam. Item intellectus ital

Quid differant sapia sia z intelligencia

ligibilia capimus tm sapia uero nos nos capiat supio
ra z ecia in cognitis delectam. Sic go distinguitur
pt inter illa tia. scz sciam intellectu et sapiam. Scia
valet ad rectam administracoz temporalium et ad bo
na inter malos conuersacoem. Intelligencia ad crea
toris et creaturarum inuisibilium speculacoz. Sapia
uero ad solius eterne veritatis contemplacoz et de
lectacione. Quz intellectus et scia de quibus hic agit non
illa sunt q naturaliter habet homo:

Et notandum q intellectus et scia que dicuntur
dona spiritus sancti alia sunt ab intellectu z scia
que naturaliter sunt in anima hominis hec enim
virtutes sunt que p gratam infunduntur animis fide
lium ut per eas recte vtantur. Illa vero naturalia sunt homi
ni ex benificio creacionis a deo tm. p has autem vir
tutes que dicuntur spiritus sancti dona illa naturalia re
formantur atq adiuuantur ut ibi gratia intellectus na
lis prius obtenebratus p virtutem quandam z gratiam
que dicuntur spiritus intelligencie resortitur atq iuuatur ad in
telligendum. Ita et illa virtutem que dicuntur spiritus sapie
iuuatur atq erigitur magis ad contemplacoz
et delectacioz eterne veritatis.

Quz sapia ista dei est non est illa que deus est

Illud ecia tenendum est q sapia de qua nunc
disputamus non est illa dei sapia ut aut dugt
i yst. determinat que deus est z hominis sapia
vera tm que sum deum est ac veri z principium
cultus eius est. Si go colat mens hominis dm ac ab
eo capacem sui est z cuius est pticeps sapiens
ipsa sit et non sua luce z lumine illius lucis pticipacione sapiens sit. Ista go hominis sapia ecia dei
est verum non ita dei est ut ea sapiens sit deus.
Non enim pticipacione sui sapiens est sic nos pticipacione dei. Sic ecia dicitur iustitia dei non solum
illa qua ipse iustus est z ecia illa qua dat homini
ut iustificat ipsum. De connexione virtutum quemnon
Volet ecia queri. que non separantur XXXVI.
Vtre virtutes ita sunt sibi iuncte ut separari
non possint possideri. ab aliquo z qui vna
habet omnes habet. Ut hoc Jeronimus alt: Omnes vir
tutes sibi herent ut qui vna carueritt omnibus
careat. Quz go vna habet omnes habet qd quidem

probabile est. Cum enim caritas mater sit omnium virtutum
quoniam mater ipsa est scilicet caritas et tuti filii eius
i. virtutes tute fore credunt. Vnde Augustinus. Vbi caritas
est quid est quod possit deesse vbi dubitatur nondum quid
est quod possit prodesse. Cur igitur non dicimus qui hac vir-
tute habet esse omnes cum plenitudo legis sit cari-
tas. Que quanto magis est in hoc tanto magis habet virtute
perfecta. Quanto vero minus tanto vero minus est virtus
et quanto minus est virtus tanto magis mens est vicium.

Si cuncte virtutes poterunt esse in quoniam.

Vtrum non poterit quis omnes possideat virtutes
an alie magis alie minus in aliquo seruentur
quo est. Cuibus da enim videtur quod alie magis
alie minus habeantur ab aliquo sicut in job patientia eminuit. In dauid humilitas. In moyse mansuetudo. Qui etiam concedunt magis aliquis mereri
per aliquam vnam virtutem quam per aliam. Sicut ea plenius
habet quam alia. Non tamen magis per aliquam mereri dicunt
quam per caritatem. Nec aliquid plenius aliquis habere
quam caritatem. Alias igitur magis et alias minus in aliquo
esse dicunt. Si nulla plenius caritate quam ceteras
habet. Has quasi dicunt esse mitras sutiles quas mo-
nachi aptari dicunt ex personis mitras sagittarum. Alii
vero dicunt omnes virtutes et [illegible] et pares
esse in quoniam sicut ut qui in vna altera [illegible] exti-
tit in omnibus eius equalis sit. Vnde Augustinus in vi-
lio de trinitate. Virtutes que sunt in animo humano quo-
ris alio et alio modo singule intelligantur. Illo-
tri separant abinuicem vt quicunque fuerit equa-
lis verbi gratia in fortitudine equales sint et
prudentia et iustitia et temperantia. Si enim dive-
ris equales essent istos in fortitudine et illum pstu-
re prudentia sequitur ut quia fortitudo minus
prudens sit ac plus per fortitudinem equales
sint quia est illi fortitudo prudentior. Atque ita de
ceteris virtutibus. Inuenies si omnes eas considerare
poterimus. Sicut igitur omnes virtutes non mo-
do coniungi si ecia pares in anio homis. Cum igitur
aliquis aliquia similiter virtute vt abraham fide
job patientia fortitudine exteriores accipiendo est nil

i comparacōe aliorū hominū qz nil humilitatis habitum
maioris pfectū nil operis sidei nil aliorum ceterarū
virtutū principue exercitū vni et ea paucis pol-
lere nil inter alios homines singulariter excellere dr
sim huiusmodi et sim tonc actuū exteriorū alibi
augmentū dicat in aliquo alia magis ee virtute
alia minus et vna ee et no altera dit em sic
clarissima disputacōe tua satis apparuit non
placuisse auctoribus meis quo ipsi veritati oia
paria ee pcta cuia si hoc de virtutibus verum sit
qz et si nullus est eu qui habet vnam omnes habe virtu-
tes et eu qui vna no habet nullam habe nec sic pc-
cata sunt paria qz ubi virtus nulla est michil tem
est nec ti ideo no est peccatum peccati distortio
qz distortio di at qd pluto ee veriq sacrisq libris
congruentiq ita sunt die intentiones vt corporis
membra no qd videant locus sz qd sentiant affec-
tibus et aliq illuminat amplius aliq minus aliq
omno carent lumine pfecto ut quisq illustrio
pie caritatis affectus est in alio actu magis
in alio minus aliq michil Sic dici pt habe alia
et alia no habe et alia magis alia minus habe
virtute ma et maior e christo caritas qm in illo
et ideo rte possum dice z aliq i christo nulla i illo
quatu pertinet ad caritate que pietas est Et
i vno homine qm maiore habeat prudentia qm patientia
et maiore homine qm habeat si possiat et adhuc no
habeat continentia et habeat no parua mam Et ut
generaliter breuisq comprehendat quia de virtute hoc
nomine virtus est caritas quia id qd diligendum
est diligit h in aliis maior i aliis minor i aliis
nulla est plenissima uero quia no possit augeri
quadiu hic homo viuit i nemine hic in summa
videt qm aliqs ea rone possit dici habe vna vir-
tute magis qm alia qz pcedit virtute magis assi-
i actu vnius virtutis qm alius et ppter diuersum actuū
pas virtutes magis nil minus habe dici pt et
aliqua no habe cum sit omnes et pitet habeat
quatu ad mentis habitu nil sentiam eluisq In
actu uero alia magis alia minus habet aliqdam et
no habet vt vir iustus vtens quoqo no habet continen-
tiam in actu quia tn habet in habitu Cur go no dicā

prauaq; pcat forte qz magis fiat cōtra caritate qui
fraudq; peccat mrtq; qui lesiq; Nemo enim peccat
nisi aduersus illa faciendo que a plenitudo legis
Ideo rte dr qui offendit i vno factus e omis reus
cōtra caritate fiat in qua pendent oia

Repetit de caritate ut adhuc quo tota lex in ea pendet

Quum duo sint pcepta caritatis
in quibus ut prauasti est tota lex pendet
at pphete Aduertendum est quid hoc sit ai
lege et pphetis multa fuerit cerimonia
lia mdata que si ad caritatis sticacia
ptinuissent videntur no dri debere cessare qz ue
no ut sticacis gra qua fiat caritas instituta sit
sed in figura futuri et i onus imposita ideo clare
cente ueritate cessauit velut umbra Veruntamen
et ipa cerimonialia sim spuale intellegi que con
tinent et oia moalia ad caritate referunt ptinent
enim oia ad p mdata in tabulis scpta ubi omis
sima pstringit ex quibus cetera emanant sic i sinoe
dm vii virtutes pmittit ad quas cetera referunt
et sic ad p mdata decalogi cetera referunt ita
et ipa decem ad duo mdata caritatis oia go ad duo
mdata caritatis ptinet qz p caritatem implet
et ad caritate tanqua fine referri dnt vn dugs
Tota magnitudiez et amplitudiez diuinorum elo
quiorum possidet caritas quia dm p omnia diligi
que radius e omis bonorum vniuersitas ait Inhis
duobus mandatis vniuersa lex pendet et pphete
Ego no vacat omis paginas sacas pscrutari
oia i uolucra sermonum euolue tene caritatem
ubi pendet oia qz pfectio est et finis omis Euc
enim et pcepta et consilia dei fiunt cu referunt ad
diligendum deum et proximum ppter dm Ad id timore
pene uel alio intentione carnali fit ut no refera
ad caritate no dri fit sic fieri oportet quis fieri vi
deat Inimicus enim ut sic e qui pene timore
no peccat amicus uero qui eius amore no peccat
Omis igitur hec summa est vt intelligat legis et
omis diuinarum scripturarum plenitudo ea dilectio dei
et proximi Sic decem preceptis quo ostendit in duobus

XXXVII

Sed ia distributio decalogi mdatis caritatis
qui in duobus mdatis complet cōsideranda est habz enim decalogus x pcepta

que sunt decem cordis psalterii que sic sunt distributa
ut tria que sunt in prima tabula pertineat ad Deum
et ad cognitionem et dilectionem trinitatis septem quæ sunt
in secunda tabula ad dilectionem proximi.

Primum in prima tabula. De primo precepto:

Non habebis deos alienos non facies tibi sculptile in omnem similitudinem. Hic Origenes
dicit duo esse mandata et dicunt primum hoc
primum enim quod dicitur non habebis deos alienos perfecte exponitur cum prohibet soli sibi
metas et ydolii vel similitudine alicuius rei et ne quo
origenes ita dicit distare vt ydolum sit quod
nihil habet sile sui similitudo nec quod habet speciem ali
cuius rei vt ubi gratia si quis in auro vel argento vel
alia re faciat speciem hominis vel avis vel alicuius
rei alicuius et statuat ad adorandum non ydolum et similitudinem facit. Cui nec sit speciem qua non videt
oculis et aliquid sibi fingit vt si quis humanis me
bris caput canis vel anetis formet vel in vno
hitu hominis duas faciem non similitudinem et ydolum
facit et fecit quod non habet aliquid sile sui. Ideo dicit
apostolus quia ydolum nihil est in mundo non enim aliquid
ex rebus constitutis assumit species et quod mens oculosa
et curiosa rapuit similitudo nec est cui aliquid
ex hiis que sunt vel in celo vel in terra vel in aquis
formatur. Dicit non ita exponit illud ydolum nihil
est in mundo. Vnde nec creaturas mundi non est forma ydoli
nam enim fecit deus et stultitia homini forma
dedit. Hecque sta sunt naturaliter sta sunt publice
et forma hominis in ydolo non est sta publice sicut peccatum
non est sine publice et est nihil et nihil fiunt homines
cum peccant nihil

Sed quaeritur quo hic dicatur forma ydoli non esse
sta publice cum alibi legatur omnis sor omnis
tempago omnis concordia prius sta est publice
hoc autem a diversis varie solvitur. Aliqui enim
dicunt omnis forma et quicquid est a deo esse in
quantum est. et forma ydoli inquantum est vel in
quantum est forma a deo est et non inquantum est ydolum
i. posita ad adorandum in hoc enim non est creatura
sed pure creature. Sic illud quod peccatum est in

Quod nihil ydolum esse in mundo dicitur

quatu pcm̃ e michil e et hoies cu peccat michil
fit fiut. q̃ ab illo qui vere est sp̃ans vn̄ ꝓ
ꝛ̃d ho deo nō est qui solꝰ vere est nō ee dr̄ ꝯdo
q̃ pcm̃ qd nos a deo ee abduit michil ee vel
nō ee dicit. Alij ued dicut omē forma sit que
nālit est et omē qd nālit est ee a deo. sz for
ydoli nō ē nālitē q̃ natūe iustīe nō sēlut id
em nālit ee dr̄ qd simplici natūe iustīe que
deꝰ est militat nō resultat. et nam creatum
nō vitiat. De sto precepto :m

Secudu preptu est. Nō assumes nomē di
tui ivanu. qd ē dicē fm̄ lram. Nō intrab
p michilo nomē dei tui allegoice ito pa
pit. vt nō putes cūtcūm ee ppm̄ del fi
lii. q̃ omib creatūa vānitati subiecta est sed
equalem pri. De tercio precepto :m

Tercu ued est memeto ut die sabbati sti
fices. Ubi fm̄ lram. ptipi sabbati obser
uacia allegoice ued ut requie et ylc a
vicijs et in fluctuo in dei cōtemplatione
expectes ꝯ spū sto. r ex caritate et dono dei
nō ly pus stq̃ sīnd pre et filio hec qpet. Sicut
pit vtiqz actiua hoc domū. vt in spū sto fiat re
missio pcōrū. qua remissiōz cū trinitas faciat
qpd tri ad spm̄ sm̄ dr̄ pcinere. q̃ ipe ē spus ad
o pcionis filiorū. ipe ē pris et filij amōr. ꝯ con
nexio id quitas. ꝯ decoꝝ iustificacōis ma et reg
es ei attribuit. sepiq̃ hec fuit tria mādata pe
tabule ad dr̄ pcinēcia. et pmū quide qd est
de vno deo colendo ptinet ad prem̄ i quo est
vnitas id auctōitas. Secdm̄ ad filiū i quo ꝯ
equalitas. Tercū ad spm̄ sm̄ i quo ē vtriusqz
cōunitas. De Mandatis secunde tabule

In sda ued tabula septa erat mandata
ad dilectione proxi ptinēcia. quoꝝ pm̄
ad prem̄ eternale vocat. sic p̄m̄ pme ta
bule ad prem̄ celestem. qd ē honora
prem̄ tuū. et matrem tuā. ut sis longeuꝰ
sup terra. sz vivctū paretes ued sic sint ho
norandi ut eis debita reuencia exhibeat
et necessaria ministret. Secundo :m

Secundu est No occides vbi sm lram qd homicidij prohibet Qd ny spm nec ecia voluntas occidendi vn hnt mandato sm lrm sit supaddita i euangelio. qz lra euangelij exprimit qd legis lra no exprimebat Euangelij lra exprimit intelligenda spualit. i qua spuales hnt et sm qua spualit viuit. lra legis sensu carnale. i qua carnales hnt et sm que carnalit viuit. alia ecia est supaddita.

De Tercio

Tertiu est No mechaberis. i ne aulicis mistera exceptis sed mrimonij apte em totu intelligit Noie igit mechie bis contributus illicitij illoqz membroz no legitimij vsq; prohibitij debet intelligi.

De Quarto

Quartu est No furtu facies vbi sacrilegiu et rapina sic prohibet No em rapina p mist qui furtum prohibuit. Si furti noie bn ecia intelligi voluit omem illicita vsurpacoz rei aliene Sacrilegiu tribus modis cmittit. aut sl sacra de sacro vel no sacra de sacro vel sacra de no sacro auferit Qd qz nec dr. quia mancipatu est cultui diuino vt ecia ul res dedicate ecia vsia prohibet quesi rapina cmittit. vn Jeromi vsuras quere ul fraudare aut rapere nil interest comoda sti tuo et accipe quod dedisti et nichil superfluu queras qz superabundantia i vsu qpitat. Est em vsura vt ait Augs ru quis plus exigit i vna qualibet re q accepit Ste Jeromi Putat aliqui vsura ee tm i pecunia si intelligat vsura vbcai super hmdatia sz qutos est sl ab eo qd dedit plus est vt si in hyeme denu. v. modios et i messe ov. recipiam

Si furtu fecerint filij Israhel qui exprobrauerunt egipcios

Iteu quert de filijs isrl qui dno iubente ab egipcijs mutuauerunt vasa aurea et argentea et uestes pciosas et asportauerunt vtru furtu cmiserunt Dicamq eos qui ut pareret deo iubenti illud fecerunt no fecisse furtu nc dno peccasse vn Augs Israhelite furtu no fecerunt si deo iubenti ministeriu pbuerunt hoc em deq iussit qui lege dedit sic mistez indiuis sn pcto cadit que lex pcipit

Sed si id sponte faciat homicida et etiam si eum occidat quae fuit a iudice occidendi infirmat qui ex cupiditate egipcios deceperunt magis puniti sunt hoc facere illis qui iure etiam passi sunt diuisi hic opponit quia etiam bonum illo opere pertinuit quia nihil lege cum concordat euangelium et lex moralis precepto tuis transgressi sunt quia et ordo tibi non uis alii ne feceris quia veritas ipsa est in corde hominis et quia non legebat in corde iteralmit in tabulis ut voce scripta admota redit ad cor et ibi inuenit quod ego legere hac igitur illi punitati videt illo sto alius faciet quod nolebat sibi fieri Et ibi intelligendum est iniuste ut non alii similiter faciatis quod tibi non vis fieri Alioquin huius punitator et iudex dei punit reum nolens aliquid tale sibi fieri quia etiam et illud dominus vbi dicit quaerenti wltis ut faciat nobis homines tot de bonis acquirendi est quae nobis iniuste exhibere demo.

De Iuramento

Vinitu proprium et non loquere contra proximum tuum falsum testimonium vbi crimen mendacii et periurii prohibet Solum autem quia vtre prohibitum sit de mendacio iuramento dicit illud tunc prohibet quod obest et non prodest ei cui dicitur Tale enim non est adiuuans proximum ut ideo videatur hoc addidisse spiritum Et de mendacio magna questio est nec dicto explicari

De triplici genere mendacii

XXXVIII

Sciendum est quod tria sunt genera mendaciorum. Sunt enim mendacia quae pro salute vel commodo alicuius non malicia sed ignorantia dicuntur qualiter obstetrices mentite sunt et raab est aliud mendacii genus quod sit iocosum quod non fallit Sunt enim cum dicitur falsa iocosi dicit. Et hoc duo genera mendaciorum non sunt sine culpa sed non ex magna perfectione non quaerunt mentiri hoc etiam pro tpall vita alicuius ne periclitetur aliquis aliam suam studeat licet autem eius veritatem tacere sed non falsum dicere vt si quis non vult hominem ad mortem prodere veritatem tacere sed non falsum dicere Tertium genus mendacii est quod ex malignitate et duplicitate procedit cunctis valde cauendum hoc videt omni mendacia illa quae sunt iocosum pro salute alicuius impetrandum et venialia

Detestatio mendacii

pcta pfectis ued illud qd p comodo alteiq dr esse
dapnabile qd eciam de medacio loca putari pt pre
aplie sitet. De medacio at obstetricu et raab q
fuit veniale aug tradit dicens forsitan sic obste
trices no communicate sunt qr metite sunt fl qr m
entes liberauit et p hoc maiz veniale fuit pt
catu no tm nlm sic raab liberata pp liberacoez ex
ploratoz p qua fuit veniale pcm Qz ne putet
quisq i talis pcib s pter liberacoez homm fiant
ita posse concedi venia. Multa em mala detesta
da tale sequit arrogem possuq em et furando aliu
pdesse si paup cui dat sentit comodu et diues
cui tollit no sentit i comodu ita et adulterando
possumq si aliqua inde ad hoc ei cosencia apa
redit amodo mouitured et si uocit penitendo
purganda Nec ideo pcm sue negabit tale ad
ultariu. Octo generu mendacio

Sciendu est eciam octo ea gnia medacij vt
aug i li de medacio tradit q diligenter
notada sunt ut appareat q medaciu sit
veniale et q dapnabile Primu capitale e
medaciu longeq fugiedu qd sit i doctina
religionis ad qd nulla ca qlibet debz adduci Secdm
qd tale e ut nulli psit et obsit alicui Terciu q
ita pdest alicui ut obsit altei Quartu sola me
ciendi fallendiq libidine qd miru medaciu est
Quintu qd sit placedi cupiditate de suauiloqo
hys sibq cuitatis sequit Sextu genq qd i nulli
obest et pdest alicui ut si quis pecuniz alicui
iuste tollenda sciens ubi sit nesti e se meciat
Septimu qd et nulli obest et pdest alicui ut si
quis nolens hoiem ad morte quesitu pde mecia
t Octauu qd nulli obest et ad hoc pdest ut
abi mulieria corpale aliqie tueat In hys at
tanto minq peccat quisq ei metit quanto magis
a primo recedit Quisquis ued aliqd genq esse
medacij qd pcm no sit putauit decipiet seip
si tuppit cu honestu et deceptore aliozu ar
bitret. Omne qd genq medacij sumope fuge qr
omne medaciu no z a deo. Quid sit mendacium

Hic videndu est quid sit medaciu i quid sit
mentiri Deinde vtr omne medaciu sit pt

Qz mendaciu obstetri
cu z raab sit venialia

alii et quae mendacium est ut aut dicit falsa sig-
nificando uerbis cum intencione fallendi vt qo mendacium
sit necesse est ut falsum proferat et cum intencione fallen-
di hoc enim malum est ppm mentiente aliud hoc clau-
sum in pectore aliud prompta in lingua: Quid sit
Mentiri uero est loqui ut hoc: mentiri
q animo sentit quis sive illud uerum sit sive
non Dis go qui loquitur mendacium mentitur
qr loquitur contra hoc qd aio sentit. i. voluntate
fallendi ꝗ no dis qui mentitur mendacium dicit qr qd
verum est loquitur aliqn mentiendo sicut equiso falsum
dicendo aliqn uerum et vnde dicit Non sic mendacium
indicando et qui dicit falsum qd putat verum qr qm
ipse est non fallit ipse ꝗ fallit non igitur mendacium ar-
guendum et qui falsa incautius credit ac puerilia
habet Porro ergo et tirio ille mentitur qui dicit verum
qd putat falsum Quatenus enim ad animum eius attinet
non verum dicit qr non qd sentit dicit quinq uerum ce
tuemur qd dicit nec ille liber est a mendacio.
qui ore nesciens loquitur verum sicut ante voluntate
mentitur. Quid de iudeo qui dicit ypm esse deum
Hic queri solet si iudeus
dicat ypm esse dm sed non ita sentiat aio
vtrum loquatur mendacium Non est mendacium
qd dicit qr licet alius teneat aio verum
est tm qd dicit et ideo non est mendacium Men-
titur tm illud qd uero est dicens Vtrum ne omne men-
dacium sit pcm augustinus insinuat michi mouet videri
omne mendacium esse pcm ꝗ multum intulisse quo aio
et de quibus rebus quisque mentiatur Non enim sic pe-
cat qui consulendi ut qui nocendi voluntate men-
titur nec tantum nocet qui viatore mentiendo
in diuso itinere mittit quantum qui viam uite men-
dacio depravat Porro omne mendacium ideo
dicendum esse pcm qr hoc debet loqui ho qd aio ge-
rit sive illud verum sit sive putetur et non sit
verba enim ideo sunt instituta non ut pea hominum
tuice fallat ꝗ vt pea in alterius notitia suas cogi-
tationes ferat verbis go uti ad fallacia no ad qd
sint instituta pcm est Nec ideo eaa ullum men-
dacium putandum est non esse pcm qr possunt aliqui

Qr omne mendacium sit peccatum

aliqm pdesse meendo. Possuq em ut pdem e tfi-
rado et adulterado pdesse medacii q̃ no tuc tm
ee possuq dici qm aliqs ledit. cu em a sancta dr
falsu medacii est sive quis sive nemo ledat
Fac ergo hys constat ome medacii ee pcm no
tm de omni medacio accipiendu e illud. pdes omis
qui locut medacii nec illud Ds qd mentit occi-
dit aiam. Nec ome medacii isto ptepto pohibe
videt n. pmissa despice medacii ioti mlludi.

Vtrum cu periculo erratur nec non

Illud etia sciendu e q in quibusda rebus magno
malo. quibusda parvo. quibusda nullo
fallimur. In quibusda rebus nihil interest.
ad capessendu dei regnu vtrum credat an no
vel utrq uera putent. an falsa. sive sint sive no.
In hys erradu. aliud p alio putare no arbitra-
du est ee pcm. nil si est minu atq lenissimu
et sunt uera quis no videat. que n credendu
ad vita eterna no pt pueniri. Et licet error ma-
ima cura quedam sit. no mo i maoribus q̃ etia in
minoribus rebus. nec mi rem ignorata possit er-
rari. no e tm consequens ut tocinuo erret qui ssb
aliquid n[illegible] q̃ cuq ssb se existimat sire qd nes-
cit. Quem [illegible] arbitrat falsu qd est et lois ipm
Veritu [illegible] vel quisq erret int est plurimu
Quia em [illegible] ne sire est melius q̃ sire. Ita non
nulli erra[illegible] fuit aliqns i via pedu no i via
mori. Dolet quel de iacob quis dixit esau ab
eo sancte ab eo metuq sit. Dolet dicq dit Ja
cob qd mira sent auctori ut fallet prez si dili-
gent attedat. vide no ee medacii q̃ mysteriu
intedebat em mri obedire que p spm revelat
mysteriu et ideo ipe p familiare consiliu spus
sti qd mr acrepetat a medacio excusat iacob.

Cuncti de iacob vtrq mentitus fuit

De periurio an periuriu sit quod non est

Nunc de periurio videamus. mendacium n

X·X·X·IX·

Periuriu est medacii in ame to firma-
tu hic quidem. vtrum sit periuriu ubi no
est medacii. Ad quibusda videt ex
auctate prophetarum dicentis. iudicabitur e q̃ iura-
du tres hyt comites veritate iudicii et iustitia

Si ista deficiant non ait mendacium sed perjurium ubi
autem falsum juratur veritas deest. Si quod falsum jure-
tur et si non ibi fallendi sit intentio videtur esse pe-
rjurium quia deest veritas et ubi sola plaga non esse
perjurium ubi non est mendacium et sic dicit aliquid
falsum sine mendacio ita juratur falsum sine perjurio
falsum forte dicit aliquis cum se ventilo ad Corin-
thios primum nec tunc se ei imponebat culpam
mendacii contrahit quia sic aio sentiebat et si in
tumulo illud contingit sed non plurium tunc esset
per quintum tipo fuit vere dixit et si juratur addi-
disset quatenus in se foret verum ut rasse et si aliter
evenit quod dixit deo sic quia non est mendacio id
aliter sentiat aio quod dicit sive ita sit sive non ita
videtur quibus da nemes plurium constitui nisi
aliter sentiat aio quod loquitur sive ita sit sive non

De triplici modo perjurii

Sed melius credit et ille peccare qui falsum
volutate fallendi juratur et qui falsum
putas quod verum est juratur et qui verum
putas quod falsum est juratur qui dicit homines
falsum juratur ut eum fallat ut eum fallit aut pu-
tat homo verum esse quod falsum est et tamen juratur quod
sit ille putat falsum esse et tunc p[illegible]ratur et
nichilominus eum tale iuratur Distan[illegible]ista pin-
ria duo que commedam fac illum [illegible] aio qui ve-
rum esse putat quod juratur verum [illegible] esse et tunc
falsum est non ego aio iste putat si fallit tuchi
quod vero habet quod falsum est non possit ra esse in
tatione interponit Da alium qui sit falsum esse
et dicit verum esse et juratur tamen verum sit quod sit
falsum esse videtur quomodo ista detestanda sit beluna
fac alium qui putat falsum esse et juratur tamen verum
sit et forte verum est ubi gratia ut intelligatur plu-
ut in illo loco interrogas hodiem et dicit pluisse
et tunc pluit ibi si putat non pluisse pluit est
Interest quadmodum verbum predicat ego aio veram
lingua non facit nisi rea mens hinc evidet tra-
ditur quod triplicat peccat ho ut sup dicimus
Du ut silens falsum juratur ut putas falsum quod
verum est juratur vel estimas verum quod falsum est
juratur Sed hoc extremum non videtur esse perjurium.

uel si plurim nocet eo q falsu iurat no vide ee
reus plurim qui sic iurat q no rea eius mens est
et ideo nec lingua vino eius mens rea e dn iurat
possit qd possitue uerp no deprehendit no igit de
plurim mendaciu est nec omis qui peccat men
titur si omis mentiendo iurat peccat et oib qui
falsu iurat sive mentiens sive no peccat cu ud
quis iurat qd uerp est estimat ee falsu quere
quid sit ibi plurim qpa em sibi facto voce lica
q uerp nesciens loquit no igit qpa sibi facto
uel falsu id mendaciu est q uera est et qd uerp
t plurim no vide ee ad hoc dicit loqui sic r gt
mente sub attestatione iuramenti ee plurim men
tiri go adhibita iuratione plurim est plurim go
est uel iurando loqui falsum sine intentione fal
lendi uel iurando loqui falsu sine intentione fal
lendi uel iurando loqui verum ad intentione fallendi
Sic exponit si oib qui. Opposita
falsu iurat peccat tnc qui alicui pro
mittit dare sub certo termino aliquid qd tn
no facit ergo iurauit peccauit q plm
iurauit no em ita futurp erat ut dicant
ad hoc dicit gt q no oib qui iurat qd falsu est
ergo qui [illegible] plury est stat iste de quo agimq
si ergo [illegible] iurat vel kim tn ingredi iuratio
talis sit [illegible] plurim. Qn iuratio sit malum
Sed quere utrz iurare sit malu. Dicit
ali [illegible] malu ee aliqn no. Ponte em et
sine necitate iurare uel plm iurare pcm
grande est. Ro necitate ad iurare si uel ad
asserenda innocentia uel ad federa pacis confirmada
vel ad persuadendu auditoribus qd est eis vtile ma
lu no est q rectu. Qn aug. iuramentu faciendu
est i necessariis cu pigri sint homines credere qd e
eis vtile iuratio no est bona no tn mala cu e
rectia. r. nb est appetenda sic bona no tn fugie
da tacq mala ad e rectia. Ro est em con preceptu
dei iuratio sed ita intelligit dns prohibuisse a
iuramento vt quatu tipo est quisq no iuret
qd multi faciunt i ore hinites iurantes tamq mag
nu ac suave aliquid applicant em nouit preceptu
dni et tn iurauit prohibem go iurare cupiditate
uel delectatione iurandi ad go ppus aut i damnu

ego dico vobis no iurare dico ita intelligi p̄cepisse
nequissimi sc̄ bonu appetat iuramentu et a facilitate
iurandi labat in periurii Et no addidit
sit sermo vr est e nocion boni est et appetens
sed at amplius est a malo est. i. si iurare cogeris
sias de facilitate veniae infirmitatis eor quibus
aliquid suades que infirmitas utique malu est.
Vn nos tocidie liberari petam dicentes libera nos
a malo Idcoq no dixit qd amplius e malu est
tu enim no facis malu qui bn vteris iuratione
sed a malo est illius qui alit no credit. i. ab
firmitate que aliqn pena est aliqn pena et
culpa Ibi go dns phibuit malu fuisse bonu et
indulsit necessitate De iuramento qd fit p creaturas

Verum eadem utrum liceat iurare.
Ppter creaturam qd no videt cui in lege scriptum
sit Reddes autem dno iuramenta tua et
apstl i euangelio phibiat no iurare dicit ne
p celu ne p terra nec p hierosolima nec p caput
tuum Iudeis qi punitis cessit fuit iurare p cre
atorem et ptestis ut si illicite contingat non
p creatore iurarent no p cathedram se iurates
p angelos et elementa cathedras venerat honore
et malis erat hoc exhibere deo quod creaturis
Infirmis go illud phibuit sicut nos q creaturis
creatore venerabant tm no phibuit in Ioseph
p salute phaonis iurauit dei iudicio veneratio
quo positus erat in limis populis nos ita
p creaturas iurare phibuit ne ul aliquid dimi
nuere eis tribuat p quo reverentia eis debet ul ne
peccas iurates et falsi hories se iuramento no te
neri putarent Cum iuramento magis teneat an q
Si autem quelt fit p deum an qd fit p creaturas
quis magis teneat an qui p deum an qui
p euangelium ul creaturas iurat Dicq q
p deum qr p deum ipse sm sit vn Christus Cum quata
fuelt modum videt fieri qui iurat p deum qr
nec p euangelium magis aliquid fecisse videt tum
bus dicendum est stulti sapiente ppter dm deum ste
sit no deus ppter sapientiam ita et creature ste
sit ppter deum Quid et dicere p deum iuro

Hic quaerit quid sit dicere per deum iurare. hoc est testem adhibere deum. Iuraui enim dupliciter dicens testis est mihi deus ac si diuisim per deum ita et unus aliquis ridiculum esse putare hoc si dicas per deum iuras. Si dicas testis est michi deus non iuras quia enim est per deum nisi testis est deus aut quid est testem esse deum nisi per deum. Quid est iure iurare nisi ius dare reddere cui per deum iuras ius sit ueritatis et non falsitatis. Item ecce dico tibi tuti iure et qui plaude iurat falsi periuri. et quia non lapidem qui non tuidem sed eius creatorem adhibet testem hoc est quo iurare per qualibet creatura sed creatorem eius testem adhibere. Est etiam quoddam genus iuramenti finiti quod fit per expectationem ut cum ego dicat. Si illud fecerit illud patiar. ut illud contingat filius meus. Et cum quemodo accipiatur etiam intendit cum aliquis iurando dicit per salutem meam sul per filios meos et huiusmodi obligat enim hoc deo. Vnus aliquis. Cui quis aut per salutem meam salutem suam deo obligat. Cui dicit per filios meos oppignerat eos deo ut hoc euenit. Caput eorum quod exit de ore eius. Si uero uerum sit falsum falsum et sic per hoc iuratus aliquis hoc deo obligat. Ita per deum iuratus unum adhibet testem. In omni igitur iuramento [illegible] ergo testis adhibetur aut creatura. Id obligatur [illegible] oppignerat ut hoc sit iurare sed dum testem accipit. vel deo aliquid oppignerat.

De illis qui uiuunt per falsos deos

Post hoc quaerit utrum fide eis utendum sit qui per demonia id idola iurauit. De hoc aliquis habet ad publicola aut. Te prius considerare uelo utrum si quispiam per deos falsos iurauerit et fide non seruauit nonne ibi videtur bis peccasse. Bis utique peccauit. quia et iurauit per quos non debuit et contra pollicitum fecit fide quod non debuit. Idcoque qui utitur fide illis quae constat iurasse per deos falsos et utitur non ad malum sed ad bonum non peccat illis se seruat quo per demonia iurauit sed bono bono pacto eis quo fide seruauit. Et sine dubitatione minus malum est per deos falsos iurare uerum tamen quia per deum uerum fallitur. Cruciatus enim per quod iuratur maius est tanto magis est peccatum periurium.

Quod iuramentum quo mente iuratur non est obseruandum uel partim

Nunc supest videre. iniuste factum

Vtru bene iuramentu implendu sit Si enim
quis aliquid iurauit con fide et caritate
qd observatu peiore uergat in periculu po-
tius e mutandu q ad implendu Un Ambro. Est
tonc officiu no nuq promissu solue sacramentu.
ut Herodes fecit Item Vsidorus In mulis promis-
sis resunde nisi fidem. iniuste voto multa de-
cetu qd incaute uouisti ne facias impia e p-
misso que stelt ad implet Idem. no est ob-
seruandu sacramentu quo malu in salute promitti
ut si quis adultere petua fide cu ea pmane-
di pollicetur Tolerabilius enim est no implere sa-
cramentu q pmanere in stupro Ite Beda Si quid
nos incautius iurare contigerit qd observatu
peiore uergat in periculu liberu illud salubriori
consilio mutandu noueritq ac magis instante
necessitate perficiendu nobis q piurando piu-
rio in aliud crime grauius ce diuertendu Denq
iurauit David p deu occidere nabal virum stul-
tu si ad prima intercessio abigail feme pru-
dentis remisit minas reuocauit en[illegible] in vagi-
na nec aliquid culpe se tali piur[illegible] iuraso-
se doluit Ite Aug. et qd David iu[illegible]mentu per
sanguinis effusione no implerit maior pie-
tas fuit Iudaluit David teme si no implerit
iuramentu maiori pietate Rahab cui ipsi plu-
ribus ostendit queda iuramenta no ce obse-
uanda et qui sic iurat vehemet peccat qui
autem mutat bn facit Qui at no mutat du-
plicit peccat et qr iniuste iurauit et qr facit
qd no debet Si e piurio si non facit qd in caute

Qui uero mutat vtru iurauit

Piurio dicit solet queri Beda sup
tale iuramentu vocauit piuriu Johes
Ecia apocrisiario cristaliti sedu dicit
Sermo pris nri Sophronii significat q melio
est iurante peierare q fracta sacramentum
in fractione stare p mali Et piuriu dicit
tle iuramentu no obseruatu et peierare qui no
implet qr falsu iurauit no qr inde reu sit
q illu obseruat si qr iurauit iniustu ex quo

reus est sic ille qui peccat. De eo qui ubique calliditate

Hec quia sciendum est quantum arte jurat
uerborum quibus iurat deo tm qui conscientie
testis est ita hoc accipit sicut ille cui iu-
rat intelligit dupl. dicit deo sit qui et
nomen dei in manu assumit et proprium idolo capit.

De illo qui cogit aliquem jurare

Querit ecia si peccat qui homines iurare cogit
de hoc dicit Qui cogit iuratorem ma-
lum integre si nescit illum iuraburo falsi
an sit. Si enim nescit et ideo dicit iura-
mihi ut fides eius sit non est peccatum tm hui-
ena taptatio est. Si uero sciit eum fecisse et cogit
eum iurare homicida est. Idem qui iuratorem
ad iuratorem et sciit eum falsum iurare iurat homi-
cida et homicida corpus occisum et ille animam uno
duas animas et eos quos iurare iuraverunt et sua-
dentes modo.

De concilio arelatensi

Sed decretum est ut pace facienda ut omnes
fidelem [illegible] ad sacrum altare accedant.
Deinde preceptum de iuramentis uxore proximi tui.
Deinde preceptum de concupiscentia domus proximi tui
non concupiscet uxorem illa [illegible] Sed uide preceptum de non
concupiscenda rebus proximi unum esse cum eo quod dicit
non furabis et preceptum de non concupiscenda uxore
unum esse cum eo quod dicit non mechaberis. Poterat
enim preceptum non furandi in illa generalitate intelligi
ubi de non concupiscenda re proximi precepit et in eo
quod dictum est non mechaberis poterat illud in-
telligi non concupiscens uxorem proximi tui. Sed in
illis duobus preceptis non mechandi et non furandi
ipsa opera uetata sunt et prohibita. In hiis uero
extremis ipsa concupiscentia multum quo differunt
illa abstinet. Vnde illi precepto non mechandi sit sup-
addito in euangelio ubi non concupiscentia mechandi
prohibet. Quare cum hic prohibeat concupiscentia alienae uxo-
ris et alienae rei quare dicit lex quare manu
et non dicit euangelium et manus et animus
illud de lege dicit sunt ceremonialia non sunt mo-
ralia vel quia in lege non est generalis prohibitio omnis
mortifere concupiscentie ut in euangelio vel sunt alter-
nate doctrinae intelligentia. Quid sit litera occidens

Quare lex dicit concupiscere manum et non dicit

Sunt
Sqnes quest qua dicat d plus litam occidere
ea certe est decalogi qui no dr litā occi-
dens eo q mala sit lex s q prohibes pcin
angat grā pristinā et addit maledictoz inst
liberet grā que grā no sit habiturbat in lege
ut in euangelio lex go bona est et tn occidit sn
grā cu sit virtus pat que iubet qd sine grā im-
pleri nō pt Bradiq decrat et ideo litā occidens
dicat. Tunc lex et euangelij differentia
Distat aut euangelij litā a legis litā. qa
diuisa sit pmissa ibi terrena hic celestia
pmittit. Diuisa etiā sacrificia illa tm
significat hic conferuat gratiā. Preceptā
etiā diuersa quatu ad ceremonialia ita qntu
ad moralia sit eadē. q plenius euangelio continet
Audistis decem cordas psalterij vtriusq seni
mpositas que caritate tangede sunt et viaor
sere occidant. Epilogus breuis sup dictis
His tractatis que ad doctrinā fidei pertinet
quibus fruendū est et q vtendū
est et que fruit et vtu ad doctrinā
signorū accedamus
Explicit liber tertius
Incipit liber quartus de sacramentis

Samaritanus enim vulnerato a propriis curacoem eius sacramentorum alligamenta adhibuit, quorum signalis pena et actualis vulnera sacramentorum remedia deo instituit. De quibus iam ordine pro qualitate considerando ostendit vis quid sit sacramentum, que institutio in quibus consistat et cognitia et que sit distantia inter sacramenta veteris et novae legis.

Quid sit sacramentum

Sacramentum est sacre rei signum.

Dicitur sacramentum ea sacra secretum, sicut dicitur sacramentum divitiis, ut sacramentum sit sacrorum signum et sacrorum signaculum, quod nunc aliquid de sacramento sim quod est signum. Item sacramentum est invisibilis gratie visibilis forma. Signum ut eo res preter speciem quam ingerit sensibus aliud aliquid de se facias in cogitationis veniret. Signorum id alia sunt naturalia ut fumus significat ignem, alia data et eorum que data sunt quedam sunt sacramenta quedam non. Omne enim sacramentum est signum, sed non omne sacramentum est res sacra. Sacramentum gerit aliquid signum. Si eius sacramenta non haberent significationem, res quarum sacramenta sunt, per se sacramenta non dicerentur. Sacramentum enim ipse dicitur quod ita signum est gratie dei et invisibilis gratie forma, ut ipsius imaginem gerat et causa existat. Non igitur significandi tantum gratia sacramenta instituta sunt, sed ea sanctificandi. Nec enim significandi gratia tantum instituta sunt solum signa sunt et non sacramenta, sicut sacrificia carnalia et observantie ceremoniales veteris legis quibus populus instos sacra offerentes. Quia ut ait apostolus Hieronymus et Chaucorum et cimbrorum vitulos ad sanctificandum carnis non aliquid inquinata illa erat contactu mortui. Unde August. Nichil aliud intelligo sanctificationem quam lex mundat nisi contactu mortui quod contingerat immundus erat vii diebus, sed purificabatur sum lege die tertio et vii et mundus erat. Ut ita intelligatur templum mundabat ea mundi a corporali lepra illa legalia sed multo ex operibus legis aliquis iustificatus est ut ait apostolus ea si in fide et caritate fieret quasi quia imposuit ea deus in institutione non iusti-

ficarem et ut signa futura essent moles sibi poterat
offerri q̃ ydolis illa go signa erunt q̃ tm et sacra
menta hic mmq ppe in scptur sepe vocat quia
signa erat rei sacre quia vtq; no pstabat illa
autem apl opa legis dicit q̃ tm significandi gratia
ut i omnib sint instituta. De causa institutorum

Ceripulia autem ex causa sacmenta
institutaq sunt, ppt humilitatem erudiendi ex
ercitatio ppter humilitate quide ut dum
ho in sensibilibus rebus que natura instituta
sunt ex precepto creatoris se vertendo subiciat ex hac
humilitate et obedientia deo magis placeat et apud
eum meat. cum impio salute queat in celestibus
esse et si no ab illis q̃ pilla a deo ppt erudi
endi eciam instituta sunt vt pid qd foris i specie
visibili cernit ad invisibile virtute que intus e
agnoscenda mes erudiat. ho enim qui in parvu
lis medio dn videbat ppam ado abiit vt
nequeat divina capere nisi quamvis exercitatus
ppter exercitatio similit instituta sunt, qz cum
ho otiosus esse no possit ppomit e bnlibus et se
lectis exercitatio in sacmentis que vanis et noxia
declinet occupatio no enim facile evitet a tepta
tore qui bono vacat exercito vnde Jeronimus mon
Semper aliq opis facito vt te occupatum diabolus
invenit. De triplici genere exercitatorum

Sunt autem exercitatorum tres species una ad
edificatio ante pertinet altera ad corporis so
metu alia ad utrumq; subiunctione cum egre
abstinentia sacmentis quibus no adhuc potestam
fiadeq hom gratiam donare poss pdicis de causis
sacmenta instituit.

Duo autem sunt in quibus sacramentum consistit
scz aqua et res verba vt invocato trinitatis
res ut aqua oleum et chrisma.

Differentia sacramentorum veteris atq; novi

Iam videre restat distinctio sacmentorum vete
ris et novi ut sacmenta veteris q̃ aliqdm
res sacras significabat ut sacrificia et ob
lationes et holocausta et dimittebant
dnos a significat dicens q̃ illa permittebant
tm et significabat hec autem dant salutem.

Fuit tn et inf illa. De Circumcisione
sacmetu qdda sz circuncisoiis ide conferes
remediu con pcm qd nuc bap'mq vtl dnc
Eoquio instituta est circuncisio in pulo dei
que erat tuc signaculu iustitie fidei ad
purgatoz valebat magnis et pnulis oiginalis
vetetisqz pcm sic baptismq ex illo valere cepit
adinoladoz hoiis exq' instituta est Sic Beda Idem
salutifere circumcisionis auxiliu circuncisio in lege
con oiginalis pcm wlnq agebat qd bap'mq age
revelate gre tpe cosuerunt excepto qd regni celes
tis ianua no dum intrare poterat tn in sinu abra
he pq morte bti requie consolati supne patris
gressu spe felicia expectabat hijs apte tradit
particulariz exquio instituta a remissoz peccati
originalis et actualis pnulis et maioribq a deo
pstita sic nuc pbaptismu dat. De viris qui fue
rut ab exordio Circumcisionis et de feminis qui fuerunt ante et post

Queritur autem de viris qui fuerunt an
circuncisione et de feminis que fuerunt an
et post qd remediu con pcm habuerunt
cum dicitur sacrificia et oblationes illis
valuisse ad pcm remissoz. Dz meliq dici illos
qui de abraha pdierunt p circuncisione iustificatos
mulieres ueo p fide et operoz bona et sua
si adulte erant uel pntu si pnule. Eos ueo qui
fuerunt an circuncisioz pnulos in fide pntu pare
tes ueo p virtute sacrificiorum sz qua intellegebat
spualiter ty illis sacrificiis iustificatos vn a
ed apud nos valet aqua baptismi hoc egit
apud veteres uel p pnulis sola fides uel p maioribq
virtus sacrificiorum vel prophetis qui ex abrahe stir
pe prodierunt misteriu circuncisionis.

Qd dicendu est. De institutione Circumcisionis

In quio instituta fuit circuncisio et quare
que mutata p baptismu sicut Abraham
pq mandatu circumcisionis habuit ad pbandoz
obedientie ner et soli precepta fuit circuncisio sed
semi eiq. v oibus hebreis que fiebat fm legem
octuua die lapideo cultro i carne puri.

Data autem fuit circuncisio plurib de causis sz
vt p obedientia mandati abraha placet deo

an p̄ p̄ncipatione ad̄ displiciebat. Data ea fuit
in signū magne fidei abrahe qui credidit sd̄ha
bitur filiū i quo fiet bn̄dictio omn̄ dem̄ ut hoc
signū a cetis nationibus distineret. ptinille. In car
ne nēs p̄ncip̄ ideo missa est fidei illa circūcisio.
qr i remedium instituta ē. dr̄ gratia p̄ad̄ ha pa
rentib̄ tribuimus p̄ quorum quae in p̄te illa m̄g
dyat̄ et qr in p̄te illa culpa i obedientie p̄mo
ho sensit. decuit ut ibi signū obedientie acciperet
Fiebat autē octaua die paternis cultis qr et
i resurrectione omnū octaua etate futura p̄ pe
tra opm̄ ois ab electis abstinet̄ corrupto et
p̄ opi resurrectio octaua die facta circūdut̄ a
p̄ncip̄ ara omnis i eu accedentis. Duo igitur fue
res illig sacramenti. Ideo q̄ mutata ē circūcisio p
baptismū. qr sacramentū bap̄mi et gius et p̄fectior
ē. qr plenior gra accumulatur. Ibi em̄ p̄ncip̄ solū
diuinitebat̄ nec gra ad bn̄ operand̄ adiutrix
nec virtutū possessio vel augmentū ibi p̄stabat̄
ut in bap̄mo. Ubi no mō abolent̄ p̄ncip̄ sed eiaz
gra adiutrix conferet̄ et virtutes augent̄ vn̄
aqua refectionis dr̄ que aridos fundat et ia
sanctificantes amplior utilitate dbeat qū antiqui
tus p̄ fide et caritate an̄ lytam aliqs iustus ad
baptismū accedit. ubiore ibi accipit gratia
Ex no ita i circūcisione. vn̄ abrahe p̄ fide ia iusti
ficato signaculū tn̄ fuit. nihil ei mēr̄ contulit.

De parvulis defunctis ante octauū diem.

Quod quelit̄ de p̄uulis qui an̄ die octa
ua moriebat̄ an̄ non fiebat circūci
sio ex lege vtq̄ saluarent̄ vel no. Ide p̄t
tinderi ad senti de p̄uulis an̄ dē bap
tismi defectis. quos pire christus. vnde Beda
ait. nisi qs renatus fuerit ex aq̄ et spū sto
non intrabit i reḡ dei. Ipse dicit clamabat p̄ sua
lege dia cui p̄ncip̄ cū circūcisa no fuerit pi
bit de p̄pto suo. qr pactū meū irritū fecit. Forte
tn̄ sibi lege in gr̄ecie nātate mortis an̄ octa
uū diem circūcidebat. sine p̄ncip̄ filios sic modo
i ecclia fit de bap̄mo.

De sacramentis noue legis

Iam ad sacramenta noue legis accedaq; que sunt baptismus confirmatio penitentia benedictionis eucharistia primi vnctio extrema ordo coniugium quorum alia remedium tantum prestant et gratiam adiutricem conferunt vt baptismus alia remedium tm sunt ut coniugium alia quod et vnctionis sunt et eucharistia et ordo.

Quare post casum non fuerunt instituta

Quod quesit quare non fuerunt ista sacramenta instituta modo post hominis lapsum cum in hominis sit iustitia et salus Dicaq; non dn aduentum ppi qui quod attulit quod sacramenta fuisse danda que dominus morte et passione virtute sortita sunt cum an venire noluit an quia ipse de natura lege et scripta convincit cum non iuuare possit

Sacramentum coniugii fuit ante peccatum

Vtrum coniugium an peccatum institutum. Non vtrum ipse remedium et ad sacramentum et ad officium [illegible] est peccatum nec fuit remedium quia carnalem quia putredine corruptela de quo sicut tractabimus

De baptismo

Quoniam de baptismo sacramento videaq; ad me nonne quod sacramenta primum a Baptismum vt Johes suo baptismo principiant quia primus baptizasse legitur si aqua non in spiritu sicut ipse aut ego baptizo nos in aqua in primis solum eum corpora abluebat a peccatis non ea mundabat Baptismus iohis erat in primis non in remissionem baptismo vero ppi in remissionem quia Johes baptizatis homines ad penitentiam vocabat et quos baptizabat penitentiam docebat finem illud veniebat ad iohem in iordane q. p. s. et in baptismo iohis non dabat remissio peccatorum que data est in ppi baptismo: Quid utilitatis habet

Sed quid ergo utilius erat baptismus johannis baptismo iohis quia homines vsu baptizandi preparabat ad baptismum ppi et baptismus ille a deo erat Quia dicitur a iohis baptismus sicut veritas dicit Baptismus iohis unde est Quia ibi iohis operatio visibilis tm erat exterior lauatio non invisibilis gratia dei interior operantis Quia tm illa iohis operatio a deo erat non ab homine Quia homis

dicty est qz mqpl ibi gerebat qd ns agit ego Quid
queit an sacmetu sicit satis pt contradi eyeo
sensu quo legalia signa dnt sacmta Signabat
em bapmq iohis rem sacra sz bapmu xpi qui
ns tis est pmd sz et remissois pcorz

De forma Bapmi Johanis et de baptisatis ab eo

Hic cosderadu est si baptizati
a iohane itez sint baptizati bapmo xpi
et qua sor vbor vsus sit johes Illi qui
baptizati sut a iohe nesciebat spm sctm ea
ac spem ponebat in bapmo illis postea
baptizati sut bapmo xpi Baptismq de iohis
i noie venturi tradebat vn Jeromq sup Joel
Qui dicit se vpm credd at ns credit in spm
sctm ns du habz dabus ecos vn baptizati a iohe
i noie venturi i dni ihu qz dyscerut sz nequ spe
sus est an itez baptizat vmo uero baptisma
accipiut Illi uero qui ns poserut spem i bapmo
iohis et prem at filu et spm sctm credebat ns
post baptizati sucerut sz impositio manuu ab
aplis sve cos sta spm sctm recipe et dnus q
ns ita credebat sut baptizati bapmo xpi vt
pdcm est vn Jeromq Qui spm sctm nesciebat
ci ex ptismu iohis acceperut itez baptizati sut
ne q ib ep iudeis iul getulibq putaret aquam
sme spu sto ad salute posse sufficere dnus et
ambo dz iudei negauit se sic spm sctm cum
baptizatos se dicent iohis bapmo qui i adueni
tus ihu ns in suo baptizauit noie Sta qz qz nec
i xpi noie nec cu fide spus sti baptizati fuerat
ns potuerut acpe bapmi sacmetu baptizati
sut igit i noie xpi nec i statu i in hys bapma
sed inouatu

Quid est Baptisma

Post hc videndu est quid sit bapmq sit et q
sit forma et qu institutq et cui institu
tus Baptismq dr tinctio r ablucio
corpis ex tuior sta sub sor vbor pscpta
Qui enim fiat ablucio sme ubo ns est
ibi sacmetu sz accedente ubo ad elemen
tu fit sacmetu ns vtiqz upm elementu fit sac
metu sz ablucio sta i elemento vn dnus verbo
bapma consecrat detrahe verbu et quid e

aqua nisi aqua accedit ubi ad elementu et fit
sacmetu vnde est hec tanta virtus aque ut
corpus tangat et cor abluat nisi accedente ubo
no qr dr fides qr credit. Na et ipso vbo aliud est
sonus transiens aliud e virtus manens in duobus
igitur sicut sacmetu bapmi sit ubo et elemento
et si aliqd deest que ad decora sacmti institutu
fuit no ideo minus e ueru sacmetu et sm si ubu
sit ibi et elementu.

Nam et in hoc sacmento et in alijs quedam
lent fieri ad decore et honestate sacmti
quedam ad sbam et causam sacramti ptinen
cia De substancia huius sacmeti sunt vbu et ele
mentu tota ad sollepnitate eius ptinent

Sed quid est illud. De forma baptismi
verbu. quo accedente ad elementu fit sac
metu. Veritas te deus que ipsum sacmeti fo
tradens ait discipulis euntes docete omnes gen
tes baptizantes eos in nomine patris et filij et spi
sti. Invocatio igitur trinitatis ubi dr quo bapma con
dratur. et hec forma ubor super aqua tradit bap
tisme. Vnde beatus papa zacharias ipsa sit mis
sime preceptu est in synodo angloru. vt quicuq
sine invocatione trinitatis mersus fuerit. qd sacmtu
regnacois no habet. qd sine dubio est. qd si mersus
i bapmi fonte quis fuerit sn invocatione trinitatis
ipsu propiang no est nisi in nomine patris et filij et
spus sti. fuerit baptizatus. legitur in actibus apto
aptos baptizasse i nomine ipsi. si in hoc nomine ut ex
ponit ambros. tota trinitas intelligitur. intelligitur in
eu ppm dicis et pat. a quo vnctus est et ipse
vnctus e et spus sti p que vnctus e. vnde nicolaus
ppa ad consulta bulgarorum. quoda indeo multos
baptizatos assertis et quid inde agendu consu
luit. hij profecto si i nomine sce trinitatis vel in ipsi
nomine sce in actibus apto legis baptizentur. bap
tizati sunt. omnino eum id qd est vt sta exposit amb

Si vnum pro tribus vel spus possit tradi baptismu

Hic quesit an bapmu sit ueru
si dicit in nomine patris tui vel filij vel spiritus
vt eu dr qn nomine ipsi ambro vidit dice

qui fide misterii trinitatis teneat et una persona
tm noiet plenum ea sacramentum et equiso si tres no
minet et no tre de aliquo illorum sentiat vacuum
sci misterii dicit enim sic ubi no est plenum baptmi
sacramentum nec pnaptum nec spes aliqua baptmi
estimat plenum autem est si patrem et filium et spm
sanctum si unum negas totum subtrahis et sicut
si unum ex his tollendas id patrem id filium id
spm sanctum fide autem non patrem nec filium nec spm sanctum ab
negas plenum e fidei sacramentum sed ea lege patrem
et filium et spm dicas et prius quam filium id spm nu
dum putatem vacuum e omne misterium cum dr in
noie xpi per unitate nobis impletum a misterium
nec a xpi baptismate sunt separat qz xpi bap
tizauit in spm. Ambrosij questio

Nunc considerem utrum sic in xpi noie legitimum
baptmi plenum et sacramentum utrum ea spiritu
tm in mutuato nihil deest ad misterii
plenitudinem sane sequam quae unum dubit
trinitate sequit si patrem dicas et patrem a quo
unctus e filius et unum qui unctus e filius et spm
quo unctus e designata scriptura est enim huic illum
nazareth quem unxit deus spiritu sto et si patrem
dicas filium deum et spm oris eius piter indicas
si tm id etiam corde comprehendas et si spm dicas
deum patrem a quo procedit et filium dum e spiritu
mutuata vis et rem complet auctoritas dns
dicit vos at baptizami in spiritu sto quo indi
cat nos prius posse baptizari in spiritu sto hunc
apte intellexisti in noie xpi uero baptmi tra
dit ubi nihil ex sinuai vide vere baptisma
dai posse in noie patris tm id est tm ille qui
baptizat fide trinitatis teneat et trinitas quo
libet horum nomen intelligat si autem aliquis pi
se credens et errore induce intendes unum
de tribus tm mutuet no impleuit misterium qui
nos aut notatis tribus vacuum e misterium si bap
tizans minuat potentia patris id filii id spiritu
sti. i. male sentiat de potentia alicuius horum
no credes una potentia trium intelligendus est qui
super eum qui non intendit nec credit baptizat

qui no tm caret fide si ecia intencoz baptizadi no
habz cui go baptizat i noie ppi baptizat i noie
trinitatis que ibi intelligit. Tuncq etiam pdras tres
psonas ibi noiare ut dicat i noie pris et filij et
spus sti. no i noibus sed i noie. vel i inuocacoe vel in
cofessoe pris et filij et spus sti. Inuocat enim
trinitas ut invisibilis ibi oret. pse sic ego visi-
bilis ministru. Si ait dicat in noibus no erit sac-
mentu qz no seruat forma. De institucone baptismi

De institucoe baptismi.

Qui cepit vaie fuit estimacoes. Alij dicunt
baptismu tunc institutu ea cu nycodemo
dns ait. Nisi qs renatus fuerit ex aq et sp
ire. Alij dicunt institutu bap. mi tam cu Aplis
dixit euntes docete omes gentes bap. eos i no pris
et fi et sp. Qz ipse dixit eis pq resurrexoz primos
eis denuciare gentibus quos an passioz binos et
binos miserat ad pdicandu i iudea et ad baptiza-
du dicens in viam gentiu ne abieritis. Iam go institu-
tus erat bap. qz baptizabat sed pdicabat.

De forma in qua baptizauerunt apostoli an passionem xpi

Sed queritur in qua for-
bis baptizauerint sine dici pt i noie tri
nitatis sz ea forma i qua baptizauerit
postea gentes que an passione pt intel-
ligi fuisse tradita. Hic no est stetu. Nec go tunc
illa forma ppius pri tradidit cu ad euangeliza-
du gentib mist sed qua an tradidcat mittens i
iudea post ite dixit cu ad gentes mist. Comodo
sus go dr institutu sed qn ppius a xpo baptiza-
tus e iordane ad dispensauit no qz mudi vo-
luerit cu sine pto fuerit sed qz gnctu mude car-
nis sue vim regenerativa contulit ac sic ut qui pos-
tea tinctus fuerit i vocato noie trinitatis a peccis pur-
gatus. Tunc igit tunc ante noie institutu a bap. mi
ppi i quo trinitas cuiq ministru ibi i notuit in-
telligi hoiem baptizat. Cur ante in aqua tm fiat

Celebrat aute hoc sacmetu i aqua
no i alio liquide vt ppi ait. Nisi qs re-
natus fuerit ex aqua. Ideo vnusqsq me
id fieri in aqua precepit vt intelligatur

q̃ ste aqua sordes corpis ac uestis ablut ita bap-
tisma macias aie sordes scr̃ videlicet emundado abs-
tergit vel ideo vt illum ipsia exorcisaz q̃ posset
fieri in vino et oleo fierent et ut quis materiam
baptizandi inuenire apud omes quid aqua sig-
nauit q̃ de late popinauit sic sanguis alterius
sacramenti signum fuit Nonigr in allo liquore pt con-
secrari baptisma nisi in aqua.

De Immersione quotiens fieri debeat

De immersione ued si quelt quo fiel deat pri-
se vnderung vel semel vel tria p vaid more
ecclie vnde Greg. De trina immersione bap-
tismi nil veridi vnde pt q̃ dispensatis
qz in vna fide nil officit sed ecclie consuetu-
do diuisa qz enim in tribus substantiis vna sba
replehibile ee relatiue pt instante in baptismo
vel tres vel semel mergere qz in tribus mersionibus ppe
vam fratris et in vna pt diuinitatis singularitas
designat Nos ea qui tria mersio erat triduana
sepultura sacramenti signum Hinc lic nos mo
ter si ecia semel tm mergere ibi tm dutaxat
semel mergere lic ubi consuetudo ecclie tales exis-
tit Si quis ued id facere inaniat ubi consuetudo
talis no e vel semel tm mergendis ea asserat re-
prehibile se constituit qui d'mos in suis sensu
habundabat cum qui semel mergebat in bap-
tismo paulos qui id intelligebat studiose im-
plebat bonis opibus habundando lic in hoc ne-
tius deliquit si qz bonis opibus habundabat
postea correctus a deo habundauit alacri sicut
illes mergendo tre habes qz deliquit q̃
semel mersit Ex hoc ides qz alit se habet illi
ecclie consuetudo vel qz vna tm sanctam mersi-
one asserebat De trina mersione August ait
postq̃ nos credere primum tertio capitis mu
in sacro fonte dimersi qui ordo baptismi
duplici mysterii significatione celebrat Prec n-
tio mersionis qui accepist baptmu in nomine
trinitatis sit ce tria mersi qui accepist bap-
tismu in nomine ppi qui tria die resurrexit
a mortuis illa enim tria repetita dimersio.

typū dñice exprimit sepulturē. Constat qd baptizandos tria debēt immergi, et tria si semel tm immergat, ueri baptisma accipiunt. Et qui semel immergit tm, nō peccat, nisi consuetudo ecclie obsistat, uel hor mdi tm debēt fieri assertat. Quāe Circumcisio amisit

Videt queri si circumcisio. vim suam

amisit statim ab institutione baptismi. Ad qd dicēd, typi morte finiata sūt omia legalia illa. Sed tūc igit circumcisio pdidit vim suā, ita q postea nō pfecit, pōq obfuit obfuscatoribus suis, hūsq ad oblationē uēr hostie potuit pdesse. Cum enim ay passione legalia finē habuissent, nō ea iminente veri pascha cū discipulis manducassi. Quasi nō institutionis. De causa institutionis

Baptismi est inouatio mētis ut ho qui per peccatū veteratus fuerat, p gratiam baptismi renouetur qd fit depositione originis et collatione virtutis. Sic enim fit amissis nouis ho cū abolitis peccatis ornatur virtutibus, abolitio peccatorum pellit seditate. Appositio virtutum affert decorē. Et hec est res huius sacramēti sūt interior medicina. Qui ud quidē vtrū baptismus aperuit celum qd nō aperuit circumcisio. Dicēd qr nec baptismus nec circumcisio aditum regni nobis aperuit sed hostia salutaris, que si tpe circumcisionis oblata fuisset, illis tpibus homines in regnū intrasset. Ipse ergo dominus sacramēti iustificatio est.

Any baptismus aperuit celum qd nō fecit circumcisio

II. Q. Alij sustipiunt sacramentum et rem. Alij sacramentum et non rem. Alij rem et nō sacramentum.

IIII

Iterū dicēd est aliquos sustipere sacramentum et rem, aliquos sacramentum et nō rem, alios rem et nō sacramentum. Sacramentum et rem sūt omnes pueri sustipiunt qui in baptismo ab originali peccato mundantur. Quidā dissentiūt illis qui futuri sūt pueris in baptismo dimitti peccata, mittentes illi ibo dicūt sacramenta i solis electis efficiunt qd sequitur, nō mittentes illud ita esse accipiendū, qr cū i alijs efficiant remissionē nō eis hoc facit ad salutē, sed solis electis. Ita p omnibus pueris remittuntur peccata in baptismo.

eundem Augſ dicit de parvulo magis verendum nato
uſque ad decrepitum ſenem ſic nullo prohibet a bap
tiſmo ita nullus eſt qui non peccatis ebriatur Et par
uuli tui oriantur maiores ueros eciam omnibus qui male
vivendo addiderunt ad illud miſi vite enormitas
impediat Adulti et qui ex fide baptizantur ſac
mentum et rem ſuſcipiunt qui ueros ſine fide lave
dum nil fiete ſacramentum et non rem ſuſcipiunt Un
Jeronim Quid lavacra gentilium hereticorum ſed non
lunat ſaluta In ecclia eciam qui non plena fi
de baptiſmum acciperunt non ſpm ſanctum ſuſcipiunt
Augſ eciam ait Judeis ola quia ſacramenta erant
ſed non quibus erant omnibus gratia quod e virtus ſacra
mentorum Ita et nunc baptiſma quibus eſt omnibus bapti
zatis ſed non virtus baptiſmi ipſa gratia idem Omnibus
qui in ſue voluntatis arbitrio conſtituti ſe cu
rrunt ad ſacramentum fidelium miſi penitent cum
uetis vite nova non poſt inchoare ab hac prima
ui baptizant ſoli puuli immunes ſint hinc alius
et testimonius apte oſtendit adultis ſine fide
et penitudine vera in baptiſmo non conferri gra
tam remiſſionis et nec puuliis ſine fide aliena q.
ppter hoc nequunt dari in baptiſmo remiſſio Si
quis pro fide credat non hinc vera cordis con
tritio ſacramentum ſine re accipit vide ti dicere
Augſ et fide accedenti qui eciam hoc odium ſtmu
tipo moneto quo baptizat oia condonat et
mox peccatum redeat et hoc non affirmando dicit
ymo hac opinionem et prima ſua conferendo
ait fit enim ſic hinc qui ficto corde baptizantur
aut pena nullatenus dimittitur et ſpus ſti di ſci
plina effugiet ficti Aut in tipo christi ficto per
vim ſacramenti dimiſſa iterato pfectione replicat
ur et illud vero ſit quod et in ppo baptizati
ter et illud Spus ſti disciplie effugiet ficti
ut induat cui ppm ſtitas baptiſmi Quod qui
ppm pricies ficionis ita vere dimiſſa pena
ubi ſtatim culpas non e apte dns doce i illo
ſerub a quo dns dimiſſi debitum petit et ille
conſerno dimittere noluit Sic non impedit bap
tiſmum gratia quomodo oia pena dimittitur eciam ſi

ſt mu odiu i eiq cui dimittit aio pseuet soluit
hesting diebꝰ et quitꝰ supest soluit eata ipa ho
ra mometoq; an bap mu et in bap mo Deinterpt
autē totumꝰ rag ee incipit no solu q ſeqiu ſt
steltoꝝ diep horarꝝ mometoꝝ redditib⁹ sibi
que dimissa sit hoc aut ut sdnoiq no ſſaſſer
one dicit qd ostendi expeo qd ait i eod libro
sic Si ad baptmu fidq accedit dimissa sit ei pc
tatu an no sit dimissa Eligat qd voluerit Lite
apte ergo ſ tn intendis id dicisse dugm no
affirmando ſ quendo et alioꝝ opinione refendo ſ
eni aut Tuc valet incipit ad salute baptmi qui
illa fidei actu q ſſaſſor recessit q corde i ma
licia pseuerate priorꝝ abluendi no sumebat fidei
No qd accedeti fidei pcta dimittit Quaeit qo
quo accipiedꝰ sit illud Quotcit in ppo baptiza
ti estis opm induistis pt dici q qui i oppdr in
opi cosdr mutata baptizat ut si moiant vetu
tati pcta sic opies vetustati pene induit opm
que p gratiam inhitantē hnt pt et alit soluidu
obꝰ eni modis induere opm dicant vel assu
ione sacmeti id rei accepide Vn dugꝰ induit
hoies opm alicui vstis ad pcepcione sacmenti
alicui usq; ad vite sanctitatem atq; illud pmu
bonis z malis pt ee qmuie hoc autē pm bonos
e et pios Quales qo qui i oppi noie baptizat
opm induit vel sim sacmeti pticipacoꝝ id sim
sanctificacoem. De illis qui suscipiunt rem z non sacra
mentum
Vnt et alij ut supra
Sposuiq qui suscipiunt rem et no sacmtu
Qui enim affundit sanguiem p nole ihesu
et si no sacmeti rem tn pcipiunt Vn dugꝰ
Quicuq; no pcepto regnacois lauacro p passi
one oppi mouit tantu eis valet ad dimit
tenda pcta quantu si abluerent sacro fonte bap
tismatis audisti q passio p noie ihu suscepta
supplet vice baptismatis nec tn passio vim
bapmi implet si eta fides et contricio ubi neces
sitas excludit sacmeti sic apte doꝝ dugꝰ dicens
Baptismi vice aliqn implere passione delatꝰ
ne illo cui no baptizato dem e hodie mecu eris

Quo intelligit illud quotcit baptisati este opm induistis

i paradiso btus Lyppanq i li mo de baptmo no leue do
cumentu assumit ergo aqua atq aqua qsidera ergo ineio
no tm passione p noie xpi id qd baptmo decrat
posse supplere sed aqua fide et qustione cordis f
forte ad celebrandu mysteriu baptmi i angustiis
tempoz sucurrit no pt Neqz enim latro ille p noie
xpi crucifixus e sed p meritis suauoz suoz n qr
credidit passu est sed dum patit credit et mutatu
rpi valeat sine aqua visibili baptmi sacmento qd
dit Aplus Corde credit ad iusticiam ore at qfessio
fit ad salutem i illo latrone declaratu est sed fit
impletu invisibiliter cu mysteriu baptmi no qtemptus
religiosis sed articulis necessitatis qcludit et baptmo
quide pt aqua ee ubi qustio cordis defuit Co
fessio autem cordis pt quide esse no preepto baptmo
sed contepto baptmo no pt nec vllomo dicenda e
dum fuisse cordis ad deum cu dei sacmentu qtemptuz
Ecce hic habes no solu passione sed aqua fide et co
tritione cosecutu remissiones ubi no qtempnit sacra
mentu ut i latrone illo ostendit qui no p passio
sed p fide saluatus e sn baptmo Qz dicit Iudas dugm
hoc retractasse retractauit quide exemplu
sed no sinaz dicit enim sic i mo li de baptmo cu dicam
vice baptmi posse hire passione no satis nosti
vdoneu illiq latrones exemplu qr usq no fuerit
baptizatus metu est Costat qd sine baptmo ali
quos iustificari et saluari vn ambro de valeti
niano Vertere meu doleo ut ppheticu utar elo
quio qr que regnaturus erat amisit Ille tm gra
qua pposuit no amisit hinc autem videt obuiare
qd dns dit Nisi qs renatus fuerit ex aq et spu
sto no pt intrare i regnu dei Ergo ergo sed gnaliter
verz e no videt ee vera supiq posita Sed illud
e intelligendu de hinc qui possit et contempnit bap
tizari vel ita intelligendu e nisi qs renatus fuerit
ex aqua et spu sto i. e. ea ceremonia qui fit per
aqua et spm sti no saluabit sed aut regnaturus
fit no tm p baptmu sed aqua p primaz et sanguem
vn auctoritas dicit Ideo aplm placuit duxisse
fundamentu baptismatis qr e baptmu i aqua
in sanguine i pmisit hoc aut no ideo dicit qd baptmi
sacramentu fiat nisi i aqua sed qr ipsiq virtus

et sticaco dat no mo p aqua sz p sanguiez et per
pmiaz. Ro autē id suadet. Si em puulis no vale
tibz credē sufficit bap mo. multomagis sufficit fi
des adultis volentibz sz no valentibz baptizari. Un
dnus. Queris quid sit maior fides an aqua. no
dubito qd in dea fide. Si go qd minor est sticaci
pt. nonne qd maior est fides de qua vpt aut cr
credidit sine ecia si mortuus fuit vivet. Sz dicit
quida ul aliqui nullus adultus i oppm credē ul ca
ritate hēre sine bap mo nisi sanguiez fudat. p dno
subdita introducentes testimonia. Aug aut. Sibilla
tpe quo siluator aut nisi qs renatus fuerit ex aqua
sacmēto bap mi. pter eos qui tecclia sanguiez fu
dut aliqs vitā etnā acquirē no pt. Ite nullus cathe
cumenus qnus i bonis opibz defuerit vitā etnā
hēre credimus. excepto martirio. ubi bap mi tota
sacmēta implent. Ite baptizatis tm iter ee cre
dimus salutis. Sed qd in christo minus dnpotent aliis
capitis suppositis supplent. Ideo hec sic intelli
genda sunt. ut solo christus tanq exorcizat. Si em
aliqs tātis fidē et caritate voluerit baptizari et no
pt. caritate puenire supplet oipotentis benignitas
qd sacmēto defuerit. Si em solue pt nisi soluat
tenet. sz cū no pt et tm volt no imputat. ei deus
qui sua potentia sacmētis no alligauit. Queris
invisibilis sticaco sine visibili sacmēto quibus da
mus. Apte aug tradit dicens sup leuiticu. Invi
sibile sanctificaco quibus da affuisse et p sui
sine visibilibz sacmētis visibilem ideo sticacōem
que sit in sacramento visibili sine invisibili posse
adee no posse prodesse nec tm visibilis sacmētis po
testem eis. qz totemptor eiz invisibilis sanctificaci
no pt. hinc Cornelius et qui cū eo erat ta spi
ritu sanctificati baptizati sunt nec superflua indicata e
visibilis sticaco qz invisibilis precessit. Sine visi
bili go invisibilis sticaco ee pt et prodesse. Visi
bilis aute que sit sacmēto teng sine visibili pro
desse no pt. cū sta sit oib illig utilitas. Quinoi
mago visibilis bap mi no prosunt. qz invisibilis no
affuit. si quibz invisibilis affuit prosunt. nā tātu
valet fides aliena puulo quātu ipsa adulto par
vulis em no sufficit fides ecclie sine sacmēto.
Qui si absq bap mo fuerit defuncti ecia cū defe

Opo quare ds quibus sn bap mo possit sal
uari nisi patiens
premius

ruit ad bapmum damnabuntur sic multis sanctorum testimo-
nijs comprobatur Ad hoc vnum sufficiat Augustinus permisse
tenere patrem nulos qui ut in utero matris viuere inceperunt et ibi mortui sunt vel de matribus nati sine sacramento
baptismi de hoc secreto iudicent et no supplicio punien-
dos quia et si poenis pro actionibus non habuerunt originale
tamen peccatum carnali concupiscentiae traxerunt et sic paruuli
qui sine baptismo moriuntur nullo infidelium attribuuntur
ita quia baptizatos fideles nocant qui a fidelium
consortio non separantur cum orat ecclesia pro fidelibus
defunctis fideles igitur sunt non propter virtutem fidei
sacramenti vnde Augustinus paruulis et simili modo fidem
illa quae in credentium voluntate consistit ita in ipsis
fidei sacramentum in baptismo fidelem facit sicut credere
videtur ita etiam fidelis vocatur non rem ipsam mente
annuendo sed ipsum sacramentum percipiendo.

Quid sit baptismus his qui cum fide accedunt

Solet queri de illis qui iam sanctificati spiritu
fide et caritate ad baptismum accedunt
quid eis conferat baptismus Nichil enim eis
videtur prestare cum per fidem et contritionem iam remissis
peccatis iustificati sunt Ad hoc sane dici potest eos quidem
per fidem et contritionem iustificatos in macula peccati
purgatos et a debito eternae pene absolutos
tamen adhuc tenet satisfactione temporali qua penitentes
ligantur in ecclesia Qui autem baptismum percipiunt et a
peccatis si qua intercesserint post quam gratiam peccauerunt mu-
dantur et ab exteriori satisfactione absoluuntur Et quia
ad interior[em] omnis virtus augetur ut vel nonnullus homo
tunc dici possit semper qui per ideo amplius debilitatur Ideo Hieronimus dicit quod fides quae fidelem fit
in aquis baptismi datur ut mihi videtur quia non habuit aliquid
ibi datur et iam habuit ut plenius habeat sic et de aliis
intelligendum est in quibus quidquid accedit ibi fit mu-
dior et omni habitu ibi amplius datur Et ideo omnis
exterior satisfactio relaxetur Ambrosius ordinat supplicium locum sine prima sunt dona dei et vocatio dicens
Gratia dei in baptizatos non requirit gemitum vel planctum
vel aliquid opus et ora gratis condonat Et quod
quidem de exteriori gemitu vel planctu accipiendum
est Nam sine interiori nemo adulter renouatur sed
exteriores satisfactiones et afflictiones sunt sordes pe-

nitencia ibi dimittit. mittu go consecrat bap^mo
etia ia p fide iustificato. qui accedes ad bap^mu
si ramo a columba porta^t in archa. an intg erat
iudico dei si mit etia iudicio ecclie intg est. Si
ned in bap^mo pcm deleat et satisfactio eo tel
or no imputet. qrit^r ut penalitas cui p pcm
addicti sumus no tollat^r hoc no fiet tradit tu.
q^r si a pena homes p bap^mu liberaret ipm
putarent bap^m preque no ekm regnu ideo
soluto reatu pcm tpalis tn pena manet ut illa
vita studiosius quirat^r que est apens oibq
aliena ideo etia manet ut sit fidelis ctandi
materia et vincendi occasio qui no vincit si no
pugnaet nec pugnaet si i bap^mo i morbis fiet.

Cuius rei baptisma qui datur iam iusto sit sacramentu

Quere^t cuius rei bap^mu ille sit sacmetu qui dat^r ia iusto Diq sacra
metu ee et rei q pfecit. i. remissionis an
p fide date et remissionis tpalis pene si
pcm quod non committi et nonnulli ac oib gre
ibi pstite [illegible] em rei signu e cuius causa e. nec
mirers re [illegible] pfecit sacmetu tu allqn etia
longe post sequat^r ut illis qui sicte accedut
quibus cu post pentuerit ignet bap^mu pro
desse. In quibus fuit bap^mu sacmetu huius sa
ficationis quia pentedo fuit. Si si mag pentent
nec assignetur recedent cuius rei sacmetu esset
bap^mu ab illis susceptu. pt dici rem que ibi fiet
si no illoru enormitates impediat. Solet et qri
si pueris dat^r gra i bap^mo qua ai tepo tuerint
vtendi libero arbitrio possit uelle et dare. De
adultis em qui digne recipiunt sacmetu no am
bigit^r qd gratiam opante et cooplante recipiunt
que i vacuu eis cedit si libero arbitrio post
mortis deliquerit qui merito pcm gram a po
sita pdiit. vel et dut cotuelia spiu sto sacre et
ipm a se fugere. De pueris uero qui no dum
rone vtuntur questio est an i bap^mo recipiunt
gratiam qua ad maiore uenientes etate possint
uelle et opari bonu vide^t q no recipiunt. ad gra
illa caritas est et fides que voluntatem spiratat

Si puer det^r gra in bap^mo q pnt in maiori etate pficere

et adimuat. Quis dixerit eos accepisse fidem
et caritatem, quia ea gratia non receperunt, quia bonum
operari possit cum fuerit adultus, non eo sufficiat eis
in hoc statu gratia in baptismo data, nec ulla pos-
sit mos bonum esse nisi alia addatur, qui non addit
non est ex eorum culpa, quia iustificati sunt a peccato
et culpa putat gratiam operante et cooperantem
gratias pluribus in baptismo dari in munere non in
usu, ut cum ad maiorem venerint etatem exercere
possint usu nisi liberum arbitrium usu munera
potiguat peccando et ita ex culpa eorum et non ex
defectu gratie quia mali sint qui ex dei munere va-
lentes hic bonum usum liberum arbitrium commerent
et usu pravum elegerunt.

Et baptisma eque factus a bono uel a malo datur

Post hoc sciendum est sacramentum baptismatis a
bonis et a malis ministris dari sicut a bonis
et a malis sumitur nec melior est baptismus
qui per meliorem datur nec minus bonus qui
per minus bonum datur nec malus qui per ma-
lum datur nec maius minus datur in baptismo a
bono dato nec minus in baptismo dato a malo sed
aequale quia non est homis si dei munus ad totum
subditis declarat testimonium dicit. Baptismus
talis est qualis est ipse in cuius potestate datur non quis
ille per cuius ministerium datur. Ecce prius fidei petunt
aliquid nec habent baptismum et non habent veram
fidem. Ecce si mali bonos ministros cum sit alius alio
melior non est melior baptismus qui per meliorem datur
nec malus est qui etiam per malum datur quia idem
baptismus datur et id per ministros dispares dei munus
aequale est quia non illorum si eius est cum baptizat
malus illud quod datum est unum est nec impar propter
impares ministros si par et aequale propter hoc hic
est qui baptizat. Item ego dico et nos dicimus omnes
quia iustos oportet esse per quos baptizatur iustos
oportet esse tanti indignis ministros sic misit iusti
si noluit si autem noluerint esse iusti qui in cathe-
dra moysi sedet super me sedet magister meus de
quo ipse dixit hic est qui baptizat. Ecce quos bap-
tizant iudas propter baptizant. Quos ergo bap-
tizant ebrios hermida adulter si baptismus propter

erat xpus baptizauit. Nō timeo adulterū eb'oslī-
no homicida q̄ coluba attendo p̄ qua m' dr̄ hic
ē qui baptizat. Item homicida dedit bap'mū xpi q̄d
sacmētū tā sānū est ut nec homicida ministrando
polluat. Item si in h̄si quacūq; ul sīsmate q̄ssā
in noīe pris et filij z spūs sī bap'mū sacmētū dide-
rit sacmētū integ'ū accepit. ꝗ salute q̄ virtū
sacmēti nō habet si ēo catholicū ecclīam ipm sī
cumētū habuerit. Debz igīt ad ecclīam redire nō
ut sacmētū bap'mi iterū accipiat q̄d nēo debz
i allquo repetī ꝗ ut in sdictate catholica vita
accipiat. Bap'mū em ēpt ecclīam nēq; pdesse
ubi em cūq; pt̄ pdesse bap'mū cui pt̄ pdesse ele-
mosina sīt in ecclia. Item vsidorū romanū ponti-
fex nō hoīem iudicat qui baptizat ꝗ spm̄ de-
ministrat. gratiā bap'mi lig̃ pagānū sīt qui bap-
tizat in hīs p̄sīque verbis baptismū vero bonis
et malis datur a bonis et a malis ipm̄ tū eque
sānū ē et nūq̄ eis equale i bonis siue a bonis
siue a malis baptizent. De ptate baptism̄ i mīsīo

Quia mīsterīū tū hnt.
Nō p̄ [illegible]tem bap'mi ptatem em sibi reti-
nuit [illegible] nouit johēs cū vidit coluba des-
cen[illegible] sup ipm̄. Vn dūq; q̄d nouerat
johēs bap[illegible] dnm̄ q̄d nō nouerat ptatem bap'mi
dnī i illū hoīem tristīāq; ꝗ mīsterīū plane
tristitiē ptatem a dno i neūtrīq; ꝗ mīsterīū in
bonos et malos. Nō exhorreat coluba mīsterīū
malorū respiciat dnī ptatem. Quid sunt tibi
mīster malq; ubi bonq; a dno neq; qui plantat
neq; qui ri[illegible] a ali ꝗ qui incrementū dat a deo
Di supbus fuerit mīster cū dyabolo cōputat.
ꝗ nō contaminat donū xpi q̄d pullū fluit pu-
rū est plapideū canale trāsit aqua ad arido-
las in canali lapideo nihil g̃nat ꝗ arīd̄ stra
plurimos affert fruct igīt nō mo bonī ꝗ et mali
mīsterīū baptizādi ꝗ neutri ptatem baptismi
v effūdī. Mīsterīū em dedit xpus seruis sūd po-
testate sibi retinuit quā si uellet poterat ser-
uis dare ut serūq; daret bap'mū tanq̄ uice sua
et ptatem sua poterat cōstituere i aliq̄ ul i ali-
quibus seruis suis ut tanta uis esset i bap'mo sui

quatenus ē in baptismo dm̄ ꝗ nolunt ne suum in suo spe
ponēt baptizat servus ut minister baptizat dns ta-
quam potestatem hns quam si daret suis ut sic ipsorum
esset ꝗd dm̄ erat tot essent baptismi quot sui ut
sunt dari ē baptismum johis sic dicit baptismum pe-
tri vel pauli ꝗd ne fiēt tenuit sibi baptismi potes-
tate dns servis ministeriū dedit Si go servus dicit
se baptizare vere dicit ꝗ tamq̄ minister baptizat ⁊
ideo no differt sive bonus sive malus baptizet in
ecia nemo dicat baptismum meum cū tu dicat ecia ih
meum prudentia mea lis hēt sunt adeo in quibus
differentia ē alius enim alio melius operat i evangeli-
zando et alius alio prudentior alius at alio ma-
gis minusve baptizatus sive ab minori sive a
maiore baptizet dici no pt.

Quid sunt partes baptismi et qui potuit dare servis

Hic queritur que sit illa potestas baptismi quam
sibi tenuit et potuit dare servis hec est
ut plurium voluit voluitque dimittendi peccata
baptismo ꝗ potestas que ē in de dimittendi
peccata ē deus ꝗ deo alii dicunt [illegible] potestatem
no potuisse dare alicui servorum [illegible] potuit
dare ut ꝗd ipse est vel ut habet [illegible]ntiam quam
ipse hēt cui hoc est ei ꝗd posse Dicit ecia si hac
potentia alicui dare potuit potuit ei dare ce-
are cathenas et no est hoc maioris potentie ꝗ id
Ad ꝗd dicitur pt ꝗ potuit eis dare potentiam dimit-
tendi peccata no ipsam eandem qua ipse potens ē sed
potentiam creatam qua servus possit dimittere peccata
tu ut auctor remissionis ꝗ ut minister nō tu sed deus
auctore ut sic i ministerio hēt et potest sufficere
ita i ministerio hēt mutare et sic illud fuit
deo auctore qui ei eo ⁊ in eo operat illud et tu
ita mutat in ministerio deo auctore qui eis verbo
velut quoda ministerio utitur Ita ecia potest deus
per aliquem creare alium no per eum tamq̄ auctore sed mi-
nistri cui quo et in quo operaret sic in bonis opi-
bus nris ipse operat et nos nec ipse tm̄ nō nos
tm̄ sed ipse nobiscum et i nobis ⁊ tu in illis agen-
dis ministri eius sumus no auctores sed ipse potu-
it dare suis potestatem dimittendi peccata in baptismo

r. ut i mundatione intelligi seruq cū dno operaret. non
seruq sme dno nec dns sme suo sz dns cū suo et
in suo sic in exercendo ministerio dns operat cū suo ff
sacrio vn et dns dr sanctificat et suo. sz dns invisibili
gratia seruq visibili sacmento vn dicit. sz leuitical dns
ait ego dns qui sanctifico et de moyse ecia dicit e. et
sanctificabis eu. sz moyses sanctificat visibilibq sacmentis
ministeriu. dns aute invisibili gratia p spm ubi est
totq sanctus visibiliu sacmentoru sme habet sacrificatione
eiusdem visibilia sacmenta nichil p suis. Sicq hoc melius
apice potest ne invideo. Cuibq liceat baptisare

VI.

Nunc quibq liceat baptizare.

Naddaq. De hoc isidorus ait. Constat bap ma
solis sacerdotibus et traditum eisq ministerii nec
ipsis diaconibq impleri licitu absq apostolica
pbitione nisi hijs praesentibq et ultra laguorum
rogat necessitas qd et laicis fidelibq permittit.

Si rebaptisandi sint qui ab hereticis baptisati sunt

Item nicena quanuis sancta.

baptizare ne pstat nisi necessitate cogente. De
illis ueo qui ab hereticis baptizati vtru rebapti
zandi sint aut ei solet. Ad hoc breuit dicimus
qr quicuq sit qui baptizet si seruat forma a ppo
tradita veri baptismu dat. Ideo qui illu suscepit no
debet rebaptizari. vn Beda. Sive hereticus sive schisma
ticus sive sacrilegus quisq in qfessione sce trinitatis
baptizet no ualet. ille qui baptizatus e. a bonis ca
tholicis rebaptizari ne qfessio et trinitatis iuocatio vi
deat annichilari. Ste aug. Quanuis vnu bap ma
sit et hereticorum sit. eorq qui i noie patris et filij et spi
baptizat et ecclie cat holice. tn qui for ecclie
baptizat. no sumit bap mu ad salute sed ad pmtte
ipsius forma sacmenti virtute at eiusq abnegantes
et ideo ecclia no eos rebaptizat. qr in noie
trinitatis sunt baptizati et ipsa e forma sacmenti
sic rebaptizare hereticu qui ipsi statutis signa pce
pelit sinu patris e catholicu. ved i maiorissim stelq
e. Ho hijs apte colligit. qd qui ecia ab hereticis bap
tizati sunt sitato caracte ppl rebaptizandi no sunt
sz tn manu imposicone reconciliandi. r. absoluendi vt
spm sctm accipiant. et signu detestacionis hereticorum
sunt tn nonnulli doctores vt Cypianus et alij quidam.

Oppositio quorundam

qui dicē uident ab hēticis nō posse tradi bapm̄ et
eos ee rebaptizandos cū venunt ad ecclias qui ab
illis dnē baptizati Ex hoc de illis uerū ē qui cpt
formā ecclie baptizare psumunt Cypianus tn̄ auc
tritate ibi denigrasse videt qui ait de hētico quo
sificat aqua pt tn̄ ipe immundus ē et apud quem
spiritus sanctus nō ē cū dns dicat i lege cruentus te
tigerit immundus inmunda erunt Cuius pt dare qd ipse
nō ht hoc uēo ignorancia cū dixisse dicit im
nuit dicens Mirare gloriosu cypanū qui apud he
ticos uel scismaticos datu bapm̄ nolebat agnos
cē dū eos nimis detestaret tata eius meita usq
ad triumphū martirij secuta sūt ut et caitatē
excellebat luce obumbrare illa fugaret et sup
putrgadū erat passionis falce tollētur Nec nos
qui bapm̄ uel tale et hēticorū iniquitate agnoscim
ideo cypano meliores sumus sc̄ nec petro et ceteris
indaizare nō cogimur hoc etiā sacedū ē qp lucē ter
minerat ppt mistēiū trinitatis tn̄ vnū baptismus
reputat cpt

Hieronimus super epsam ad ephesios

Illud etiā ignorādū nō ē qp i mare no
vtero nullū baptizai pt etiā si mr baptizet
vn̄ ysdorus Qui i latinis veterib sūt ideo
baptizai nō put qr qui nati adhuc sūm
ada nō est sūm ppm nō pt renasci nec re
generacio i eū dicī pt in qp generacio nō possit Ite
dnē nō pt quisq renasci aliq nati sit Quia
oppdmt de Jeremia 7 de hebe bapta qui abutēo
sificati leguntur qd etiā de Jacob quida putant
Dlig si sificatio ibi accipit intelligo emundacio
i maculis diuine potēcie ee hēndū ut dnē aut
abigue sup hoc loquēs Quinq adeo inq in illo
puero accelerata ē usq cōmis et uolutate ut int
merina vistēia ia possit agnosce credē qd i alios
puulis expectū etas ut possint i mūdis ē ha
bendū diuine potēcie nō ad humane transcedū ex
emplū natūe hīa qui voluit deg etiā inmetū
locutū est idem de Jeremia legit Prius sp̄ de uto
exires sificaui te illa tn̄ sificatio quia efficiū
templū dei nō insidenatorū est nisi eni qd re
natū fuerit ex aq et spū sto nō intrabit i regnū
celorū Nemo at renasci nisi prius nasci
vn̄ illa sificatio pt sūm predestinacionem accipi Cum

dubitat videt loqui qui eccā i eo dicit. Nō dōm
ē qr credidit in fūs i utero ꝗ exultauit. Nec eliza
beth dicit exultauit i fide ꝗ exultauit i vtero mo
et potuit de iustificatione tante rei a maiore cog
nosce de incrdu nō a puero cognite absq; assertione
de hac iustificatione loquit. nō dissimiles q̄ laut
itelligēda sit illa iustificatio an signū future rei an
ueritas iustificationis p̄ sp̄m sc̄m. Oz melius ē ut di
camus illos p̄ter quem lege i uteris iustificatos
et gra puerilos dimissis eis p̄ctis. q̄d et multis
stoz testimonijs edocet. Si bap.mo efficat illis ubis
Queri solet eccā si corrupte p̄olatum in
corrupte ipsum illa iba an bap.mo sit.
De hoc ē dcharias bomsius scribit. Retu
lerit vnchi mag̃ti q̄ fuerit sacerdos i
eadē p̄uincia qui latina lingua penitus ignorabat
et dum baptizaret nesciū latine loqui. in stigeb
lingua dicēt baptizo te i nōe p̄ris et filii et spū
sc̄i et p̄ hoc considerasti rebaptizāde. Oz sulle
qui baptizauit nō expresse intendit. id ꝗ ex im
ꝗ prosola ignorāna vōcē locutōis ipsi ingrēdo
lingua baptizans dicēs nō possūt cōtentire ut
dcmo bapt. et. Plāa sūend est q̄ illi de qbq
nulla extitit indicia mē p̄ piquos uel clericos uel
vicinos quibq baptizati fuisse dōcat agendū
ē ut renascat. ne peant qui quibq q̄d nō ostēdi
gestū. cō nō sint ut videat iterata q̄ fēndū eis
videt q̄d collatū ē. nesciē. qr nō temeritas inue
nit p̄ supticiōis ubi est diligēta pietatis.

De illo quod p̄ludo immergitur

Solet eccā quēd de illo qui rotas sic mimq
cōmediacde tri tinitat mimq. vtq baptiza
tus sit hoc ac dugs nō diffinit. ita iquies
Si totū ludere et mimice et iocari agēt
vtq appbady eat bap.mo qui sic deceret. diuinū
iudicū p alicuiq reuelacōis ritaclm ordine im
ploradum ē censere. videt. in superiōbq nō fuis
se bap.ma ut cū aliq in balneis uel i flume mer
guit. in nōe tinitatis nō ē bap.mo qr nō interiōe
baptizādi illud gerit. ita in hoc et i alijs sac
metis sic forma ē suada. ita et intencio illud
celebrādi est hūda. sic dugs ad bomsicū illud
eccā nō temoueat q̄ quidē nō ea fide puerilos

ad baptismum ferunt ut possint ad vitam regnum eterna. Si eos putat hoc remedio temporale regnum vel re
ipse sanitate. Nos enim pro illis illi non regnant quos
ab illis hac intencione offerunt. Agnoscendum est eos
in baptizandis electis duo tempora esse seriada. v. pas
cha et pentecosten ut in sabbato paschae vel pe
thecostes baptismum sacramentum celebretur. Nam nec ullum
te mortis vel periculi urgentis omni tempore debet baptizari.

De Professione patrinorum

Porro cuncti ad baptismum venientes fide sua
ipsi credere debent et responde quod patrem venerunt
ad ecclesiam. Vnde et a baptizando quaeritur quid
venisti ad ecclesiam puerulo qui si adultus est ipse
respondet fide. v. sacramentum fidei et doctrina
ita ecclesiae. Si singula interrogatur respondet se credere in pa
trem filium et spiritum sanctum. Si autem puerulus et non valens
credere vel loqui alius pro eo respondet. Vnde vsque hodie puerulos
alios ipsi tantum baptizant qui adhuc loqui vel credere
nesciunt. Sicut sicut ecclesia pueros mutos vel surdos alios
ipsi tantum baptizant. Sic et de paralyticis agendum
est. Si nos pro eo qui respondere pro alio respondeat
non itide valet sicut dicitur esse. Quidem hoc ipse locutus
Si nos quaeritur ergo et sensu puerulo dicitur ut fi
de peto. Dicitur sacramento fidei idque respondit quod res
pondet pro eo hic desiderat ad ecclesiam. Et hic cum baptizat
ut sic ipse cum dicit fide peto. v. sacramentum fidei pro
se recipit. Credo. v. sacramentum fidei suscipio. Ergo est
hic puerulus pro sacramento fidei suscipit. Vnde quod
nihil est aliud credere quam fide. Hic tides cum respondet
credit puerulus qui fidem non dum habet affirmat respondet
fide. Hic pro fidei sacramento et conversione se ad deum
pro confirmatione sacramentum. Si adhuc quaeritur ergo cur
puerulus respondet credo in deum patrem et in filium
et in spiritum sanctum. Nunquid de sacramento fidei an de fide
mentis ibi agitur. Si de sacramento cum notatum distin
guunt personae. Si vero de fidei affectu quo uerp est cu
ius personae. Si quid credat puerulus an aliquid stricta puerulus respondet
eo credit puerulus an aliquid stricta puerulus respondet
cum cuit. Sicut et ordo pompis diaboli respondet
ab renuntiare. Ergo si non servaverit sed adultus tene
bit ipse vel spondet. Bene dici potest ibi spondere
pro parvulo qui ad maiorem aetatem si venit et pompis
diaboli renuntiabit et sana fide tenebit cum

sacmetu recipit hac at sponsoe puulq p quo sit
tenebit nos sponsor si bi ut tunc id impleat gitu
in se e operi debeit qr exigit a primo diligens ea
eu pquo rndit sollicitudo Dehot augt Letissimi
emisit causor qua renuntiae popis diaboli spo
pondistis De catheasmo 2 exorcismo

Illa aute interrogato et rnsio fidei sit i ratheci
mino cui 7 addit exorcismo an bapmu em
sit catheasmo 7 exorcismo post catheasmu
sequit exorcismo ut ab eo qui la fide istructu
est ad ipsia vnta pellat Exorcismo de greco i la
tinu dr adiuratio Catheasmo instructio Catheci
zare e instruere ut de symbolo ac rudimeto fidei
Exorcizare e adiurare vt exi ab eo spus immude
Symbolu dr sigm vel collatio Signu qr eo fideles
ab infidelibus distinguit Collatio qr ibi tota fidei
sufficientia et integritas collata e Catheciscmo 7
exorcismo neophitorum fit magistri sacmetalia
q sacmeta dici debent Neophitu nomen interpta
uel rudis 7 dr neophitus nup ad fide conuersus vel
i disciplina religiose qui sacmtu rudis hec igit pte
dut baptismu no q ipsi istis no possit vere esse
bapmu fiat baptizandus de fide instruat 7 fiat
cui debitor fiat demcepts 7 ut diaboli ptis ieo
minuat Vnde babang an bapmu catheizandi debz
hoie puerme officiu ut fidei catheciumu accipi
at rudimetu 7 fiat cui debitor demcepts fiat.
Ity augt Parvuli exsufflat et exorcizant ut pel
lat ab eis diaboli ptis ne ia cotendat eos sub
uertere ne bapmu consequat No qui infantibus crea
tura dei exsufflat vel exorcizat ipsi diabolu ut re
cedat ab ipsis. De confirmacione

Vnc de sacmeto confirmacois addendu est
de cuius vtute solet quei forma em apta
est ubi que dicit epc cui baptizatos insigni
tibus sacro sigt crismate qd sacmetu ab
alius psica no pt nisi a sumus sacdotibus nec tpe
aploru ab alius q ab ipsis apcis legit p actu nec
ab alius q qui loci eoru tenet psica pt a debz
Nam si alit q supra sicut in ipsu habeat 7 vacuu
nec inter ecclesiastica reputabit sacmeta illiq at
ipsi tris baptizatos tunge in pectore ipsi no crisma
te signat i fronte Greg tu Januario epo ita scribit

VII

IIII

puenit ad nos quosdam scandalizatos fuisse a presbi-
teros eos crismate tangere qui baptizati sunt pro-
hibuimus, et nos quid sit uetere usu nre ecclie
sciamus. Oz si sic de hac re aliq controuersia ubi epi
desit ut presbiteri ecia in infantibus baptizatos crisma-
te tangere deant quedamq. Oz istud p scandalis se-
dando semel tm geri estimat. Virtus uero huius
sacmti et donaci splis est ad robur qui in bap'mo
datur et ad remissiones. Vnde Rabanus d sumo sacdote
p impositoz manus pacitur tradit baptizato ut ro-
boret p spm sm ad pdicandu aliis illud qd ipse
in bap'mo constitutus est. Ste omes fideles p manus
ipositoz episcopo pq bap'mi dicit accipe spm sm.
vt plenius roboriati iueniant. Oratione utrusq. mag'ri
et sacmti si unu maiori veneratione tenedum
est a maioribus datur. Sicut maiq dicit sacmti esse
maioribus forte no ob maiorem virtutem ul utilitatem
quam conferat si qz a dignioribus datur et in dignio-
ri parte corpis sit in fronte vel forte qz maiq vir-
tutu argumentu prestat liq bap'mq ad remissionem
plq ualeat ecia. Vide in mare Rabanus dicit. In
unctione bap'mi ss. descendit ad huiusmodi deo dose-
cunda. In hac uo eius septiformis gratia cu om-
plenitudine sanitatis et virtute venit in hominem
hoc sacmti tm a iemmis et a iemmis tradi debet
et bap'mq. nisi aliud cogat necessitas, nec oz iterari
sic nec bap'mq ul ordo nisi cum sacmento facien-
da et iuria ecia si sici putat quod iterandu iterat.
Oz utro aliq ul illa iterari possint questio. Ita de
bap'mo et ordine q no debeant iterari apte dux
ait. Vtrusq. sacmti et quada qualitate datur
illud quidem cu baptizat. illud uero cu ordinat.
Ideoq. in catholica ecclia utrusq. no licet iterari
qz neutri facienda et iuria qd indubitat eius
de qualitate tenedum est. De aliis uero utro iterari
valeat ul deant postea disseremus.

De sacramentis altaris

Post sacmti bap'mi et confirmationis sequit
eucharistie sacmti, p bap'mi mundamur.
p eucharistia in bono confirmamur. bap'mq
esty viaticu extinguit. Eucharistia spiritu
reficit. Vnde et excellentia dr eucharistia

r bona grā qz in hoc sacmēto nō mō ē augmētu
virtutis et grē s ille toty suit qui ē sens ⁊ oligo
tocq grē cuiq figura pcessit qn mana deq pluit
pribq in deserto qui tot dianis cēli pastebat ali
mēto vn psha dauid panē angelorū mānducauit
homo s tuc panē illū qui mānducauit mortu sut
ste ueo panis viuus qui de celo descendit qui mū
do tribuit mana illud celo hoc sup celū illud
saturiebat in die altero reparatu hoc ab omni
corruptōe alienū quicūq religiose gustauit cor
rupcōē nō videbit illud datū fuit antqs post
tnsitū rubri maris ubi submersis egipcijs lube
rati sut hebrei sta hoc celeste mana nō nisi rena
tis pstari debz panis ille corpalis ppm antiqui
ad terram pmissionis p deserta eduxit hec esta ce
lestis fidēles huius secli deserta tnseuntes in celo sub
ehit vn ꝛre viatici appellat. qz i via nos refla
ens usq; p ām deduxit Sic ꝓ i mari rubro figū
bapsi pcessit ita et i mana significatō dnica cor
poris hec duo sacmēta demostrata sut ubi de la
tere xpi sanguis et aqua fluxerunt qz ppriis p
sanguinem redemptos et aqua ablutos nos redi
mere a dyabolo et a pcto venit sic israelitas per
sanguinem agni paschalis ab exterminatore ⁊ p aqm
maris ab egipcijs liberauit huius at sacmēti ritu
melchisedech ondit ubi panē et vinū abrahe ob
tulit vnde ut ait ambrosius intelligi dat antetiora
ce sacmēta xpianorū q̄ iudeorū

De institutōne sacra
mēti

Hic etiam an alia considerada
dauerunt in ipsa institutō forma sacmēti
et res sacmēti duo instituit qn post ty
picū agnū corpus et sanguinem suū discipul
tenda porrexit vn Eusebius emisenus ait
corpus assumptū ablatum erat ab oculis ⁊ illatum
sideribus hac erat ut die cene sacmētū nos corpo
ris et sanguinis consecrare et ut colat ingiet pmiste
rium qd semel offerebat in propria forma vero est
quia ipse ibi addidit dicens hoc ē corpus meum ⁊ post
hec ē sanguis meus Cū ām hec iba pferunt quid
sit panis et vinū ipsum corpus et sanguis xpi
reliqua ad laudē dei dicūt vn ambrosius hinc p
hoc ostendit sacmētū qz hinc xpi caritatem mutat
et sic ex pane fit corpus xpi ⁊ vinū cū aqua in calice

missu fit sanguis consecrat ubi celestis
creatio quibus fit ubis attende que sint ubia de
apite et edite ex eo omnes hoc est corpus meum
et iterum de apite et bibite ex eo hoc omnes hic est
sanguis meus et reliqua omia que dnt laus deo
defert ordo tmittit p ipso p regibus et Rugf
credendus e qd ubis ppi sacmeta consecrant
reliq oia nequib aliud sint q laudes vel obse
cones fideliu et patiendes Ecce qsit institutio
sor huius sacmeti ubi cotidiane digni e gre
illud sacmetiu post cena dedit discipul Dns
ugit ihs ad inuisibilia pene maiestatis migra
turus celebrato cu discipulis typico pascha qd
dam meoriale eis commendare volens sub specie
panis et vini et corpus et sanguis suis eis tra
didit ut ostendet legis veteris sacmeta in
que populu erat agni paschalis sacrificiu in
morte sua tmiari ac nouus legis sacmetis insti
tuit i quibus expellit misteriu eucharistie qdeb
eam pg alia dedit ut hoc omnis ardius memo
rie discipulorum infigeret et ab ecclia deinceps se
celebraret Qz no eo ordine sumpsit i postero ut post
alios cibos sumat poeta q ieiunis sumi oportet
sic aptis doz ut singulari raucedine diiudi
cet. Disternat ab aliis cibis qd dns disponendu
aptis reliquit cum dnus apparat cu pmo
discipli accepit eucharistia no eos accepisse
ieiunos no ideo tn ecclia mandu est omnes
ecclie q a ieiunis p sunt placuit em spu
ut i honore tanti sacramenti prius i os postea do
minu corpus intret q alii cibi qdeoq ubiq mos
iste fuat. No em qr post cibos dns dedit ideo
prius vel cenati illud accipere dnt ut illi facie
bat quos aptis arguit nd saluator quo vehe
menti commendaret misteri illius altitudinem vel
nu hoc voluit infigere cordibus et meorie disci
pulorum a quibus ad passiones digressurus erat qd
ante ordie deinceps simulet aptis p quos ecclie
sias disposturus erat reservavit discendu.

Nunc quid ibi. De sacramento et re

Sacmentu est et quid res videt q Sacmentu
est inuisibilis gre visibil forma. Forma

Quare xpc post alia de
cepus suis discipulis

Ad aptis

go vini vel panis que ibi videt sacramentum e. signum
sacre rei. et ptr spem quia ingerit se sibi aliquid
aliquid facit cognitor veritatis tenet go species
vocabula rerum que an fuerunt scilicet panis et vini.

Huius autem sacramenti genera sunt res, una sc. con-
tenta et significata. Altera significata et non
contenta. Res contenta et significata est caro
xpi quia de virgine traxit et sanguis que
pro nobis fluxit. Res autem significata et non contenta
est unitas ecclie predestinatis vocatis iustificatis
et glorificatis. Ser. est triplex cibus xpi. Unde
Leonis. Duplex intelligitur cibus xpi et sanguis
vel illa que crucifixa est et sepulta et sanguis qui
militis effusus est lancea sed spiritalis illa ac di-
uina de qua ipse ait. Ad riga ue est cibus et san-
guis meus vere est potus et qui manducauitis carnem
meam et biberitis sanguinem meum non habitis vitam
in vobis. Sunt igitur hi duo distinguenda. Vnum quod tm est
sacramentum et non res. Aliud quod est res et sacramentum. Et
tertium quod est res et non sacramentum. Sacramentum et non res
est species visibilis panis vel vini. Sacramentum et res
est caro xpi quia et sanguis est. Res et non sacramentum
mistica dicitur caro. Porro species illa visibilis sacra-
mentum est gemine rei. et utriusque rei significat et vius
rei similitudinem gerit. Nam sicut panis per cotidianos
cibus corpus reficit et sustentat et vinum homi-
nem letificat atque ebriat. Sic caro xpi interiorem hominem
plenitudinis gratiis quasi reficit et sanciat. Unde
alio loco inebriatus quam plurimum est ecclesiastica similitudi-
ne cum re mistica. Est. Vnitas fidelium. et sicut
ex multis granis efficitur unus panis et ex plurib.
racemis in unum vinum efficitur. Sic ex multis fidelium
personis vnitas ecclesiastica constat. Vnus apostolus. Vnus
panis et unum corpus multi sumus. Vnus dicitur panis
panis et unum corpus ecclesia dicitur. Ideo. quia sicut unius
panis ex multis granis et unum corpus ex multis
membris apponitur. Sic ecclesia ex multis fidelibus cari-
tate coplante connectitur. Hoc mysterium pacis et uni-
tatis nostre xpi in ista mensa consecrauit. Qui enim
accipit hoc mysterium unitatis et non tenet vinculum
pacis. non accipit mysterium pro se sed contra se. cum
ecclesia sacramentum et corpus xpi quod de virgine suscepit

Distinctio

qr ut corpq ppi ex multis mebris pusillimis et in-
madatis constat ita societas ecclia fidel ex multis
ppsonis a similali macta liberis constitut. In cuius
rei typo sta e archa dni de ligno sethim q sunt
imputribilia et albe sime similia.

De duobus modis manducandi

Et sicut due sunt res illius sacmeti ita ecia
et duo mori manducandi. Unus sacmetalis
quo bom et mali edunt alter spualis quo
soli bom manducant. Vnde Aug. Quid e ppm
manducare nisi hoc solum in sacmeto corpus eius
accipere. Multi enim mdiantes accipiunt sed ipsi manent
et hi ipsi in se manentem. Spualiter enim manducat
qui in unitate ppi et ecclie quam sacmetum significat
manet nam qui distordat a ppo nec carne ei
manducat nec sanguinem bibit. et si tante rei sacra-
metum ad iudicium sui cotidie accipiat. Spualiter
manducantes dicunt a sacmetali aut vt
quid paras dente et ventre crede et manducasti
Crede enim in eum hoc est manducat panem et bibit
vinum qui credit in eum manducat ait. Ite quo
manducandum e ppius quo ipse dixit. Qui manducat
carnem meam et bibit sanguinem meum in me ma-
net et ego in eo. Si in me manet et ego in eo tunc bi-
bit. Qui uero non in me manet nec ego est in illo et
si accipit sacmetum accipit magnum tormentum
et nulli abigendum est tale quasi corpus sanguinem
dni principe fieri qui ppi membro efficit. ne alie-
nari ab illius pauis ecclie consortio ecia si an-
gelum panem illum edat et calicem bibat. De hoc secto
in unitate corporis ppi qui cum abstedat qr illius
sacmeti bustio non pudet qui elle hoc qd illud
sacmetum significat. Incenit quillo enim sacmento
corpus et sanguinem suum quem dauit nobis qd et fecit
nos ipsos. Na et nos corpus ppius sumus et membra
Qui distordat a ppo non manducat carnem eius nec
sanguinem bibit. et si tante rei sacmetum ad iudicium
sibi cotidie accipit.

De errore quorundam qui dicunt christum sumi corpus

Hec uerba et alia huiusmodi ubi de spuali ma-
ducatione agit quidam obtuso corde legentes.

errorib caligine inuoluti sint ad ut dicat psuppe-
rit corpq et sanguez xpi a bonis tm sumi 7 no
a malis Qz indubitat tenedu est a bonis sui
no mo sacmentalit ꝗ ecia spuat. A malis vero
tm sacmentalit. i. ꝗ sacmento sz sub spe visibi carne
xpi de ilgie suptu et sanguez pro nob fusum
sumi ꝗ no mistica que tm bonoz est. qd bonitas
ꝓbat testimonio Greg. ait Est quide i peccatoib
et i digne sumentib vera xpi caro et vere sanguis
ꝗ ecencia no salubri efficacia sit Aug. Multi i-
digne accipiunt corpus dni De quibus Apls ait
Qui manducat et bibit calice dni i digne indi-
cium sibi manducat 7 bibit. Qd docem. qd sit cause
du male accipe bonu. Qm enim stm e malu du
male accipit bonu sic dr apls stm e bonu cum
bn accipit malu sz du sancto suthane pacient
portat. qo et mala possit bonis sic anglis sathane
paulo et sta obstit malis bonis sit ad salu-
tem malis ad iudicium Qui manducat 7 bibit
i digne iudicium sibi manducat 7 bibit. no quia
res illa mala est ꝗ qm malis male accipit qd bonis
est Idem Indigne qs sumes corpus xpi no efficit
ut qm malis e malu sit qd accipit vel qm no ad sa-
lute accipit nil accipiat Corpus enim 7 sanguis dni
nichilominus erat i illis quibus ait apls Qui man-
ducat i digne et hijs ueli sz plurib apte ondi-
gecia a malis vere corpus xpi et sanguis suit
ꝗ sacmentalit no spualiter. De intelligentia quorundam verborum

Secundu hos duos modos
sumedi intelligetia quorda uborum abi-
que dctore distinguenda est ait eni Aug.
Bonus accipit sacmentu et re sacmenti
malus ut sacmentu et no re. Sacmentu hic dicit
corpus xpi prim de ilgie suptu rem uo spualem
xpi carne. Bonus qs vitiis xpi carne accipit
malus uo tm sacmentu. i. corpus xpi sub sacmento
et no re spuale sit no manducas manducat 7 ma-
ducas no manducat. qm no manducas sacmentalit
aliqn manducat spualit. 7 ech 7 q manducat spi-
ritualit uitata carnis et sanguis dr sume qm
pam efficacia hnt. i. remissioz peccatoz pro qua

videt orari cui dr̃ pstcat i nob dne qb tua sac-
meta qd gtinet ut qui nuc spe geimg rei uel
tate capiaq rei veritate dicit ipaq efficiaq
qi p hoc sacmeta prta ut sic sacmetalit carne
opi sumig ita pria sumaq vl petit sicdo ut
hoc qui nuc sub spe panis et vini sudt man-
festa visio sic ifancia diuinitatis est quaq ca-
pitat constat igit a bonis et a malis sui corpis
opi ꝗ a bonis ad salute a malis ad pnam.

De hereti aliorq qui dicunt corpus xpi no esse in altari nisi in signo

Sunt itero alij
sicdecui insania tristedentes qui dei vir-
tute inota modu naturalium rei nescientes
audaciq at prodigiq veritati contdicunt.
Asserentes in altari non esse corpus xpi ul sanguinem
nec panis ul vini istam carnis et sanguinis
ducti ꝗ ita xpm diuisse hoc e corpus meum sic
apls dicit quod erat xpus. Dicunt enim ibi esse corpus
xpi tm i sacmento et i signo et tm i signo maducan-
ri a nob qui ex radi ocmsioz sumunt a ibis ve-
ritatis vn pa hic ꝗs sit e in d stuplis xpi cui n-
dicit Nisi qb maducauit carne mea et bibeit
sanguinem meu no hbit vita etna. Illi no intelligen-
tes discesserunt Dicq est hic sermo quis pt eu audire
et abierunt retro Illis discedentibq instruxit xpi
qui remanserat Spus est iqd qui viuificat caro
nichil pdest Verba q loqutus sum vob spus et vita
sunt Intellexisti spualit spus et vita sunt Intellexis-
ti carnalit etia sic spus et vita sunt ꝗ tibi no sunt
Spualit intelligite Sue loqutus sum vob hoc corpus
qd videtis maducaturi est et bibituri sanguinem
illu qui fusuri sunt qui me crucifiget Sacra-
mentu aliqd tomedum vob spualit intellectu viui-
ficabit nos caro at no pdest quicq Qui etia et
alia illoru i sime formite mistracia aut n. dnus
Doner secm simat sunt e dns ꝗ tu etia hic
nobiscu e veritas dns corpus eius in quo resurrexit
vno loco esse oportet veritas at eiq ubiq diffusa
e Qui vna psona e deq et ho ubiq p id qd deq
est in celo p id qd ho e xpus etia dicit Pauperes
ꝗ hetis nobiscu me at no ꝗ ha. hns tali ꝗ
tunt pstatis hetis in assertione sui errores.

Que ex cad rōne. Determinatis p̄dictorē
oia accipienda sūt sic nō eēm hīs negatur
vera p̄pi corpis a fidelibus sūmi. ul' i altari
cū. Qz in hīs veritas aplōr et i eis nos
strūxit q̄ ipsū corpus nō p partes discerp-
tū. ut putauerūt illi discipuli qui ret' abierūt
sz integrū. nec visibile in fōr hūana. sz i visibile
sub forma panis et vini corpus et sanguinem nob.
tradit. quē sm̄ aug. qstmat dicēs. ipm̄ qdē
et nō ipm̄ corpus qd videbat̄ mādūcāt. ipm̄ i visi-
bile nō ipm̄ visibile. Ita et si nūc est illud vi-
sibile celebrat̄ nūc etiā i visibile intelligi. Ita
etiā intelligēdū ē corpus p̄pi ēē. i uno loco sz visibile
in fōr hūana. Veritas tn eius. i. diuinitas ubiq; ē
veritas etiā eius. i. uera corpus i di altari ē ubiq;
q̄ celebrat̄. Sic et illud intelligēdū ē. Pauperes sp̄
habetis nobiscū. me at nō sp̄ hā. sm̄ corporalē pre-
sentiā sz qia cū eis qui sūt. Sicut p̄dicit ho est
in cēlo est sz visibile. sz i visibile ē in altari. qz nō
in fōr hūana appāret. sz forma panis et vini apīt
vbi et i visibile tās eius dr̄. que vē ē i altari. Qz qz
nō in sua specie appet i visibil dr̄ dic. n. Aug.
hoc ē qd dicit. qd modis oēs appbat. qtendimus
Sacrificiū ecclie duobus cōstat. duobus cōstare visi-
bili elementorū spē et i visibile dni nri ihu p̄pi
carne et sanguine. sacmēto vē sacmēti. i. corpis vē
Sic p̄pi p̄sona cōstat et conficit. ex dō et homine
cū p̄pius sit uerus deus et ho. qz oēs res illarū rū
naturas et veritatē in se continet. ex quibus qstat
Cōstat autē sacrificiū ecclie ex duobus sacmēto
et re sacmēti. i. corpis p̄pi. Est igit sacmētū et
res sacmēti. id corpus p̄pi. Ecce i visibile dicit.
carne p̄pi. qz forma panis optā sumit. et ita
idem q̄ corpus dicit ēē sacmētū et re. ex quo cō-
firmat qd sup̄ dixi. dim addit. qd magis ecce
monet. ita ma eius ē. quia forma panis optam
i sacmēto accipiēt. et sanguis eius q̄ sub vini spē
ac sapore potamus. Ita vis carnis et sanguis sac-
mētū ē sanguis carne et sanguine vtrosq; i visibili
intelligibili. spiritali significat. corpus p̄pi visibile et
palpabile plenū gra et diuina maiestate.

Hic tende hīs diligēt. Cūe sit intelligencia
qz tropo quoda vtit. premissorē

Aug. hic quo solet res significates rerum sortiri vocabula quas significat hic enim visibilis species panis vocat non die carnis et visibilis species vini nomine sanguinis Invisibilis ub et intelligibilis dr. ca. ppi qr. fm illa species no vide. ca. fm intelligi. ita et sanguis ca. go in visibil dr. ce sacmetu carnis visibilis qr. species panis fm qua no vide. ca. illa e sacrametu carnis visibilis qr carne invisibli. v. specie fm qua ca. ppi no vide. ca. significa. corpo ppi qd e visible et palpable ubi i sua forma appet. Ita et de sangue accipi dz. Cruce fm q firmat. Aug. aperiebat qualit pdta intelligenda sint qr obscure dicebat consequt dicens ita plane vocati corpus ppi cu ne sit sacmetu corpus ppi qd i ecce positu e sic ipa immolacio que fit manibus sacerdotis vocat ppi passio no rei veritate sed significati mistica crucis et sic sacmetu fidei dr. fides Gratis rnsu est hactenus obiectionibus cor. q negat vero corpus ppi i altari ce. et pane i corpus vel vinu i sanguinem mistica consecratione quiti dicetis ecce audeat maducare dmm suu Cruce eciam audeat dice. cotidie formari corpus ppi de materia vel sba que no fuit ca. ugimus. Auctoritatibus probat q re vera corpus ppi e in altari et in id panem convertit

Hec et his similia obiciunt illi i divino mysterio lege nature sectates quorum presidia subdita convincit testimonia dicit n. veritas accipite hoc est corpus meu Ipse ambr. Quitantu valuit sermo helie ut igne de celo deponeret nd valebit tantu ppi sermo ut substantiam mutet De toto mundi operibus legit. q ipse dixit et facta sunt rc Carmo igit qui potuit ex nichilo facere qd no erat no pt ea que sunt in id mutare qd no erat no enim minus e dare q mutare novas naturas rerum Ita si ordinem quedam nitro mixtura semina gignere consueuerat liquet igit q pt nature ordinem ulgo gignunt et hoc qd conficitur corpus ex virgine est Quid go quid hic nature ordine i ppi corpe cu pt nam sit ipse partu ex virgine Ipse an benedictionis alia species novat post consecrationis corpus significat alia species alium dr.

post consecrationem sanguis mutatur. tu dicis amen hoc
est uerum. Quid sermo sonat affectui sentiat. Item
Augustinus. In specie panis et uini quae uidetur res inuisi-
biles. i. carnem et sanguinem honorandam. Nec sic pendi-
mus has duas species sic an consecratio perficiat. tu
fideliter fateamur an consecratione panem esse et uinum
id quod natura formauit post consecratio uero carnem
christi et sanguinem quod benedictio consecrauit. Item ambro.
Panis est in altari usitatus an iuba sic ubi accessit
consecratio de pane fit christi caro. Quid ergo et pt. quod pa-
nis et esse corpus christi. Consecratione quae fit christi ser-
mone. Item. Si tanta uis est in sermone domini ut incipient
esse quae non erant. quanto magis operatorium est ut sint quae
erant et in aliud commutentur. Et sic quod erat panis ante
consecrationem iam corpus christi est. post consecrationem. ergo sermo
christi creaturam mutat. et sic ex pane fit corpus
christi. et uinum cum aqua in calice missum fit sanguis
consecratione ubi celestis. Item augustinus. Dic per omnia vera
cibo sine cuiuslibet creatur. ita panem ex substantia panis
et uini id est corpus christi et sanguis consecratur. Corpus
christi et ueritas et significatio. Veritas dei corpus christi et
sanguis virtute spiritus ex panis uini quae substantia efficiuntur
significatio uero et id quod exterius sentitur. Item Eusebius em-
issenus. Inuisibilis sacrificos visibiles creaturas in
substantiam corporis et sanguinis sui verbo suo secreta po-
testate commutat. Ex hiis aliisque plurimis constat
uere christi corpus et sanguinem in altari esse. uino integre
oppressis sub veteris speciei et substantia panis in corpus ui-
nique substantia in sanguinem conuersis. De modo conuersionis

Sed ante quaerit qualis sit illa conuersio. an formalis an substantialis ut aliqui
grauis dissimile non sufficiat. formale tu non
esse cognosco. quae species rei quae ante fuerat remanet et sapor et pondus quibus substantia videtur esse substantialis
dicitur sit substantia conuersa in substantiam. ut haec essentialiter
fiat illa. Cui sententiae premisse auctoritates consentire
videntur. Quae huic sententiae sic opponuntur. ab aliis. Si substantia panis inquiunt ut uinum quaeritur substantia in corpus
ut sanguinem christi. cotidie fit aliquid substantia corpus ut
sanguis christi quae ante non erat et hodie est aliud corpus
christi quod heri non erat. et cotidie augetur corpus
christi. alius formatur de materia. de qua in corpus

XI

cone no fiunt sim. quibus hoc mo rndet pt. qr no ea
cone dr corpa xpi cosa libo celesti qpm corpus
i conceptu virgis formatu de ceptis formet. sz qr
sba panis vl vini qan no fiat corpa xpi vl sang
uis libo celesti fit corpa z sanguis. et io sacdotes
dnt consecr xpi corpa et sanguiez qr eorp mistrio
sba panis fit cad et sba vini fit sanguis xpi nec
tn aliq addit corpori vl sanguini nec auget corpa
xpi vel sanguis. Si ud quaris modu quo id fieri
possit breviter rndeo mistriu fidei credi salubrit
vl investigari salubrit no pt. Quid go corpa xpi
panis mutatu de i id no augmentat nec sanguis xpi
vini quisq eiusq voluntati et potentie assribat. qui
id corpa eduxit de virgine fecit igi sba illa ista sine
huiusq augmento. Nec tn concedunt quida q sba panis
aliqn fit cad xpi et si fiat cad xpi dicit farina
fita e panis et aqua fita e vinu nec tn dr farina
e panis et aqua e vinu. Alij ud concedunt illud qd
erat panis vl vinu post consecracoi ee corpa et
sanguiez. Nec tn sequit panis e cad xpi vl vinu
e sanguis qr sba panis vel vini postq fita e xpi
corpo vl sanguis no e sba panis vl vini sz cad z sang
uis. Ideo distinguendu videt cu dr sba panis vl id
qd erat panis no est corpa xpi manes em pa
nis no e corpa xpi sz mutata. i. id qd fita e corpa
xpi est. Nec dicis sbam panis vl vini mam esse
corpis vl sanguis qr no de ea ut de materia fort
fit corpa xpi sz ipa fort in illud et efficit illud.
Vn Aug. Corpa xpi dicit illud qd ex fructibus terre
acceptu et pce mistica consecratu sumtq i memoria
dnice passionis ad cu p manu hois ad illa spem
invisibile producit no sactificat ut sit ta dignu
sacramentu nisi operante invisibiliter spu dei. Quida
ueo sic dicunt quisq illa ee intelligenda ut sub
illis accidentibus sub quibus erat prius sba panis z
vini post consecracoi sit sba corpis et sanguis sic
tn ut no eis afficiat et sic asserunt dri panem
tristre i corpa xpi qr ubi erat panis nunc e corpus
xpi qd si e. Quid go fit de sba panis z vi
ni. Illi dicunt vl i pracetem mam resolui uel in
nichilu redigi. Alij ud putaunt ubi sbam panis
et vini remane z ibidem corpa xpi ee z sanguiem

et hac rōne dicit illa sbam fiei ista qz ubi est hec
est 7 illa qd mirū est et ipam sbam panis nil vim
dicit ee sacmēti sed q nō sit ibi sola mis corpq
xpi et sanguis exprdictis et subditis apte ostendit
aut eēm ambro. plane istū que sumis i misterio
illū vtiqz intelligo qui manifestus sū formatqe
rūgis uterō et igne passionis decocta in ara cru
cis panis eēm angloz sētē cibq hoim vn aut ego
sū panis vnus qui de celo descendi et iterū panis
quē ego dabo caro mea ē p mundi vita Ex hijs na
qz duabq sentēcijs apte dat intelligi qz panis ille
et iste nō duo sūt vnus panis qz vna caro prudu
bio vnū efficit corpus illud vē illud sane qd sup
tū ē de ūgine qd resurrexit 7 mortui ostendit
Sta Greg Quis fidelium hrē dubium possit i pa
ymolationis hora ad sacrdotis uocē celos apiri
i illo xpi misterio angloz choros adēe sūma 7
yma sociari 7 vnū quid exīmis visibilibq
fiei Sam Eod momēto et mōtū rapit misterio
angelorū cōsecrādū corpi xpi et an dōs sacer
dotis i altari vidēt sic diuinitas ubi totū implē
midū ita multis locis illud corpus cōsecrat nec
sit tū multa corpa xpi sū vnū corpus 7 vnus sanguis
Deoqz sive plus sive minus quis inde participat oēs
equaliter corpus xpi integre ac sumunt post con
secrationē igit nō est ibi substantia panis nil vinū
liq spēs remanent Est eēm ibi species panis 7 vi
ni sic et sapor vn aliud videt et aliud intelligit

Sacrare sub alia specie tradidit xpus

Sub alia autē specie tribus de causis carnē
et sanguēm tradidit xpus 7 dēinceps sū
medū instituit vt fides sū hrēt meritū
que ē de hijs que nō videntur qz fides nō
hrēt meritū cui humana ratio pbet experimētū et ex
ideo ne abhorret animus qd cernit oculus qz nō ha
bemus iusū carnis cruda et sanguis comedere Ita
go xpm vorari dentibus phas nō est i misterio car
nis et sanguēm nobis commēdauit 7 ecia ī ne
ab incredulis religiōm insultarēt vn Augustinus
Nichil mirabilius q ut sanguis sū studiis sumatur
vt ita et ētas nō deficit et ridicūm nūm fiat
a paganis q crucis ē ocisi hoīs libamus Ne igit

hoc fiet, et ne uelut qdā horror eat cruoris i sti-
tudine accipis sacramēti. Quoniam ista liquet
quae sub alia specie et quae sub ista hoc sacra-
mētū dnus celebrauit et celebrat a nobis insti-
tuit. Quae sub duplici spē sumit cui sub alt
utra tota sit, ppter vt ostendat tota humanitas
assumpsisse vt tota redimat. Panis enim ad carnem
refert, vinum ad animam, qr vinum operat sanguinem.
i quo sedes anie a christo ea dr esse deo. go i duabus
speciebus celebrat ut anie et carnis sacramenta i ppo
et vtriusq; libēcio tribuat nobis sufficit. valet enim
ut ait ambros. ad tuitionem corporis et anie qd proprium
habet. qr cuiq; ppi p salute corporis sanguis nō p anima
nra offert. sic p sanguinem moyses. Cuiq; ipse pro
corpore nro sanguis non p anima nra offert. sed tri
sub vtraq; specie sumit. qd ad utrumq; valet. qr sub
vtraq; sumit toti ppus. Quod si i altera tm sumeret
ad altera tm i corpore id anie non ad vtrumq; pro
tuitionem valere significaret. Sub vtraq; tm spē totū sumit
ppus. nec plus sub vtraq; nec minus sub altera
tm sumit. Quod enim ait. bt ait. Ipsa i corpore pi
que i mana pcessit de quo dr. Qui pluis colle-
gerat non habuit amplius. nec qui minus pauerat
habuit minus. Et hic sub vtraq; spē totū ppe sumat
tm non sit consequens panis mutat i carnem nec vinum in
sanguinem nec dicit dnus sacramenta. si vnum
q; sub utraq; spē idem sumit. neq; iterat sacra-
mēta. qr benedictio non repetit super eadem spēm. Neq;
alie spē in sacrificium iteratis offerri dnt. qr de
alijs non pt consecrari corpus ppi id sanguis.

Quare ergo admisceatur

Hqua non admisceda est vino. qr aqua ppm
significat qui p ppi plusiq redempti est. Ca-
lix go dmini iuxta canonem preparatur aqua
et vino mysteria deberi offerri. qr videlicet i aqua
populum intelligi. i vino ostendi sanguinem ppi. Cui
gitur in calice vino aqua mistur. ppo ppli adu-
natur. et credentium plebs ei i que credit coplatur.
que coplacio aque et vini sic mistur. et calice vi
det mysterio illa non possit separari. Nam si vinum tm
quis offerat. sanguis ppi incipit esse sine nobis.
Si non aqua dicit. an iniuria sit qd fieri si aqua pt
mittatur audi quid sequitur i eodem canone. Non.

Quare sub duplici specie sumitur

Quare go administratur

pt mg calix dni ee aqua sola aut vinu solu nisi utrumq; mistcat. Ita Cyprianus calix dni no ee aqua
sola aut solu vinu nisi utrumq; mistcat. sic n corpus
dni pt ee farina sola nisi vtrumq; fuit adunatum
et panis vnius cōpage solidatus. Quibus tn no intendens
inducere hes sim. bbluisse id ignorancia aegypti
misit no videt ir ritu ee sacmtu si ille fraxit et torsipiedo
nia et greco ecclia aqua no apponi dr. Ad ecia ex dictis cypriani videt posse colligi
dit em. Quibus de antecessorib; nris id ignorant id simpl no hoc fuauit qd nos dns facere
exemplo et magisterio docuit pt simplicitati eius indulgentia dni venia concedi. Nobis ub no pt ignosci qui nuc a dno instructi sumus ut calicem
dni cu vino mixtu sim qd dns obtulit offerat.
Ex hoc videt qd si quis simpl id ignoranter vinu
offerat sine aqua sacmtu efficiat. Aqua uero
sine vino nullatenus pt offerri in sacrificiu nec pa
nis n de frumento nec granu frumenti n redacti in pane. qr ppius et pane se dicit. et grano
frumenti se compat. Ad qd sup dcm ee solu vinu
no posse offerri determinari oportet. Recipit em
exceptoz sic. No pt nisi simpl id ignorat fiat
id no pt. i. no debet. Ex hibus da tn videt qd gnat
uey. Colligit ecia ex pdtis qd ppius vinu aqua
mixtu dedit discipulis. Corpus uo tale dedit qle
tuc fuit. i. mortale et passibile. Nuc uo sumit a
nobis immorale et impassibile. nec tn maiore ht
efficacia Eucharistia qz intincta no debet dari
ipsis p supplemento comunionis. Ro em legit ppter
alicui discipulo pluisse pane intictu n iude.
Tuc uo accepit iudas no corpus ppi si tn pane
corpus nro et sanguis ppi aut ei alius discipulis
preparat. Ubi illa accidentia fundantur

XII

Sed iauta quelit de accidentibus que remanent
de specib et sapore et pondere in quo subiecto fun
dant. Porro id videt ee intendu existere sine
subiecto qd ee in subiecto qr ubi no est sbia n corpis
et sanguis dmci que no afficit illis accidentibus. No
em corpus ppi tale in se ht forma si qualis in iudi
cio apparebit. Remanet go illa accidentia pse subsistentia
ad misterii ritu ad fusta fidei in substantia
quibus corpus ppi hnis forma sua tegit et natura

De fractione et partibus

Solet etiam queri: de fractione et partibus de fractione et partione que ibi. :n

videt. sicut utrum uera sit et si uera fractio sit cuiq rei fractio sit. uel in qua re fiat. Si quidem non sit ibi alia substantia quam ipsi. si in aliqua substantia est illa fractio. in corpore ipsi esse videt. Quia et hominis ipsum corpus incorruptibile sit. quia immortale et impassibile in ipso non posse esse videt. Nam et ipsi credantur carnale sensum discipulorum qui putabant ipsi carne sic alia in partes diuidenda et morsibus laceranda. Deo quibusdam placuit quod non sit ibi fractio sic videt. si dicit frangi quia videt. fragi quibus obiicit quod dicit ambros. Nichil falsi putandum est in sacrificio uetitatis uel sic in magorum prestigiis ubi deluditur quadam fallit oculi ut videant esse quod non est. Adhoc illi dicunt non fallit nos visus nec fallit quod esse si credit ita frangi ut videt. Nec illusio est quia ad utilitatem fidei non ad decepcionem ita sit sic et ipsius ostendit se duobus discipulis in via in specie peregrini nec tamen tali forma erat si oculi eorum tenebant ne eum agnoscerent. Alii uero dicunt quod sic ibi species panis est et non est ibi res cuiq uel in qua sit illa species ita est ibi fractio que non sit in aliqua re quia nichil ibi frangit quod mirabiliter dei potencia dicunt sicut ut ibi sit fractio ubi nichil frangit. Alii tradunt corpus ipsi essencialiter frangi et diuidi et tamen integrum et incorruptibile esse quod se colligere asserunt exposicione Berengarii qui confessus est coram nicolao papa et pluribus episcopis panem et vinum que in altari ponunt post consecracionem non solum sacramentum si etiam uerum corpus et sanguis ipsi esse et se sualiter non solum sacramento si in uetitate manibus sacerdotum tractari et frangi et fidelium dentibus atteri. Si quia corpus ipsi incorruptibile est sane dici potest fractio illa et partitio non in substantia corporis si in ipsa forma panis sacramentali sicut uera fractio sit ibi et partitio que sit non in substantia si in sacramento in specie. Nec aut mireris tibi insultes si accidentia videant fragi cum ibi sint sine subiecto licet quidam asserant ea fidei in aere. Est ibi uera fractio et partitio que fit in pane in forma panis vnde dicit aut panis que frangimus quia forma panis ibi frangit et in partes

dundit populus ut integer manet et totus et singulus
vnus August. Qui populus manducat vita manducat. Quis quis
audeat manducare dominum suum et in unitate nos admanducare. Qui manducat me vivit propter me. Nec
occidit populus ut manducat sed mortuos vivificent
qui manducat resicit nos deficit vivit manducatque
et resurgent. Nec qui manducat potest de illo
sacrificium et adiunctio sicut ipse nostri fideles quo
manducat carne populi. Unquisque accipit pte sua
vna et ipsa gra pte bruscit. Ipse plus manducat in sacramento et manet integer totus in corde tuo. Deo ista
duo sacramenta et cum aliud videt aliud intelligit
videt panis et calix id est oculis vanitatis. Credit
autem fideles populus mysteria panis et corpus populi
calix sanguis. Et hinc satis datur intelligi quod fractio
et pte quae ibi videntur fieri in sacrificio sunt in
parvis visibili. Deinde illa verba quibus ita distinguenda sunt ut sensus sit non ipsa sacramenta sunt
tanta dicant corpus populi tractari manibus sacerdotum fragi
ab eis et attrari dentibus nisi quod hi sacramento tui
scribi atteri et pteri. Et hinc sit pteri totus populus
de quo Jeronim. Quidquid accipit populus domini et in
singulis porcionibus totus quod populus minuit sed
integro se pbet singulis et singulis. Ubi pars est
ibi populus et totus. Cuidam ille partes significant

Quid aut ptes ille significant. Segregatio
tradit manibus et forme e corpus populi
pbollate i calice missa corpus populi dona
tas resicit et mostrat panis autem de pasta
ambiguum id est sup tam pbet dicit ut
manes in ipsi ad sitie prisce corpus indis i sepulcro
et in ipsis mensis suis corpus stat in sepulcris et
et sic ptes ille mistica tenet significatio ita ecclesie
passionis populi et mortis e repentina vin
quit hoc facite i mea commemoratio. i memoria
passionis et mortis mea. Nam ut ait Ambro. quia
et mortui populi liberati sicut hinc i edendo et bibendo
carne et sanguine vivorum ne demus. Satanae et
quisque in edendo proprie et indicium manducat
vel bibit panis iste quia dicit i corpus. Si panis
vita et hic qui ait me sum panis vitae. Sicut vive

ut cotidie medaris acape ne accedas indigne (Indig-
nus e qui alit celebrat mysteriu q̃ pape tradidit.
vel qui hnt morte pcm accedit Ego et si sit pe-
cata cotidiana ut no sint mortifera dnm acce-
datis dimittate debitoribus vris Si dimittis dimit-
titur tibi et sic sacrum accede panis em salutaris
est et no venenu Si ita accedis spualit maducas
Spualiter em maducat qui innocua ad altare
portat. Si illud sit sacrificiu ut si ppus sepe immolatu

Post hoc quid sit id erit
sacdos ppe dicit sacrificiu id immolato et si
ppus cotidie immolat id semel tm immolatu
sit ad hor breuit dici pt Illud qd offert
et cosecrat a sacdote vocat sacrificiu et obla-
cione qa memoria et repentatio e ueri sacrificii et
sta immolacois sicut sacra actus et semel pro mor-
tuis et maxime si ibi immolatu e i semetipso cotidie
die ad immolat i sacmento qa i sacmento recorda-
cio fit illius qd factu e semel pro nobis et certa habe-
mus qa ppus resurgens a mortuis ia no moritur de
cetero ne obliuiscamur id semel qd e i ma mestria qui
amo fit s quotiens pascha celebrat Nisi ppus
iterum occidat. si tm quotiens sacra recordacio repentat
qd olim factu e et sic nos facit monei tales vide-
amus dnm i cruce sic semel immolatu e ppus in
semetipso et tm cotidie immolat in sacmento qd
sic intelligendu e qa i mysterio sacrae corpis et distin-
cte mortis semel tm in cruce pcessit offe-
rens se pro hostia redemptionis efficiens eos
pros destinuit sic dicitur in psalmis semel ob-
lata est hostia ad salute potes Quid go nos
nonne psingulos dies offerimus et si cotidie
offeramus ad recordacionem mortis eius fit et una
et hostia no mite Quid una et no mite qa fit
immolatu e ppus hor ante sacrificiu et plu
e illic. id ipsum semper id ipsum sic offert. singulis
e sacrificiu aliqd qm i multis locis offertur
multi sunt ppi no si ubique unus e ppe et hic
plenus christus et illic plenus sic ad ubique offert
unus e corpus ita et unus e sacrificiu ppe hostia
obtulit quam offerimus et nunc Ex qd nos agimus

recordatio est sacrificij, nec ea sue infirmitatis repetit, qr pficiat holocaustum, si mere, qr cotidie peccamus. Ho hujus colligit sacrificii ea et dici qd agit in altari et ppm semel oblatum et cotidie offerri, si alit tunc alit nunc, et eadem que est virtutis sacramenti ostendit remissio, si nendum pdo et perfectio virtutis. De causa immolationis

Institutum est enim hoc sacramentum duabus de causis. In augmentum virtutis, si et caritatis et in medicina cotidiane infirmitatis. Unde Ambro. Qi quoties effundit sanguis ppi in remissionem peccatorum effundit debet semp accipere qui semp peccat. Debet semp habere medicina. Item Augustinus. Ideo cotidie hec oblatio, licet ppius semel passus sit, qr cotidie peccata pcis sine quibus mortalis infirmitas vivere no pt, et qr cotidie labimur, cotidie ppius mistice p nobis immolatur. Dedit enim nobis hoc sacramentum salutis, ut quia nos cotidie peccamus et ille iam mori no pt, ph sacramentum remissionem ptorum assequamur. Cotidie comedit ipse et bibit in veritate si integer et vivus permanet. Ita mysterium fidei dr, qr cotidie debes quibus salus nra consistit. Qi consistit fidei ut eucharistia communicati

Sanctum quaerit, utrum cotidie hoc sacramentum conficiat

Quaerendum est audi quid inde tradit Augustinus. Cotidie nos eucharistia accipere nec laudo nec vituperabo, oibus tn dnicis diebus communicare hortor. Si tn manus et affectum peccati a te fugai, nos dico eucharistie percipere qui purificai et licet quis peccato mordeat, si peccati tn detestatio no habeat voluntatem et satisfaciat lacrimis et oribus accedat securus. Hoc de illo dico qui morbum pcti no fugit. Si no tragicus, saltem tertiano horis quibus cunctis n forte quis cunctis impediat. In pascha si pentecoste et natali. Omnibus ho committit, qui noluerit ecclesiasticis carere limina. Utrum presbiteri sacerdotes

Solet ea quaeri utrum presbiteri sacerdotes hoc sacramentum qsecrant. Ad qd dici pt, qd alicui licet presbiteri sint consecrant. Vel si qui inter sint nomine et sacramento et non vita, qr non in meritis consecratus sit in ipso effectus creatoris. Unde Augustinus contra catholicum ecclesiae mis-

XIII

teid corpis et sanguis dni. michi a bono maiq michi
a malo mihi q fiat sacerdotq qr no ipe sto q secrat
p i ubo efficit creator et virtute spus sti Crede
du e enim qr i ubis xpi sacmeta conficiat Sic ipse
e qui baptizat ita ipse est qui p spm sti sua effi
cit carne et sanguine Ite Greg. dicitat quida qo
ne corpis mihi ee sificata i illoru fiat officio
quoru vita eoru octis videt ig nobis hyeu in gn
magnu laqueu incidit ut divina t occulta mis
teia plq ab alijs sificata posse fieri credat cu vlq
ide qr spus sq. i tota ecclia ipsi sibi ea misteria
et operando sificet et sificando indicat Misteriu
id dicit q secreta t recondita h eat dispe sacr
Oacstaui ved qi sacrstm qr pce mistica fo secrat
p nobis i medio dnice passiois Sacmeta est
ei alig celebracoe cu res ita sit ut aliqd sifica
te rei accipiat Sacmeta sut bapma crisma cor
pus que to sacmeta dur qr sb tegumto visibile
lim rep divina virtq secreto salute eoru sac
metoru operat vna a secretis virtutib q ul sactis
sacmeta dur panis et calicis sacmetu grece
eucharistia dr. latine bona gra intpta et quid
melig corpe et sanguine xpi Dine go pbonos sil
p malos ministros mte ecclie dispensat sacri
tin e qr spus sq vinificat nec bonoru dispensatoru
meritis adimplat nec malorum attenuat. Hoc de
corpe dni. hoc eciam debaptismate et crismate
sciendu et tenendu e qr virtq divina secreto ope
rat i eis t divina sublimis e hec virtq sil ptas
no huiane efficacie. Illi ub qui eo gicati sut pl
de hes manifeste notali no videt hoc sacramtu
posse conficie nisi sacdotes sint qr neo dicit Illa
tor dicite officio. h affirmo qi ep p sna ecclie t
ordinacoe officio. h affirmo qi ep ecclie po sint celebra
ndo tu alia sacmeta ep ecclie po sint celebra
ri de hoc no videt qd ecc dugt tradi videtur
dicas Recolite nome t antiqte uetate
Ipsa enim dr. eo q celestis missa ad secradu
et vinificandu corpe adueniat in ista dni
sacdote dicentis Omipot deus iube hec perferi
p manus sti angeli tui i sublime altare tuu
ut ibi ipse missa angeli venit missa nesciat inter vo

cui pt. Nuq̃ em si hoc mysteriu hetico fuit ausus
vsurpare anglicus de celis mittit deq̃ oblatoꝝ eiq̃
consecrare mayne cu ersb super altare dominato
sit diras maledicta benedictionibus vrbis et si benedictio
nibus consecrare asserit maledictione neqtas quid erit
de hostia. Ergo dicemus illa posse benedici ab illo qui
stimq̃ a deo de maledicto ei sicut benedicit et cum deq̃
maledixerit et symoniacus benedixerit quibus ergo pua
lebit nuq̃ benedictio maledicti ad michi potest re
dire iba celestia commutatus dei Greg. maledictis
benedictis vrbis r. christi q̃ meis benedictis ne possidet
vel qui a nobis benedicit vel qui no benedicit sub eo
nos corde vel qui quicunque eqtur benedicit tab eis ab
dulat et predicibus tuis dicitur sint. Jeronim Male
dicta benedictionibus vrbis r. quibus a nobis benedicte per
me erit maledicti Greg. super ezechiel qui reppo
sitoe sacri eloquii vt audientibus placeat aliquid
fingit sicut iba loqui no dei q̃ at iubis dnicis
alie q̃ his qui ptulit sensit. si ab alio intellexi tu
ad edificacio capitalis tendit dns sit iba q̃ dicit.
Cohnis colligit q̃ hetico a catholico passus ecclia
nequeat hoc sacramentu conficere. et si anglicus qui huiusq̃
mysterii celebracio assistit tuc no assistit qui he
tico ut stismatico hoc mysteriu tamen de presente
no em dubitari hoc ubi corpus et sanguis dnici mys
teria gerit. Supnor. cirus adee conventus in huiusq̃
at mysterii consecrare sic forma suam ita ordine
christi sa ut sit sacdos et intencio adhibeat oportet
ut illud fiere intendat. Sed si no credit de illo mys
terio sic neqtas hic nuq̃ pt intendere illud consecrare
et si no intendit nuq̃ conficit aliqui dicit ecclia
no ita de illo mysterio sancta potest intendere quan
quide illud conficere qd ta est ecclie credere si id agere q̃
gerit ab alius du illud conficit. et sic adhibet inten
cio et si intendo deinde ea agere illud mysterium
tu ecclia intendit ea dicit et agit q̃ ab alius
geritur impleat mysterium.

Illud ecclia sancte pt dici q̃ a bruta animalibus
corpus ppt no fuit. et si videat qd eo sumit
ung. qd mandunt deglutiunt. Deinde celesti
mysterio aliq̃ pservanda a catholico fideliter
teneda. Cum em hyis condicit heretico ab dicitur

Quid faciat hereticum et quid sit hereticus

Ne autem ignores quid hæreticus faciat. Nil quid sit hæticus audi breuiter quid inde sancti doctores tradat. Hylarius ait. Constituerunt plures qui celestium librorum simplicitate non ueritatis usui ad solutionem suspicerit alii in septuaginta dicunt virtutem postulauit. De intelligentia enim hæresis non de septuaginta et sensu non sunt crimen. Idem Octauus. Intelligentia sensus in crimine est. Gelasius dicit. Ego ubique ordinate solutis induit hæresis. Aug. Diffinitio est hæticus dicit hæticus a qui aliquid propalis commodi et maxime qui principatus sui gratia falsas nouas opiniones uel dogmata ut sequitur.

De penitentia.

XIIII

Post hoc de penitentia. Agendum est penitentia longe postis a deo nostra est ut appropinquat. Est enim ut ait Hieronimus secunda tabula post naufragium quasi uestem innocentie in baptismo propulsa peccando dorumpit penitentie remedio reparat. Et prima tabula a baptismo uelut deponit. Et uetus homo et induit nouum. Secunda est prima quia post lapsum resurgimus du uetustas relicta repellit et nouitas polita resuit. Post baptismum si lapsi penitentia renouat. Valet si non baptismum. Licet hoc sepius penitere si non baptizari. Baptismus tum est sacramentum si prima dicit sacramentum et uirtutem mentis est enim prima interior et prima exterior. Exterior sacramentum a interior uirtus mentis a tutior. Ea instructionis et salutis a. Utrum uno ordo exterior prima est sacramentum uel si non ordo quia hoc nouit transenda est. Et sicut inuestigabimus de prima capitulo solus predicaro dictis primas agite ap. ray. ce. Ad quem spiritum dorum ide post ueritas edicauit. Ex ordinum fumes timoris a prima prima dicit a pumeda qua fumes timoris illicita admisit pomum uetus timore quis punit illicita admisit pomum uetus timore concipit. Unde isaias a timore tuo domine concipimus et peperimus spiritum salutis. Est autem primus ut ait ambro. Magna prestita plangere et plangenda iterum non omittere. Item est penitere est enim agere penitere de flere et flenda non omittere nec quisque alia deplo

rat ut alia tri qmittat adhuc pmiaz age aut igno
rat aut dissimulat. Quid eni pdest si pcti luxu
rie quis deflcat et adhuc auaricie stibq anhelat
hijs uerbis quida uehemedq inhentes qtendut ad
penitetem vlt no posse pecta dapnabilit et sic
uter pfauit no pcessisse uera pmiaz qd qaz alijs
muniut testimonijs. Dat eni vsidoz. Si rusor et
no peitens qui adhuc agit qd penitz nec vide dij
poste subditis substancie supbq. Tamq cauis ad
vomitu et penitab ad pcti. Multi lacrimas mde
sinet fundut et pecta no desinit. Quosda acipe
lacrimas ad pmiaz terno et affim pmie no hre qti
costaria metis mte cecidacde pcti lacrimas fudut
nile cauuisteta usu ea que fleuerut iterado com
mittut. Vsiuas de pcatoribq dicit flauqm uidi
estote lauat et uidq e qui et ptrita plangit et
flenda itaq no admittit. Flauat et uidq no est
qui plagit que gessit nec desit et post lacrimas
ea que defleuerat repetit. Ipsis e pmia
qua sequitq culpa cadit. Nichil prest lamenta
si replicat pcti. Nichil valet venia a malis poste
et mala denuo iterate. Ut Bragr. Dani qdmissa pla
git nec tri desit pena qui se subdit. Ipsi ambro
sapiut qui tribuerida pmiaz puerat qui lu
uriant. Ipsi nasci uti ipsi pmiaz agent. iterad
da postea no putarent. Ecce ynu bapsmus ipa est
vna pmia. Hijs alijs qbusdq vlt ma assione
sue o pdms. Et Ambro. Beat hic ada pnia transi
tare a pcto. Et iterq. Nuq nisi in ecclia remittitur
error. Imbutos eni ipsi ablutos exuere ne emu
dat virtutibus et pcto et celestis gra et ab sancta
diffuiri pt. Pnia e virtq dei gra quae quisq ma
la tri emeddoris proiecto plangimq et odiuq et pla
genda iteraq tmittere nolicq. Ecce ecce pnia est
in aiddolore et odiere vicia. Omnia illa pmissa
penitere e an acta deplorq et flendi no dimitte
tre sic acipi put et no ad dilpa ipa si ad idem
reuertat ut ipse quisq et commisit illata no co
mittat voluptate ul ope flendo ipsi inuit tenebris
cecidisq. Na qui se alia deplorat et ipse diuge
ait. Quid e ne quis existimet mirenda illa lacri
mia qualia qui agit regnu dei no possidebunt.

Decimario

cotidie precanda et elemosine cotidie redimenda
In melior est enim vita mutanda et per elemosinas depre-
catis pietatis precibusque dei ne adhoc endus quo-
damodo ut ea semper liceat impune committere Verum
enim dedit labamentum peccandi et si mittando dele-
at quemissa peccata si non satisfactio congrua negligat
Ita prius ieiunia Michi prodest homini ieiunare et orare
et alia religiosis operibus nisi mea abiquitate
revocet Cum go a malis sic mele vocavit ut co-
mittere plangat et plangenda committere nolit nec
sed sicut negligat ne peniteat Nec ideo nocua est
prius quia sorte post non de proito si calu id mistrum
peccabit ille dure irridere et ro peniteat cum sic
quemissa plangit ut plangenda voluntate vel opere co-
mittere non desinat Ille enim qui post lacrimas repe-
tit que fleuit lavat adipo si non est mundi. illa
mundicia ro est ei sufficiens ad salutem quia momen-
tanea non perseverat Ita illud et iniquitas prima quia
sequitur ro sic intelligendum Iniquitas est cum vehis
ferit illiq prime quia sequitur culpa non inquinat illiq
in quo est mutato gehenne et adepto gaudio Mor-
tificatur enim illa prima et alia an acta bona pseque
penitentiam ut non sortiat mercede quia meruerit cu-
rarent et quia hoc est si penitentiam non sequeretur Quia de
prius sucedentia prima agat et prima quia preesset et
alia tam acta bona reviviscunt si illa tu due ex
civitate pedierint illa enim sola viva sunt que in
civitate sunt idem si quis peccata mortificatur
sub sectem predicti iste post Que ned si
civitate sunt mortua et varia quiescunt et ro per
prius revivisce non valet Sic intelligendum est
illud Michil prosunt lacrimeque et illud Michil
valet ac Si dicat replicet peccata michil valet ad
salutem sed adverte in fine predicti lamentum
et michil reliquerunt de iuste mundicia quia aut
peccata dimissa redeunt ut quibusda plaga ut re-
plicat ut si non redeunt eis tu deletis ipsi in-
gratitudinem ita cum et mundi constituit cum
adhuc peccandis implicat et si ita deleta re-
dirent Dei ac tu si ea peccata redant post plenam
agenam Sic nil valet ad salutem obtinenda nec

ad mudiciā vite hinda vanā de malestis poste & ma-
la demo iterāt ita etiā intelligendu est illud qd id
dugt alibi ait pnia e queda doletis vindet pu-
niendo semp risi qd dolet admisse et misera Con-
tinue dolendu e de peto qd dedulat ipa dictionis
virtu penite em e pena tene ut sp punat mise vel
ipsede qd commisit punando Ille pena tenet qui sp
vindicat qd commisse dolet pnia igit & vindet sp
puniet mise qd dolet commisse quid restat nobis
nisi dolere iusta vbi eni dolor finit de fleat & pnia
si bes pnia finit qd reliquit de vena tum dul gau-
deat et spetet de gia q dia sustetat a pnia dicit
em dns vade & amplius noli peccare no dixit Ne
peccas si nec voluntas peccandi inte oriat qd qui
seruabit nisi dolor i pnia continue custodiat hic
semp doleat et de dolore gaudeat et no sit satis
q doleat si ex fide doleat et no sp dolusse doleat.

De tmacio intelligentie pdicture

De pnia pstor ul ad solute sufficiti intelligē-
dit e qd sup dixit si pnia est vindeta semp
puniet qd commisit et alia huiusi illud no
i pnia finit nichil de vena relinqui dicit
accipi pt Si eni in ipo quo peda intelligenia pcta di-
missa redeunt facile e intelligē nichil de vena
relinquit qz pcta dimissa replicat Sic em ille
qui ex fruitute libtatis manu mittit interi iere
liber est et tri pt offensi in fruitute postea tenu-
tat sic et penitēti pcta ne dimittit et tri pter
offensa qre replicat iterū redeunt Si ne no tedie
dicat sine pt dia eria sic Nichil de vena relinqt
no q dimissi pcta iterū imputat si qz pt mīsti-
tudine iterāre et in mudo constituit ac pullare
dicunt Illud at qd Ambro ait Peccatū iterāt et sic
vnis baptma ita et vnica pnia no fm gnālem
si fm speale mora vitie De sollepni pnia dem
intelligi qne apud quos sda semel celebrata no
iterat Sed illud aliud Ambrosii pnia semel vsur-
pata nec ne celebrata et structil prior aufert
et vsu consequētis amittit de sollepni intelligit
Sollepnis id pnia ut Ambro id ait e q fit
ex certiori i manifesto i igne et alino q p gilien-

De solemni & vnica pn

bus horrendis et manifestis delictis tm imponit
et illa no ē iterāda penitentia sacmēti et nevi
lestat et cōtepnibilis horibus fiat vn dnus Qua
nis tante et salubriter punisset ut long illig hu
milie pnie semel i ecclia tribuedat ne medicīa
vilis ming utilis cet egrotis que tanto magis sa
lubris ē quanto ming cōtepnibit fuerit quis tm du
deat deo dicē quae fuit homi qui post pnam
pnā ruisset se laqueis iniquitatis astrinxit adhuc
iterū parcis Origenes qd de hac sollepni pnia q
p quibus crimibus iniungat aut Q nos alia culpa
mortis inuenit que no i cime mortis ut i blasphe
mia fidei si i sermonis ut i moro vitio cōstat licet
culpa semp reparari pt No intdicit diligēs de hoc
pnitēs agere si no ita de quibus crimibus in quo
bus enī crimibus semel tm pnie concedit lpaus
Omnia que frequēter iterando sp pnitēs recipi
unt et sp redimunt Omnia dicit venialia pcta
et forte mortalia qda alius ming grauia que se
pe cōmittit ita frequēter p pnitēs redimuntur
de quibus crimibus semel tm agit pnia si sol
lepnis Na et de illis si iterat iterat pnia si no
sollepnis qd in quibus da ecclis no fuit Et
ideo pnia no semel tm agit si frequēter iterat et p
ea frequēter iterū venia petit plurib storo testi
monijs probat dit enī dnus scribens apl hebreos
quosda qui peccantib post bapsmu semel tm
dicebat utile ē pnitēs ita adhuc nostat psidi
qui sapiunt plga oportet no sobrie si discretēs
mesurā dicit et si semel peccantib pd bapsmu
valeat pnia no tm sepe peccantib pdest itera
ta aliqn remisso ad patrē cet mutato Dicit
enī quis no se peccat si semp redire posset dicit
enī dnus mutatore malis si sp peccantib subue
nit et ei placet pcta quibus semp pstō est gratia
Errat autē Constat enī ei pcta multu displicē
qui sp pstō est ea destruē Si ea amarēt no ita
semp ea destruerēt Idem ad macedonios mutatis
hominū iniquitatis aliqn pgredit ut ecclia post p
acta pnitēntia post altaris reconciliatōr ut sitia
ut gulosa cōmittat et tm deo faciat ecclia sp ptas

autoritatib probat
no semel tm si freq
r peta dimittitur p
nam

orat sole suu nec ming tribuit q̃ an tribuat laz
gissa munera vite ac salutis. et q̃nus eis locq ille
prime ecclie no concedat. deq ti sicis illos sue pa
dencie no obliuiscat. Ro quoq mu sigis nobis di
cat diate utq hoc michi prosit aliquid ad vita sa
tura si ista vita illecebrosissime uoluptatis blandi
mata contempsero. si me parendo uehemetiq p pus
eo arcuciauo. si uberiq pleuero. si meliq vixero. si
pauperes larciq sustentauo. si caltate ardenciq fla
grauero. cuncta uerum ita desipit ut huic hoi dicat
michil tibi ista impossuu poterunt. vade salte sua
uitate huiq vite frenere diuertat deq ta imanent
sacrilegia q̃z demenia. Ste Johes cris. de repacione
lapsi. Talis michi crede talis a. ergo hoies pie
tas dei uiq permit pmiaz. si ei sinere t simplicit
offerat. ecia si ad summu quis peccat maloq et
inde tn uelit reuti ad vtutis viam sustipit. libet
amplecti. sicut oia qtq ad pore reuocet statu ord
q̃ tadhuc pstancia et emmenia ecia si no potuit
quis opplere omia suti sacrifici ordiem quatla
cliq tn et quolibz breui tpe gesta. no respuit pe
nitencia. sustipit ecia ipam nec pati. quanus eq
igue gusloiis pdd mercede. Exemplu ecc hoc id
astruit. pt David em p pmiaz adulterij sl et ho
micidij venia impetrauit. t tn quit postea deli
quit i pplo enumerando. id uti multitudo pstrata os
tendit. illud at mabile est q angelo sacienti ple
bem se obtulit dicens. Ora piste quid fecit. fiat ma
nus tua i me et i domu pris mei. Ecce facto sta
tim sacrificio digno indicatq est. qui absolucio eq
timabat indigno. Nec mirq si tali sua oblacione
et pplo pcii sui adepto a uenili. qui moyses offendo
se p plebis error pcii diluerit. hys aliisq plu
ribq testimonis euidet ostendit. p pmiaz no sol
tn. sed sepiq nos a pcis surge et uecia pmiaz sepiq
agi. Solutaie em pcantibz nobis ut ait Apls
id no relinquit p pcis hostia sida. sed q̃ semel
tn oppn oportuit mori pcti. nec relinquit q̃
baptm relinquit no sida prima t tcia t deuteros
vt Johes cris. sup hui loco ait. Quid ergo qui
quidez exout quit horribiz occasione pmiaz tai
sentes quasi p pmiaz no valeat pcia post lapsu.

resurge sido et tecto et demceps uero in hoc ac
penitencia no excludit neq ypiciatos que sepe sit
p primos p fm baptmi et hostiam.

Qz plribus irretitis patat non pt pnte demo msi de
omibus pentat.

XV.

Et sicut pdcis auctoritatibus illoz error co
vincit qui primos sepius agenda et per
eam a lapsu pecantes seqyl surge dis
stant ita eisdem illoz opinio eliditur
qui plribus irretitum pcis asserunt demo vel
pente eius deqz uenia a dno obtineri posse si
altaris prmd cum ecia auctoritatibus astruere cona
ait eim ypha No iudicabit deus bis in idipsum vel
ut alij transtulerunt No consurget duplex tribu
latio Si go ut inquunt illi alicuius sacerdoti fu
erit confessus unus de duobus ad plribus pcis
de illo iniuriam sibi a sacerdote satisfione imple
uerit cetis tacitis no illo pcto amplius iudica
dus e de quo satisfecit ad arbitrium sacerdotis
qui nice pbi i ecclesia gerit deqz si deo iterum
iudicat bis in idipsum iudicat deqz de consurgit
duplex tribulatio.

Sed de his tm oportz illud intelligi qui pre
sentibus supplicijs commutat in bonum et sic
euenerat sup quos no surgit duplex
tribulatio Qui ad inter flagella duriora et de
teriora sunt ut pharao primus et ina quegtus
ut tpale supplicium sit eis etna pene ignis vin
dicta hic magniet
dugtus quos sucessit e ze. et vindicta hic magniet
et ardebit usq ad extrema damnatos hos cont
illos nonus e qui dicit illud sz No iudicabit
deqz bis in idipsum ad ora ptinet flagella qz ada
hic flagellis emendat alij hic et metus plum
untur.

Quinq em modis flagella gtingunt vlut iust
multa p patiam augeat ut Job vel ad exp
todia virtutum ne superbia tepitet ut paulo
vel ad corrigenda pcta vt marie lepra vel ad
glam dei ut de ceco nato vel ad iniuriam pene ut hydo
si. qtq hic videat quid in futuro seqtur sm illud
duplex contrarie contrarie hos qtq go auctoritas

Nam nos cogit nos sentire ira q tpalit punimur
no ultra a deo puniendi Na et si sup eum locum de-
dicat egipcios et israelitas a deo tpaliter puniros
ne iterum puniret. No a tn de oibus gnalit intelli-
gendum dit enim sic Ex gens hujusmodi diluvio zodomitas
igne egipcios mari israhelitas in heremo pdidit si
tota ideo tpalit p pcatis punisse ne iterum puniret
et no indicabit deus bis in idipsum Ex m go puniti sit
postea no puniendi. Alioqui mentit septua qb nephas
est dicere.

Que sit intelligencia pmissorum

Attende lector hijs verbis et cave ne de oibus
gnalit intelligas sed de hijs tm qui inter ipsa
flagella puniri eferunt credentes in dm he-
breorum qua et si breve et momentanea tm no-
respuit deus Ex autem qui p tpale flagellum no cor-
riguntur post eternalit punientur ibidem ostendit ages
de fidele deprehenso i adulterio qui decollat ubi le-
via ostendit pena brem et tpali supplicio purgari
magna no dicuntur nisi ex restrina supplicijs
ita inquiens Ex ducat hic aliquis si fidelis deprehen-
sus in adulterio decollet quid de eo postea fiat a
em puniet et falsum est qd dr No iudicabit deus bis
in idipsum aut no puniet et optandum e adulteris ut
hic breui pena puniant ut frustrent crucijs
et nos ad qd rendemus deum ut omni rem ut ab suppli-
cijs sive mesias et no puniri sua iudicia nec
illi i peccatore expectande dehinc pene auferri po-
testate et magnum pcm magnis diuturnis qui ch-
atibus Si qs no puniri sit ut ille qui iustitie male
dicat et qui i sabbato ligna colligat tales post-
ea no puniri q culpa levis puniri supplicio qpen-
sata sit levis em culpa levi supplicio compensat
hic satis minus Deinde quia pcll et hic puniri
graui supplicio et in futuro puniendi eternalit deus
pnia no agit inter flagella levia no q hic punit
leui pena compensatorie recipe qd i bonis fieri no a-
biguum et i malis forte erga sit ita satis ita appa-
ret qd illi de ppria induxerit no stare p eis q dicunt
ei qui crimen restruat de alio venia postai per-
mam Alias qd indutur auctoritates aut em
Breg pluit dns sup vna ciuitate et sup altera
no pluit i eandem ciuitate ex parte compluit et ex-

pte arida relinquit cui ille qui proximum odit ab alijs
vicijs se corrigit vna eademq; ciuitas ex pte gpluit
et ex pte arida remanet. qr fit quidam qui cum
queda vicia rejecerint i alijs filit p ducat sit ambo
prima cōplacet. qr nō obliuiscit misericordiam dei Ecda
p punicōz ubi et si fides deest pena satisfacit et
releuat pōne qz vnus dicetur si is qui vnu pe-
catu gsitē altēr tacito satisfacione a sacdote iuncta
explebit Nūq; et si plūs tacitu quersi fuerit gfes-
sus p vtroq; ei prima imponet. longe hoc videt a rōe
et ecclie cōsuetudie que p eod peccō iniū reiteret
nūti bis primaz imponit. fuit go illa pcā condigna
satisfactio. vnde et pcm deletum videt.

Quō accipienda sunt premissa:

Hijs rndeti pt sic illud gtorij pluit dns etc
nō ad crimis verma q ad opis pcā defrione
reseredu. ut ideo ps ciuitatis dicat cōn-
plui qr ab actu et delectacōe pcā cui ant ser-
uiebat nō cessit nō q eiq verma heat Vocat; qz
pluuia illa tellis cōtinencia qua ab ope pcā reuō-
cat. qr ex fonte gre dei id cordi instillat. ut ul sic
paulati ad primaz veniat. ul eo mīng a deo pudat.
qui diutur mōi delectacōe et actu pcā maig sibi tor-
mētu accumulasse Si ns ad idulgēcia veraty pluu-
uia referat. eua glie sue cōtraire videbit. Si enim
pt immaz qua quis ppid nō miserer. cētā que di-
missa sit replicat ad pena. mltomagis que nō
du sit dimissa pt odii fr mi ad pena reseruari
pbant. et si ille qui arbitri sue voluntatis gstitu-
tus e nō pt inchoare noua vita ut ait dnus. Nisi
penitear hu uetdis vite quomō ad nouitate idul-
gencie pueniet qui odij vetustate nō deposuit. Illud
autē qd ambro ait. et si fides deest pena satisfit
etc nō de fide intelligit. qua credit in dm. q de gscia
delicti. Deest enim fides ei pcā q gscia nō subest. sta
cū delicta dia neq intelligat. e aliqui i hoc pc-
catu cuig nō ht gsciaz vnde plq Nichil michi cōscij
sci q nō in hoc iustificatus sū. Cū igit flagellat q
p pcā cuig vo e consig si pacienter fert pena et
humilit amplecti cogitatis pcm se forte hēre qd nō
intelligit et p eo punirī a deo. pena illa satisfit
et releuat fraudati. ad hoc autē qd obicit de sa-

tisfione illa si satisfacio no fuit iterq imponeda e Si
uero iterq imponeda no e satisfacio fuit et satisfactio
fuit venia impetrauit Inde pt satisfione no fuisse
q ille dignos fructq pnie no fecit Est enim satisfactio
pnie ut ait Augs Verozq tibi expide nec suggestio
nibq eazq aditu indulge Idem Sane qui fideliter
viuit nec curat fieri vita moresq corrige et int
pa facinora sua eleosinas fieri iubere no cessat stru
ctra ideo sibi blandiunt qz dns ait Date elemosina
et hec oia munda sunt vobis hoc enim qm late patet
no intelligunt multa enim sunt quia eleosinarq q cu
facimq adiuuamur Nos solu enim qui dat esurienti ci
bu sitienti potu et hoc fecia qui dat venia petenti
elemosina dat et qui emendat verbo in que potest dat
vel coherceat aliqua disciplina vel orat ut ei peccm di
mittat elemosinq dat qz maiz pstat multa enim bo
na pstant inutilib qui eorz consulit utilitati et no vo
luntati Oz ea maior e qua corde dimittit qd in no
bis quisq peccauit Minq enim magnu e ergo eum
ea benuolu qui nichil tibi malifecit illud multo gau
dius ut tuu etia inimicu diligas et eu qui tibi ma
lu vult et si pt facit semp bonu uelis faciasq qd
possis Ecce qd dns ait Date elemosinaz et ecce mu
da sunt vobis Ita ne intellecturi sumq ut no credentibq
i ppm munda sint oia si eleosinas istas dederint
Cui vult ordinate dare eleosina a se debz pb iuipe
et ea primu sibi dare Est enim eleosina opq mie uerisq
qz dm e misere aue tue places deo No qd fal
lat qui p elemosinas largissimas structuri sudzuel
pecude i punitate se emendo estimat i ptas pma
nentes q ita diligunt ut i eis optet u sati Ecce qui ud
diligit iustitia odit aiam suam et qui odit aiam suam
no est ei misericors et crudelis diligendo quippe ea
fin secm odit ea fin deu Ergo vult ei dari elemo
sina p qua sit munda odiat ea fin secm et diligat
ea fin dm Hac elemosina qua sibi ipo pmitq debz mu
datur interiora ad qd hortatur dicit ait Mundate que
mitq sunt Immundis enim nichil e mundu si polluta sunt
corpo mes et gstia ut ait apls Immundi nd sunt omes
quos no mundat fides qua credit i ppm De qua sp
tu est Mundas fide corda eorz Oz ne istas elemo
sinas que sunt de structibq tue respue ppe videt

hec mq oportuit fiere sic initium et caritate dei et illa
no omittere. v. elemosinas fructum trenor. Sohnis dat
intelligi qi pcd mtrli pmandtes et si elemosinas
largas ficiat nostri peccatis satisfaciunt qz iordinate a
gunt du ase no mutant nec ppedre elemosina tale
dpq du sibi ipis crudeles existit no placentes deo No
igit dicenda e illa satisfactio pna qua quis agit p uno
pcto du pdunat i altero qz nihil pdest ieunare et
orare et alia bona agere nisi mes tenoret a pcto. Z si
aliqn cadissus tacitu pnam sacerdoti fuit qfessus deutoqz
imponenda e ei satisfactio qz de po codigne no satis
fecit. ¶ Quibus da in videt fuisse satisfactio sed in
fructuosa du in pcto altero persistit pstipiet tn eu fieri
tapietqz pstere cu pna altero permiscuerit Tuc enim vtro
qz dimittit pnam et satisfactio precedes vinificat que
fuerat mortua sc baptmo illi qui fide accedit tuc
primitq valet cu fictio a mete recedit p primaz Zilq
opiomb mimmetu auctoritatib iuvant dit n. dugs
piu est credere et mta fides hoc postulat ut cu gra
ppi in hoie destruperit mala pr loa etia remune
rat bona Z qui destruit qd sui no fuerit diligit bo
nu qd peccante plantauit Ste Geronim Si qn videre
int multa pcta quedam facere aliqua iusta opa no e
ta iusta deq ut pter multa mala obluuiat pau
cor bonorum. Q fiet cu mete et in horrea gnera
que i bona terra seminauit Qz hec dicit intelligit
de illo qui i caritate quoda tpe bona facit Z bonq e
alio uo tpe malq e et multa pcta facit No go iteli
ligendu est cu int multa pcta iusta opa fecisse qi
simul eodq tpe pcta fecerit et iusta opa q duis
tpibq vtraq egisse Nisi enim bonq fozet qui bona
fecit. no seminasse in ter bona dicet Destructis
go malis post opa bona commissis pora boa si sta
in caritate que sepera mala mortificauerat pe
nitencia de illis malis hita vinificat et remune
rat Vn dplq iacentes fidamentu prime ab opibq
mortuis. opa mortua notans pora bona signi
ficat que pseques pnam erat mortua qz hij per
tando pora bona irrita fecerunt hec statuti per
cado fuit irrita ita p primaz reviuiscit Z ad
meritu eternitatis valet incipit Sile Z illud bonu
amat deq qd plantauit in peccante i illo sic qui

dm quod fuit
atisfactio

post illud bonum peccauit non sil peccatis et bni opantis
potitit qr talis homis opa non diligit deq ad remune
racoem Pt etia accipi de opibq bonis que ab aliquo
fiunt dm malq e et i morte peccatoris psistit ul ad tempus
ul usq i finem que dnt remunerari a deo 7 no ad
obliuionem nisi qr proficiat ad vitam etiam optinenda sed
ad tollerabilior extremum iudicij supplicium sustinendum
se de fide 7 decretis que sit caritate hnt Augustinus
Sicqs non hns caritatem que pertinet ad vnitatem
spus et vinculum pacis quo ecclia qnectit i aliq sit
mate qstituta ne xpm negat patit tribulationes fla
me pstruere ut flamas uel bestias ul ipsa crucis
timore gehenne illo mo ista culpanda sit Imo et
hic laudanda e pmia Ro enim dicit potimq melius ei
fuisse ut xpm negando nihil eorum patiret qpassus
e confitendo si optinendum e forta sit tollerabilior ei futu
rum iudicium ei qui xpm negando nihil eorum pa
teret ut illud qd fecit apls Si tradidero corpus meum
ut ardeat caritatem autem non habuero nihil prodesse Aut m. prodest.
intelligitur ad rem mi optinendum non ad extremum iudicij
tollerabilius supplicium subeundum et infra hec pter
caritatem dicit sit Sine qua i nobis non pt vera esse
pmia qm i bonis caritas dei e que tollerat oia

Presumpsit dictorum sententiam ut aliam addit

Ego hns ostendit bona que
sine caritate fiunt posse quidem ad tollerabilio
rem penam sentiendam si non ad vitam optinen
dam Illa etia que i caritate gesta sit si postea
p lapsum fugit nec sour tenet non ha i memoria
dei Ezechiel dicit Si autem se iustus a iustitia 7
secerit iniquitatem mira viuet omnes iustitie eius
quas fecerat non recordabitur i peccato suo moriet 7 non
erit i memoria iustitie quas fecit In cuius loci ex
positione Greg ait hoc nobis maxime considerandum
est qr cu mala committimus sine causa ad memoriam
reducta bona penitentia quam i metu mali
dilata debet ex fiducia boni premij pstitere Intelligendum
e hic ad vitam percipienda bona pstita non dare fidu
cia et si ad mitiorem penam aliqm pmisse auctori
tati dmi hoc obuiare 7 bona igit pt caritatem
facta et bona i caritate facta que committit mortis
culpa quia non delet sequens pena ad finem mori

pene pficiunt no ad vite structu. auctoritates aliae
inducit qt eos qui de uno peccato agi altero tacito

Satis arbitror illis esse insum. qui asserunt de
uno crimine primo agi et veniam postari. alio in
delicatione retento. nil p confessione no exposito
qui no mo simiis auctoritatibus consu
tant. sed etia subditis aut eni dicunt. Quot plures es
penitet peccasse. si tu no sino reservatos sibi qdam
quibus delectent. no amaditates dni. sil et mu
tu et surdu a demonio liberasse. phoc dns nos
nuq risit de oibus sanat. Si enim nollet peccata ex pte
reguat. hunc vij demonia pfice potuit vi ex pul
sis. Expulit aute vij ut ora crimina simul eicieda
docent. legione ud demonii ab alio eicies nullu
reliquit de oibus qui libeatu possidet. ostendes q
si eiusdem peccata sint. nille oportet de oibus penitere. nuq
alius sanauit dnus que no sino liberauit. Totu. n
horien sanauit. i sabbo. qt et corpus ab oi infirmitate
et aiae ab omni gtagione. iudicas penitete oportet
simul dolere de omni crimine. Quo end dnus inimicu oi
trimiosu. Quis go qui crime refuat de alio recipe
ret veniam sine ambo dei consequet. nemo sit quo
nemo vnqm inuenit gratiam. hostis enim dei est. dn of
fendit p scientia. Rugida mundicias. iniqitatis et
ab illo qui iusty et iustitia et humilitas petat ve
nia. Jam enim sine ueia prima inuenit gratiam prima
enim ueia ad baptmi puritate conat. duce ecce enim pe
nitens quity sordis post purificacoi contrahit.
oportet ut abluat sulta lacrimis metis. Si sat du
rus et aueq metis dolore odii no declarat. Si sicut
se culpabiliter duru qui deflet damna tpis vel
morte amici et dolore pcul no effundit in lacrimis
Quid go penitet sino penitetur. Ide penitetis sicut
estis et penitetis et no estis iudicetis mutate
vita reconciliamini deo primo agis gemina figis et
rides substantias priam dei. Si primo agis penitet
te. Si no penitet te no penitetis es. Si go penitet
aut facis que male fecisti. Si fecisse penitet noli
facere. Si adhuc facis ete no es penitens. Ite. Immo
tius stdq. admoneo fres mos ne falsis penitentis

laycos diab decapi et in inferno cruciari pacat sal-
sum qd pmag, et constat eis spretis plurib deuo-
slo pnia agit vel nisi agitur de vno ut no distedit
ab alio.

De cpetit pdicta ut addat

Ipsemissis pnoia fit notica ud pnie et sa-
tisfactionis ella enim uda a pna que pnam ab-
olet ab illa sola fit que solq corrigit illa
uda solq corrigit que odio omissi criminis
et q ubi tedi ac desideio satisfaciendi affert
Judas enim pentuisse legit sine affectu vere
et tali pna no corrigit crimen vnde Jeronimus nichil
inde profuit egisse pnam qua solq corrigi non
potuit Quia et si peccatum in seipsum ut emendare
no valeat ob peccatum tamen pt ei dimitti Qn at pna
net opa restituenda assit pna hoc est hoc de
eo dicit et bis sig fiat ipsum ut no solu emendat
ut sint pdicti nephas quod homicidij solus
addidit Clare quali intelligat illud ut emen-
dare no valeat ob peccatum eo No enim emendatio
hic intelligenda i rei dempte restitutio si delicti
expiatio et abrogatio cu satisfactione desideri
Denq enim iusto quis alicui ob restituere no va-
let ut ordinem iuris et huiusmodi et tm si pentuerit
pot cu amore condigne satisfacere vera fit Nec
ideo quisq putet sibi rem aliena iuste absculi
quia tunc pt deus pcto pente et vera satisfactio
nis restituit abiecta quia dne eis restituit quam
pene nō reddit si reddi pt no agit pnie si fingit

De tribus que in pnia considerandi sunt

XVI

In confessione cuius pnie tria considerada sunt sci-
licet cordis contritio oris confessio operis
satisfactio ob que pcta pnia agit pcti dem
fiant serie dicta de eis sic ito more con-
fesso et ope tota humilitas Ter a fructifera pe-
nitentia et sic tribus modis deus offendit sc corde bre
mau ore tribus modis satisfacit Quia enim tres
modi differunt ut aut dnq in corde et in ore et in
opere ut ibo ta q tres mortes vna quasi
domus sc cu in corda consenti sit dm alia quasi
plateata est porta cu in ore fit procedit assensus
tertia e quasi obstructus tumulus mole pnitu-

dung. ut novie defensores clipeo armat qi in sepl
chro iā putens hēt sent tu gita mortuor qde dnis
legit suscitasse h̄ dat igit triplica morti tripla pe
medio ocurrat. contricōe s̄z cōfessōe satisfactōe
Lapidis pōbis cōmedat ibi scindite corda vra
et nō vestimenta vra Cōfessio ibi Justam principio
fmois accusator s̄ sui vere am cōfitet qui se accu
sat qui quotidie malu sibi imputat et ibi Effu
dite coram illo corda vra et iterū Cōfitemī altissimo
pcā vra Satisfactio a iohane scriptū ibi ait fac
te fructū di pē et fm qualitatē et quantitatem
culpe sic qualitas et quantitas pēne vtrq am par
debz ad studū bōm ppis eiq qui modicū ut minus
peccauit et eiq qui gratiq peccauit Ideo districtio
penitēti valde ntia ē ut illa pēnat que dnis ita
dit dicēs Considet qualitatē ā mis i locorū tpe
ipsuetūdīē in vastitate pēne et quam hoc ne
dēbit tēptacōe et i ipsq vitij multiplicitate cōcide
oportz am pēnitē formate fm ipsorū cellētia sui sta
tus ut officij ut fm modū metrū et i modū ōpis
sui et qualit̄ ēquitudīē ēgit. si in loco sacrato
si in tpe ordīē cōstituto ut sit sēstuatē tipa
leimitij Considet quātū psuetūdīē et defleat q
psuetūdīē peccauit et quātū psuēnat et quātū
voluptū sūt impugnacōe Quidā qui nō solū nō
vincit sed ulterius se pēdēdīē offerūt nec expectant tēp
tacōē s̄ puenīt voluptate et ptrahit secū fm
multiplicē actōne vicij delectabilit peccauit omnis
ista varietas cōfitenda ē et defleenda ut cū cōgno
uerit q pēnā ē ita iucrat deū propitū Incōgnos
cendo augmētū pēnā iucrat cuiq status sūt cuiq
sapie et ordīnis Immorat in singulis istis et sen
tiat modū omnis purgat lacrimis omnē culpā
vicij Deleat virtute qua intēt gerāt Obledu
ē am nō solū q peccauit sed q se virtute puauit
Deleat ea qua offendēs i vno stus ē omnis reus
Ingratus am extitit qui plenū virtutib deū qui
nō humiliat In hoc am quisq pēior sit culpabilior
quo ē deo acceptior Ideo am ada plē pdamnat
qz omni bono ēbūdauit Alio ea nō offendēs
i vno stus est omnis reus qz omnis virtū patiēs debet

metu ab uno uirio ponat se omno i iudicio et ptate
sacdotis nichil sui reseruat sibi ut oia eo iubente
patq; st facē p recuperēda vita aie q; facit p euita
da corpis morte et hoc cū desideio qd vita recupe
rat in finita Cū gaudio dni facē dz i mortal futu
rus qd facet p differēda morte moiturq; Qemp
deceptor dni beneficiat deamete et cordis cōtricōe
deinde et qd pt de possessoe Tuc qd offert securq;
offerat respexit dns ad abel et ad munera eius
pius dicit ad abel q; ad munera eiq; in iudicio igitur
cordis offerēda e demosta tributis nec q; era
du e quatu ß qua mete qua affrone dat qd pt
Quicqd sua pcia redime iuste tpalia oblatoe
pius offerat mete Qz nō e diuidenda confessio per
sacerdotes diuersos
Qdqeat ne ducq; diuidat apud se cōfessione ut diuisa
vendia diuidat apud se cōfessione ut diuisa
diuisis uelit sacdotibq; manifestare Quida em
vni relat que alij manifestyda cōfuat qd est
se laudare et ad pocrisim tendē et ipe vema care
ad qua ipsi rusticia putat pueme Caueat eciā ne
prio ad dnica corpq; accedat qi confitet boa q; sta
et doleat q; nō die audeat sume que mlti deside
rant ppiū salutare Colq; beat eciā se a lucris a spec
taculis hiuq; secli qui istam wlt sequi remissio
nis gratiam. Isti sit digni fruq; pme dicit captiuam
dasqeates et i libertate fuates et in sta Creat
aia fruq; dignos et si nō dignos pme Qui enim
digni fruq; virtutū qui nō sufficiūt penitentibq; pe
nites eis q; iores postulat et dolore et gemitibq;
morbū impetret vitā Colpis ostendit qui sint
digni fruq; pme quibq; uda satisfactio cōpletur
et q; nō omes digni fruq; sit digni fruq; pme qd
de illa pma intelligit que maior e crimiū no
eis sufficiat fuit detinentibq; que sufficiūt minq;
ul paro peccantibq; Tuc sit falsa satisfactio
Et sicut sit digni fruq; pme et uda
satisfactio ita et indigni fruq; et fla satisfac
tio. Falsa pma cui greg. sufficiūt penitentias
dicq; que nō sui auctoritatis sed p solitate
crimiū imponit. dedit mites ul negociator ul
alicui officio deditq; qd sine pcio aut rei nō pt

si culpis gravioribus irretitus ad primas venit vel qui bo-
na alterius iniuste detinet vel qui odium in corde gerit
recognoscat se ueniam primas non posse pacem nisi nego-
cium relinquat illi offam deferat et odium de corde di-
mittat et bona que iniuste abstulit restituat nec
in desperet inter quitp bom fac pt horiam ut
faciat ut deo cor illi illustret ad primas ut sit pe-
tencia interior exterior de uitis p pmissis satis
apparet que sit uera et que sit falsa.

De tribus actionibus penitencie

Predictis uo adiciendu e q tribus modis agi
prima an bapmu sq de priorib peccatis post
bapmu de grauioribus que post admittuntur
est eia prima uerialis cotidiana que eia
huiusmodi e et pstoro vn dugl tres sit actio
nes pme quas meru uta erudito cognosc sit vna
e que nouu hoiem parturit donec p baptismu
omn pteritoro fiat abluto pmo q nulla sue voluc
tatis arbitri ni permitat eu uetus uita noua in
choare pt a qua puuli sit immines ac baptiz at-
q no du put vtr libero arbitrio quibq tn ad remis-
sione oiginalis pcti pdest fides eorp a quibq offeru
tur altera e actio pme post bapmu que sit pro
illis peccis que legis decalogi continet dicit ergo
hoies primas an bapmu de peccis poribus ita tn ut
eia baptizent dicit petrus ait agite primas et bapti-
zetur vnq quisq uestrum i noie dni et dicit eia pe-
tencia si post bapmu ita permanerit ut cogitatu
et post recordatio mdant et est eia prima bonorum
huiusmodi fideliu pena cotidiana iquit pectora tundi-
mq dicentes dimitte nobis debita nra et hoc ea
nobis dimitti uolumq q dimissa e bapmo no debi-
tum si illa que hodie solutati quibus prudentia
crebra subrepunt que p collectionem nos fuerit ita
nos gravabit et opprimet sicut vinu aliqd grande pon-
datu cum enim intrat ad naufragium an vno grandi
fluctu naues operiat et obruat an paulatim sub-
repens aqua intentina p negligentiam culpa imple
at naue et submergat ideo iejunemus et elemosine
et orationes iniubet iquibq cu dicamus dimitte nobis
debita nra et nos fiat stagnos hre ad nobis dimit-
tatur et in hiis ubis humiliantes aiis nras cotidi-

diana age priam no cessamus

De satisfactione veni-
alium

Que ad peccata venialia sit
satisfactio sufficiens. Augustinus estimat ita inquiens
Lectio de cotidianis et brevibus levibusque peccatis
sine quibus vita nostra non ducitur cotidiana oratio
fidelium satisfacit. Cum enim dicimus pater noster qui es in celis
debitum quod hac oratione mihi cotidiana peccata delegas
et illa plenissime vitam fidelium cum ad gestum spiritum
tendere melius commutat distinxit sicut ut nos dimittimus
debitoribus nostris ita ut dicat sic tu nos
dimittis debitoribus nostris et sic fiat ut et per ele-
mosinam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[

tare de corde Mondu est nov. i ore ut ho audiat co-
fessione et deo audit Ut dicit Gacticu deo spus
contribulatu rcs Alibi etia legit Eulacius h dil per
cator qui sp fuerit et ingemuerit vita vivet et no mo-
riet No de ore qfeso fuerit h cuiusq ingemuerit.
vn dat intelligi q etia ore facere venia mereri
cosequi hinc etia leprosi illi quibus dns preceptit
ut ostenderent se sacerdotibus iuxta ang ad sacerdo-
tes venerat mundati sunt Ecqno sinulat q ang
sacdotibus ora nra apiamus pcta qsiteam ut leg
pcti mundam Lazaru etia nd prius dimittere
et adducu et post a dno resuscitatu h mtu suscitatu
prudnt sorat ipsu ut ostendat suscitado aia pce-
de cofessione Nemo em pt confiteri nisi suscitatus
et a mortuis uelut qui no et pit cofessio nulla fo-
ret nisi resuscitatus Nonne no resuscitat n qui
a pcto solute et pam mors aie est q lex et vita
corpis ita ei vita deo et hns ai nisi p ecclie auctori-
tatibus pbat an qfessione et satisfactione sola qpuni-
cione pam dimittit Ad qui ilegunt eam dimittere
laborat nec no i ipsis sunt de pfessione et sua opi-
nionis asserator auctore testimonia induxit aie d
dns pyscriam dic tu mag ubi ui. Ut ambro No pt
quisq iustificari a pcto nisi fuerit pam an qfessus
idem Cofessio a morte vite liberat cofessio apit
paradisu confesso spem salutis tribuit et no me-
ret iustificari qui i vita sua pam no vult qsitare
Illa cofessio nos libeat qua sit ai pna pna ud
et dolor cordis et acritudo aie p malos q quisq
commisit Ut Johes No pt quisq gram dei accipe
nisi purgatus fuerit ab oi pcto p pnie qfessor pe
baptmu Ut dicit Agita fonat qualis agit vocale
sa Nemo dicat sibi occulte ago apud deu ago.
Monet deo qui m ignosit q i corde ago qd
causa dom e q solutus in tra soluta erit et mel-
go sine causa claves date sit. Sp sterang ubi pp
Job dicat Si occului i cospectu ipsi pcta mea cosi-
tari Ut ambro Venialia e culpa qua sequi co-
fessio delibero Ut dicit Ut illu lotu no a sordeat
nisi pedes nedz vsq me pn ob sui Nulla est
pfectio iniquitatis in qua si ceciderit no claudet

sup te os suum si tu no claudis os tuum Consite go et
dic De profundis clamaui ad te dne ge et cuades
claudit sup illu qui ipsum obtegit a quo mor
tuo uelut qui no sit perit cosessio Dem uita debi
te fuoris pene accipit uerna nisi qualecuqz
si longe minore q debeat soluerit pena ita enim
imperatur a deo lapsitas nre ut no relinquat iu
stitia disipline sed aroma Qui peccat est plan
gat delicta sua uel pli et ingrediat ecclia deg
ppl pam fuerat egressa et dormiat i sacco ut p
teritas delicias paguas deu offendeat vite aus
ritate compesset hys aliisq auctoritatibq mtunt
a sed sme confessione uocis et aliqua solucde
pene uemqz a pna mudari

Qsit

Qvid go sup hys Cu sentencie poeng conseruandu
seruandu quid tenedu sit sanq q sn gfessio
ne oris et solucde pene exterioris pna de
lent p contricoz et humilitate cordis Qog
em ppenit mete qpuncta se cofessuru deg di
mittit qz ibi a confessio cordis et si no oris pqua
aia mtrq mudat a macla et contagio pcti dimiss
et debitu atne mortis relaxat Illa go que supiq
dcm sit de gfessoe et pnia uel ad confessioz cordis
uel ad mtrioie pena plazeda sit sed illud dnqi
tu nullq dr uemq costare nisi prius quatulacuqz
pna solucit pena vel de exteriori pena accipie
da sit et ad cotepnetes uel negligentes vfanda sed
illud Nemo dicat deinceps ego sic Nonnulli em peni
tuta ostitel negligit uel prubesset deo no me
repet iustificari Qeuf em peccata q nobis interior
pnia ita et oris confessio et exterior satisfactio
si adsit facultas vn nec sic pentes q qui gfessio
nis ocasu no est et si pna remissio mung dei est
ita pnia et confessio q cum pcti delet nq pte
nisi a deo vn dnqz alt Jam ing denu sens
sit qui cositur et pentit qz no pt de gfessio pna
et pnitet in hoie ego scrip cu em instituit sibi
quesit et displiq sine dono pus si no et oportet
go pentiente cositeri si tpe habet et tn ap gfessit
gfessio tpe si pbtu est i corde pstat ei remissio

Quando sdm sanctaz ecclia. Qi sufficit sdh deo
inspicias sed vtq sufficiat confiteri

pcta confitei soli deo an oporteat confitei sacdoti-
bus dabusti et sufficit si soli deo fiat confessio
sine iudice sacerdotali et confessoe laicie qr Dauid
dicit Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam dno
et tu remisisti ipse no aut sacdoti et tu remisisti sibi
dicit pcm Ita ambros Deo flevit petrus qr culpa
obrepsit ei no invenio quid dixerit unde ipse flevit
lacrimas eius lego satisfactionem no lego si qd defendi
no pt abluit pt lavat lacrime delictum qd voce pu-
dor et confitei et vene fletus consulit et verecundie
hoc id eadem maximus dicit episcopus Ita Johes Chrisos
Ito tibi dico ut te prodas in publicum neque apud iudices
te accuses si obedire te nolo ipse dicit Revela
tua ante dm qo tua confite pcta apud verum
iudicem cum ordine delicta tua punitia no lingua sed
conscie tue medicina et tu dem spera te mihi posse
consequi Si habuerit pcm tuum i mente continue nu-
quid malum adiuvat peccm in corde tenebris sed per-
cata tua dicito ut deleas illa si confunderis alu
cui dice Dicito da cotidie aiad tua no dico ut
confiteris ea conspectu tuo ut tibi exprobret dicito deo
qui curat ea Nec enim si no dixeris ignorat ea
di facieque ea presto erit cum admittes ea cognove-
rit Nunq ea velit a te cognosce peccata no erubes-
ti et confitei erubescis dicito in hac vita ut i alia
requiescas dicito i gemitibus et lacrimis in codice
scripta sunt pcta tua expdgia pedes tuos lacrime
tue sunt testes Oper illi quoq pcta humana no
ticia latuerit no ab ipsis confessa hec ab alijs pub-
licata si ea confiteri id emendare noluerint Deus
quidem testem ipsum et futuri sunt punitore Qui
iudicii iudices fiant et velut sue iniquitatis vel
tores hic in se voluntaria pena sucessit amad
uersionis exercuerit tpalibus penis mutabunt et
nta supplicia et lacrimis exuda cordis contrito
ne fluentibus restinguit enim ignis iracundia et
mita facilis dm sibi placabit illi qui a pprijs
delictis tenet pdit tunc nesciebat alijs
ipsi in se voluntate exquisitis suis servit et
ab altari cui ministrabat ne aio sed officio sepa
ti vitam sua qi mortua plangit cetti qi ceci

Alynt.

aliati sibi afficaris pme fructibq a deo no solu amissa recipiat. sed eia supne ciuitatis gaudia capiat
hyp. auctoritatibq iniunt qui sufficere contendut deo
confitet pcta sine sacerdote. Dicit enim q sequis ti
mes detegi culpa sua apud homes. ne mde obprobrio
heat. vel alij suo exemplo ad peccandi acuaqlipt
et ideo taceat hoi et reuelet deo consequt veniam.

Non sufficiat soli deo confiteri si tempus assit

Sed q sacerdotib confitei oporteat.
no solu illa auctoritate iacobi Confitemini alt
utrq pcta uta ic si eia aliorq plurib testio
mis coprobat aut eni aug iudicat sacrm
ho uolutate dei pt et moribus conuertat i melig ne
ci ia no potit p[illegible] uolutate a dno iudicat et ci
in se ptulerit seuissime medicine si tu utilissime mag
remat ad antistites p[illegible] ille claues i ecclia mi
nistrat tuq bong ia intipies ad filiq. mi nouq me
brorq ordine custodito a prostis sacmetorq acci
piat satisfoms sue modi i offendo sacrlio con
tribulati cordis deuotq et simplex qd tu agat ad
no solu sibi prosit ad salute si eia cetis ad qod
plo ut si pcm eiq no nocet grauiq alq malo si ecs
in tanto scandalo aliorq et atq hoc expedire vtili
tati ecclie vidq antistiti i notitia multorq ut to
tius plebis age pmitq no recusat nolentib plage
p pudore addat tumore cu tanta e plaga pcti
et impetq morbi ut medicamenta corporis et signis
dni differida sint auctoritate antistitis debet se
remouere ab altari ad agenda pmitq et eaq reconci
liari. Item illes multiplex ipsa dei ira lapsibq hui
mis subuenit ut no mo p bap[illegible] sceleria p pmitq
spes ute rapiet sic diuine voluntatis pcepis or
dinatis ut indulgencia dei no supplicatoribq sa
cerdotii negant obtine populi eni qat p[illegible] sacer
dotii ecclesie tradidit ptatem ut confitentib pmitq satis
factioz daret et eos sub satisfone purga
tos ad ordine sacmetorq pniaia reconciliacoib
admittent. Et aug. Cruciet pantq cino poeniteat
et dolore lacrimis ostendat reuocet vitia sua
deo p sacdote precet indicii dei p[illegible] professione p
cepit eum dns mundabis ut ostendent ora sacdoti

bus doceb corpali pnia gstenda pam ne pstptu ma-
nifestada dicit em ora mostrate et omeb no pnq
p bibq no aliu statuatis nisi iu qui vobis offeat
munq a moyse statutu Si qui vobis peccastis p
nos erubescite Erubescenia em ipa pte habz re-
missiois ex mia em hoi peccat dns ut neo pen-
teat in stultos In hoi em q pseuerat dicit sacerdo-
ti et erubescencia vincit timore offense fit vena-
crimis fit em veiale p cofessor qd criminale erat
i opacoe et si no stati puniat fit tm veiale qd co-
miserat mortale Multu em satisfaciis obtulit
qui erubescencie dnans nichil eoz q comisit mitio
dei negauit Deq em qui misericors et iustq a se-
sequat miaz i iustica tua et iustica i mia Opus
em mie est peccanti pam dimitte q oportz ut iusta
miseat iuste Condedit em q digne no dico iu-
stica q et mia iustica em sola dapnat q digne
i mia qui pnali labore querit gratz laborat em
meb pdicedo erubescenia et qui verecudia magna
e pena qui erubescit proposit digne mia Unde
pz qz qnto plubq cofitebit in spe ueie penitudi-
nis tanto facilq consequit gratiam remissionis pri
em sacerdotes plq ia pnt plici plq cofitetur pd
gtes eos pa Quanto plenitudo fidei videat celau-
dabilis quia pt dei timore apud hoies erubesce-
re uetuit tn qz no omi eiusmodi sit pcia ut eq
qui priuz potuit no timeat publice remoueat
ipsabilio cofectuda ne nihil a pnie remedijs
arceant diu aut erubescit aut timet in mcessua
sta restrae quibq possit legiu prelli gstitude ÷
Sufficit em ofessio que pnitdeo offert tuc ec
sacdoti qui p delictis penitentie pcator accedit
Tuc enim plures ad pniaz poterunt puocari si poli-
auribq no publice qsta qstent Cohijs delicta
plubq indubitat ostendi oportet deq pnia 7 de-
inde sacerdoti offerta qst sor nec aliq posse pue-
niri ad ingressu padisi si assit sacrilegus

De trio articulo in sufficiat confitenti sacrd

Nunc pusq pmissis auctoritatibq que
ipsis contradici videt respondeamq ita qone
intricam Quod em sda qstio cotinebat sq

an sin gfessione et iudicio sacdotis soli deo gfitei suf-
ficeret ego peditu est, et certificatu p̄missis testimo-
nis q̄ no sufficat cofitei deo sin sacdote. nec est ne-
humilis et pentes si no desideratt et requirit sacdo-
tis iudiciu. Ex nudi eq̄ nalet alicui cofitei socio
vel proximo sio. sitte cui deest sacdos. Sanc ad hoc
dia pt q̄ sacdotis ex parte requirede e studiose q̄
sacdotibus cōcessit deq̄ potestatem ligadi et soluendi
et io quibus ipi dimittiut et deq̄ dimittit. Si in defu-
cit sacerdos proio vel socio e facienda gfessio. Ex autz
quis sacdote quere qui sciat ligare et solue. Tale
enim de oportz que alioq̄ cinia iudicat. vn dugs. Qui
volt cofitei peta ut inueiat gratiam grat sacdote qui
sciat ligare et solue. ne cui negligens citra se opti-
tuit negligat ab illo qui eu misericordit monet et
petit ne abo i fouea cadat. quia stulty euitare no-
luit. Tanta itraz uis cōfessionis e vt si deest sacer-
dos cōfitetur proio sepe. eni cotingit q̄ pentes no
pt uenire coram sacdote quia desideratu n̄ tempus
nec locu offert. 7 si ille cui gfitebit potestatem soluen-
di no habet fit in digna uenia ego sacdotis desideio
qui crime confite socio. Mundati enim sut leprosi dum
ibat ostende ora vel se sacdotibus ant q̄ ad eos pue-
niret. vn pz deu ad eos respicit. du ego mundate plu-
bent ad sacerdotes pueniet. Sepe quida eos quert
sum et ieti si du queruit ant q̄ pueiant moluit. sed
mia dei ublaz e qui et iustis pte nouit. et si no ta-
cito sic solueit a sacdote. Qui go cio cofitet sacer-
doti melioi q̄ pt gfitetur. et si prim occultu e suffi-
ciat referre i notitia sacdotis. ma resurrectione pu-
elle patua intfuerit qui viderit. No du eni erat se-
pultu no du ego portu elata. no du ego domu i no-
tiria portatu. mtq resuscitauit quia intq̄ fuerit re-
lictis solis petro et iacobo et johe et pre 7 mre pu-
elle i quibus signifat qtinet sacdotes ecclie. Quos
at ego porta iuerit adiutendu e quod suscitauit fle-
bat enim turba post filiu vidue. plaudo martha 7
maia supplicatibus p̄ fratre flebat et turba maria se-
cuta. Nemo docet publice pcantibus no poni si de-
clesie metu sufficit. laboret igit pentes in ecclia
ee. et ad ecclie vnitate tende. nisi enim vnitas eccle-
sie sucrat. nisi qd deest pcuri sua ratione cōpleat
de maibus i mtri no eripiet aia mortui. Credendu e

em q omes elemosie ecclie et ordines et opa iusticie
et mie sucurrat recognosciti morte sua ad guer-
sionem Deoq nemo digne pt penitet qui no sustine-
at vmitas ecclie Deoq no petat sacerdotes p ali-
qua culpa ab vmitate ecclie diuinis Christus satis
apeit et absoluit p missa omis articli crucieq
a em sacdos supies et districti qui cu ptate simul
heat iudicii qui si forte deficit confitei dz Sanc
Beda ud int qestiones uiuoru et mortaliu distig-
uit sup illu loci Confitem alterutr peccata ira ait
em cotidiana et leuia grauioa ud sa-
cdoti pandag et qito iusteit tpe purgat curetur
qr sn qfessione emedacois peccata frequent dimitti fz
et grauia cotidiana pdeda sut cu deest sac-
dos et vrget pericl Vocalia ud ecia sacdotis ob-
lata copia lig confitei cotidiani et sufficit ut qbus-
da plag si tn ex contemptu no p'mittit sacerdos
Tutig e tu et pfectig vtiusq qbus pcta sacdotibus
pande et cosiliu medicie ab eis querere quibus
cotessa e ptas ligadi et soluendi.

Hic aperit quaster sup hoc auctoritates intelligende sint

Quom igit ex hijs alijsq pluribus testimonijs
pspicuum fiat et indubitabile costet peccata
p'mu deo dem sacdoti ea qfitenda tsi ipe
deficit et sdcs quod Iohis crisostomi su-
perig positu no ita e intelligendu ut licuit alitui
si tpe heat sacdoti no qfiteri sed sufficit ubi cri-
me occultu est soli deo et sacdote dicat et semel ne-
oportz publicare coram multis qd occultu est qd
nbtauit dicens No tibi dico ut te p das in publicu
Sic em publica nocua publico egent remedio ita
occulta secreta qfessione et occulta satisfione pgat
Nec nocet ut qd sacdoti semel qfess sig itez co-
fiteam fz lingua cordis no carnis apud veu iudi-
te id ingit confitei deinq vnd id Iohes ait Nuc at-
si recordeis peccoz tuoz et sicuti ea ipsa di-
pnities et p eis deperiis dicig illa delebis Si-
tu oblinisti tuc coro recordaberis noles qn pub-
licabit et in ipsu pseret oim amicoz timi-
coz suoruq angelorz ita ecia illud Ambro Ha
crime lauat delictu qd nocet p. e. q. ad publicu

primaz reseredu e ubi enim virtute lacrimarum et confessionis ostendes satisfacere voluit quia lacrime occulte et confessio secreta sed que fit soli sacerdoti lauat delictum quod publet aliquis publice confitet et si non dicit se lacrimas petri legisse non confessor nil satisfecit quia hoc non excludit ea illa multa enim sancta sunt que scriptura non sunt vel forte non dum sancta erat instituta confessionis que mox fuit et illud opperiendum sui iudices fiant mutabunt et ma supplicat et illud facilius dominum placabunt ubi qui aut prius confessoribus crimina prodiunt aut ne cretibus aliis in se sicut exquisitorum secut ad publicam confessionem et satisfactionem referri oportet Nam enim solis sacerdotibus ius ligandi et soluendi datum est aliquis sub arbitro se prima vel exquisitorum sua ligare et absit sacerdotali iudicio seipsum deo vel altari redualiae lig. quod ecclesiastice statuendum et consuetudinem penitentie repugnat Nec igitur si publice peccasti publice te confitere et emenda Si uero occulte delinquisti ecclesie se non taceas nec tu dico ut publicetur Tacitumitas enim peccati ex superbia nascitur cordis quod deo enim peccatum suum quis celat ne reputetur forte quasi se id diuino conspectui exhibuit quod ex fonte superbie nascitur Quod enim superbie est se uelle iustum videri qui pecator est atque hypocrita efficitur qui ad instar primorum parentum vel terrigenarum arbor peccati sua lenitate extendit vbi se tamen peccatum suum reticendo supprimere quelit Vbi uero superbia regnat vel hypocrisis humilitas locum non habet Omnis humilitate uero aliquis veniam speraret non liceret vbi igitur est tacitumitas confessionis non est speranda uenia cum illa dissimulet quod sit detestabile peccatum silentio et ecclesiae quod sit uenia confessionis Est enim confessio testimonium quod deum timetur qui enim timet iudicium dei peccatum non erubescit confiteri quia timor soluit ocez pudorem Confessio peccati pudorem habet et ipsa erubescentia est quius pena quod eo iubemur confitei peccata ut erubescentia paciatur quia non hoc ipsum pro est omnium iudicium.

Ergo quelit ad quid confessio sit necessaria cum in contritione iam delictum sit petitum Dicit quidam punctum peccati est sed satisfactio operis per confessionem ecclesiae intelligit sacerdos quasi dicat iudicium de crimine per ea quod pecator sit humilior et mauior.

XVIII

Hic quaeri solet. De remissione sacerdotis

si peccatum deo dimissum est a deo per cordis contritionem ex quo poenitens votum habuit confitendi quid postea dimittitur ei a sacerdote. Video enim vinculo eum ligatum esse temporali poena si non a quo eum absoluat et ideo quod an poenitudinem quippe cordis aliquo rei maculae habet et fetorem peccati atque aeternae ultionis vinculo ligatum existit. Si ita an confessio per cordis contritionem deo per supplicium sacerdoti et debitum deo relaxat et animam interius purgat a contagio et fetore peccati. Quid go mundat quid dimittit sacerdos. Ubi sunt claves ille quas dominus tradidit petro et successoribus eius dicens Tibi dabo claves regni celorum et quaecumque ligaueris super terram erunt ligata et in celis et quaecumque solueris super terram erit soluta et in celis. Vt ad premissa questio plenius explicari ualeat quasi altius ducto retro de hiis clauibus et usu earum disseramus. De clauibus

Claues iste sunt non corporales sed spirituales scilicet distinguendi et potestas iudicandi. i. ligandi et soluendi qua dignos recipere indignos debet excludere a regno ecclesiastico iudex qui sicut habet ius ligandi ita et soluendi. ~~qui cum ita pari conditione premisit ut qui~~ Vnde ambos dominus pariter et soluendi et ligandi. qui utrumque pari conditione premisit go qui soluendi ius non habet nec ligandi habet et mistu. Certum est quod ecclesia utrumque loci habet utrumque non habet. Ius enim hoc solis sacerdotibus premissum est. Ecce igitur ecclesia hoc mendicat quod non habet sacerdotes habent sed mendicare non potest quod verosacerdotes non habent. De usu clauium

Usus uero harum clauium multiplex est distinguere scilicet ligandos et soluendos ac deinde ligare et ut solute qui enim indignos ligat ut soluit quod petitur se soluat. i. dignum peccatorem se facit. Sed sacerdos potest dimittere uel retinere peccatum

Sed queritur utrum a peccato solue valeat sacerdos. i. a culpa ut culpae maculam absterget vel debitum aeternae mortis solue valeat. Quidam arbitrati sunt cum peccator dupliciter ligatus teneatur

vt pdem a sp metis cotagioe ac creature et debito fu
ture pene altero carai p deu altero sdm psacdote
patet enim p pcm quasda tenebras intellibres et
maclas a quibus mi lbat priet i tenebris exte
rioes qi at lbeatur ab his sustitq mortis pcm
vn dplq Surge qui dormis et illuminabit tibi xpc
Solq enim xpc no sacdos aiam resuscitat ac pur
gis tenebris intellibis et maclis ad illuminat et emu
dat qui ac sicut lazar debitis etne pene solu
ue qa sic sacdotibus ip in resurrectione lazari sicut
assent qie xpc prius qm intrq vivificabit de
inde foras exire iussit ac quasq ligatis solue
aplis precepit q ut aiam xpc intrq illa a tanqm
maclas pcm emendat Sacdotibus no dedit vitam
et ne mortis solui dicit solus dns no sacer
dote debitu etne mortis dimittere sic et alteri mitiq
p se vivificant nec in dispensant sacdotibus tradit
platem pcm remittendi et retinendi quibus dem est Aliorum sima verior
Cuiusq remiseritis pcta remittuntur ic Sic enim vel
nuit sibi platem pcm remitta et pnie et is sic m
teiq gra sua aiam illuminat ita et sic debitu etne
mortis relaxat ipse ens pcm pcm pcm te
git et tuc tegit qi ad pcm no tegitur tuc gote
git qi debitu pene solvit tc at ipse tegit apte
sicut dicit apostolus illu locu psalmi Cuius tecta
sunt pcta et absoluta et ei tegit dq pcm
noluit adulta si noluit adulta noluit ei adulterare
r punie si iusta ita go dicit a dna tecta ut deq
no videat r etnaliter punitur vide ergo di pcm a ad
pene imputrie dulte at sicut a pcm hoc tea ad
pene no tegitur et semper cuiusq deq dimittit
pcm tegit ne iudico tenebrae et cassodeq qui
frequa sunt pcm alios deq imputat alios semper
no imputat Solus apte iudicio deq pcm te
solvit a debito pene et tuc solvit qi iustis illu
minat i spiritu ut in die iudicii Cui sine mo
suffragiis et auxiliis adiuvat vel sen de
pcto ut eq pugnet sine tc qi iti ibi et hendutrum
caritate qui autem caritate et dilectione cita
ak simul dilectq e nitq et morte sed xpc tc qi
ty debito etne mortis solvq eis vere deq et opq

diligē et penitē cepit Exterior igit solutus a ira q̄ no
manet sup illū qui credit i p̄sonā ipsius sup illū qui no cre
dit Nō igit post modū p̄ sacerdotē cū qsitū ab ira
eterna liberat a qua idem liberatus a p̄dicatore eo quo
dicit Confitebor tibi Solus igit deus hoīes mēdaci mēn
det et a macula p̄ti et a debito eterne pene soluit
qui p̄ potestatem est Ego solus deleo iniquitates et peccata
populi Item ambro Verbū dei dimittit peccata sacerdos
est iudex Sacerdos quadē officium sui exercet quibet fi
delis p̄ratis iura exercet Idem ille solus dimittit
peccata qui solus p̄ peccatis meis mortuus est dicit Neo
tollit peccata nisi solus p̄ peccatis qui a agno tollens peccata
mundi Tollit quidē et dimittendo que facta sunt et ad
mittendo ne fiant et p̄ducendo ad vitam vbi nō fiet nō
peccatum possunt hinc aliisq̄ pluribus testimoniis docet
deum solum esse peccata dimittere et sic dimittit q̄ibusdam
ita et aliquis quandam peccata retinet.

Quare idem in sacerdotibus tenent et dimittunt peccata sue modo

Nec idem in negamus sacerdotibus concessa potestatem
dimittendi et retinendi peccata cū eor veritas in
euangelio apte doceat dicens dicit Ecclesie
caritas que p̄ spiritum sanctum diffusa est in cordibus eorum qui
principes sunt sunt peccata dimittit eorum qui no sunt
tenet Idem Sacerdotes sunt confitentibus peccata quibus n
remittit remittit deus Lazari qui de monumento sus
citatus obtulit sacerdotibus dicipulis solvite eum et eum
tendens potestatem solvendi concessa sacerdotibus dicit
eum erdiuci solvite eum et ire sit et in celis eor est
Ego deus et omnes celestis militie et oes sti
in gloria mea laudat vobiscum et confirmat quos ligatis
et solutis nō dicit quibus putatis ligare et solve
iniquos discretis opus in gloria et mea dicit quia
p̄ peccata in peccatis no cognoscit Idem Cū indicatur
aliquem quisq̄ peccata dimittit aliquis dimittit quibus
vel exercet quisque quicquid quis sit et dimittit
qui dicit a dilig sui sibi caritate coherentibus sive se
nouerit corpalit sive no Sicut cū aliquis tenet pe
cata aliquis tenet a quibus ille cordis puritate dis
iungit sive notis corpalit sive ignotis omnes n
malo quidem a bonis sunt sicut Quia hic dicit pe
cata dimittit ut tenet a mortuis et in spiritu sancto

ea dimittere dicit. Et qd maior qsdeacone dignu e. De
ecia dicit q deq pse nl pstos suos tm peca dimittit
ait eis sc. Sacmetu qce dat deq ecia pmalos upaz
ad gram no mst pseupm nl pstos suos. Et id remissi
one peccoz nl pseupm facit vl p ipiq solube mebra
quibq ait. Quq dimiseritis dimittent. Hec qm va
riq a doctoribq sup hijs traditur et in hac tata vale
tate q tenedu, hoc sane dice ac sentire possumus q
solq deq dimittit peta 7 retinet. Et tm ecclie obtu
lit ptatem ligandi et solvendi. Si aliter ipe solvit vel
ligat aliter ecclesia. Ipe enim pse tm ita dimittit pec
cata q et alias mundat ab interitu mala et a de
bito eterne mortis soluit. Quo sacerdotes possint
solvunt a peccatis

Non at hoc sacerdotibq concessit quibq tm tribuit ptatem ligandi et
solvendi. r. ostendendi homines ligatos nl solutos
Non et dns leprosis plus sumptuti pse restitui
ut Deinde ad sacerdotes mst. quos indicio ostende
tur mundatos. Ita ecia lazaro ia vivificatu obtulit
disipul solvendu. q et si aliqs apud dm sit soluty
no tm in facie ecclie soluty habet. mst p iudicii sac
dotis. In solvendis igit. culpis nl retinendis ita opat
sacdos eiaglica et indicat sc olim legalis i illis
qui contaminati erant lepra. q prim sic fiat. Vn idem
sup matheu vbi dns ait petro tibi dabo claves rg
m celoz. et qcqd ligaveris sup tra erit ligatu et
i celis. et qcqd solveris sup tra erit soluty et i cel
his mq locu quida no intelligates aliqd sumut
de superiis phariseoz. ut damnat inopiob nl sol
ve sc putet nopiqs ei apud dm no sta sacdotum
si reoz vita queat. In leuitico ostende se sacdotib
iubent leprosi quos illi no facunt leppos nl mun
dos si discernunt. qui mundi nl immundi sint. ita 7 hic
apte hic ostendit. q no sequi deq ecclie iudicii q
p subrepaciez et ignoracia intedu indicat. Deq aute
p indicat fm veritate. et i remittendis et i retinendis
culpis. id iuris et officij habet eiaglica sacdotes qd
olim sub lege habat legales i curandis leprosis.
hij si peta dimittit nl retinet. du dimissa adhuc nl
retenta indicat et ostendit. ponut eis sacdotes
noma dei sup filios israel. si ipe bindicat ut legit in
i nmis hui modu ligandi et solvendi. Qdmq supra
notauit. r. Alius modus ligandi et solvendi. r.

Ligant qui sacerdotes du satisfactione pnie qsitcuiq
imponit, soluit cu de ea aliq dimittit vel
pena purgatos ad sacmetorum gione admit-
tit. quem modu supig Leo ppa notauit fm hui
modu ecia dnt sacerdotes dimitte pna ul retinere vn
supig Augs dicit Cumq remittit remittit deo qui
opq eius iustitie exercet in peccatis cu eos iusta pe-
na ligat opq mie du de ea aliqd relaxat, vel sac-
metoru quom tollitur alia opa in peccatis exercere
nequit. Et nondq qui quos satisfactione pnie ligant
corpo a pnis solutos ostendit. qr no imponit
alicui satisfactio pnalis nisi qui sacerdos vel pen-
tente arbitrat. Alij no imponit. et corpo pna a
deo retinei indicat. qr at hoc ad claues pertineat
Augs ondit dicens Frustrat claues ecclie qui sn ar-
bitrio sacerdotis pnitz agit. si sine oris ysfessio
cmis indulgentia impetrat.

Est et alia modq ligandi et solvendi qui p exo-
quicatores geritur. Du aliqs fm canonica
disciplina trio uocatur ad emendacoem man-
festi delicti et satisfacte vilipendens sma ec-
clesie aliqs oromis et sacmetorum gione et fidelium
consorcio pridit ut erubescat et pudore stultis co-
uersus penitentiam ut sic pris eius salvus fit. qui si pe-
nitentia pfitens recipiscit negate comunionis ad-
mittit et ecclie restituit. hec at ecclie anathe-
matizacio hat pena illis qui digne pcellit. ipsu
git qr gra dei et pteccio illis amplius subtrahit
ac sbripis relinquit ut sit eis liberum ruere in inte-
ritu pni. quos ecia diabolo maior seuiendi da
pnis oromes qui ecclie et benedictionem de meitorum
suffragia eis neqq suffragari putat.

Quo p. hos modos intelligere sit illud qd dicitur soluere

Secundu hos ligandi et soluendi modos quoq
et qd dr. qdcuq solueris sup tra erit solutu
et in celis et qdcuq ligaueris sr tra erit liga-
tu et in celis aliqn enim ostendit solutos uel
ligatos qui no sunt apud dm. et pena satisfactionis
vel in medu excoicationis ligatur ul soluit et indignos
sacmetis admittit et dignos admitti arcet. Qz
intelligendu e hoc illis quorum mecta solui ul ligari

postulat. Cui enim sancta sacerdotis iudicio dei et totius celestis curie approbat et confirmat cui ita ego districte
pdit ut vestro merito non condicat. Quosque ego solvit
illi ligat adhibetes claves districtionis vestri meritis solvit
illi ligat in celis. Apud dnm. qui divino iudicio se
tencia sacerdotis sic egressa approbat et confirmat.
Quos ego sancta merita sancta ecclie prellit lediti et illi
foris sit apud dnm. Qui at non meruit sancta ecclie
non lediti nisi contemnat. Vn Origenes. Dicit ab aue
tate aside a caritate phoc erit de castra ecclie etia
si epi hoc non abiciat. sic econtra aliqs non vero iudicio
foras mitti. Oz si non egit ut meret extra nichil lediz

XXX

Interdum enim qui foras mittitur intus est et qui foris est
intus videt. Exterior. Sive quantis et quanto e vsq applicat
clavum. Ostensis e ex ita illi sit doles dimittit
peccata illi retinet. et tn continuit sibi deo quada
singlare potestatem dimittendi illi retinendi quippe so
lus ipse debitum etne mortis solvit et animam itemq
purgat. Que sint interiores tenebre et interior

macula

Hic quesit. que sit illa macula et macula
Que sint ille tenebre interiores a quibus de
intelligi animam purgat cum vera primam imittit.
De tenebris et interiori caligine satis facile e
intelligere et videre. Cum enim quis mortem delinquit
et gratia ipsius puat. sequa hoc est. et malum bonorum
elisione pati. vnde intellectum obtudit. et totum ho in
teriorem obtenebrat. et ita qui caligat quada mens ob
volutus. que caligo peccati pena e. Hac ud deo pellit
cum primam imittit. ipsa qua bona pditu restituit et vi
ciata repat. Vn rotha nebula sic tinere spargit
Oz que est macula peccati a qua animam lavat. Sive n
quis nollit facere hominem et patravit. quo patra
to desinit tu velle qd facere. non du tn ve et humiliter
penitet. nec confiteri promit. que igit remanet in ania
illig macula. mala voluntas quide macula fuit illig
aie. si illa transit. Macula e ecia si penitet contemnit
si hoc e peccatum aliud a predeta. que igit macula re
mansit a qua in prima purgat. polluta qde e aia
quousq penitet. sic erat dum in ea qua erat voluntas
Sic enim qui tangit morticinum vel aliud immundum
ita polluto e. post tactu quousq lavat. sic fuit
dum tangit. ita post actu peccati ita polluto manet

ara, sint sicut sunt in ipo actu pm, qr ita lege e a dd p
dissimilitudiem qui e iuta et mudica magis sic sunt
du pam agit, ipa go dissimilitudo que inest die exp
cato et e a deo, Ilogaco die magna intelligit a qua
purgat in pma hoc ac solq dag sunt qui solq sustitu
tant animam et illuminat ad sacdotes negunt qui tristi
medici animo vn ppha Nuqq medici sustitabunt 7 cosi
tebunt tibi Ad expones aliqs ait Bonm doctores tra
medici dnt qui vinctes cuiusdam misterio put si non mor
tuos sustitare Sola em gra dei valuit sunt.

Cm hee claves dantur et quibus

Postqm ostensum e que sint claves aplice 7 qb
eas vsi supest inuestigare qm ista claves dat
et quibus datur hee claves p ministeriu epi aliqu
i pmocie sacdoci Cu em recipit ordinem sac
dotale sil et habet claves recipit Si non videt q bea
tus soli sacdotes has claves habeant qr plerqz ante
sacra ordinacoz sciam distinedi habent plures post con
secracoz ea carent Sane dicit pt q alterii eiusmo
di sciam distinedi non omes erit sacdotes vn dolen
dum e atq lugendum Multi em ligant indiscreti atq stie
qua eximere debent sacdes exortes sacdoci sdum
recipe presumunt vita et scia eo indigni quod nec
an sacerdotiu nec post sciam erit discernedi qui
ligandi sint aut soluendi Deoqz illa data 7 ssecracoe
non recipiunt qr semp scia carent Qui ud an sacer
dotiu scia discernedi pditi sunt ligare habeant discretoz
non tm i eis claviu e qr non valet ea claude vel aperi
re Ideoqz cu ponitur in sacdote clave discreto
nis tra dr accipe qr et an habita discretio dugent
et sit in eo clavis ut ea ia valeat uti ad claudendu
aut aperiendu. Si altera clave omis erit si pfitem ligandi et soluendi

Qum iam constet
no omes sacerdotes illas duas claves hre
qr scia discernedi plerqz carent De alta
i. potestate ligandi et soluendi quaeit Utro
omes sacerdotes ea habeant Quida em putant
hac potestatem illis solis ee concessa qui doctrina
sil et vita aptoz servant illas em claves pmi
sit dns petro et imitatoibq eiq tm ut aut qui
scia auctoitatibq utunt imiumetu sue oprons

hoc eam dicit Dugm sensisse supra ubi ait remis-
sione peccat vel peccatum facit deq vel peccatis me-
bra Dicit etiam ibidem posse dimitti vel teneri a sacer-
dote sup Exodu vbi de lamina aurea legit dicit at
lamina aurea semp in fronte sacerdotis hec mag significat
fiducia bone vite Cuiq qui recte potest non
sic fiducie sed veritate sacerdos habet solus et auferre
potest et dicit Illi soli hanc hanc itaque posuit li-
gandi et soluendi potestatem sicut apli qia libro ex
empla simul cum doctrina tenet et ep dictis Orige-
nis hac potestas soli petro concessa et at ministrorum
petri sua quicquid vestigia petri imitat hanc vere
ligandi et soluendi potestatem ipse aliisq testimonijs
instruit qui asserit potestatem ligandi et soluendi
solis contestis sacerdotibus qui vita et doctrina pol-
lent sicut apli dicens et videt qd et magis potestate
fatetur dictis sacerdotibus hac clauis dari et ligandi et
soluendi sed non ea vite et digne hanc n' qui vita et
doctrina aplica seruat Nec permisse autoritatis
malos sacerdotes hac potestatem habere negat sed illos
solos digne ac vite hac potestate vti significat qui pos-
sit vitae et doctrina aplica et soli apostolo imita-
tores digne recte poterit ligare et soluere et p dam-
tio tit p suos peccatis fitat supplicia digne de vite
sit remissio vel retenio peccatorum sit in et pillos qui
ti no sunt sed no digne ac vite Dat eam deq iudi-
cione digne posteri etiam pidignu ministro et vel
hac potestatem habent omnes sacerdotes Iacobus testa-
tur sup epistole locii Iudaicis vbi dicit petro Tibi
dabo claues regni celorum hanc magis sancti indici-
aria potestatem alij apli habent et oib ecclia i apis
et posteris sed ea petro specialiter accepit ut omnis
intelligant quicquid ab vnitate fidei et sanctitate
ecclie sed separabit nec potest solui nec celui pe-
nitentia Item p sacerdos eccia si malus sit gratia in
tribuitur p sue dignitatis officio dicit ondit dicens
Dixit dominus ad moysen et aaron sacerdotes
vos ponite nomen meum super filios israel ego dnus be-
nedicam eos ut gratiam habentes peniteriam ordinati
tribuitur habita nec potestas sacerdotis obesse vel p-
dasse potest si merit iudicione posterit et iniqui

Quos sacerdotes habent potestatem ligandi et soluendi affirmat

at dignitas sit sacerdotalis officij et ordis hic adiuta
ing Dicti ē de neqnisso capitula nisi cetera hoc at
a semetipso nō dicolt sed cū esset pontifex ām illig
ppheant. p qd ostendit ppm gerere nō posse sed
degni id indigni sed ordiem tradicois ut quis ali
quas bom meti sit nō tm posse benedicere nisi fuerit
ordiatus nec officij ministeriū exhibeat. Dat dē est
officij tribuere benedictois hic cūdem ostendit ordiem
nō posse potate tribuendi gratiam ob ministri indigni
tatem huiusmodi tm dugm sine videt obiude qd alt.
Scriptus Sacerdotes ing nō ppa virtute benedicit sed
officiū ppi gerunt et potestē eū qui superis est bene
dictionis plenitudinem tribuit Nec solū ipsi qui
sacerdotū sortiti ē sed quicūq ppm in sacerdote
et eius figurā geunt p dilectionem bona sic moysen
vocnos ē ut benedictione prestet Sed hic habes
q nō solū sacerdos sed oīs in quo ppe habitat benedic
tione potest Q. alia ē benedictio quē solet cōferunt
sacerdotibus alia q ab oīb bonis dicitur exhibet. De
inde illi sacerdotes in quibus ppe habitat benedictionis
plenitudinem tribuit dicit nō q. soli illi tradidit
sed q. soli illi licite ac digne id agunt Nec ob
dito q mala vita sacerdotis lēdit. si bona facunt q
ille dicat vn ego multi dicū pro bona sacerdotū
sua distruit in errores bona dilabunt. ring cō
sideratis q nō eos vita sacerdotū lēdit. si qui bili
ter bonis sacerdotū adinventibus aure accomoda
rent.

De eo qd scriptum in malachia maledicam benedictionibus
vestris

Demisse inquit sine qua dr. vestris
ecia p mali sacerdotis ministerium tribuendi ē
cia benedictionis videt abuisse qd dicit ppe
phetā malis sacerdotibus committit maledi
cta benedictionibus vestris et alibi Vebis qui
vivunt qui ab hac nō vivunt et mortes
tant qui ab qui nō mortui. Si enim maledicte sunt
benedictionibus eorum et si ante quas vivunt nō vi
vunt qui p eos gra benedictionis tribuendi. Q. illud
capitū maledicam vestris quida vestris ydiotis
qui ab ecclia pulsi sunt et adeo quicatos quos
benedictiones sunt maledictiones hinc qui eorum secuti
errores Illud nō altero sit vivunt. ipse sunt omnes
sacerdotes exponit qui abiecti claue scie et sor.

bone uite presumunt ligare uel solui. Et nullo officio sacerdotis uti debent nisi omnino sint ab illis qui in alios iudicant aliorum semper condemnant.

Qualis debeat esse iudex ecclesiasticus

Quale autem oporteat esse qui aliquo iudex constituitur quis describit ita dicens. Qui cum sibi offert petere an quae statuit sub laqueo iniuste illorum sit iudicandum qui alios iudicat et plerumque iudicatus eum alium qui iudicandus condemnat semper cognoscat ipse et puniet in se quod alios uidet sibi offerre caueat ne ad se pertineat quod in alio damnosum repetat. Inadiutat quod qui se peccatorem esse prius illa lapidem mittat. Ideo enim liberauit peccatrice et non erat qui iuste posset lapidare. Quo lapidabat qui se lapidandum cognoscebat nullus enim erat sine peccato. Nos intelligimus omnes fuisse reos non quod uenialia fecerint et criminalia simul egerint. Ubi uenialia putabat quod pro criminalia diuinitebat. Si morte uel mutilatione et criminalia quod morte uel mutilatione inferebat. Nam uenialia se remittebat pro criminibus. Si quid ergo in eis peccatum erat criminale erat. In hoc igitur patentissime a crimine sacerdotis et detestabile qui non prius se iudicat ad alios allicit. Caueat se qual iudex esse non commisit crimine ne uitia ita non caueat multiplice sic. Oportet ut sciat cognoscere quibus debet iudicare. Iudiciale enim plus habet postulat ut quod debet iudicare discernat. Diligens igitur inuestigator sapiens interroget apprehendere quod fortitudinem ignorat uel ueritatem eligit. Cognito ergo crimine palcitudo eius non dubitat iuste iudicare et loci et personae et tempus et ratione quae sunt dignum. Omnibus cognitis disse benuolus pater et iuste et semper omnes potentiae habeat dulcedine in affectione distribuendi uiuitate doceat per suauitatem caueat ne torqueat ne iuste potestatem iudiciaria platem. Et si enim prima ea possit quaerere gratiam non tamen restituit in platem primam. Et si petrus post lapsum restitutus fuit et sepe lapsus sacerdotis reddita sit dignitatis platem non tamen ante ut sibi prouida. Qui de auctoritate inuenit auctus quae concedit et qui imponit iuuenis alia quae non concedit si uetat. Si sapientiae non respiciat si concordat. Cum enim tot sint qui labuit ut prima dignitate quo auctoritate defendat. Et quam usque pecunia sibi faciat reddere et spectatis. Si

nō loq̄t̄ & vbi ista nō cōcurrat restitui put q' per-
cant. Ro hijs satis ppendit qualis deat ee sacdos
qui alios ligat et soluit, distrect et mstr alio-
q' mortificat sepe laiās q' nō mortuū et vivificat
que nō vivunt. et ita madit ī maledictīb indicū
illud at malachie. ecce maledicā bnedictōib vrīs su
ve hēticos tūs et coquinatos sine sup omēs sacer-
dotes qui vita ī stia carentes bnedicā p̄sumunt dm
acquiat. sic intelligi pt maledicā bnedictōib vrīs
ī hijs q' ēdis bnedictōib possidētib q' sancta ea nōs
cōdē ī maledictōr nō ī bnedictōr q' et si bnedicūt sīlīb
nō hoc facīnt ex ue cōrde ī fide ecce bnedictio eis
vertit in maledictōr vel maledicā bnedictionib vrīs
ī qd a nobis bnedictū a me est maledictū q' bene-
dicūt iniquē agentib adulant q' pecūtib dum
mō diuites sint. De hijs qui in fine penitent

Tandū ē ea q' tempo pme est vsq̄ ad
ī extremū articulū vite. nullus p̄ō desperādo
ē desperādo dū in hoc corpe ē constitutus
q' nō nisi qd diffidēcia status differt cō-
silio maturioē p̄ficit. Auḡ tū de pmōr differē-
tib ita scribit. Qui ēgo potuit ī ultīa mutate volu-
erit ad pe pmōr et accipit ī mox vocabit
et hic vadit. sūtēr nos nō illi negāt qd petit
si nō petiūt. et in hoc erit si dūtō hic ex-
erit ego nātio pmōr dae possūt sēcūtate nō
nō Auḡ dicit. Ap̄ruabit si hoc dico liberabit. nus
go a diuīs liberat aga pmōr dū sanc es si sic
agis dico tibi q' sanctus es. q' pmōr dēgēsti ebrīs
quo peccāt potuisti. Ei qui lege pmōr qn iam
peccāt nō potes peccā te dimittit. nō ti illa lē
dūe sūt nōs. aut ignosūt tibi aut nō ignosūt
Quod hoc tibi sit subiecte nēsio. go tene certū di-
mittē incertū. et quāt hoc dicit Auḡ cū pria
que ī psalmo agit. in psalmo. acceptabit sacrifi-
cū nēsium. qd erit acceptū illīs ī lege et ca
quacūq̄ die inocāt deū aspit. ī quacūq̄ hora
pēnitēt et quisq̄ fuerit. p̄ō vita viuat.
Ita illa dicit Auḡ pter illos qui pmōr vsq̄ ad
fine vite pēnitēt. ī tūc nō ex dei amōe vide-
tur tēre. sed timore mortis et ex mētūte vni ide-

qi aperiens quae superiora dixerit ait Nullus expectet
qui peccare non potest arbitrii enim libertate queritur ut de
lere possit quam sua non necessitate caritate non timo
re qui non in solo timore vivit ho Nunc go scio peccat
operatur non solum timore indice si diligere quasi caritate
non potest sullus ee No go tm timeat pena qui peccat
si amplect p fia Nunc conclusio si contingeret aliquali ex
ny sine desperatione non est de eis remissione Oz qm
vivo. ul tnd e tn iusta qusto timendum e de penitente
seo maxime cu filij quos illicite dilexit sint pre
sentes vxor t mulg ad se uocet multos solet seo
tina pnia decipe Oz qm dei sp potens e sp etia
i morte unuad pt valet quibq plag Cu igit opq
sit non hoes si dei structiset pnia in sp nuad ea pt
gnerugz volt sua nia t temlinearze eo nia quos
dispnde pt eo iusticia Oz qm multa sunt q impedi
unt et laqueta retrahunt periclosi est t interitui
vicinu ad morte protrahe pnie remedium Oz mag
nu e cu deo tuc inspirat sqs e uera pniaz si
eaa sic quisq vita vivat t ho moriat no pmittq
q euadat omez pena Na pius pur gadq e igne
purgatoris qui i aliud sedm distulit sicu questio
nis hic at ignis et si letig no sit mito no a g lius
excellit em omez pena qua vnqz passi e alqs
in hac vita Nugi carne tata iucta e pena licet
mabilia mites passi sint tormenta t multi nequit
quata sustinuerunt sepe supplicia Eo hns satis os
tendit qm periclosi sit differre pniaz vsq i fine vi
te si tn eaa tuc ve heat pnia hpien libeat t vi
ta mortuo impetrat no sit tn ut nullaz sentiat pe
na nisi forte tanta sit velamenia gemitq t contitio
nis que sufficiat ad delicti puniaz illiz go difficile
est vt tuc sit uera pnia qi ta seza venit qi tru
ciatq membra ligat t dolor sensu opprimit vt vivos
aliqd cogitare valeat melior e tn sera q nulla pe
nitentia em t si i extremo vita hyatio adueniat sanat
et libenter multu seza fuit latro pnia si non fuit
seza indulgentia Oz liz latro vera metrusset iste
de omi crimine no tn dedit baptizatis pecunidi
t pseuerandi auxilium. De hns qui pniam no implent

Sed queritur de illis qui
in hac vita pniaz no complet vtq tn sturi sit

pigne ꝗ purgatoriu vt ibi qꝫ compleat qd hic mag
fecerut idem dicꝫ et de ꝯtis ac sencied et de hijs
qui i extremis penitet Si enim tanta fuerit cordis
contritio et delicti exprobracio ut satisfaciat ad pu
medu pcm liberi ab alijs penis transeunt ad vi
tam et si incompleta fuit pnia qꝫ iste penituerit
et igemuerut corde Qui uero non adeo contrituꝫ
corde 7 igemiscit p pcto si an completo p me de
cesserut igne pgatorij sencuit 7 diuꝫ punit
qꝫ si hic impleuerint pniaꝫ hereditatem est enim in ma
dere i manu dei viuentis Deꝫ enim cui est misericordia
et iustꝫ omnia penitenti ignoscit non tenuabꝫ per
catu ad pena eterna Iusticia uero impunitu non
dimittit delictu aut enim ho punit aut deꝫ ho ab
punit penitendo 7 ē pnia interior et exterior Si igo
interior penitudo tanta fuit ut sit sufficiens vltio
pcti deꝫ qui hor nouit ab illo qui talit peccatꝫ vl
terius pena non exigit Si uero interior penitudo non
sufficiat i vindicta pcti nec exterior pnia impletꝫ
deꝫ qui modos et mensuras pcorꝫ et penarꝫ no
uit addit pena sufficiente Studeat quisꝫ sic de
licta corrigere ut pro morte non oporteat pena to
lerare Nuda enim pcta mortalia i pnia fuerit ve
alia non mortu sanat Sepe i sicꝫ morit si
non medicaret nec tu statim medicatꝫ sanat 7 fag
uet victuꝫ qui prius erat moituꝫ Qui ab impe
nitens mori sine mori et et ipse cruciat Qui
se viuet semp peccaret

De illo cui sacerdos indiscretus

Quod de illo dicit mundat pnia penitentia
qui satisfecit iuncta impleuit q ignorancia
uel negligencia sacerdotis pcto q digna non fuit
vtq de vita migrauit ab omni pena liberꝫ sit
Respondeo qd suꝫ de illo qui pniaꝫ non compleuit duri
ut si tantu de flamentu interioris doloris ut sufficiat i vindictꝫ pcti sine liberatꝫ e Si uero non suf
ficiat dolor interior si cu pena iuncta addet deꝫ
pena Qui ab intio sufficiat dolor interior ad vin
dicta pcti ctu documentu hemq illo latrie qui
sola mentis contritione et confessione statim cu iusꝫ
fuit paradisi ingredi meruit Si qꝫ dispensatores
ecclie contricionis quasi tacite ne prendunt quibꝫ no
e datu intelligere occulta cordiu Similiter legere pnie

constituit, tam magis qui minus de peccatis doleatis cruciatus studium ad hoc propinare tendere dicitur ut cordis dolore quam plagas cognoscat, et sum unicuique modos satisfactionis ingerat. Unde Augustinus in actione prime vite quemcumque apostolici etiam corpore separet non tam considerada est mestitia tantis quam doloris cordis emoritur et humiliatio dei non de sola voluit quia plerique dolor alterius cordis occultus est alteri nec ita aliquo notitia nisi publicum aliquibus signis predit. Ut sit cora illo dicit gemitus meus ante me non est absconditus. Etiam constituit ab hiis qui ecclesiam possunt ipsa prime ut suis faciat etiam ecclesie iniqua peccata ipsa remittuntur. Potestas ea quippe non remittitur. Ipsa enim primum pecunia accepit sine quo non remittitur illa peccata. Et secundum mensuram temporis in agenda prima ipsa non satis apte possunt canones propinquorum crime vt de singulis dicit quilibet unicuique emendandum sit, sed magis in arbitrio sacerdotis intelligentis reliquendum statuit. Et apud dominum non tam valet mestitia tantis quam dolor nec abstinentia tanta a cibo quantum mortificatio vitiorum. Deinde ipsa prime pside et qualitate penitentiam abbreviada petiuit et per negligentia prolongada per quibus data tal culpis modi prime sunt impositi. Quomodo in morientibus non sit solet etiam quidem imponenda satisfactio sed intestenda vtro satisfactionis loco morituris sit imponenda. Ad quod Theodorus canonicus episcopus in medio suo sit alt. Ab infirmis in periculo mortis positis et imperanda puta quasi peccatum non ipsa illis imponenda quantum prime singulis da venia morbi orationibus et eleemosynis ad periculum pondus prime subleuandum si forte intuerint. Si vero convaluerint prime modum a sacerdote impositum diligenter abiuet. Alias ab penitente prima sed decum arbitrio prima decernenda est. Vt illos ipsa ipsa penitudinis, quia modo capa constituenda sunt tuo iudicio put cruciatus animos peccatis et devotos pitrecia hic debes et tuis similis tuitu et respice piorum quorumque id gratitudinem necessitatis.

Quomodo non est negada prima ad excommunicatio agendum est etiam de penitentiis non est negada prima ad regulariter penitentibus

vestes ppa hijs qui tpe mortalitis et pcipue virgines
mistaca pdiu pnie et mop reconciliacois implo
rant nec satisfactio indicenda e nec reconciliacio
denegada q. ime dei nec misericordiae possit ponere
nec tpa diffinire Et si ita aliqua ecclesiastica agg
natio fuit vt ad paucos ante postulat fuit pnie signi
ficare non valent testimonia sibi fideliter ac iustitiae
prodesse debebunt simulatae pnie et reconciliacois
respectu bustiae. Et. julius ppa Si pbiter pnitentiam abne
gauit moriturus reg est dicere q. dns dit Cui con
versus fuerit tuc salus erit Vae tam ofensio vltio
tpe potest ea q. non mo tpis sed ecia cordis deus
inspector e sic latro ysaac. Quae pbr non reconciliet
non debet in pbiter non consulto epo nisi mortale
Penitentem reconciliare consulto epo
nisi vltra mortem cogat Vni Cartagnensi
concilio pbiter consulto epo non reconciliet pe
nitentem nisi absente epo vltra mortem cogat
Cuiuscumq. penitentis publicum crimen est ad vnum a
conscriptum vbe an abscedat introitu ecclie manu
ei imponat. Et Aurelius epc dixit Quod si pecto
fuit constituto et se reconciliari diuinis altaribus
periculum est episcus absens fuerit debet pbr consulere
epm et sic pcitate eius precepto reconciliare Vni
Cartagnensi concilio n statutum e vt crisma vel
reconciliacio penitentiae et puellae ascriptae a pbi
teris non fiat Et reconciliare quidem in publicum mis
sa pbiter non licuit puellam in consecrato consulto
episcopo pbiter fieri valeat Vni Cartagnensi con
cilio n. pbiter consulto epo virginem non ascriptam
crisma in nullo nullatenus fiat Et precepto dei et
pbiter consecrare virgines sed et reconciliare pen
tentes Si obiurgo dixit respiciat et curet ad pnitentiam
pacem fuerit de illo qui pnitentiam mortem
ad pnitentiam festinat sacerdote iuxta non pote
it et ita decessit vtis oblatio eius sit tui
pieda Dicit et e vni Bilis Aquensi Si
aliquis fuerit moriturus qui non sit confessus et testimoniu
ht bonu et non potuit venire ad sacerdote hoc
cepauit eu mors idem in via faciat pro pa

XXI

retes eiq oblatoz ad altare et dent redempcione pro captiuis. De peccatis q̃ pg hanc vitam dimittuntur

Solet etiam queri vtrum post hanc vitam aliqua pcta remittant. Quia aliqua post hanc vitam remittat dnus ostendit i euangelio ubi ait Qui peccauit in spm sm non remittet ei neq; i hoc seculo neq; i futuro ex quo datur intelligi sic sancti doctores tradunt q̃ pcta i futuro dimittent. Ceruedam em culpe in hoc seculo relaxant. Quedam uero parue etiam in futuro. Que quidem pg mortem fiunt si dimittuntur si digni sint. Si bonis actibus in hac vita meruerint vt dimittantur eis. De illis etiam qui edificant lignum fenum stipulam dicit dnus quod igne tribulacionis transitorie incendent cremabilia edificia que scilicet portauerint cremate. Aut em sic post istum sine corpis mortem donec de igne purgatorio veniat. ad diem diuinacionis et remuneracionis. Si hoc tribus interuallis spius deflictorum qui edificauit lignum fenum stipulam hunc igne dicit. Preterquam alii non sentiunt. Qui hunc in hac edificia non portauit ut inueniat igne tribulacionis transitorie uenialia concremate non redarguo. Quia hoc forsitan uerum est. Si quia dicit salus erit qui per ignem. Quomodo ille ignis fidelium tunc erit ille ignis qui quotidie patitur in hac vita hic apte insinuat quod illi qui edificant lignum fenum stipulam cremabilia edificia. i. uenialia pcta scilicet portant que i igne emundatorio cremantur. Unde constat quedam uenialia pcta post hanc vitam deleri. Quia alii citius alii tardius purgantur in igne

In illo at purgatorio igne alii tardius alii citius purgantur sm qualitatem peccatorum magis uel minus amauerunt. Vnde dicit quod hanc vitam credibile non est. Non omnes fideles igne quedam purgatorium quantumcumque minus ve bona peccata deleuerunt tanto tardius citius quia saluantur. Vnde non est illa tria distinguit apostolus lignum fenum stipulam qui et si aliena non rapuerunt tamen in infirmitate concessis aliquibus illicite interuerunt qui sunt modos diuitias ut lignum uel minus ut fenum uel minimum ut stipulam igne sustinebit. Qui uero super edificant aurum argentum lapides pretiosos. De utique ligna seruari sunt non solum de illo etiam qui aliquantulum impios tetinerit. De illo emundatorio quo purgabitur quidam saluandi hic obiciunt et si pliquis fenum stipulam venialia intelligunt pcta

et nullo adeo pstis e qui venialit no peccet go qui edifi-
cant aurp argentu lapide pciosu edificat dna lig-
fe. sta. go pigne tu ibit Ad qd dicd qr no omes qui ve-
maliter peccat lig. fe. sta. edificat. sic econtrio no
omes qui cotemplat dei et diligit proim et opa
bona facit edificat aurum argentu lapide pciosu
et tu ny aut intelligit cotemplacio dei qn argento
dilectio proimi In lapide pciosu bona opa Qz illi
qui edificat lignu. fenu stipula dm contemplant
et proimu diligit et bona opa facit nec tu edifi-
cant aurum argentu lapide pciosum.

Quid sit edificare aurp argentu lapides pciosos

Hec em edificat qui sic illa tria facit vt cogitet
que dei sit et quo placeat deo lig. fe. sta. ac
qui pri secla. in ceo q mis illicite concessaro
tales cupiditates ut amitti sine aimi dolore
no possit h go edificat is qui cogitat q mundi sit
quid placeat mundo qui cr tu diuicias suas quoda
carnali tenet affu et tu ex eis mitat elemosias
facit nec p eis aliquid fraudis ul rapine mlit
Solus igit pz q nd id sto simul hec et illa edifi-
cat qlla em edificacio pfecto tu e qui no cogitat
placere mundo sz tu deo qui et si venialit aliqn
peccat fortiore caritate absumit i eis pcia sic gut-
ta aque i camino ignis et is nigi seu portant tre
mablia hec at inferior edificacio minor est qui no
tu deo sz et mundo placere cogitat dei tu promit
Si ud mundu sponeret no superedificaret sz destrue-
rent tant fundamenti affectiones igit carnales qbus
dediti sit domibus quibus possessoribus ita ut nihil
sponat xpo illis tribus sufficiant q metas pstor
lo cadit et si alia venialia venialiter admittant
Incordibus minor mtdu durat pstz i fine qui cum
talibus edificius transeunt sz dissoluet lignu pri ulo
malto fundamenti salui erit grauissimaz tu penam
senaet Ecquo apparet quanta hic maz exhibet
deus et quanta ibi exercebit suauitate tu p eode
pcto multo g tu q punat ibi q hic.

Sed forte dicet illud ee. Qpmio quorpdam cu abiectione
accipiedu de pena pcti no de ipo pcto ex qua
dicat queda lenia i futuro dmittenda Si em

veru primo ihuc quis omo dimissa sit ei ꝗ pena sorte re-
mansit. Ideoq; si uel pentes obiit si pcd transit. Qi at
uel penitens no e cobitu mactaꝫ portat q nuq; delebit.
Qui uo edistat leg. se si. pentz qr caritate hē et bonq
e et i hac caritate de hac uita trāsit si pcd transit no se
ver. quide e qr bonq e et caritate hē et uel pentz. ⁊ tn ai
uenali pcd transit qd no delent prima prima em no delet
nsi pcm illud qd desuit hō. Tale at pcm supe i hac vi-
ta no relinquit ab hoc. ⁊ tn ue pentes est et si no de
sibus penitat pt em quis de omi mortali et de si ve-
niali penitē excepto vno uel plurib; veialib; quib; sic hē
quis caritate et vnu uel pla veialia qd de cmialib; nlla
teng ea pt. Exemplo vtitur ad probandu qd ait

Est em aliquis bonq caritate hns ꝗ adhuc
quoda cupiditatis affectu amaꝫ hec sdaua talis ex
istens subita morte opprimit. i illo tremo affectu
mortuq e et tn saluabit. a quo hic no se absolut q pq
hac uita ab illo purgabit. Constat q queda pcd sed
lenia post hac vita dimitti. Qi uo de pena pcd illud intel-
ligi uoluisset auctores cur magis comendasset lenia q
grauia cū ea q̄ sunt pena hic i expleta post hac vitam
restet. De qualis confessione quid prosit

Post hoc considerandu est vtr prosit cofessio illa vbi
singla pcta que quisq; fecit no exprimit. Sane
dia pt q oia cmialia semel saltē deporti i cofessoe
exprim nsi a mente alicuꝫ excederet. Qi qr delicta nō
intelligit omo qualiter saltē ea cofiteꝫ quoꝝ memoria
no hēt et sic mdul celasti de stelelib; tuis veialia uo qr
innumerabilia sint sufficiat cofiteꝫ qualiter nsi aliq sint frequē
iterata pfectius tn e ea illa exprime si uales ideoq; cotti-
die qualiter fit cofessio i ecia pueralib; s pcts q cotidie
admittimus et pillis mortiferis quoꝝ notitia no hemus
vn dugl. Veritate deo dicat pentes qui nidil illi de comis-
sis stelelib; celat. Nuq; at si uolutate celauit deq ignoet
fragilitate sibi ab eo dici vult ut veriaꝫ cofessi. Qi uo ali-
qua a mente excidint cofiteꝫ ueritate deo cui qualiter dicit
deq qui nosti occulta cordis et opa mea at delicta mea
a te no sunt abstodita quib; veriaꝫ largiais et hec e ueri-
tas cofitentis qua diligit deq. vn pb. Ecce em ueritate di-
lexisti hic i stuat. q qualis confessio ea mortalia de-
let quoꝝ intelligentia no hēt. Nemo confiteatur quod non fecit

Sicut at pentes celare no dz pcta
qr superbia est ita nec humilitatis ca futeꝫ se veri-
dez illiq qd se commisse no nosti. qr i tanta
est talis humilitas et pcdre constituit vn dugl. Cum
humilitatis ca metuis si no eras pcdr anq metuere
meriendo efficeris qd vitaras veritas inte no est nsi.

ita pondere te dicis ut scia ea cognoscas veritas autem
ipsa est ut quid es dicas nam quo a veritas in regnat sul-
stas

De pena sacerdotis qui peccata publicat confitentis

Caveat autem sacerdos ne
peccata penitentium alijs prodat aliorum deponat vnde
Gregorius Sacerdos an omnia caveat ne de hijs qui ei
confitentur peccata sua aliquid recitet non quisquis non exoneris
nec quod absit paliquo scandalo nam si hoc fecit deponatur
et oibus diebus vite sue ignominiosus peregrinando pergat ex
ut dicimus et ut penitens eligat sacerdotem scientem ligare et
soluere vide conferre ei quod in canonibus repperit ut non altiq
proximum indicare presumat Ex alius est fauore id odio
proprij sacerdotis contempne quod canones prohibet aliud cecus
vitare quod Urbanus sancte monet ne si ceca ceci ducat
abo in fouea cadat aut eum Urbanus ita placuit ut nulli
sacerdoti demceps liceat quibus omnis alti sacerdoti
ad primas suspicere si eis confessus cui se prius commisit mis
pignoratia illis cui pius confessus est qui eos contra hoc
facere temptauit gradus sui periculo subiacebit

Si peccata dimissa redeant

Quomodo nullis auctoritatibus
suppetit assertio quia contrito cordis peccata dimitti
an confessione id satisfaciat ei scia qui aliquid in cri
mine lapsus est quid si post cordis contritione confitere con
tempsit id est peccata id est ita reddit an peccata dimissa re
deant Cum omnis soluto obstacula et plena alius
assertibus alius contra negatibus peccata semel dimissa vl
terius replicare ad pena Auctoritatibus asserunt peccata redire

XXII

Qui ueb dicit peccata remissa
redire subditis se munit testimonijs Ambrosius
ait Donate iuste si alter in alterum peccet aliorum
deo repetit dimissa Si enim hijs contempti fuerit
si dubio reuocabit sunt quia maiora dedit sicut
euangelio de seruo nequam legitur qui in consuetudine sua impius
de phensis et item Rabanus Nequam seruum tradidit dominus
tortoribus donec reddet vniuersum debitum ex nos solui pec
cata que ho post baptismum egit reputabuntur ei ad pe
nam Ita scia peccata oblitaliq quae in baptismo sunt dimissa
Ita Gregorius ex dictis euangelijs constat ex si nos ex cor
de dimittimus quod in nobis peccauerit et hoc iustus exigit
quod ia nobis per primam dimissum fuisse gaudebamus item
Augustinus dicit Deo dimittite nobis postea nam si nos di
mittimus et dimittetur nobis Ex ego prius dimisi di
mittite ut postea nam si non dimiseritis reuocabo te et
quitas dimissa replicabo tibi item qui diuim bene
ficij oblitus alias vult indicare iniurias non solum de futuris

peccatis venia non meruit si ecclesia preterita quia sibi dimissa
credebat ad vindictam ei replicabitur Ita Beda Redeat
in domum meam ait timendum et iste iusculus non exponendum
ne culpa quam in nos extincta credebamus per incuriam nos
vagantes opprimat Ite quoque eum post baptisma sive pun-
tas humana seu mundana cupiditas arripuerit moxque dim
pternet in vinea vicinorum Ite Augustinus Redite dimissa peccata
ubi sincera caritas non est Aptissime dns in euangelio doc
illo suo a quo dns dimissis debitis peccatis eo qui ille
conservus suo debitum nollet dimittere hujus auctoritatibus
intimat qui dicit peccata dimissa redite si replicant quibus
opponunt Si quis per peccata de suo pentitet et indulgentiam
accepit iterum punitur non videt iustum si punit peccata quae per
cauit et non emendant in ecclesia et apostol Si non requirit
quid sint condonatio id iustitia et id iustitia scilicet videt
eam deo bis in idipsum iudicare et duplex tribulatio quae sur-
gere ad septies negat Sed ad hoc potest dici quod nequaquam duplex
tribulatio consurgit neque iudicat deo bis in idipsum hoc
enim fiet si post condignam satisfactionem et sufficientem penam
iterum punietur Si non satisfecit digne et sufficienter qui
non peccauerunt Debuit enim unge peccata sed memoria non
ad habendum sed ad cauendum Debuit non oblivisci omnes retri
butiones dei quae tot sunt quot peccata remissiones Tot quo
debuit cogitare bona dei quot mala sua de pillis vos
in sine gratia agere Sed quia ingratus ad vomitum sicut canis re
diit an actum bona mortificauit et peccata dimissa re
uocauit ut cui deo humiliato an peccata dimittat id pe
lato et ingrato imputat Quidam sina

Sed quia absurdum videtur ut peccata dimissa iterum imputent
placet quibusdam nemine per peccata semel di
missa iterum a deo punire Sed id duce dimissa re
dire et imputari quae prius in gratitudinem ita vero sed
constituit ut an fiat Sic enim ad dimissionem fiat de
exigi quae remissionis precepte ingratus ita vero sit ut an
fiat Utique pia omnipotentia fauet doctores Ideoque
alicui pti non iudicas studiosi lectori iudicium relinquo
addens tuti ut sic ac salutiferum sit mensa domi
micas edere

Quid hic sit sacramentum et res

Post predicta restat inuestigare quid in actione prime
sit sacramentum et res Sacramentum enim signum est sic
res quid igitur hic signum et quae est res sa
cramentum hujus signi Quidam dicunt sacramentum hic de
ad exterior tm gerit sed exterior prima quae est
signum interioris prime scilicet contritionis cordis et humilia
tionis ad sed est non omne sacramentum euangelicum id efficit

ad significat. Exterior enim prima non efficit interiorem porro interior ea a exteriori. Et ad hoc inquiunt illi hoc esse intelligendum de sacramentis illis qui in novo testamento instituta sunt ut a sacramentum baptismi confirmacionis et corporis vel sacramentum non prime sed et congrui an ipsi gratie etiam a primordio generis humani fuerunt utrique enim instituti sunt per primis parentibus. Ita si exterior prima sacramentum a et interior res sacramenti sepius precedit res sacramentum quam sacramentum rei. Et non hoc inquiens a na et in aliis sacramentis que efficiunt quod significant hoc sepe contingit.

Vida autem dicunt exteriorem. Alior quam prima:

Quinam et interiorem ea sacramentum nec duo sacramenta in unum ut species panis et vini non duo sunt sacramenta in unum et sic in sacramento corporis ita et in hoc sacramento dicunt aliud esse sacramentum sunt exteriorem primam aliud sacramentum et res sunt interiorem primam aliud res et non sacramentum sunt remissionem peccatorum interior enim prima et res a sacramentum exteriorem prime et sacramentum remissionis peccatorum quia et significat et facit exterior quam prima et interior significat a et remissionem peccatorum. De sacramento unctionis extreme

XXXIII

Preter premissa et aliud esse a sacramentum.

Est unctio infirmorum que fit in extremis oleo per presbyterum consecrato. Et fuit ita prima unctionis. Est enim unctio que fit crismate quod dicitur principalis unctio quia in ea principaliter datur unum et ipse habundantia gratie duobus liquoribus mixtos habet oleum scilicet et balsamum. Oleum quidem Balsamum tamen. Crisma id est latine dicitur unctio vel tunc omne oleum ad unctionem sanctificatum crisma vocatur. Et illud solum quod ministerium balsamo quo capita regum et pontificum ungunt quo etiam baptizatos sacerdos ungit in vertice et pontifex per impositionem manus confirmandos ungit in fronte. Est et alia unctio qua catechumeni et neophiti ungunt in pectore et inter scapulas in presbyterio baptismi. Tertia vero unctio est que dicitur oleum infirmorum de qua nunc agitur.

A quibus fuit institutum hoc sacramentum.

Hoc sacramentum unctionis infirmorum a apostolis institutum legitur apostolus autem Jacobus. Infirmatur quis ex vobis inducat presbyteros ecclesie et orent super eum ungentes eum oleo in nomine domini et alleviabit eum dominus et si in peccatis sit dimittentur ei. In quo ostenditur duplici ex causa sacramentum hoc institutum sunt ad peccatorum remissionem et ad corporalis infirmitatis alleviamen. Unde constat illi qui hac unctione fideliter devoteque percipit et in corpore et in anima alleviatur sunt tunc expedit ut in utroque alleviet

q̃ ſ̃ corpis valitudiem ſorte illi hic no expedit illam
que aiē eſt ſanitate m̃ hoc ſacmēto acquirit. et ſicut
i alijs ſacmētis ita et i iſto aliud ē ſacramētu aliud
res ſacmēti. Sacmētu ē ipa vnctio exteior res ſac-
mēti vnctio interior q̃ p̃ ipam remiſſio et vtutū ampli-
acione p̃ſtat et ſi ex contemptu vl negligēcia h̃ ſacme-
tu p̃mittit p̃ndōſu ē 7 dāpnable. De iteracione huius
ſacmenti

Querit aliqui ſi hoc ſacmētu
iterari poſſit. ci bap̃mq̃ et alia q̃da ſacmēta ſet
ſuſcepta no iterētur. Aug̃ dicit. Sacmētu non
iterandu et ſacmēto ſtatuēda no ē iuria ſi hoc
dicit ubi agit de ſacmēto bap̃mi et ordiacōis vn no
videt et illud g̃ralit accipiēd ſi de ſacmēto bap̃mi
confirmacōis et ordiacōis que vltateng repetēda ſunt
q̃ ſemel tm et no ſepiq dat bap̃mq̃ confirmacō et or-
diacio. Sacmētu ud alterius et p̃me 7 coniugij ſepe iterari
videt q̃ ſepe ſacmētu corpis p̃ripit. ſtrapt p̃ma
agit coniugiu ſepe contrahit. Eruāt go vnctio ſit no
ſt iterari. Si morbq̃ no redit medicina no iteret. Si
no morbq̃ no ſt cohibei quare dz medicina phibei. Sic
ergo iterari ſt. ſic 7 vnctio iterari poſſe videt. Ostrage-
em illic commendat. Jacobq̃ et utrūq̃ alter cōpat ad con-
ferenda alleniacōz corpis et aiē. Cur go neget vnctioz
ſup infirmu poſſe iterari ad impetranda ſepiq ſanitate
mentis et corpis cū ppt infirmitate eadē iterada ſit
ergo. Aliorū opinio

Quida at de omni ſacmēto intelligi voluit q̃ no ſit
iterandu ſ̃ ſm totu illud q̃d ptinet ad ſacmētu
dicētes q̃da ſacmēta ſepiq poſſe ſuſcipi. q̃da
ued no. nec tm que ſepiq ſumit totalit iterat ut ſa-
cmētu altaris et vnctionis que liq ſepiq ſumat tm q̃
no iterū bndicit eade hostia vl ide oleū no iterat ſa-
cramētu ci iuria. Qz dicet quis ſic et bap̃mq̃ no iterat
et ſi alias ſtrapt baptizet dicēdo aqua no iterū bndi-
catur. Qz aliud ē inquiunt illi de bndictione aq̃ in qua
fit bap̃mq̃ aliud de bndcōe pānis et olei p̃t eūm bap̃mq̃
celebrari i aqua ecia no bndcta q̃ illa bndictio preuere-
cia tm fit et decore no vtute ſacmēti. Qz cōpq̃ ēpi no
p̃t cōfirmari de pace cōſecrato. nec vnctio illa ſicri p̃t
de oleo cōſecrato ab ēpo. ideoq̃ illa ſtificatio ad vtute
ſacmēti ptinē videt. In coniugio ſi ſemel tm bndicit q̃ ſepiq
no ſepiq bndicit eūm ut ait ambroq̃ ci p̃ma et no
ci ſtda upoē. Si igit ci dr ſacmētu no ē iterandu nec
iuria ci ſtatuēda cōne dicti refert ad ſtificatōz rei q̃
ſacmētu explet. de omni ſacmēto g̃ralit id verū ē. Si no.

ad suscipendos sacramenta de quibus dabimus ueniam et quia non iterantur cerebra suscipere. De aliis uero quibus dabimus non quia semper sumuntur ut hoc uinculum sacramentum quod in omni pene ecclesia sepe repetitur.

De ordinibus ecclesiasticis et minis

XXIIII

Nunc ad considerandum sacre ordinationis accedamus. Septem sunt spiritalium officiorum gradus sicut et superius dictum est aperte tradit et capitulum nostri sancti ipsum ipsi exemplo monstrat qui omnia officia in semetipso exhibuit et corpori suo quod est ecclesia eos ordines obseruandos reliquit. Septem autem sunt ut septiformis gratia spiritus sancti cuius qui non sunt participes ad quodlibet ecclesiasticos indigne accedunt. Illi uero in quorumlibet diuisa et septiformis spiritus gratia eis ad ecclesiasticos ordines accedunt in spiritalibus quibuslibet promouentur amplioribus gratiis papae credunt.

Quales assumendi sint ad officium

Tales ad ministerium spirituale eligendi sunt electi qui digne possint diuina sacramenta tractare. Melius est enim domino sacerdoti paucos habere ministros qui possint digne opus dei exercere quam multos inutiles qui ordinatorum iugum onus inducant. Tales enim decet ministros ipsi esse qui septiformem gratiam spiritus sancti sint decori et quorum doctrina et conuersationis forma eadem gratia in aliis instituant nec celestes margaritas spiritalium uirtutum officiorum diuinorum sordide uite pedibus conculcent. In sacramento igitur septiformis spiritus sancti septem gradus ecclesiastici sunt hostiarii lectores exorciste acoliti subdiaconi diaconi sacerdotes. Ceterum electi uocantur id est sortiti. De tonsura et corona.

Corona enim signaculum est quo signatur id est sortis misterium diuinum. Corona regalis decus est et seruire deo regnare est. Vnum misterium ecclesie reges et dominus et sacerdotes regant quibus petrus ait Vos estis genus electum regale sacerdotium etc. Summitas capitis desuper nudatur ut cor meum libera ad dominum monstretque reuelata facie gloriam dei contemplet. Summitas enim capitis est eminencia mentis denudatio capitis est reuelatio mentis. Electus enim secretorum dei non ignarus debet esse. Tondetur etiam capilli usque ad reuelationem auriculi sicut odoribus et auribus ut uiua in corde et ope pulchritudinis doceat audienda ne audiendo et intelligendo uerbum dei spiritualiter quo fruatur reddat in excelsis corona. Tonsuram autem ecclesiastice usus a nazareis exortus uidetur qui pro uino fructu demaz obuite continenciam caput radebant et capillos in igne sacrificii ponebant hinc usque hodie nutriuit et qui diuinis cultibus inuacant si nazarei in arme posito incedant sic ad ezechielem dicit filii ho-

mis sume gladu acutu et duc sup caput tuu z barbam. In actibus eiusdem apostolorum p̄scilla et aquila hoc fecisse legimus paucis ante et quidam alii discipuli xpi hoc fecerunt. Ecce qui in quibus libris quibusque constituti clerici nuncupantur quorum nomina et rationes nominum exponunt. Isidorus ait. Clerus et clericus hic appellatur. Credimus quia mathias electus e sorte quae primum ab apostolis legimus ordinatum. Clerus enim grece latine sors uel hereditas dicitur. Ideo igitur clerici dicti sunt quia de sorte sunt dni. Uel quia dni partem habent. Generaliter uero clerici nuncupati sunt omnes qui in ecclesia dei seruiunt quorum gradus et nomina haec sunt hostiarius lector etc.

De hostiariis

Hostiarii idem et ianitores sunt. Qui in ueteri testamento electi sunt ad custodiam templi ut non illud immundus ingrediatur. Dicti sunt autem hostiarii eo quod possunt hostias templi. Qui enim tenebat clauem ianua inter sacerdotes custodiebat. Atque inter bonos et malos intentes uidentur dignos recipiunt indignos repellunt. Unde et eis cum ordinantur claues ecclesiae dantur ab episcopo et dicitur eis. Sic agite tanquam rationem deo reddituri pro rebus quae clauibus istis reseruantur. Hoc officium dns in sua passione recepit qui flagello de funiculis facto uendentes et ementes de templo eiecit. Ipse enim se hostiarium significans dicit. Ego sum ostium omnium per me si quis ingrediatur et reperiet pascua inueniet.

De lectoribus

Secundus gradus est lectorum. Lectores a legendo sic psalmiste a psalmis canendis uocati sunt. Illi enim predicant populis quid sequitur. Qui canunt ut excitent ad compunctionem animos audientium. Quidam lectores ita miserantur prouocant ut quosdam ad luctum lamentationemque appellant. Idem etiam prouocatores uocantur quia porro amicant quantum est clara eorum uox ut etiam longe positorum aures adimpleat. Ad lectorem autem pertinet lectiones pronunciare et ea quae prophetae uaticinati sunt populis predicare ut ita ex officio ecclesiae legant lectiones et prophetias. Unde et ei uidetur populo traditur codex ab episcopo diuinarum lectionum et dicitur ei accipe et esto ubi dei relator habitum si fideliter adimplenerit officium pertinet cum eis qui bene ministrauerunt uerbum dei et adhuc gradum perfecit lectorum. Sicut dicit ecce instructus ut sapientiam uiborum intelligat ut accentum sciat distincte legat necessitate placidis intellectum auditoribus auferat. Attendat quid indicatur quid interrogatur sit legendum ubi sit in oratione faciendum distinctio haec enim male pronuntiata intellectum turbat et ad risum alios prouocat. Auditoribus et cordi consulendum. Hoc officium apostolus impleuit cum in medio senioribus uiuens distincte ad intelligendum legit. Apostolus dicit etc. Eoquod lectoribus datur intelligi quia gra

spuali clarere dnt qui alijs vbi dei annuciat hic ordo
forma et ricin a ypheis acrepisse vide quibus dr. Cla-
ma ne cesses quasi tuba exalta uocem tuam.

Qerag ordo e exorcistarum. De exorcistis

Exorciste at eo greco in latinum adiuratores uel ire-
pates vocat. Inuocat eum sup catheumenos et
eos qui spm hnt i mundi nome dei adiuratos p eum
ut egrediat ab eis. Ad exorciste ptinet exorcismos me-
moiter tene manuq sup iergumenos et catheumenos
i exorcizando imponere debz aute spm mundi hic qui spi-
ritubq i mundis impat et malignum expellere de corde suo
que expellit de corpe aliena ne medicam qua alijs fit
sibi no psit et dicat ei medice cura teipm hij cui ordi-
nat. De manu epi acrepiunt librum exorcismorum et dr eis
Accipite et hetote ptatem imponendi manus sup iergu-
menos uel catheumenos. Hoc officio usq e dns an salima
sua tetigit aures et ligua surdi et muti dicens Effeta
id e adapire. Ipse docet nos spualit aures debere
apire pcordium homi ad intelligendum et ora ad confitendum
ut pulso demone spus sancti vas suum recipiat. Hoc etiam
officio usq e xpe cui demoniacos multos sanauit. Hic or-
do a salomone destinatus vide qui qda mod exorcizan-
di iuerit quo demones adiuratos ex obsessis corpibq pel-
lebat. Huic officio nacipati exorciste vocat. De quibus
ieuangelio Si ego in beelzebub eicio demonia filij uri
s. exorciste i quo eicitis. De acolitis acolit

Quarto loco succedit acoliti. Acoliti ud gre latine
ceroferarij dicit a deportandis cereis qui leged
e euangelium uel sacrisciam offendi. Tuc enim accen-
dit lucernas et deportat ab eis no ad fugan-
das aerias tenebras ai sol eo tpe rutilet. Sz ad signifi-
letitiae demonstrandu ut sub typothmo corpalis lucis illa
luce ostendat de qua legit erat lux uera que illuminat
omnem hominem venientem in hunc mundu. Ad acolitum ptinet
sparatu luminarium in sacraio. Ipse cereum portat. Ipse
vrceolum ai vino et aqua suggesta eucharistia subdiaco-
nus sparat. Hij cui ordinant cui edocti fuerit ab epo qui
i officio suo agere deant. Ab archidiacono accipiunt cande-
labrum di cereo et vrceolum vacuum. Hoc officium dns se-
ipse testat dicens Ego sum lux mundi qui sequitur me non
ambulat in tenebris. Hunc officium illi suscipiebat i uete
testamento qui lucernas candelabri componebat et accende-
bant ignem celesti ad illuminandas tenebras aegyptiacas.

Quinto e ordo subdiaconorum. De subdiaconis

Greci ypodiacones dicit quos nos subdiaconos

dicq; qui ideo sic appellat' q; subiacet preceptis et officiis
leuitar. Oblationes eni in templo a fidelib' recipiut 7
leuitis supponendas altarib' offerunt hij apud hebreos
nathinei uocat'. Ad subdyaconi pertinet calice 7 patena
ad altare ppi deferre et leuitis tradere eisq; ministrare
urceolu q; et aquamanile et manutergiu tenere epo 7 presbiteris
et leuitis pleuadis an altare manibq; aqua ferre hijs
ley cotinenter imponit q; altari priquates vasa corpis et
sanguis ppi portat vii illud rimple dnt. Mundamq; qui
ferris vasa dni. Ad hos etia pertinet tam de oblationibq; po-
nere i altari quatu sufficere possit plo nec no corpales et
pallas et subtractoria laudare hij cui ordiant' dnt. Ipsi
de manu epi patena et calice vacuu ab archidyacono uo
urceolu cu aqua manili et mantergiu hoc officio usq; est
dnis qn linthea se pcinxit et mittes aqua i pelluim
pedes discipulorum lauit et linthea tersit. De dyaconis

Ordo dyaconorum totu tenet locu.

Oppe senarij pfectione hic ordo i uetri testamto
a tribu leui nome trapit. Dnt eni leuite pce-
pit quippe dns moysi ut post ordiatoni aaron et filiorum
eiq; pr sus tribu leui ad diuinu cultu mysteria ordiaret
et consecrat' dno et seruiet pistis cora aaron 7 filijs
eiq; i tabnaculo ipsiq; gestaret archa et tabnaculu 7 oia
uasa eiq; et in tabnaculo circuitu tabnaculi excubarent
et in tisportando tabernaculo ipsi deponerit ruursusq; ipsi
ponerent a ppo ambo et sup ipsi sit seruire i taber-
naculo quia regula i nouo testamto sic prius constituere-
rit q; her etas ad serenda brea 7 robusta leuite g.
ex nole auctoris uocati sit. De leui eni leuite exorti sit
a quibq; in templo mysteria sacrmeti mysteria explebat'
hij qte dyacones latine ministri dnt q; sacdote consecrio
ita i dyacono ministerij dispensatio hat. Ad dyaconi pertinet assiste sacdotib' et ministrare i oib' q; agunt' in
sacrmetis ppi sive i bapmo et crismate i patena 7 calice
Oblationes q; inferre et disponere i altari ponere cre-
mesia dni et uestire cruce ferre 7 pdicare euangeliu et
epla ms sc lectoribq; uetis testamenti ita dyaconibus
nouu t. pdicare preceptu 7 Adipm etia pertinet officiu
pcum et recitare nomina ipse primoq; aures hre ad dnm
et ipse donat pace et ipse amicat. Ex at huic ordi
a moyse 7 statutu hoc etia i nouo testamto repetitat'
cui dyacono sup lenu humero stola ponit' et casula
i diebq; ieuniorum duplicat' q; quitq; laboris et ytinerae
in hac vita tollerat' qui i leua ponit' portat' donec
in deptra i eternitate requies hreat'. Hic ordo ab apliis

e celebrat qm ut legit in actibus apostolis vii viros ple-
nos spu sto ad hoc officium elegerunt et orone pmissa
manus eis imposuerunt Vnde et ecclesiastica consuetudo iolevit ut in qui
matrice ecclia septem diaconi circa vpi ara qi septem
columne assistant hij sunt vii angeli in apocalipsi tuba
canentes qui quales esse debent apostolus doc thimoteo scri-
bens hij cui ordinant solent episcopus eis manus imponunt qe
ad mysterium applicat ponunt eis oratorium v stola super
leuum humerum ut phoc intelligat se accepisse iugum
dni suave quo ad ministrandum ptinecia diuino timori su-
biciat accipiunt z textum euangelij ut intelligat se esse
pcones euangelij xpi hij g ang ordinet sberlt vt
doc apostolus et sic ministrent nullum crimen habentes ho officio
vsq e lopus cui post cena sacmentum corpis et sanguis
discipulis dispensauit et cui apostolos dominicates ad-
ordinare mandauit dicens Vigilate et orate ut no intre-
tis in temptacoem. De presbiteris

Septimus ordo e presbiterorum presbiter greece latine senior
interpretatur non ratione etatis nil decrepita senectute
sed pter honore et dignitate qua accepert
presbiteri noiant qui mores prudencia et maturita-
te qi sacris pcelle dnt i ppl sic septimus e Senectus ve-
nerabilis e no canitia nec annorum numero computata Ca-
nitie enim sunt senum hoies et etas senectus vita i macu-
lata Ideo at et presbiteri sacerdotes uocat qe sacra dat
qui licet sint sacerdotes tm potiscatu apice no habent
sic epi qe nec crisnate frontem signat nec pacem tu
dat sed solum debet episcopus letis actum apostolorum demo-
strat Vnde et apud veteres id epi et presbiteri fuerunt tra
illud nomen e dignitatis non etatis Sacerdos no
ht compositum ex greco et latino qd e sacra das sil sacra
dus dicit enim greco a tregedo ita sacrados a sanctificando
dicitur e Consecrat enim et sanctificat antistes sacerdos deo
et ab eo qd anstat primus enim e in ordine ecclie Ad presbi-
terum at pertinet sacmentum corpis et sanguis dni i altari
deo consecrare et ordines dicere et dona dei benedicere Qui cu
dei consecrare et ordines dicere et dona dei benedicere Qui cu
ordinat iungunt ei manus ut intelligat se accepisse of-
ficium consecrandi et caritatis opa debet ad omnes extendere
et consecrandi et caritatis opa debet ad omnes extendere
et stola que tenet utrinq latus qe dz ee mu
deriplit et stola que tenet utrinq latus qe dz ee mu
tus cum adiuncta et pessa armis iustitie deripit ecia
calice cu vino et patena cu hostiis ut phoc stat se
tum cum vino et patena cum hostiis ut phoc stat se
accepisse patenam placabilem deo hostias offerendi hic
ordo a filiis aaron suppletur ici Quinos enim ponti
fices et minores sacerdotes instituit deus primo per moysen q
ex precepto dei aaron i sinu pontifice filios id eis
imbuit i minores sacerdotes apostolus qui vii elegit disci-

pulos prig quos aptos vocauit quorum uice gerunt i ec-
clesia maiores pontifices dem alios loco 7 duos disci-
pulos designauit quorum uice i ecclia tenet pbri vng
at mt aptos principes extitit petrus cuius vicarius 7 suc-
cessor e summus pontifex vn dr aplicus qui et vocat pp
sr prm Qualis at eligi debat psbr apls scribes
thymoteo ondit vbi noie epi psbrm gerat hoc at offi-
cio uste populus cu sepium i acta cruce obtulit ide sacer-
dos et hostia et qn post cena panem ul vinum i corpus
suum et sanguinem commutauit Ecce de vij gdibus ecclie breu-
iter eloquii quid ad quemq pmineat i sinuauerim Quicq
omnes spuales sint et sacri excellent tm tamen duos
tm sacros ordines appellari censent diaconatus 7 psbri
tatus qa hos solos primitia ecclia legit huisse 7 dehinc
solis preceptis ipli ihesu apli eum singulis ciuitatibus
epos et psbros ordinauit Ministras eius ab aplis ordina-
tos legimus quorum maior fuit beatus stephanus Subdiaco-
nos uero et acolitos precedente tpe ecclia sibi constituit.

Duo tm sacri ordines dicuntur

Quid sit quod hic dicitur Ordo

Sed at queri quid sit qd hic uocat ordo sane dicit pe-
tr dda signacio ee i sacru gdda quo spualis po-
testas tradit ordinato et officiu Caracter g spu-
alis ubi fit pmotio ptatis ordo ul gradus uocat Et dic-
hij ordines sacramenta qa i eorum precepta res sacre i gra con-
ferunt quia figurant ea que ibi gerunt. De noie dignitatis uel officij

Dnt et alia quedam no ordinum ß dignitatum ul officiorum nomina dignitatis sll et officij
nomine e episus Episcopus at uocabulum in dem e qd ille
qui episcopus efficit sup intendat curam sui subditorum geres
Scopum eum gre latine intendere dr Episcopus at gre latine spe-
culatores interpretat Na speculator e in ecclesia ppositus
dictus eo q speculet atque prospiciat pplorum instra se posi-
torum mores et vitam. De pontifice

Pontifex princeps sacerdotum est qui via sequentur
Ipse et summus sacerdos nuncupatur Ipse enim et sac-
dotes et leuitas efficit Ipse omnes ecclasticos
ordines disponit. De quadruplici Epori ordine

Ordo aut eporum quadruplex i primatibus
sit in primatibus archiepis metropolitis et epis
Primatus gre summus patro interpretat qa primum id 7
apli tenet locum ut romanus anthiocheng alexandrinus
et omnis summus romanus archiepus princeps eporum archiepos
enim gre princeps dr Metropolite at a metropolis ciuitatum
dur Omnibus enim principibus prominet quorum auctoritate
doctrine cateri sacerdotes subiecti sunt Sollicitudo enim totius
primate ipis commissa e Omnes at superiores designati ordines

epi nuncupat. Nota q archiepos nomine primates superius
designasse videt et metropolitanos quos nunc archiepos
diacos hos at distrecto a gentilibus introducta videt qui
suos flamines alios simplices flamines alios archiflamines
alios protoflamines appellabat. Sacerdotes gentilium flamines dicebat qui habebat in capite pileum in quo
erat brevis virga desuper hinc aliquid lanae qd cum pestiferre non possent filum tm in capite ligare coperit studiosem capitibus incedere eis nephas edit. Vn et a filo quo
utebat flamines dicti sunt qi flamines ab festis diebus filo
deposito pileum imponebat p sacerdotio emmenia vates
at animetis appellati sunt. Cum significato multiplex et
nomen sacerdotis non apham non poeta significat. Cantores
uero uocat qui uoce modulat in cantu. Huius sunt duo genera
praentor et succentor. Praentor e qui voce premittit in cantu. Succentor qui subsequit canendo. Vnde Co
centor at dicit quia consonat. Cum at non consonat non con
cinit concentor non est. Hinc breviter tractatis admonedi
sunt sacerdotes ministri qui sic expellunt ordinis dignitate ita p
tellat uite sanctitate ut plebes eis commissa eorum quasi disciplinis edocta gratanter eis obediat et eorum monitaebede
die in diem proficiat a quibus divina sacramenta percipiunt
et missarum solemnia audiunt. Apposita at dicit ut ex missa
et hostia cum quemadmodum sit in illo officio vnde dicitur missa et hostia. Sequitur hostia quia missa et ad celestia tendentes
post eum vel ex missis celestibus uenit ad eos faciendi dominicorpus. Per quem ad altare celeste defertur hostia vnde dicitur
missa est.

De ordinatis ab hereticis

XXV

Sublet quei si hetici ab ecclia prisi et damnati possint tradere sacros ordines et si ab eis ordinati ecdentes ad ecclie unitate debeant reordinari
hac quoque plerique ac pene indissolubile faciunt
doctorum uiua qui plurimi dissentie videntur videntur nu
quid tradere hereticos ordines sacros dare non possunt nec
illos qui ab eis ordinati videntur gratum recipere dicit n
Innocentius arianorum dicens non videri sustinendos cum
sacerdotio ul ministerii alicuius dignitate quibus solubap
tisma ratum esse permittit qui in nomine patris et filii et spi
ritus sancti papitur. Dicit enim eos non posse dare spm sm q
amiserunt. et ordinatos ab hereticis caput here volnera
tum et eum qui honore amisit honore dare non posse n
illum aliquid accepisse qui in dante michil erat qd ille
posset accipere. Tendit enim venientibus ab hereticis p ma
nus impositio laycam tm tribuenda communione nec ex
his aliquis in clericatu honore ul episcopum subrogare
Greg. enim dicit sacrilegum esse arianorum consecratio

ci ex eor manu cōmuio papie. Lyppang ecia dicit. Omnia
quecūq; fecerunt hetica carnalia mania et sacrilega ee
et eor altaria falsa et illicita sacerdocia et sacrificia
sacrilega qui more simeary qci homes no sint sed mania
imitat hylaria. vultu ecclie catholice et auctoritatem
sibi uedicat cū ipi i ecclia no sint. Z cū sint sacrilegi sa-
cerdocia administrat et altaria ponunt ai nc sacrificari
oblacio illic posit ubi sacrifi suus no sit nec cuiq; dns p-
eig preces et ordines prosit qui dni spe violauit. Jeronim
qa ait. Omnia q offerunt abhetica cōtaminata ee in
conspectu dni qlig sta videat spe sui tri qr cōtacta sit
ab illo qui polluti est polluunt oia. Idem odit deus
sacrificia hetica et a se pricit et quot i noie eig cōgrega-
ti fuerit detestat fetore eor et claudit aures suas
Idem illi offerunt panes sacrilegi tc. Leo ecia testat
ego ecclam nec rata ee sacerdocia nec uera ee sacrificia
Idem ecia dicit. perudelissiam uesania i alexandrina
sede omn sacramentor lumine extinctu. Incepta e sa-
tisfactio oblacio deficit crismatis sanctio et parricida-
libi manibus impiorum oia se subtraxe mysteria hys alijs
testimonijs astruu videt sacramenta ecclastica praeque
corpis et sanguis ordinacois et cōfirmacois phetico
no posse ministrari. Auctoritates pmit q videntur pmissis
obuiare

Contra at alij sentie videt.
q abhetics ecia prisis sacri ordies sc et bapmus
tradi valeat nec abhetics redeuntes qui illic
ordinati sunt et baptizati iterū ordiandi sunt
sc nec baptizandi vn aug. De hetics ecia dapnat
qd quida dicit bapma qd accepit no amittit qui re-
cedit ab ecclia. ius dandi qd accepit amittit multo
mois appaet tamē dici pmo qr nlla ostendi causa
cur ille qui illud bapma amitte no pt. ius dadi pos-
sit amitte vtrūq; enim sacmetu e et quada qsecrac
vtrūq; hoi dat. illud ci baptizat. et illud ci ordi-
nat. Ideo no lig i catholica ecclia vtrūq; iterari Na-
s qi ex opa pte recedentes ecia ppoti p bono pacis cor-
recto sismatis errore suscepti sunt et s visti e opa
ee ut eadē officia gererent que agebant no sunt rursus
ordinandi s sc bapmus i eis ita ordiacio mansit iteq;
qr i pnsione sicut vicium qd vnitate pacis e correctum no
i sacramentis q ubiq; sunt ipa sunt. Et ci ipi videt
expedire ecclie ut ppositi eor recedentes ad catholi-
ca societate honores suos ibi no administret no tamen
eis ipa ordiacois sacmenta detrahit. Qz sup cōbma-
net. Deoqz no eis manus imponit ne no ponti s ipi
sacmento fiat iuria. Sic at i bapmo e qd p eos dari pos-

sit. sic ordiatoe ius dandi et vtrusq; quod ad primae sua
salud et no hre aliud primose hre aliud salubrit hre
Item de hijs qui ab vnitate ecclie separati sunt nulla ia
co et qui hereant et dare possit. Si primose hnt primo-
seq; dat q; con vinculis pacis sunt neutri sacmeto su-
ceda et iuncta Sic no rte hbt qui ab vnitate recedit
si tri hbt et io redenti no reddit. sic ecs no rte dat q;
ab vnitate recedit et tri dat. Ido qui ab eo acepit re-
meti ad vnitate no iterat. Ste aliud et no hre aliq;
aliud et no iure hre ul illicite vsurpat. Nd igit no
sunt ideo sacmeta ppi et ecclie q; illis illicite vtat
no md hetici si etia omis impij si illi corrigedi sunt
et puiendi Illa at agnoscenda et venerada Ste Sed
ty dicat ut qui ordiatus et iterp ordiet valde ridi-
culosu et ut eni baptizatus semel iterp baptizat no d-
ita qui cosecratus semel i eod ordie no valet iterp
cosecrat. hijs alijsq; auctoritatibus vide asseri ioibus
impijs etia in hereticis pcisis et dapnatis ppi sac-
meta pmanere cu iure dandi possunt eis dare si pm
iose et quibus dedit no sunt iterp ordiandi. Que p-
missis ex opposito obuiare videt. Detiacio pmisse
et at quida det'mant. Dictis auctoritatum
Ita Detur eis hreticis acepta sacerdotali vel
epali vnctioe ab ecclia reddere baptm quod
dandi ius retine si no hre facultate tribuedi
sacros ordies ul cosecrandi dmici corpis pqq; pcisi
et dapnati ab ecclia Sic degdatus epc no hbt ptate
largiedi sacros ordies facultate tri baptizadi no-
amisit Ecd ud Augs aut intelligit dmi de dehreticis
qui no sua ecclie si puitate sensus sui a fidei ueita-
te ac dcline vnitate dimisi sunt Cui lic tales sint
ius tri gsecrandi et ordiandi hnt et qui ab eis ordi-
nat an manifesta pcisos etia si eis apte exierint
sua ecclie dapnati fuerit tri si redierint iterp ordi-
nadi no sunt et ubiq; legit de ordiatis abhreticis
p seruatis eis ordinibus ministrare naleat ul iterp or-
dinadi no sint. Dehuiusmodi acipiedis dicit na pqq;
pcisi fuerint et dapnati indicio ecclie ius ordinadi
et cosecrandi eis detractu asserunt ut degdatis ul ex-
cuicatis Alij uo dicunt sacmenta abhreticis etia pci-
sis sm forma ecclie celebrata uera ee et ratia q; re-
tedates ab ecclia ius dandi et cosecrandi no pdide-
runt et qui sic abhreticis ordiant. cu redeunt iterp
ordinadi no sunt Ecce uo abhretico aliq; p in ecclia
fuit falsu fuit Tiama. Tqui a tibus ordinat videt

no mung ꝗ wlng acupiuꝫ et ꝑm hac dram vaie de hijs
locuꝫ auctores. Item aliter

Quida uo dicuꝫ eade sacmeta ab hereticis ptiis pos
se celebrai que a catholicis ab illis for ecclie
ceruuꝫ et ab eis celebrata uea ee et rata qntu
ad se quatu uo ad essem sta et firma. Tm hijs qma
le tractaꝫ et in hijs qui male suscipiuꝫ ido nata et sta
qz ꝗ ꝑmittuꝫ et conferre creduꝫ no tribuiuꝫ. Dapna
da eaa dnt no qntu ad se ꝗ ꝓpt indigna hereticoꝝ tract
tacioꝝ. Ideo qz gluione arcij vocat execratioꝝ et ymo
cenaꝝ bonosu ordiacoꝝ dapnacoꝝ no qita in se sint ꝗ
qz male dantes al acipietes faciuꝫ. Sic eaa Jeroma
sacrificia eoꝝ pane lucti uocat no quatu ad se ꝗ qntu
ad essem. Nolli uo tradut illos hereticos qui i ecclia ordi
nati fuꝫ uis ordiandi et cosecradi eaa cu separati fuerat
hre. Qui uo i scisma uel heresi poiti ab eis ordiati
uel iuncti fuerut illo iure caret. Ideoqz cu et ordinai uo
luꝫ vlng poeig ipsguꝫ q grauiu cofrant. De Symo
niaꝝ

De symoniacis uo no e abigend. qn sit
heretica qui tu an sniaꝝ deꝗdacdnis et ordinant
et cosecrat et licq symoiaci ꝓpe dicat q in star
symoiis magi ipciabile gria ꝓcio coducere uolut
et qui pmisteio suo ptiu recipiuꝫ i modu gyeci give
zite vocadi sunt omes tu et dantes et acipietes symo
niaci dnt et vtriq eade sma prellutur.

De hijs qui fiunt a symoniacis ordinatis

Offert tu int eos qui ordinat a symoiacis fiuꝫ
et eos qui ignoraber. Qui enim fiunt a symoiacis
pmisteriis se cosecrai ymo execrai eoꝝ cosecra
cio uno irrita e. Qui uo ordiant a symoiacis ꝗs
cu ordiant pestiuꝫ ee symoiacos qui et hic ꝗ catholicis
fiunt eoꝝ ordiacio mistericordie sustinet.

De hijs qui dicut se emere corpulia non spiritalia

Sed aliqui obiecerint se no cosecracoes eme
re res ipas que ex cosecracde ꝗuenuꝫ penitus
despe ꝓbat. Na quisqis horu alteri no habet
neutiq inuenditu delinquit.

Distinctio symoniacoꝝ

Symoiace at heresis triptita e.
Distinctio Alie enim symoiace a symoniacis ordi
nat. Alij symoniace a no symoniacis alij no symo
niace a symoniacis. Vnde Nicolaus ꝑpa Statuim
decretu de symoniaca triptita heresi. i. de symoniacis
symoiace ordiatoribus uel ordinatis et de symoniacis
symoniace a no symoniacis et symoniacis no symo-

Qz illicite datur ꝗ acipiendo ꝗ dnt indigne pollutia emuntur

mace a symoniacis Symoniaci symoniace ordinati vel or-
dinatores sui canones a suo gradu deicitur Symo-
niaci etiam symoniace a non symoniacis ordinati sibi ab
officio removeantur Symoniacos vero non symoniace a sy-
moniacis ordinatos misericorditer pro magna impositione
propterea non tamen in officio permittitur permanere sed illiteratus
est de his qui ordinantur a symoniacis ignorantes eos
et symoniacos hos facit symoniacos non reatu criminis
sed ordinacio symoniaci sibi eam derimit Alexandrinus papa
symoniacos sine damnatos ac deponentes subiciebantur
et nisi violenter quis attractus fuerit Deinde
eam et a quibuslibet sed heretici violent ordinatis dicit
immoderate et puto hic alicuius colore exorcistarum si sta-
tim discedunt ab eis et presto eorum conciliabulo re-
nuntiant De etate ordinandorum ita decernit nicolaus

Sacri inquit canones statuerunt papa
ut subdiaconus non ordinetur ante viginti annos Ne-
diaconus ante quinque annos Nec presbyter ante triginta
Deinde si dignus fuerit ad episcopatum eligi potest Quod
nos etiam patrum non seruare iubemus Ita fabianus Si
quis triginta etatis non impleuit annos illum presbyter
ordinetur etiam si valde sit dignus quia et ipse dominus triginta
annorum baptizatus est et sic cepit docere

De sacramento coniugii quomodo institutum et causa ostenditur

XXVI. Cum alia sacramenta post peccatum
et propter peccatum exordium sumpserint Matrimonium
sacramentum etiam ante peccatum legitur institutum
a deo non tantum ad remedium sed ad officium Refert
enim scriptura genesis Adam inquit de corpore ait
una de costis eius dicit supra et ego in mulierem sum formatus
virum in sui intelligentia ad quem usum mulier sum facta
post estimatum prophetice diuinitus hoc nunc os ex ossibus
meis et caro de carne mea propterea hoc relinquet homo
patrem et matrem et adhibebit uxori sue et erunt duo in
carne una Coniugium ergo institutum duplex est Vna ante
peccatum ad officium sicut est in paradiso ut ecce thorus imaginatus
et nuptiae honorabiles ex quibus sunt ardore carpent
et sine dolore parerent Altera post peccatum ad remedium
sicut ex paradisi propter illicitum motum concupiscentie ut
multiplicaretur Eua ut nata exciperet et vicem colubri
reddit nata et ante peccatum dixit deus Crescite et multiplicamini
et post peccatum eisdem pene hoibus pediluuium ipsis
tis Et non ante peccatum fuerit institutum coniugium ad officium
post peccatum non ad remedium concessum dicunt testantes dicens

De duplici institutione coniugii

ad sumus esse ad officia egrotis et ad remedium Infirmitas enim continence que est in carne propter mortua ne cadat in ruina plagarum excipit honestate nupciarum Si non peccasset primi parentes si non carnis incentiua ac seruos libidinis uiri ac successores eorum quererent et sic remunerable est allegando bonum opus sic coniugium bonum esset et remunerabit Quia uero propter letalis concupiscentie lex membris nris inhesit in qua carnalis non sit commixtio reprehensibilis et malgo coniugium non excusetur propter bona coniugii

Qn fm precepta qn fm indulgencia contractu sit coniugium

Prima institutio fuit precepti sed a indulgencia Didicimus enim ab apostolo huiusmodi propter vitanda fornicacionis indulta et coniugium indulgencia uero quemadmodum non eligit remedium esse non prius a quia siquis decidunt mereretur excusale iudicium ad finem indulgencia concedit volutatum et non necessarium aliorum tristitiam est qui illud non facit et potest sine intelligi illud sub precepto dei habito finis an pecunia Crescite et multiplicamini quo ecia per quem tenebat usque quo stat et multiplicatio postea finem indulgencia matrimonii contracti sunt ita ecia post diluuium quemadmodum pene genus humanum deletum est finem precepti dei et filius noe Crescite et multiplicamini multiplicato uero hoc finem indulgencia contracti et non finem impetu Indulgencia autem diuisis magis accipitur per promissione per promissione et promissio in nouo testamento de moribus bonis et de moribus malis De moribus bonis et coniugium quod non meretur palma si in remedium et De moribus malis in de venialibus et coniugium qui sit ea in continencia illud in quibus indulget in concedit illud uero in coniugium talis permittitur in tolerat ita quod non prohibet

Nupcie bone sint in

Verum autem nonnulli heretici nupciarum detestantes qui tacam appellati sunt hii nupciarum dono damnant ac pacis formicarum alissimi corruptorum facunt non recipiunt in suorum mio quibus potente mare id suam cum ac res bona sit coniugium non mo eo probat quod dns legitur coniugium instituisse inter primos parentes et ecia quia in chana galilee nupciis interfuit iesus cassis miraculo quemadmodum aqua in uinum iusta qui ecia pacem virum vxore dimittere prohibuit non causa formicarum apostolo ecia dicit ego non peccat si nubat Constat igitur rem bona esse matrimonium aliorum non est sacramentum Sacramentum enim sacrum signum est Cuius rei sacramentum sit coniugium

Cum igit' conjugium sacramentum sit et sacra signum et sacre rei sit conjunctionis xpi et ecclie sic aut apls Sacramentum est inquit relinquet ho patrem et matrem et adhaerebit uxori suae et erunt duo in carne una hoc autem magnum est sacramentum ego autem dico in xpo et in ecclia Et eminent conjugis conjunctio est sim consensu animorum et sim permixtio corporum sic ecclia xpo copulat voluntate et natura quia ipse vult eu deo et ipse forma assumpsit de natura hominis Coniugata igit sponsa xpo spiritualiter et corporaliter per caritatem ac naturae conformitatem huius vtiusq copulae signum est coniugio Consensus enim coniugis copulat spiritualem xpi et ecclie que sit caritate significat Commixtio uero corporum illa signat quod sit per naturae conformitatem Inde est quod quida doctores dicunt illam mulierem non pertinere ad matrimonium qui non copulatur carnale coniugium Ait enim Aug Nec dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium cui qua docet non fuisse commixtio sexuum Item Leo papa Cum societas nuptiarum ita a principio sit instituta ut per commixtionem sexuum non deberet in se xpi et ecclie sacramentum non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium in qua docetur non fuisse nuptiale mysterium Item Aug Nec est pertinere coniugium in commixtione sexuum hoc si sim supposuerit uiros qui accepit indicat in eorum tamen ut dicat sin carnali copula non posse contrahi matrimonium Et inter Maria et Ioseph non fuisse coniugium vel non fuisse perfectum quod nephas est sentire Tanto enim sanctius atq perfectius fuit quanto a carnali opere immunius Ex supra posita ea ratione data intelligendum est non qui pertineat mulier illa ad matrimonium cui qua non est permixtio sexuum si non pertinet ad matrimonium quod exposita et plena teneat figura coniunctionis xpi et ecclie signat enim illa vnion xpi et ecclie quae est caritate si non illa quae est naturae conformitate Est igit et in illo matrimonio typus coniunctionis xpi et ecclie si illig tm quod ecclia xpo caritate vnit non illig qua per susceptionem carnis capitis membra vnit Nec id tm mirum est coniugium quia ut ait Aug In nuptiis plus valet caritas sacramenti quam fecunditas uentris Est ecclia coniugium signum spiritualis coniunctionis et dilectionis dicitur quia inter se coniuges viri sunt Vnde apls ait Viri diligite uxores vestras ut corpora vestra

Que sint considerandum

Post hoc adiuntendum est quid sit coniugium et que sint effectus eius coniugii et causa propter quam contrahi debeat et que sint bona coniugii et quo pacto exercetur carnalis coitus et que sint

XXVII

legitime psone ad mrimoniu Sut et alia plá i mrimonio cõ-
sideranda que sub cõpendio pstringes. Quid sit ciugiu

Vnt go nupcie id mrimoniu viri
mlieris sicz ciunctio maitalis inter legittimas psonas
i diuidua uite cõsuetudinem retinens. ad diuidua
cõsuetudinem ptinet. q abscisa cõsortio alterius neut
cõtinetur ad psitei pt. id ordini vicare. et q inter eos diu
uiuit vnitim ciugale pmanet. ut alius se copulare
no liceat. et iniuria altera altera exhibeat. qd quisq; s
hac at despicere legitimo et fidelium tim mrimoniu in-
cludit.

De consensu qui efficit coniugiu

Efficiens at causa mrimonij e cõsensus.
no quilibz si p uba expssa nec de futuro si d'pnti.
Si enim cõsenserint i futuru dicentes accipio te in
uxoru et ego te i uxore no e iste cõsensus efficax mri-
monij. Si te si cõsenciat mete et no expimat ubis id
alijs signis n. tlis cõsensus efficit mrimoniu
Si at ubis explicat qd in corde no uolut. si no sit
ibi coactio id dolus obligato illa uborum qbus cõsenserunt
dicentes accipio te i uxoru et ego te i uxore mrio'n fit.

Auctoritatibus probat quod solus consensus faciat matrimoniu

Qod at cõsensus mrimoniu faciat
subditis ptbat testimonijs dit enim ysidorus.
Consensus fit mrimoniu. Et Nicolaus ppa Suf-
ficiat solus sine legibus eorum cõsensus. de quorum ciunctionibus
agit. qui solus si forte in nupcijs desuerit cetera etia cu
ipso coitu celebrata frustrat. Et Johes Chrisostomus mrio'n
quide no fit coitus si voluntas. et ideo no solut illud
separato cor pis. Et ambros. No desponsato uir sponsatis fa-
cit ciugiu. si pactio ciugalis. Ex hijs appet q ssq
i pactio ciugal mrio'n facit. Ergo tuc ciugiu e. Ers
si no pressit id secutus sit copula carnalis.

Quando incipiat esse coniugiu

Qod at enim ab ipa desponsatione i qua pactio ciu-
galis exp'mit. ciuges sint. sicut testimonia p-
bant dit enim ambrosius. Cu iniciat ciugiu co-
iugij nomen assistitur. Cu quisq; vlo ciugiu
est no eius viri admiratione cognoscit. Et ysidorus. Co-
iuges veriq appellat. a p'ma fide desponsationis quis
adhuc int eos ignoret ciugalis cõcubitus. Et Aug.
Coiugio uocat ex p'ma desponsationis fide qua ceubi-
tu no agnoscat nec fiat agnitus nec pierat nec
medaq; maseat ciugis appellatur ubi nec fiat nec
futura erit carnis ulla cmixtio. ppt qd fidele ciugiu

ambo pntes xpi nocui meruerunt. Nos solu illa mr ꝗ et
ille pr eiꝰ sic ginxo mriꝰ eiꝰ vtriusq; matano carne
Ex hijs eudent ꝛsumat q ex tpe intredit consensu
voluta'q ac maritalis qui solq ginxiu fuit vei cui
ges sit sponsꝰ et sponsa. Ꝗ Idem quosdam non est
coniugiu an carnale coplam ꝗ sponsi et sponse sint

Quida tri asserunt veru ginxiu no cotrahi ante
traductioꝰ et carnale coplam, nc nd ginxes ee
aliquos ang intredat ginctio sexꝰ. Ex a pa
fide de sposatis vir sponsꝰ et inter sponsu
et no gilio sponsꝰ ante et sposus coniuges
fregter appellari dicit. No ex sint ꝗ ex futu sit cuiq
tri sposione iuncte fuerunt. Et hm hoc vba plinsiaꝰ
auctoritatu intelligenda fore tradit. Ꝗ Sponsa pt
monasteriu eligere non exquisito sponsi consensu

Quod no mr sponsa et coniuge pluriu interesit
ex eo astruit q liꝰ sponse an carnale coplam
cosulto ul nolente sposo monasteriu eligere quo
sed sponso etia liꝰ alia ducere coniugatꝰ vel ul
ginxata nec continentia nisi exqui cossu seruare valet
nec monasteriu petere nisi vterq; ginxiaia pit profitea
Ꝗ no liceat sposo monasteriu eligere auctoritatibꝰ sorꝰ
probat. Ait enim Eusebius papa. De sponsata puella non
liꝰ pntibꝰ alijs vio tradere tri liꝰ sibi monasteriu eligere
Item Greg. Decreta legalia de sposata si cuiti noluit
nullo pentꝰ censuerunt damno multari. Refert etia
Jeronimus q machalq mr xpi hermitas papu cele
brato nupciarꝰ ginxio cu vesperi thalamu eat ingres
sus ex orbe egredies tri matrimonia peccat et heremi
solitudiem sibi elegit. Beꝰ etia Alexius sitꝰ ex nup
tijs dina gra vocatꝰ sposa deseruit. Inuidq xpo fa
mulari cepit. Hijs auctoritatibꝰ et exemplis liquet
licere sponsis in consensu suarꝰ sponsarꝰ et eqisd gli
nentia profiteri. Ꝗ Coniugatꝰ et ginxata no queunt
continentia profiteri sine alterius consensu

Hoc autem coniugatis ullatenꝰ liꝰ. No enim pt vir me
liorꝰ vite postu sumere si uxoris cossu et eqs
vu. Greg. Scribes theutiste patriae. Ait qui
religionis gra ginxia debere solui. Vero sicut
est qr et si hoc lex humana concessit tri lex divina p
hibuit. Si no vtriusq; concuiat ginxie vita ducere hoc
quis audeat accusare. Nec enim multos sororꝰ nouꝰ cu
suis ginxibꝰ et pius ginxie vita duxisse et post ad

sce ecclie regimia migrasse. Quo continencia qua vir ap-
petit mlier no sequit. aut quia uxor appetit vir re-
cusat. ergo diuidi no pt. qr sp'tu e. Mulier sui corpis
pstatem no hat. ⁊ vir. Sile ⁊ vir sui corpis pstate nosse
⁊ mlier. Idem Greg. adriano panormitano notario aga-
thosi latrio pncip. questa e viru sui con voluntate
sua i mo'stiu ea quisq. Eruappt. exprenae tue ppin-
mq ut diligeti inquisitoe districat. ne forte eiq volu-
tate con'sub sit ut ipa unitate se p'misit. et si h'o tua
diligencia reppit et illud i nidastiu pmane' plideat
et hac se p'misit unitate copellat. Si no mtrl hor e
nec quoniam formicatis crime ppt. qd liq uxore dimitte
pdam mlierem commisse cognouis. ne illiq consio uo-
bis valete i sed'o si el possit pdicois occasio volumus
ut maitu sui illi eia si ia consecrata e. t'dde debeas
omi excusacoe cessante. qr nisi formicatis causa uiru
uxore dimitte nulla ei concedit postqm eam copulacoe
coniugij viri et mlieris vnu corpus efficit. no pt. ex pte
cuiq. et ex pte remane' i sed'o. Item ex vni synodo. Si
quis coniugatus coiuti ad monasteli uelit. no est recipi-
endus. n' prius a iuge castimonia p'stante fuit ab-
solutus. Tales igit. hic sn culpa secent. opm. velicto
sed'o. si hnt ex pari voluntate castitatis consensu. Ite
si vir et uxor diuiti p solam religioe int se consenserit
iuita. illatum sine g'tia ecli fiat. ut ab eo singula-
riter p'uso constituat. loco ria uxore nolete vel alio
illoro eia p'tali re mrimoi'm no soluit. Ita Aug. Si
abstines sine uxoris voluntate. tribuis celicecia. for-
nicadi ⁊ pcm illiq tue imputabit abstinetie. Item
Nicolaus pa. scripsit nob. teb'ga regia regia se uelle
dignitate ul copla exoiri et sola uita priuata ee con-
tenta desidera'e. cui sp'sing. hor no alet. licet posse
nisi eadem vita vir eiq lotarius elegeit. Ex hijs pat.
q iugati sn consensu qui continencia p'sitei vel habitu
religionis simile no valet. at si fecerint reuocari debe-
ret. Ex post no pnt. sn qui consensu monasteiu eligere
vn vide' int' sponsi et sposa. iugiu no ee. Idem ab-
seruit a pa fide desponsatis iuges appellat. no tp
sencia sed pe futuro. qr ex fide qua ex desponsacoe
sibi iuite dnt efficiunt. postea conuges p'missas auto
auctoritates quibq asseit. q cosq mrimoniu fuit. ita
itelligi uolut. ut consensu ul pactio iugalis no an
coitu fuerat mrimoi'm. sed in coitu. Sic em desponsatio
virginis no stit mrimoniu n' precedat pactio iugal.
ita nec pactio iugalis antq assit copla carnalis. Ex-

pactione igitur coniugali sponsi et sponsae fiunt an coitu. Nam coitu uero efficiuntur iuniores. facit enim pactio iugalis vt quae prius erat sponsa coitu fiat coniux. Finis ad pdcta cum

Hinc autem ita videmur determinare imperatorum

sit aliqui desponsari ubi et commissio viri et mulieris de contrahendo matrimonio non est. at ibi consensus de presenti et desponsari hinc consensu de futuro et pactione iugali quae sola fit iuniores. In illa igitur desponsatione ubi et pollicitatio contrahendi matrimonii. sponsi tantum et sponsae fiunt non iuniores. et talibus sponsis licet in quibus consensu coniugia posterius et monstrum eligere. In ea uero desponsatione ubi et consensus de presenti coniugium contrahitur et ab illius desponsationis prima fide uel iuniores appellantur. Quidam hanc distinctionem desponsationis de sponsis vare locuti auctores.

Quo accipiatur sponsa in subdit capitulo

Haligin enim sponsas vocat quae tale

hinc erunt desponsatio ubi fuit pactio iugalis de futuro et illae vocantur iuniores. Gregorius Siquis vxorem duxit desponsauerit uel sponsauerit quasi per modum pactionis die mortis eius nec fecerit ea duci in vxorem tunc nulli de consanguinitate eius licet ea accipere in iuniores et si iuncti fuerint facti sunt incestuosi. Iulius papa Siquis desponsauerit vxorem uel sponsauerit et uel pueri die mortis vel iuncti in iuniores quibus sua causa ea non cognouit nec fecit eius nec vllo de consanguinitate eius eandem sibi tollat in vxorem vllo omnino tempore. Gregorius de desponsata proximi sui puella cepit in iuniores anathema sit ipse et omnes consentientes ei. et in fine decretorum. nam dominus legibus mosaicis sponsas appellat iuniores ut in euangelio accipe mariam iuniorem tuam. et in deuteronomio Siquis alicui sponsam in agro uel in quolibet loco oppressit et adduxit ad domum suam moriatur. et uxorem proximi sui violauit non quia ita vxor erat sed quia a proximo vxor sibi debebat. Rothius colligit ex sponsa quaedam iuniores fuit an quia potius sponsa. Sed forte illud monet quia sine tali dicit non quia ita vxor erat sed quia vxor sibi debebat et non ita dicitur intelligi. et uxor ve non fuerit ex quo pactio iugalis interfuit. sed et non dum traditus fuerat nec res vxoria interfuerat sed habuit coniugalis.

Qualiter accipitur in hinc aliis capitulis sponsa

Vocatur etiam sponsa quae sic vid desponsata et ut non interfuit consensus de futuro sed sponsio de futuro hinc quemadmodum illud decretum intelligitur. Siquis sponsam filii oppressit et post filius eius ea duxit pater postea non habeat vxorem nec inter virum filium qui prius

stuang ignorauerit alia ducat. Quinimo illa fuisse qd vtiq
foret si in sponsalibus pacto iniquitatis interessent non permit
teret sponsus alia ducere medicis et pena non nubendi
exorcizare instigit ut alij timeant. Ite excedo. Quidam
desponsauit vxorem et detinuit tenuit ea coire non potuit
quia damdo se eis corrupit et fornicata reddidit decretum
est ut quia nupta non potuerit ex legitimo vio desponsata
tamen si se hoc non posset per medicos et medicamenta
vindicta sustineat. Licet ab eis coniugia non negent de
illa desponsatione hoc intelligi dz ubi non fuit consensus
coniugalis de presenti. Alioqn non licet eis alia sortiri co
iugia. Sedm hoc etiam illud intelligi dz. Statutum est a sa
cro quidem ut si quis sponsa alia rapuerit publica pen
tencia multetur et sine spe coniugij maneat et si pa
ens crimen offendere non licet licentia nubendi alij non
negetur. Apparet hoc fuisse desponsata si pactione con
iugali de presenti et ideo ne fuisse coniugem cui vinculo spo
so alter nubendi licentia non negat. Quia enim quia nupta
lia pacta de futuro ex quibus sponsi et sponse vocantur
nec eorum coniuges sunt et ex quibus pactio coniugalis
de presenti que sponsi et sponsa eorum coniuges sunt. vtiq
pactio desponsationis vel sponsalia dicuntur interdum pro tem
sponsalia dicuntur quia solemnia pacta nuptialia.

Quare non modo trudantur sponse in

De nuptialibus pactis ubi et tunc sponsio futuri dicitur
dicuntur institutum est vt ita pacte sponse non statim
trudantur ne vile habeat maiori data quia suspiciuit spo
sus dilata. Que sponsa sit vidua mortuo sponso et

que non

Et est sciendum quia illa sponsa que tunc in futuro pacta mortuo sponso non remanet
vidua quia non licet vir eius cuiuslibet sicuti eam
ducere ad sacros ordines ostendere non prohibetur
quia non dicitur vidua vidue enim maiori eque sicut biga
mus licet sacros prohibet. Cotali autem capta nullo arcetur
a sacris ordinibus. Cum aliqua sponsa eo mortuo ducit
ad sacros ordines accedere potest.

Sedm hoc intelligendum est quod pelagius papa de illo
qui mortuo sponso eius sponsa ducat in uxorem
nichil est in hac quatenus ad hunc articulum attinet quia
ei obuiet de canonicis institutis qui ad sacros
ordines promouere valeat. Si ita tunc sponsa fuisse inter
quia et sponsi eius consensus de presenti interessent eo mor
tuo vidua remansisset. nec capitalem coniugio vtiq ad sa
cros ordines non accedet cui vidua dicitur. Nolo igitur am

bigendu qui solq de pnti cōsenq cōiugiu efficiat et ex
inde uci coniuges appellent. Si post tale cōsensu si
quis alij se cōpulauerit eadē si carnis cōmixtio illic
sequat ad porte cōplam reuocandq est.

Si consensus de futuro fiat cū iuramento quid iuris

Hic quei solet utr cōsenq de futuro addito
eadē iuramēto cōiugiu efficiat ut si qs pmittat
vl eadē iuret alicui se uxi ad tpq placuerit illa
ducturū. et illa pmittat vl iuret se illi nup
turā nūq talis sponsio eos cōiuges facit. Si mutua
to ppōto alter uel utrq ad aliena cōplaz transit
nūq ob priore sponsio iuramēto subnixa sde fide
tradis pactū stinet. Considera q lōge est aliud p
mitte et aliud facere. qui pmittit nō dū facit. Qui go
pmisit se uxore ducturū alicui nō du ea duxit nō
vxore et que spōsdit se nupturā nō du nupsit
Cuio go iuges appellari put qui nō du contrahut
sim futuro de contrahendo iuramēto pmittut. Ite si eo
iu iuramēti ad futuru ptinetis mox efficiūt iuges
cui iurat in futuro se facturos qd in pnti efficiūt. Ite
si eo quo iurat mox efficiūt cōiuges tuc hoc ex ef
ficiūt qn iurat se facturos. Ideo dico q cōiugiu tale
nō fit p futuro pmitti. Si ilo ille post uxore duxit
et illa alto nupsit iuges utr tmlz fiunt et nō pt
dissolui. Preter legit mēdacii vl periurii pma est
corrigendū. iuges seques nō est dissoluendū. Non
at sic q qn iuramēto cōiugij pritis consensu attesta
cōne firmat. q post tale consensu si alij se co
pulauerit et si prole pereauit in uita debz sicut ipe
ad porte cōplam reuocari.

Que videntur obuiare premissis

Premisse at sine vide
obuiare illud qd leges tradit si quis tactis
diuinis scripturis iurauit mtiari se ea legit
tima uxore hutuo vl si ioratolo tle sacrum
tu dedit. sit illi legitima uxor quis nulla dos
nulla alia scptura interposita sit. Ex hic ostendit quid
fiei vl ee debat. nō quid tuc fiat. nō eni pillud iu
ramēti tuc fit uxor. si fiei debz q iuratur. pt ex
de illo iuramēto hoc dom mtligi vl deputi q stinet
ac se iunce sustinuit. Ille eadē sine qua dom est solu
cōsensu facere coniugiu videt cōtrire qd euangelio ipa
ait aliter cōiugiu nō fit legitimū. nisi ab hijs qui
sup seminam dnacdem hrē videntur. et a quibus ad sto
ditur uxor petitur. et a parentibus sponsetur. legibus doce

et a sacerdote ut mos est benedicat et a pamphis custodiat
ac solemniter accipiat ita legitima sint tute esse conu-
bia Alias nisi propter nos quia si adulteria vel fornica-
tones sint nisi voluntas ipsa suffragata fuerit et nota fu-
erit legitima hoc est non ita intelligendum est tacite sine
amicitiis non possit esse legitimum quidem si quis sine illis
non habet decorum et honestatem debitam Nihil enim sacramen-
tum celebrare sic in aliis quedam sunt pertinentia ad ipsam
sacramenti ut consensus de presenti qui solus sufficit ad con-
tahendum matrimonium quedam non pertinentia ad decorem solem-
nitatemque sacramenti ut presentia iudicis sacerdotis benedictio et
huiusmodi in quibus legitime sit quidem quantum ad veritatem
non quantum ad honestatem sacramenti Sine his igitur non qui le-
gitimum quidem si qui adulteri vel fornicatores erunt nisi
eis suffragaretur voluntas ibis expressa de presenti que
legitimum facit matrimonium inter eos Ita et consensus oc-
culte de presenti publica expressa coniugium facit licet non sit
ibi honesta contracta Et matrimonium non sancit consensus
qui in occulto fuit Si enim alter altera dimisit non co-
gitur iudicio ecclesie vadere et manere cum quique quia non po-
tuit probari testibus contracta qui in occulto est Et si quis
in occulto sibi consenserunt eundem consensum voluntate in
maiestate presentatur tunc etiam voluntas ipsa suffragatur
et legitima nota fuerunt ad sanctendum coniugium quod
prius occulte fuerat contractum Voluntas igitur ibis expressa
in occulto ad hoc suffragatur ut sit coniugium manifeste
nisi expressa in occulto suffragatur ut sanctiat et roboret
ac liberum sit ecclesie de hoc iudicare si expedierit.

De qua re sit consensus an de carne copula an de cohitatione:

Hic quaeritur cui consensus an de alio:

De presenti matrimonium faciat cuius rei consensus sit ille
an carnalis copule an cohitationis an utriusque
Si cohitationis consensus matrimonium fuit tunc fortasse
forte per eum filius potest contrahere matrimonium Si car-
nalis copule tunc inter mariam et ioseph non fuit coniu-
gium possuerat enim maria in virginitate manere nisi deus
aliter fieri iubet Sedum quod vidit angelo dicisse Quo
fietistud quoniam virum non cognosco in me non cognitura
opposuit Ergo enim quia tunc virum non cognoscebat nere
erat manere in quo posset fieri filium sed nisi se cog-
nitura proposuerat Dicit enim Beda quia virginitate ma-
nere disposuerat Si ergo consensum proprium passus fuit

carnale copla videt fa voti rea mere et si no ope
nolati Dicag igr q consensu cohitacois ul carnalis
copla no fat nuptiu q consensu coniugalis societatis ob
hiis pns tpq expressus vt cu vir dicit Ego accipio te
in mea no dnam no ancilla sz iuge Quia em no
ancilla ul dna dat io no de primo nr de ymo a pria
sorta sz delata viri ob coniugale societate Si d primo
fiet ut de capite videt ad dnatoz pertin Si vero
de ymo ut de pedib videt ad huitute subiecta sz
q nec in dnoz nec in ancilla fuit fat a de medio r de
lata q ad coniugale societate assuit Cu igr sic ve
nit vt dicat vir accipio te in mea iuge et dicat mu
lier accipio te in meu virum hiis ubis ul aliis ob sacra
tib expnt consensu no carnalis copla nl cohabi
tacois corpalis sz consensu iugal societatis exp oper
tet eos cohitare n sorte ca religiois pari voto cor
palit separent ul ad tpq vl usq ispnte

Coactio excludit consensum coniugalem

Oppta at consensu coniugale liberu ee a coactione
Coactu em consensu qui nec appellari possu debz
coniugiu no fabit Sic testat Urbanus pa scribes
sacro vt regi a magon in huba De neptis tue
coniugio qua te cuda militi dature arcuat istate
articlo sub fidei pollicitacoe firmasti hoc equitate
dictante decernim ut si illa viru illu ozno ut de ve
nit et i etate voluitat auctoitate psistit vt vno
illi se prius deneget nuptiu negotia ea iuita ac
remtente eius viri cogas coniugio coplari Idem
si uero ea constitueit q nobis legati rozdanis principis
retulerunt sz q tacitu ac doles filia sua flente de
pribus remtente ramaldo desponsauit quos legu
et canonu auctoitas tlia sponsalia no approbat ne igno
ratib leges et canones minus dur videat ita sinat
te pam vt si princeps ei assensu filie id ad cautu e
pte noluit credat Omnis ut legatu nr vtrusq p
audiat et si michil fuerit ex pte ramaldi ad exlig
impediat de ipo voidano sacrimeu quo contrahi hec
dea sit accipiat et nos canonu ac legu frita sequide
tas deinceps no phibeat qui alij viro si voluit pdta
eig filia tm i dno nubat Ex hiis apparet coniugia
sicut mt consencientes et spontaneos no mt remite
tes et inuitos Verum qui inuiti et tacti quidem sunt
si post aliqu tpis spacio sn condone et acrimonia
cohabitauerit facultate discedendi ul reclamandi

habita consentire videt et consensum ille consequens supplet
quod precedens coactio tulerat. Consentire autem probat qui euidet
non contradicit sicut illud. In sponsalibus eorum consensum exi
gendum est. quorum impossibile desiderat intelligit. In sponsa
lia prius consentire nisi euidet dissentiat. Et sponsalia
sic impube consensu fiunt contrahendum et ibi sic in imp
ubibus ita et in sponsalibus filia prius a familias consentire
oportet. que si prius voluntati non repugnat consentire
intelligit. De errore qui euacuat consensum

Ac solum coactio impedit id excludit consensum
sed ita error. Nec dubitandum quin error consensum im
pedit. Est enim error alius persone alius fortune
alius conditionis alius qualitatis. Error persone est
qui hic putat se esse illum et est alius. Error fortune est
qui putat se esse dives qui pauper est. Error conditionis
qui putat se esse liber qui seruus est. Error qualitatis qui
putat se esse bonum qui malus est. Error fortune et qualitatis
coniugium consensu non excludit. Error non conditionis coniu
gale consensum euacuat. De qua conditione post modum
tractabitur. Error autem persone coniugium coniugale non ad
mittit. Vt si quis sibi etiam nobilem in coniugem petat et
pro ea alia ignobilis tradatur ei non est inter eos coniugium
et non consensit vir in ista sed in alia. Vt si quis permittat me
se vendituro auro et pro auro offerat mihi aurichal
cum et ita me decipiat. Nec dicit consensisse in aurichal
cum nec uolui emere aurichalcum nec id in illud consensi. Ergo
consensus non in voluntate est. Sic ergo error materie excu
dit coniugium. ita et in coniugio error persone. Et obiicit
de iacob qui rachel vni amplexus seruiuit et supposita
est ei lia. Nunquid error persone concussit coniugium cui
non in ea sed in rachel consensit. Et quod ibi factum est in mistio
gestum non impube tradit. Ibi tamen et si non processit seruitus
est consensus. Nec ex illo dubitatur quin consensum processit
formam iudicat. Cui ille maritalem affectum ea cognouit
et illa vxoris affectum debitum persoluit. putauit se ge po
genitrix et primus impuberis illum iure coniugali tenu
sunt. Ecce quod de consulibus mistio ita actum est. Hodie
ita excusat ille cui mistio uxoris soror lectus eius
ingressus se subiecit. que cum sine spe coniugii impetuo
se subiecit. ille tamen qui cognouit ea pignorata
mane tenuit. ille tamen qui cognouit ea pignorata
excusat. Id posse probat. Si enim diabolus transfigu
rat in angelum lucis. Credat bonum non esse error plenilu
nium in angelum lucis credat bonum non esse error plenilu
nium. Et dubitat vir ille in illa mutare non consensit ex
sitis ostendit. Si quis hanc notam dum sit ambro

alicui catholico se offeret eique ad fidem integrorum vocaret si ille assentiret eumque mox fidei dicat consensisse
No i hereticorum sectam sed in integritate fidei quia ille hereticus se mentiebat hereticum. Error ideo fortuitus consensu non excludit
Ruc enim nubit pauper putans illum esse divitem non potest renuntiare priori conditori quem erravit nec error qualitatis
ut si quis ducat in uxorem metretam vel corruptam quia putat esse castam vel virginem non potest eam dimittere.

De coniugio marie et ioseph

Permissis aliqua addendum est de modo illius consensus
qui inter mariam et ioseph intercessit. Hanc credi
potest non solum mariam sed etiam ioseph apud se dis
posuisse virginitatem servare nisi deus aliter iubet
cognosset consensisse in coniugalem societatem ut vitam
de altero velle vitare sed intelligebat quod virginitatem ser
uare vellet nisi deus aliter inspiraret. Et illa voluntatem
iubis non exposuerat postea non exposuerunt et iuguiter
permanserunt. Constat quod maria in matrimonio tale vinculum
fuit non in carnale copula. nisi deus de ea specialiter praecepisset quod
eam filio in matrimonio consensit coniugem. quia virginitatem suam
volebat et ideo non aliter consensisse in coniugalem societatem
nisi familiae huius dei consilium de eo. Augustinus ait. Beata
maria posuit se servatura castam virginitatem in corde
fidei non potuit esse. Subiecit se divine dispositioni posuit se preservaturam virginem. nisi deus aliter
revelaret. Considerans quod iugiter sua divine dispositioni
consensit in carnale coniugium. Ita illa appetendo fidelem simplicem
placuit in utroque obediendo postea non sibi cum vio labius
coniunxit et utique iugiter permansit.

Et perfectum fuit inter eos coniugium

Inter quos ut ait augustinus perfectum fuit coniugium non
quidem in significatione sed in veritate. Sanctorum
enim fuit coniugium patriarcharum. Vnde augustinus ad
deo patriarcharum consensisse nonnullis abo preservat reddere
debuisse. a quo proinde si lapsus esset ille tamen salte preservat
non quia petit tribuatis a commixtione carnali. Ideo maritus
tunc esse desiderat primo non tanto sanctius coniugem ma
nebatis quod sanctioda concordia placita suavitatis perfectum
iugiter fuit maria et ioseph coniugium in veritate perfectum etiam
fuit bonum triplex bonum quinque fide et prole et sacramento.
Omne enim matrimonium bonum ut ait augustinus et illi
patribus optimum fides proles sacramentum. Proles cognosci
perfectum dicitur fide quia nullum adulterium. Sacramentum quia nullum
diuorcium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit quia in
carne peccati sed non potest sine pudenda concupiscentia carnis

ex pfectum fuit inter eos coniugium

que accidit exposito. Sine qua coapiri nolunt qui sic predicti
tiunt aut et lib. no interfuit coniugalis caelibatis coniugis
sic nec fuerunt mere no carne sic et pontes quibus Ambros
dicit posteri sici quigiu p carnale coplaz. In omni inq mri
moio quidem intelligit spiralis qua confirmat et perficit co
iunctio comixtio corporalis. Oz intelligendum e quigiu perfecta co
mixtioe corporali no quatu ad ueritate nel substantie coniugij
sz quatu ad significatiozem et perfectio vnioz psoi et ecclie tic
sicificat. De finali causa coniugij :

Exposito que sit efficaces ca mriomij consequens e oste
de ob qua causam soleat nel debeat contrahi ma
trimonium. Est igit finalis ca contrahendi mriomij pri
cipalis procreatio prolis ppt hoc enim instituit deus
quigiu int primos pontes quibus dixit Crescite et multiplicamini
etc. Secda e post partu ad vitaeo formicatois vnus
quisq ppter formicatiozem vnusquisq habeat uxore sua et
vnaquaeq habeat virum suum. Sunt etia et alie causae hones
te ut inimicoz reconciliatio et pacis retentio. Sunt etia
et alie minus honeste causae ppt quas aliqui contrahit
ut viri mulieris pulchritudo q aude amoe inflamatos
sepe impellit ire quigiu ut sui copiae valeat desiderium satisfacere et diuitiaro possio sequt etia quigiij
et alia multa que cuncta diligentia adhibenda sunt e discerne. Nec e assentiendum illis qui dicunt no ee quigiu
sz ppt has causas minus honestas contrahit. Constat enim
ex premissis quigiu sici exequi consensu ibis de puti
exposito quia amor ad hoc attrahat huius rei documentum
prestat iacob qui rachel decora facie et venusto aspectu
adamauit eamq diligens ait Seruiam tibi pro rachel septem
annis. In deuteronomio etia legit Si videris in medio captiuoz
mulierem pulchram et adamaris eam volueris uxorem
sibi introducens eam in domum tuam etc. : Sacramentum

Et lig sine no bono. Cum malus finis non contaminat
contrahat coniugium qui spes contingent mouz dum
coniugium tri bonum e qui uita mala nel intentio per
uersa aliquiq sacramentum no contaminat huius at quigiu
Maie et ioseph alias cas speciales sz vt ugo solacio
viri sustentaret et ut diabolo parturiente esset et ut Jo
seph dsponsatus castitatis defendens ea abstinentia suspi
cionis ne ut adultera daphnaet. De tribus bonis

Post hoc de bonis coniugij q sint. coniugij
et qualit contra exercet dicendu e. Tria sz pri
bona coniugij vn dicit. Nupciale bonum triplicitu
e. s. fides proles sacramentum. In fide attendit ne p
vinculum coniugale cu alio nel alia coeat. In pole

XXXXI

XXXVII. De tribus bonis coniugij.

ut amater suscipiat religiose educet. In sacramento ut
quidquid non expedit et ut dimissa uel dimissa nec cum plus
alteri coniungit. De duplici separacione

Separacio ac gemina a coniugalis est et sacramentalis. Coniugalis
potest separari cum fornicatoris uel ex qui ob sen
ii cum religiosus sue ad tempus sue vsque in finem.
Sacramentalis non separari nequit du viuit si legitime
persone sint. Manet enim vinculum coniugale inter eos
etiam si alius a se discedentes adhesserit. Vnde Aug. Vsque
adeo manet inter viuentes semel initia unta nuptiarum
ut porro sint inter se coniuges etiam separati quam cum alius quam
bus adhesserit. Sic manet inter viuentes adhuc coniugale
vinculum quod nec separacio nec cum alio copulacio possit au
ferre. Sic apostata anima uelut de coniugio propri recedens
etiam fide prodita sacramenti fidei non amittit quod
lauacro regenerationis accepit. Reddet enim redeunti si tamen
fuerit ab recedens habet ac hoc qui recessit ad cumulum
iuslicii non ad metum pleni. Sic quibus placuit ex conse
nsu ab vsu carnalis culpe perpetuum continue abstinet vt
vinculum inter eos coniugale violatur. Immo firmiorem erit
quo magis ea pacta servare gerit que caritas concordiaque
seruanda fuit non voluntariis tempori nequibus sed voluntariis
animo affectibus. Et attende quod tercium bonum coniugii dicit
sacramentum non quod est vnum coniugium sed quod eius res sacra
signum et spiritualis et inseparabilis iunctionis propriet ter
desse. Hec tria non adsint omni coniugio

Et a sciendum ab aliquibus contrahi coniugium quod hoc
tria bona non comitatur. Deest enim fides ubi vir
cum alia uel mulier cum alio coit hoc quod bonum vita
coniugio adhaeret ut expedit si adsit amplius commo
detur coniugium si non adsit non inde amittitur. Cum enim
adultera et non ideo coniugio non est. Imo si quisquis non
esset adultera non foret quod cum sit culpa admittitur sacra
mentum non cassatur. Bonum quod prolis non oriuntur adest
coniugibus. Quia enim pai uoto continencia seruat. Alii
petitus desiderium uel alicui rei cum gaudere non valet. Nec
omnes illi etiam qui plene percipiunt bonum plus habent. Nam
bonum plus dicitur non ita plus uel plus spes que ad re
ligionem non refertur. Imo adhuc aliam sicut fortior ut
cum quis. Tirene possit filios habere desiderat. Spes
ac desiderium quo proles adipiscitur vt religione
informet. Multique plenum habent qui cum bono plus ca
rent nec omnino cum coniugium ea desiunt. Sacramentum uero
ita inseparabiliter coniugio adhaeret legitimae personae
ut si illud coniugium non ea videatur quod sit manet inter

vinctes vinculis coniugale ut eam interuente diuorcio
formacionis cum quibus vinculi firmitas non soluatur
Vbi uero non est legitimas penas contrahi coniugium non
adest illud bonum quod dicimus esse et potest solum talium co
pula de quibus post dicetur Cum uero coniugium sit inter eos
qui iugalia affectu non tori gerunt plus si explendo libi
dinis conuenit nec formam iugis appellet ipse
dicit Iugis dicens Solet quaeri an mastix et femina nec ille
mastix nec illa uxor alterius sibimet non sint pareda
dor si prouincia solis coniubium cum contingant ea fide
media ut nec illa cum altero nec ille cum altera fruatur id
uero nuptie sint vocande Et potest fortasse non absurde
hoc appellari coniubium si usque ad mortem alicuius illorum
inter eos placuit et potius gnatorum quibus non ea con
iuncta sint non tori vtuntur ut ut nolint sibi nasci
liberos vel eam opem malo aliquo agant ne nascatur Ce
terum si ut vtrique desit ut vnicuique non iuncto quod hac
nuptiarum appellari possunt Et enim si aliquam sibi ad
tempus adhibuerit donec aliquam dignam honoribus aut
suis facultatibus inueniat quam in iugio adducat aut
po adulterest nec cum illa quam cupit iuenire si cum
ista cum qua sic cubat ut cum ea non habeat maritale con
sortium Ecce iuges duo qui solis coniubium cum quem
unt si tori prolis gnatorum aliquo malo dolo non vitent

De hijs qui procurant venena sterilitatis

Qui uero venena sterilitatis parant non iuges si formarum sint vni iugis aliquo
uxoris placuit hec libidinosa crudelitas ut libi
do crudelis ut eam venena sterilitatis parent
et si nihil valuerit quod conceptos fetus intra viscera aliquo
no extinguat ut fundat uoluerit sua prole prius in
terire quam uiuere aut si intra uiscera cecidi animum
nasci prius si abortus tales sint coniuges non sint et si
abortus tales fuerint non sint pro coniugium si pro stupri
porum inuenerint Cum uero abortus non sint tales audeo dicere
a illa quodamodo e multi metrio a ille adulterium

Cum sint homicide qui parant abortum

Hoc solet quaeri de hijs qui abortum parant
sit iudicatur homicide ut non tuc puerpium ad
homicidium pertinet qui sortis e et diuinitatis ut
iugis sup Exodum affert Informe at puerpe
rium ubi non est tua viua tuo ad homicidium pertinere

noluit dicat eam dugs. Ad inferme puerpiu aiaz no
hit ydeoqz multat pecunia no reddi aia p aia sed iam
forte corpi aia dat no i corpiu corpis nas sit cu sere
deinata nia si cu semine et aia existit de aia tut ess
milte aie cotidie peunt cu semine fluoni no psicat
natuntati pmiti sperz domiti copaginat et sic hita
tore mdua tu go limamenta copacta no fuerit ubi
eat aia Ste Jeromiq Demia paulati forte cutero
et ta diu no reputat homiadu donec alenta con
secta suas ymagies mebraqz suscipiat Ro hijs a
pat tut homiadis ee qui abbrie pfurat cu formaty
e et aiatu puerpiu.

De excusacione coitus que fit per hec bona

XXXII

Qum igit hec tabo hec bona
i aliquo coiugio sit occurrit ad excusacoz coitus
carnalis nallat ctn em servata fide thori ca
plis coiuges conuenit sic excusat coitus ut cul
pa no heat ctn no deficiente bono plis fide tn fruata
conuenit ca i continente no sic excusat vt no heat cul
pa si venale vn dugs Coiugalis cocubitus gnandi
gra no hr culpa grupie no seciade si tn cu quge ppt
fide thori uetale hr culpa Ste hoc q quigati victi
cupiscencia vtut i unca ulr nectate liberos p gnandi
pona i hijs p quibus cotidie dicq Dimitte nobis debi
ta nra ro vbi habet hec dona de sit fides siz et plas
no videt coitus defendi a crimine vn i sententiis sexti
pitagoica legit Dmiq ardetior adtor ppe uxoes a
dulter e Ste Jeromiq Sapies iudicio amat coiuge non
affectu no regnat ieo impetu voluptatis nec preps sert
ad coitu Nichil sedq eu pore q amat qi adultera tam
dicit se ca hiam gmis uxoibq uigi mittit sulte pecu
des et pqq uentes uxoibs i tumuerit no pdat filios
nec adtores se uxoibq exhibeat si maiores sed mi
moio opa liberoz cessa sit voluptates at quede
metricat amplexibq alpnit i uxore dapnate.

De indulgencia apli quo sit accipienda

Sed si cocubitus qui
fit ta prolis culpa
carret. Quid apli fm i dulgencia pmittit qta em
ait hoc at dicto fm indulgencia Cui em pstat
venia mis culpe phot ena quida pbae uolut nupti
ab ee pcty Oz ut sup dcm e indulgencia alia e con
cessionis alia pmissionis Ergo apli de nupciis z de
carnali coitu et ad vtrumqz vetulit illud hoc at dicto
fm i dulgencia Indulget em nupcie fm concessioz et
cocubitus nupcialis qui fit tn ca prolis Cocubitus no

De dulgencia apli quo sit accipienda

u sit ptes necessitate grandi obiectionem indulgetur sine
permissione. qr ibi aliqua culpa est sed venialis. Ideoq; non debet
hec concedi sed permitti. qr non est laudabilis sed venialis.
De hoc dubio sic dicit. Forte aliqs dicet si ueniam ceset
Aplus. go petrus sicut nupsit Cui enim mst pad conceditur
venia plane qd in sic imitati permisit sine vecia audio
dicit petrus ee venia nam concedes aplus concubitu acce
dit quinquies ubi est continentie malum incontinentie ma
lum et qd vtr cognosci uporet etiam ulti necessitate peccati
di liberos sed et ibi est impedimentum bonum qd enim qr incon
tinentia malum et ideo coniugium ubi est gaudium pt in mediis
gradibus non est bonum non tamen illud malum culpabile est hoc
bonum sed illud malum sit veniale pt bonum nupciale qd non
reprehendit aplus sed malum incontinentie Idem Concubitus q
non sit causa plis nupcie non cogit fieri sed impetrant
ignosci Sitis non ita sit nimis vt impediat ipsa que
orum debet nec imitetur in eum vsu qui est coniugatus
Concubitus est necessitas grandi inculpabilis et solus ipse est
nupcialis Ille uero qui ulti necessitate pgredit non con
sed libidini obsequitur et hic non exigere sed reddere quoq; ne
formetur ad coniugem pertinet Si uero alio ti gurpitudine
subigatur vem faciat que non est nupciarum Cuius delicti
non sunt nupcie hortatiue sed depcatiue Dicit quid con
iugalem castitas peccandi et reddendi carnale debitum
fides hoc dicit nupciarum qd aliqui pro debito reddit aplus
dicens Non peccat vxor si nupsit Cui igitur culpabilis
non sit grandi intencione concubitus qui pd nupcias imputa
dus est quid sine venia concedit aplus nisi qd quisque debi
tum carnis exposcit non propter libidinem
voluptatem Cum ti voluptas non pt nupcias cadit in cul
pa sed pt nupcias accipit uenia Immo debitum ipsum pos
sio sine venia concedit quoniam et hic laudabilis fuit
nupcie qr etiam illud qd non pertinet ad se ignosci fecit
unt pt se Non enim iste concubitus quo struit genitrice
agit ut impleat petitum quod postulat nupcie Dicit
igit in me sic nupcie bone sit qr fide thori seruat
et plis suscipiendo cum uxore sepu commisceat et impie
tatem sepacedis horret sanctitati etiam quisq; non credit
fidet obtee pt sed pong fidat pdest infideli vt aplus
dicit Colligis ondit qd coniugis qd cum prolis tm concu
unt nil qui exigentibus debitum reddit defendit a
pad sanctus coniugium bonum nupciale Si enim absq; pcto
no possit fieri concubitus coniugal non poterit dns pd di
luuium cor copiari dicens Crescite et multiplicamini cum

ia ſi carnali gaudia nō poſſent cōmiſceri. 2n

Sic nō dēs delectacio carnis paratum eſt

Sed forte aliquis dicet omnes carnis cōcupiſcencias et delectaciones que ſi in cōtu mala ſūt et penales quia ex peccato ſūt et corrupta et nos dicimus illa quoque ſemper mala ſūt quia ſordida ſūt et pena peccati ſi nō ſe peccati ſūt eam delectat vir ſicut ſitim cibi potus et requieſcendo post laborem edendo poſt eſuriem nec tamen his delectacio eſt peccatum niſi ſit immoderata. Sic et delectacio que ſit in cōtu coniugali cum aſſunt illa ſua bona a peccato defendit. Videtur tamen beatus Auguſtinus alicubi ſentire ſi quis ſi peccatum nō poſſit fieri carnalis commixto dicens. Vir cum uxore debremes miſſis lotis aqua ecclesiam intrare nō debet quibus dimiſſis homines de hac re diuiſa ſentiant et alia cuſtodie videantur prohibere tamen ſe ab utriuſque illis iuſtum fuit quia admixtione uxoris quoque et lauacri purgatione fieri et abiecteſſu ecclesie paululum tempore. Nec hoc dicendo culpa deputanda eſt quoniam ſi quia licita admixtio coniugum ſine voluptate carnis fieri nō poſſit a ſacri loci ingreſſu eſt abſtinendum quia voluptas ipſa ſine culpa eſt mitigari poſſit.

Determinat auctoritatem. in

Hoc autem ne quidam obiicet intelligendum eſt in illis qui nō gratia plus cōuenunt quam voluptas eorum eſt ſed ut nihil aliquid repugnet poſſit ad hucmodi nuptiales amplexus cupientes qui nō mediocriter cōuenunt poſſit interdum procreande prolis hoc autem quoque eſt abingreſſu ecclesie abſtinendum eſt. Et quia intelligendum eſt. Gregorius quem oſtendit. Dignus nō ſua quoque nō rapidine voluptatis carnis ſi tamen creandi liberi gratia vitetur ita profecto ſine de ingreſſu ecclesie ſed de ſumendo corpus domini ministerium ſuo e iudicio rationabiliter quia phibet a nobis nō dicit accipere quia ipſe potius naſcitur ad dare. Cum uno nō amor procreande ſobolis ſi voluptas dominatur copie commixtionis habent quoque ecclesiam de commixtione ſua quod deflent. Vir autem qui commixtionem coniugis a lotis ſuis ſicut ecclesiam ſacram cum valet accipere et ſine pſumptione ſuam ecclesiam licuit intrare.

XXXIII De ſolutione carnalis debiti in

Sciendum eſt etiam quia cum in omnibus aliis vir poſſit mulieri ut caput corpori eſt enim vir caput mulieris in ſoluendo tamen carnis debito par eſt. Idcoque apostolus ait. Vir debitum reddat uxori ſuae et uxor viro quia mulier ſui corporis potestatem non habet ſed vir. Ita et vir.

XXXIII De ſolutione carnalis debiti

potestate non habet sui corporis sed mulier. Et nec mulier ad alium vir
nec vir ad aliam mulierem potestatem habet sui corporis nec vir
ad continendum nec mulier potestatem habet sui mutuo consensu sed
alter alterius potestatem habet corporis ut postulat alteri non liceat
alteri negare debitum. Nihil hoc enim potest esse et nec vir
nec mulier corpus suum liceat alienare sed sibi invicem debito
res sint in hac causa ne petendi detur occasio per quod non do
minium tollitur vino sed incitum debet enim sibi quisque non so
lum ipsius corpus sui commitendi fidelibus per eadem ca
que prima a civitate mortalitate secretas veritas etiam infirmi
tatis incurrere excipiende ad illicitos concubitus denuntiandos
mutua quodammodo sunt ut et si alter eorum continentia pla
ceat nisi ex alterius consensu non possit. Ad hoc enim neuter
potestatem habet sui corporis. Et ad adeo verum est ut etiam quod non
licet per pendorum infirmitatem et continentiam cum expetit
si ille de mendicis id illa non sibi altius negat nec per
hoc inducat indapnabiles corruptelas reddere enim de
bitum quisque nullius est criminis. Quoque ait: quando ne
cessitate culpe et venialis formam id id medicam pu
nendi et criminis. Quod neuter continere valeat nisi ex

XXXXII

Quod non sine consensu communi consensu
uxoris vir continere non valeat subditis probatis testi
moniis. Ait enim dux. Si dicat vir continere in volo
nolut ait uxor non potest. Et ad eum tu inquis illa non vult
nunquid per continentiam tuam illi debes fieri fornicaria. Si alius
nupsit te vivo adultera est. Non vult tibi lucro de
tale damnum compensari reddere debitum. et si non exigis reddere
per iniquitatem petita deus tibi computabit. Si non quod tibi de
betur deus iis si reddis quod debes uxori. Idem finis uba
aplica etiam si vir continere noluisset et tu noluisses de
bitum tibi reddere voluit. et illi deus imputabit continentia
si non sine si tue contendet infirmitati ne in adulterium
cadat. Et nisi ipse contendet infirmitati uxoris red
dit non exigit debitum. aut si petit propter infirmitatem du
at uxorem plagas poenas et sine uxore et non potuit
per fraudes et dirupit secum expectat deus nonissimum.
Idem vna ca sola et pet quia te ad id quod nonisti non
mo non hortatur sed etiam prohibemus impleri. Si forte tua
quis hoc tecum sustinere animi id carnis infirmitate re
cusaret. Nam nonnulla tua non sunt a coniugatis nisi ex
consensu et voluntate qui et si propte sim sunt magis
a correcta temeritas per soluenda promissio non enim
exigit si quis ex aliena aliquid nondum sed eorum usur
pare uetat alienum. Idem apostolus nec ad tempus vel va

cent dom n' ex qui consensu noluit commes carnali iui
ce fraudai debito Idem manifestu e ita noluisse legi
semiaz sub vio ee vt nulla diuota q abstinendo ei no
uerit reddat ab ea nisi auctor fuit vir pmittendo na
m ad pcm eius vri ptinet ubluit leo si pus pmise
rit et postea prohibuit no tn dyoit ut faciat mlier
qd noueat qr pmissu ia pus auro fiat vri dyoit
ee pcm qr abstinuit qd prig cessat no tn mulier ex
hoc iussu dedit ut ei prig vir ei cessaret postea si
phibuit cotrespnat Cohyns apparet q vir ut mlier
cotinencia deo offerre no pt sine qui assensu n' alt
alter' debitu negare dz Si uo quibz corp alter a suo
iure absoluit ad pteta fruitute nuq reuore polit
hoc em vide' dugi sup volunsse Rubusda vide' q
mlier no distedes a domo viri q vid pmittere coti
nencia pmisit eos phibere solue no valeat et hoc
ppt dignitate vri qui e caput mlieris Q melius h
intelligi n tn cau nisi uir concedit mlieri voue co
tinenda et annuoti phibz impla Si uo hitu mutauit
no pt reuori sinillud Qui vxore sua vela' pmi
sit alia no capiat sisi conuertat

Q Quibus tporibus ressandu sit a tortu

Et liz debitu posteti sit semp soluedu no liztn
quolibz die poste vn dugi Lpriano cu vxore
sua aliqn liz conueniat aliqn no ppt pcessiois
em dies et ieuniorz aliqn no liz conueniat qr eciam
a licitis abstinedu e ut facilius impetri possit qd pos
tulat Idem quoacs em si dies nativitatis vel reliq
festiuitatis aduenerit no solu a coubitu sed no
solu eciam a licitis vxoribus abstinere Ut dicitur Si ca
pelundzi filiorz duat vxor no multu tepus cessa
vide' ad tpin iussi qr et dies festi et dies pcessionis
et ipa co concepto et pty vno legi capitulo vsti car
nis hyns dehe tpibz demostrat Premissis

Illi at qd dm est. Sicut mq videtur dissentire a
redde debitu no ee pcm vide' obuiare qd ait Je
rom Quicuq modi debitu reddit vacat no pt
oro nec carnes agm edere Ite si pacis ppositis
abstinis qui vxores suas tetigerint comedi no pote
rant qrto magis panis qui de celo descendit no pt
abstinis quinquallibz paulo an hesere tpleribz uo
lari atq tetigi No qrupcias cedepneq figes tpe
quo carnes agm medietatis sunt patres a carna
libz operibz abstineant hoc cuplis ipsa administros et

desie plane videt quibus non licebat sacra officia celebrare
atq; mysteria tpe coniugalis adulterio quo ecia pnicia spus
sti non datur. Vnde id, aut Consulta legitima carent quod pcto
non ty tpe illo quo coniugales adq; gerunt pnicia sti spus
ecia si ffpha ee videat qui officio gnationis obsequitur.

Quibus tribus non sunt celebrande nupcie.

Ac solu in ope carnali obseruada sunt tpa.
Sed ecia in celebradis nupciis sn illud non oportet a tpo vsq; i octaua paschie et tbq; ebdomadibq; an festie sti johis et ab aduentu dni vsq; po epyphania nupcias celebrare ecd si sim fuit sapiens
Nicolaus papa nec uxore duce nec quigia fuce qdragesimali tpe qvemie posse vllo modo arbitror.

De diuersis coniugij legibus

Queritur hic de aliquibus pribus qui plures sibi legitimasse vxores uel concubias vsq; pseuerent adqd
diad p vanitate tiporis vana inuenit dispensatio
conditionis. Ab exordio enim tpis inter duos inseparabilis tonia ichoatu e quigium deo pos ade dicente homo adherebit uxori sue et erunt duo i carne una. Et sm
inchoatiis modu inter duos tm ponitur successio tpis
contrahit si plures homines iobedientie pstiterit. Post dorsum coplam filij israelis dorsum uidimus q illicita fuit sed
vnq vxor tm qd et fides pribus tuc fuit coplacuit q uxorat alie mulieres uel vxores adq; ade filij ul filie iudicent.
Primo enim lamech duas legitur sibi iunxisse vxores vtrumq; arguit. Et peccatum carnalis voluptatis id fecisse prohibet. Postea ius qui ia pena omnes homines falsis dis seruiebat paucis iustis diu permanentibus consultis e adeo plures in mrio coplacere sibi ne illis paucis desiderantibus culty et notitia dei deficiet. Vnde abraha vinente uxore ad ancilla intrauit. Et ipse ea genuit iacob ecia liberis et ancillis se coplauit. Et filie loth patre ebrio use sunt. Cu enim ceteris idolatris coluerit abraha et filios elegit peculiare sibi ipsum dns elegisset vite militare secundum ministerio poli dei multiplicando greba qui successor sagnis erat successio religionis. Vnde ecia i lege maledicta erat sterilis que non pluribus semine sup terra hic ecia sacerdotium coniugia decreta sunt qm in successione familie successor efficitur. Igit abraha et iacob deliquit qd plura uxore filios ex ancilla quesiuit. Nec illum excusat qd quigale debitu secundum ate i alia lia alicui gerere cu illorum coniugia mori equat. Dominicati et i modcatu usq; coniugii tpis turpitudinem fare imitat. Sermonis illius tpis. Deinde quaz sic Antiqui aut antiquus iustis non fuit

pam q plurib⁹ semel vtebat neq; con nam hoc faciebat
cu no castimedi cā sz gymnedi hoc facerent nec qt mo
rē q eo tpe ea fiebant nec cōn preptū q illa lege
erat phibitū idem obiciūt iacob in⁹ vobis q sim
mos erat carne no erat huic priarche cōiugib⁹ ex
ipietib⁹ semē suū mistebat no gaudia pficiende
voluptatis sz pudicia pragade sicut sōlo strut
apti auditoribus suis admirabilib⁹ dbcha sua cōdelec
tebat no auditate cōsegde laudis sz caritate semi
nāde ueritatis de alib⁹ antiquis tpib⁹ cu adhuc
salutis mre mysteriū velaret iusti officio pragadi
nupcias cōiubebat no vidi libidie sz ducta pietā
te qu mito facilig cōtinē posset et vellet vtebat
tū cōiugib⁹ et plures vm vno tpe licebat quas ma
ius habat q nlet vna quibz storz in quib⁹ videb⁹
q sm venia concedit aptg habat em eas i opere
ncādi no i morbo desiderij ste ambros dicit sara
ad abraham ecce cōclusit me dns ut no pariā intra
go ad ancilla mea ut filiū suscipias ex ea et ita fim e
considera primū q abraham cu lege moysi et ab sua
gellū fuit no go i lege cōmisit abraham sz lege pue
nit no du em mediocri videbat quod considera q
no ardore alicuius uage sicut sz libidinis no pecula
tis forme capta d ancille cōiubio cōiugale
post huius thorū sz studio grade posteritatis et spa
gende sobolis adhuc post diluuiū raritas erat hu
mani generis adhuc cadā et reliquias demq; et cu hac filie
loth ea quere de posteritate inuenerunt ne genus deficet
humanū et ro publica minus gtū priuata culpa pre
tepsit ste dicit iusto q ius cupiat dyssolue et ea
cu vpo tū sum it alimentū no cupiditate viuendi
sz officio cōsistendi ut maneat q natū e pt alios
sic mysteri semen uice nupciarū offendisti fuit
stis vetis no libidiosi ad em est cōbg ad salute
hoīs hoc e cōcubitū ad salutē humani generis et vtriu
q no est sn delectāde carnali q tū modificata et
restrenata tpanda iusti nale redacta libido esse
no pt ad autē sustentādo uita illicita e cōbg hoc
e in quereda pole formicaq; illicita cōcubitū at
pt e in abolidito i moderatior appetitū hoc e i cō
iugib⁹ uenalis ille cōcubitū

No preferatur virginitas sohis castitati abrahe

Quod no castitas virginalis sohis castitati abrahe
no pferat i merito iugali castitati abrahe

No preferatur virginitas sohis castitati abrahe

Aug. ostendit maiores. Sic non est impar meritum patris
in petro qui passus est et in iohe qui passus non est. sic
non est impar meritum coniugii in iohe qui virgo castus ex
pertus est nuptias et in abraha qui filios genuit na
illis celibatus et istis coniugium propris distribuendo
popo militauit. Et quantum iohes in ope abraha in
solo habebat hitu melior est castitas celibum qui nupta
iaz quaz una abraha habebat in ysti ambas at in
hitu castitatis eam coniugalis vnoit de at casta si qui
dio potuit si tuc non oportuit. Ita hieronimus et lus ig
norat sub alta dispensatione dei omnes veteres suos eos
fuisse meriti cu nulle oppiam sit quod abraha an
plexatus in coniugio sic nunc vobis placet in castitate.
Seruauit ille legi et tpi sub seruitus et nos legi et
tempori modo in quos fines seculorum deuenerunt. Iohes ap
paret qui sit pres in lege sine peccato habuerunt plures
vxores id coniugias. Sed ecce nunc vxores appellat
spiritualia nuptias. Rachel et lia ambe vxores
fuerunt non coniugium. Si quis opponat quod fide thori
non habebat illi pres dicit in hoc habuisse fide thori
et non alios si prius vxoribus id ancillis in habebat. Sive
que fuit consuetudo i hac re an legem lex sub tpe mt
dixit moyses carnale oplatz fici cu mere cu nouca
cu soroe cu nepte cu amita cu matera cu nuru et
alios quibus est permisit at diuortium fieri dato libello
repudii in quo scribebat cuius vir per quibus vxore repu
diabat. permisit eam alia duci dato post libello. Et
ipse dure cordis eorum permisit. ope dicit non ut qui
detur displicuit sicut pollet homicidium permisit sicuma
la ne fieret peior et hoc permittendo non dei iustitia
demonstrauit si peccata minuit culpa. Sed non

Sed nuq sub lege licebat. Cu licebat plures habe
plures hre vxores. Audi qd septu in deutrono
nio habet vxores plurimas que alliciant aliaz
eius. Sup quo loco dicit manifestum salomonem hoc
preceptum transisse. Dauid at plures habuit non preceptu
predicit permissu. Eam plures hre non plurimas q alli
ciant aliam multiplicate cu tradit vt non eleuetur
cor eius ipse aliengenas prohibuit ee vide. Veritatem
multiplicare viri qualiter prohibita. permisit at
tem plures hre si non multiplicare volentes at plei
tudinis tpe quo lex gra vbiq est dilatata reducta
est lex naturalis ad priorem honestioremq institutionem.

Cu licebat plures hre vel non

pt vng vm. signa xpi et ecclie ingat. nec queat electio
muneris ny sacrae oe gnis si impsoe unte et sinceritate
cosciae et iginitatis fecunditatis pfeat et sacdotibus cotinere
ad indicatur. De virginitate mentis et corporis

Melior est ergo virginitas mentis q̃ carnis.
Vnde Ambro. Tolerabilius est mente virgo q̃ carne
gra sotrugis bonis est sicerat. Si nolueat salte
no homi castus sit deo sing. Corpus positum pt adulterari
no pt nec luxuria infamat castitate si castitas
ea loti abolet infamia. Idem no pt ca'o an corrupti
n' prig aia corrupti sicut munda em addtagroe ala
cas no peccat. In fine hug capti apit quo uexsit n'
aia prig sicut corrupta corpo no posse corrupi si pe
cato illud eaq. Augn. adulterii est. sic mquit sanctis e
mori. fame q̃ ydolotutis uesti. tal sanctis e defingi
sine lebeis q̃ exilliato coitu sit pe gra. Vnaqz vero
nasciti haeds si paedti vida no sentent et deu vre
volunt honesti et salui erunt. Qemle em ap. qlicaqz ho
me creatura dei est et eo male utenta male est et
no ipm aliqd malu est. De psonis legitis

XXXIIII

Vnc supra est attende que psone sint legitime
ad coterahedu mrimoniu legitime indicatur p
sone sim statuta prim que diuisa sit alie sta
qz fuerit legitime an lege alie sub lege alie
n tpe gre legte. i. pmitia ecclia queda erunt legitime q
mono sit Earl. no q mo legitime sit id illegitime qda
sit plene legitime queda omo illegitime qda media
plene legitime sit quibus no obuiat voti castitatis ul
ordo sacer id cognacio id disparitas cultus id gdo id na
tie frigiditas et sic de aliis. Quibus uel legitime sit
p notu pordiam p cognacio. p disparitate cultus. Media
ved si uer plene legitime nec omo illegitime p frigi
ditate ul condicoz. Si omnes es ingat ignoratie cona
nere put abusda accedentibus causis. Tales defectibus
diuidi. De his em qui ob frigiditatis debitu red
de no pnt cosilit bto Ba. ut pmaneat. Si mlier
ctur dicat solo ce mr. et filios pcreat determinat ut
vtrugz eorum man pmanere uelit q̃ mlier ita
liter conuenerit et tuc mlier ad nupias conscendat
Vnde ait qui frigide natie est libeq̃ spe coniugi pma
neat aut em sit intergrata sibi qui mrimoniu con
iuncti sit et nulla no pnt. Ille alia et illa alium du
ce possit. De quibus septi est vir et mlier si sit quiperit
et post diuort mlier de viro q̃ alio no possit cu ea

De frigidis separandis

De psonis legitis

si pt̃ probat qd̃ dicat p iusti iudicii accipiat aliu. Si
ro ille accepit alia sapent. Ita de hijs requisisti qui
ob causa frigide natiue dicit se no posse uti in opere
carnis dantes consilium. Sed ro si no pt̃ ea uti p uoce
habeat ea qi sorore. Ad si retinendi singule noluerit
restinde maneat uxori nupta. Na si huic no potuit
naturaliter concordare quo alti conuenet. Igit si uir alia
uxore uult accipe manifesta pz ro qr suggerite diabo
li fomite exosa eq hiuit. Ro ea dimittit medaciori
tate molit. Ad si mulier cat et dicat uolo ce mr. Fi
lios procreare uteriz eorz. Ymo manu piquorz tactus sed
stis reliquijs iure iurando dicat et multi pgni tho
tarmis quidem ona ad effectu fuisset. Tuc uide mulier
si das posse conhe nupcias huiusmodi dico ipt̃ i fr mita
te carnis eorz. Vnde ac qui frigide e natiue maneat
sine iuge. Ad si et ille alia coplaz accepit. Sit hijs
uiuentibus priuij crimine reu teneat. et prima pacta
prida cogant recipe connubia hoc suadi e ad uiri
de fata. Ez uir si asserit se debitu reddidisse uxori
et illa diffitet. cui porig fides habenda sit incerto qri
de hoc ita statutu e. Siquis accepit uxore et habuit
ea alicq tpe et ipa sentia dicat q nuq cognouit eu ea
et ille uir dicat q se scat. Incertate uiri constat qr
uir e caput mulieris hoc de naturali impossibilitate
statutu est. De hijs qui maleficijs impediti conre non
possunt

De maleficij autem impedimento.
Hoc tenendu decernit. Ad si p sortilegias et ma
lefitias conubij no sequit. Hortandi sunt quibus
ita euenit ut spu contrito et humiliato deo et
sacerdoti de ceibus peccis confitenti satisfaciat et lacrimis et
eleemosinis oremby et iejunijs dno satisfaciat et p
exorcismos ac cetera ecclia stice disciplie munimina
ministri ecclie ties sanare probet. Ad si no potuerit se
parari ualebit. Ez pq alias nupcias expetierit ut
iudicij quibus iuste fuerit poibus quos reliquant
ecia si possibilitas contubedi eis reddita fuerit reconci
liari negabit. Ad in fine huius capti ginet exo vi
gore magis dem intelligendu e q exo canonica equitate
vl intelligendu e no posse reconciliari poribus ni iudi
cio ecclie eius dimissis ea fuerit. De furiosis addit

Furiosi q di i amentia sunt matrimo
contrahe no valet. Vnde fabrum neq furiosum
neq furiosa matrimoniu conhe put. Si gtitui
fuerit no sapent. Ita Nicolaus papa hijs qui matrimo

sam contrahere et cum eo duobus vel abobus amicitia vel
fiscor vel aliqua infirmitas accidit obiectis infirmita-
talium ... coniugia solui non potest. Sed et ea siquidem de
hiis qui ab adulteriis correcti vel membris truncati
vel a barbaris capti fuerint. De hiis qui cum duabus
De hiis etiam qui cum duabus sororibus dormiunt
sororibus vel que cum duobus fratribus dormiunt videt
est quid censeat consules qui dormiunt cum du-
abus sororibus et una ex illis an fuerit uxor neu-
tram ex ipsis habeat nec ipsi adulteri cum eis coniugio
copulet. Item nec ipse uxori his sibi reddere debitum qui
sibi reddidit illicite sorore eius cognoscendo ne etiam ipsi
morte uxoris his ea vel adultere aliam copulari con-
iugium. Item zachaeus ipse. Concubuisti cum sorore uxoris
tue si fecisti neutra habeas et uxor si non fuerit consta-
tiatis et continere non vult nubat in dno cui vult tal no
et adultera sine spe coniugii maneat et du viuitis
primas agite ex at ait cui vult nubat illi tamen pri-
morte viri vn. Qui uxores suas in adulterio
deprehendit nec ille nec illa alia uxore acquiret vel
alium virum quidem abo viuunt qui no adultera mortua
fuerit vir eius si vult nubat adultera no nuptias et si mor-
tuus fuit vir eius si oibus diebus prime lamicia psoluat
hic de illo adulterio agit. qd cum cognato viri vel cum
cognata uxoris committi. Vitate corporis
Non e dimittenda uxor pro qualibet macula seu deform-
Illud etiam sciendum e quod pro aliqua infirmitate vel macula
corporali non licet vir uxore dimittere et eq si debet
alter alteri subsidia prestare vn. Augustinus Si uxore
quis habeat sterile seu deformem corpore sui debile
membris vel cecam vel claudam vel surdam vel siquid aliud
sine morbum sine laboribus doloribusque correctam et quod
excepta fornicatione ex cogitari potest vehement horribi-
le pseuetate fidemque sustineat. Codsime utet vir et
XXXV
Hoc etiam notandum quod cum dns mulier
concedat uxore dimittendam cum fornicationis vio
cad licitam non tollit femis vn. Ieronimus Preceptum
dns uxore non dimitti excepta cum fornicatione
et si dimissa fuit manere innupta. Quitqui
uiris publicit hoc quod eqpt redundat ad femas. Nam
adultera uxor dimittenda et vir mechus tenendus. Ita
apud nos qd non licet femis eq non licet viris et eade
seruitus pal condicione censet. Quibus ostendit quod mulier

Codsime utet vir et mulier

pt sup formicacoz viri conuenie ut vnr mliere Vnl/mo
tanciq ppa Xpiana religio adulteriu utrozq sexu par
tone codepnat ꝗ viros suos mlieres no fabile de adul
teio accusat Viri at libeius uxoes suas adulteas apd
sacerdotes deferre conueniunt et io mlieib ꝗdito edr
hmie comuio negat viroz at latebe commisso no fuale
quisq ex suspicioib arceat Qui admonebit si cuq fla
gitiu detegat CZ formicatia neq dimittenit nisi pe
Quo queit an adulter expers fuit formicacois z eqiso
adultera posit dimitte ca formicacois Dicq q
nequit adultera uxor dimitti a vio nisi z ipe
expers formicacois exstat z qq Vni dig licitl
liquius est q ca formicacois dimitte uxore si z ipe
conuicit formitai Deuetit eni illud iquo alter iudi
cas teipm codepnas Quapp quisq formicacois ca
volt abice uxore prior dz esse a formicatoe purgato
CZ sit et de femina dicerit Idem indignat matri
si audiat adulteos viros pende sites adulteis femis
penas cu tato quiq eos plurimi oportuit quito magis
ad eos ptinet at virtute vince z exemplo regie famad
Hoiis appet q adult adultera dimitte no valz z eq
CZ pnt reconciliai qui causa formicacois separantur
Qui quis at formicacois expers
formicaia dimisit alia uoptari no pt ꝗ ptine
oportz ul ad dimissa redie sic z de sua Vnde plg
hys qui mrimonio uicti sit papio no ego ꝗ dns uxo
re a vio no discedat CZ si discessit mane inupta a
vio suo reconciliat z de vio addit z vir uxore no di
mittat Ez Ambroz ait Deus no subdit de vio sic de
mliere q liq vio alia ducat Ez hoc a Salsarius i abrosi
libro potiu credit Supplendu eni e i vio qd de uxoe
pmisit Apte dicit Aug sic Quae no addit de mliere
qd ptmisit de vio nisi q stem foem volt i telligi Vt
si dimisit ca formicacois pmitta maneat sine
uxore aut reconciliet uxori Idem si nec illi nubere
cedit uno viro a quo recessit nec huic altera ducere
vina uxore qua dimisit mltomiq phas e illicita
cu quibuslibz stupra admittere Idem vt no facile dimi
tatur uxor dns sola formicacois causa excepit ce
teras no vmisias mole suas sque exoluerit iubz pro
fide coiugali et pcastitate fortiter sustinere z melius
duxit qui a viro solutam duxerit Hoiis ostendit
q si ca formicacois fit separacio no pt vir uel mulier

CZ pnt reconciliai qui ca formicacois separant

i alia tñere cōplam possit at recōciliari et cohabitare sic
prig si dimissi alter reuocare noluit Que pmissis
sint tn Johes Crisi Sicut videntur obuiare
Detrudelis et inique qui casta dimittit sic fatuus
et inique qui retinet meretrice prong eam tur-
pitudis et qui relat crime uxoris Ste Ieronim
Cu mlier una carne i alia dimisit et fornicatione
a malto separauit nō dz teneri ne vir qs sub maledicto
faciat dicente sptua Qui tenet adulterā stultus et impius
est Ide adamadu scribes pharis. de quada que vio
sio vincere alij mpscat sic lit Rem noua loquor vmo
nō noua sed uetem que veteris testamenti auctoritas firmat
Si deliquerit sdm vnu mlier et recōciliari voluit pōt
nō pt Qz her oia mlligenda sunt de illa q ab adultio
recedere noluerit nec p pmiam pam delere ctēdit si vir
parere pati cōsentire vide Si em i adulterio persue-
rare elegit prōmis turpitudis et et lenocinij reus
maltus habit si ea adulterij rea fieri noluit Si at
a pcto recessit et ppmiam illud purgauit potest vi-
ro recōciliari vn dnus Ctēdit tibi duo vide vt post
adulterium recōciliet quinō si fides assit nō erit dubiu
Que em adhuc deputata adulterio quos credig pma
ce sanatos Idem nō erit turpis nec difficilis etia pg
petrata et purgata adulteria recōciliatio cōiugij vbi
pclaues rgm celoz nō dubitat fieri remissio peccatoru
nō ut post viri diuortiu adulterā reuocet Qz ut p
xpi cōsortiu adulterā nō nocet Ste gtē Debz recipe
pcatrice que pmiam egit si nō sepe Ste Cherimes Si
vir sinuerit uxore sua deliquisse et nō egit pmiam
mlier si pmanet i fornicatione sua et vinit cū illa
vir reus erit et pticeps pcti eius Ezi mlier dimissa
egerit pmiam et voluit ad vnu reuti dz recipere pecca-
trice que pmiam egit si nō sepe Super adulterium
Solet etia queri an De illis qui se cū polluerūt
valeat dua iōiugia que prig polluta e p-
adulterium Deho Leo pa ait nullu ducat
mrio quā prig polluit adultio Et relatu e ad
aurib sedis sacdotii quēda altiq uxore stupro vio
lasse et insup meche iuramentu dedisse q pg legitimi
mariti morte si supviuet ducet ea vxore qd et fim
est Tale qd columbin phibeq et anathematizaq hys
alijsq auctoritatib uetant i cōiugio cōplari qui
se prig adultio maculauerit si egt Aug Testat dicens

De illis qui se cū polluerunt per adulteriū

demq; mortuo eo cui quo fuit vera cōnubia fiei pt cō
iugia cū qua pressit adulterū Idem posse fiei sane
licitas nupcias eo pdms illiate quictis honesto pla
cito subsequete manifestu e Et h ultra auctoitas de cō
cubinis loquit phibens crubina posse tnsire ad ho
nestu placitu nupcias si castitate et fide suae uelit
p'a nō auctoitas aug' de illis agit qui de pcd pen
tuerunt t mchl i morte viri machiate sunt nec vivete
vid fide adulte dedit mechi qe ea i iugio ducēt si
vinet Qui nō hoc fecerint alijs pmissis auctoitatib;
phibent cōplai. Qi p extrema ad cōne valeat mor

XXXVI

Vnde de codice videaq. separa a viro et cōiso
Qan valeat iugiu dirimi Ad qd dicā qd nō ne
gat ingenua posse nube seruo si ne sit ei
seruilis cōditio libere pt dimitti cui fuitq eiq
fuerit deprehensu fm illud Qi q ingenui ho ancillaz
altiq uxore accepit t asciat q ingenua sit si ipa femina
pqea fuit i fuitute detecta si ea a fuitute redime
pt faciat Si nō pt si uolut alia accipiat Si nō ea
ancilla fierat et cōlaudaueat pq ea ut legittiaz ha
beat Ite eps eos Si femina ingenua accepit seruu si
ens qd seruq eet habet eu qt omes vnū pter hemq
celis vna lex et vno t feme Cu dr sciens illu seru
nu dat intelligi qd ne sciet illu seruu ee nō cogt
mane cu ipo Si em cōditio dolu pati nō cogt ad
here ei cuiq fraude decepta e Si at sciet vie cōdi
cōne mlieris ut eq nō valet ea dimitte Vn zacha
rias pa Siquis liber ancilla i mrimoio accepeit
nō ht licetia dimitte ea si cōsensu aboz quicti fuit
nisi obformaoz De illis agit quibq altitrig cōdicio
ei nota qn quisq ut Ite Cōpla seruz t ancille diuersoz

Qverit etia si seruq vniq dnorum
Qan ancilla altiq accepit an sit mt eos iugiu
Deho ita statutu est dictu e nobis q quida
legittia seruoz mrimoia potestatiua qda
psuptione dirimat. nō attedetes illud Ad dq quisqt
ho nō sepet vn nobis iusti e ut cōiugia seruoz non
dirimat. et si diuisos dnos heant si vno iugio p
manetes dnis seruiat suis t hoc nullis obstiuadi
e ubi legalis iuctio fuit et p uolutate dnoz At
tende fine hui capli vbi videt i mu pt uolutate
dnoz mt seruu t ancilla nō posse contrahi iugiu
vl si contrahit nō ee ratu Qnbus da tu vide inter eos

De copla seruu t ancille diuersoz dnoz

posse fieri quinquiu diuq etiam ignorantibus. De uno qui se

Illud etiam notandum. fuit fuit ut diuidatur ab uxore
quod si mulier uiri liberi accepit. ille ut cautum
esset diuortium se alicui seruiuit fecit. nec uxore di
mittere nec illa ob uinculum quinquiu in seruitute redi
gi potest. Vnde illud platice ad etiam synodum quod quida
mgenuus ingenua accepit uxore et post filios procreat
ocasione diuortii cuiusdam se seruiuit fecit. vtrum mulier
uiri tenere debeat. et si tenuerit an illa etiam seruituti
subiacere debeat. quesitum est. iudicatum est uxore minime debet
dimitti. nec tri ob priuilegium mulieris in seruitute redigi
debet. ille nec ex consensu quinquiu se seruiuit fecit quod liberos
ipsa maritum accepit. De etate contrahentium

Hoc etiam sciendum est quod pueri ante septem annos et
puelle ante xii annos matrimonium iure nequeunt
ergo si ante predictam etatem contraxerint separari plu
quibus voluntate et assensu parentum iuncti sunt
Qui uero in puericia contracti post annos pubertatis noluerit se relinquere si coniunctione permanere ita ex
hoc efficiunt quinquiu et deinceps nequeunt separari
Vtrum consulitur an septemum contrahi uel non. Solo con
sensu contrahitur. qui inuenire non potest nisi ab altera
parte intelligatur quod inter eos agitur. Duo illa exercuit sicut
alioquin quod ita adiectione quibus coniunguntur solui potest
nec tri solui semper necesse est. Nunc de aliis que pseudas
penitentiales illegitimas faciunt addendum est primum de ordine.

In quo ordine nequeant fieri coniugium

XXXVII. Sunt igitur quidam ordines in quibus nullatenus potest
contrahi matrimonium. et si inter se contracta sint
diuortium vt sacerdotium diaconatus et subdia
conatus. In aliis uero non permittitur sortiri coniugium
nisi religiosis suscepit habitum uel votum continentie fecerit. Vnde leo papa clericos lectores hostiarios
exorcistas acolitos si ex uotum et habitum inuenimus
et matrimonia petere noluerit uxore ducere virgines ecclesia
romana permittit non viduam uel repudiatam quia demceps nec ad subdiaconatum puerum potestatem nec laicus
uxore sortitus non virginem uel bigamus ad clericatum
Item ex cartaginensi concilio placuit episcopos presbiteros
diaconos subdiaconos eiusque abusoribus abstinere ordinem si non fecerint etiam ab ecclesiastico officio removeantur
Lectores uero cantores ad hoc non cogi. Item leo papa Non oportet
tinere eadem est ministris altaris que episcopis et presbiteris

qui cū cent layci vel lectores licite uxores ducere potue-
rint. Oz cū ad pdcos ordines provenerint cepit eis no lice-
re qd licuit. Item in Synodo Siquis eorum qui ad clerum
accedit noluerit nuptiali lege uniri copulari. Gor-
an ordinem subdyaconatus fuerit. Calixtus papa pre-
bitris dyaconibus subdyaconibus monachis genuinas
hyme seu matrimonia contrahere penitus interdicit. Gratia
qd uxorem habuerit aliquis presbiter disungi et personas ad
qd uxorem habuerit aliquis presbiter disungi et personas ad
priuatam debere redigi in ecclesie canonum distinctione iudi-
camus. Greg. Vetum sacre subdyaconum presumat epi-
scopus qui se castum vivere promisit. qr vita debet ad
ministerium altaris accedere nisi cuius castitas an receptum
ministerium fuerit approbata. Innocencius sedes Determinamus
ut hii qui in ordine subdyaconatus et superiores duxerint
aut concubinas habuerint officio atque beneficio ecclesiastico ca-
rent cū eam ipsi dni templum pasce dni sacrarium spus
sancti deserunt et ut dicit indignum est eos cubilibus et immun-
dicies deseruire ipsi. De interfectoribus coniugum suorum
Ns adiciendum est de occisoribus.
Hinc coniugum de quibus Nicolaus scribit. Inter
fectores suos quorum sine iudicio cū no addis
adulteros vel alios huiusmodi quid aliud hi dist
qm homicide et plecti ad penitentiam redigendi qbus
penitentia denegatur coniugium licet videre. Nicolaus permittere
maritis in adulterio vel alio huiusmodi uxores suas interficere
Oz ecclesiastica disciplina spiritali gladio non materiali crimi-
nosos ferire iubet. Hinc idem Nicolaus. Inter hanc sententiam
addere studuit si quis vxor adulterium perpetrauit vtq
maritus dicit licet sibi mundana lege eam interficere. Sed
sta dei ecclesia non mundanis constringi legibus. Gla-
dius hic non spiritale. Item Nicolaus papa. Quicuq; uxorem
vxorem absque lege et sine ira interfecerit alia quoque duxe-
rit armis depositis publica agat penitentiam et si ecclesiam
exercuerit anathematizetur vsq; ad sendat.

X·X·X·VIII

Nunc de voto inspiciamus. De voto
Votum est testificatio quedam promissionis sponta-
nee que deo et de his que dei sunt pro eis fieri
debet. Sunt tria et vota sunt quorum quedam sunt
Oriendum non quod votum aliud est quam aliquid singulare con-
nuere ut illud quod in baptismo suis fecerunt cū spondent
renuntiare diabolo et pompis eius. Singulare est ut cū
aliquis sponte promittit se seruare virginitatem vel castitatem
aut aliquid huiusmodi. Item singulare votum aliud est pulcatu

aliud solemne p̄uatū ē in abstodito sīm. Solemne
tonsūr ecclie factū. Ste p̄uatū votū si violetur
pam ē mōrle. Solemne id violat pam & stadalu
ē. Qui p̄uatū fecerit votū cōtinēcie matrimoniū
contrahere nō dīt. q̄ cōtrahendo mōrlit peccat. Si tri
cōtraxerint nō separēt. q̄ pbat nō pt. qd occulte
actū est. Qui enim solemniter se vouēt nullatēus con
iugiū inire queunt. Quibus nō solū nubere sed & velle
dapnabile. vn Aug. Incōiugali vinculo si pudicia
seruat. dapnari nō timet. Si viduale ḡtinēa
et virginali excellētia omnibus aliis ꝓpetit. ꝓpetit
petit. que expetita et electa et noto obluto nō so
lū capesse nupciis sed etiā si nō nubat nubere velle
dapnabile ē. Nouētibus enim ūgitate id viduitate
nō solū nubere sed et velle dapnabile est. Ad apostō
ondit thymoteo scribēs. Adolescētiores viduas de
uita ei enim luxuriate fuerit in ꝓpo nubere volunt. r ei
post votū ḡtinēcie indeliquerint. vtū nō dīm
nubere sed nubere nolunt in ꝓpo. qd tūc nō sit pam sed
p̄ sit ondit dicas hūtas dapnatōz & quae subdit
q̄ prima fide irrita fecerunt. et si nō nubendo tūc vole
dō id est voluntate que a ꝓposito cecidit appareat ee dap
nata sine sequat. mystice sine. si nō dapnat enim
ꝓposito sanus dapnat. ideo q̄ cōtinēcie fide prima in
rita fecerunt. r nostri id. nostro violato fide quā i bap
tismo ꝓfessi sunt. Si at p̄ voluntate nubendi dapnat.
constat si ed effectu mālipauit. reuocando id ee m
irritū. castis attendas. cadere ad ꝓpositū. vn Greg.
Viduas a ꝓposito recedentes viduitatis sup quibus
nos cōsuluisti credo te nosse a sō paulo nō gūtat
olim ee dapnatas quas tres aplica auēte dapna
das. et a cōtione fidelium atq a limitibus ecclie arcen
das fore tenendas usq̄ quo obediat sūb epō & ad
bonū qd ceperunt iuste aut voluntate reuertantur.

De virginibus non velatis

Dūgimus at. De virginibus non velatis
nō velatis si deuiauerit a p̄decessore nō in
nocētio tē degratū hēmus. hēc que nec dum
sacro uelamine tecte tūc in ꝓposito p̄ciuli semp
se similiter p̄manēdi līg uelate nō fuerit. tūc si
nupserint aliquo tpe hūs agenda prima ē. q̄ po
sto edto a dno tenebat. Si enim nō habies solū bonū
fidei qtracta nulla rōe dissolui gūto magis ista pol
lutaro qua cū deo pepecerit solui si vindicū nō po
terit. Item si virgines nō diem velate tūc pub. ꝓ prima

puniuntur facere

punnit et a cetu fidelium usq; ad satisfactionem expedunt
gitomagis vidue que perfectioris etatis et maturioris con-
silij existit et hitu religionis assumpsit et de inde
apostatauit atq; ad pozze penitentie suae reuisse a nobis
et ab omnibus fidelibus d'limmibus ecclie et a cetu fidelium usq;
ad satisfactionis sue eliminande et correibus tradende Bo-
nus apparet virgines uel viduas uoto continencie astric-
tas siue fuerint velate siue non illatenus conuiuium sorti
posse credende de eis intelligendum e qui continencia vo-
uerint Ad eum an erat liceitum pro voto sit illicitum.

¶ Non e hic permittendum ad innocency de viduis et
puellis decernit quod propter publicum imbut si pgea pub-
lice mupsuit non eas dimittendas ee ad primas nuptias
quibus se coniunxerat denuo recessit Si eum de horum
hec ro custodit ut quinq; viuente vno altei nupsuit a-
dultera tydat nec ei agende penie licentia concedat nisi
vnq; de hys fuerit defuncty. gitomagis de illa tenendum
que an se immortali pro se quinqedat et post ad huma-
nas nupcias transmigrat Attende q non solu quinqui
talibus negare videt sed etia locu penie Sed non ita intelli-
gendum e vt aliqui excludat a penia que digne penias
agere uolunt Qz ille non sit admittende ad primas que
ab incestu copula discedere noluerit ac pro religionis pro-
fectu non pt deo pro primas reconciliari que ad hitu sue
professionis redire neglexerit Tut ille cui se quinqedat
et defuncty est cui ab eis illicitis amplexibus hec penitu
recessit Cu igit dr eas non ee admittendas ad primas
nuptias hys quibus se coniunxerat recesserit de mundo sub au-
diendum est eis Tut eum eis vxti de mundo recedunt
et defunctus cu ab eorum gaudia iste se alienat quie
sensu subdita plitudo declarat et confirmat.

Cum grande malum sit adulterium

Cum vir et mulier legitime quidem sint constat al-
tero altero viuente ad alia non posse transire copu-
la. aliqui adulterium committit de qo Clemens
ita ait Quid omnibus penis et adulterio quin-
Sedum nanq; penis tenet locum Quid primum illi fit
qui aberrat a deo Gramissime igit peccat adulter et
uiter fornicatry si cuctis hys gradum incestuosi ab
omnes transeunt con nam delinquentes non dicuntur adul-
terij malum vincit fornicatorem vincit at abiecestu
deinq; eum e cu mere qui cu alica iuxore dormie sed
omni horu pessimy e qd con nam fit ut si vir mebro
mulieris concesso ad hoc non utat. hoc execrabiliter

Si metrice ß execrabilis sit in uxore. De hijs qui post
Hic queri de illis longam captiuitatem redeunt

Hemis qua putates uiros suos interiptos i cap
tiuitate ut abiqua dnatione nisi liberados
ialiorum coniugia transierunt. Si illi qui putabat
posse remeauerit uirum eis reddi debeat. et an sedi
formati sint sint et ipse rei adulteri. Dehor. Ideo ipse
sic ait. Licite est ut legitimari sede a nuptiarum redin
tegrada credat. et remotis hijs que hostilitas intulit
cuiq; id legitime restituat. ad intulit. peccandi est
ut recipiat quisq; qd prius est nec in culpabilis iu
dicet. et qi alienum iuris pacator habet. qui ipsa
eis meriti qui ita no ee estimabat assumpsit. Virut
em multa que ad eos qui i captiuitate ducti sunt pti
nebat iuris alienum tinere potuerunt. et in plene iu
stitiae. ut ersde reuisis redi met. Ideoq; si viri pro
longa captiuitate relisi ita i delectione sicut coniu
gii pseuerat ut eas capiat i suum redire consorciu
simitted. et maiupable indicado qd mantis intulit
et restituendu qd fides postulat. Sin et alia mulieres
ita posteriorum virorum amore sunt capte ut malint eis
cohere qm ad legitimum tinere consorciu. melio est no
tande ita ut ecclesiastica communione prius que de
re ecclesiastici contumaciorum crimis decreuerunt. redeant
pro i suum statum coniugia. qr sic mulieres quad uiros si
os reuiti noluerunt impiis sunt habende. ita ille q redei
unt melio sunt laudade. Et hijs ostendi illos qui tri
unguit. ut credat uirum interiptum pignoratam
aliqua hire excusticorum de pcto. et tm prima copu
la ad legitimam no sed dam. Venia tm hire si carcat ob
prbio male uolutat. Oz si qs i pria sua uxore re
lictu i longinqua abiens reuiorum alia ducat. Deinde
pria ducta eu dimittere uelit asserens se alia habu
isse que viuit nec ecclia permittat que qd ille as
serit ignorat. queri an in hac sda copta sit co
iugium. Sane dicit pt no ee coiugii. et mulierem de
crimine excusti pignoratam. Virum at adulterium co
mmisse. Oz eoq; id prima redire uoles nec vales
cogitur. ecclie disciplina hac tenere maiut excu
sati p obediam et amore dehor. q posteriori mulier
debitum reddit a qua ipse nunqua poste debet. Sic
de alijs huiusmodi sciendu est.

De dispari cultu

Post hoc de dispari cultu videndum est hoc est enim
una de causis quibus prohibetur fuit ad
contrahendum matrimonium. Id enim lex propriam cum
gentili vel iudea mutare coniugium quia eadem iuste
testamento prohibitum est fidelis viros infidelis du-
cere uxores dicente. Id accipies uxores
de filiabus eorum filiis tuis ne traducant eos post
deos suos. Iuxta hoc dei preceptum iudeos coniugia cum
alienigenis mutare hebreis separant hoc idem ecclia
nouo testamento fieri. Vnde August. Ne nubat femina
nisi sue religionis viro vel ne vir eiusdem ducat uxorem
idem ut dicit nubere domino. Dicit apostolus veteris testamenti
preceptum. Ite ambo. Cave propriane gentili vel iudeo
filia tua trade. Cave ne iudea vel gentile vel alienigena
id est hetica et omnes aliene a fide tua uxorem
accipias tibi. Ite si quis iudeus sive propriana iudeo
sive iudea propriano carnali consortio misceat quia
tantum nephas admittit a propriano certe primo se
greget. Ab hiis aliisque plurimis apparet non posse con-
trahi matrimonium ab hiis qui sunt diuerse religionis et
fidei. De coniugio fidelis et infidelis et diuorcio infidelium

Vide at videt abuniare quod apostolus ait.
de imparibus coniugiis. Ego dico non dominus. Si quis
habet uxorem infidelem et hanc consentit cum illo
habitare non dimittat illam. Et si qua habet virum
infidelem. Sed aliud hoc est aliud illud euidenter ostendit August.
Ibi enim agitur de illis coniugiis fidelium et infidelium quorum
contractus ab eis in disparitate religionis et fide manentibus
Apostolus ibi agit de illis qui vnum eius deinde infi-
delitatis fuerunt qui iuncti sunt. Si cum vxorem habet eius
gelium alter sine altero credidit. Intelligis ne quid dicam
attende ut res ipsam diligenter explanem. Ecce coniu-
ges duo vnum infidelitatis fuerunt qui iuncti sunt nulla
delitis quod est quod pertineat ad illud preceptum veteris
et nouum testamenti quo prohibet fidelis cum infideli con-
tracte coniugium. Ita sunt coniuges et ambo adhuc sunt
infideles. Tales sunt adhuc quales iuncti sunt ve-
ritas euangelii predicatur. Credidit ergo vnum id vna
fide ut infidelis cum fideli habitare consentiat non
iubet dominus vt fidelis infidelem dimittat. Ter iuncti
nec apostolus iubet ut non dimittat. Si consulit vt si quis
alter apud non sit transgressor sic et de vtribus consulit
monet quod est lucrandi occasio cum possit licite re-

linquere si non expedit. Cum enim non expedit id quod licitum
est non permittitur quod si usque ipsum alius affert impedimentum
salutis sicut discessio fidelis ab infideli quia non prohibet dns
quia contra illo non est iniusta si apostolus ne fiat consilio caritatis suadet ut neque in ea re iussionis non
teneatur si consilii voluntate libere faciat. Cohyns monstrat inter infideles quinque esse et consilium apostoli non
obviare praecepto dni quo iubet fidelem non iungi infideli et si iuncti fuerint separari. Legitur enim quod Hezdras
propheta vir dni per eum iussit istas uxores dimittere
alienigenas per quas ibant ad deos alienos non ille
per malos adorabat deos sed hoc praecepit quia per
moysen inserat dns ne quis uxore alienigena
ducat. Metito igitur quas diversas dno prohibente
dno iubente dimiserunt. Cum ita ut ait Ambro. non
est imputandum metimonium quod ex decretum dei factum est
si ei cognosciturum emendatum ut qui fidelis infideli con
sipulatur. Et ut ait Aug. Cum cepissent gentiles euan
gelium predicari ita iunctos fideles gentilibus conpuit
coniugibus ex quibus si non ambo crederet si vnus tul
vna et infidelis ei fideli consentiet habitare nec pro
hibet a dno debuit fidelis infidele dimittere ut li
beri sed non prohibet quia iustitia permittit a fornicatione
discedere et infidelis hoc fornicatio est maior in corde
nec ueta eis pudicitia cui iunge dicit pt quia omne
quod non est ex fide peccatum est igitur fidelis uera habeat
pudicitia eam tu infideli coniunge que non est uera
deo at nec iubet quia non contra iussionem dni gentiles
fuerunt abo iuncti illatum igitur erat per iustitia fidelem
infidele dimittere si licitum non erat faciendum pt libe
ra benuolentia cuidet apparet et int infideles con
iugium esse et aptum de hyns ago qui in infidelitate
coniuncti fuerunt et post alter ad fidem conuersus est
cum quo infidelis habitare consentit et hunc non dimittere
fidelem consulit apostolus quia forte per fidelem saluabitur
infidelis. De fornicatione spuali ob qua pt dimitti / De fornicatione

Potest tu licite dimittere quia infideli
est fornicatio si non corporis tui metus causam
fornicationis dns excepit fornicationem
non gnale et vnusale intelligere oportet
non modo sed corporale sed et spuale de qua
Aug. alt ydolatri et illis nopia sepissi

De fornicatione spuali ob qua pt dimitti

fornicato ē. Dnus autē pmisit cū fornicatoib uxorem
dimitti. ꝗ nō iussit. et sic dedit apto locū morendi
ut qui voluerit ꝓ dimittat. ꝓt tm licite dimittē. Si
em fornicato carnis detestanda ē. iōnge qnto magis
fornicato mētis. v. infidelitas. Pro quibus vitiis

Q. autē queris an ppt aliud possit dimitti
vicii nisi ppt infidelitatē vl idolatriā possit
dimitti. Attende quid Aug. ait. Si infidelitas
fornicato ē. et idolatria infidelitas. et auaricia
idolatria nō ē dubitandū. et auaricia fornicato. esse
Quis g. qualibz illicita cupiditas potest a fornica-
tōis crīe separare. Si auaricia fornicato ē. Ecce quo
intelligit. q ppt illicitas cupiditates nō tm quis
stupris ac alienis viris vl feminis admittit. sed
obquasdam que audz a lege dei abercare. sicut et
pmitiosa torpitudo possit sine crīne. et vir uxorem
sua dimittere. et uxor virū. Ite rationē dimittit
si viro suo dicat. nō ero uxor tua. nisi in delatissimo di-
uicias cogeras. vl nisi solita lenocinia exercebis.
aut si quid aliud scandrosū vl plagiosū a viro
suo exopetat. Si recaatez tuo ille pmittes. et hēt ofsi-
dem p dilcōnē opante mētrz qd tui scandalizat. im-
putabit. Ecce hīs apparet. q nō solū infidelitas sed
et quelibz cupiditas que pmitiose turpitudinis corrupt.
fornicato spualis ē. ꝓ qua vir uxore vel uxor
virū dimittere pt. Consulit tm apls ne fidelis in-
fidele dimittat volente cohitare nec a do reuōre.

Si infideli liceat alia ducere infideli discedente vl

Hic quelt. si fidelis infidele. Dimissa
dimittat vel infidelis a fideli discedat an li-
ceat fideli alia ducere. vide. auctōis testuri
q vidēte illa alia ducere nō valeat. Ambro.
em ibi apli exponēs ait. Alioqui si discedit ab
iuncem et noletes cohitare dimittitis et alias uos
coptatis. adulteri estis et filij uri qui de hac copta
nascuntur immundi. v. spurij sunt. Ite si quis habuit vxo-
rem virginem an baptismū vidēte illa p baptmū
altera hēre nō pt. Crimia em i baptmo soluūtur no
gugia. Tunc pmissis contria videntur

Sed ecce Ambro. testat. si infidelis dicat apto
discedit discedat. nō em ē fratruti subiectio
ff aut soror in huiusmodi. qz nō debet. veneriad
dūgij ei qui horret auctorē cōiugij. nō est
em ratū matrimoniū qd sine deuocōe ē di. et id nb

Determinacio

et pcm ei qui dimittit ppt deu si alij se coplauit Cotu-
melia enim creatoris soluit iuis nuptiarum cura quum
qui relinquit ne aliquit alij copulatur qn fidelis at-
distedes et in dm peccat et i matrimoniu nec est ei sed
nada fides coniugij qui ro recessit ne audiat oppin
ce dm hopianor coniugion Si po abo crediderit p.
cognitor deu confirmat quiquiu attende hec pdas
contraria posse videri ita ut sibi ambro ecia gtra-
dice videat Sed distinguendu e hic aliud ce dimitte
nolente cohitare aliud dimitti ppt dm ab illo qui
horret nome ppi sibi enim lex benuolentie no fiunt
hic ueitas custodit et ro ei liceat dimittere uolente
cohitare no th ea uuente alia duce distedente uo
sequi no oportz z ea uuente alia duce liz Qzh no
e intelligendu nisi de ipso qui i infidelitate sibi coptata
sit Qz si ad fide vterq; quesij e vel uterq fidelis ma-
trimoio quidq e et po alt corp a fide diste fuit et
odio fidei coiuge relinquit dimittit distedente no
conuitabit nec tn illa uuente altera duce potest
qr mt eos fuerat ratu quiquiu qd dissolui no pt.

Quid dicat quiquiu no ce ratu int infideles et quare

Sunt tn no riti qui inter ifideles. in
asserunt no ce quiquiu qr nec rata nr legittima
e cor copla rata no e qr solui pt nr legittima
qr apli dicit Omne qd no e ex fide pcm est.
Cor acute quictio no e ex fide z ro pcm e no est
igit coiugiu qr nullum quiquiu pcm. Responsio: n pimo
Augustinus ecia dicit qr no est ueri pudicicia
infidelis cu infideli Qz ueia negat de pudi-
cicia no q infidelium coiugiu no sit uerum Qz
qr no hi illud triplex bonu qd hoc fuit co-
itum et mentis pmiu sed illud apli Omne qd no
ex fide pcm e no ita intelligendu est ut quictio sit
ab infidelibus pcm sit si omne qd fit con fide id e
contra malesit et ad gehenna edificat vel i or-
ed qd infidelis facit peccat. No qr illud facit si
qr no eo mo facit illud quo debz no referendo ad
debitu finem. Qz legittimu sit quiquiu infidelium si non
Copula igit matrimonialis que e. rarum
int infideles coiugiu e legittimu si no ratum
Legittimum qr inter legittimas psonas qd
no ratu qr sine fide coniugiu ves fidelium
et legittimum e et ratum si tn legittime sit psone
Qz alterum legittima sit infidelium quictio Augustinus testat

Qz legittimum sit quiquiu ifidelium si no ratu

dicens Vxor legitima sociatur quicta sine vlla disparitate manet nolunt Ho
hoc ecia probat qz infidelis ad fidem conuersus Apls consu
lit infidele no dimittere Sed no facit si na est inter
eos legitimum coniugium legitimum est qd secundum insti
tutione iuris p̃uincie moribus ne cori iussione dm con
trahitur. De cognacione et pius de carnali :

Nunc superest de cognacione carnali aliqd dicere
Est at cognacio alia carnalis et alia spiri
talis primo de carnali cognacione et affinitate
spiritali Cognati igitur uel affines i pri gradu
ul infra coniuncti non sunt vn Greg. Regime suam
vnuquisq; vsq; ad vij.m decimum de secundo gradu
et qd diu se a mosticis affinitate propinquos ad con
iugale copula accedere negligit Sed si fuerint separati
Ite Nicolaus papa Decos sanguinitate sua nullo vxore
ducat vsq; gradum septimum vel quousq; pruda cog
nosci pt Ita nulli ex propinquitate sui sanguinis vsq;
ad vij.m gradu vxores ducat hijs auctoritatibus hijs
et pluribus consanguineorum quictionibus prohibet vsq; ad
septimum gradu. De computacione gradum consanguinitatis

Domo at quot consanguinitatis computandi :
sint videorq; ondit sic Genes consanguinitatis
vij.m gradibus diriminit hoc modo filius et filia
qd est ff et soror sit ipse truncus illius corpo
ris iuncti ex radice filij truncus egredunt istri ramus
uli nepos et neptis primo, pronepos et pronepotis
Tertio abnepos et abneptis Tertio atnepos et at
neptis Quarto trinepos et trineptis Quinto tri
nepotis nepos et trineptis neptis Sexto Attrede
p vij gradum dni pomit vsq; qz truncu inter gradus
no computat. Alij uero qui septimum gradum pomit truncu
inter gradus computat uel hunc Vale nam quantum
gradus cognacionis Alij eum primum i pro gradu po
nunt filios i sdo Alij primum gradum filios appellat ne
gantes gradum cognacionis inter patrem et filium de cu vna
ca'o sunt pr et filius Auctoritates quo ad consanguinita
tis cautela vsq; i vij.m gradum prohibet primum pont
ij primo gradum Alle uero que ad vj gradum prohibet primum
gradum filios appellat atq; ita fit ut ad psone sim
hac diuersitate inueniant i vj et i vij gradum preter id
i pro gradu pomit qui fratres dicit esse primum gradum hoc modo

computat / zacharias ipsa inquiens parentele gradus tu
computas Ego et tu meq vna gratia sicq primitus
gradu efficiq Rursus filius meus frus qz mei filius
sua gratia fit et sim gradu efficiunt atqz ad hunc
modu. ceteros successores Inter illos ud qui vi com
putant gradus et illos qui vii nitta ipsensu exis
tit distabq quibus i nuo gradum varietas videat
vltra em gratia si affibq suat ita mandi vii
incent. Quare sepe gradus computantur

Quare ud vi gradq computet vsidorq ipse ape
rit dicens Consanguitas du separatur ipa
gine ordimbq drimes vsqz ad ultimu gen
ptrapeit et ppinquitas ee desierit tuc p
lex i matrimonij vnedin eat rempnet quoda mo
rapet reuocare fugitem Ideo hit vsqz ad vi gnis
gradq consanguitas constituta est vt sicut vi etati
bus mundi gratia et hominis statq finit. ita ppinqu
tas quibus tot gdibq tmet. Inde vi gdibq oma
ppinquitatis nora tonet. tolt quos nr affinitas
inuenire nr successio pt. aplicq prorgat Cum alios
vii gradq ro computat vt ita post vii gdq spon
sare iungat. Quat pq hac vita que vii diebq
ligit ecclia vno iungit. De dispensatione Gregorij
his at oculuit illud erga anglicos
qd Greg. dugl anglorz epo a quo requisitq
licet quota gratia debeat coplari respon
bit sic Cuneda lex romana pmittit ut filia
fris id sobolis seu duorz fratrz germanorz seu du
orz sororz filiq et filia imiscat. Qz exprimento
didicimq ego tlz colugio sobole no posse succedere
vii nate e vt gta id quita gratia fidelid licent
sibi coiungat. Qz pq mitti tpis De Greg. a felice
memorie scilicet psule requisitq vtrz dugl ut ano
spserit vt anglorz gta gratia contracta mri
mola no soluent. inter ceta tlem reddit rone
ad scripsit dugl anglorz epo vpi ecia anglorz
genti q hnip ad fide veneat ne a bono qd cepeat
metuedo distribra recedat specialit et no gnalit
me cognostas sp esse nec ideo hoc eis sp ut
pqq in fide fuerit solidati ut ita pnaz consangui
tatem ilenti fuerit no separet aut ita affinita
tis linea r vsqz ad vii gradoz iungant.
De affinitatis gradibus

XLI

Nunc de affinitate videndum est de qua ⁊c. Auctor
vero de affinitate quadratis pretela est quod viri
copulentur uxoribus seu que copulentur viri ad uxores
pertinet manifesta conclusio est quia sicut divina scriptura
ego et uxor mea sumus una caro propter hoc et ille mea
sua caro pretela propinquitatis una efficitur. Quoniam ego et
soror uxoris mee in uno et eodem gradu et unus filius
vel eius eodem gradu est ame. Ceptis nobis tertio id est
utrumque in certis agendum successoribus vocare uxorem
propinquiorem cum sicut gradus sit ita me oportet attendere
ad modum ipsum quod gradus aliquam penam propinquitatis
sit ergo mihi uxori mee de propinquitate viri sui
in certis cognationis gradibus connectit obscurae. Cum
nec alioquin sentiat antiquorum sit. Ita quidem ipsa
liceat vir coniungat consanguineis suis et consanguineis
uxoris. Ita videlicet sane consanguinitas que in eodem vio
consanguinitatis est ecclesia uxoris pretela de lege minime
custodienda est quia constat eos duos fuisse in carne
una. Idcoque communis illis est utraque pretela. Ita quidem
ipsa. Nullum in utroque sexu permittit eo propinquitate
seu sanguinis vel uxoris usque in septimum gradum
lege duxit vel interdicta matrimonia contrahere quod nolit cum
propriam de sua consanguinitate sic nec de consanguinitate
uxoris coniugio ducere propter eiusdem unitatem. Ita quidem
de affinitate consanguinitatis propinquitatis quoque moribus
placuit usque ad septimum gradum observandum. Et ecclesiasticis
vero legibus nisi quinto affinitatis sanctam usque ad septimum gradum
hereditas pertinuit successoribus. Non enim eis successerunt nisi de propinquis successoribus debet
his auctoritatibus insinuatur que sit affinitas usque
ad quem gradum sit observanda scilicet usque ad septimum.

Varie traditiones de affinitate:

Sed alii videtur concedere in quinto gradum inter affines contrahi coniugium et nisi ecclesiastica
contractum sicut non separari dicit dominus Fabianus papa
de propinquis qui ad affinitatem pervenit et uxore
venit defuncta uxore vel viro in quinto gradum
iungant. Merita sanctuarii fuerit non separetur.
Ecclesia autem propinquitate non licet uxore alicui accipere post
obitum eius. Equaliter vir iungatur in matrimonio eis qui
sibi consanguinei sint et uxoris sue consanguineis post
mortem uxoris. Ecce hic concedit in quinto vel quarto
propinquitatem affinem sicut coniugium. Iulianus ecclesiastica.

aut statutu e ut relicta prior et uxoris sue relicta
fratris uxoris sue relicta filij uxoris sue nec i mri-
monio sibi fiat relicta uxore consanguineorum uxo-
ris sue usq in tertia generacione nec in uxore fiat In
questa no et quinta si mulier fuerit non separet Que
quidem vage de affinitate observande leguntur auctores
alij eam usq ad vij gradu ea observandam sancant Alij
uero i v. illaquato matrimonia contracta no diuidunt
Qui illi ueritatis vigore ista mihi dispensacionis videntur
prone pt eam extra dispensacione in copula affinitatis
usq ad tertium gradu sic Greg. dispensauit i my gradu
consanguinitatis Illud ecia no e pretendendu qd Greg.
venerabilis epo scribit Cede auctoritatis consule decretorum
si mulier copula nupciali cognoscit vno coniuncta cognatorum
eiusdem eiusq pertineat si eo defuncto cognatio maneat vel
si sub alio viro cognationis nodula dissoluat vel si
suscepte soboles sint legitime ad poris viri cognatorum
tinere copulam si vna eadem sunt quo pt alios
eorum ipsumq; eum pertinere nisi pertineat altari hec tu
me posse sici credendum est Porro vno defuncto
ipsius stilla affinitas no delet nec alia copula con
iugalis affinitate prioris copule solue valet Qui
nec alterius coniugis soboles plaq ad affinitatem po
ris viri consortium transire Sicut go sacrilego
temerario ausu i defuncto gradu consanguinitatis ex
tinguere vel sub altero affinitatis pactaboli dissipare
vel suscepta soboles alterius copule coniugium cre
dit poris legitime sacrari hic negat dei iubet va
lidum ec qd dicit Et sit duo in carne vna Sane hic
prohibet si mortuo pb viro uxor eius alij nupserit
filios de suo viro genitos dicit uxores de cognatione
poris viri et filij mediate mre ad cognatione
poris viri pertinet ei quo mr eorum vna ca
ro existere hoc ide ecia innotescit qua aut Qui
mulier ad septas nupcias transeit et ex eis sobolem
genuerit illaterq pt ad consortium cognationis
poris viri pertinere hoc sit observandum e. vsq ad
vij gradu gradum si maxime usq ad tertium et quartum
sic sunt posita e Si coniugium sit int eos qui natu
ralem consanguinitate diuidunt
Et extendu qd
extra ista sedes fidei consanguinitatis quin
tos separat Si at ignorat hi uicti fuerit in

Si coniugium sit int eos qui natu consanguinitate diuidunt

cōspicu ecclie et pgnodu pbata cōsanguinitate cuusde
iudicio separati licet utr copla illa cōiugiu licit
contrahere videt nō fuisse coniugiu qz nō erant le
gitime psone Si tri de adulterio excusant pignora
ta et qi iugiu reputat qz bona fide et p manu
ecclie conuenerunt vni et illi eorz legitimi sunt Ali
ni dicit fuisse coniugiu licet nō sint legitime psone
qz talem coniunctionem vocat canones coniugia ubi de
psonis agit et ruarz testimonio consanguineorz sit diri
meda iunctio vn Urbanus ppa Si duo viri vl tres
inter cōsanguineos iuramento firmauit vl ipi spiritu cō
fessi fuerit coniugia dissoluat Si nō neutro igit
est eos p fide ppi obtestent quatenus pala statuat
si se recognouerit cōsanguineos Si se iudicio eporz seg
gauerit alia iurisdictio contrahe nō phibeat Ide
notificamus tibi ut cui tres vl duo ex ppinquis eius
qui accusat hac ppinquitate iuramento firmauerit
vl si tres vl duo ex antiquioribus genuinis quibus
hec ppinquitas nota est qui bone fame et vera
ces testimonium sint remoto omni timore pio et omni
malo studio publico nō firmauerit sn mora coniugia
dissoluat Consanguineos nō ex eorz vllo accu
set vl cōsanguinitate i synodo cōputet si ppinqui ad
quos notitia pinet Si at generis stirpem desecuit
ab antiquioribus et nec a coniugibus quibus ppinquitas tota
nota sit eius iunctione pnicat et si iuncta fuerit
separet Ecce quibus accusatibus vl testificatibus di
rimenda sit cōsanguineorz iunctio q iugiu vocat

Distinctio vtilis quid sit fornicatio

Hic iudicandu est q aliud est fornicatio aliud stupru
aliud adulterium aliud incestus aliud raptus
fornicatio lig sit genus illicite coitus qui
fit ex uxore in specialiter intelligitur in usu vi
duarz vl meretrice vl concubina Stupru ppe est vir
ginis illicita deflorato Adulteriu est alieni thori vi
olatio Non adulteriu dr qi ad alterius thorum accessio.
Incestus est consanguinearz vl affinium abusus Vn incestus
dr qui consanguineis vl affinibus suis abutitur
Raptus admittitur cu puella violenter a domo pris e
ducitur ut corrupta i uxore habeatur sicue puelle si
parentibus suis illata consentiret hic morte multatur
Ez si ad ecclias cu rapta confugerit priuilegio ecclie

mortis impunitate met. Attendendum etiam illud Alexandri papae ad S. Severum episcopum tuae cognationis quinquagenarius iure sit et naturae vulgaris appellationis praeterquam quod nulla cognationis est. Vxor enim sibi sponsi cognatae vocat. Maiti S. Leonis de Dudzeni uxores iantrices vocat quasi eandem iantiam ibantes. Vnde sororis glos appellat. Cognatis autem nomen habet speciale nomen nominis.

De spirituali cognatione

De parentelarum gradibus plenissime agere aliquid lingua minus sufficit. Dicamus ita de spirituali cognatione addaque quae etiam personas impedit ut non sint legitimae ad contrahendas nuptias. Tria quoque sunt consanguinitas affinitas et spiritualis germanitas. Consanguinitas est inter eos qui ex eiusdem sunt lineae gradibus affinitas inter eos qui ex eiusdem non sunt quidem sed mediante ex sponsali vel gratia vobis filius sororis mea qui non est de genere meo propinquus et de genere meo michi affinis sit et ego illi. Spiritualis propinquitas est inter compatrem et commatrem et inter eos quorum alterum de sacro fonte levavit vel catechizando aut confirmando tenuit. Est enim inter filios eiusdem hominis carnalis et spiritualis.

Cui sint filii spirituales

Mala quota

Spirituales filii sunt quos de sacro fonte levamus vel in catechizando seu confirmando tenemus filii etiam et filiae spirituales eorum sunt qui trine mersionis vocabulo eos sacro baptismate tingunt dei et spiritualis filia sacerdotis quae et praesentia confitetur. Vnde Symmachus papa omnes quos in prima suscipimus ita inter spirituales sunt filii ut et ipsi quos vel nobis suscipientibus vel sub trine mersionis vocabulo mergentibus vnda baptismi regenerant. Gelasius etiam admonet ut ad sua primae illi sacerdotes accedant qui stolam. Omnes quos in prima accipiunt ita inter filii sunt ut in baptismo suscepti quorum dimittantur gradus et commutatio et affinitas et commutatio sublimi negant nec per spiritualis vel inter filiae vel filio spirituali lex concilio magutiensi docet. De eo qui inter compatres si alius filiola sua duxit uxorem et de eo qui concubuit cum inter spirituali et de eo qui filium suum baptizant et uxorem cuius ex sacro suscepit hac causa ut distridum fiet coniugium si post

ridi copla prit permane sic rendendu et ¶ Si filiola aut
cōmatre sua aliquis coniugiu duxerit separandos
et iudicaq et giu prima plectendos ¶ Si no coniuges
legitti vnqd ambo hec ep industria fecerit vt fi-
liu suu de fonte suscipent si impti mane noluc
rint bonu et ¶ Qiq autē ciuis prima iudicatoi iuga-
et simul maneat et si fuaicator coiugij suppoi-
ert acerrima prima multet et sine spe coiugij ma-
neat ¶ Colpis apparet q aliqs filiola sua ul
no pt sibi coplere mysicalit et si pupti sicut
separandi sit qm at legitte coiuncti sit no ideo se-
pandi sit qz alt eoz insidiose filiu de fonte leua
rint ¶ Ad ecta Nicolai ppa cōsiluat dicēs Nosse de
sideras vtr mlier que mrt filiu ep alia ferma
gentiu de sacro fonte leuauit post modu posset
ei eode vir copiari quos ia coiungi posse dd aug
q fin canones sacros n ambor cōsensu nllq rele
gioms obtentu debz giuio dmittē coiuge et ap
stipiat violte fraudai iuste mrt forte de cōsesu
adte rō ¶ Ad dem et nobis qua sda fermas de dio
se quasdā ud fraudulet ut a viris suis separet
ppos filios cota epis ad cōfirmadu tenuisse vi
nos digmu duxiq ut sigula mlier filiu suu de
dia aut fraude alig cota epo tenuit ad cōfirma
du ppe fallacia ul fraude qua diu vivat prmtz
agat a viro tn suo no separetur ¶ Joh'es ppa ad li
mia bti petri hd noie stephanu pecing mo pre
sulatui instuit q filiu suu i cpotmo uite poluit
nec de vnda baptismi lotu absencia sacerdotu
coqeta baptizauit cuiq ppis maibq suscepit atq
q hunqi negocio reuerencia tua ppatu horiq a sua
coiuge iudicauit se separandu ad sci nllatenus dz
dicatte septua ¶ Ad deq coniugit hd no sepet et dnus
uxore no dmittē nisi ca fornicacois iubet et nos
tenta auctte scti dicq no dmittedu se et mul-
pabile iudicandu ad nuptias intrulit ma baptizadi
dpq laycis fidelibq si tn nate fuerit libere tolerat
Vn si supdtu ho filiq moriente appetiuit ne alia
ppetuo pure dmittet vnda baptismi lauit vt
eu de plate mortis eripet vn facisse laudat ¶ Ad
q sue vxori sibi ia olim legitte sociate impune

du vivent indicaq mane quidem nec obloq separari de
bere sine aliqz pluribq auctoritatibq edocet. conu-
ges no ee separandos si post legitimaz coplaz alt alteri
filium de fonte leuat id incestuosum tenet. ¶

Quod primus obiect q deo dedit ppe Gordiano hispanieq
ns at obuiae videt. ¶ ecclesie epo

Q dd dedit ppa aut puenit ad nos diaconi
statutis nrie epla deferens q quida viri
et mulieres pleiro sabbo pasthali p magno
ppli incursu nesciates filios suos suscepisse de la
tacro fonte. Cupis go sciire an ptes hoc debeat viri ac
mulieres ad ppm vsq redire id no. Nos uo hac re
mesti inquisiuimus pbr dei et inuenimus in archiuis
apstice sedis la fuisse in pluribq ecclis q
epus ab hac aplica sede iubetur sciire vtr viri ac
mulieres redirent ad ppm thoro. hec medicie sancte
Iulius Innocencius et Celestinus ac epori pluimi
consensu i aplori pnacis ecclie phibetes talia
restituere et confirmauerunt ut nullo modo i coniugio
recipient mulieres ac viri quicqz alia rone suscepe-
rint natos si separet se. ne illudat diabolo
et vicium celestat. Item si quis filiastri id filiastra
sua an epm tenuerit ad cofirmacoem sepet ab vo
bre sua et alia nuptias accipiat. hec dicit id ad tho
rem dei fuit no quidem est sic iudicium. Qne illud
fieret sicut nope diuedium pde illis i intelligendu
qui pius filios suos viasset de fonte suscepere
et fieret coniuges primitus et auctoritatibq ordi-
consencie dicit et sicut ppm sine tm viri filium
mulier de fonte suscepit no ideo a viro sepet sed
et de viro sic oportet intelligi. ¶

De copula spiritualis id ad optimorq et naturi filiorq

Quod at spirituales id adoptiui filii naturalibus
coniungi negant. Nicolaus ppa testatur ita in
quiens. Ita diligere debet ho eum qui se suscepit
de sacro fonte sicut proprios et filios
spirituales fructus et sta coniunctio q diuerda no e
consanguinitas si inda spiritualis prohibitus. Vn inter
eos arbitror no posse fieri legitima coniugia. qz n
inter eos qui natura et bonos mores adeo sibi
veneranda leges interdicta contrahi prohibent. sic

si inter eos no contrahit matrimoniu quos adoptio iungit
spiritus porro a carnali oportet mte se tubino cessare
quos p celeste sacmti regiaco sti spus vinculat.

Si filij an comprimitatem id pg nati valeant iungi

Hoc at quida uolut intelligere. :—
De illis tm filijs quibus coprees sti sut de alijs
uero qui an gremitate id pg genti sut qaerut
q legitime et licite iungi possit quibus videt
consentire Urbanus iij dicens Cup quibus consuluit nos
tra dilectio hoc videt respondendum, ut si baptismus sit s
instante necitate semina puerij i nomine trinitatis
baptizauit et q spiritalium parentu filij id filie ante
id post coprimitate gemite possit legitime iungi
propter illa psona qua coprees effecti sut Pasthalis
uero sedes post coprimitate gentes coplai prohibe
scribens regino apo Post susceptu filiu de fonte
id filia spiritale qui eo coprie id comatre fuerit
nati matrimonio iungi nequit Illud etiam notandum
q in tributiesi conilio legi Digs sue spiritalis
comtris filia fortuitu et ita contingere rep cui in
coniugiu duxerit consilio maturioris suasu habeat atq
legitimis connubiis honeste operam det. :—

Si quis ducere potest duas commes una post alterum

Solet etiam queri si comatre uxoris post eius
obitu quis ducere valeat de hoc Nicolaus ppa
sic scribit Casuiter a nobis scitus uera Digs
memisse debes septiu ee fruit duo i carne una Cu
igit constet q vir et mulier una cad efficiunt. restat
ut ipsem constitui mulieri cuig assumpta uxor
comre erat et id viru illi femie no posse quigi
que comre eig eat cu qua ide fuerat vna cad effec
tus hoc at illud conirm videt qui spiritale sit cognatio
eig filiu de lauacro accepit et eig uxor quis
no est Ita si defuncto coprre suo eig vidua ducere in
uxore quos nulla gradu spiritalis secunit Ut eo epla
pasthalis ppa post uxoris obitu cu comre uxoris
coniugio copulari illa co vide id audas prohibere
Ro enim p carnis vnione ad vnione spus p tinet
Sed stiendu e q audtus Nicolai de illo agit qui
vxori sue debitu reddidit pg qm illig comre extiti
Alie id austes de illo agit cuig vxor pg qm

a viro suo delinquit illicq commiscet affinitatem nec per commutatem a viro suo cognoscit vel de illo postea agit cum vxore an desponsata sit ab eo cognoscat.

Si vir et vxor simul potest tenere puellam

Solet etiam quaeri si vxor cum viro simul debeat baptismo suscipere puerum de hoc Urbanus in sententia tribuit quod vxor cum malo baptismo simul non debeat suscipere puerum nulla auctoritate inventa prohibitum. Et ut plurimum spiritalis paternitas ab omni labe et infamia consuetudinum determinat vt nemo sibi ad hoc assumere non presumat. Quia nos praedicamus flagitium commisit qui duabus commixtis vel ut scribitur nupsit magna prima ei debet iungi.

De sponsis et trinis et de incestis nuptiis

Sciendum etiam. De sponsis et trinis et de incestis quod non solum prime vel sponsae nuptiae sunt licite sed etiam tertiae et quartae non sunt damnandae vnde Augustinus nuptias sine licitas apostolus concedit. De trinis autem et quartis et de vel plurimis nuptiis solet homines movere tenere. Et quis audeat diffinire quod non apostolus videtur diffinisse dicit enim. Si dormiat vir ejus cui vult nubat solo domino vel tantum vel quantislibet nec nobis diffinitum est quod non diffinit apostolus vnde ut breviter respondeamus nec illas nuptias debeo damnare nec eis vetere divinum numerum statuere nec tamen hujus veteris sensu audeo dicere ut quotiens voluerit nubat non ergo hic verbum pertinet sed tertie auctem quotaslibet nuptias damnat. De testimonio Jeronimi Ego nunquam libenter vocem nec damnare in ecclesia bigamus primo non trigamus et stultitiae quinto et sexto quadrigamos solo malo nube apostolus bigamos a sacerdotali honore exclusit si hoc non facit propter bigamie primo per sacramenti virtutem ut sit vnanimis sicut vnica vinculum illud tamen consortium talis vide in iniquitate bigamus et postea presbyterum ipsum nuptiis bigamum prandere non convenit quia ille primam bigamum indigeat. Quis est presbyter qui talibus nuptiis posset preberet consensum. Et hoc de illo intelligitur qui primae vxori infidelitatem putat. Deinde sed vel pro signaculo sacramenti illud tertium quod in bigamo non servatur. Ambo etiam dicit quod prime nuptiae tam a domino sunt institute sed non sunt permisse et prime nuptiae sub benedictione dei celebrant sublimiter sed non

XLIII

i pnti erā arent gla. De resurrectione et iudicij
ostremo de. condicione

Pondere resurrectionis et nō resurge
ntiu nec nō et de iudicij ac mē qualita
te breuit disseredu ē. Omnibus quibus que
de hac re moueri assolent satisfacere nō va
leo. Resurrecturā tn carne omnī quicq
nate sunt atq nascent et mortui sunt atq
moient nullatenus ambigere dz p priānū. Ait enim ysa
ias. Resurgent mortui et resurget qui erat in se
pulchris et apls. Nolumus nos ignorare fres de dor
mientibus ut nō contristemini sicut et cēti qui spem nō
hnt. Resurrectionis hoc enim nobis dicit in verbo dni
qr nos qui viuimus qui residui sumus in aduentu dni
nō preuenieq eos qui dormierit quia ipe dns in iussu
et in voce archangeli et in tuba dei descendit de celo et
mortui qui in xpo sunt resurgent primi deinde nos
qui viuimus qui residui sumus simul rapiemur cum illis
in nubibus obviam xpo in aerem et sic semper cum dno erimus
hijs uerbis et uerbis resurrectionis et cēa atq ordo
resurgendi pclarissime insinuat. De voce tube

Quasi enim resurrectionis mortuorū
erit uox tube que in aduentu iudicis ab omibus
audiet cuius virtute excitabunt mortui et
de monumentis resurgent vnde apls. Dabit vo
cem sue uoce virtutis i. effectu resuscitandi mortuos
Et ioh'es euangelista ait. Venit hora in qua omnes
qui in monumentis sunt audient vocem filij dei et pro
cedent bni in resurrectionem uite mali vero in resurrec
tione iudicij. Si nō quelt cuius ul qualis sit uox
illa apls dicit qr erit archangelin. ipsius xpi qui
est princeps archangelorū vel uox dicit alicuius vel plurium
angelorū. Iudeq dr tuba qr erit manifesta et nouissima
qr postea nō erit alia. Hec tuba vt ait Augs
est clamor de quo dr in euangelio. Media nocte clamor
factus est ecce sponsus uenit exite obuiam ei. Tube no
mine aliqd eudes et pclare signū intelligit qd uox
archangli et tuba dei ab auto dr in euangelio. Vox
filij dei et clamor appellat qua mortui audient
et resurgent. Media ut nocte dr uetus ut ait Aug
no p hora tpis. sed qr tuc veniet cū nō speratur. Me
dia qo nocte sit cū valde obstupui et i. stultus
veniet dies enim dni sicut fur in nocte ita veniet
pt tn nō in aggrue intelligi medie noctis tpe ven-

De media nocte

tuty qz ut ait Cassiodorus hoc tpe pogenta egipti
prussia fuit qm cetera ponuntur metura e plumbo cera
tbas to testat auctores qui adueniente ppl dr dies do
mini no pro qualitate tpis sed rei qz tue cogitatio
nes et consilia singlorum patebunt vn i Daniele ve
tustus dierum sedit et libri apti sunt coram eo libri sc
conscie singlorum que tue apienti alius et tue imple
bit mensuram occulti qd no tenebit aduenente en
simo iudice no solu tenebre aeris illuminabunt sed
etiam abscondita cordium manifestabunt Virtute
igit diuina fiet vt cuiusq opis sua bona ut mala
cuiusq in memoria reuocetur et mentibus intuitu mira
celeritate cernatur ut acusat ul excusat hoiem co
scia eaq teste saluet ul damnetur.

De memoria electorum si tue predencia mala teneat

Hic quesitum utrum electis tue assit memoria pre
dencium malorum sicut bonorum Ad qua auctoritas
videtur trahere bonos no habituros tue memo
riam predecessorum malorum et patrum ul tormentorum
Ait enim ysaias Ego creo celum nouum et terram no
uam et non erunt in memoria priora et non ascendet super
cor sed gaudebitis et letamini Item oblivionem tradite sunt
angustie pores et abscondite ab oculis meis Que
de futuro exponens Hieronimus ait Oblivioni tradet
priora mala qz forsitan in futuro pstinc cum sacro
ins memoria omnino delebitur succedentibus bonis et
magis ne sint pe malorum poris angustie memoria
Sed hec tamen sic possunt accipi sicut vt non exclu
dat memoria predecessorum malorum sed exempta molestia
et lesione amoueat Nam eorum memoria sed con
tristabit ul eorum beatitudinem obfuscabit sed gracio
res deo reddet vnde sup pm Lyrinum ait Greg
quo magis letitia cresciit qui miserie non meminit
Verum at plena beatitudo si memoria reatus mente
tangit Quis sepe leti tristium meminimus et cum do
lorum meminimus sine dolore et inde amplius leti et
grati sumus Hoc ipso apparet qd si poni malorum me
moriam sicut habebit in futuro non erit tu eis ad pe
na ul sic dewgaudio sed ad gaudium actiorum Si uero quis
utrum plena que fecerunt electi tue pdeant i notitia
amicorum sicut mala damnatorum obscurit nota no
legimus hoc expressum in scriptura vn no ratione

bilit putat pt pena hic ppmaz tecta et delata illic
etiam tegi alias alia ut dictis ppalari. De hijs qui
Queri solet vtr illi viui reperientur
quos viuos inuenet xpc nisi omo moituri
sunt an ipo tpis puncto quo rapiet. obuia
xpo adimortalitate mira sunt celeritate tnsituri
no em dicendu e fieri no posse ut pacta in tlme
portent. illo spacio et moriat. et reuiuiscant
ad huc at sensu quo estimeq illos i puo spacio et
passios morte z accepturos i mortalitate aplius
nos virge videt. vbi dicit In xpo omes viuificabm
Et alibi Ad semias no viuificat n prius mo
riat. Cur at incredibile nobis videat illa mul
titudiem corpoy i aere quoda no semiari atz ibi
pting i mortalit et i corruptibilit reuiuisce cum
credaq ictu oculi futuru resurrectioz et i mebra
sine sine victia tanta uelocitate reditura antiq
quissimoy cadaueq puluere Qz uelle de hijs po
cius iudie doctoes Qi q sios qui rapient xpo
veniente viuentes eiqz obuia rapiet credideimq
ieos raptu de mortibq corpibq exituros z ad eaq
mop i mortalia redituros nullas i uerbis apli
pacem angustias gralit illud accipientes qd dn
est Omes quide resurgeq sz ta bonq q mali sed
no omes inutabm sz in solemnitate resurrectionis
Dehoc etiam Ambros ait In xpo raptu eorq q viui
rapient mors eit z resurrectio vt aia qi p sopo
rem egressa de corpe eidem i momento redd
ut scribens ad matrella Jeomq testai videt dicens
quosda in fine secli aduciente xpo no ee moituros
sz viuos raptos i immortalitate repente mutandos hoc
at quid veriq sit no est huiam iudicij diffinire
Quomo intelligit xpc iudex viuoy et mortuoy
hijs aute adiciendu e duplicit
intelligi qd dr xpc iudicatuq viuos z mor
tuos Aut em viui accipiet qui i aduentu
eiq viui rapiet. liq i raptu moiant z mo
iusti et iusti. Quod oes incorrupti resurgent
Qumq expdias sine credi valeat
omes resurrecturos credendu est etiam q omes
resurgent incorrupti no vtiq impassibiles

q̃ morte pacat̃ et ꝛna ꝗ sine diminutione membrorũ
omnia huiusmodi corporis habituri membra nec tn̄ gla ac
spe impassibilitatis induent.

De etate et statura resurgentiũ

Solent at nonnulli pcuctari et querere an i eadem etate et statura cor-
poris omnes resurrecturi sint. Quida putaue
runt omnes resurrectiones fieri mensura etatis et statu
re xpi. Ideo q̃ apl̃s ait donec occurramus omnes in vir
ꝓfectũ in mensura etatis plenitudinis xpi. Qz hinc ubis
no eadem resurgentibus assignat statura ꝗ etas. Des
em in eadem etate resurget in qua xpc̃ mortuus e et
resurrexit cum sitq̃ etatis mortui fuerit. Virum
at posuit ut no distinguet scripturꝗ ut sigfiet pfec
tionem virtutis quam tunc habebunt ꝗ no omnes eande statu
ram corporis optinebunt. Vnde augustinus ait mensura cor
poris uel stature ꝗ etatis. qz unusquisq̃z sua recipi
et mensuram corporis qua in hac in iuuentute erat si
senex obiit. ut fiedat hiturus si an e desiderio. Etas
ued erit illa ad quam pueri xpus sz iuuenilis.
ut ait triginta annos. Triginta em duoꝝ annoꝝ
et trium mensium erat etas xpi in qua mortuus est et
resurrexit. Nec est ante phas dicere q̃ in resurrectione
accedat corpori magnitudo qua nec habuit hic nec edat
hiturus diu diuendo nec maiora corpora redigenda sunt
ad modum humani corporis piret em multum de illis cor
poribus cum nec pituita sit capillus ut aut dns. Capillus
de capite uno no pibit. Eadem parte corporis

Qz resurgent quicq̃ fuit de ꝓpria et natura corporis et si non

Non em peribit deo ꝑena materies de qua mor
talium creat aiaꝰ si in quibus pulueꝰ cinere ve
soluat̃ et in quos libus alitus aura sz diffu
giat ignaruꝗ aliorꝰ corporꝰ ꝓpam. ut in ipa clemen
ta vertat̃. in quorumq̃z animalium aia homis rabiũ carnesq̃z mutet̃. illi aie in puncto tpis redit que illa
primitus ut ho fieret crearet viueret. Dicunt. Ipsa
igit̃ ꝑena materies q̃ discedente aia sit cadaueri
no ita resurrectione reparabit̃ ut ea q̃ dilabuntur. q.
in alias atq̃ alias res ꝓpes vertunt̃ q̃ius ad cor
pus redeant unde dilapsa sunt ad eos de q̃z corporis
ptes ubi fuerunt redire nata sint. Aliorꝗ. Capillus
redit q̃ta crebra tonsura detraxit si unguibus

q̃ tocies deperiit expectio i modeata et indeces cogitatib⁹ resurrectione carnis et ro nõ credentib⁹ occurrit
infirmitas Ex qua dmos si statua cuiuslibz metalli
solubilis igne liquesceret vel contereret in pulues uel
confunderet i massa et ea nellet artifex turpi ex illi⁹
materia et quantitate repare, nichil nisi ad eiusdem
integritatem que prima materie cui membro statue red
deret. Du tn totu ex quo constituta fuerat restituta re
sumet, ita deq mirabilit atq mesurabiliter artifex
de toto quo caro mea exhiteat ea mirabili celeritate
restituet nr aliqd attinebit ad eiusdem integritatem vtrum
capilli ad capillos redeant et vngues ad vngues an
quitq eorum pierat mutet i carne et in ptes alias
corpis renouet cuiate artificis prudentia nequid in
decens fiat. Indecoru quippe aliquid ibi nõ erit si q̃q̃
futuru est hoc decebit, qd nec futuru e si nõ decebit

Et sancti sine ol deformitate deformitate resurgent

Hoc autem in corpib⁹ sorum intelligendu e de qb⁹
consequenter adiungit Resurget igit sorum corpa
sine vllo uitio, sine vlla deformitate sic sn nulla
corruptoe one difficultate in quib⁹ tanta fu
ilitas quanta felicitas erit. ppt qd et spualia dem
sint cu paulo dubio corpa sint futura nõ spus Colligis
apparet q̃ vna eit etas omiu resurgentiu sicuti
Statua uero diuisa sit qua quis habuit i iuuenili eta
te nil erat hituru si an e defecty nec de sba de qua
homis cao creat aliq̃ pibit Ex omiu ptiqaz ante
dispsaz collectione reintegrabit nalis sba corpis
sororq̃ corpa sic omi uiao fulgida sic sol resurget
preaspis cutis deformitatib⁹ quas hic habuerit

Si mali tunc habent quas hic habuerunt deformitates

De reprobis autem quei solz
an cu deformitatib⁹ hic habitis resurgat hoc
at Augl nõ assit sed dubiu relinq̃ ita tamen
Quicuiq̃ ab illa pdicois massa q̃ per adam
fuit est nõ liberat p xpm resurget quidem ea ipi
uniuersaliq̃ cu carne sua sicut cu dyabolo eius angelis
punitur. Vtrum nõ ipi cu vitiis 7 deformitatib⁹ suorum
corporu resurgat quecuiq̃ i eis gestauit i regredo
laboraé quid opqé nõ eu fatigare nos debz i eta
corum habitudo nil pulcritudo quoru eit certa 7 sempiter
na dapnacio Ete nõ diffinit an tunc habant deformi-

tates quas hic hucerunt reprobor corpa. Et nō consumunt corpa q tūc ardebunt

Sed nō queit de corpib malor quo i igne ardeant et nō cōsumat. Aug. varis exemplis astruit et sempitinis ignib ea ardere et nō cōsum illa cōbustione sic aīm cuī pnaa vnut corpa et dolore pati pt et mori nō pt hor em erit tūc in corpib dāpnator qd nūc et stimo m animus oim. Si demones corpali igne cremantur

Queri etiā solet an demones corpali igne ardeat. Ad qd Aug. rndes ait Cur nō dicaī qīus miris ueris tū modisq spus incorporeus posse pena ignis corpalis affligi si spus hom etiā ipi incorporei nūc potest includi corpalib mebris et tūc poterunt corpor suor vinctis in stubulis alligari. Behema illa que stagnū ignis et sulphuris dicit. corporeq ignis erit et cruciabit dāpnator corpa hom. ul demonū si solida hom aeria demonū. Vnq em vtrisque ignis eit ut ueltas ait. De quo igne si qrit qlis uel vel ubi sit Aug. sic rndet. Ignis eterni cuius moi sit et in qua mundi ul rei pte futuri sit hodie stare arbitror nemiē nisi forte cui spus dominus ostendit. Si aīe sīt corpibus senciūt igne corporalem

Qvm at constet aias igne mali in corpib cruciadas quei solet an interī an resumptione corpm aie desiderior reprobor mali igne cremet. Dehor. Julcang tollerane ecclie epus Gregorij dicā sectū ita scripsit. Si vinctis homīb incorpeis spus tenetur in corpe cur nō post mortē etiā corpes igne teneat. Tenei at spm igne dicaī ut i tormeto ignis sit videdo aut sentiedo et at nō solū videdo si etiā exprendo. aia ignis tormetū placia. Et euangelio colligit. vbi ueritas uoce dues mortuus dr in inferno sepultus cuī aia qi igne tenet. i tinuat cū abraha deprcat dicās mitte lazarū vt intingat extremū digiti su i aqua ut refrigerat lgua mea qr crucior i hac flama Dūs po pōre diuite dāpnati i ignib veritas phibz quis sapies reprobor aias teneī ignib neget pa pue ecclie aīam corpis sitiudinē hic dicat Aug. ita inquies psiteri aias hic posse sitiudiē

corpus et corpalium omo membrorum quisq; remanet pt
negare aliam esse que i sompnis videt id abulare se
id sedere id huc atq; illuc gressu id etiam volatu fieri
hoc sine quadam similitudine corporis non sit. prim si hanc
similitudinem etiam apud inferos gerit non corpalem
sed corpori similem ita etiam in locis videt esse non corpa-
libus sed corpalium similibus sive in frigore sive in doloribus
Inc flam etiam voluminibus legitur ut non sint otiose neq;
michi non sentiat ait dives ille in inferno se flamma
cruciari clamat vm zphat aliis defuctorum non solu
sunt sensibus non puari sed nec istis affectibus sed spe
ristitia gaudio ac metu excite eo hynis que sibi in
illo gradi expaime refuat sed ad eas ia incipe p
gustare. De abortiuis fetibus et monstris

Illud etiam investigari oportet si abortiui
fetus et monstra resurgent et qualia De q° Augs.
ta ait Oceurrit de abortiuis fetibus quo qui ia
nati sunt in uteris meis si non ita ut ia possint re
nasci Si enim resurrectuos eos dicit dyocing de hys
que ia formati sunt tolleari pt ut cuiq; qd dr Inferi
mes uero quos non pduim pure arbitrat sic semina
que concepta non fuerint Scrupulose quidem int doctos
queri ac disputari pt qui incipit ho in utero viue an
sit queda vita occulta que non diu motibus viuentis ap
pareat Negari enim vnquam puerpia quo membratim
occant ut eiciat ex ventris pregnantis ne mres
etiam si mortua ibi relinquat deuadat impudentia
nimia videt Hoc ait incipit ho viue ex illo vtiq;
ia mori pt Mortuus uero ubique illi mors potuit euen
ire quo ad resurrectio non ptineat reparare neque o
Negrem et monstra que nascuntur et viuunt quantlibz
ato moiant aut resurrectura negabunt aut ita
resurrectura credenda sunt si porro ter ita emendata
uea absit enim ut illic bimembre quie mup natiui n
oriente stres fidelissimi qui eu viderunt retulerit et sty
Jedmq septi reliquit vt omi hominem duplice ac no
porro Iudos qd futuro eat si gem nasciet resur
recturos estimet qta et etiam omnia deformitate
monstra diu adhuanc natiue figuram resurrectione
reuocabunt. De diuersis diaes receptaculis

Preterea sicut a quibus aut ut aut Augs. cu
de sedo egerint diuersis hnt receptaculis bone
hnt gaudium reale terrenum Qz cu fuerit
resurrectio et bonorum gaudium amplius sit et

XLIV

malorꝫ tormenta grauida qui cum corpe torqbuntur
hꝭ ostendit q̃ magis erit gaudium storꝫ i resurrec-
cione et pg q̃ fuerit an et q̃ diuisa receptacula ha-
bebunt ante storꝫ De quibꝫ ro Augustinus ait Tempꝫ q̃d
mt̃ hominis morte et ultimam resurrectioꝫ mt̃ po-
situm e aiaꝫ abditis receptaculis tenet sic vna
quaeq; digna e ul requie ul erumpna pdo ꝓpor-
tita est i carne cum viuit De suffragiis defunctorꝫ
Neq; negandum e ut ait Augustinus
De fuctorꝫ aiaꝫ pietate suorꝫ viuentium rele-
uari cum pro illis sacrificium mediator offert
ul elemosine fiunt i ecclia q̃ heredib ꝑ sunt qui
cum viuent hoc sibi ut postea possent pdesse me-
ruerunt Est em quida vtendi modus nec tm bonus
ut ro requirat ista post mortem nec tm malus
ut eis ro ꝑsint ista ꝓ mortem Est ro tm bonus i bono
ut ista ro requirat et e rursus talis i malo ut n
hꝭ valeat cum hec uita transierit adiuuari q̃tu
h̃ ome meritum compat quo possit ꝓ hac vitam
quispiam suam ul relenari sed ut faciat qd hic
neglexit cum obierit apud dm̃ pmerere Ro igit
istud q̃ p defunctis commendatis fieri ecclia illi
aplicet sunt adiuta sentencie quam dictum e Omnes a-
stabimus ante tribunal xpi vt referat vnusquisq;
prout ea que p corpꝫ gessit siue bona ul mala quia
ecia hec meritum sibi quisq; cum i corpe viuit com-
panit ut possit ei ista pdesse non em omnib
ꝓsunt q̃ quia ro mt̃ potest dari nisi qua quisq;
gessit i corpe Cum g sacrificia sue altaris sue
quadrigesimae elemosinae p baptizatis oib offerunt
p valde bonis gratiarum actiones sunt p ro valde
malis ꝓpiationes sed p valde malis ecia si nulla
sint adiumenta mortuorꝫ tm qualescumq; viuorꝫ co-
lationes sunt et cuibꝫ ro ꝑsunt vel adhuc prosunt
vt sit plena remissio vel certe ut tollat libꝫ sit
ꝓpa damnatio Omnibꝫ g sancte ecclie et sacrificio
salutari et elemosinis que p eorꝫ spiribꝫ offeru-
tur ro e dubium mortuos adiuuari vt cum eis mi-
sericordia agat a dno q̃ eorꝫ pena meruerit hoc
em a patribꝫ traditum tota obseruat ecclia ut peis
qui i communione corporis et sanguinis defuncti sunt cum
ad ipsum sacrificium hoc solo modo meretur oretur

ac prouidus q̃

ac pillis q̃ id offerri cõmedrat. Nõ est igit ambiged
ista p defunctis fieri tubq qui ita viperunt an-
mozte vt possint hec vtilia eis ea post mortẽ na
qui sine fide operante p dilcõem eius sacmetis
de corpe exierunt. Et ista illis a sulg Hugoi pie
tatis officia impedit. Cuig du hic cent pigrnde ta
ruerunt nõ mlt sibi thezaurizates fieri. Nõ g mor
tuis noua meita cõpant cu peis aliquid bõm ope
rat. Siu fieri cozp predentib cõsequa ista rddut na
ista quia sincerus uita mst hõ in ea meruit. Nõ
potit ire post ea. Sine quibq et qualit psit illa
que p defunctis fieri solet. Ecclia mediocrit malis
suffragant ad pene mitigacoz. Mediocrit bonis
ad plena absolucoz qui nõ fuit tãte pfectois me
rita ut nõ indigeat iuuari p pauperes hzc e reg
celoz quos sibi fecerunt amicos de mamona iqui
tatis quoz tanta t pstio ut hzjs adiutoriis nõ in
digeat quales sunt apluimes vt eum ait Augustin
iustria t p mire t ecclia orad cuig deuq oromibus
cõmedari pro alijs at defunctis orat.

De pompis nõ exequiarum. De offrays sepulture

Hec pompis nõ exequiarum. Pompa funeris aggrina
de Augusta dicit. Pompa funeris aggrina
exequiarum suptuosa diligencia sepultrie vinoz
sunt qualitatiz solacia nõ adiutoria mortuoz
Si aliquid pdest impio sepultria prosa obesit
pro villis uel nulla precedrat exequias in cõspectu
hom purpurato illi diuiti exhibuit turba sumptuoz
si multo cl albres in cõspectu dni vicesso illi pauper mi
nisteriu exhibuit angloz qui eu extulerunt nõ in
marmoreu tumulu si in abrahe gremio. Sicut in ria
mortuos sepeliendi et sepulchra cõstruendi q hec
in septuris suis int bona opa deputata sunt. Nec
solli in corpibq priarcharo aliorumq sozo fieri in
pig dni corpe qui ista fecerunt laudati sunt. Imple
ant igit hec homies ergo suos officia postrem mu
neris et siu humani lenimina meroris veri illa que
adiuuat pous defunctoz sc oblacoes oones multo
obsuacio pcurent.

De duobus equalibus quoz alter plã post mortem habet auxilia

Solet moui ssio
de duobq vnus diuite alter pauper piter si me
diocrit bonis qui pdas suffragijs indiget
meruerunt piter pq morte iuuari. Pro alio vero diuite
specialiter ignoratur sint oones multeq elemo
sinarum largiones pro principe nõ nõ sint nisi quies

De duobq equalibus quoz alter plã pq morte habet auxilia

orones quidem go ay tatis nunc pauper pauperibus
subsidijs quatinus dives amplioribus si ho pter inuat
no cedere ei fm meita merruit enim pter inuat qz
pter bonu contulerunt quo tantu suffragij consecu
quatinus dives quod contulerunt diuitibus spaliter p
eo sua Cane dei pt no ei magis valuisse gnalia et
spalia qz pauperi sola gnalia suffragia et tn psue
tut diuitibus spalia no quide ad aliud nl maius
aliquid sz ad idem ad qd gnalia ut ex plurib et di
uersis causis vnu plipet emolumentu pt tn dia
illa plura subsidia contulisse diuitibus ad eorum absolu
cone no plemore Cuiusq suffragijs inuabitur bom
ad uero qrit: mediocriter qui in fine reperiuntur
de aliquo mediocriter bono qui dicit mediocres
suffragijs ipo consumacois sedi artitio cu te
liquis ingrabit si sullus fuerit p eo no offert ul
terius sacrificiu nl oro nl elemosina nec habet talte
pstonis meita que ipis suffragijs no egeret nuqd
go saluabit Esto eu qi pigne insente saluari
meritis et intercessoribus tetestis ecclie que psidet
bus semp intercedit noto z meito dom implebit pper
Cuio sancti iustificati audiunt preces supplicantiu et quod
intercedit pro nobis ad dnm
Ad forte queis nuqd preces supplicantiu audiunt
et vota postulantiu in corp notitia puenit
no est incredibile qias tozi que in abscondito
facie dei nec lumine illustrande latent ipiq
contemplatore ea que foris agit intelligere quatin
nl illis ad gaudiu nl nobis ad auxiliu pinet Sic
enim anglis ita et sus qui deo assistit pticones nre
inotuit in verbo dei id contemplat vn et dicit
angeli orones et nota ma offerte deo no qz eu do
ceant sz qz eis voluntate sup eis consulit Vnde dnus
anglis qui sit apud dm instestuit petiones nre
ut quoda mo eas offerat deo et de ipis consulant
et qd deo iubente implendu ce cognouerit hoc nob
nl cudent nl latent reportat Unde z angli hoibus
aut in oraciis orocem vnu obtuli deo ad oia
quide facienda sufficit deo sua pfectio licet tn nuq
os r. anglos no dui ea que nesciit annuent No
em sit villa que nesciat sz bonu cor z de o pib
sus eis consulit ueritate et hoc e q ei dicit no nulla
nuqde No ut ipe ab eis distat sz ut ab eo ipi p
verbu eis sme corporali sono audiant eqd qd iu
lucerit ab eo missi ad quos voluerit totu a illo per

illud vbi eis audietes. v. eis ueritate ipsemetes quid
sibi fiat aedu quid quibus et qui mia aduersus. Nā et nos
orabes eu. nō eu doceamus qui nouit aut verbū eis pe
nitē quid nobis natu sit prius petatis ab eis. v. bo
rsta eis tpe cognouit. ē sicut dia tpalia ab eis
eia quid et qui ab illo petituri sueriis. t quos et de
quibus rebus ut exauditus est. ubi nō exauditurus.
sine ueniae ait postulat. Nō go dicit angelis orones meas
offerre deo quasi deis tut nouit quid velim. t quo
indigeam qui dia angelis stat sic et pgam sua sunt no
uit. q. ptē hi rōnalis creatura tpales alusas ad
atina ueritate referre. sine petendo quid et qua se stat
sine ipsi tedo quid faciat. Ad dem de angelis

Sed angeli attribuit sanctis aiabus
a deo p ubio eis dicitur petitiones meas. t quid
de eis impletu sit ubi nō. qui nō credat. t aias
sorū dei sedae contemplatiū. eis ueritate intelli
gere. sicut hom. et qui impleta sint ubi nō. unde est
q deo dicit exaudie pli. nō solu qui effectui
mancipat sed qui noti. ut curie angelorū et sancto
aiarū quid in futuro fit. ubi nō et q cognoscitur i di
uolutate et uoluntate. ideo am. sunt ne vgitati
a dicti sit ut nihil pt. t q uoluntate queat uelle
intrediit igit ad dei pnciis sit. t meritū dū con me
rita suffragat nob. et affectū dū uota nra cupiunt
impleri. q tn nō faciunt nisi in dilectate dei impleda
dicerit. t q ut meredunt p nob. v. ut merita con
nobis suffragentur. tut ipi uelint bonū mrū. qr
eis uolentib deo uilt et ita fiet. Ro pmissis constat
pcū quibusda misericordia aqua deus q illis eos pe
cata mgnuerit. sicut medocrit. maius qui suffra
gis ecclie iuuatur. Si valde malis detur mitigatio
pene

Sed quaeritur hic.
de valde malis vtq et ipi. aliq penam mi
tigare. miaz dei senatat ut minus q meruerit punitur. Quida autem at eos nullaz
relenatio pene futuros. id confirmat. Iacobi aute
dicitis. iudicū sine mia fiet illi qui nō fecit miaz
dicit. ecta ait. misericordia hic iudicū insuto. de
distinguens quod omes vie dni sunt mia. t veritas.
ait. Ergo omes vie dei mia. omes uiatores. qr
t iudicando subiecit et ita nō deest mia. t ministra
tio id exhibet q pmisit ne desit veritas. Ergo
omes q. aute quos liberat et damnat omes vie sunt

XLVI

mia et ueritas qr ubi nō mīsēt vindēt ueritas dat
dicās vbi nō mīsēt dat intelligi aliq adeo fieri
vbi ipē nō mīsēt Qz hīs occurrit qd aut Cassio-
dorus hūs psalmū loquitur de mia et pietate dei
hec dūt mia ter iudicio dei semp adiacte sūt q7
punītē valor nō ē iustitia sine mia de mi
sericordia et iudicio aut hēc duo mutua sibi
sibi nīgit In hīs breuit oia opa dei intuit
dingl qf videns illis qui reprobo supplicia sine
finiri tēdunt ita illos repellit opione assens
reprobos petico punītos ut eorū supplicia aliq
tenq mitigari nō neget sentētia mīnit nō illi et
na damnandorū pena et cruciatq sine mēt mīsēt
petuos humānos miserat affēt atq ita futuro ēt nō
tēdunt Nō quidē sp̄tūs adiūtūdo diuinis ꝗ p suo
motu dura quecq mollīdo et in lemore flecte-
do sūt quē putant eis ribilq ēe dēq ueius
Nō ēm mīnuēt ablūisset misēri deq aut cōtinz
ira sua miaz sua hoc [illegible] de hīs psalmis legī Qz de
hīs intelligit qui sūt v[illegible] qz et ipi nō pme
ritis suis ꝗ deo misera[illegible] liberatūr d'
sho- qd omēs agnūnt ꝗ ēt nō id nōē ut dam
naūz opinēt sūmi posse eorū de quib deus est
sūt hīs in supplicii dīlli nō hoc nō puta habi
tura sine solitas eorū de quib ecōtrario deus e
iusta autē iuita etna Qz penas damnatorū certis
tibus existimēt ꝗ hoc qīs plaz aliqtēq mitigari
et sic quippe intelligi pt manē ira dei illis ri
ipa damnatō her ēm ubēa ira dei nō diuini aim
turbātō ut ira sua r manēte ira sua nō cōti
neat miserationes suas Nō etno supplicio sine
dando ꝗ leuamē adhibēdo id imponēdo cruciā
tibus et nec psalmg aut ad finiēda ira sua id
post ira sua ꝗ mira sua quē si sola est alienai
a regno dei carne magna multitudē dilcedinis
dei tū grandis etū pena ut ei possit nlla tormē
ta q nouīq cōparari si illa sit etna ista at sit qua
libet multis seculis longa manebit q sine fine
mors petua damnatorū et orbq est ipa cōmuis
sit manebit cōmuit orpi vita etna sōr Ecce ita
asseit hic penas reprobōrū nō ēē finiēdas qd
nō improbat si dicat dōr supplicio dlicq leuamē
adhibēri Videnō ita gradia pt deū et si iuste

id possit nō omo tm punire malos i futuro quatenus meruerunt. si aliquid eis quatenus mali sint de pena relaxare. **De timendis promissis auctis**

Quod go dicit. Iudicium sine mia fiet illi qui non fecerunt miam. ita intelligi pt. q iudicium damnationis fiet illi qui non fecerunt miam peo q fiet sine mia. vel fiet in iudicio si mia liberate et salutate qui tm aliqua pene allevatione miam dei sentiet. ita cū dr. mia hic iudicium i futuro non negat. q i futuro sit mie effectus et electis qui prius ab omni miseria liberabit. et in reprobis qui minus q meruerit cruciabit. si hic non sine cā dr. sterna mia et iudicium i futuro. q. et hic multis magis miseret deus quibus nō miserebit. tuc vocat eos non peccatores et iustificat. ipsos fit nō faciet. et tuc reddens singulis sicut merita manifeste iudicabit qui nō ex tulit iudicat. **De occulto iudicio ?n**

Duplex iudicium vt ait Augl. intelligit pena qua quisq; ut exercet ad purgatorium. vel movet ad conversorium. ut si corripit. exercet ad damnatorium. Occulti igit. dei iudicium dr. pena qua iudicat purgando. quiertando exercendo. iudicia q. dei in tu appellat. dissoluendo eis de oculis rebus. vnde. Cū incomprehensibilia sint iudicia eius. et iudicia tua abyssus multa. iudicii. at quo i futuro iudicabit intelligit. sma qua utilabit area. v. divident. localit. bonos a malis. misterio angelorum. tilli tuta ducent. illi i supplicium mittent. qui nō sunt mundati. **De iustitia et mia dei et de operibus iustitiae et**

Sed quo iustitia dei et pietate. misericordia. v. miam sup. Assodens duas res et dicit que semp adiuncte sunt. et iudicio iustitia cum dicit mia nō due res si vna res. v. diuina clemencia est. sic sup pluribus auctoritatibus ostensum. q. nō est deo aliud esse misericordem q miam. nec iustum q iustitiam si de rebus. nec aliud esse misericordem q iustum. vel misericordia q iustitia si ono idem. q nō denotatur essencialit. hec de do dicit. Curiosi dicit. sup tria de operibus dei. quedam esse mie. quedam iustitie. et q iustitia dei mia est. quecunq; sunt opa mie. ea videt iusti tegiso hmo tnde. pt. sic. illis locutionibus quibus hmo opera sunt distinctiones. ut alia mie alia iustitie alia bonitati tribuat. nō diuersitas faciant. v. rei

hys vocabulis significate exprimit. Si valetas sensui
et a effectui in creaturis monstrat. Cum enim dr̄ iu
sticia vel iusticia cencia divina predicat. et cum
ipse sit distributor et iudex meritorum intelligi dat.
Ita et cum dr̄ misericors cencia divina predicat et m
sup ipse sit miserorum liberator intelligi dat. Sicut
cum dr̄ bonus cencia divina predicat. vt cum dr̄ deus
et insup auctor omnium bonorum ostendit. Ita et cum
dr̄ deus cencia divina predicat et ipse tunc deus este
dit. Inde ergo queda opa mie queda iustice dicit.
no quia cencia divina habet. Illa operatur. Qui
habet et illa. sunt opa divine cencie que dicit
mia et iustida. Sed queda sunt quibus ostendit.
iudex. et equus distributor. queda quibus ostendit
misericordiator. misericors enim dr̄ naturali misericor
ter exhibitione et in quibusda opibus dr̄ ea effectus
mie in quibusda effectus iustice. non quia aliud effi
ciat iusticia aliud mia dei. sed ad cencia referendo
sed ex quibusda effectibus intelligit. iudex. ex
quibusda misericordiator vel ut quibusdam placet iusti
et misericors. Sed forte hic aliquis occurrit. quia ex alius
ostendat iusti. et ipse alius misericors. cum sit ei idem
esse iusti et esse misericorde. Si enim forte eadem ratione
dr̄ iusti et misericors ex eo ope quo intelligit iu
stus intelligi misericors et e. Sed dicit sup. quia
dr̄ deus iusti et misericors ita eadem divina cencia
significat. et forte ea idem predicat. ut cum quida divina
intelligat. Intelligi enim potest misericordiator iusti
cum indicit. Ad euidentiam Origenes ostendit dicens
ia que dei sunt nomina est ipse sapia eius. ipse for
titudo iusticia sicutis ipse prudencia. Ex cum unum
sit iudicandum pro valetudine sensum diuisis nuncupa
vocabulis aliud enim significat sapia. aliud iusti
cia. Cum enim sapia dr̄ disciplinis te divinarum hu
manarum rerum instruere intelligit. Cum iusticia
distributor et iudex meritorum iudicat. Ita et pru
dencia cum dr̄ doctor et demonstrator bonarum et ma
larum rerum id neutrarum intelligit. Auctoritatibus probat
queda iustice alia mie alia bonitati tribui

Quod autem quida opa.
mie queda iustice queda bonitati attri
buant. in scripturis a repine. et de mia quide

Auctoritatibus probat quida iustice alia mie alia bonitati tribui

et iustitia manifestum est. De bonitate ut et mia aplig
latet. Et Aug. dicit illa opa pertinet ad miam pertinet quibus
aliqui a miseria liberat. Ad bonitatem ut non solum
illa quae punit et gubernat verum etiam ita dicit ad miam
pertinet quia pius mundat et de miseria liberat. Ad bo
nitatem ut celum et terra et omnia valde bona cre
avit ut cetera. Dum celum non indiget mia ubi nulla est
miseria. In terra homines habundant miseria et sup habu
dat dni mia et miseria igit homines et mia dni plena
est terra. Non celum qui non indiget mia indiget tm re
gente dno. Ora enim indiget dno et mia et salutia
et sine illo miser non subsistunt solus non regit. Ite
alibi. Mia et veritas multos bonitas erga quos subiz
Interdum tm mia large accipit ut bonitas.

Iustus vniuse vie dni dicant mia et veritas

Post hec considerat oportet.
Ea quae secundum omnes vias dni dicant mia et
veritas. Hoc multiplicat recipit eventos. Vni
uersa enim vie dni quibus ad nos venit ut aut
aliquis sit per intellectum duo adiecta. Primus
mia quae manifesta et multiplicat miam nobis exhibu
it et studium in quo requirendo mia iustitia exhi
bebit. Omnes dicta vie dni. quibus ad dnm iste
dicit iustitia quia et malos declinamus et mia
quia bonis faciamus. In hiis enim duobus omnia opa dei
includi omnia bonum mundum includit. Et in superio
Cassiodorus dixerat in hiis duobus omnia opa dei iclu
di multo quidem pt. ant omni opere dni et duo mu
tuo sibi iungant. Quibus data placuit non omni ope
dni hec duo concurrere finem enim dicit mia finem cencla
nos dividit mia a iustitia. Si vnum et verum finem effec
tum non omni ope dicant et miam et iustitia. et iqui
bus data tm miam in aliis iustitia autem in aliis miam
et iustitia. Putant tm dei omnia que facit misericor
dia atque iuste. Reficiens rone dicti ad di voluta
tem pie iustitia et et mia non ad effectus mie et iusti
tie qui sunt in rebus aliis at videt. Iste dr deus
omnia opa sua fecit iuste et misericorditer. Ita conce
dendum est in omni ope dei iustitia et miam. Et de
mia non finem effectum ut signum. Et nullum opus dei et iqui
non est effectum ut signum equitatis et clemencie sine
omitte sine apte aliqui enim manifesta et clemencia
sine benignitate et iustitia equitatis et aliqui equitas

De sentencia iudicii

XLVII

De sua iudicii.

Solet autem queri qualiter dabitur iudicium sma. Sed non
est opportunum id explicare. Nos enim spiritum apte
distinguimus ab uno illa proferat. Venite benedicti
et iste maledicti ab virtute iudicii ita fiat
omnibus singulis attestatur. Iuste nos de fidei ve-
nustas potencie effugere quibus dicitur. Illa
enim est iustitia et non dedisti mihi. Madium et hoc
malum constantius experimenta plurium putant quibus
aliquid aliquid monetur tacite ode mistum cosu
madu tradit. Quillud ad resurrectionis statu tin
rescunt non ad iudicium quia iudicium suum et malorum
in eternam penam et bonorum premia verbis expressa
da asserunt. Quod sancti iudicabunt iudicium

Non autem solus xpus iudicabit sed
et sti cum eo iudicabunt nationes. Ipse enim dicit
aut sedebitis tunc super sedes iudicantes
duodecim tribus israel. Nec putandum quod vii apostoli tan
tum permittantur solis abi dicit sedebunt. Sanctus qui
plus omnibus laborant si non illi sedebunt nisi vii
vii igitur sedes pfectio tribunalis i. virtutem iudi
cium intelligit. Si omnes pfecti qui tantum oibus
sancta sunt. Quomodo ergo vii tribus virtutem iudican
tur iudicabitur. Ego autem non comparo sed est
auctor et pfecto. Unde et ad angelos i. maiorum
corum sma debemus et magis i. plenius eorum. Quo
quit que est eorum pfectio ut auctoritas iudicii de
puto non aliquam posse quidem nisi dumtaxat re
velatione quis iudicetur. De ordinibus eorum qui iudi
candi erunt

Omnis ait quasi ordines
iudice sue quisque sit pfectus alicui sed et re
pbori ut ait Gregorius. Ordines ergo de
singulis pribus continet. Alii enim iudicantur
et peccant alii non iudicant et peccant alii iudicant
et regnant. Alii non iudicant et regnant. Iudicantur
et peccant omnes inclamantes dicentes
et non dedisti mihi manducare et non iudicant et
peccant qui dicit aut qui non credit iam iudicatus
est. Hoc enim damnatio tota ecclie nota est certa
et ideo dicit tunc ad iudicium et ad omnem districti
iudicii ad aptis damnandis sine in fidelitatis
accedent. Quia non professione fidei sine operibus
hunc iudicabit et gehenna. Vadite maledicti ut
pereant qui vio nec fidei sacramentum tenuerit

mercepacor iudicis i se fici no audient qr infidelitas
sue tenebris pnudicati eis que desperat iuet
tione redargui no meret. Illi sulte ibo iudicabau
dicit qui eis fide sulte ibo tenuerunt. Illi i dapna
cone sua etiam iudicis nec ibo papiunt qui eius
reuentia nec ibo teneri fuit noluerunt. Ro illi iu
dicandi ipsi no iudicandi dnt. Ex eorum no pte alij
iudicat et regnat qui vite macias lacrimis
tergit et demonstrat sup inductoe operum dbi
index uenens in diuina cosciencia dicit. Quia iu
et dedisti mi manducare etc. Alij at no iudicatur
et regnat qui eia pcepta legis pfectoris virtute
tri tendit qr no hoc solu qd lex papit imple cste
ta sit si eia qd ad pfectior cosilia implere stu
dent. De quibus psalmista ait. Dns ad iudicii vem
et cu senatoribus plebis sui. Et salomo de ecclie pso
loquens ait. Nobilis in portis vir eis qui sedeit cum
senatoribus terre. Job. No saluat impios et pauperibus
iudicii tribuit. Hij go tres sub gradi iudicis no tenet
si iudices venunt qr et pcepti gralia vincedo vice
runt et sibi relictis pom secuti sunt. Sed pauperibus
iudicii tribuit qui qnto hinc mundi magna humili
tate despecti sunt tanto tio maiori culmine potestatis
exaltabit. De ilis dicit. Qui vicerit dabo ei sedere
mecum i throno meo sicut et ego vici et sedi cum patre meo
in throno eius. Vincere dns cu pre in throno sedit qr
post passionis crucis et resurrectionis palma ap
pressit speciali omnibus claruit. Nos no i throno sed
sede est ex eius de filij plate iudicare. Cum eis iudi
candi principatu ex eius virtute percipimus qui i eius throno
residens. Ex hinc apparet q eia pfectiores sti cu
pro iudicabunt plate. Et quia quida dnt iudicandi
alij no iudicandi. De ordine iudicij et ministerio eore

Quidam at tenagilio legunt q dns ministerio eore
mittet angelos suos qui colligent de regno eius
omia scandala et mittent ea in caminum ignis
et ibi erit. Ecbibit angeli et separabit malos de
medio iustorum et mittent eos i caminum ignis. Et iterum
mittet angelos suos cu tuba et congregabit electos
a iiij or ventis et plia dicit. Congrue illi suos eius
ministerio angelorum illa impleri dubitandum no e. Dno
eum vemente ad iudicium procedet ante eum ignis quo
coburet in circuitu mundi huius et pibit celum et terra

De ordine iudicii et ministerio eore

no fiet sabbatum sed fiet penam que innutabit celum quod
aereum non ethereum tantum eum ascendet ignis in
iudicio quatenus astiterunt aque in diluvio Ille ac
ignis malis qui tempta fuerint vnus est qui super
bonis non non etiam fiet dicit hoc est mundum
mundi sicut quod fuit tempus tribus pueris in quibus
si aliquid purgandum fuerit per illum ignem purgabit
alius id nulla inget molestia purgato id per
ignem mundo et ad iudicium venite dicite vox
illa magna qua resurget omnes mortui
et tuc misterio angelorum battalabit arca quo
in congregabit ea de IIII ventibus orbis angelico
misterio quo et rapiet obuia post ascia ipsi
bus in ea qua dilexerunt remanebitque ipsi pro
mia illa bonorum Esurivi et dedisti mihi maducare
et mapparadis ite maledicti in ignem et non dedisti
mihi maducare ite preterea id sono notabili id alio
mo Demon esterea sua sup vtrosque Venite bene
dicti patris ite maledicti ite et ministerio angelorum vir
tute dei comparite mittent mali in carnum ignis
hoc est in tartarum

Si post iudicium demones perunt
et solet queri homines ad punienda

Et solet i inferno malis ad puniendum presint
demones post iudicium quos carnifices
tortores sive aliaque spiritua appellat dicit
quod populus huc eunabit omnes punienda
et platem et virtute Dei qui durat mundi an
geli angelis demones demonibus homines hominibus sicut
sed omnibus collas in sis placo cessabit hic quod
putat post iudicium demones non habere platum cru
ciandi homines sic mo Quia ut demones virtute dei
cruciari sine creatione misterio asserunt sic tem
bos homines ibi non propacorum demonum si virtute
divina tunc etiam subiacia cruciabuntur Permissa tu
auctas non id cogit sentire que et si asserat te
nere demones demonibus nec homines hybibus sed non
diffinit tunc an demones homines possint ad torquen
dum vnquibusda videtur eos se exercere homines
tortores in pena sic exercuerunt tentores in pa

Solet etiam queri De forma iudicii

XLVIII

Qua forma populus iudicabitur In forma
vnusquisque iudicabit que omnes in iudicio

XLVIII. De forma iudicii

apparebit, ut videat mali quē pupugerunt. Diuinitate uō eis mali nō uidebunt. Vnde Isaias. Tollatur impius ne videat gloriam dei. Humanitate videbunt ut timeant. Diuinitate uero nō ne gaudeant. Diuinitas enim sine gaudio videri nō potest. Qualis apparebit tunc forma seruii

Sed cū in forma humana constet eū apparituru. quērit an forma illa gloriosa apparebit sicut erat an in forma qualitate passionis exhibit. Cuida putat a malis tale videri quale crucifixerunt. Infirma. qr dicit scriptura. vt videant quē pupugerunt. Et apte. Aug. dicit. Forma serui glorificata a bonis et a malis tunc videbit sic. Cū in forma serui glorificata iudicantem videbit bon et mali tollet impius ut nō videat. Claritate dei qua deus est. qua soli mundo corde videbunt. qd est eis vita etna. Forma igit humana in ipso glorificata videbitur a cunctis. Vnde et ipse dicit iudicabitur qr filius hominis est. Ita enim legitur in euangelio Johis. Et potestatem dedit ei iudicium facere qr filius hominis est. Non quia ex virtute hominis sit iudicatur. vel quia solus sine patre et spiritu suo sit iudicium facturus. sed qr ipse solus in forma sui iudicis bonis et malis videbit. Cui dicitur pater nō iudicat quēquam sed omne iudicium dedit filio. nō ita intelligendum quasi solus iudicet filius et nō pater. sed qr forma filii humana cunctis iudicio apparebit. nō infirma sed gloriosa. Iudicabit at ex virtute diuinitatis. nō sine patre et spiritu suo. Et apparebit terribilis impiis et mitis iustis. Erit enim terror malis et lumen iustis.

Et quare fiunt forma sui dicitur et per sustitutuntur corpora in

Et sicut dicitur ipse sui formam seruii iudicaturus. ita etiam dicitur sustituturus corpora mortuorum sui humanitate. ac tu virtute diuinitatis. sit sustituturus nō humanitatis. Sed hac rōne dicitur illud qr in humanitate suscepit qd est ei mere resurrectionis et passione et resurrectionis. Deo ei attribuit sui hominem sustitutum mortuorum. Vnde Aug. per verbum filii dei fit anima resurrectio per verbum sui et carne filii hominis fit corporis resurrectio. Item iudicat et sustitutat corpa. nō pater. si filius sui dispensatione humanitatis in qua minor a patre. secundum id qd est filius dei est vita

12 mal. Am forma serui dicitur sustituturus corpa

vivificat animas in eo qui est filius hominis iudex. Ecce enim forma humanitatis dei sustinetur corpora et iudicatur
iudicatur autem qui illa forma cuncta in iudicio apparebit. Et sustinetur qui in eadem forma meritis et causa
mere resurrectionis suscepit et qui enim eadem forma vocem dabit qua mortui de monumentis surgent et p
cedent. simul de esse vivificat animas non pertinet qui
non tinet pertinet est. et filius in eo et spiritus sancta
vita. que pertinet ad animas non ad corpora. corpora enim
non sentit vita supre sed anima. illuminat alumine et
non. hic igitur quid potentia deitatis vivificat animas
et sustinet corpora et iudicet non otiose tri et pter
vacat ei enim forma dei tribuit vivificatio
animarum et enim forma stern iudicium et resurrectio
corporum.

De loco iudicii

Et putant quida dnm descendisse in valle Jo
saphat in iudicio eo quod ipse per Joel prophetam sic
loquitur. Congregabo omnes gentes et deducam
eas in valle Josaphat et disceptabo ibi cum eis.
In cuius capitis expositione ita scripsit. hoc quida puer
iliter intelligunt. qui in valle quae est in latere montis
oliveti descensurus est dns ad iudicium ad sed incolu e
qui non intra sed in spacio huius aeris sed debit convocu
montis olivetti ex quo ascendit. Et sic Jobes crisi
dicit angeli descendent ad eum signum caeli. Unde in
evangelio ait veritas. Et tunc apparebit signum fi
lii hominis in Josaphat et interpretatur iudicium dni
in valle quae Josaphat. in iudicio dni congregabuntur
omnes mundi iusti non non descendet in valle iudicii
in damnatis sed in nubibus occurrent obviam xpo.

De qualitate luminum et tempore post iudicium

Urente ait a iudicium dno in fortitudine et
potestate magna sol et luna dum obscurari
non sui lumen privabunt sed supervenente ma
iores lumine claritate. Virtutes quae coelorum in
angeli dum movebunt non metu damnatis ut alii
perturbabunt paucis sed quida admirabunt eos quae
viderint. unde Job. Qui supra coeli pavet adventu
eius. An nes diem iudicii sol et luna pavent eclip
sim sicut Joel testatur dicens. Sol convertetur in tenebras
et luna in sanguinem antequam veniat dies dni mag
nus et horribilis magis non de. propter magnitudinem

De qualitate luminum et quid post iudicium

De forma mundi

que ibi sient. Cu autē fuerit sm̄ celu nouu et terra
nouā. tūc erit lux lune sic lux solis testate ysaia
et lux solis erit septēpliciter. sic lux septē dierū
Quia quātū lucebit sol in prima condicione vij dierū
ad pānā p̄m̄ hōis tantū lucebit post iudicū ad
norata enim fuit lux solis et lune luminaria sidera
p pānā p̄m̄ hōis. Qz tūc recipiet sol mercede su
laboris qz septēpliciter lucebit et tūc nō erit vicis
situdo diei et noctis sed tm̄ dies vn zacharias. Et erit
dies vna que nota est dno nō dies neq; nox et in
tpe vespe erit lux. qz nō erit tūc varietas diei et
noctis que nō est. Sed ōtinua dies et lux ysaias
tn̄ videt dicēs q tūc nō lucebit sol nec luna. Quia
ōgratiam bēdicōis. Non erit tibi ultra amplius sol ad
lucendū p die nec splendor lune illuminabit te. Qz
erit tibi dnūs in luce sempiterna. Qz hūs ibis nō me
gat solē et luna tūc lucere sed sufficiet hūs qui
erit in etna beatitudine nullū lucis vsu p̄stare. Quia
ut ait Jeronimus suo eūdē loco. cū terrenū solis ac
lune nobis cessabit officium et erit ipse dnūs lume
sus in perpetuū. et ecclā illud ysaie intelligi ea re
dictū qz sol et luna nō tūc habebit ortū et occasū
sic nūc vn̄ ysidorus illud ysaie qz exposnes ait. Qd
iudicū sol mercede laboris sui suscipiet vn̄ luna
lucebit septēpliciter et nō veniet ad occasū me
sol nec luna sed i die quo creati sūt stabunt ne
impij i tormentis sub terra positi fruant luce eorū
vn̄ habacuc. sol et luna steterunt i ordine suo. Ecce
apte dicit solem et luna tūc lucere sed stabiliter per
manere. Vbi ecclā significat mōstrū esse sub terra
Si nō scrip̄t quis sit usus lucis solis et lune tūc fu
tur me ignorare qz in scptur nō memini me legisse.

De differencia mansionū in celo et in terra

XLIX

Post resurrectionē nō futo
vnūq; impletoq; iudicio suos fines habunt
ciuitates due vna scp̄ alta diabolo vna
bonorū altera malorū vtraq; in angelorū
et hōm̄. Sicut voluntas illis facultas nō po
terit ea peccandi id vllo condicio moriendi
Iusti etna vita feliciter viuentibus. Illis infeliciter
etna morte sine vltra moriendi facultatibus amputri
sine fine. Qd in beatitudine iste alius alio p̄stabi
lius. In miseria nō ille alius alio tollerabilius p̄ualebit

Ex hijs apparet q̃ sic bon differet gloificabit alij
magis alij minus ita et mali differenter i inferno
primet. Sic enim i domo pris. in regno celesti ma=
siones multe sunt. i. primor differencie ita et ge=
henna diuersis mansiones. i. suppliciorum differen=
cie omes tri etna patiet pena sic omes dia
cude habuit denarii que pfamilias dedit ob
qui opati sunt i vinea hoc denarij aliquid elas
omibus omnino intelligit. sic vita etna. Deq ipe
quo omes fruent. ꝗ impiter na sic ait differes
claificabit corpora ita differis erit gla aiarum. Stel
la enim a stellis. i. electis ab eligendo differet i clari
tate mentis et corpis. Alij enim alijs vicinius clarij
ꝗ dei speciem contemplabit. et ipa contemplandi
differencia diuersitas mansionum nocat. Dong ge e
vita denaij e vng. Sic diuersitas e ibi mansionum. i.
differencia claritatis q̃ vnus est et summum bonum bti
tudo et vita omnis. i. deq ipe hor bono omes cla
pfruent. ꝗ alij alijs plenius perfruet. nō videdo
per speciem nō p speculum i enigmate hic q̃ vitam
est videre vita. i. cognosce deum in specie vni uersitas
i euangelio ait hec est vita etna vt cognoscant te
et quem misisti ihesum xpm. Et vnum et solum verum deum
hec est hec vita cognoscere te. nō est enim ipa cog=
nicio id tu es ꝗ per cognicionem hic bonum q̃d tu es
. i. vita. Si omes homines volunt esse beati

Solet etiam quiri de beatitudine vtrum omes ea
velint et sciant quae sit ita beatitudo Sch.
Augustinus i li. xiii. de trinitate ita dissuit aiens
e enim apostolo retinendo quod beatitudinis vo
luntas vna et bona vni tanta ex stat de ipa bea
titudine cum ipsa diuersitas voluntatis nō q̃ ea aliqs
nolit ꝗ q̃ nō omes ea norint. Si enim omes eam
nosset nō ab alijs putaret ea i virtute animi. Ab
alijs i voluptate corporis ab alijs atq alijs alibi
atq alibi. Ecce q̃ omes amat q̃d nō omes sciunt.
Cur pt amare q̃d nesciit sic sup disputatum. Cur
q̃ beatitudo amat ab omibus nec tn scit. ab omnibus
an forte sciunt omes que ipa sit ꝗ nō omes sciunt
ubi sit et inde contenta e an forte falsi e q̃d p
ve. ipsum quod vite omes homines velle. Et an
bte vite e vni gra. Sed ipsi animi vtute vite quo
bta vite volit. Ecce hor nō volit nisi vere diuite
homo iste nō volit bta vite q̃ nō volit sm virtute vite

qd solu q bte viue no igit omes bte viue volut. imo
palia hor uolut. si no est bte viue nisi sim virtute
anim viue qd mihi nolut. Ita ne slm sit vnde nec
ipe circo dubitant aut enim bti certe omes ee volu
mq absit ut hor falsi ee dicaq quid igit. An dicet
e etia si nihil sit aliud bte viue q sim anim vir
tute viue. tn et qu hoc no wlt bte viue wlt. Ni
mis quide hor videt absurdu. Tale e enim ac si di
caing qui no wlt bte viue bte wlt viue. Sta re
pugnacia quis audiat quis ferat. Et tn ad hac
cotrudit veritas. si omes bte viue uelle necesse est
et no omes sic uolut viue quo solu viunt beate
An illud abbis augustinus nos potit erue. si dicaq
nihil ee bta viue nisi viud sim delectacoem sua
ideo falsu no ee q omes bte viue uelut. qz omes
ita nolut ut quecq delectat. Qz id quide slm est
velle enim qd no decet e esse miseriam. nec ta mi
seriae no adipisci qd uelut. q adipisci uelle qd no
oportz. Cuius ita sit cecq ut dicat alique id bti
qz viunt ut volt. Cui p facto et si miser esse ming
ti esse si nihil eorz quae opera uoluisse bte potuis
set. Mala enim uolutate nil sola miser quisq effi
citur si miseriae ai desiderii male voluta. miple
tur. Cuia pt qui uerb e q omes homes ee bti vel
lint. id qz ardentissime amoe appetat. et pt hoc cetera
quecaq appetit nec quisq pt amare ad oio quid
vel quale sit nesit. nec pt nesse quid sit qd se
uelle sit. Dequit vt omes bti vita stiat. des
at bti hnt qd uolut. qnus no omes qui hnt qd
uolut cotinuo sint bti. Cotinuo at misi sit qui
il no hnt qd uolut. ut id hnt qd no vee ublunt
Bti igit no e nisi qui et hst dia que wlt et nihil
wlt male. Ille quippe bte vivit qui viuit ut wlt
nec male aliquid wlt. Cui igit ex his duobq con
stat bta vita. ligi malis sit aliqd bong. no tn nisi
finitis oibq malis e bta. Cui no q hac vita qui
in his miseriis fidelis et bong e venit ad beata
tuc. Sit uere qd nuc ee nullo mo pt. vt sit ho viuat
quo wlt. no enim ibi nolet male viue aut nolet
aliquid qd deeit aut deeit qd uolut. quitq aa
bitur addit. nec desideabit qd no adeit. Ome qd
ibi erit bonu erit. et sicut deq summu bonu sit et
qd est omo bti summu. ita semp fore certu sit. bti

ante de se uelle omn hom est. Beatos qui se uelle
et omes in corde suo uident nec tn omibus ad sedes
qua ad beatudinem pueniunt. Si quid de deo cognoscat
aliquis qd ibi non intelligit omes

Solet queri utr aliquid de deo cognoscat ali-
quis magis minus ut petrus qd non cognoscat
aliquis minus minus ut lino plurib videt
q omia de deo ad beatudinem spectantia omib
communiter electis cognoscat si differunt. Nichil enim
in deo nosibile magis dignius q videt. q eum ital
ligere trinu et unu hoc aute omes tnc specie
cognoscent. Unde sequit ut nosit aliquid beatudi-
nis ptines magis uniu alicui sicut beatos omes
igit. cuncta illa videbit quoru cognitio beatudini
seruit si tn no videndi differet. Alia enim alio magis
alia alio minus fulgebit. De paritate gaudij

Solet eam quere an in gaudio dispares sint
sic in caritate cognitionis differunt. Deh. Aug.
aut mite mansiones in una uita erunt sicut va-
rie punitiones diuitiarum ubi deg est ora
omibus est gia in disparis caritate par gau-
dium ut qd habet singuli commune sit omibus qr
etia gia capitis unus est principalis caritatis. Ex
his datur intelligi q par gaudium omes habebunt
et si disparis cognitionis caritatis qr p caritate q
in singulis est ptem tantum quisq gaudebit de
bono q altiu quantum gaudet si in suppo habet
sed si par est uidetur gaudium uide q par sit
omis beatudo qd constat deno no de ad qd dici
pt q beatudo par est si ita par est gaudium
licet etia par est cognitio. Sz hoc qd est no
faciet paritas gaudij paritate beatudinis pt et
sic accipi par gaudium ut no referat paritas
ad intensione affectionis gaudendi si ad omnis sta-
tu rei de quibus gaudebit qr de omi re unde
gaudebit omis gaudebit omes.

Si maior sit beatudo stoza post iudicium

Post hoc quer solet si beatudo stoz maior
sit futura post iudicium q nunc. Qn omi
scrupulo credendum est eos futuros maio
glam post iudicium q an. qr et maio erit
dor gaudium ut sup testatu est. Aug. et
amplior erit dor cognitio. Un Hieromus pet acto

Si maior sit beatudo stoz post iudicium

iudicio ampliore gliam sue claritatis deo nostrab electis Qui qm mouet quid opus sit spiritib defunctorum
corpa sua i resurrectione recipere si eis pt sine corporibus sima beatitudo pberi dissolus qd e. n pt
a nobis pte dissimul Qi in diuiu no est et rapta a carnis sensib hois mente et pq morte ipsa
carne deposita no sic vide posse i commutabile
stacia sic sti angeli uidet in alia latenciori ci
sue ideo qr m est a nalis quida appetitu corporis
amistrandi quo retardat quoda mo ne tota in
tencione pgat illud simu celu doner ille appeti
tus cogitistut porro si ide sit corpis cuius sit diffi
calis et gnis amistrucio sic hec aia que corrupt
multomagis auertit mens ab illa visione simu
cali pinde ai hoc corpis ia no aiale sed spirale re
cepit angelis equata pfm habit nacie sue
modu obedies et mpans vnificatu 7 vnifi
cans tu messibti facilitate ut sit ei gle qd fiut
surrane Qi mali in mfeno peribunt in

Ic erit qd ex pmissis ducas eligien.
Cup em aug tractiet de malis i mfeno
dapnatis et bonis i celo gloificatis dicit
q nec bonis nolentibus nec malis facultas
peccandi de potit et de bonis quidem qstut
sed de malis a quibus voluntate mala no remouet
qcit quo ueri sit eos no posse pnie ci mala
habent voluntate quida autumat illa mala vo
luntate no de pena sed supplicii tm aliqd pena
ci fatent Qz pillud eis no merei aliqua pena
qr no est ibi loc meredi illud q pena dicit no
de meritis supplicii sed supplicii mali meriti qd
i hac uita pcessit Dicit hoc at aug in ait Tem
pus acquirendi uita ci na in hac tm uita deus
hoibus dedit ubi uoluit de ena pmia seruos
deo hic pmia seruos ut e. qr pt hic ho de posita
malicia bn viue et mutatu voluntate merita
simul opaq mutare 7 ea gere que do placerat
ad que in hac uita no fecit habit ide pmia
sed de malis suis Qz indulgencia in
corrupte dei no inuenit qr et si eis pmia
penitudinis nulla ait ibi dereliqo voluntatis a

(mundi Qu ergo nil tam orb omis)

talibus enim ita adpabitur iniquitas sua ut nullatenus ab
eis possit ut diligere deo dicat iustitia voluntas nec
eorum talis est ut habeat in se semper malignitatis sue
supplicium nunquam tamen potest bonitatis sue af-
fectu quilibet sancti qui de eos gaudebunt nullas in
se male voluntatis reliquias habent ita illi qui
erunt in supplicio ignis eterni cum diabolo et angelis
eius deputati sic nullas habent ultrici regnum sic
bona nullatenus hec poterunt voluntate et sic tohe-
dibus eorum dabitur presertim quia ad etiam gaudium ita
consortibus diabolo demulabit ipsa malignitas pe-
na qui exteriorib deputati tenebris nullo illustr
bitur interiori lumine iucitatus Gotius apparet te-
bros in inferno sic primas gesturos ut pena sua
voluntate non deficiat et illa maligna voluntas
sit eis ad cumulum pene per quam in non mebuntur
ge nullum meritum nisi in hac vita

Quare dicit tenebre exteriores

Hic queri potest. Quare dicit tenebre exteriores
quod ille tenebre quibus volunt mali in
gehenna due exteriores quia tunc mali penis
exclusi corporale et spirituali sicut dicit Ne-
mo et si pacatur tenebras in caritate mentis non
tamen penitus exclusi lucem dei sicut nec corporali lucem pri-
uatur Sciendum quod sicut dicit quia dei et quod eo
erit et hic a meritate mentis cui datur mali
reprobus ensis. Ibi exteriores tenebre erunt quia
tunc paucis penitus erunt exclusi deum Quod enim pen-
tus de exclusi deum nisi de ignorantia caritate Quibus
deus hinc lucem malignis illuminat hec et tenebre hic
ita manent in quantum ab interiori dei lucem se
cludit sed non penitus dum in hac vita et Ecce quare
prius ibi dicitur pati exteriores tenebras et non hic
et ibi secludit penitus a luce dei ad non hic Ex
quo intelligenda est illa secusio dum quia non vide-
bunt deum presentem Ex nec aliquis illuminabit dum per
se in dy et distributionem quia erit penitus inter
deum et homines Ex et hic multi per gravia peccata
elongant a deo dum quia deum odiunt ita ut velint
deum non esse Sed et hic multi deum oderunt De quibus
scriptum est Superbia eorum qui te oderunt ascendit
semper Nunc est igitur illa elongatio Quemadmodum
exteriores tenebras intelligi possunt quia ma-
lignitas eorum et voluntas quia nunc exercet

i metibꝫ reprobꝫ et queda oblivio dei a tormentorꝫ
introrꝫ et extrorꝫ doloribus a deo affiet turbabit ut ab illis ad cogitandu aliquid de d̃o vno
vel tab vel magis mēta revocet vt qui i vno pōdere
pmut ad d̃o suspestut et turbat vt interi i alia
cogitacōꝫ nō extendat Qz illuc tendat impetu
cogitacōis ubi sentit ms dolois Qz in hac vita
nullꝫ ad d̃o malgre ut penitꝫ secludat a cogitacōe
dei qui ner pdit appetitu blitudinis et queda
bom amore que naturalit hī cōnatis creatura
illas at extrēdres et p̃fundissimas tenebras reprobis ppeturos post iudicium dicit dnus oppones
de illo diuite qui in inferno positꝫ aleuans oculos
vidit abraha at in sinu eius lazaro, cuius cōpacōe
coactꝫ e cōfitēi mala sua vsq ad d̃o ut et fres
roget abrhm p̃monēs qd ante iudicium fm legit
q̃ post iudicium i p̃fundioribꝫ tenebris erunt impij
vbi nullꝫ dei lucē videbunt qui cōfiteant.

De arcanis damnatorꝫ si quando hint notitia eorꝫ que
ita fuerint

Preterea queri solet si sic fuerint
reprobꝫ ante quē mittē in inferno cruciat
notitia hint eorꝫ que ita suos i hac vita
gerunt at si aliquis mō doleat sup in
fortuniis suorꝫ tamen hac q̃ne dnus
commorat ex pte et explicat ex pte nō inso
luta relinquens dit eis querat alius an vllꝫ
dolor tangit mortuos de hijs que i suis post
morte contingunt vl quo ea que circa nos agunt
noverit suis defictorꝫ Cui i deo magna ex
q̃ne ner in pnta disputanda Verum bonum dicit
pt q̃ circa mortuos de suis curis ut de diuite
legit qui du tormentis apud inferos patet le
uant oculos ad abraha at int alia dixit heo
em quēdam fres ut testet illis ne et ipi veniat
i huc locu tormentorꝫ hint em mortui curā de vi
uis quos scit viuere ner in loris penis vi
dent eos vbi diues sine filijs erat nō i regno
btorꝫ ubi lazaro et abraha quos longe cognos
cebat nō tn ideo cōsaques est eos scire q̃ ita
suos curos agunt hic nl letu nl tristia.

Quo accipienda sint que de lazaro et diuite legit

Quo accipienda sint q̃ de lazaro et diuite legit

Si quis autem querat quo intelligat qd de lazaro
et diuite legit audiat August. insti dicentis
Quisquis putat animas corpora habentes locis cor-
poralibus contineri cum sint sine corpore non debet
qui talia egit et diuite flagrante fuisse in corporali lo-
co contendat. ipsam quoq animam corpulentam quasi lig-
nam et stillam de lazari digito tetigisse. Qz melius
a dubitare de oculis qm litigare de mentis diuite
in supplicio pauperem in refrigerio esse non dubito. Sed
quid intelligat lingua diuitis digitum lazari flamma
inferni sitim abruptae et chaos magnum a masticis
tormentis minqua inuenit.

Si se videbunt boni et mali

Veri etiam fiet. Si se videbunt illi qui sunt in mysterio
vt in via sim se videat illi qui sunt in gla. Sic sti tradunt. boni
et illi qui sunt in gla. Sic sti tradunt. boni
malos. et mali bonos videbunt vsq ad iudicium
post iudicium neq bonos videbunt malos. q nq mali
bonos vn Greg. Infidelis tymo posita hi diem
iudicij fideles sup se in requie attendunt qm gau-
dia post contemplari non possunt.

De chaos inter bonos et malos

Ad ea sancti. De chaos inter bonos et malos
malos in tormentis videant nonne aliqua co-
passione erga eos mouebit. Nonne eos de tor-
mentis liberari optabit. Sed illud euange-
licum qd abraha diuite tradit. Inter nos et vos
chaos magnum firmatum est vt hi qui volunt hinc
ad nos transire non possunt. neq inde huc in meae
Quid est illud chaos inter bonos et malos in hac
iustitia in iniquitas que nullatenus iniqua valent
adeo enim sti dei iustitiae addicti sunt vt nulla qpas-
sione ad reprobos transire valeant. et nulla pie-
tate eos stat mitissimus. Cum qs inde voluit aliqui
transire ad illos q nq possunt. qz si iustitia dei ad
mittit non fiet eis mole tua liberari. Qz vlta
dum velle et non posse. non qz velint et non possit
sed qz et si vellent non possent eos iuuare. De ipso
ita Greg. aut Sic reprobi a penis ad illas scorpi
ones transire nolunt et non pnt. ita iusti p iniqm mente
transire nolunt et non pnt. ita iusti p iniqm mente
re nolunt ad positos tormentis vt eos liberent
q nq pnt qz vestro aere et si in natiue sue bonitate
maneant tamen ita tenent auctoritate sui iustitie quidem
tanta rectitudine constringuntur vt nulla ad repro-
bos compassione mouebantur.

Et visa impiorum pena non minuit beatorum gloriam

Postremo quaerit an visa pena reproborum decoloret gloriam beatorum an beatitudinem eorum possit deformare. Greg. aut Ap. dicunt iustorum non fustat beatitudine aspectu pena reproborum, quia ubi iam compassionis miseria non est, minime laetitia beatorum non vacabit. Et licet iustis sua gaudia sufficiant ad maiorem gloriam videntur poenas malorum suas per gratiam euasserunt, et qui dei dilatione videntur nihil in creatura agit ad videre non possunt. Non est autem mirandum si in immortales reprobos videat mentis intelligentia cui ipse adhuc mortales videre per omnia meruerunt. Credit an electi non oportet intelligentia illi visione manifesta ad videndum impiorum cruciatus quos videtur non dolore afficient, sed laetitia sublimabit agentes gratias de sua liberatione visa impiorum inestimabili calamitate. Unde Ysaias impiorum tormenta describens et eo contra visione laetitia beatorum exprimens ait. Egredientur electi et videbunt cadauera virorum qui praevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur et erunt usque ad satietatem visionis omni carni. Electis laetabitur cum iustis cum viderit vindictam.

Ad quaestionem solutio dicit

Et de pedibus sedentis. Vel ipsi manentes supplicium beatorum quos seraphim et doctores duabus alis velabit ac non valebit spectare mihi et si non audito commorasse sufficit qui a statu exorsus sedentis per media ad pedes usque via duxerunt. Et sic finis.

Explicit liber Sententiarum cum rubrica.

Explicit liber Sententiarum cum rubrica.

Hsende 3 d' 22.
Attributa 1 d' 3
Assipaio 3 d' 1.
Appellaco 1 d' 38.
Appropatio 1 d' 31.
Appatio 1 d' 38.
Angeli 2 d' 2.
Angloz mistery 2 d' 6.
Angloz ordo 2 d' 9.
Angloz mus 2 d' 18.
Angly bong 2 d' 31
Anas 2 d' 19.
Anima 2 d' 19
Amma 2 d' 11
Ada 2 d' 22 7 19
Angelus 2 d' 28 || 21.
Arbitrium liberum 2 d' 27
Ata humana 2 d' 32.
Acty distincty 2 d' 28
Adoptio 3 d' 18.
Aqua 2 d' 11
Anima sancta 2 d' 16.
Articly mortis 2 d' 28.
Abortium 2 d' 21
Adultera 2 d' 31
Affinitas 2 d' 22
Abortus sancty 2 d' 22.
Ad bellum 2 d' 30
Ata sancta 2 d' 21 7 29
Apicio pri filio 2 d' 28.
Bonu 2 d' 24 26 38
Bapmus 2 d' 32 2 d' 2.
Baptizas 2 d' 6.
Brutu 2 d' 21.
Bestiuo 2 d' 28.
Crucifixio 1 d' 19.
Creacio 2 d' 2 2 d' 4
Creacio mundi 2 d' 12
Celu 2 d' 18.
Coity 2 d' 18 2 d' 31.
Cognico dei 1 d' 35
Culpa d' 31.
Consensus 2 d' 2 2.
Crimen 2 d' 2 2.
Cars pri d' 3.
Credo 3 d' 2.
Crucifixio 2 d' 1.
Coniugiu 2 d' 2.
Cathecismus 2 d' 6
Confirmacio 2 d' 1.
Corpus pri 2 d' 18.
Cou spacio 2 d' 11
Contricio 2 d' 11
Confessio 2 d' 12
Clauis 2 d' 16.
Caligo 2 d' 18
Crisma 2 d' 20 23.
Crime 2 d' 11
Confessio gnalis 2 d' 21
Confessio vindicata 2 d' 21
Cerima 2 d' 21.
Cohabitacio 2 d' 22
Continencia 2 d' 22.
Continencia mis 2 d' 32.
Consanguinitas 2 d' 2 2 d' 28.
Cognatio spiual 2 d' 22.
Cognatio carnalis 2 d' 22
Cultus duplex 2 d' 22
Calices 2 d' 18
Cognico bonorum 2 d' 21
Cautus qsit 7 d' qbib 1 d' 2.
Qty 3 d' 21 Qty 1 d' 18.
Cotapcio dr ate 1 cozp
mfusio 2 d' 31 Qty 3 d' 3.
Dies 1 d' 21 2 d' 36
Dei cognico 1 d' 3.
Dei vnitas 1 d' 3.
Dei immutabilitas 1 d' 6.
Deq dr sta 1 d' 8.
Distinctio psonar 1 d' 9.
Donu 1 d' 18.

Dei de deo exitus
Dilectio Christi 1 d' 3.
Dei nos tribulat 1 d' 38
Esse in deo 1 d' 25.
Esse dei Christi 1 d' 27
Esse dei ubique 1 d' 27
Deus triplaciter 1 d' 36
Dei scientia 1 d' 39.
Dyabolus 2 d' 31
Dei opera 2 d' 12
Dies 2 d' 13 & d' 23.
Delectatio 2 d' 22.
Delictum 2 d' 32.
Desperatio 2 d' 1.
Demonum 3 d' 17
Destructio 3 d' 1.
Diligendus ordo 3 d' 19.
Dilectio Christi 3 d' 28
Diligere dm 3 d' 32
Donum spiritus sancti 3 d' 32
Diaconus 4 d' 22.
Dimittere 4 d' 32.
Dampnatorum corpora 4 d' 44
Denarius 4 d' 49.
Dampnatio 4 d' 46 46.
Dubitare 4 d' 46
Deus sine [illegible] 1 d' 27
Diligendus modus 4 d' 27
Dolor [illegible] 3 d' 14.

Essentia di 1 d' 1
Essentia di no gnat 1 d' 33
Esse in deo 1 d' 26.
Essencia 2 d' 26.
Ethus 2 d' 28.
Ecclesie 3 d' 38.
Euangelium 3 d' 26
Eccleasing 4 d' 6.
Eucharistia 4 d' 13.
Eucharistie effectus 4 d' 12
Elemosina 4 d' 12
Edificare 4 d' 14.
Ecclesiastes 4 d' 21.
Ennus 4 d' 24.
Eccequie 4 d' 24.
Eucharistie dignitate 1 d' 38.

Fuit qui est 1 d' 1.
Filius dei 1 d' 26
Fuit deus 2 d' 44
Firmamentum 2 d' 11.
Flatus 2 d' 17.
Fimus 2 d' 28.
Finis 2 d' 38.
Fides 3 d' 23 & 24.
Furtum 3 d' 37
Fumetum 4 d' 12
Flagella 4 d' 14.
Fenum 4 d' 21.
Filia 4 d' 29.
Fornicatio 4 d' 36.
Filij legitimi 4 d' 41.
Filij adoptiui 4 d' 42
Fetus 4 d' 44.
Firmus 4 d' 41.

Gaudere 1 d' 4.
Gitaze filium 1 d' 17
Gandere pon 1 d' 17.
Gemitus 1 d' 26.
Gratia qui est 2 d' 1 26 27
Gubernatio di 2 d' 14.
Gula 2 d' 21.
Gehenna 4 d' 44.
Gaudium spiritus 4 d' 44.

Homo 1 d' 3 2 d' 1 17
Horis sortio 2 d' 26
Habitus di per modum 3 d' 36.
Homo est opus triduo 3 d' 22
Heresis 4 d' 13
Heretici 4 d' 24.

Indulgere 4 d' 26.
Imago 1 d' 27 2 d' 36.
Ingemiscere 1 d' 13.
Ipocrisis 1 d' 26.

Intercinatio 2 d' 19.
Ignorancia 2 d' 22
Intencio 2 d' 38.
Infidelis 3 d' 31
Incarnacio 3 d' 1.
Ius nale 3 d' 31
Interrogat' cofitente 3 d' 19
Infirmus 1 d' 26 22
Iteratio sacrmti 1 d' 13
Interficio 1 d' 31
Incestus 1 d' 36.
Ignis gehenne 1 d' 11
Interfectio sancti 1 d' 11
Iustitia 1 d' 36.
Iudicium extremum 1 d' 13
Ignis iudicii 1 d' 11

R

Veritas 1 d' 18 3 d' 38 1 d' 31.
Quem arbitrii quid sit 2 d' 24
Libertas arbitrii quadruplex status 2 d' 24
Capitulo ipso status 2 d' 24
Lotus quo continet spm 1 d' 31
Lupus 2 d' 13
Luminaria 2 d' 11
Libertas 2 d' 31
Lex oculos qui sit 3 d' 18
Lapis 2 d' 18
Lignum vite 3 d' 29.
Lectores 1 d' 31
Legitimum 1 d' 31
Luxus solis et luna obscuratur 1 d' 18.

M

Veritas xpi 3 d' 18
Mores xpi 3 d' 21
Mouet xpus 1 d' 31
Memoria 1 d' 13
Missio filii de 1 d' 12
Malum 2 d' 16 23.
Mulier 2 d' 16.
Mori 2 d' 19.
Maria 3 d' 3
Mentis xpi 3 d' 18
Motus xpi 3 d' 18
Mediator 3 d' 19
Mendacium 1 d' 9
Manducat 3 d' 39.
Ymmistalis 1 d' 13
Macta 1 d' 16.
Mortis articulus 1 d' 28
Missa 1 d' 22
Malum 1 d' 28
Manus impedita 1 d' 38
Manus extrahit 1 d' 38
Manus tangibilis 1 d' 38
Manus bona 1 d' 31
Malus 1 d' 22
Memoria pueri 1 d' 13
Mensura 1 d' 11
Misericordia di 1 d' 16
Mortuorum cura 1 d' 11

N

Nomen dei 1 d' 22 26.
Natura 3 d' 8.
Nocturnus xpi 1 d' 28.
Nupcie 1 d' 26 12.
Confirmatio 1 d' 36.

O

Ordo ordinis 1 d' 28.
Misericordia di 1 d' 12.
Oculus bonum 2 d' 11
Obdurat 2 d' 13.
Ordo 1 d' 21
Oratio 1 d' 17 nam i quibus bo.
Originale peccatum qui sit 2 d' 38 31.
Ordines quo sint distincti 2 d' 9.

P

Ordinatio dei 7 que
Penitentia 1 d' 9 14 25.
Passio 1 d' 11

ordinatio quare

Personarum quarum 1 d' 19.
Persona 1 d' 24.
Personarum diversitas 1 d' 27
Personarum mutatio 1 d' 28.
Personarum qualitates 1 d' 29
Productio in diuinis 1 d' 29
Presciencia dei 1 d' 31 38.
Personarum qualitates 1 d' 33
Presciencia dei 1 d' 34.
Predestinatio 1 d' 40 3 d' 40.
Preceptum 1 d' 41 3 d' 30
Proprietas pascha 2 d' 13
Pistis 2 d' 17.
Paradisus 2 d' 18.
Primipilus 2 d' 16.
Parietes 2 d' 28. 3 d' 30
Panis primus 2 d' 24.
Panis vigiliae 2 d' 31 33.
Panis actualis 2 d' 33 1 d' 1
Parvuli 2 d' 33 1 d'
Pris tiquitatis 2 d' 33
Peccatum originale 2 d' 38.
Panis capitalis 2 d' 42.
Panis i sanctis 2 d' 43.
Plures bina agendi 2 d' 44
Persona 3 d' 4.
Pinubgentis 3 d' 9
Primus panis 3 d' 16.
Passio christi 3 d' 21
Pronunciatio 3 d' 36
Peritutus 3 d' 39.
Pena 1 d' 18
Pena solemnis 1 d' 18.
Panis venialis 1 d' 16.
Panis mortalis 1 d' 18
Purgatorium 1 d' 28.
Panis vedie 1 d' 22.
Petrus deus non pt 2 d' 41.
Presbiter 1 d' 24.
Primicerius 1 d' 24
Panis qui natus 1 d' 26.
Petrus memoria 1 d' 41.
Pumice 1 d' 46.
Pena quinque modis punitur 1 d' 61.
Pena mal' 1 d' 18.
Paradisi custodia 2 d' 29.
Passio christi 3 d' 17.
Pascha et tres sunt horum 3 d' 21.
Panis actualis consist 2 d' 34.
Poenitentia alias quadrupl 3 d' 28.

Res 1 d' 1.

Relatio 1 d' 16
Reprobatio 1 d' 18.
Racio 2 d' 24.
Resurgere 2 d' 38.
Reatus 2 d' 42.
Rapina 3 d' 30.
Reuelatio professoribus 1 d' 21
Redire panis 1 d' 22
Rapitur 1 d' 28.
Resurrectio 1 d' 43.
Resurgentes etiam 1 d' 44.
Res omnes sunt i deo et quod 1 d' 36.
Res sunt nunc adstantes 3 d' 14.

Spes quid est 3 d' 36.

Scientia dei attribuitur duobus modis 1 d' 38
Sacramentum 1 d' 1 2 d' 18 1 d' 1.
Signum 1 d' 1 1 d' 1.
Opus sancti 1 d' 26.
Opus sancti et amor 1 d' 1.
Similitudo personarum 1 d' 31.
Sapientia gratia et iustitia 1 d' 32.
Salutem sancti 2 d' 46.
Sol 2 d' 13
Seminalis ratio 2 d' 18.
Statim 2 d' 21.

Sathan 2. d' 21.
Serpens 2. d' 21
Superbia 2. d' 21
~~Sup~~ Sacra 2. d' 23.
Sensualitas 2. d' 22.
Statu horis 2. d' 19 3. d' 15
Seminalis ro 2. d' 30.
Sentilla rois 2. d' 39.
Scia prie 3. d' 31
Scia dom. 3. d' 34.
Sapia dni 3. d' 38 34.
Sacrilegiu 3. d' 31.
Sacrificiu 1. d' 1.
Symbolu 1. d' 6.
Spes sacmeti 1. d. 9.
Satisfactio 1. d' 11.
Suffragia 1. d' 16.
Subditi 1. d' 21.
Sacmeti ieiuniu 1. d' 22.
Stola 1. d' 22.
Sacerdos 1. d' 22.
Symoma 1. d' 24.
Sposalia 1. d' ~~19~~ 21.
Stupru 1. d' 18
Sroi mtressio 1. d 24.

Trinitas 1. d' 1.
Trinitas dinar psonar 1. d' 23.

Tempa 2. d' 12.
Septiaco 2. d' 21
Timor 3. d' 32.
Tabula 1. d' 12.
Tuba 1. d' 12.
Tenebre 1. d' 11.

Testigiu 1. d' 1.
Veritas dei 1. d' 3.
Verbi dei 1. d' 21.

Vita in deo 1. d' 34.
Voluntas dei 1. d' 11.
Vana gla 2. d' 21.
Voluntas 2. d' 26 38.
Virtus 2. d' 21 3. d' 38.
Vmo ubi cu hore 3. d' 6.
Vir 3. d' 13
Voluntas 3. d' 16.
Vsura 3. d' 33.
Vita futura 3. d' 31.
Vnctio optima 1. d' 33.
Vocc 1. d' 21
Virginitas 1. d' 33.
Vxoricidiu 1. d' 31.
Votu 1. d' 36.
Violare 1. d' 11
Vmo dei 1. d'.
Vallis Josaphat 1. d' 18.
Videre 1. d' 10.
Viaticum 1. d'.
Voluntates due fuerunt xpo 3. d' 18.
De voluntate xpi 2. d' 26. 1. d' 11.

Xpi natitas 3. d' 1.
Xpi spectabilitas 3. d' 12.

Xpi passio 3. d' 13
Xpi ara 3. d' 14
Xpi triduu 3. d' 22.
Xpi appiao 1. d' 18 [illegible]
Xpius assuppsit aq' que 3. d' 4.
Xpius assuppsit aliq' de singlis statib9 3. d' 16.

Finis 3 pcilliq registri.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Res mis nos deus es nec pot sim dispe amorpi lib' p'9

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Fil pri pred duo seip. cmis mori datur equa potes

21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Bol dif. pars sig plur spet ea nom rela tepo.

31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Sileg dili pars opi sbstan cogm reby claus minu pdest

41 42 43 44 45 46 47 48

Mer omni posse meli velle modis inqle alia vult

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Prim nihil aff memo cpn. cra prem cor nume mitte lib' 2'9

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Cust sex lux ope ven homo nocu lat stat si no

21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

In. ori cas. grai lib ope virt error egu poste

31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Transf dimit per ori quid pena nulle nolut fore fine

41 42 43 44

Car mala velpluri mortale potentia dura
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

lib' 39 Pat tot car spm pars homo sent natā ado xpi
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Fart fore pros sapi des mori vol meruit rede libe
21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Mort tridu fid presen ant spes car iube pri am
31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Cart duo cordi dona dis pares duo mēdaci piū amis.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

lib' 40 Sat nona bap sis eque libe cōsti alt duo couert
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Modo sme cons pemt om tria sol daiyb data fine
21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

De pris que pg hac vita dimittit. | Qui per cata di missa re dedit | De sacramento victoris | De cordibus ex de pastis | De ordinatis ab hereticis | Iustitia cū causa sacrameti iungi | Que sp ordinata i iugio | Qui sp de futo ru iū ramito fa ciat gra. | Qui coactus coniugale cōsensi | Qui exclusat que charnat cōsensi.

Dimit redit vnc or abhor insti consi uiamet coac euac
31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Non neuter nup sergi iur vroz fieri voto cult car

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Grad	cons	res	sta	reuep	mitis	ordo	iudi	celo	pecca.

Liber Capli Ecclie S Marci in Venezia

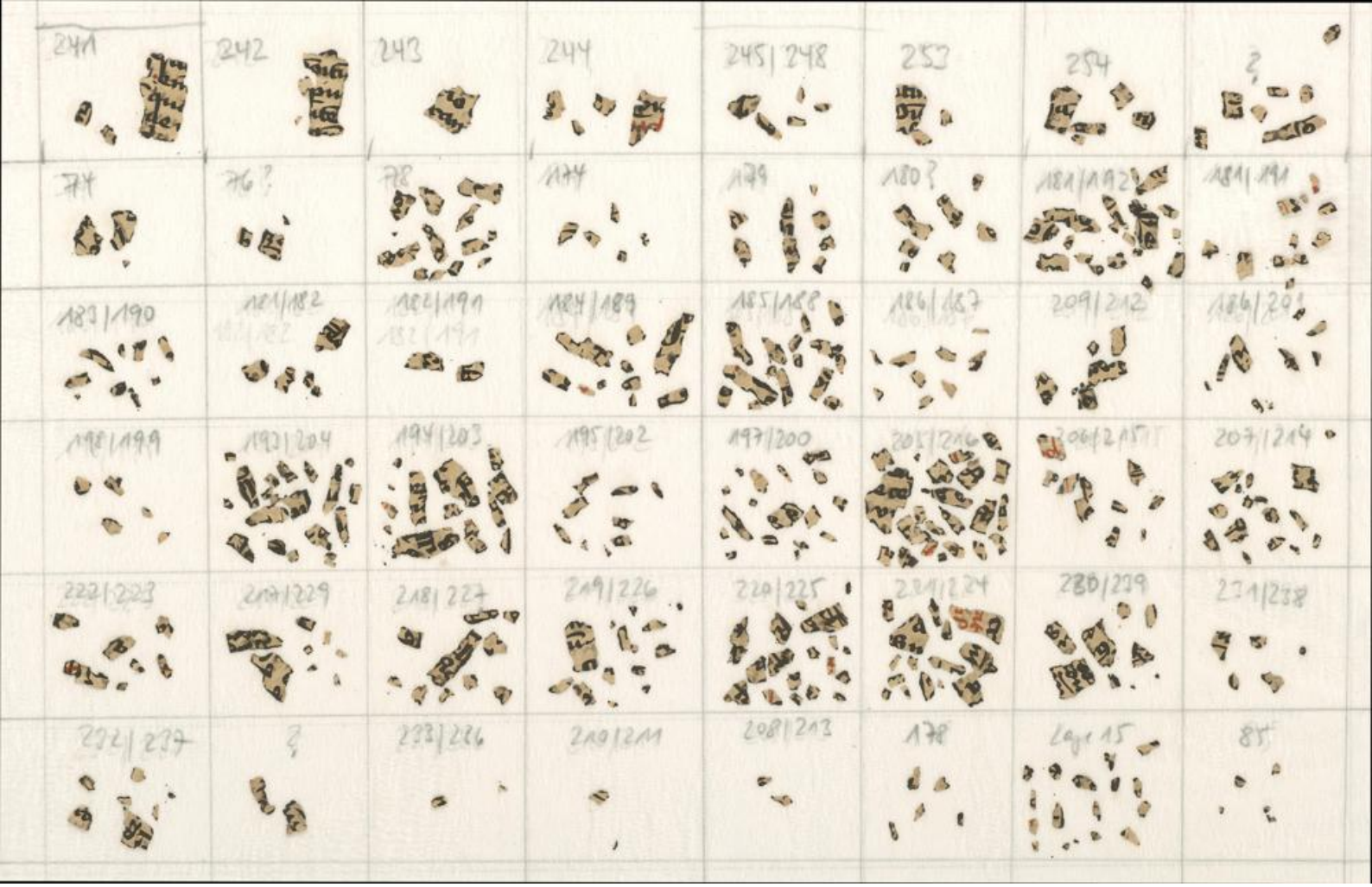
241
242
243
244
245|248
253
254
?
74
76?
78
174
179
180?
181|192
181|191
183|190
184|182
182|191
184|189
185|188
186|187
209|212
186|201
198|199
193|204
194|203
195|202
197|200
205|216
206|215
207|214
222|223
219|229
218|227
219|226
220|225
224|224
230|239
231|238
232|237
?
233|236
209|211
208|213
178
Lage 15
85

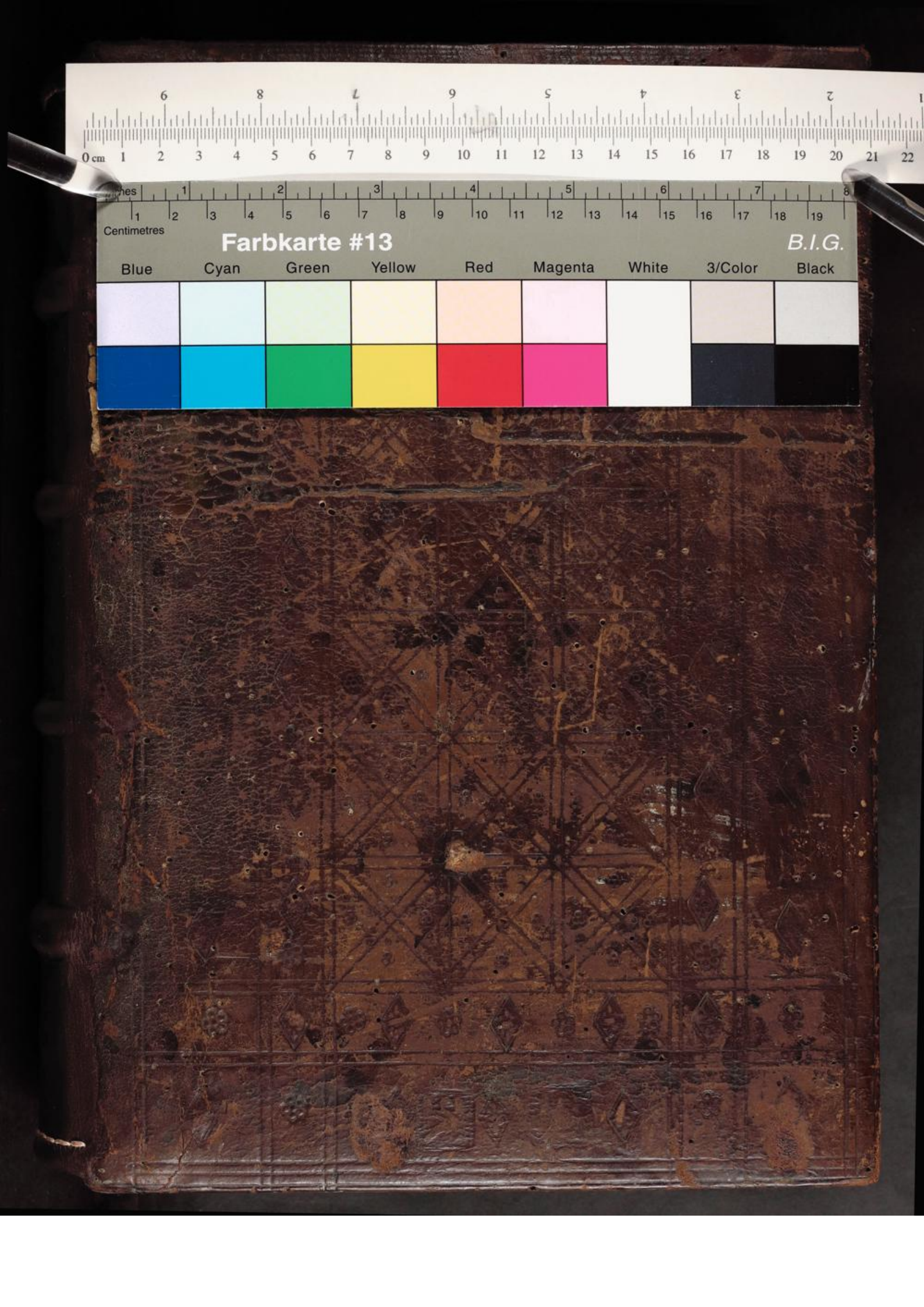
Centimetres
Farbkarte #13
B.I.G.
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black